LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Samedi 1 Mars 1947 Շաբաթ 1 Մարտ

ԺԹ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4973-Նոր շրջան թիւ 582 խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր·

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՂՋԸՑՆ «ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»ԻՆ

Այսօր, շաբաթ, կը բացուի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի առաջին պատգամաւորական ժողովը:

Մի բենոյն ատեն լոյս կը տեսնէ իր թերթը, Հայաստան, կէս առ կէս հայերէն եւ ֆրանսերէն:

Հազիւ երկու տարեկան, այս Միութիւնը ծաղկեցաւ ու ծաւալեցաւ արագօրէն, դառնալով առոյգ տարր մը երիտասարդական ճակատին վրայ: Մանաւանդ գաւառի մէջ:

Անոր ամէնէն զօրաւոր թեւը կը կազմէ Մարսէյլի շրջանը, մօտ 500 անդամներով:

Տարիներ առաջ ալ, ամէնէն աւելի այդ շրջանին մէջ էր որ կը ծաւալէին Հ· Ց· Դ· պատանեկան Միութիւնները: Անոնց անդամները հետզհետէ հասունանալով, մտան Դաշնակցութեան շարքերը: Ցետոյ պայթեցաւ Աշխարհամարտը, վեր ի վայր շրջելով ամէն բան:

Յաղաղութեան թէ պատերազմի տակն, Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը միշտ ալ իր օրակարգին վրայ ունեցած է այս հրատապ հարցը,— նոր սերունդի վերկութիւն:

Անշուշտ ամէնէն արմատական միջոցը պիտի ըլլար Հայրենադարձը:

Արդ, 25 տարի վերջն է որ կը կազմակերպուի զանգուածային ներգաղթ մը: Եւ, ինչ բաղմութիւն ալ փոխադրուի Հայաստան, դեռ ահագին զանգուած մը պիտի մնայ օտար ափերու վրայ:

Ուրեմն, անհրաժեշտ է շարունակել սերունդի վերկութեան, ինքնապաշտպանութեան աշխատանքը: Փորձել ամէն միջոց, փրկելու համար ինչ որ կարելի է:

Մենք երբեք պատրանքներ չենք ունեցած այս մասին: Ոչ ալ հրաշագործ դիւաւոր յղացած ենք:

Մենք մէկ բանի կը հաւատանք,— խանդավառ եւ յարատեւ աշխատանք: Ամէն ուր որ կը հասնի մեր բարոյական ուժը:

Այդ յարատեւ աշխատանքին չնորհիւ էր որ, հազարաւոր երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ համախմբուեցան Հ· Ց· Դ· Երիտ· Միութեան դրօշին տակ, Մ· Նահանգներուն մէջ: Ուրիշ խօսքով, կապուեցան հայկական կեանքին: Եւ փրենց անդլիախօս լեզուներն անդամ սկսան հայերէն թոթովել:

Նոյն յարաճուն չարժումը՝ Հարաւ· Ամերիկայի մէջ, հովանաւորութեամբ «Արմենիա» Միութեան: Եւ այսպէս ամէն տեղ,— Ցունաստան, Սուրիա - Լիբանան, Եգիպտոս, Իրաք եւն·: (Դժբախտաբար հարթիչ գլանի մը տակ լինկան Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ մէջ):

Ինչ որ Նոր Սերունդ կը կոչենք այստեղ, տեսակ մը չարունակութիւնն է նախկին Պատ· Միութեանց: Աւելի լայն զեռնի մը վրայ եւ աւելի արդիական ծրագրով:

Ցաճախ առիթ ունեցած ենք պարզելու այդ ծրագրին հիմնական կէտերը: Թոյլ տուէք անդամ մը եւս արձանագրել, անդրանիկ պատգամ· ժողովին դումարման առթիւ:

1. Ֆրանսայի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդ Միութեան նպատակն է դաստիարակել երիտասարդութիւնը հայկական մշակոյթով, պատրաստել Հայաստանի կարգապահ եւ զոհաբերող բաղաքացիներ:

2. Հեռու պահել երիտասարդութիւնը մեղկ զբաղումներէ եւ խաղերէ, զարկ տալ անոր ֆիզիքական առողջ դաստիարակութեան, պատրաստելով չարքաշ կեանքի վարժ ու պատուախնդիր երիտասարդներ:

Միութեան կրնայ անդամակցիլ ամէն երիտասարդ, 16—26 տարեկան, առանց կրօնի եւ սեռի խտրութեան:

Ծրագիր - կանոնադրին մէջ ամէն ինչ նախատեսուած է, որպէսզի անդամները ապրին հարազատ, հայաչունչ մթնոլորտի մէջ:

«Խումբերու մէջ պարտադիր է հայերէն լեզուն» (Ցոդ· 15): Հայեցի դաստիարակութեան հիմնական տարրերը կը կազմեն հայերէնի, Հայաստանի պատմութեան եւ աշխարհագրութեան դասընթացքները (Ցոդ· 29):

Նկատի առնուած են, նաեւ, միջավայրին պահանջները,— մարզանք, խմբական խաղեր: Երգ, նուագ եւ պար:

Այս օրուան Պատգմ· ժողովին մէջ է որ պիտի պարզուի թէ Միութեան անդամները որքան կրցած են օգտուիլ երկու տարուան գործունէութենէն:

Ողջո՛յն առաջին պատգմ· ժողովին եւ անոր մէջոցաւ՝ Նոր Սերունդի բոլոր անդամներուն:

Ցառա՛ջ դէպի նոր դիրքեր: Շ·

ՕՐ ԸՍՕՐԻՆ

ՄԵՐ ԵՐԿՈՑԹՆԵՐԸ

Այնքան սովորական դարձան «ի նպաստս նեղեալ» , «չքեղ եւ անհատընթաց» հանդէսները, «դիմակով եւ անդիմակ պարահանդէսները» որ, մարդ կը քաշուի տոմսակ առաջարկել, ամէնէն արդիւնաւէտ նկատուած ու դնահատուած միջոցն մը համար:

Կազմակերպիչները խոշոր տառերով կ'ուզեն յայտարարել սրահին կամ նուագախումբին անունը: Պլուֆէլեն ճոխութիւնը կը նկարագրուի բերնի ջուր վազցնող համադամներու անուններով: Իւնչ մրցում, իւնչ պայքար կամ աշխատանք, տոմսակ մը աւելի ծախելու, քանի մը հազար ֆրանք աւելի շահ ապահովելու համար:

Այսպէս են այժմ բարքերը: Դրամ ունենալն ալ անպատեհութիւններ կը ներկայացնէ, եթէ ոչ ունեցողին, գոնէ հանրութեան համար:

Բարեբախտ են, սակայն, Ֆր· Կապոյտ Խաչին անդամուհիները, Փարիզի թէ գաւառի մէջ: Իրենց հանդէսները միշտ յաջողած են այն պարզ պատճառով որ հոն գացողը իր ընտանիքին մէկ անդամին տունը հիւր կ'երթայ պարզապէս: Ան առաջուց գիտէ թէ մաքրմիկ եւ պարզ շրջապատի մը մէջ, առանց կեղծ ու սեթեւեթեալ ձեւականութիւններու պիտի ունենայ հաճելի երեկոյ մը:

Ուրիշ գաղտնիք մըն ալ ունի Ֆր· Կապոյտ Խաչին հանդէսներու յաջողութիւնը:

Հոն դրամ ծախսող ամէն անհատ գիտէ թէ ինչո՞ւ կուտայ եւ ո՛ւր կը ծախսուի իր լուման: Չէ՞ որ իր կինը, իր քոյրը, իր աղջիկը իրենց ձեռքով կը մատակարարեն զոյացած դումարները, յօգուտ բաղմազան եւ այնքան սրտի մօտ նպատակներու:

Այս դիտակցութեամբ ալ, արդէն ապահովուած կը համարուի Կապոյտ Խաչին հիւրակի օրուան ցերեկոյթը:

ՍՕՍԻ

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ ՄԱԿԵԴՈՆԻոյ ԴԷ պիտու ասիճ

Ցունական բանակը կը հաղորդէ թէ արեւմտեան Մակեդոնիոյ դիւղացիները առանց թաղելու՝ կը պահեն դիակները տասնըվեր մարդոց, կիներու եւ երախաներու, որոնք սպաննուեցան կիրակի օրուան յարձակման առեն: Այսպէս ընելով դիւղացիները կը յուսան Միացեալ Ազգերու քննիչ յանձնախումբին նկատողութեան յանձնել խնդիրը:

Դիւղացիներու այս ընթացքը տակաւին պաշտօնապէս չէ հաղորդուած քննիչ յանձնախումբին, բայց յունական մամուլը լայնօրէն արձագանգ կուտայ դէպքին: Բանակին հրամանատարութիւնը կը հաղորդէ նաեւ թէ՝ 600 ըմբոստներ նոյն օրը յարձակելով Սուրմչնա գիւղին վրայ, Յունիսի 22ին մէկ, սպաննած են երկու ոստիկան պինուորներ եւ մէկ պինուոր, յետոյ անցած են Եուկոսլաւիոյ սահմանը:

Սելոնիկի մէջ դումարած իր առաջին ժողովին մէջ յանձնախումբը քննութեան առնելով Զօր· Մարքօս Վիֆիատէսի առաջարկը, մերժեց պայն ճանչնալ իբրեւ ընդհ· հրամանատար Անտարթի կամ Ազատ Դեմոկրատ բանակին, համաձնաւարհեցը սակայն կը պնդեն որ զօրավարը իրապէս կը հրամայէ այդ բանակին:

ՀԱԿԱՅՈՐՀՐԴԱՑԻՆ համաձայնութեան մը կասկածները չեն փարատած Մոսկուայի մէջ: Սպարապետ Մոնթկոմըրի, որ վերջերս Մոսկուա գնաց, վերադարձին յայտնած է բրիտանական դահլիճին որ Ս· Միութեան կարծիքով, «անկիր համաձայնութիւն մը» կնքուած է Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգներուն միջեւ, իրեն հանդէպ: Դէթ այսպէս կը պատմեն Լոնտոնի թերթերը, աւելցնելով թէ չատ մը խնդիրներու կարգին, Պ· Պեւինն այս մասին ալ պիտի խօսի Սթալինի հետ, մարտ 10ի խորհրդաժողովին առթիւ:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ՀՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻ մասին յռետես կարծիք եր յայտնեց Գերմանիոյ ընկերվարական առաջնորդը, Շումախերը, չեչտելով.— «Չեմ կարծեր որ մեր խնդիրը լուծուի Մոսկուայի մէջ: Առժամեայ կարգադրութիւններ կրնան ըլլալ, բայց ոչ վերջնական: Մենք Գերմանիոյս աւելի կամ նուազ հանդիսատեսներ ենք մեծ դէպքերու»:

Նոր վէճեր Թուրքիոյ մէջ

Մամուլի պայքարը կը չարունակուի դեմոկրատներուն եւ Հայք կուսակցութեան անդամներուն միջեւ: Մարաջախտ Ճէվիտ Զաքմաքի մամուլի ներկայացուցիչներուն ըրած յայտարարութիւնները ալ իւղ լեցուցած են կրակին վրայ:

Անդարայի պաշտօնաթերթին՝ «Ուլուս»ի մէջ Պրօֆ· Նիհատ Էլիմ, կը մեղադրէ մարաջախտը թէ ինքզինքը առանձնաշնորհեալ անձ մը կը նկատէ եւ չի հանդուրժեր քննադատութիւններուն:

«Դեմոկրատներն ու մարաջախտը կ'ուզեն Հիթլէրի եւ Մուսոլինիի դրականութիւն մը ստեղծել Զաքմաքի անունին չուրջ, բսելով որ, մարաջախտը աղքն իսկ է, վատութիւն է զայն քննադատել· մարաջախտը անսխալական է:

Մարաջախտը կը նմանի այն մարդուն, որ քառասունէն վերջ կը փորձէ լուղորդ ըլլալ եւ մըրցումներու մասնակցիլ: Դեմոկրատները չեն քաշուիր կուռքեր քանդելէ, մեծութիւններ տապալելէ, բայց երբ կարդը մարաջախտին գայ հիթլէրական դրականութիւն կը հիւսեն անոր չուրջ: Հայրենակիցներ այժմէն կը խորհին, թէ ինչերու ականատես պիտի ըլլան, երբ այս էֆէնտիները օր մը իշխանութեան գլուխ գան»:

Իսկ Դեմոկրատ կուսակցութեան Պոլսոյ Նախադահը, Պրօֆ· Քէնան Էօնէր, հրապարակային նամակ մը ուղղած է նախորդ կրթական գործավար Հասան Ալի Եիւճէլի: Այս նամակին ալ պատճառ դարձած է որ վիճաբանութիւնները աւելի հրատապ հանդամանք մը ստանան:

Պրօֆ· Ֆուատ Քէօփրիւլիւ «Դուվվէթ» թերթին մէջ «Ձախակողմեան քարոզութիւնը ի՞նչպէս կը բանի» յօդուածով մը կ'ըսէ թէ կրթական գործավարութեան պատրաստած դասագիրքերը Ապտիւլ Համիտի շրջանի դասագիրքերէն չատ աւելի դէշ են, թէ անոնց մէջ բացէ ի բաց համայնավար քարոզութիւն կը կատարուի: Ցօդուածագիրը կ'ըսէ թէ, այդ դասագիրքերուն մէջ խեղաթիւրուած են պատմական դէպքերը: «Ասոնք ողորմելի են եւ նախնական, սխալներով լեցուն»:

«Ենի Սապահ» թերթը օրերէ ի վեր բուռն հրատարակութիւններ կ'ընէ «Թանին»ի խմբագրապետ Հիւսէյին Ճահիտ Եալչընի դէմ ու կը յիշէ Աթաթիւրքի հետեւեալ խօսքը.—«Աղգին օգուտ չի դար ճահիտ պէյի գրիչէն»: Թերթը կը յիշէ նաեւ Իսմէթ Ինէօնիւի խօսքը Լօզանի օրերուն·— Հիւսէյին Ճահիտ հայրենադաւ մըն է· պէտք է կախել»:

Ձիւն ձմեռը Անգլիոյ մէջ

Լոնտոնի մէջ օդը քիչ մը մեղմացած է, բայց տարուան մէջ մինչեւ հիմա չտեսնուած ձիւնամրրիկի մը բռնուեցան բոլոր հիւսիսային մասերը: Նիւ Քէսըլի եւ Սընտըրլէնտի նման ածուխի մեծ կեդրոն քաղաքները հաղորդակցութենէ կտրուեցան ձիւնին պատճառով: Այս կացութիւնը պատճառ պիտի դառնայ որ դէպի հարաւ ածուխի առաքումները լուրջ տագնապի մատնուին, նկատելով որ հազարաւոր բանուորներ տուներէն դուրս չեն կրնար ելլել ձիւնամրրիկին հետեւանքով:

Գրեթէ բոլոր հաղորդակցութիւնները դադրած են, նոյնիսկ անհրաժեշտ կենսանիւթերու համար: կառախումբերը ժամերով ուշ կը հասնին, չատ մը գործարաններ չեն կրնար բանիլ:

Տարօրինակ հակադրութեամբ մը Լոնտոն եւ հարաւային շրջանները, որ ձիւնով ու սառոյցով պատած էին, մինչ հիւսիսի շրջանները դեռ անկէց զերծ մնացած էին,— երկինքը յանկարծ աստղազարդուեցաւ եւ արեւոտ օր մը բացուեցաւ եւ մեղմացաւ: Ձիւնահալին հետեւանքով չմշկումը արդիլուեցաւ Արքայական պարտէզին մէջ: Դէպի հիւսիս երկաթուղիի գլխաւոր հաղորդակցութիւնները խանգարուեցան՝ ձիւնամրրիկին հետեւանքով, ճամբորդները վեց ժամ ճամբան մնացին:

Լիտսի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ մէկ - երկու ոտք բարձրութեամբ ձիւն տեղացած է: Երկար տարածութիւններու վրայ խճուղիներուերթեւեկը անկարելի դարձած է: Շատ մը քաղաքներու ու գիւղերու հաղորդակցութիւնները կտրուած են:

ԳԻՇԵՐՆԵ՞ՐԸ ՊԻՏԻ ԱՇԽԱՏԻՆ

Կառավարութիւնը ծրագիր մը մշակած է, որուն համաձայն միլիոնաւոր բանուորներ գիշերները պիտի բանին, որպէսզի կարելի ըլլայ պահել հասասարակշռութիւնը: Այս ծրագիրը յեղափոխութիւն մը պիտի կազմէ Անգլիոյ ազգային կեանքին մէջ: Արհեստակցական Միութիւնները կ'ուսումնասիրեն զայն: Գործադրութիւնը պիտի սկսի այս չաբթու, մէկ երրորդ համեմատութեամբ: Նոյնիսկ պատերազմի շրջանին չատ քիչ Անգլիացիներ կը հրաւիրուէին գիշերները աշխատելու: կառավարական աղբիւրէ կը հաստատեն թէ գիշերային աշխատանքը իր բոլոր ընկերային փոփոխութիւններով տեւական պիտի դառնայ առնուազն երեք տարուան համար: Այս ծառայութեան ենթակայ են 7 միլիոն բանուորներ, որոնց առ նուազն 2.300.000ը կին:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Ընդդիմադիր հոսանքը Թուրքիոյ մէջ

ԽՄԲ.— «Նիւ Եորք Հէրըլտ»ի աշխատակիցը կը գրէ Անգարայէն, երկրորդ նամակով (23 Փետրուար).—

Անդարայի, Պոլսոյ կամ Թրքական ուրիշ որեւէ քաղաքի փողոցներուն մէջ կարելի է գտնել Թուրքերէն այնպիսի թերթեր, որոնց մէջ Թաքուն՝ բայց ուժգին քննադատութիւններ կ'ուղղուին նախագահ Իսմէթ Ինէօնիւի վարչաձեւին դէմ: Ասոնք ընդդիմադիր տարրերու թերթերն են: Անոնք ախտանշաններն են այն կենսական փոփոխութիւններուն, որոնք տեղի ունեցան Թուրքիոյ ներքին քաղաքականութեան մէջ, Քէմալ Աթաթիւրքի մահէն իվեր:

Տակաւին մէկ տարի առաջ ընդդիմադիր տարր գոյութիւն չունէր Թուրքիոյ մէջ եւ վարչաձեւի դէմ բացէն քննադատութիւն չէր կատարուեր, հակառակ տիրող դժգոհութեան: Թէ ինչպէս տեղի ունեցաւ այս փոփոխութիւնը, բազմաթիւ բացատրութիւններ կը տրուին այդ մասին:

Ինէօնիի հանրապետական կուսակցութեան անդամները ուժգնօրէն կը յայտարարեն թէ նախագահը միշտ հաւատացած է ազատ խօսքի եւ խորհրդարանական ընդդիմութեան սկզբունքներուն: Ընդդիմադիր՝ Դեմոկրատ կուսակցութեան ղեկավարներն ալ, նոյն ուժգնութեամբ կը յայտարարեն թէ՝ իրական ընդդիմութիւն մը երբեք հաշտ աչքով չէ դիտուած Ինէօնիւի կողմէ, թէ այդ ընդդիմութիւնը պարտադրուեցաւ անոր, չնորհիւ ընդդիմադիր ղեկավարներու գործունէութեան եւ արթնութեան:

Որեւէ յուսախաբ Թուրք պիտի ըսէր թէ՝ նոր ազատութիւնը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ հին իշխանասաստ թեու դէնին լեցուած ժողովրդավար նոր շիշի մէջ. թէ փոփոխութիւնը երեսանց է, կատարուած պարզապէս արեւմտեան ժողովրդավար պետութիւններուն հաճելի երեւնալու համար: Որհրդային սպառնալիքը նկատի առնելով, օտար խորհրդատ դիտողներ, որոնք չատոնց վարժուած են Թրքական քաղաքականութեան մթին ձալքերուն, կը հաւատան թէ որոշ ճշմարտութիւն մը կայ այս բացատրութիւններուն մէջ:

Անոնք չատ հաւանաբար կը յատկանշեն նկարագիրը Աթաթիւրքի ժառանգորդին՝ Իսմէթ Ինէօնիւի: Աթաթիւրք իր ժողովուրդին խօսած առեն ընդհանրապէս «զաւակներս» բառը կը գործածէր. բայց եթէ իր զաւակներէն ոեւէ մէկը ձեռքէ ելլէր, անմիջապէս յայտնի կ'ընլար թէ իրենք դաժան ծնողք մը ունին: Ինէօնիւ աւելի չատ ապրեցաւ իր նախորդին չուքին մէջ այն եօթը տարիները ուր գործադրեց բացարձակ իշխանութիւն մը:

Ինէօնիւի համար կ'ըսեն թէ վճռապէս անհամբոյր դիկտատոր մը եղած է: Եւ վսկապէս Թուրքերը այդ տարիները կը նկարագրեն իբրեւ դիկտատուրա մը առանց դիկտատորի: Աչուշտ, Ինէօնիւն երեւութապէս այդպիսի մարդու տպաւորութիւն չի ձգեր: Ան որ ամբողջական իշխանութիւնը իր վրայ առած է՝ տարէց պզտիկ մարդ մըն է, սուր սեւ աչքերով. բարի դէմք մը ունի՝ յոգնած ու տխուր. չատ մտացի սկիւռ մը:

Շատ մը օտար դիւանագէտներէ եւ չատ մը Թուրքերէ ան նկատուած է վերջին ծայր ամչկոտ. եւ ամչկոտ դիկտատոր մը անշուշտ կը հակասէ այդ բառին: Ամէն պարագայի մէջ, Իսմէթ Ինէօնիւ ուզելով ըլլայ թէ ոչ, հիմակ Թոյլ տուած է որպէսզի ընդդիմադիր տարր մը ստեղծուի: Թէ երբեւ սկիզբները ան ստեղծուեցաւ իբրեւ ցուցափեղկի զարդ: Սակայն այժմ իրական ընդդիմութիւն մըն է, համաձայն ընդհանուրի կարծիքին, այնքան զօրաւոր, որ դիւրութեամբ կարելի չէ ջնջել, եթէ նոյնիսկ այդ եղած ըլլայ վարչաձեւին մտադրութիւնը:

Հաստատելու համար այդ կարծիքը, կը բաւէ լսել Ինէօնիւի Համրապետական կուսակցութեան ղեկավարներուն մեղադրանքները, Դեմոկրատներու կատարած անարդարութիւններու մասին:

Տարօրինակ պայքար մը կայ իրար մեղադրելու. Դեմոկրատները կը մեղադրեն Հանրապետականներուն չուայլ պաշտօնակալութիւնը (պիւռոկրասի) եւ անոնց անզօրութիւնը, մինչ հանրապետականները զայրոյթով կը պատասխանեն անոնց սուտերուն եւ զրպարտութիւններուն: Համարձակ քննադատութիւնը կատարեալ չէ անշուշտ: Թէեւ ընդդիմութիւնը բացարձակապէս իրական է ու թերթերը ազատ են քննադատելու տիրողվարչաձեւը, որոշ սահմաններու մէջ, բայց Թուրքիա տակաւին չատ հեռու է ըլլալէ ազատական ժողովրդապետութիւն մը՝ արեւմտեան առումով:

Իսկապէս ալ երկիրը տակաւին վիճակի մը մէջ կը գտնուի.— կէս Թրքուր, կէս Թիթեռնիկ կէս ժողովրդավար եւ կէս ասիականական պետութիւն: Ասիականական պետութեան մնացորդ յատկանիշերը կը տեսնուին մեծ ու փոքր գործերու մէջ: Գաղտնի ոստիկանութիւնը բազմաթիւ է, աղեցիկ եւ զօրաւոր: Փոքր դիւղի մը ճաշարաններուն մէջ իսկ գաղտնի գործակալ մը կեցած է դիտելու համար եկող գացող ժողովուրդը:

Ընդդիմադիր ղեկավարներն ու կարեւոր հա-

«Գիւլիզար»

ԽՄԲ.— Շ. Նարդունի այս յառաջաբանով կ'ողջունէ Արմենուհի Տէր Կարապետեանի գիրքը, ԳԻՒԼԻԶԱՐ, որ լոյս տեսաւ վերջերս.—

Մի՛վ կրնար մոքէն անցընել, որ գրագէտ Գեղամին աղջիկն ալ.. գրագէտի դաւին պիտի խլէր՝ գրելով մօրը յուշերը, այնքան համեղ եւ կենդանի, այնքան գունեղ եւ բարախուն, որքան տոհմիկ գրականութիւնը Տարօնի սոխակին:

Ահաւասիկ մը եղաւ, ինծի համար այս յուշերուն ընթերցումին մէջ գտնել՝

Նախ կին մը, Գիւլիզար, կինը Գեղամ Տէր-Կարապետեանի, օժտուած այնքան վառ ու թարմ յիշողութեամբ, մանրամասն պատմելու համար, — խորհեցէք որ յիսո՛ւն տարիներ են անցեր, — առեւանգումը, որուն զոհ գնաց:

Երկրորդ կին մը, աղջիկը Գեղամ Տէր-Կարապետեանի, Արմենուհի Գեւոնեան, օժտուած վերակայութեան աչքով, դիտելու կարողութեամբ եւ վիպահիւսելու շնորհքով՝ մօրը չորուցամաք յուշերուն տալու համար կենդանութիւն, բարախում, յուզականութիւն:

Մայրը, Գիւլիզար, այժմ կորնցուցած իր տեսողութիւնը, կեանքին վրայ իր պատուհանները փակած՝ նստեր տուն է տուեր առեւանգումին նիւթը: Իսկ աղջիկը, այդ նիւթին տուեր է փր դրելու շնորհքը,—լաւ որ կուտայ, իրական պատմութիւն է առնուազն վաւերական արձանագրութիւնը: Բայց եւ այնպէս՝ շնորհիւ իր երեւակայութեան եւ գրական հմնքի վարժութեան, ինքնատիպ նախշ մը տուած է աստղածին, աստղ աւելի բարախուն, աւելի ողջ, աւելի ապրող տպաւորութիւն մը ստեղծելու համար պատմութեան:

Անցեք հիմա պատմութեան:

Ի՛նչ ճակատագիր,— օր մը, Մուսա բէկի պատմական դատավարութեան օրերուն, Գիւլիզար իր լուսանկարն էր, որ պիտի ծախէր Պոլսոյ մէջ՝ հասոյթովը հոգալու համար բախտակից հայրենակիցներուն ճամբորդութեան ծախքերը: Այսօր, իր լոյսի պատուհանները փակած օրերուն, իր յուշերն է որ կը հրատարակէ, հասոյթովը պայքարելու համար ժամանակին տժգանքին դէմ:

Ցուշերուն հրատարակութիւնը անշուշտ այդ փմաստով չէ միայն որ կը ներկայանայ,— գրագէտը անոնց մէջ կը գտնէ բարքերու եւ սովորութիւններու պատկերը, ինչպէս նաեւ այն զուլումը որ մեր գրականութեան անցաւ Ահարոնեանի գրիչով: Արդի երիտասարդութիւնը գրեթէ բան չի գիտեր այն կեանքէն, զոր մեր հայրերը ապրեցան, — ահա վկայարան մը, ուր տակաւին կը դողդղան առեւանգուած հայ աղջիկներու սիրտերը, կը ծխան հրկիզուած հայ տուներու մոխիրները, կը խրխնան սրախողխող երիտասարդներու աղաղակները:

Գիւլիզարի յուշերուն այս դիրքը ամենօրեայ, ընթերցարան մըն է, յանձնարարելի ամէն Հայու՝ որ կը սիրէ խորհրդածել իր անցեալին վրայ, եւ ամէն հայ գրագէտի՝ որ կ'ուզէ ներշնչուիլ մեր ողբերգութենէն:

Այս գիրքը գրուած է սիրտով, ազատ կեանքի պաշտամունքով եւ ինքնատիպ տաղանդի մը արտայայտութեան թարմութեամբ: Այս տողերը գրողը նոյն տաղանդէն կը խնդրէ, որ ձեռքէն վար չդնէ գրիչը՝ փրկելու համար աւանդութիւններ եւ պատկերներ, որոնք կը մնան իր հողւոյն մէջ՝ մահկանացուի մահկանացուին օրերէն եւ ընտանիքին ժառանգութենէն:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մահ ևուագահաևդէսը.- Մարաէլլ

ՄԱՐՍԷԼ, 25 Փետր (Ցատաղ).— Հայ հասարակութիւնը մեծապէս վայելքն ունեցաւ ունկնդրելով տաղանդաւոր երգահան Պ. Գ. Ալէմշահի նուագահանդէսը կիրակի 23 փետրուար երեկոյեան ժամը 9—11.30, Գաղա տ'Իթալիա մեծ թատերասրահին մէջ, գործադրութեամբ Օփերայի լաւագոյն նուագախումբին եւ մասնակցութեամբ «Արմենիա» երգչախումբին:

Պ. Գ. Ալէմշահ յայտագիրը կազմած էր՝ Հայկն հոգին եւ սիրտը թարգմանող ընտիր կտորներէ, մեծ մասամբ իր հեղինակութիւններէն, որոնցմէ մասնաւորաբար Ալարայրի պատերազմը, Հէյեաթ-ն ու Արեւելեան գիշերները իրբեւ խնամուած գործ եւ ինքնատիպ առաւելութիւն ոչ մի այլ հայ, այլեւ մէլջղային երաժշտութեան մէջ պատուոյ առաջին շարքերը կրնան գրաւել:

Մարսիլիոյ Ջերմիկ կլիմային նման հայ ժողովուրդին տաք եւ կենսունակ նկարագիրը կ'արտացոլար՝ Արեւելեան գիշերներու երփներանգ յօրինուածքին աղդեցութեամբ, զոր նուագախումբը ճարտարօրէն ի գործ կը դնէր: Հոն էր Պաղտատը՝ իր տրուպատուրներով, ուղտերու կարաւանով, որոնք մեզ պահ մը փոխադրեցին հազար եւ մէկ գիշերներու երազային աշխարհը, մոռցնել տալով ներկայ խառնաշփոթ իրականութիւնը: Ահա արուեստագէտին յաղողութիւնը: Սոյն գործը կրկնապէս յաղող է ան՛ով որ արեւելեան բուռն զգայնութենց մերկութիւնը վսեմ արուեստին կերթ զոդով ծածկուած՝ ունկնդիրը դէպ կը պահէ հաշնին գինուողութենէն:

«Հէյեաթ»ը նոյնպէս կազդոյր մը եղաւ՝ պատերազմէն յոգնած չիլերուն: Արեւուն ոսկի գոյներով յօրինած՝ խաղաղ կեանքին խրախճանքը կր պատկերացնէր մեզ մասնակից ընելով կարծես Թումանեանի «Քէյֆ»ին:

Հէյեաթը պատմողը՝ անցնելով արեւոտ ու խաղաղ դաշտերէն, ծառի մը շուքին տակ կը նըստի, երեսը մեղմիկ հովին տուած սրինգը կ'առնէ ու կը սկսի նուագել «Կար ու չկար ...»: Եւ երաշխին աղջիկը՝ դեփուռի նման թեթեւ ու եղնիկի քալուածքով կը յայտնուի: Բնութեան մէջ ամէն ինչ երգ ու պար կը դառնայ, որոնց կշռոյթը կուտան թռչունները: Ցետոյ կը փոխադրուինք նոր տիպարներու մօտ: Անոնց ստեղծած աշխարհն ու դէպքերուն ծաւալումը նուագի երանգներուն մէջէն կը լսենք՝ չօշափելի պատկերները տեսնելու պատրանքով:

Ալարայրի պատերազմին պատմութեան ծանօթ ըլլալով, ունկնդիր հայ հասարակութիւնը դրեթէ չունէր բոնած կը հետեւէր նուագախումբին գործադրութեան: Դէպքերու իւրաքանչիւր անցքին հետ կ'ապրէր հին դարերու Հայոց տառապանքն ու յաղթանակին ոգեւորութիւնը, մանաւանդ երբ հեղինակը իր ղեկավար ճպոտին մատնակատութեամբ երեւան կը բերէր թշնամի բանակին եւ փիղերու յառաջխաղացումն ու Հայոց բանակին առջեւ անոնց պարտութիւնը: Եւ ահա, ընդհանուր խառնաշփոթութեան մէջ, յանկարծ փող ու թմբուկ, փիղերու աղաղակ կը լսեն: Պզտիկ հառաչանք մը: Վարդանի անկումն է: Ցետոյ՝ ողբը ամխիթար ձայնի մը որ կը տարածուի Հայոց աշխարհին մէջ: Օր. Ա. Առաքելեան եւ երգչախումբը մեծ յաղողութեամբ արտայայտելով այս յուզիչ անցքը, արցունքներ խլեցին չատերէն:

Հեղինակը՝ նախանձախնդիր նոյն դարու քրիստոնէական ոգիին, հայ եկեղեցական երաժշտութեան մօթիֆներով կազմած է առաջին եւ վերջին մասերը, ինչպէս Հայոց բանակը պատերազմի սկսելէն առաջ աղօթքով կը սրտապնդուի: Ցուշիչ էր նաեւ այս մասը՝ երգչախումբին եւ նուագախումբին կողմէ արտայայտուած:

Նկատելի էր սակայն պատերազմի անցքին մէջ դոռ չեփորներու, փիղերու ահեղաղոչ շեչտերու տկարութիւնը: Նուագախումբին չեփորական դործիքները կարելի էր աւելցնել, դէթ մահու եւ կենաց այդ վայրկեաններու կատարեալ պատկերը տալու համար: Բանակներու յառաջացումը եւ անկումը վարպետօրէն ղործադրուեցան:

Վարդանի անկումը դրեթէ անշմար անցաւ, անոր յաղորդող ողբը Հայոց բանակին մէջ ծաւալելէն վերջ միայն դղալի եղաւ թէ տխուր բան մը պատահած է: Քաջին մահր եւ տիրող կարճատեւ լռութիւնը չտուին սարսռազդեցիկ տպաւորութիւնը: Վերջաւորութիւնը սակայն կապեց ունկնդիրին ղգացումներու թելը եւ ընդհանուր տպաւորութիւ-

---

մարուած օտարականները դաղտնի հսկողութեան ենթակայ են: Այս տողերը ստորագրողը առեն մը հետապնդումի ենթարկուեցաւ՝ երկայնահասակ մարդու մը կողմէ, որ ունէր յայտնապէս սեւ ակնոցներ, յետոյ անտեսուեցաւ անարդական եղանակով:

Ոստիկանութեան միջոցով կառավարութիւնը ամբապէս իր հսկողութեանտակ է առած ամբողջ Թուրքիոյ կեանքը: Անցեալ ամառ կառավարութեան արտօնութեամբ տեղի ունեցած առաջին ընդհանուր ընտրութեան դրութիւնը արեւմտեան պետութիւններու ընտրութիւններու չէին համապատասխաներ: Ընդդիմադիր պետերուն այն առարկութիւնքեթ իրենք մեծամասնութիւն պիտի կազմէին Ազգ. Ժողովին մէջ, եթէ ընտրութիւնները ազատ ըլլային եւ գաղտնի, չափազանցուած է անկասկած: Իրականին մէջ աթոռներու մէկվեցերորդը միայն չահեցան:

Կասկած չկայ սակայն թէ կարդ մը մասնաւոր դէպքեր տեղի ունեցան: Կին մը, որ ուրիշ կիներու նման առաջին անդամ քուէարկութեան մասնակցեցաւ, օտար թղթակցի մը անմեղ կերպով յայտարարած է թէ «պաշտօնեաները չատ աղնիւ էին. ընելիքս պարզապէս քուէս տուփին մէջ դեռեղին էր, որովհետեւ անոնք նախապէս քուէարկելիք անձին դիմացը նշան ըրած եւ քուէաթուղթը պահարանին մէջ դրած էին»:

Բայց իրականութիւն է որ Թուրքիա, թէեւ վարանքով, կը թուի դիմել դէպի աղատութիւն, մինչդեռ աշխարհի մնացեալ պետութիւններէն չատեր արագօրէն կը հակին հակառակ ուղղութեան: Պալքաններու խրտուիլակ պետութիւններէն հասնող ճամբորդները չուտ կը տեսնեն տարբերութիւնը: Սակայն Թուրք աղատութիւնը տակաւին չատ փափուկ տունկ մըն է:

Դարերով սուլթաններու անդութ տառապանքին եւ սիրտնդներով Աթաթիւրքի ուժեղ իշխանութենէն ենթարկուած երկիր մը, մկկ օրէն միւսը չի կրնար ծաղկիլ:

Ամէնէն աւելի զարմանալի բանը այն է, որ Խ. Միութեան չուքին մէջ, յանդգնութիւնը ունեցած է իր եքսուքիմները ցոյց տալու:

ԵՐԳԻՉԱՆՔ

Կա՛մ քե կու

Աղտոտութիւնը որ Հանրապետութեան չփոցած հողեզաւակն է, երբեմն կ'արտայայտէ անակնկալ բախիրներ, որոնց հանդէպ կառավարութիւնը գլուխը կը քերէ՝ ելք մը գտնելու համար, կը տքնի, կը ճղնի, անքուն գիշերներ կ'անցընէ, լեցնելով մոխրամանները «սիկառէթ»ի խմուկներով:

Ժողովուրդին ձայնը ամէն բանէ զերիվեր, — ահա օրուան կարգախօսը:

Մինչ գործի գլուխ կառավարիչները՝ հիւսի - սէն հարաւ, արեւելքէն արեւմուտք ճիգ կը թափեն ու լեզու կը չարժեն համոզելու համար չփոցածները թէ՝ իրենց առաջարկները նկատի պիտի առնուին... երբ պահանջող դասակարգն ալ իր կարգին կը ծառանայ ու կը պատասխանէ՝ ԼԱՔ:

Այս զոյգ հակամարտ եռեակներուն պիւճիկէն կը տառապի ժողովուրդը եւ ի զուր կը սպասէ յաջող ելքի մը ծառուցման:

Կռիվը՝ որ թարգմանի գործադուլ, գաղափարի եւ դիրքի կռիւն է օսլայուած չապիկին ու կապոյտ պլուզին մէջեւ:

Միշտ գործաւորն է որ կը նախաճէի «փաթ - ռօն»ին եւ կը տարուի խորհիլ, թէ իր բազուկնե - րուն արդիւնքովն է որ, վառարանը կը ճարճատի սալօնին մէջ, փօֆէռի սեղանը հաճոյք կը պատճառէ, ու տիկինը՝ այդ տաք մթնոլորտին մէջ է որ կը թղթատէ իլլիւսթռասիօնը իր մեծաքա robe d'intérieurին մէջ:

— Կ'ուզենք, այո՛ կ'ուզենք պատշաճ յաւելում մեր օրավարձքերուն վրայ, կրճատում աշխատանքի ժամերուն, եւ դեռ ուրիշ պահանջքներ վ կարգին:

«փաթռօն»ներու «ոչ կարեմք»ին եւ այս աշխատաւոր բազուկներուն (ուշադրութիւն Պ. զրաչար, գի տեղ իս մը չչարուի) միջեւ օրուան կառավարութիւնը կը խորհի ելք մը գտնել, համեմ - բաշխութեան մը գալու համար երկու եզերքուն միջեւ, քանի որ երկուքն ալ իրենց արդար իրա - ւունքներուն մէջն են, իրենց բանաւոր առարկու - թիւններով:

Փաթռօնը կ'ըսէ.— Գանձածս չօգտեր պա - հանջքին գոհացում տալու համար:

Գործաւորը կ'ըսէ.— Օրավարձքս չի բաւեր ապրուելու համար...:

Եւ ահա երկուստեք այս յամառ պատճառաբանութիւններն են որ ելքի մը չեն յանդիր եւ ժողովուրդն է որ կը տուժէ, չկարենալով վարել բնականոն կեանքը:

Միայն կարեւոր առարկաներու եւ պիտանե - դոյն պակասներու համար չէ որ կը տառապի հասարակութիւնը, այլեւ էն պարզ արդելքներէն:

Անցեալ առաւօտ աղբարարձ կառքերը գործադուլ հռչակեցին եւ բոլոր ամանները փողոցը մնացին ժամերով, մինչեւ որ կառավարութեան եւ աղբարարձներու միջեւ համերաշխութիւնը կնքուեցաւ եւ կառքերը ըստ սովորականին եկան վերցնել այդ աղտեղութիւնները՝ որոնք առողջութեան ալ կրնային սպառնալ, եթէ տիրող ցուրտը չըլլար:

Օրուան նորոյթն է գործադուլը, ցնոր տնօրինութիւն: Ու կը մտածեմ.— Եթէ երբեք այս վարակիչ գաղափարը տուներէն ալ ներս պտի ...:

Եթէ տիկինները սկսին գլուխ ցցել, եւ ուզան բերանները լարուին պահանջել իրենց ամուսիններէն ծախսեր՝ որոնք խոտոր համեմատին թերեւս անոնց օրական կամ ամսական պիւտճէին հետ:

Օրիորդներն ալ իրենց կարգին երբ ծառանան իրենց ծնողքին դէմ սպառնալով «Թողուլ գհայր եւ զմայր եւ երթալ զհետ սիրելւոց իւրեանց» ...:

Եւ կամ հակառակը եթէ պատահի որ ամու - սիններ կռիվ ընեն ու հեռանան ընտանի բոյնէն, առարկելով թէ Պօշերու մեկնումէն ասդին, պօշ կը պատկին կոր ու չեն կրնար հանիլ անհատնում «կ'ուզեմ»ներուն որոնց գոհացում տալու համար, թէեւ հոգին յօժար է բայց քսակը տկար...

Ասոնք նախատեսելով է որ բանիբուն եւ խելացի մարդիկ կը խոկան այսօր բանաւոր ելք մը գտնելու տիրող փոթորիկին մէջէն, որ ամէն օր աւելի կը սաստկանայ, կը տարածուի ու անելի կը մատնէ աշխարհը:

Պէտք է մտածել պահ մը, թէ երկրագունդին չտեմարանը համարուած Ամերիկան՝ որ իր կարդին կը տապալակի բանուոր բազուկներուն մէջ, որ կը սեղմեն զայն ի խնդիր տուլարին, մենք հոս, ափ մը Եւրոպացիներ, որ պատերազմէն փլատուած վառեակներու պէս դուրս եկանք, ինչ ելք եւ դոյն պիտի առնենք, երբ ուտեստի սղութիւնը այ աւելի տագնէ կապոյտ չապիկաւորները:

Եւ ահա թէ ինչու, այսօր մտքերը զբաղեցնողը այս կարեւոր հարցն է որուն բուն պատճառը ապրուստն է... ՀԱՑՆ է:

ԼԻԼԱ.

Հ. Մ. Ը. Մ Ը ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՑԼ, 24 Փետրուար.— Գարնանային պայծառ օրով մը Հ. Մ. Ը. Մ.ը կատարեց իր վճռական մրցումը Մարսէյլէն 25 քիլոմէթր հեռու, Marignanի մէջ, տեղւոյն Ֆրանսական օդանաւային խումբին դէմ:

Առաջին անդամն էր որ այս դիւղաքաղաքին բնակչութիւնը ականատես կ'ըլլար հայկական խումբին խաղարկութեան: Գրեթէ բոլոր բնակիչները լեցուած էին մարզադաշտը: Շրջակայ դիւղերու փոքրաթիւ Հայերն ալ եկած էին խրախուսելու Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզիկները: Խաղին կարեւորութեան պատճառով Հ. Մ. Ը. Մ.ի չրջանակը ամբողջութեամբ ներկայ էր: Օրուան հիւրն էր Ֆրանսայի սկաուտական վարիչ եղբայր Սերոբեան: Ներկաներուն մէջ կը նշմարուէին հարաւ. Ֆրանսայի սկաուտական քոմիսէր եղբայր Մկրտիչ Փափազեան, Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութիւնը իր ամբողջ կազմով, նախագահ Պ. Խաչիկ Համբարձումեան, Փութպոլի յանձնախումբը իր կազմով եւ իր նախագահը Տիգրան Փափազեան եւ տիկինը, Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզիչը եւ իր տիկինը Տէր եւ Տիկին Լեւոն Պաքրճեան, եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի անթաժամբարեկամը՝ Պ. Լեւոն Մնացականեան եւ Տիկինը, նմանապէս, Սէն Լուէն, Սէնթ Մարկրիթէն, Պոմոնկէն եւ Վալատոլիէն բոլոր Հ. Մ. Ը. Մ.ի սիրահարները ամերիկեան մեծ խանիօններով հետեւած էին Հ. Մ. Ը. Մ.ին, զարմանքի մատնելով Ֆրանսական չրջանակը:

Ժամը 3.30ին սկսաւ խաղը: Ֆրանսական խումբը որ աւելի հասակաւոր եւ մարզուած էր, բուռն յարձակողականով կը նեղէր մեր պաշտպանողականը: Բայց Պ. Օհաննեան որ իր մուտքը ըրած էր Հ. Մ. Ը. Մ.ի պաշտպանողական դիրքին մէջ, իր ընկերոջ՝ Սէֆէրեանի ընկերակցութեամբ, ետ մղեց բոլոր վտանգաւոր յարձակողականները: Ֆրանսացիները չատ մաքուր խաղարկութիւն մը ցոյց կուտային: Յայտնի էր որ պինուորական կարգապահութեան տակ մարզուած խումբ մըն էր:

Մեր տղաքը հետզհետէ կազմակերպուելով սկսան յարձակողականի եւ պատահեցաւ ինչ որ կը սպասուէր: 20րդ վայրկեանին Հ. Մ. Ը. Մ.ի յառաջապահը, Պ. Ժորժ Մկրտիչեան արագընթաց

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

«Օրագիր»ի մը պատմութիւնը

Ուրեմն անյապաղ պէտք է գործի ձեռնարկէի: Հիւանդ պէտք էր արձանագրուէի, բժիշկին ներկայանալէ առաջ հատիկ մը կուլ տայի ու, անոր հարցումներուն պէտք էր թութակաբար արտասանէի վերեւ յիշուած քանի մը նախադասութիւնները: Զգիտես ինչո՞ւ բնազդը ինծի կ'ըսէր թէ ընտրած ճամբաս լաւ ճամբայ մը չէր:

Չ'երկարեմ: Ճաշորդ օրը հիւանդ գրուեցայ եւ բժիշկին դացի: Քառորդ ժամ առաջ խորհրդատուր հատիկը կուլ տուի: Արդարեւ չատ չանցած ներսս տակն ու վրայ եղաւ: Աղիքներս կը գալարուէին: Ինչ փորձանքի մէջ մտանք, մտածեցի, բայց անհրաժեշտ էր, ծայրը «տուն երթալ»ը կար: Զդիմացայ, չարքէն դուրս ելայ ու անկիւն մը պարպեցի կերածս: Երեսս իրօք պատանքի դոյն դարձած էր, ծունկերուս վրայ ուժ չմնաց, իրական հիւանդ եղայ:

Անունս ձայնեցին, թիւս արտասանեցին: Կարդը իմս էր: Տարտամ քայլերով յառաջացայ ու բժիշկին դրասեղնակը մտայ: Ամբողջ մարմնովս կը դողայի:

— Ի՞նչ ունիս, հարցուց բժիշկը: Թութակի պէս կրկնեցի այն նախադասութիւնները զոր դոց սորված էի:

Նայեցաւ, քննեց, դեղաղիր մը գրեց եւ ութ օր հանգիստ տուաւ «ութ օր վերջ նորէն եկուր, ըսաւ:

Շաբաթ մը վերջ նորէն ներկայացայ: Նոյն բժիշկն էր, նոյն հարցումը, նոյն պատասխանները: Ցետոյ անունս առանձին ցանկի մը մէջ գրեց: Ցետոյ անուս առանձին ցանկի մը մէջ գրեց եւ երկու օր վերջ D. U.ի բժիշկէն պիտի անցնիս, ըսին: Ծոյսը փորացաւ մէջս: Հատիկը կուլ տուած ատեն չատ տառապեցայ, բայց, այդ տառապանքով պիտի վարձատրուէր երազս, մեծ երազս, տուն երթալու անփոխարինելի երազս: Եթէ, հատիկ մըն ալ առնէի, D.U.ի բժիշկը տեսնէր վիճակս եւ անուղիս դիմացը փոքր անչան երկու տառերը — D. U. — օ՛ կենդանութիւն, չունչ պարգեւած պիտի ըլլար ինծի: Ես նոր աշխարհ պիտի գայի, մօրմէս նոր ծնած պիտի ըլլայի:

Երկու օրը դժուար վերջացաւ: Ցորեկները չկերայ, դիշերները չքնացայ: Մտքիս մէջ միայն մէկ բան կը դառնար,— պիտի յաղողի՛...» Երկու լուսաշող դիրեր կային աչքիս դէմ կախուած — D. U.:

Ճամբայ ելլելէ առաջ՝ հատիկ մը կուլ տուի: Մէկ երկու հատ ալ դրպանիս մէջ պահեցի: Տասր վայրկեան, քառորդ ժամ: Դեռ ճամբայ չելած ներսս գալարուեցաւ, իրար անցաւ: Կարծես թէ աղիքներս ամբողջութեամբ դուրս պիտի թափէին:

Կերածս դուրս տուի: Բայց տաժանելի էր, հաւատայ տաժանելի էր: Առաջին դեղահատիկը առնելէ վերջ դգացի որ առողջութենէս բան մը պակսեցաւ: Այս երկրորդ փորձիս, լման, կատարեալ հիւանդի մը դէմքն ու կեցուածքը ունէի: Ամէն կողմերս սկսան թուլնալ, աչքերուս լոյսը կը նուազէր կարծես, կոպերս ծանրացան, դէմքս գալկոտ, գունատ, ծունկերս յոգնած, կքած, քալելու անկարող... Բայց սկսած էի, պէտք էր չարունակէի, անհրաժեշտ էր մինչեւ ծայրը երթալը, հոն էր իմ փրկութիւնս:

Վերջապէս D. U.է անցնելիք հիւանդներս ճամբայ ինկանք: Քիչ մը կաղդուրուած դգացի ինքզինքս: Անոնց հետ թէեւ դժուարաւ՝ բայց քալեցի, ետ չմնալու համար քալեցի... հասանք դրան - դժոխքի դուռը: Բժիշկը տակաւին հոն չէր, ժամանակ կար: Մեղ թոյլ տուին որ արեւին, պատերուն տակ նստինք: Փոուեցայ դեռինը, այնքան կարօտ էի հանդիստի»:

Կէս ժամ, երեք քառորդ, մէկ ժամ: Պարոն բժիշկը չկար: Կարծես առողջութիւնս գտայ: Կարծես դեղահատիկին աղդեցութիւնը բոլորովին չքացաւ եւ դոյնս, դէմքս պայծառացան: Գոնէ ինծի այնպէս կը թուէր: Արդեօ՞ք հատ մըն ալ առնեմ: Չեռքս գրպանս խոթեցի եւ սկսայ մատներովս դեղահատիկները չօշափել, «կամ չկամ» մտածելով:

Տատանումս երկար չտեւեց տեղէս չարժեցայ, քանի մը քայլ առի, եւ որովհետեւ մտահոգ էի թէ չուրչ հարիւրներով դիւղեր կան չփոխած, աճապարանքէս փոխան մէկի, երկուքը մէկէն կուլ տուի ...:

Ի՞նչ պատահեցաւ անկէ վերջ: Օ՛, սիրելի ընկեր, դժուար է, անկարելի է նկարագրել .. տասը վայրկեանի պէտք չեղաւ, աւելի չուտ ես սկսայ փնքշիլ քս պատերուն զարնել: Գետինը տապլտկիլ կատղած զազանի մը պէս: Կարծես թէ երկար, սուր եղունդներով ձեռքեր աղիքներս կը յօշոտէին, կարծես բորբ կրակ մը կը ճարճատէր ներսս:

Կը պոռայի, աւելի ճիշդ կ'ոռնայի, վայրի գազանի մը պէս կ'ոռնայի: Ցետոյ ի՞նչ պատահեցաւ, լուր չունիմ... Օրեր վերջ երբ աչքերս բացի, տեսայ որ կը գտնուիմ հիւանդանոցին «Թիւ 4» բաժնին վեցերորդ սենեակը: Գիտե՞ս հիւանդի մը համար ինչ կը նշանակէ «Թիւ 4 բաժին, վեցերորդ սենեակ»:

«Մահուան խուցը» կը կոչեն այս տեղացիները: Զգիտես ինչո՞ւ «սեւ վայրագոյր» կ'անուանեն ուրիշները: «Ծոդնածներու կայարան» կը յորջորջեն ոմանք:... Ու հիմա, սիրելիս, ես, «Թիւ չորս» բաժնին վեցերորդ սենեակին մնայուն հիւրն եմ:

(4) ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ

հարուածով մը չհասնեցաւ առաջին նշանակէտը, տեղատարափ ծափերու մէջ :

Ֆրանսական խումբը փորձեց հաւասարիլ, բայց չյաջողեցաւ: Ցետոյ աւելի արագութեամբ նետեց մեր պաշտպանողականը, բայց քանի մը սորձերէ վերջ՝ կորսնցուցին ամէն միջոց եւ կրկին մեր խումբին մէկ յարձակողականով եւ Պ. Խաչիկ Գալուստեանի ուժգին մէկ հարուածով Հ. Մ. Ը. Մ.ը չհասնեցաւ երկրորդ նշանակէտը: Այնկարա - գրեալ էր ներկաներուն ուրախութիւնը, գլխարկները օդը կը թռչէին: Ողջագուրմաններ, կեցցէներ ուղղուած Հ. Մ. Ը. Մ.ի տղոց: Մինչեւ խաղին վերջը Ֆրանսացիները փորձեցին դռնէ մէկ նշանակէտ չահիլ, բայց անօգուտ: Խաղը աւարտեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթանակով :

Կը շնորհաւորենք մեր տղաքը որ այս խաղարկութեամբ ցոյց տուին վերջապէս իրենց կատարեալ ոյժը եւ արժանիքը: Մարսէյլ վերադարձին բոլոր տղաքը եւ հիւրերը հիւրասիրուեցան Պ. Պատրիկի ճաշարանը: Եղան երգեր եւ ճառախօսութիւններ: Այս առթիւ եղբայր Սերոբեան, եղբայր Փաստաղեան, Խաչիկ Համբարձումեան եւ Սուր Փափազեան մաղթանքներ ըրին միութեան մարզիկներուն եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի բարգրացման համար:

Վահան Շամլեան

Osmanականները Իտալիոյ մէջ

Իտալական կառավարութիւնը որոշեց արգելադրել բոլոր օտարականները մինչեւ մարտիվերջ:

Իտալիա կը յուսայ թէ մօտ ատենէն ինքն ալ պիտի մանէ Միջ. Նպաստամատոյցին մէջ: Այդ կարգադրութիւնը չատ պիտի ուրախացնէ իտալական կառավարութիւնը, որովհետեւ տարագիրներուն ամբողջ հոգը պիտի յանձնէ Միացեալ Ազգերուն :

Հաշտութեան դաշնագրին ստորագրութիւնով, Իտալիան դարձեալ ինքնիշխան պետութիւն մը կը դառնայ, զոնէ ներքին բաբեկարգութեան տեսակէտէն: Իր առաջին հոգը պիտի ըլլայ՝ զօրացնել հիւսիսային սահմանադլուխներու ոստիկանական ուժերը, սանձելու համար Եւրոպայի տարագիրներուն ապօրինի մուտքը երկրին մէջ, որ կը կարծուի թէ պիտի վերսկսի դարձեան :

Միջ. Նպաստամատոյցին ոստիկանութիւնն ու տարագիրներու մասնաճիւղը համաձայնած են հետեւեալ երկու ղլխաւոր կէտերուն վրայ, 1.— Նպաստամատոյցը պիտի չընդունի իր կայաններուն մէջ այն տարագիրները, որոնք իտալական վիզա չունին, կամ այնպիսիներ որ նախապէս չեն ներկայացած իտալական ոստիկանութեան: 2.— Տարագիրներու մէկ կայանէն միւսը փոխադրութիւնները եւ կամ կայարանէ մը դէպի ծովեզերեայ քաղաք մը փոխադրութիւնը իմաց պիտի տրուի իտալական ոստիկանութեան:

Բացի Դաշնակիցներու դիւանագիտական անձնաւորութիւններէն եւ բարձրաստիճան կղերականներէն, մնացեալ բոլոր օտարականները պիտի արձանագրուին: Իւրաքանչիւր օտարականի պիտի տրուի բնակութեան արտօնագիրներ, երկու տեսակ: Սովորական օտարականները արտօնագիր պիտի ստանան ճերմակ թուղթի վրայ, եւ իրաւունք պիտի ունենան իտալիոյ մէջ բնակելու, համաձայն իրենց վաւերացուած թուղթերուն: Երկրորդը դեղին՝ պիտի տրուի բոլոր այն տարագիրներուն, որոնց մնայուն բնակութիւնը չերաշխաւորեր կառավարութիւնը երկրին մէջ :

Այս կարգադրութեանց ենթակայ են ամբողջ Իտալիոյ օտարականները, որոնց մէջ Վաթիկանի, Միջ Նպաստամատոյցի եւ բոլոր մարդասիրական կազմակերպութիւններու պաշտպանութեան ենթակայ օտարականները: Այս արձանագրութեամբ՝ ոստիկանութիւնը կը յուսայ մահացու հարուած մը տալ սեւ չուկային: Նկատի առնուած է որ երկրին մէջ սեւ չուկացիներու մեծ մասը օտարականներ են, որոնցմէ չատեր կը բնակին հանդիստ կայաններու մէջ, վայելելով պաշտպանութիւնը այդ կազմակերպութեանց :

Միջին Արեւելք մը եւս Թ. Միութեան մէջ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ Թ. Միութեան տասնըվեց հանրապետութիւնները այսուհետեւ պիտի ունենան մէկ միացեալ պատժական օրինագիրք: Ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման օրէնքն ալ նոյնը պիտի ըլլայ: Գերագոյն Խորհուրդը այս միացումը հրահանգելով հանդերձ, կը ճանչնայ «մասնաւոր առանձնայատկութիւնները» տարբեր հանրապետութիւններուն, ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման մասին:

Նախարարական խորհուրդին որոշումով, 16 հանրապետութիւնները սեւխական բանակները պիտի ունենան, ինչպէս որոշած էր 1945 Փետրուար 2ին: Անոնք իրաւունք պիտի ունենան նաեւ մասնակցելու դիւանագիտական բանակցութեանց, քննելու եւ վաւերացնելու հաշտութեան դաշնագրերը եւն.:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԱՏԱՂԻ ԿՈՒԻՆԵՐ տեղի կ'ունենան Հանոյի հիւանդային կողմը (Հնդկաչին), կէնսական կամուրջի մը գրաման համար: Ֆրանսացիները կը չարունակեն յառաջ խաղալ ուրիշ կէտերու վրայ:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ առողջապահական նախարար նշանակուեցաւ Պ Սմիրնով, փոխան Միտերեւի «որ չէր կրցած վարել իրեն վստահուած պաշտօնը»:— կարգ մը նոր թատրոններ կը չինուին Ս. Միութեան մէջ: Ամէնէն նշանաւորն է Սթալինկրատի թատրոնը, հսկայ ճեր - մակ սիներով: Դիւաւոր մուտքին առջեւ պիտի դետեղուին քաղաքին քաջարի պաշտպաններուն արձանները:

ՄԱՂԱՂԱԿԱՆԻ 623 ԿՂԶԻՆԵՐԸ որոնք նախապէս ճակոնի կը պատկանէին, յանձնուեցան Մ. Նահանգներու խնամակալութեան: Ս. Միութիւնը հաւանութիւն յայտնեց, մեծ զարմանք պատճառելով դիւանագիտական չրջանակներու մէջ:

ՓԸՇԹԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ խորհրդային զինուորական իչխանութիւնը ձերբակալեց Հունգարիոյ փոքր կալուածատէրերու, այսինքն կառավարական կուսակցութեան նախորդ ընդհ. քարտուղարը, Պէլա Քովաց: Հունգարական կառավարութիւնը ներքին գործերու միջամտութիւն կը նկատէ այս գործողութիւնը:

ԱՅՍ ՇԱԲԹՈՒ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի ամսաթերթը, ճոխ բովանդակութեամբ (հայերէն եւ ֆրանսերէն):

Այնման սպասուած տարեկան մեծ պարահանդէսը

ՖՐ. ԿԱՊՈՑՏ ԹԱՂԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
Մարտ 2ին կիրակի օր ժամը 3ին 12

Hôtel Vianeyի դեղեցիկ սրահներուն մէջ
2 Ave. Ledru Rollin, métro Ledru Rollin: Հաւրաժաւօր նուագախումբ **Fernand Bouillon**, եւրոպական պարերու հետ, հայկ. սպանիական պարեր պրեւեան նուագով, մասնակցութեամբ՝ Alexandre Gourdji եւ իր պարի խումբին:

Երգիչներ եւ զանազան անակնկալներ:

Տոմսերը նախօրօք ապահովել դիմելով դիտուններ Հ. Սամուէլ եւ Հ. Բալուեան եւ Մ. Պարսամեան եւ ներաւճառատուն Հրաչեան:

Տոմսերու գինը 200 ֆրանք :

Աճուրդ տեղի պիտի չունենայ:

ՑԱԿՈԲՈՍ ՊԼԿԵԱՆ բնիկ Կիւրինցի, կը փընտռէ քեռորդիները Թորոս եւ Ղեւոնդ Յուսիկ ք. Վարդապետեանները, որոնք Ամերիկա կը գտնուին 1914էն ի վեր: Տեղեկացնել Mr. Bekian, rue Briqueterie , Sarcelles (S. et O.), France: Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել :

16րդ տարեկան ցերեկոյթ

Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի սկաուտներուն, երէցներուն եւ գայլիկներուն

Հովանաւորութեամբ սկաուտական միջազգային դրասենեակին եւ մասնակցութեամբ Ֆրանսական եւ օտար սկաուտական միութեանց, եւ նախագահութեամբ Պ. ՄԱՐՔ ՍԱՆԻԷԻ (անդամ Ֆրանսական Ազգային Ժողովի): Կիրակի 9 Մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Salle de la Chimie, 28bis rue Saint Dominique (Métro Invalides):

Սկաուտական ճոխ յայտագիր եւ ներկայացումներ: Մուտք 200, 150 եւ 100 ֆրանք:

Տարեկան պարահանդէս

Ալֆորվիլի ԱՂՔԱՏԱՆՆԱՄԻ մասնաճիւղին, Շաբաթ 8 Մարտ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Maison Brûléի պարասրահը, իր orchestreով, (Marneի եզերքը Quai d'Alfort (Pont de Charenton): Սպանիական, կովկասեան եւ հայկական երգեր ու պարեր, ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի դիներով: Սեղանները թուադրուած են, ապահովել: Դիմելով Café Léger, 29 rue Clery, Paris (2), Radio Davros, Café Philippe (Déragopian) à Alfortville:

ՏԻՄԻՆԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Զապէլ Առաքելեանին իր աղջկանին՝ Տիկին ՄԱՐԻԱՄ ՏԻԼԱՆԵԱՆի մահուան առթիւ:

Le Gérant : KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՑԱԻՇԱՏԵՍՏ

Ֆ. Կ. Խաչի Իսիի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ագատին սրճարանը, 4 rue de la Défence:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէն կը հրաւիրէ խումբերու ու ենթակոմիտէներու ընկերները «Զամալեան» խումբի վիճաբանական խիստ կարեւոր ժողովին, այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 7.30ին, Café Noaillesի մէջ:

ՊՈՄՈՆ-ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դաշնակցութեան Պոմոնի Զաւարեան ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս կիրակի, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

Ֆ. Հ. ԿԱՊՈՑ ԹԱՂԻ Պուլվար Օսմոյի մասնաճիւղս ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս կիրակի, ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

ՇԱՎԻԼԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը երեքչաբթի ժամը 9ին, դպրոցին սրահը, բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

Մեծ պարահանդէս

Մարտ 25ին 9էն մինչեւ լոյս, կազմակերպուած Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան կողմէ: Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն:

Հ. Ց. Դ. Մ. ԵՕԹՆԵՂԲԱՅՐԵԱՆ խումբի բոլոր ընկերները իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն ընկեր Արամ Ցակոբեանի, եւ ընկեր Ցակոբ Մենենդեանի, իրենց սիրելի մօր եւ զոքանչին՝ ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՑՍ ՑԱԿՈԲԵԱՆի մահուան առթիւ :

ՄԱՑԻՍ 10ԻՆ
կը ներկայացուի ՀՐԱԶ ՏԱՐՕՆԵԱՆի
Նոր թատերախաղը « ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ »
կը խնդրուի նկատի առնել :

Տէր եւ Տիկին Ցակոբ Նազարեան եւ զաւակը, Պ. Ստեփ Նազարեան, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Զիլինկիրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պօղոս Զիլինկիրեան (Պոլիս) եւ ազգականները, սրտի խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն մահը՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՀՈՍՐԻԿ ՆԱԶԱՐԵԱՆԻ

իրենց մօր, մեծ մօր, քրոջ եւ ազգականին, որ տեղի ունեցաւ Փետրուար 26ին, իր բնակարանին մէջ :

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այս օր, չաբաթ, ժամը 11ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իսկ թաղումը Պուա Քոլոմպի գերեզմանատունը:

MEUBLES MODERNES
60, Bd. DE LA BLANCARDE, MARSEILLE
Բացուած է Վ. ՔԻՒՓԼԵԱՆի կահ - կարասիներու մեծ վաճառատունը: Խիստ մատչելի գիներով կը ծախուին, ննջասենեակի, ճաշասրահի, խոհանոցի, հիւրանոցի արդիական ոճով բոլոր տեսակի կարասիներ : Կը ծախուին նաեւ աթոռներ, բազմոցներ, թիկնաթոռներ, կաշիէ եւ թաւիշէ :
Այս ծանուցումով ներկայացողին մասնաւոր գեղչ:

Շիրակ

5, Rue François Pinton, Paris (19), Tél. Bot. 57-44
Թեւակոխեց իր Բ. տարեշրջանը: Բոլոր գաղութներու առեւտրական Միակ կիսամսեայ լրագիրը: Խմբագրատեղ՝ ՀՐ. Ն. ԹՈՐՈՍԵԱՆ: Անհրաժեշտ եւ չահեկան տեղեկութիւններ՝ հայ եւ օտար արհեստական եւ ընկերային խնդիրներու մասին: Տարեկան բաժանորդագրութիւն.— Ֆրանսա՝ 250 ֆրանք, արտասահման 300 ֆր.: Փափաքողներուն օրինակ մը գրի՝ իրրեւ նմոյշ:

Գործ կը փնտռէ

Վկայուած մեքենագիր եւ աղագիր հայ օրիորդ մը, լաւ յանձնարարութիւններով, գործ կը փնտռէ որեւէ առեւտրական տան կամ գրասենեակի մէջ: Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան:

Ուղղութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière;**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Dimanche 2 MARS 1947 Կիրակի 2 ՄԱՐՏ

Թ. · ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4974–Նոր շրջան թիւ 583 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՆՔ ՄԵՐ ՄԻՏՔՈՎ

Անշուշտ եղրակացութիւն մը կը սպասէք այն խորհրդածութիւններէն զոր դրի առինք այս էջին վրայ, ամսագիր «Ծուսաբեր»ի լեզուական հարցարանին առթիւ (Ցառաջ, Յունուար 19, Փետր 2, 9, 16 եւ 23)։

Քերականական – լեզուագիտական մարզանքի մը համար չէր որ կատարեցինք այդ պարտակատուութիւնը։

Մէջտեղ դրուած հարցերը հիմնական հոգեր են։ Արժանի՝ բոլորին ուշադրութեան։ Մանաւանդ պէս տարագիր մտաւորականութեան դուրգուրանքին։

Անգամ մը եւս վերլուծելով եւ խտացնելով զանոնք, պիտի ունենայինք հետեւեալ բանաձեւը.

1. Ա. Հայաստանի մէջ իբրեւ պետական լեզու կը գործածուի արեւելահայ բարբառը։

2. Երկու բարբառներուն միացումը ցնորք է առ այժմ, քանի չեն լրացած հայրենիքի սահմանները, արեւմտեան Հայաստանի կցումով։

3. Ուրեմն արեւմտահայ բարբառը կը մնայ տարագիր կամ «հայրենադուրկ», ինչպէս ժողովուրդը։

4. Այնտեղ, Հայաստանի մէջ, մանաւանդ գրագրական – վարչական, ընթացիկ լեզուն հետզհետէ կ'այլասերի, կ'օտարանայ, անճանաչելի կը դառնայ։

Նախ հաստատուած կարգուսարքն է որ ամբողջ բառեր ու բացատրութիւններ կ'արդիլէ, անոնց տեղ պարտադրելով օտարոտի եւ թխածոյ բառեր, յանուն մխօրինակութեան։

Երկրորդ, բան իսկ մտաւորականութիւնն է որ իր ակադեմիաներով եւ «ինստիտուտ»ներով, իր սովորամոլութեամբ, ծուլութեամբ, երբեմն ալ ապիտութեամբ կը լրացնէ աղճատումը։

5. Այստեղ, արտասահմանի մէջ ալ, թէեւ լեզուն հասած է նախանձելի կատարելութեան մը, սակայն յաճախ կը նահատակուի թերխաշ եւ ինքնահաւան «ուսումնական»ներու դրչին տակ։

Տակաւին կրնայինք խօսիլ «միջակներու թագաւորութեան» մասին, որ կը սպառնայ հարթ դետնի մը վերածել մշակոյթի անդաստանը։

Ի՞նչ կը թելադրեն մատնանշուած հոգերը։

— կազմակերպել աշխատանքի ճակատ մը։ Տեսակ մը ինքնապաշտպանութիւն, որ կրնայ կոչուիլ Մենք Մեր Միտքով (կամ Մայրենիքով)։

Ըսել կ'ուզենք՝ չարժիլ, զործել յանուն մեր լեզուի անկախութեան։

Այստեղ լեզուն կ'առնենք ամենալայն իմաստով։ Անոր կը միացնենք նաեւ գրականութիւնը։ Կոչեցէք ինչպէս որ կ'ուզէք,— Մայրենիք, Մշակոյթ եւայլն։

Ուրեմն Միութիւն մը որուն անդամները նախանձախնդիր են լեզուի մաքրութեան, ինչպէս նաեւ մշակոյթի բարձրացման։ Միութիւն մը որ հաւատայ իր կոչումին, եւ կարենայ ցանցեր հաստատել բոլոր զաղութներուն մէջ։

Ծրագիրը չէ որ կը պարզենք, այլ զաղափարը։ Եւ անոր ամենէն տարրական մասը,—

Պաշտպանութիւն, տարածում արեւմտահայ բարբառի, բոլոր կարելի միջոցներով։

Պայքար խորթ պատուաստներու դէմ, որոնք յաճախ կը յաջողին իրենց հետեւանք անհոգութեան, կրաւորականութեան, մեղսակից համակերպութեան։

Միշտ յիշեցուցած ենք եւ այս առթիւ ալ կը կրկնենք.— երբեք մեր միտքէն չէ անցած քաջալերել տիրացու հայկաբանութիւնը, կամ լճացնել մայրենի բարբառը, «լեզուական կուսութեան» ցնորքներով։

Շատ յստակ է մեր մտահոգութիւնը,— թոյլ չտալ որ մարդիկ բառարանին բառերն անդամ մտնեն դատապարտեն, կասկածելի բանկութուններով կամ բռնութեամբ։

Կարելին փորձել, որպէսզի ոչ միայն տարագիր Մայրենիքը մնայ անաղարտ, միշտ ծաղկելով ու ճոխանալով, այլ եւ օգտուի ներքաղքէն, ազատ «ներածումով»։

Մենք վստահ ենք որ Երեւանի մէջ չատերը զաղափար անգամ չունին Թուրքիոյ հայ ժողովուրդին հետ արտասահման փոխադրուած դանձերու, դանձարաններու բովանդակութեան մասին։ Անոնց աղբիւրները ոչ միայն պակասաւոր են, այլ եւ պղտոր։

Հրապարակ դնելով զաղափարը, պիտի ուզէինք նախ լսել աղատ կարծիքներ, թեր ու դէմ։

Թերեւս լոյս մը եւս ծագի։

Շ.

Ա. ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Երգ Հայաստանի

Նուիրում եմ հրաշակերտ
Ստալինեան հնդամեակին

Ես յիշում եմ մի պատկեր խեղճ ու սրտակէզ
Մայր Հայաստանն էր նստել՝ ձեռքը երեսին,
Դէմից մայր գետն էր անցնում իր արցունքի պէս,
Շուրջը պալատն աւերած, թագն ընկած գետին։
Ասպատակել, անցել էր սելջուկը վայրագ,—
Տարել արեւն ու թողել գունատ մի լուսին,
Ու կիսաւեր իր գահին, յոյսի պէս մեռնակ,
Մայր Հայաստանն էր թախծում, ձեռքը երեսին,
Մելամաղձոտ լուսնի պէս, վշտի ամպի տակ,
Ոտաբոպիկ կը սպասէր անյայտ իր բախտին։

Ես նայում եմ ահա նոր իմ Հայաստանին,
Որ եկել է դարերից վշտի ու ցասման,
Իր կապուտակ հօրեղբօր ձեռքով սրբագին
Ելած վշտի վիհերից՝ փրկուած յաւիտեան
Ու բազմել է ահա նա դիւցազնու պէս
Սեւ մազերը շաղ տալով՝ ողկոյզ առ ողկոյզ,
Այգիները գոգն առել, իր Մասիսի հետ
Որդիներին է նայում աչքով արշալոյս,—
Որդիները իր շուրջը բարից լոյս կերտում,
Մեղր ու գինի են բամում հողից հայրենի,
Ու կախարդուած ներկայով իր այս իմաստուն՝
Մայր Հայաստանն է ժպտում, հազած ծիրանի։

Բայց ինչ երազ էլ նրա սիրտը փայփայի՝
Բողբոջում է այս հողից ու ծաղկում յաւէտ,
Եւ արդ՝ կանաչ կոկոնից մատաղ ներկայի՝
Ելնում է վարդ ապագան, բացւում թերթ առ թերթ, —
Չնգամեակը վեհութեան նոր դուռ է բացում,
Մայրհայաստանն է ժպտում՝ իր բախտին յենուած
— Երէկ երկաթ էինք մենք՝ կովի հնոցում,
Այսօր պողպատ ենք դարձել՝ արեամբ ջրաղեղուած,
Օ՛, չի մնայ անկատար ոչ մի արդար ուխտ,
Հայոց վերջին անարդար վշտին էլ վերջ կայ,
Ու չի մնայ սրբազան իմ սարն էլ պանդուխտ,
Կռունկն Հայոց տարագիր՝ յաւէտ տուն կը գայ։

Ծաղկիր իմ մայր Հայաստան, ուրդ իմ սրտին,—
Սուրբ են իղձերդ բոլոր, մեռնիմ ես ճամբին։

ՅՈՎՀ. ՇԻՐԱԶ

ՍԽԱԼ ՀԱՇՑԻ ԴԻՄԱԾ ԵՆ

ՄՄԲ.— Շարունակ բողոքներ կը ստանանք զանազան շրջաններէ, հակադաշնակցական ծանօթ պայքարին առթիւ, որուն գլուխն անցած է, դըժբախտաբար, ներգաղթի լիազօրը։

Կրկնութիւններէ խուսափելու համար, կ'արձանագրենք միայն հիմնական մասերը.—

ՓԱՐԻԶ.— Կարգ մը աճապարարներ ձեռնարկած են միամիտները խաբելու, «խոշոր» եւ «արդիւնաւէտ» աշխատանքի մը ձեռնարկելով։

Այս խելացի՛ մարդիկ սխալ հասցէի դիմած են։ Եթէ իսկապէս միամիտներ կը փնտռեն, շատ հեռուները երթալու պէտք չունին, թող դիմեն իրենց սովորական յաճախորդներուն, որոնք տարիներէ ի վեր հալած իւղի պէս կը կլլեն իրենց «չէֆիկ»ներուն սուտերը։ Անոնք շատ լաւ գիտեն թէ մեր մէջ «չէֆ»եր չկան։ Գիտեն նաեւ որ բառն իսկ մեզի անծանօթ է։ Գիտեն որ ամէն Դաշնակցական հարքերուն մէջ մտած է դիտակցաբար, պատրաստ՝ զոհուելու հայրենիքին եւ հայ ժողովուրդին համար, եւ ոչ թէ կուրաբար, ինչպէս իրենց միամիտ հետեւորդները։

... Մենք, «Րաֆֆի» խումբի երիտասարդ Դաշնակցականներս, իրրեւ «չէֆ» ունինք միայն հայ ժողովուրդի տառապանքին, անոր աղատագրութեան համար զոհուած նահատակներ, եւ ոչ թէ կուրքեր։

Հ. Ց. Դ. ՐԱՖՖԻ ԽՈՒՄԲ

Ց. Գ.— Ներփակ 7100 ֆրանք, Դաշնակցութեան Ֆոնտին համար։

ԿՐ ՉԱՑՆԱԿՑԻՆՔ

ՄԱՐՍԻԼՅ, 21 Փետրուար.— Հ. Ց. Դ. Սէնթ Ամնի «Թաթուլ» խումբի ընկերներս ձայնակցելով Փարիզի «Ռոստոմ» խումբի, Վալանսի Շրջ. Կոմիտէին եւ Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէի ընկերներու կոչովի բողոքին, մեր վստահութիւնը կը յայտնենք զեկավար տարրին, եւ մանաւանդ կը խնդրարհինք հին եւ նոր նահատակներու դերեզմաննե-

Ինչո՞ւ կը մոռնան Հայերը

ՄՄԲ.— Անգլեւամերիկեան թերթերը մասնաւոր բաժին մը ունին, «Նամակներ խմբագրին», ուր կը խօսուի ամէն տեսակ նիւթերու մասին, թեր ու դէմ։ «Տէյլի Մէյլ» ուրբաթ օր այդ բաժնին մէջ հրատարակած էր հետեւեալ նամակը, գրուած պատմութեան պրոֆէսէօր Զորբովի կողմէ որ կը բնակի St. Germain en-Laye.—

«Կը զարմանամ թէ ինչու այնքան քիչ բան կ'երեւայ անգլիական եւ ամերիկեան մամուլին մէջ, Հայաստանի մասին, որ ճշմարիտ գինակից մըն էր պատերազմին մէջ եւ կորնցուց իր ժողովուրդին 50 առ հարիւրը։

Մեծ պետութիւնները որոնք աշխարհի նոր քարտէսը կը շինեն, լուռ կը մնան Հայերու մնացեալ 50 առ հարիւրի մասին։ Այս հերոսական ժողովուրդը ջերմապէս կ'ուզէ վերադառնալ իր երկիրը (մէջն ըլլալով Կարսի, Արտահանի, Վանի եւ Էրզրումի շրջանները) որ Հայաստանի պատկանած է աւելի քան 3000 տարիէ ի վեր եւ իրեն պահովուած՝ Ա. մեծ պատերազմէն վերջը մեծ պետութեանց կողմէ ստորագրուած դաշնագիրներով եւ ուրիշ վաստաթուղթերով։

Մեծ պետութիւնները շատ կը խօսին հողագործութեան վերակենդանացման մասին, առաջարկելով օգտագործել ժրաջան ժողովուրդներ։ Բայց եւ այնպէս, բացի Ա. Միութենէն պետութիւնները լուռ կը մնան Հայերու եւ իրենց վերկրի մասին։ Այդ երկիրըբարգաւանդ էր երբ Հայերը կը մշակէին զայն, բայց թրքական իշխանութեան տակ անոր չատ մր մասերը անապատի վերածուեցան։ Հայերու 90 առ հարիւրը զիւղացիներ եւ մշակներ են։ Անոնք ընտիր կազմ ունին եւ կը սիրեն հողը։ Առ նուազն մէկուկէս միլիոն Հայեր համբերութեամբ կը սպասեն իրենց հայրենի երկիրը վերադառնալու»։

Թրխական լրութիւն մը

Պոլսոյ թերթերէն կ'իմանանք թէ թուրքերէն պաւեչտաթերթ մը, «Գարակէօզ» Փետրուար 6-13ի չարթուն դրգռիչ ծաղրանկար մը հրատարակած է Ա. էջին վրայ, հետեւեալ խորագրով.— «Արթին Տոմուզեան բողոքեր է Թուրքիոյ դէմ»։

Պատկերը կը ներկայացնէ հինգ մեծ պետութիւնները, Չինաստան, Անգլիա, Ամերիկա, Ֆրանսա եւ Ռուսիա, որոնց դէմ կեցած է այլանդակ մարդ մը, սարսափելի քիթով եւ հրէչային դէմքով։ Այդ մարդը, որ Արթին Տոմուզեանն է (Մողեան), կ'ըսէ Հինգ Մեծերուն.

— «Դու վախչէթիխէր եէթեր օլսուն էֆէնտիմ։ Թիւրք Միլլէթինէն չէհոխիմիզ պիր Մեկա Աւսաս, պիր տէ Համբարձում փափազ պիլիօր։ Պէնտենիզ Ամերիհատա իհամէթ էտօօրսամ տա սալըմ Հայ, թոփրաղա ինսիյիմ եէր իսէ Վան»։

Թարգմ.— Ա՛լ կը բաւեն այս վայրագութիւնները, էֆէնտիմ։ Թուրք ազգին ձեռքէն մեր քաշածը մէկ մը Աստուած, մէկ ալ տէր Համբարձումը գիտէ։ Նուասոս թէեւ Ամերիկա կը բնակիմ, բայց ազգով Հայ եմ, ծնած տեղս ալ Վան»։

Գարակէօզ կը պատասխանէ, խօսքը ուղղելով Միացեալ Ազգերուն.

— «Չէլէպիներ, խօսք չունիմ, Արթին Տոմուզեան խոստովանեցաւ թէ Հայլանօղլու Հայ – վան է»։

ՅԱՌԱՋ.— Իսկական խո՛զ մը միայն կրնար այսքան թրխավարի «սրամտութիւն» յղանալ եւ թուղթին յանձնել.—

«Շատ բան պիտի չէ սպասել Մոսկուայի խորհրդաժողովէն»

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին Եչ. օրուան նիստին մէջ, արտաքին նախարարը, Պէվին, տեղեկութիւններ հաղորդեց Մոսկուայի խորհրդաժողովին մասին։ Ըսաւ թէ Զորս Մեծերը կը խորհին դաչինք մը կնքել նախայարձակման դէմ, թէ վըստահ չէ որ Գերմանիա նոյնիսկ երկու մեծ պատերազմներու մէջ պարտուելէ վերջ կ'ըմբռնէ պարտութեան իրական իմաստը, կամ կ'ընդունի թէ տխմարութիւն է պատերազմով լուծել քաղաքական խնդիրներ։ «Միայն Զորս մեծ պետութեանց համաձայնութեամբ կարելի է խորտակել Գերմանիան եւ վերամշակել զայն ժողովրդապետութեան ճամբուն վրայ։ Ուրիշ միջոց չկայ։ Բայց պէտք չէ շատ բան սպասէք մեզմէ Մոսկուայի մէջ, որով –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

րու առջեւ։ Այս առթիւ անգամ մը եւս կը յայտարարենք թէ՝ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնն էր որ իր աւելի քան կէս դարու գործունէութեամբ եւ անհամար զոհողութիւններով հիմը դրաւ մեր սիրելի Հայաստանին։

... Այս յայտարարութեան հետ իրրեւ գործնական մասնակցութիւն Հ. Ց. Դ. Ֆոնտին կը տրամադրենք 2000 ֆրանք։

Հ. Ց. Դ. «Թաթուլ» Խումբ

ՇՈԳԵՇԱՐԱԺ ՄԻՏՔԵՐ

Այո, Հայոց անողոք ճակատագիրը չուզեց զոհանալ անոր կրկնակ տաբադրութեամբը,— առաջինը Արեւելքի մէջ, դէպի խորը Արեւելքին, եւ երկրորդը՝ Արեւելքէն Արեւմուտք: Ու ան եղաւ մշտնջենական ճամբորդ մը, նոյնանալով չոգեկառքին հետ եւ խառնուելով անոր վազքին հեւասպառ, պատասխանատուութիւններու նուիրական զգացումին պարտադրանքին տակ, ի խնդիր հացի:

Իսկ, հանճարեղն Վարուժան պիտի ողբերգէր.

— « Ո՞ւր կը քաշէք զիս, ապրուստի՛ պահանջներ »:

Այո, ան կը դիտէ ու կը տեսնէ չոգեկառքին մէջ. կը կարդայ ու կը խոկայ չոգեկառքին մէջ: Շոգեկառքին մէջ է որ, իր անփոփոխ անկիւնէն, կ'ունկնդրէ՝ մտամոլոր լռութեամբ, նոյն բաժ – նեակին մշտանորոգ ճամբորդներուն. հոն է որ, միտքին, լսողութեան եւ տեսողութեան երբեակ ճամբաներէն՝ իր սրտէն ներս կը սուզուի: Ու վերջապէս, չոգեկառքին հետ եւ չոգեկառքին մէջ է որ, կ'ապրի ան, տարիներէ ի վեր:

— Աւելի աղէկ, աւելի աղէկ, պիտի ըսէ ընթերցողը, ապաւինած Փրանսական խօսքին.— «Ճամբորդութիւնները երիտասարդը կը կերտեն»:

Անշուշտ, անշո՛ւշտ: Բայց, ան չեղաւ երի – տասարդ: Չեղաւ նոյնիսկ պատանի: Մանկութեանը մէջ՝ չափահաս էր: Ութ տարեկան հասակին, տատապանքին չնորհիւ, հասուն մարդ էր, հասուն մարդու հոգերով:

Տեսէք, մշտնջենական ճամբորդը, ահա դարձեալ, գնացքին հետ կը վազէ: Նորմանտական դաշտերը խենթերու պէս կը փախչին: Ու քիչ առքը, Քան քաղաքին հիմնայատակ եւ սգաւոր չէնքերը պիտի ողբան իրենց փարթամ երկկը, անիծելով մարդ գազանին գիտնականի ուղեղը:

Շոգեկառքը ներքնուղիին մութէն ելաւ եւ խոյացաւ դէպի լոյսը սպիտակավայր: Զի՛ւն էր ներսաւը: Բայց, նժդեհը ոչինչ տեսաւ բաց աչքերով: Ան չի նայիր Բնութեան, որ իր սրտին եւ մտքին՝ դրեթէ երբեք չի խօսիր: Մարդու հոգին չի՛ բաւեր: Մարդը նիւթ է անսպառ, անչափելի խորութիւն, ճոխ հանքերու ենթահող եւ յաւիտեան անպեղելի:

Այո, մարդը, մարդը ամէն բանէ առաջ: Մարդը իր գեղեցկութիւններովը, բարութիւններովը, արդարութիւններովը, հարստութիւններովը, վեհոգութեամբը, բարեկամութիւններովը, իմաստութիւններովը, դնահատութիւններովը, երջանկութիւններովը,վերելքներովը, ջերմաջերմ սէրերովը, եւ մարդը իր տգեղութիւններովը, չարութիւններովը, անիրաւութիւններովը, թշուառութիւններովը, փոքրոգութիւններովը, թշնամութիւններովը, չիմարութիւններովը, ուրացումներովը, տառապանքներովը, անկումներովը, ատելատառ նախանձաբեկութեամբը: Մարդը իր առաքինութիւններովն ու մոլութիւններովը բոլոր:

Ու ահա, կրկին, մեր պանդուխտին մտածումը սեւ ներկայէն ներս կ'ընկղմի, կ'իջնէ խորը, եւ կը կառչի խօսքի, դրչի հայ այն բոյլին, որ թեթեւս զուրկ չէ խելքէ, բայց, դժոխքին ահեղ կիրքին ճանկերուն մէջ, չափի քաղցր ղդացումին եւ օրհնածին իմաստութեան սահմաններէն հեռացած է: Պարտուած է, չղճայուած է, հեղձամահ է հակակշիռն անոր միտքին, ղդացումին անսանձ ուժէն:

Պատերազմին աւերները բազմազան են: Ու չեն անոնք սոսկ նիւթական: Ազատագրութիւնն ալ՝ ոչ միշտ բարիք

Տասնըչորսի պատերազմէն՝ ժողովուրդը կիսուած ելաւ, թէ որակով, թէ քանակով: Քառասունի պատերազմը եւ խաթարեց, եւ դատարկեց միտքի մարդոց հոգիները: Ու ազատագրութիւնը զանոնք լեցուց ժահրով, ժանդով եւ մախանքով:

Անոնք զարձան պատեհապաշտ, սուրկամիտ, նաեւ վախկոտ: Ու մերկացան նկարագրի անկախութեան, անկեղծութեան, վեհանձնութեան ծիրանեզոյն պատմուճանէն: Ատոքով, զիրով եւ արարքով՝ այսահար են, չարագործ են եւ դատղեր:

Անոնք հիմա ատելութեան բռունքներ են, եղբայրներու դէմքին ցցուած, եւ ցասումի ահեղադոս վայլատակներ, փրփրալից երախներով ու չատ առատ պատիժներու տեղատարափ սահմանուած: Տաղանդաւոր Վէրքօրն անդամ կը փոքրանայ, կը մանրանայ անոնց առջեւ:

Նո՛ր օրերու Քլօվիսներ՝ կ'այրեն այսօր ինչ որ երէկ կը պաշտէին: Բայց, մենք դիտենք, վաղն ալ անոնք պիտի այրեն ինչ որ այսօր կը պաշտեն: Երբ որ ճախը տկարանայ, զայն կը լքեն հայհոյանքով եւ զօրացած աջին չուրջը կը դեգերին: Ոճանք ատոր դաղափարի բնաշրջում, բարեշրջում կ'ըսեն կարծեմ: Իսկ ուրիշներ զայն անհրաժեշտ կը դաւանին քաղաքական կեանքին համար: Է՛հ, կարեւորն ալ նպատակն է, միջոցները խորհրդանշական չեն:

— Ի հարկէ, ի հարկէ, պէտք է ծօնել, պէտք է ծօնել այդ եղական դրագէտին յօրելեանը, կ'ըսեն ոմանք: Մենք կը յարգենք իր տաղանդը, կը խոնարհինք իր առջեւ: Բայց, կ'աղաչենք, մեզ զանց առէք: Քիչ մը աչքի կը զարնենք, զղօյշ ըլլանք ...

— Այնուհանդերձ, պէտք է ծօնել, պէտք է ծօնել անհամբերութեամբ դրագէտին յօրելեանը, կը ձայնակցին ուրիշները. Ինչ անարժանիսկզճ դրչակիներ մեր մէջ եղան յօրելեարներ: Մենք կը յարգենք խոնարհաբար անոր հսկայ աշխատանքը: Բայց, կ'աղաչենք, մեզ զանց առէք: Մենք Հայաստան պիտի երթանք, զղօյշ ըլլանք..

— Ձեզի հետ ենք, ձեզի հետ ենք, կ'աղաղակեն մեծ քաղաքութեամբ վաւերական բանաստեղծները, չորս պատերով չա՛տ ապահով ու զաղանապահ կրպակին մէջ: Ի՞նչպէս թէ զայն մենք չծօնենք: Տրեխներով քաղաք իջաւ եւ թուական բացաւ մեզի: Բայց, կ'աղաչենք, մեզ զանց առէք: Ունինք որոշ նկատումներ, զղօյշ ըլլանք ...

Ահա այսպէս, վախն ու ոսկին, նկատումը եւ տենչանքը աթոռներու՝ մարդը կ'ընկնէ թաւալդլոր: Բայց, գնացքին մտասեւեռ հայ ճամբորդը չի զարմանար, «Մարդն այսպէս է»: կ'ըսէ հանդարտ, ու կեանքին հետ հաշտ կ'ընթանայ:

Մարդ մը ինք ալ՝ ինչպէ՞ս դատէ նմանները: Ան կ'ունի լոկ հաստատումներ: Ու կը վազէ գնացքին հետ, իր ճակատին կերին համար:

ԱՐՇԱԽԻՐ ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ

ԲԱՐՔԵՐ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ճաշարաններուն մէջ ո՛վ կը համարձակի ջուր ուզել: Ամերիկայի մէջ երբ ճաշարան կը մտնես եւ կը դրաւես աթոռ, սպասարկուին առաջին պարտականութիւնն է սեղանիդ վրայ բերել դաւաթ մը ջուր — ընդհանրապէս մէկչը կաթ մը սառ — իսկ երկրորդ պարտականութիւնն է այդ դաւաթը միշտ լեցուն պահել: Սուրճին հետ ալ բաժակ մը ջուր, ինչպէս Արեւելքի մէջ:

Այստեղ միայն Անգլիացին է որ թէյ կը փընտռէ, թէյ կը խմէ օրը քանի մը անդամ: Սովրական տաք ըմպելին սուրճն է, անարատ սուրճ անարատ կաթի եւ «իրաւ» շաքարի հետ: Փարիզի մէջ այսօր Café véritable ուզելու համար բաւական անուրես ըլլալու ես:

Պատմեր եմ արդէն թէ ինչեր կ'ուտեն, որչափ կ'ուտեն եւ օրը քանի անդամ կ'ուտեն: Պատկերը ամբողջացնելու համար պէտք է նաեւ ըսեմ թէ ինչպէս կը վարուին ճաշարանէն ներս թէ դուրս:

Ամերիկեան ճաշարանին սպասարկուն երբեք պարտաւոր չէ յարդալիր ծառայութիւն մատուցանելու իր յաճախորդին: Սեղեւեթեալ արարողութեանց պէտք չկայ — առջեւդ կը նետէ դանակը, դդալն ու պատառաքաղը թուղթէ անձեռոցի մը հետ, ապսպրանքդ կը լսէ ու դլուխը կ'առնէ կ'երթայ: Անգլիոյ մէջ յաճախորդը, որքան ալ անօթի ըլլայ, կերակուրէն առաջ կը սպասէ յարդանք ծառայողին, ինքն ալ կը յարդէ զայն իր thank you-ներով եւ pleaseներով: Վրադ կը խնդան այստեղ, եթէ չատ «բարկընաս»: Հայկական ճաշարանի մը պոլսահայ սպասարկուն յանդիմանեց մեզ, երբ կմկմալով դիտողութիւն ըրինք իր բերած մածունին համար.

— Ձեզի ըսի ֆի խայմախով էմմէֆ խատայիֆ առնէք. զաթը մենք էշու դլուխ ենք, մեր խօսքր մտիկ ընող կ'ըլլա՞յ ֆի..

Եթէ օրին մէկը Միացեալ Ազդերու կազմակերպութիւնը որոշէր նոր յանձնաժողով մը նշանակել մրցանակներ բաշխելու համար ամէնէն բարեկիրթ ժողովուրդներուն — յանձնախումբ մը աւելի, կամ պակաս տարերութիւն չըներ— առաջնութիւնը ապահովաբար կը չահէին Անգլիացիները որոնք չատ չնորհալի են իրենց չարժուձեւերուն մէջ մանաւանդ իրենց հայրենիքէ ներս: Կը թուի թէ Ամերիկացին չի հասատար որ փիլիսակամէն դործողութիւն տգեղ է իր խորքին մէջ — քալել, նստիլ, պառկիլ, խնդալ, յօրանջել, խօսիլ, հա –

ԱՐԱԳԻԼՆԵՐՈՒ ԲՈՑՆԸ

Ցողնած ու քրտնած կեցանք: Զկրցանք հաս – նիլ բարձունքին կատարը: Զգեցինք մեր ձեռնափայտերը, որոնց օդնութեամբ երեք ժամու վերելք մը ունեցած էինք: Տեղ տեղ կը սահէինք: Զառիվերը թեք էր եւ հողը փխրուն:

— Այսօրուան համար այս ալ չատ է, ըսաւ ուղեկիցս, երկննալով եղեւիններուն չուքերուն տակ, որոնք պատաձեւ չրջանակ են կազմեր լերան մէջքին վրայ: Տեսարանը միեւնոյնն է: Մեր դիմացը Մօն Պլանի զագաթները օգոստոսի պայծառ արեւին տակ լուսափայլ: Եւ Ալպեանները անվերջանալի: Կաղնիներ, չոճիներ, բարտիներ վեհաչուք ու լուռ: Լեռնային թնթեւ ու թափանցիկ օդը կը պարուրէ մեզ: Ոչ երգ, ոչ խոխոջ անտառուտ այս վայրերուն մէջ:

— Ինչո՞ւ մեր բարձունքներուն վրայ բազմերանգ եւ հարուստ են դեղեցկութիւնները: Ճախրող թռչուններ: Սրնդահար միջատներ: Լոյս ազբիւրներ: Ինչու այնքան պտղաբերութիւն վայրի ևհասուն: Բրինձ, վչատ, ալոճ, կաղին, թուզ եւ բոյր բուսականութիւն, բժշկական ծաղիկներու արմատներու: Ու մտածումներուս թեզը կ'երկարչէր...:

Նստած տեղէս քիչ անդին, քարի մը վրայ, աւազի եւ կաւի հաստ խառ մը կազմուեր էր հարթ հաւասար տարածութեան մը վրայ: Զոր ճիւղ մր առի: Եւ դրօսանքի համար սկսայ դծագրութիւններ փորձել:

— Ծառ մը, կողքին Սավուայի խոնարհ խոր – ճիթ մը. լճակի եղր մը՝ ուր դրօսանքի մակոյկ մը կր սպասէ: Ցետոյ խոշոր թեւաւոր մը, որ ճախրէր այս լեռներուն մէջ, երկար կտուցով ու սրոնքներով:

Ընկերս պառկած տեղէն դլուխը վեր վերցուց: Մօտեցաւ: Կաւին վրայ նկարուածները դիտեց: Մատանչելով թռչունը ըսաւ.

— Քիչ մըն ալ եթէ երկնցնես վիզը, կ'ունենաս իսկական արագիլ մը:

— «Արագիլ մը», կրկնեցի. իրաւ չատ կը նմանէր անոր:

Մեր քաղաքին մէջ բաղնիքներու եւ մզկիթներու դմբեթներուն վրայ կը չինէ ան իր բոյնը: Բարեկենդանին կամ Մեծ Պահքին կուդայ: Գաղթող մըն է դիշակեր, անվնաս: Կը մեկնի իր հայրենիքը՝ հաճիներու երկիրը, երբ կը սկսին աշնան հովերը: Կը սիրէինք ամրան առտուները լսել էգին կավկաւիը: Երբ արուն փութկոտ դաշտերէն կը վերադառնար, կտուցէն կախած սատկած օձ մը, երբեմն դորտ մը՝ կամ թռչունի, կենդանիի նեխած դիակի կտոր մը:

Անթարթ աչքով ան կը դիտէր հողին վրայ կանգնած արագիլը, որ սարերու խենթ հովէ մր պիտի եղծանէր աւրուէր, նոյն այդ դիչերուան մէջ իսկ:

— «Պէտք է օրհնեմ քեզ, մոռցուած բարերար, յարեց ան յանկարծ: Օր մը հալածական ու թեւատ՝ բոյնիդ մէջ ապաստան դտայ... Եւ հառաչեց, խորունկ ու տարամերժօրէն տխուր:

«... Ձգեցի հօրենական տունս, երբ նախճիրը սկսեր էր խորտակել դիւղին կարեւոր ուժերը: Մինչեւ հիմա ականջիս մօտ կը լսեմ մօրս աղեկտուր հեծկլտուքը, երբ որոշումս իրեն յայտնեցի: Ա՛լ չդտանք իրար..:

Լսեր էի ապստամբ Տէրսիմը ապահով ապաստան կուտայ եղիռնէն փախչող Հայերուն: Ինքնինքս մահուրնէ աղատելու միակ փրկարար ճամբան այս էր: Եւ կը փախչէի միս մինակ: Մայրս ու քոյրեր ետիս ձգած: Անոնք չէին հաւատար որ թուրք կառավարութիւնը կրները, երախաներն ալ ոչնչացնելու անարդ ծրագիրը յղացեր էր եւ կր դործադրէր արդէն...:

Նստած ենք քով քովի: Անթիծ կապոյտը անպարադիր վրանի մը նման կ'եղերէ լեռներուն ծայրերը: Մէջտղը կը լեցուի ճառագայթի աղբիւրներով: Վարը քաղաքը նախշուն սկուտեղի մը պէս կը փռուած է իր վարդագոյն, դեղին, նարնջադոյն ու կանանչ չէնքերով, ծաղկալից ածուներով: Զգլխիչ է համայնապատկերը եւ չքեղ: Ան կը չարունակէ իր պատմութիւնը 1915ի ահեղի տղերդութիւններէն, ինչպէս մեհեաթսութիւն մը...:

— «Լողալով անցայ Եփրատը: Մինչեւ լուսաստղ՝ քալեցի: Հակառակ բոլոր զգուշութիւններուս, մացառուտի մը մէջ թաքստոց փնտռած պահուս՝ առջեւն հանդիպած Թուրքը գերեվարեց դիս: Ինչպէս հետապնդեր էր: Չհասկցայ: Կ'երեւի թէ չատոնց նչմարուեր էի: Եւ կամ չատ անպամներ այս կարդի որսերու փնտռտուքին ելեր էր բռնելին: Նոյն օրն իսկ անճանաչելի դարձայ: Մաքուր հագուստներս փոխուեցան դաղրելի աղտոտ ցնցոտիներու: Կիսամերկ, բոպիկ Ցուլիսի խանձող արեւին տակ, տաժանակիր աշխատանքի լծուած:

Անոր սեփական տուներ միայարկ խրճիթ մըն էր: Բայց ինք դրաւեր էր Հայու բնակարան մը երեք-չորս բաժանումներով, բոլոր կազմածներով: Կը տեսնուէր որ դիւղի Հայերը այդ վերջին չաբաթներուն քշուեր էին սպանդ: Եւ անոնք եղեր էին մեծամասնութիւնը թնակչութեան: Սակաւաթիւ էր թուրք տարրը: Բոլորը անխտիր օգտուեր էին անոնց ձգած ինչքերէն, արտերէն, կալերէն, կենդանիներէն: Թալանով յղփացած երջանիկներն: Ամէնէն կատաղին սակայն իմ արեւակդակ տէրս՝ Մրտօն ըլլալու էր: Առտուները խիստ կանուխ կր մեկնէր ան, իր 17 տարու տղուն՝ Մահմոյին հետ, դործակցելու հայկական կարաւաններու կոտորումին: Իրիկուններդ միայն կը հանդիպէինք տան, երբ վերադառնայի կալի աշխատանքներէն յոդնած, ուժասպառ, անսուաղ: Այն տաեն ալ կենդանիներու

զալ, ուտել, խմել — եթէ արուեստով չի «կլորցնես»: Աղատամիտ ու լայնախոհ հանրային կեանքի մէջ, կարեւորութիւն չի տար կենցաղագիտական արարողութեանց:

Անգլիացիին համար բարեկրթութիւնը դիւանագիտական անհրաժեշտութիւն է: Հանրակառքին մէջ ան իր տեղը կուտայ ոտքի մնացող դեղուհիին կամ պառաւին, թէեւ իր կայսրութենէն պատառ մը հող ալ չիտար չունեցողներուն: Անգլիացին հաղար ներողութիւն կը խնդրէ երբ ոտքիդ վրայ կը կոխէ արկածով, թէեւ կը ձգէ որ ուրիշները ոչ թէ ոտքիդ վրայ կոխեն, այլ ոտքի տակ առնեն եւ քեզ եւ քուկիններդ: Անգլիացին «կը ցաւի», երբ կ'իմանայ որ հարբուխ ունիս, թէեւ «չատ հետաքրքրական» կը գտնէ հաղարաւոր կիներու եւ երախաներու ջարդին պատմութիւնը:

Ամերիկացին դեռ սկսնակ է դիւանագիտական մարզին մէջ եւ «բարակ» բաներով չզբաղիր:

— Ինչո՞ւ դուռը պիտի բանեմ եռեւէս եկող սիկիներին կամ պարոնին համար եւ սպասեմ անոնց չնորհակարութեան: Ի՞նչու դլխարկս պիտի հանեմ վերելակին մէջ երբ փափկասուններ կան չուրջս: Ինչո՞ւ «չնորհակալ եմ» պիտի ըսեմ ճաշարանի սպասարկուհին: Ո՞վ ըսաւ որ մաս օգնութեան չեմ կրնար կանչել՝ միսին կտորը պատառաքաղին վրայ տեղաւորելու համար, ո՞վ իրաւունք ունի ազատութիւնս կաշկանդելու ...

Ազատութիւն, լեզուներուն ամէնէն բզկտուած, ամէնէն չարչրկուած բառը: Ամէն ժողովուրդ իր առաքինութիւններէ ու թերութիւններէն մաս մը միսին բերած է այստեղ: Ամերիկա եկած են մանաւանդ օտար ափերու խոնարհ բազմութիւնները, անոնք որ սալոնական նրբութեանց չատ ալ վարժ չեն: Այս պարագան աստիճան մը կը բացատրէ Անգլիացիին ու Ամերիկացիին տարբերութիւնը, կենցաղագիտական օրէնքին դործադրութեան մէջ:

Ամէն ազգ կը խնդայ դիմացի ազգին սովորութեանց կամ աւանդութեանց վրայ: Ֆրանսացին կը խնդայ երբ Անգլիացին աւտոն, աչքերը բացած չբացած, ձուկ կ'ուտէ: Անգլիացին կը խնդայ՝ երբ Ամերիկացին մսեղէնին հետ խաչած եգիպտացորեն կ'առնէ: Երեքը միասին կը խնդան մեր վրայ, երբ հայ մայրիկը ռազմադաշտէն վերադարձող իր հոդեհատորին համար մատաղ կը բաշխէ ժամուն դուռը: Մենք ուրիշին վրայ խնդալու սովորութիւն չունինք, որովհետեւ օտարին սեան ալ ճերմակ է մեզի համար:

Նիւ Եորքի մէջ չկան Փարիզի սրճարանները ուր մարդիկ կ'ներթան ժամանակ սպաննելու, բամբասանք ընելու կամ յաջորդ դահլիճին կազմութեան մասին դուշակութիւններ ընելու համար: Ամերիկացին՝ սպանութեան դատապարտուած ժամանակ չունի: Ուրեմն հետաքրքրական կը մտնէ դեղարան (drug store) որ դեղարանէն դատ ամէն բանէ— խանութ է, դրատուն է, վաճառատուն է ամէն տեսակ առարկաներու եւ մասնաւորաբար ճաշարան — ըմպելարան: Ոտքի վրայ ուրճ մը, օշարակ մը ու չիտակ դործի՝ բերանը անխուսափելի ձիւթը:

Ժամը 4ն է: Նարդունի՛, քալէ՛ միասին եր-

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

Առաւաւոտ

Գերմանիոյ մէջ, Հինտենպուրկի փայտէ արձանը կամ փայտեայ Հինտենպուրկը կտորներու վերածելով բաժնած են աղքատներուն, որպէսզի ցուրտէն չսառին: Տաքնան ու փառք տան Աստուծոյ:

Կրնան եւ փառք տալ Հիթլէրին, որ այդ մեծ մարաջախտին կտակը «սրբագրելով» ի նպաստ իրեն, փայտէ մարդու վերածեց զայն յետ մահու:

Գերման տանտիրուհիները, ո՛վ դիտէ որքան դոհ մնացին այդ վառելափայտը ձեռք անցընելով: Անով տաքնալէ զատ, անշուշտ յատկացուցին կերակուր եփելու եւ ուրիշ օդտակար բաներու ալ, օրհնելով յիշատակը Գերմանիոյ մարաջախտին:

Եթէ մեր հայ տանտիկինները ձեռք անցընէին այդ փայտէն, ամբուխի աղուոր տապկոց մը կամ մատներդ ուտելու աստիճան համով տապմա մը կը դնէին անոր կրակին վրայ:

Աչքերս հնահաւաքները, անպայման օգտագործած պիտի ըլլան այդ արձանի բեկորներէն, իբրեւ փայտ դնելով եւ իբրեւ հնութիւն կամ յիշատակ սուղ դինով ծախելով զանոնք ամերիկացի հաւաքածոյի միամիտ սիրահարներուն:

Բայց ինչո՛ւ այս արձանաջարդումի վանտալութիւնը: Երբ այդ արձաններն ու յիշատակարանները տապկոցի փայտի վերածուին, հապա ինչո՞վ պիտի ներշնչուին ապագայ դերման սերունդները:

Գերմանները, մասնաւոր հակում մը ունին արձաններ եւ յիշատակարաններ կործանելու, մանաւանդ երբ ասոնք մետաղէ չինուած են:

Նախորդ պատերազմին, Վիլհելմի քրիստոնեայ Գերմանիան, Թուրքիոյ մէջ արձան չէր դրած: Արդ պէտք էր բան մը ընել այդ ուղղութեամբ: Հայոց քրիստոնեայ եկեղեցիներու զանգերն ու կոչնակները քակելով եւ դոմէշի սայլերուն վրայ բեռցնելով՝ տարաւ ձուլարան՝ թնդանօթի վերածելու համար զանոնք: Չուանները այ, ազնուօրէն նուէր ձգեց իր իսլամ թուրք դինակիցին, որ լաւագոյնս օդտագործեց զանգակներու այդ չուանները՝ Հայոց հաչիւը մաքրած միջոցին:

Վերջին պատերազմին, երբ Ֆրանսա խուժեցին Գերմանները, իրենց կարեւոր գործերէն մին եղաւ, արձանները հանաքել հրապարակներէն: Փարիզի չքեղ պողոտաներու կամ հրապարակներու

թանք սա դիմացի «դեղարանը» ուր ոսկեդոյն մաղերով աղջիկ մը էլեկտրական քամիչին տակ պիտի ճղմէ ուէթ ամրողջական եւ «իրաւ» նարինջներ — չորսը քեղի, չորսը ինձի — եւ հիւթը թուղթէ բաժակներով պիտի հրամցնէ մեզի որպէսզի զովանք:

Նիւ Եո՛րք, չեմմարան եւ ուտելիքի, խմելիքի: Որկրամոլներուն դրախտը:

ԺԻՐԱՅՐ

վրայ դերք բռնած արոյրէ եւ պղինձէ բոլոր արձանները տարին անհետացուցին: Անչուչտ ձուլարաններու մէջ հեղուկի վերածեցին նշանաւոր մարդոց այդ անչունչ տիպարները:

Այսօր, դեղարուեստի ոստանին փողոցներուն վրայ, այդ արձաններուն յիշարանները միայն կը մնան՝ դլխատուած մարդերու պէս, որոնք կ'երդուին դերման քաղաքակրթութեան փառքն ու քաջութիւնը ..

Եթէ կայ հպարտանալու կէտ մը՝ մեզ Հայերուս համար, մեր եկեղեցիներու զանգակներու ջարդովը՝ մեր բախտակից ըլլալն է Փարիզի քաղաքին հետ: Մեր զանգակատուններն ալ անդլուխ եւ անլեզու մարդերու պէս տնկուեցան աւերակի վերածուած մեր քաղաքներուն մէջ, ինչպէս հոս Եւրոպայի չքեղ մայրաքաղաքներու արձաններու յիշարանները:

Մեր զանգակներն ու Փարիզի արձանները նոյն բախտին արժանացան, հալելով - ձուլուելով, հրանօթի վերածուելով, քանդումի գործին ծառայեցին:

Ճետ այսօրիկ, քաղաքապետութիւնները, պիտի դղուշանան մետաղէ չինուած արձաններ տընկելու հրապարակներու վրայ: Քարէ կամ մարմարէ արձաններն այ վտանգի տակ են: Անոնք այ կրնան ծառայել թշնամիին համար ամբարտակներ եւ թաքստոցներ շինելու, ինչպէս մեր զերեզմաններու դամբանաքարերով ախոռներ կամ բանտեր կերտեցին Թուրքերը:

Արդ, մէկ միջոց կը մնայ արձանները վտանգէ եւ տարաղրութենէ զերծ պահելու համար: Կաւէ կամ մեղրամոմէ շինել տալ այդ արձանները, ինչպէս կ'ընէ Փարիզի Միւզէ Կրէվէնի վարչութիւնը, որպէսզի պէտք եղած միջոցին, վայրկենապէս կարելի ըլլայ անհետացնել զանոնք:

Թէեւ, մենք Հայերս մտահոդուելու պէտք չունինք: Քանի որ մեր այսօրուան կուսակցութեան կանդնած մէկ արձանը, քանի չորս ժամ եռքը տարբեր կուսակցութիւն մը կ'անարդէ եւ կը փլցնէ, առանց դուրսէն թշնամիի սպասելու...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՆԱՅԻՐԻ, *ամսագիր գրականութեան եւ արուեստի*, 1946 *Յունիս - Սեպտեմբեր*, Ժ-ԺԲ *թիւ:* Աշխատակցութեամբ երէց եւ երիտասարդ դրողներու: Գեղարուեստական նկարներով: Այսուհետեւ լոյս պիտի տեսնէ ամէն ամսու 15ին, 50 մեծադիր էջէ,ով: Խմբագիր՝ Անդրանիկ Ծառուկեան, B. P. 372, Alep (Syrie):

ԱԿՕՕ, *պարբերադիրք, ձեռնարկ Հայ ձեմարանի Երջ. Միութեան:* ԺԲ. *դիրք*, 1946, *ճոխ բովանդակութեամբ* (128 էջ): Հասցէ.— Գ. Բանեան, Collège Arménien, 127 Wadi Abou Djémil, Beyrouth (Liban):

DEUX MÈRES... UN FILS, Roman par Arpiar Tacvorian, Traduit de l'Arménien. Ed. Jacques Dervyl · 4 Bld. Joseph-Garnier, Nice:

բեռներով բերուած կողոպուտը տեղաւորել կուտային ինձ մարազներու մէջ: Ուղղակի հետս չէր խօսեր այս արիւնարբու դաղանը: Կողմնակի հարցումներ կ'ընէր կնոջը որ իր կարդին յայտնապէս կը զդուշանար էրիկէն: Հարցապնդումը կը դառնար իմ գործունէութեանս չուրջ: Թէ կալերուն աշխատանքին ինչքանը լմնցեր էր, եւ ինչքանը մնացեր էր: Կ'աճապարէր: Չէի պիտեր թէ ինչո՞ւ: Մահմօն ներկայութեանս չէր հանդուրժեր: Անոր առելաւառ նայուածքը երկաթեայ ծանրութեամբ կը ճնշէր դիս: Ամէն վայրկեան կը դժդոհէր: Կը դանդատէր որ կեավուրներու ջարդը երկար կը տեւէ: Թէ երբ պիտի վերջանայ: Ծոդնած էր արդեօք իր երիտասարդի մարդակերը բնազդը... Մինչ հայրը կը ժպտէր, կը քաջալերէր զինքը: «Քանի մը օրէն տղաս, քանի մը օրէն...»

Անմիջապէս Աբտոյի խրճիթին կից նամաօրի - նակ դետնայարկ մը կար: Հոն կը բնակէր երիտասարդ կին մը, իր հարսը: Այս վերջնոյն ամուսինը պատերազմի դաշտն էր: Անոր այ դանազան ծառայութիւնները չէին պակսեր: Սակայն մեծ դոհունակութեամբ կը վերցնէի այդ բեռը: Հոն կը մոռնայի խոնջէնքս: Սահարը բարեսիրտ էր եւ աղատաձեռն: Ցորեն հաց, պանիր երբեմն ալ հաւկիթ կուտար: Եւ հաց մըն ալ դաղտնի չապկիս տակ պահած՝ առանձին կ'ուտէի զիշերը: Խոտիւ կը պատուիրէր որ կեսրոջը բան մը չյայտնեմ: Օր մը հարցուց թէ ի՞նչպէս ինկած եմ իր ամուսնոյն հօր ձեռքը, որուն չարութեան եւ անգթութեան մեծադոյն վկան էր այդ արիասիրտ կինը: Պատմեցի իրեն փախուստիս դժբախտ ձախողութիւնը: Ցաւ յայտնեց: Իսկ ես համարձակեցայ Տէրսիմի վրայ տեղեկութիւններ հարցնել: Կարծածէս աւելի դիտէր ան: Հաստատեց այն լուրերը զոր ես արդէն ունէի Հայերու փախուստի մասին: Ինքը այդ կողմերէն էր: Խոստացաւ օդնել ինծի: Սակայն զգուշութիւն և համբերութիւն..:

Այս կնոջ հանդիպումը իմ կեանքիս տառապալից մթութեանը վրայ յոյսի աստղեր կը յանէր: Փոխիմ մը կը ծաղկէր թախծոտ դէմքիս վրայ: Եւ հոդիս ճառագայթ մը կը զրկէր...:

Եւ այնուհետեւ ամէն պահ ծրագիր կը մշակէի փախուստի երազներով: Աչքս-վաղը: Կը մխիթարուէի: Ազատութեան տենչանքը կը մեծնար, կը ծաւալէր մէջս, որուն դիմազրաւելու ուժերս սպառած կը զտնէի հետզհետէ:

Դիչերները պարտաւոր էի դիւղէն դուրս ձմեռուկի եւ սեխի պարտէզ մը պահել: Պաղտոյի տղայ Աբդարի պօսթաճը կ'անուանէին զայն: Հոն մշակուած էին նաեւ ամէն տեսակի բանջարեղէններ, կանաչեղէն եւ ծաղիկ: Զմայլելի այդ վայրը դիս կը լեցնէր յիշատակով, յոյզերով: Ան կը բերէր պատկերը գիւղիս արտերուն:

Մէկ կողմէն բարձրացած է բլրակներու չղթայ որ կ'ներթայ քիչ քիչ ցածնալով կը կորսուի դաշտերու մէջ, միւս կողմէ ակի վճիտ ջուր մը առու կազմած կը խոխոջէ, կ'ոռոգէ իր եղերին կանդնած ուռիներ, բարտիներ, որոնք հիւրընկալեր են թռչնաղղիներ, երդող ու վայրի:

Դեղածիծաղ այս հովտին մէջ Հայը իր չինարար ձեռքերով հասցուցեր էր այս պարտէզը, որ ախոիանքն եղաւ իմ տանջանքի օրերուս: Հոն սրտին չունէ մը կար, որ կը խօսէր հոդւոյս: Պաղտոյի տղայ Աբդարի ներկայութիւնը կը զդայի հոն: Անոր չանքն ու քրտինքը կը տեսնէի:

Ան հակեր է ամէն մէկ տունկի վրայ: Փորեր, մաքրեր է անոնց արմատները: Աւելորդ ծիլերն է կտրեր: Փայփայեր, դդուեր է բողբոջներն ու ծաղիկները: Եւ դիչերները, թշնամի ձեռքերէ պաշպանելու համար իր ճիղն ու վաստակը, հոն քարէ հիւղին երդիքին վրայ ձգուած կարմիր կտաւէ վերմակին տակ քնացեր է արթուն աչքով: Ան երդ ու պարով ոռներ է բերքերու հասունութիւնը իր ընտանիքին ու բարեկամներուն հետ, կիրակի եւ տաղաւար օրերուն: Հոս, այս քարին տակի անտէր ու մրոտ օճախին վրայ հաց են թխեր: Կերակուր են պատրաստեր: Ու անմեղ կերուխումով հրճուեր են իրենց արդար աշխատանքի արդիւնքով: Սուրբ եւ միամիտ ժողովուրդ...: Երեւակայութիւնս կը սրէր, երբ կը մտնէի տորոնի դոյն վերմակին տակ:

... Ահա չուտով կը յայտնուին հայ կամաւորական դունդերը ռուսական բանակին միացած: Պողպատէ կամքով հսկաներ սպառազէն, վրիժառու: Անոնց հետն է Աբդարը... Պարտէդ կուգայ. Ուրախութենէս, վիչտէս խելայեղ իրեն կը փաթթուիմ. . Սրտիս կսկիծն ու կրակը կը թափեմ... կը պատմեմ Աբտոյի ոճիրները... Այս վերջիններ սարսափէն պահուած է... կը զտնենք զայն: Պաղտոյի տղան ինչպէս հոդեյառ հրեշտակ, մէկ բռոունձքով չան սատակ կը փռէ արիւնռուչտ ճիւաղը... կը հնչէ արդարութեան, վրիժխնդրութեան շեփորը հայրենի աւերակներուն վրայ, ուր լեռ են կազմեր մորթոտուած դիակները, եւ ծով հոսող հայկական արիւնը ...

Աչքերս թրջած՝ քուն կը մտնէի: Երբ արդէն կէս դիչերը անցած կ'ըլլար: Եւ եօթն եղբայրներս դլխուս վրայ հսկած՝ անքթիթ զարմանքով կը ժպտէին իմ անկարելի, իմ անճկադին երազիս:

(1) ՏԻԳՐԱՆՈՒՀԻ

ՊՈԼՍՈՑ *մէջ վախճանած է Աչոտ վրդ. Գէորգեան: Օծումն ու յուղարկաւորութիւնը կատարուած է Փետր. 7ին, Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցին մէջ: Հանդուցեալը իր ուսումը ստացած էր Երուսաղէմի Ժառանդաւորաց վարժարանը: Ուսուցչութիւն ըրած է զանազան դպրոցներու մէջ: Պալաթի վարժարանին տնօրէնն էր վերջերս, երբ երկու տարի առաջ վարդապետ ձեռնադրուեցաւ (Երուանդ Գէորգեան):*

հետեւ սարսափելի դժուարութիւններ կան մեր առջեւ »:

Ցետոյ յոյս յայտնեց թէ անգլեւֆրանսական զինակցութեան դաշնագիրը պիտի ստորագրուի շուտով: Անգլեւխորհրդային դաշնագիրն ալ պիտի վերաքննուի: Սպարապետ Սթալին մատնանշած է փոփոխելի կէտերը եւ բրիտանական կառավարութիւնը մօտերս պիտի ներկայացնէ իր տեսակէտները: «Ձափազանց ուրախ եմ որ փափաք յայտնուած է երկարաձգելու դաշնագիրը եւ ամրապնդելու սիրալիր յարաբերութիւնները երկու երկիրներուն միջեւ »:

Պ. Պէվին գոհունակութեամբ չեշտեց թէ «չատ սիրալիր են Մ. Նահանգներուն հետ եղած յարաբերութիւնները բոլոր հարցերու մասին: Թոյլ պիտի չտանք որ ոեւէ ճեղք բացուի երկու երկիրներուն միջեւ»: Անդրադառնալով Գերմանիոյ վերակազմութեան, ըսաւ թէ Մեծն Բրիտանիա կուսակից է դաշնակցային պետութեան: «Ուրիշներ կը կարծեն թէ Թունդ կեդրոնացեալ Գերմանիա մը աւելի դիւրաւ հսկողութեան կ'ենթարկուի եւ նուազ վտանգաւոր է: Ես խոր կասկածներ ունիմ այդ մասին»:

Ցետոյ խօսեցաւ հինգ պետութեանց հետ կնքուած դաշնագիրներու մասին: Իտալական դաշնագրին դործադրութեամբ պիտի կրնան քաշել 45 հազար զինուորներ: «Լսուեցաւ թէ մենք նոր Տանցիկ մը ստեղծեցինք Թրիէսթէով: Ճիշդ չէ: Թրիէսթէի ազատ պետութիւնը չի դոնուիր այն տիրապետութեան տակ ուր կը դտնուէր Տանցիկը»: Խօսեցաւ նաեւ Դանուբի նաւարկութեան մասին, որուն համար մասնաւոր ժողով մը պիտի դումարուի դաշնագրին վաւերացումէն վեց ամիս վերջը:

50 տարուան դաշինք
Անգլիոյ եւ Թրանսյորդանիոյ միջեւ

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը հաւանած է զինուորական, դիւանագիտական եւ տնտեսական դաշինք մը կնքել Թրանսյորդանիոյ հետ, յիսուն տարուան համար: Դաշնագիրը պիտի ստորագրեն Պ. Պ. Պէվին եւ Պիտօ, Մոսկուա մեկնելէ առաջ, ամենայն հաւանականութեամբ Տէօնքէրքի մէջ, որ կէս ճամբան է Լոնտոնի եւ Փարիզի միջեւ եւ պատմական նշանակութիւն ունի անգլեւ-Ֆրանսական յարաբերութեանց մէջ: Մէկ վիճելի խնդիր մնացած է որ կապ ունի Գերմանիոյ հետ: Ֆրանսացիները ապահովութիւն կը պահանջեն ոչ միայն իրական նախայարձակման, այլեւ սպառնալիքին դէմ:

Այս դաշնագրին ստորագրութեամբ, դինակցութեանց եռանկիւն դրութիւն մը հաստատուած պիտի ըլլայ Լոնտոնի, Փարիզի եւ Մոսկուայի միջեւ, քանի որ Անգլիա եւ Ֆրանսա քանամեայ դաշնագիրներ կնքած են Յ. Մխուեանի հետ:

Վարչապետ Պ. Ռամատիէ խօսելով այս հարցերու մասին, յոյս յայտնեց թէ չատ մօտ ատենէն բանակցութիւնները պիտի վերջանան դաշնագիրներով որոնք իրարու պիտի կապեն երեք մեծ պետութիւնները: Արտաքին նախարարը, Պ. Պիտօ եւս լաւատես է:

Նուազագոյն 7000ը
կ'ընդունուի

Անգլեւամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ Ֆրանսայի վարչապետը, ընկերվարական եւ համայնավար կուսակցութիւնները դատ դատ յայտարարութիւններ հրատարակեցին ի նպաստ ամսական նուազագոյն աշխատավարձի, այսպէս վերջ տալով անելի մը որ կը տիրէ կառավարութեան եւ Աշխատանքի Դաշնակցութեան միջեւ: Մինչեւ հիմա վարչապետին քաղաքականութիւնն էր անվտանգ պահել աշխատավարձերը եւ կանխել թղթադրամի յաւելումը, դիներու ընդհանուր կըրճատում պահանջելով: Իսկ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը կ'առաջարկէր ընդհ. յաւելում: Եշ. օր Պ Ռամատիէ յայտարարեց մամուլի ներկայացուցիչներուն թէ խառն յանձնաժողովին կատարած քննութիւնը համոզած է զինքը թէ «բանուոր մը որ կ'աշխատի սովորական պայմաններու մէջ պէտք ունի ամսական 7000 ֆր. նուազագոյն աշխատավարձի մը, համեմատ պայմաններու մէջ ապրելու համար: Այս իրողութիւնն ընդունելով, այդ նուազագոյնին վար աշխատավարձերը պէտք է աւելնան, որպէսզի ամէն մարդ կարենայ ապահովել ամենօրեայ հացը զինելու միջոցը»:

Վարչապետը բոլորովին տեղի չտուաւ աշխատավարձի քաղաքականութեան մէջ, կրկնելով թէ տակաւին հակառակ է աւելցնելու բարձր աշխատավարձերը եւ թէ պիտի չարունակէ դիներու կրճատման պայքարը: Իր կարծիքով, մինչեւ յուլիս դիներու կրճատումը բաւական պիտի ծաւալի, ամրապնդելով երկրին տնտեսութիւնը եւ աւելցնելով աշխատաւորներու դնելու կարողութիւնը:

★ Քաղաքապետական պաշտօնեաներու չորս ժամուան գործադուլի հրամանը եւս առնուեցաւ վերջին պահուն:

ՊՐԻՒՔՍԷլի ցոյցին մէջ մեռած է մէկ հոգի, վիրաւորուած են 40 հոգի:— երկուշաբթի օր գործադուլ մը տեղի պիտի ունենայ Անվէրսի մէջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՏԱԼԱՑԻ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ 94 տու հարիւրը մեռած են Յ. Մխուեան մէջ, համաձայն Իտալիոյ ազգ. պաշտպանութեան նախարարին յայտարարութեան: Ընդհ. թիւը կը հաշուեն 60—80.000, բայց Իտալիա վերադարձած են միայն 12513 գերիներ: Մահերու մեծագոյն մասը հետեւանք եղած է բծաւոր ժանտատենդի, 1943ին, երբ գերիները Թուրքեստան ղրկուած էին:

ՎԵՑ ԳԵՐՄԱՆ ՉՕՐԱՎԱՐՆԵՐ մահուան դատապարտուած ըլլալով Պելկրատի մէջ, մէկր գընդակահարուեցաւ, միւսները կախուեցան Փետր. 27ին: Գնդակահարուածը, զոր. Ալեքսանտր Լէհր, պալքանեան ճակատի նախկին հրամանատարն էր եւ պատասխանատու Պելկրատի ռմբակոծութեան (1941):

ՊԵՐԼԻՆԻ խորհրդային սպարապետը, մարէշալ Սոքոլովսկի նոր վոճրորիկ մր յարոյց արտօնելով որ անթելով հաղորդուի իր մէկ բուռն քննադատութիւնը Դաշնակիցներուն դէմ, Զորս պետութեանց վերատուչիչ յանձնաժողովին մէջ: Մարէշալը կ'ամբաստանէ Անգլիան եւ Մ. Նահանգները թէ Գերմանիան երկու մասի կը բաժնեն, հակառակ Փոցտամի համաձայնութեան, ինչ որ անկարելի կը դարձնէ վերաշինութիւնը եւն.:

ԱՁՍ ՇԱԲԹՈՒ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՄՆԷ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի ամսաթերթը, ճոխ բովանդակութեամբ (հայերէն եւ ֆրանսերէն):

Այնման ապատուած
տարեկան մեծ պարահանդէսը

ՖՐ. ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
Մարտ 2ին կիրակի օր ժամը 3էն 12

Hôtel Vianeyի գեղեցիկ սրահներուն մէջ
2 Ave. Ledru Rollin, métro Ledru Rollin: Հանրածանօթ նուագախումբ **Fernand Bouillon**, եւրոպ. պարերու համար, հայկ. սպանիական պարեր արեւելեան նուագով, *մասնակցութեամբ՝* Alexandre Gourdji *եւ իր պարի խումբին:*

Երգիչներ եւ զանազան անակնկալներ:

Տոմսերը նախօրօք ապահովել դիմելով դրատուներ Հ. Սամուէլ եւ Հ. Բալուեան եւ Մ. Պարսամեան եւ նպարավաճառատուն Հրաչեան:

Տոմսերու դինը 200 ֆրանք:

Ամուրդ տեղի պիտի չունենայ:

Պ. Պ. Առաքել եւ Ցակոբ եւ Տիկին Հռիփսիմէ Զաքրեան, Տէր եւ Տիկին Ցարութիւն Մխրաեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Նուպար Կիւլլապեան, Տէր եւ Տիկին Ցակոբ Մխրաեսեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Սարգիսեան եւ զաւակները, Տիկին Պէաթրիս Կիմիւշեան եւ զաւակները՝ ցաւով կը ծանուցանեն դառնադէստ մահը իրենց մօր, մեծ մօր, մօրաքրոջ եւ աղգականին

ՏԻԿԻՆ ԱՐՍԻՆԷ ԶԱՔՐԵԱՆԻ

(Այրին գնդապետ Բժիշկ տիար Գրիգոր Զաքրեանի)

որ կնքեց իր մահկանացուն 75 տարեկան հասակին մէջ, Փետրուար 27ին իր բնակարանը, 65 Ave. du Montrouge, Gentilly (Seine): Թաղումը պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյն մէջ, 4 Մարտ երեքշաբթի կէս օրէ վերջ ժամը 2.15ին, իսկ մարմինը պիտի փոխադրուի Courbevoie, *իր ընտանեկան դամբարանին մէջ:*

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՋՈՒՐԹՆ Յ

ԵՌԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏՆԵՐՈՒ

Խմբագրութեամբ՝ Հր. Բալուեանի

80 *մեծադիր էջ եւ պատկերազարդ, նուիրուած ամբողջութեամբ Ա. Ահարոնեանի ծննդեան 80ամեակին: Ցօդուածներ ունին.—*

Արսէն Խահ. Սիմէոնեան, Զիթունի, Գասպար Ի. փէէեան, Շ. Նարդունի, Շ. Միսաքեան, Է. Բիւզանդ, Տ. Փիրանեան, Հ. Սամուէլ, Տիկ. Գ. Փափազեան, Տիգրանուհի, Հոսրի Իփէէեան, Ար. Սրապեան, Միսաք Միրզէ, Ն. Շինական, Բարսեղ Հապէշեան, Կ. Երանեան, Ս. Ընտրիկեան: Ա. Ահարոնեանէն անտիպ եւ այլ բազմաթիւ էջեր: Նոյնպէս բրոնիկի շատ նոր բաժին մը:

Տարեկան բաժ. չորս թիւի համար 400 ֆր.: Արտասահման՝ 500 ֆր.: Առանձին 100 ֆրանք:

Հասցէ.— H. Palouyan, 43 rue Richer, Paris (9):

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme 13e
Travail exécuté par des ouvriers syndiqués

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊՈՄՈՆ-ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դաշնակցութեան Պոմոնի Զաւարեան ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս կիրակի, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Ֆ. Հ. ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ Պուլվար Օսմոյի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս կիրակի, ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՇԱՎԻԼԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը երեքշաբթի ժամը 9ին, դպրոցին սրահը, բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՄԱՑԻՍ 10ԻՆ
կը ներկայացուի ՀՐԱՉ ՏԱՐՕՆԵԱՆԻ
Նոր թատերախաղը « ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ »
կը խնդրուի ներկաի առնել:

Տէհինի Հ. Ց. Դ. կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Ս. Առաքելեանին, իր ազգականին՝ Տիկին ՄԱՐԻԱՄ ՏԻԼԱՆԵԱՆի (ծնեալ Պառաւեան) մահուան առթիւ:

Կ'ուզուին

Դերձակ **Léo Syr** տունը կ'ուզէ Ափիէօսէօրներ, շատ լաւ վճարումով: Ներկայանալ մօտէներով, տեւական գործ: Դիմել 218 Ave. de Versailles, Paris (16), métro Porte St. Cloud:

Ծախու տուն

Livry - Garganի մէջ, երեք յարկանի տուն մը ծախու է, 260 քառ. մեթր տարածութիւն: Իւրաքանչիւր յարկը ունի 3—4 սենեակ: Պարտէզին մէջ 60 քառ. մեթր տարածութեամբ արհեստանոց մը: Տասը պտղատու ծառեր: Շաբթուան մէջ դիմել, **Chaussures Souren,** 61 rue Pixéricourt, Paris, Tél. Men. 84-72: Իսկ չաբաթ եւ կիրակի օրերը.— 31 Ave. d'Alembert, Livry Gargan, Tel. le Raincy 15-65:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Գիւղուզար

Գրեց՝ ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՏԷՐ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ (Գեւոնեան): Պատմական առեւանդութեան պատմութիւնը զոհին բերնով: Նաեւ ՆՇԱՐՆԵՐ ՄՇՈՑ ԳԵՂԱՄԷՆ: Ցառաջաբան Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ: Պատկերազարդ: Գին 200 ֆրանք, Արտասահման 250 ֆր.: Ամերիկա 2 տոլար

Կեդրոնատեղի.— Imprimerie Der-Agopian, 17 rue Damesme, Paris (13):

Ծախու է

Կրընոպլի մէջ կօշկակարի խանութ մը, քաղաքին կեդրոնը: Երկու լիանա, նորոգութիւն եւ նոր ծախելու իրաւունք, վեց տարուան ալ վարձակալութիւն, (bail): Դրել Mr. Dzeronian, 68 rue Thiers,, Grenoble (Isère):

ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՐՏ 16ԻՆ SALLE GAVEAU
TENOR
ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ՓԱՓԱԶԵԱՆ
Կը խնդրուի ներկաի առնել:

Ամենակարեւոր հասկէ մը

ԼՈՒՏԵՐ ՖԼԵՆՒՐՃԵԱՆի

Աշխատանոցը բացուած է եւ կը ստանձնէ չէնքի նորոգութեան եւ զետեղումներու ամէն կարգի աշխատանք վարպետներու ձեռքով: Նորոգութիւն աղօրքներու, արդուկներու եւ կաղի վառարաններու: Բաղնեսենեակի եւ խոհանոցի նորոգութիւն եւ ապակիներու զետեղում: Դիմել՝ Entreprise Générale Etablissement LODER, 25 Route de Villejuif, L'Hay-les-Roses, *հեռաձայն* Ita. 38-36: Autobus 186:

Փրկեցէք ձեր եւ ձեր տղոց ակռաները գործածելով
DOLINE ALCALINE
ակռայ մաքրող հանրածանօթ փոշին:
Կեդրոնատեղի, **47 Rue Lafayette, Paris (9)**

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. փափագեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 *եւ* 14—18, *գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière;**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Ամրաս. 10 Տոլ.

Mardi 4 MARS 1947 երեքշաբթի 4 ՄԱՐՏ

ԺԹ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4975-Նոր շրջան թիւ 584 խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր·

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՈՆՑ ՈՐ ՊԻՏԻ ԵՐԹԱՆ

Ուրեմն, պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ այս տարի Ֆրանսայէն Հայաստան պիտի փոխադրուին 7000 հայրենակիցներ, իսկ միւս գաղութներէն՝ 63.000: Համագումար 70 հազար հոգի:

Անցեալ տարի փոխադրուեցան աւելի քան 50 հազար հայրենակիցներ, մեծագոյն մասը Իրանէն (մօտ 20.000) եւ Սուրիա-Լիբանանէն (19.400, ուր կարաւաններով): Մնացեալը՝ Փոլկարիայէն, Եունաստանէն (5000ական, աւելի կամ պակաս) եւ Ռումանիայէն (1734):

Կը թուի թէ այսպէս ալ պիտի չարունակուի քանի մը տարի, նոյն համեմատութեամբ: Համաձայն երկրին ճարտարագործական զարգացման եւ բնակարաններու չինութեան, որոնք յառաջ կը տարուին հնգամեայ ծրագրով:

Երկիրը ամէն բանէ առաջ կը կարօտի աշխատող ձեռքերու, երիտասարդներու: Մանաւանդ որ սահմանները չատ նեղ են: Անհրաժեշտ է օգտագործել հողի վերջին չերտը, բնական բոլոր յարմարութիւնները:

Այս առաջադրութեամբ ալ, ինչպէս ուրիշ գաղութներու մէջ, այստեղ եւս նախապատուութիւն պիտի տրուի անոնց որ հաստատուն վճռակամութիւն եւ պիտանի տարրեր են տնտեսական տեսակէտով:

Որ եւ է մասնակցութիւն չունենալով Ներգաղթի Կեդր· Կոմիտէին մէջ, պիտի չկրնանք ըսել թէ ինչպէս կազմակերպած եւ դասաւորած են գործը:

Անշուշտ օրը օրին պիտի հաղորդեն կարգադրութիւնները, որպէսզի թիւրիմացութիւններ չծագին, ինչպէս պատահեցաւ հեռաւոր Իրանի եւ Սուրիա-Լիբանանի մէջ:

Ոչ ոք պիտի կրնայ ժխտել կարաւաններու կազմութեան, քաղաքէ քաղաք, երկիրէ երկիր փոխադրութեան դժուարութիւնները: Մանաւանդ այս օրերուն երբ այնքան ծանրօրէն խանգարուած են փոխադրութեան միջոցները, աշխարհի բոլոր մասերուն մէջ:

Անոնք որ պիտի մեկնին առաջին կարաւաններով, պէտք է աչքի առջեւ ունենան այս տարրական պարագաները:

Մնաց որ, դրեթէ բոլորն ալ փորձառու են արդէն, երկիրէ երկիր նետուած ըլլալով: Շատ աւելի աննպաստ պայմաններու մէջ:

Ի՞նչ կ'արժեն ներգաղթի փոխադրական դժուարութիւնները՝ արտագաղթի տառապանքներուն հետ, որոնք դեռ երէկուան պատմութիւն են:

Գացողները պէտք չէ մոռնան ուրիշ պարագայ մը եւս, իրենց հոգեկան անդորրութեան համար:

Իրենց զերադոյն սիրոյանքը այն է, որ վերջապէս պիտի տեղաւորուին հայրենի հողերու վրայ:

Ոչինչ կրնայ փոխարինել այս հրճուանքը:

Բայց, պիտի չմոռնան թէ ամէն ինչ կատարեալ չի կրնար ըլլալ երկրի մը մէջ որ ի լինելութեան է: Որ տարիներէ ի վեր նուիրուած է ծրագրեալ աշխատանքի մը, վերաշինուելու, ընդարձակուելու, ծաղկելու համար:

Ահա իրենք ալ կ'երթան մասնակցելու այդ աշխատանքին: Հետեւաբար միասին պիտի քամեն անուշն ու լեղին: Վայելքն ու տառապանքը:

Ոչ խելացնոր խանդավառութիւն, ոչ ալ վայրերան կանչեր, առաջնի տպաւորութեան տակ:

Ամէնէն «սկխապէր»ն ալ բաւական բան դիտէ Հայաստանի բնութեան, աշխարհագրութեան, վարչական կարգուսարքին, առաւելութեանց եւ թերութեանց մասին: Այնպէս որ, ճամբայ պիտի ելլէ դիտակցօրէն, լծուելու համար հայրենիքի վերաշինութեան, թերեւս ալ ընդարձակման աշխատանքին:

Այս գիտակցութեամբ, իրեն հետ պիտի տանի ոչ միայն իր գործիքները, այլեւ գիտելիքը,—ինչ որ սորվեցաւ այստեղ եւ ամէն տեղ, արիւն-քրտինք թափելով ի խնդիր պատառ մը հացի:

Աւելի բախտաւորները, ուսումնական, ուսանող, զրագէտ կամ արուեստագէտ, անշուշտ միասին պիտի տանին իրենց մտաւոր պաշարը, ճոխացնելու համար հայրենի մշակոյթը:

Պայման չէ որ մէկ անդամէն ծովը թափին ամէն բան, բոլորովին նոր աշխարհ մը մտած ըլլալու միամտութեամբ:

«Հնութիւնները» կան որ հազար նորութիւն կ'արժեն, մասնաւորապէս մշակոյթի ճակատին վրայ: Սորվիլ պիտանին, բայց չուրանալ հարազատը:

Շ·

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

Այս տարի պիտի ընդունի 70,000 հայեր. որոնց 7000ը Ֆրանսայէն

(ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ)

ԽՄԲ.—Ֆրանսաբնակ Հայերու Ներգաղթի Կեդր· Կոմիտէն ստացած ենք հետեւեալ գեկոյցը· (ուշ ղրկուած, ինչպէս նախորդը)·—

Ֆրանսաբնակ Հայերու Ներգաղթի Կեդր· Կոմիտէն կուգայ պաշտօնապէս ծանուցանելու, որ համաձայն Սովետ· Միութեան Փարիզի հիւպատոս Պ· Աբրամովի 28 Փետրուար 1947ի յայտարարութեան, Սովետ Հայաստանի կառավարութիւնը որոշած է 1947ի ընթացքին արտասահմանէն ընդունիլ **70.000** Հայեր, որոնց **7000**ը Ֆրանսայէն:

Այս 7000 ներգաղթողներու փոխադրութիւնը պիտի աւարտի ամենաուշ այս ամրան վերջը:

Սովետ· Հայաստանի կառավարութեան կողմէ մօտ ատենէն Ֆրանսա պիտի գան երկու ներկայացուցիչներ, վերջացնելու նախապատրաստական աշխատանքները եւ կարաւաններ ճամբայ հանելու համար:

Իւրաքանչիւր արձանագրուողի պիտի հաղորդուի մեկնումի թուականը, պատրաստութեան բաւարար ժամանակ տրուելով:

Բոլոր արձանագրուողները պէտք է ապահով ըլլան որ իրենց կարգին պիտի մեկնին:

Ներգաղթի արձանագրութիւնները պիտի չարունակուին, որովհետեւ յառաջիկային ներգաղթել փափաքողները եւս պարտին այժմէն իսկ արձանագրուիլ:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
Ի ՊԱՏԻՒ Պ· ՎԱԼԱՆԹԻՆ-ՍՄԻԹ

Շաբաթ (1 Մարտ) կէսօրէ վերջ Ֆրանքեւհա, Միութեան սրահներուն մէջ տեղի ունեցաւ Հայ Դաղթականական ղոյդ մարմիններու եւ Հայ· Դաղթ· Կեդրոնական Օֆիսին կողմէ կազմակերպուած ընդունելութիւնը ի պատիւ Պ· Վ· Վալանթէն-Սմիթի, կառավարիչ, Ֆրանս· պատուիրակ միջկառավարական կոմիտէի, որուն հեղինակութեան տակ կը դնուին հայ եւ ռուս գաղթականներու Օֆիսները յունուարէն իվեր:

Ներկայ էին հայ բարեսիրական ընկերակցութեանց ներկայացուցիչները:

Բաժակաճառեր արտասանեցին Օֆիսի տնօրէն Պրոֆ· Մենտոր Բոմխաթեան, Հայ Դաղթ· Կեդր· Յանձնախումբի նախագահ Պ· Ա· Զօպանեան, Հայ Դաղթականաց Խորհուրդի նախագահ Հրանտ Սամուէլ եւ կառավարիչ Պ· Վալանթէն-Սմիթ:

Հայերէն եւ Ֆրանսերէն երգեց Օր· Իրիս Պիւլպիւլեան:

Ներկաները հիւրասիրուեցան չանիխանիայով:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷն կը հեռագրեն թէ հրեայ ահաբեկիչները յանդուգն ձեռնարկ մը կատարեցին շաբաթ օր, օդը հանելով բրիտանական սպաներու ակումբը: Սպաննուեցան 16 հոգի, վիրաւորներուն թիւն է 15, իսկ ուրիշ 24 հոգի ալ մկլտեղ չկան: Մինչ իրենց ընկերները կրակ կը տեղային, չփոթութիւն ստեղծելու համար, երեք ահաբեկիչներ քարիւղի թիթեղներ ձգեցին ակումբէն 50 եարտա հեռու եւ փախան: Քանի մը վայրկեանէն թիթեղները պայթեցան: Այս աղաղնչանին վրայ ծանր բեռնակառք մը սուրաց փշաթելերէ կազմուած պատնէշին վրայ եւ կեցաւ ակումբի պատին առջեւ: Կառավարը փախաւ: Անմիջապէս վերջը կառքը պայթեցաւ այնքան սարսափելի ուժգնութեամբ մը որ եռայարկ ակումբին ճակատը ճեղքուեցաւ եւ չէնքին մնացեալ մասը փլաւ ինչպէս տախտակի դէզ մը: Իրիկուան դէմ ձերբակալուեցան չորս ահաբեկիչներ որոնց երկուքը պահուած էին մօտակայ սինակոկի մը մէջ: Հայֆայի մէջ ալ գինուրական դրամատուն մը օդը հանուեցաւ:

ՕԴԱԶՈՒՆԵՐՈՒ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԲԱՆԱԿԸ պիտի կազմուի Ա· Միութեան մէջ, մինչեւ 100.000 անդամներով: Մինչեւ հիմա օդաչու գինուորներու ամենամեծ ուժն ունէին Մ· Նահանգները,— մէկ զօրաբաժին, 10—13.000 անդամներով:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ սովահարներուն բաժնուելու համար Անգլիա 500 թոն ուտեստ պիտի ղրկէ մօտերս, Իտալիոյ մէջ ժողեցած պահեստէն:

ԱՁՕՐ ԿԸ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԻ ԱՆԳԼՈ-ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴԱՇԻՆՔԸ 50 ՏԱՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ուրբաթ օր Փարիզի եւ Լոնտոնի մէջ միաժամանակ յայտարարուեցաւ թէ Ֆրանքեւանգլիական զինակցութիւնը պիտի ստորագրուի այսօր, երեքշաբթի, Տէօնքէրքի զաւառապետութեան պալատան մէկ համեստ սենեակին մէջ, ոչ շատ հեռու այն ափերէն որ պատմական դարձան 1940ի անգլիական նահանջով: Դաշնագրին պայմանաժամն է 50 տարի:

Լոնտոնի մէջ այս ուրախալուր լուրը հաղորդեց արտաքին նախարարը, Պ· Պեվին, երեսփ· ժողովի ծափերուն մէջ, մասնաւորապէս չեշտելով·

— «Մեծ ուրախութեամբ կը յայտարարեմ թէ այժմ համաձայնութիւն մը գոյացած է բրիտանական կառավարութեան եւ Ֆրանսական կառավարութեան միջեւ, զինակցութեան դաշինքի մը մասին: Ինչի մը սրբագրութիւններ կը կատարուին այժմ եւ կը յուսամ թէ դաշնագիրը պիտի ստորագրուի Ֆրանսայի արտաքին նախարարին եւ իմ կողմէ յառաջիկայ երեքշաբթի, Տէօնքէրքի մէջ: (Բուռն ծափեր): Ցետոյ դաշինքին բնագիրը ժողովին պիտի ներկայացուի օրքան կարելի է չուտ: Գաղթապետութիւնները լիովին տեղեակ պահուած են անցուդարձին»:

Ընդդիմադիրներուն կողմէ Պ Իտըն, նախորդ արտաքին նախարարը, յայտարարեց թէ չերմապէս կը չնորհաւորէ Պ· Պեվինի յաջողութիւնը եւ չեշտեց թէ բրիտանացի ժողովուրդին յարաբերութիւնները Ֆրանսացի ժողովուրդին հետ մասնաւոր նշանակութիւն մը ունին Մանչի երկու ափերուն վրայ: «Մենք միասին եղանք վերջնական յաղթանակին համար: Սերտ եւ վերջնական յարաբերութիւններ եւ տեւական բարեկամութիւններ Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ նպաստ մըն են աշխարհի խաղաղութեան եւ ատոր համար եւս կ'ողջունենք արտաքին նախարարին յայտարարութիւնը: Յաջողութիւն կը մաղթենք իրեն, Մոսկուայի ճամբորդութեան համար եւ հոգիով իրեն հետ ենք Տէօնքէրքի մէջ»:

Նոյն պահուն Պ· Պիտօ եւս կը խօսէր Ազգ· ժողովին մէջ, որ յոռետեսական ծափահարեց յայտարարութիւնը: Պ· Պիտօ ըսաւ թէ զինակցութիւնը կարեւոր քայլ մը կը կազմէ Ֆրանսայի պատմութեան մէջ: «Հակա-զինակցութիւն մը չէ այս: Անգլիոյ հետ կնքուած դաշնագրին իւրաքանչիւր յօդուածը պիտի առաջարկուի մեր միւս մեծ դաշնակիցներուն: Բանակցութիւնները կը չարունակուին Զեխոսլովաքիոյ եւ Լեհաստանի հետ, որոնց սերտօրէն կապուած ենք երկար տարիներ ի վեր»:

Նախարարը յետոյ յայտարարեց թէ երբեք չէ փոխուած Ֆրանսայի քաղաքականութիւնը Գերմանիոյ հանդէպ: «Ֆրանսայի գլխաւոր նպատակն այն է որ Գերմանիան պատերազմական աւար դառնալէ վերջ իրաւարար չդառնայ Դաշնակիցներուն միջեւ: Եթէ կրնանք համաձայնիլ Գերմանիոյ մասին, պիտի համաձայնինք ամէն բանի մասին, իսկ եթէ չենք համաձայներ Գերմանիոյ մասին, այն ատեն Աստուած ողորմի մարդկութեան»:

Ժողովը միաձայնութեամբ վստահութիւն յայտնեց նախարարին քաղաքականութեան, բուռն ծափերու մէջ:

Տէօնքէրքի ժողովուրդը մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնէ այս բարեբաստիկ առթիւ: Ամբողջ քաղաքը դրօշազարդուած է, թէեւ 90 առ հարիւր քարուքանդ: Մեծ քանակութեամբ չամպայն ղրկուած է Փարիզէն:

Երկու նախարարները դաշնագիրը ստորագրելէ անմիջապէս վերջը Մոսկուա պիտի երթան, Մարտ 10ի խորհրդաժողովին համար, որ պիտի քննէ Աւստրիոյ եւ Մանաւանդ Գերմանիոյ խնդիրները:

★ *Պ· Պիտօ մանրամասնութիւններ չհաղորդեց դաշնագրին զինուորական տրամադրութեանց մասին, բայց իրազեկներու կարծիքով, Ֆրանսա եւ Անգլիա պիտի խորհրդակցին որոշելու համար թէ ի՛նչ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին, եթէ «նախայարձակման սպառնալիք մը» յայտնուի Գերմանիոյ կողմէ: Ուրիշ յօդուածով մը, դաշնակիցները մէկը միւսին զինուորական օգնութիւն պիտի ընծայէ միւսին, եթէ Գերմանիոյ յարձակման ենթարկուի ան: Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, անգլեւ-խորհրդային դաշնագրին վերաքննութիւնն ալ այս իմաստով պիտի կատարուի, որպէսզի դաշնագիրը ուղղուած ըլլայ գերմանական սպառնալիքին դէմ եւ ոչ թէ տարտամ իմաստ մը ունենայ:*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՆԱՒԱՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ միաձայնութեամբ քուէարկեց օրինագիծ մը որ իշխանութեան եւ ապահովութեան պաշտօնեաներուն կ'արգիլէ գործադուլ յայտարարել: Անոնց աստիճաններէն պիտի դատապարտուին երկու տարի բանտարկութեան եւ մինչեւ 100.000 ֆրանք տուգանքի:—Մինչ 50.000 պետական պաշտօնեաներ պիտի արձակուէին Մարտ 1ին, զանազան նախարարութեանց կողմէ 98.000 նոր պաշտօններ առաջարկուած են: Վարչապետը պիտի միջամտէ:

Թրխանայ Դատը, Ներգաղթը եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը

Ներգաղթը եւ Թրքահայ Դատը սերտօրէն կապուած են իրարու հետ:

Մէկը առանց միւսին կարելի չէ ըմբռնել՝ մեր պայմաններուն մէջ:

Ներգաղթ կը նշանակէ հայահաւաքում:

Թրքահայ Դատ կը նշանակէ հողահաւաքում:

Հայաստանի սահմանները պէտք է ընդարձակուին, Խորհրդային Հայաստան իրեն պէտք է կցէ Թուրքիոյ հայկական կոչուած նահանգները, դէնէ Ուիլսընեան իրաւարարութեամբ ճշտուած հողամասերը, Երեւան պէտք է հողահաւաքում կատարէ, որպէսզի կարենայ մեծ թիւով տարա-գիր Հայեր ընդունիլ Միացեալ Հայաստանի մէջ, որպէսզի հայահաւաքումը կատարեալ ըլլայ:

Առաջնորդուած այս հիմնական սկզբունքէն, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը առաջին վայրկեանէն իսկ ջերմ կառուցով եղած է ներգաղթին, միաժամանակ նաեւ՝ սահմաններու ընդարձակման:

Ամբողջ քառորդ դար ան չէ դադրած մէկին ու միւսը պահանջելէ՝ իբրեւ հայափրկումի միակ միջոց: «Բացէք դուռները» աղաղակած է շարունակ, երբ Սփիւռքի հայութիւնը թշուառութեան մէջ կը տուայտէր եւ իսպառ կորսուելու ճամբան բռնած էր: «Ընդարձակեցէ՛ք սահմանները», պոռացած է անդադար, պահանջելով վերահաստատել ներքին սահմանները, Խ. Հայաստանի կցել Ախալքալաքը, Ղարաքաղը, Նախիջեւանը եւ ուրիշ հողեր, երբ կարելիութիւն չկար ընդարձակելու արտաքին սահմանները, Թրքահայաստանի հողերը:

Այսօր ալ երբ սահմաններու ընդարձակում կը պահանջէ, անմիջապէս իբրեւ պատճառ ցոյց կու տայ ներգաղթը:

Տեսանք թէ Հայ Դատի Յանձնախումբը իր 7 Մայիս 1945ի Յուշագիրը այդ եղրակացութեամբ կը փակէր: Տեսանք նոյնպէս որ Հայ Գաղթականաց Խորհուրդի եւ Հայ Գաղթ. Կեդր. Յանձնախումբի միացեալ Յուշագիրը (21 Մայիս 1945) Հայերու հողային պահանջը կ'արդարացնէր ներգաղթով: Հող տուէք՝ որպէսզի Սփիւռքի գաղթական Հայերը հայրենիք վերադառնան:

Փարիզի Թրքահայ Դատի Պաշտպան Յանձնախումբը եւս այս կէտը կը չեշտէր իր 30 Օգոստ. 1945ի Յուշագրին մէջ, ուր կ'ըսէր.

«Ներկայիս օտար երկիրներու մէջ ցանուցիր եւ «անհայրենիք» (apatrides) տխուր անունով յորջորջուող հարիւր հազարաւոր Հայեր սրտանց կը փափաքին իրենց աշխատանքը միացնել Հայաստանի՝ իրենց եղբայրներու աշխատանքին, եթէ Խորհրդային Հայաստանի Հանրապետութեան խիստ նեղ սահմաններուն վրայ աւելցուին Կարսի շրջանը եւ Թուրքիոյ հայկական նահանգները»:

Ուրեմն բոլոր հոսանքներու մասնակցութեամբ կազմուած այս մարմինն ալ ներգաղթը կը պայմանաւորէր Հայաստանի սահմաններու ընդարձակումով:

Ուրիշ խօսքով Թրքահայ Դատ ու ներգաղթ իրար կը լրացնեն, մէկ ամբողջութիւն կը կազմեն:

1945 Յունիս 16ին Էջմիածնի մէջ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ընտրութեան առթիւ դումարուած Ազգային եկեղեցական ժողովը միաձայնութեամբ քուէարկեց բանաձեւ մը, որով կը պահանջէր Թուրքիոյ հայապատկան նահանգներու կցումը Խ. Հայաստանի, այդ Միացեալ Հայրենիքին մէջ համախմբելու համար աշխարհացրիւ հայութիւնը:

Էջմիածնի եկեղեցական ժողովին կողմէ այս իմաստով դիմում եղաւ սպարապետ Սթալինի, որ անկէ քանի մը ամիս առաջ ընդունած էր այժմու Գէորգ Զ. Կաթողիկոսը, այն առեն տեղակալ:

Հայ ժողովուրդը, միահամուռ, Էջմիածնէն, մայր հայրենիքէն սկսեալ մինչեւ արտասահմանի հեռաւոր գաղութները, 1945ին մէկ մարդու պէս ոտքի կանգնած՝ երկու բան կը պահանջէր, նախ՝ սահմաններու ընդարձակում, երկրորդ՝ հայրենադարձ (ներգաղթ):

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը ամէն տեղ ալ առաջին դիծին վրայ կանգնած էր՝ այս երկու հիմնական պահանջները արժեցնելու համար:

Համահայկական այս բաղձանքներուն մոս-կուա համակրելէն յետոյ, 1945 Նոյ. 21ին Խ. Միութեան Գործակալներու Խորհուրդը պաշտօնապէս որոշեց արտօնել արտասահմանի Հայերուն ներգաղթը դէպի Հայաստան: Ներգաղթողներուն իրաւունք տուաւ միասին տանելու իրենց գոյքերը, որոնք զերծ պիտի ըլլային մաքսատուրքէ, իսկ Խորհրդային կառավարութիւնը 100ին 50 համեմատութեամբ դրամ պիտի յատկացնէր բոլոր անոնց որոնք իրենց միջոցներով կը վերադառնային:

Այս որոշումը մեծ խանդավառութեամբ ողջունուեցաւ բոլոր Հայերուն, առաջին հերթին Հ. Յ. Դաշնակցութեան կողմէ, որ անմիջապէս շրջաբերական մը ղրկելով իր մարմիններուն՝ յանձնարարեց քայլերել բոլոր այն ընկերները, որոնք կը փափաքին հայրենիք վերադառնալ:

Այն առեն դեռ ո՛չ ներգաղթի լիազօր պատուիրակ կար, ո՛չ ալ Ներգաղթի Կեդր. Կոմիտէ կազմուած էր:

Կը կարծէինք թէ ներգաղթը պիտի ըլլար համադգ. չարժում մը, իսկապէս համահայկական՝ ինչպէս կը վայելէր մեզի պէս կոտորակուած եւ անդունդին ծայրը հասած ժողովուրդի մը: Սպասեցինք որ հայութեան բոլոր հոսանքներն ալ ձեռք ձեռքի տուած աշխատին՝ հայահաւաքումի նուիրական գործը դլուխ հանելու համար, ինչպէս ձեռք ձեռքի տուած էին՝ Թրքահայ Դատի պաշտպանութեան, հողահաւաքումի սրբազան գործին համար:

Այդպէս ալ պէտք է ըլլար: Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը իր ամբողջ մեքենայով պատրաստ էր սիրայօժար տրամադրուելու այս նուիրական գործին:

Աւա՛ղ: Սխալած էր սակայն: Շատ չանցած Խորհ. Հայաստանի վարիչները պաղ ջուր լեցուցին խանդավառութեամբ լեցուած հոգիներու վրայ:

Երեւանի Ներգաղթի Կեդր. Մարմինը արտասահմանի «Ազգային ճակատ»ներուն (ամէնէն առաջ Սուրիոյ եւ Լիբանանի) ուղղուած շրջաբերականով մը կը թելադրէր ներգաղթի կոմիտէները կազմել միայն «հառաջդիմական» եւ «բարեգործական» տարրերէ: Այսինքն պարզապէս կը յանձնարարէր այս համազգային ձեռնարկէն դուրս ձգել Դաշնակցականները:

Ներգաղթի երեւանեան լիազօրը դեռ փարիզ չհասած, բարեմիտ Դաշնակցականներ յոյսեր կը տածէին թէ անոր ժամանումէն վերջ թերեւս կարելի ըլլայ միացեալ ճակատ կազմել նաեւ ներգաղթի չուրջ:

1946 Մայիս 30ին, Փարիզի Հայ Մշակութային Միութեան հանդէսին մէջ (Եէնայի սրահ) իր խօսած ճառով, պ. լիազօրը յստակօրէն ըրաւ բոլորը, սկսեալ բարեկամներէն: Իր ճառը պարզապէս պատերազմի յայտարարութիւն մըն էր Հ. Յ. Դաշնակցութեան դէմ:

Պ. լիազօրը հետեւողական եղաւ իր առաջին օրուան «ելոյթ»ին ու մինչեւ այսօր ալ Փարիզէն դասաւ իր ճառերուն մէջ նոյն դիծը կը տանի:

Փարիզի մէջ կազմուած Ներգաղթի Կեդր. Յանձնախումբին մէջ ո՛չ մէկ դաշնակցական առնուեցաւ: (Ահաւիկ պատճառ մը չեղաւ սակայն որ յետագային երբ դրամ հաւաքելու ելան, դիմէին նաեւ Դաշնակցականներուն, որպէսզի անդամակցին հանգանակիչ մարմիններու): Դեռ ուրիշ դէպքեր ալ կրնայի յիշել, բայց կը բաւէ, առ այժմ:

Ուրեմն ամէն բան ըրին՝ որպէսզի Հ.Յ.Դաշնակցութիւնն ու Դաշնակցականները հեռու պահուէին Ներգաղթի կազմակերպութենէն:

Հակառակ ատոր, Հ. Յ. Դաշնակցութեան Եւրոպայի Կեդր. Կոմիտէն երկրորդ չրջաբերականով մը դարձեալ հրաւիրեց իր ընկերները արձանագրուիլ Ներգաղթի համար:

1946ի Նոյեմբերին դումարուած Հ. Յ. Դ. Շրջանային Ժողովը վաւերացուց Կեդր. Կոմիտէի որոշումը: Այդ առթիւ հրատարակուած պաշտօնական Յայտարարութեան մէջ կ'ըսուէր.—

«Շրջանային Ժողովը նոյնպէս գնահատեց եւ հաստատեց նախորդ Կեդր. Կոմիտէին անվերապահ դիրքը ներգաղթի մասին, որուն լիակատար աջակցելու հրահանգ տրուած էր երկու շրջաբերականներով, ներգաղթի արտօնութեան յուրեղ անմիջապէս վերջը: «Նոր բանաձեւը անգամ մը եւս կը յայտարարէ թէ՝ ՆԵՐԳԱՂԹԸ ԿԸ ԿԱԶՄԷ Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԷՆ ՄԷԿԸ, ՈՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՅՔԱՐԱՏ Է 25 ՏԱՐԻ ԱՆՀՆԱՐ: Հետեւաբար, Շրջ. ժողովը ուրախութեամբ ողջունելով զանգուածային ներգաղթի պաշտօնական արտօնութիւնը, կ'որոշէ.

«ԻՐ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԵՒ ՆԻՒԹԱԿԱՆ ԱՋԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼ ՆԵՐԳԱՂԹԻՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ, ԱՐՀԱՄԱՐՀԵԼՈՎ ԱՅՍ ԱՌԹԻԻ ՅՈՅՑ ՏՐՈՒԱԾ ՇԻԼ ՆԿԱՏՈՒՄՆԵՐԸ ԵՒ ԴԱԺ-ՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ՄՂՈՒԱԾ ԳՈՒՀԻԿ ՊԱՅՔԱՐԸ»:

(6) ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ԱՐԱԳԻԼՆԵՐՈՒ ԲՈՑՆԸ

Բ.

Կողմնակի կը դիտեմ բարեկամիս սահմռկած դէմքը, խռովքէն մեծցած աչքերը՝ ուր կր ճգնի ծածկել արցունքի կայլակները ...:

Արեւը կը սկսի ժողվել իր ոսկի չղերը, կր լսուի չոճիներու սօսափիւնը: Լուռ ենք: Ան կր վառէ գլանիկ մը, եւ կը վերցնէ իր ցաւագին ու ապրուած հէքեաթին թելը

— «Անդուլ աշխատանքը, անունդի պակասութիւնը քամեր, ուժասպառ ըրեր էին դժբախտ դոյացութիւնս: Գրեթէ չորս շաբաթներէ ի վեր կորսնցուցեր էի տունս: Ինծի կր թուէր թէ շատոնց գերութեան չղթաներով կապուած եմ: Սուտ երազ մը հօրենական բոյնը, որուն կարօտը կը կտցահարէր սիրտս ...:

Վերջին օրն էր: Հայերու կիսատ ձգած կալերը մաքրեր՝ յարդերն իսկ փոխադրեր եմ: Ախորի աղբերը դուրս քաշելու կը տքնիմ: Աղտոյի կինոր աչխատանքիս արագութեանը կը հսկէ: Մինչեւ անոր վերջադարձը դործր լմնցած պէտք է ըլլայ, կ'ըսէ: Ամուսնոյն հրամանն է որ կը դործադրէ: Այլապէս մանաւանդ թշնամութիւն չունի դէմս: Մանաւանդ տեսած եմ անվերջ նախատինք ու արհամարհանք հայր ու որդիի կողմէ դէպի իրենն: Վերջերս Սահարէն հասկցայ որ ան իր հարազատ կեսուրն է: Իսկ Մահմոյի մայրը երկրորդ կինն մըն է եղեր: Եւ թէ տարիներ առաջ, ամրան առտու մը, դաշտերէն վառելիք ժողված առեն օձէ մր խայթուելով մեռեր է: Վատը երրորդ մըն ալ բերեր է: Այս վերջինը փախեր է, չկրնալով տանիլ հրէշածին մարդուն լուծը:

Տակաւին ախորի դործը չաւարտած՝ իրիկուան դէմ Աղտոն եկաւ: Դուրսը պառաւին հետ քանի մը խօսք փոխանակեց: Ականջ դրի: Հակառակ իր սովորութեան կամաց կը խօսէր:... Լսեցի չաթաչուք բառ մը. Թին ձեռքէս ինկաւ...:

Ուրեմն այսքան աճապարանք այս քանի մր չարթուան հապճեպ դործերուն համար էր: Կեանքիս չղպաւ որպէսզի կալերը վերցնեմ: Ցորենն ամբարեմ փեթակները: Զիւն ձմրան հաց ունենայ...

Ցիմար եմ, ինչո՞ւ վերջին չարթուան որո չումս յետաձգեցի Սահարին խորհուրդով: Թերեւս ան ալ մեղսակից է դաւադրութեան: Ինչո՞ւ հաւատալ քիւրտ կնոջ մը անկեղծութեան: Ինչ կապ իմ եւ անոր միջեւ: Ինչո՞ւ ան պիտի ուզէր օգնել եւ ազատել հայ պատանին սարկութենէ: Այս մտածումներով ինքզինքս խոցեցի: Եւ առանց եղրակացութեան յանդելու դուրս ելայ:

Արեւը դեռ չէ քաշուած: Ոչ ոք ներկայ է: Աչքերով կր փնտռեմ Սահարը: Ա՛հ, ինքզինքը կը պահէ: Ամէն անդամ երբ Տէրսիմի հարցը յուզէի՝ «կարերը լմննալէ վերջ», կ'ըսէր: Ճիշտ է...: Ատենն է...:

Միեւնոյն տեղը դամուեր մնացեր եմ: Աղտոյի կինր դէպի ինծի կուդայ: Իրիկուան կորեկ հացի բաժինս կը բերէ: Իրեն կը նայիմ չեշտակի...: Զարհուրա՞նք թէ ցասում կայ աչքերուս մէջ: Չեմ դիտեր...: Ան նայուածքը վար կ'առնէ: Ձեռքերս մէջքիս եմ կապած: Կը վարանի տալ հացը, զոր կը դնէ ախորի դրան քով՝ քարին վրայ: Ուսերը կր թօթուէ...: Ու առանց եսին դառնալու տուն կը մտնէ. ձեռքերը լուացած է Արդարի արիւնէն...: Կը սպասիմ տակաւին: Թերեւս կը վերադառնայ Աղտոյի հարսը: Թերեւս թիւրիմացութիւն է: Թերեւս կ'ազատէ դիս այս անօրինակ մղձաւանջէն, որ կր լլկէ ամբողջ էութիւնս...:

Չի դար: Չի դար... Անօդուտ է կենալը: Հացը քարին վրայ ձգած՝ կր քալեմ: Նղովք, յաւիտենական անէծք այդ հացը պատրաստող նողկալի ձեռքերուն...:

Կը վազեմ ահաբեկ տղու մը նման, որ իր աչքերով խողխողումը կր տեսնէ հազար հազարներու: Նիհար ու թեթեւ մարմինս կը քշուի ինչպէս մղտղի հատիկ մը փոթորիկէ մը... հեւ ի հեւ, չհասած պարտէզ կը հասնիմ...: Վտակին եզերը կ'իյնամ...: Անյագօրէն կը խմեմ առնորակ ջուրէն: Կր լուացուիմ: Կը զովանամ: Բորբոքուած երեւակայութիւնս կը հանդարտի: Վտակը կր վազվզէ, կ'երդէ: Հորիզոնէն գոյներու հրդեհ կը բռնկի: Բնութեան անդորրութիւնը դուրդուրանքով կ'ամոքէ վհատութիւնս: Կ'ըմբռնեմ գեղապատկերը ջուրին եւ վերջալոյսին: Օ՜հ, կեանքր իր բոլոր տառապանքներով կը սիրեմ: Լաւագոյն օրերու հեռանկարը անկարելի չէ: Իմ ամբողջ երիտասարդ հոգիովս կը յուսամ... Գօտեպնդուած եմ: ... Ու մահաշուք բառը հեղհեղուկ կը փոքրանայ եւ ... կը չքանայ...:

Կը մթնի: Թռչունները քաշուեր են: Աստղերը կ'երեւին. աչքերս կը փակուին: Մարմինս թոյլ է: Յոգնած, չարչարուած հանդիստ կ'ուզէ: Կարմրադոյն անկողինը միեւնոյն տեղն է: Կ'ելլեմ հիւղին երդիքը: Գլուխս հազիւ բարձին դրած՝ կը քնանամ...:

Քո՞ւն եմ թէ արթուն: Տեսի՞լք է թէ երազ: Անհնարին նեղութեան մէջ եմ.. Աղտոյի սպառնալիք այլափոխուած դէմքր կր տեսնեմ... Մոխրադոյն մօրուքը ածիլել՝ ծնօտը սեւ լաթի կտորով մը կապեր է... Մահմօն դաշոյն կը սրէ, հայր եւ որդի վրաս կուգան... ահա հիւղին տակն են... Շարժիլ փախչիլ կը փորձեմ... Չեմ կրնար... անդամալուծուեր եմ... Օդնութիւն պոռալ կր ձգնիմ... Կոկորդս կր սեղմուի: Մէկը թեւս կը քաշէ... Կ'արթննամ քրտինքի մէջ: Ահ ու սարսափով համակուած. իրաւ կը լսեմ խօսելու մեղմ ձայն: Սահարն է:

— Ելիր, ի՛նչ մեռելի պէս ինկեր ես, կը կչտամբէ:

(2) ՏԻԳՐԱՆՈՒՀԻ

Եւրոպայի Գնչուները

Նորեն ոտքի վրայ

Պատերազմի հետեւանքով կանգ առած թափառումները վերջ գտան եւ գնչուները վերսկսան իրենց նախկին կեանքը: Անոնցմէ ալ հազարաւորներ անճիտեց եւ թունաւորեց Հիթլէր:

Եւրոպայի մէջ 750.000 գնչուներ կան, 100.000 ալ Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ եւ անթիւ ցեղախումբեր կը թափառին ցամաքամասին ամէն կողմը, խորհրդաւոր կերպով կուգան եւ խորհրդաւոր կերպով ալ կ'երթան:

Մինչեւ այսօր ալ հանելուկ են անոնք, ինչպէս Անգլիոյ էլիզաբէթեան շրջանին երբ «Լուսնի մարդիկ» կը կոչէին զանոնք: Կը կարծուի թէ իրենց ծագումը Հնդկաստանէն ըլլայ: Ոման լեզուն հիմնուած ըլլալով սանսկրիտ լեզուին վրայ:

Դարերէ ի վեր կառավարութիւնները աչքատած են վերջ դնել այս թափառաշրջիկ կեանքին, բայց չեն յաջողած:

1768ին Մարիա Թերեզա կայսրուհին Հունգարիոյ մէջ փորձեց զանոնք պարկեշտ քաղաքացիներ դարձնել, տալով անոնց Մարիա Թերեզայի Գիւղացիներ անունը: Աւելի ուշ Արհիդուքս Ժոզէֆն ալ փորձ մը կատարեց «քաղաքակրթելու» զանոնք կազմելով հաստատուն համայնքներ, բայց օգուտ չունեցաւ: Անոնք կ'ըսէին թէ իրենց տուները «ոգիներ»ով լեցուած է:

Հունգարացիները տեսնելով որ իրենց վայրի հիւրերը կարելի չէր ընտանի դարձնել, ձեռնարկեցին անոնց բնիկ վայրի երաժշտութիւնը մշակել:

Հիմա պելժիական կառավարութիւնը կը փորձէ տեղաւորել 3000ի չափ գնչուներ: Պրիւսէլի մօտ մասնաւոր դիւղ մը պիտի շինուի բանակումի շրջակայքով, եկեղեցիով եւ մնայուն դպրոցով մը:

Անգլիոյ մէջ, հարաւային ծովեզերքին Նիւ Ֆօրեսթի գնչուները որոնք 500 տարիէ ի վեր հոն հաստատուած են վերջապէս պիտի տեղահանուին:

Գնչուները վնասակար տարր մը նկատուած են ամբողջ աշխարհի մէջ: Այսուհանդերձ ընդունակ են արտադրելու ոչ միայն օգտակար քաղաքացիներ, այլեւ մտքի մարդիկ: Գնչուն սրամիտ է եւ կը գերազանցէ ամէն տեսակի մարզական խաղերու մանաւանդ էքիէբի մէջ:

Կատակածելի է որ ո եւ է կառավարութիւն չյաջողի սպանդել Գնչուին թափառական ոգին: Այս տարօրինակ ժողովուրդին մէջ այնպիսի միացման կապ մը կայ, որ չատ աւելի ամուր է քան սովորական ազգային կապերը:

Հասարակաց կրօնք մը չունին: Կան կաթոլիկ Գնչուներ, Ցոյն Օրթոտոքս, Ռումանական Ազգային եկեղեցիի եւ բողոքական Գնչուներ: Թէեւ քիչեր մոլեռանդ կերպով կրօնասէր են:

Անոնք իրենց տարեկան կրօնական ուխտագնացութիւնը ունին որ նոյնքան խզմտութեամբ կը կատարեն որքան խլամը իր Մէքքէին:

Ամէն տարի Մայիսին, ամբողջ աշխարհի Գնչուները Հարաւային Ֆրանսա կուգան Ս. Մարի տը լա Մերի պղտիկ գիւղին մէջ, Ռօնի դետաբերանը, կը հաւաքուին Լա Քամարկի վայրի ճահիճներուն վրայ ուր կը բերեն գոյնի եւ կեանքի կենդանի ճաճանչ մը արեւին եւ ովկիանոսի մակընթացութեան:

Սրբուհի Սարա պոհեմը անոնց պաշտպանն է: Գնչուները կը հաւատան թէ Ղազարոսը, Մարթան, Մարիամ Մագթաղենացին, Մարիամ Սողոմէն, Մարիամ Յակոբը եւ Սարան Պաղեստինէն նաւակով մը փախան Քրիստոսի մահէն վերջ: Անոնք հասան Ֆրանսայի ծովեզերը եւ ցամաք ելան այնտեղ ուր մինչեւ հիմա կը կոչուի Սուրբ Մարիամ-ներու ճամբան: Իրենց ցամաք ելած տեղը խորան մը կանդնեցին:

Ղազարոսը եւ Մարթան ճամբայ ինկան Աւետարանը քարոզելու համար եւ երեք Մարիամները մնացին տեղացի հեթանոսները դարձի բերելու:

Սարա անոնց հետ մնաց մուրալով պանոնք անուցանելու համար: Սարայի նուիրումը եւ թեթեւս ալ անոր ճարպիկութիւնը, իբրեւ մուրացկան, պատճառ դարձան որ Գնչուները դայն իբրեւ իրենց պաշտպան Սուրբը ընտրեն: Ինչ որ ըլլայ, ամէն Գնչու դէպի Ս. Մարի տը լա Մէրը ուխտագնացութիւն պէտք է կատարէ առնուազն կեանքին մէկ անգամ Սուրբ Սարային իր մեծարանքը մատուցանելու:

Այն պտիկ եկեղեցին ուր անոր աճիւնը են՝ թաղրաբար պահուած է, կը լեցուի Մայիսի դիշերը, երբ «Գիշերային պաշտամունքը» տեղի կ'ունենայ: Հիւանդները եւ տկարները խորանին մօտ կը դնեն եւ արարողութեան վերջաւորութեան դպակ մը, որ կ'ըսուի թէ աճիւնը կը պարունակէ, առաւոտուէն վար կ'ինկեցնեն, ոսկիէ շղթայով մը որ ծաղիկներովդարդարուած է: Դուակին դպչիլըլը նշանակէ հիւանդութենէն բժշկուիլ, եւ կամ ապրիլը վարձատրուիլ: Տօնակատարութիւնը մէկուկէս օր կը տեւէ: Մայրի ճահիճներուն վրայ զանազան երկիրներէ եկած Գնչուներուն վայրի եւ տխուր երգը ծովու հառաչանքին հետ կը խառնուի մինչ ջութակները կը ձգան:

Տ. Մ.

ՏԽՐՈՒՆԻ — ՋԱԹՑԻ ԽՍՋԻԿԸ

Իսկ լէ Մուլիճօ, 25 Փետր.— Սիրելի «Ցառաջ», միշտ քու սուղ էջերէդ է որ կ'իմանանք չուքի մէջ մնացած արժէքաւոր մարդիկներու գործունէութիւնը մեր ինքնապաշտպանութեան հերոսական կռիւներուն մէջ:

Այդ չատերէն էր մեր տարաբախտ Զաթցի Խաչիկ Գըչըքըրըքեան որուն կսկծալի մահը մեր բոլորիս խոր վիշտ պատճառեց: Ողբացեալը մէկն էր այն քաջերէն որոնք կազմակերպեցին Ազ-Տաղի քառամեայ դոյամարտը, որ նուազ արժէքաւոր չէր, ինչ որ միւս ինքնապաշտպանութեան կռիւները եւ ուր այնքան մատղաշ կեանքեր վերկուեցան:Այս քաջերն ալ Ազ-Տաղէն Սամսոն եւ Կիլիկիա ունեցան բազմաթիւ ատամ ատամի դէմ պայքարներ որոնք չմեծցուցին ամէնէն վայրագ խուժաններն անգամ: Անոնք չորս տարի անդադար դիմադրեցին Թուրքիոյ այդ հեռաւոր եւ վայրենի միջավայրին մէջ, զրաղեցնելով հազարաւոր զինուած կանոնաւոր զինուորներ եւ պաշըպօզուքներ, առանց դուրսի օգնութեան մնալուլու:

Խաչիկը մէկն էր այն ճարպիկ ծուղակը լարող եւ Օսման Զավուշը ողջ բռնողներէն եւ իր արժանի պատիժը տուողներէն (ողջ ողջ վուրը նետուած: Օսման Զավուշը Ազ-Տաղի եւ Պօղազլեանի շրջաններուն մէջ նմանը չտեսնուած հայկական բռնութիւններուն ամէնէն բարբարոսն էր որ տասնեակ հազարներ խողխողեց):

Ինչպէս կը վկայէ «Հայ Գողգոթա»յին հեղինակը, երբ կ'անցնին տարաղրող թուրք մեծաւորին հետ վերոյիշեալ վայրերէն, այս լեռներուն վրայ եւ կիրճերուն մէջ«քոմիթաճի»ներ կային որոնք սարսափ էին տարածած չրջակայքերուն: Եւ ինքը կը հրճուէր լսելով Թուրքին բերնէն, ինչպէս նաեւ մենք քնութենէն անգամ որք ու բոպիկ մնացած խլեակներս: Ատոնց մէջն էր մեր ամենուն սիրելի Խաչիկ աղբարը:

Մենք յաճախ կը խնդրէինք որ պատմէր թէ երբ լերան դագաթը Զատիկը կը տօնէին, ինչպէս պաշարուեցան եւ օղակը ճեղքելով Զաթցին մինչեւ Կիլիկիա տաժանակիր եւ վտանգաւոր ճամբորդութիւնը կատարեցին, քանի անգամներ կատաղի կռիւներ մղեցին եւն: Այս բոլորին մասին չէր ուզեր չատ բաներ ըսել, առարկելով թէ օր մը թերեւս կարենայ խօսակցութեան ձեւով գրել ու մեզ այսպէս կը զոհացնէր:

Այն ալ, ամէնուն ծանօթ գաղթէն վերջ, եկած էր հիւրընկալ Ֆրանսա եւ համեստ տնտեսութիւն մը սահմած երեն համար: Անողոք հիւանդութիւնը ամէն բան խանգարեց:

Մահուան լուրը առինք Սէն Պրիօէն ուր փոխադրուած էր քանի մը տարի առաջ: Կը տառապէր թոքատապէ: Այնտեղ ալ մեռաւ, առանց իր երազին հասնելու, ձգելով իր եաին երկու մանչ զաւակները եւ իր այրին ու իր ամէնէն սիրելի եւ ջենթի ալ ընկեր եղբայրը: Բաղդատաբար երիտասարդ էր, հազիւ յիսունը անց: Իր խօսքերը կշիռ ունէին եւ խրատները արժէք: Շատ պարկեշտ էր եւ փորձառու:

Խաչիկն ալ բերած էր իր համեստ բաժինը ներդաշնութեան ու տրոշած էր երթալ Հայաստան: Ուրեմն դո՞ւն ալ չհասար քու երազած հայրենիքիդ, սիրելի Խաչիկ:

Ընդունէ այս քանի մը տողերը Ազ-Տաղի զինակիցներէդ եւ Զաթցի քու ազնիւ յիշատակդ յարդող հայրենակիցներէդ իբրեւ արցունքի կաթիլներ քու թարմ հողակոյտիդ վրայ: Անոնք առիթ չունեցան ծաղկեպսակ մը անգամ բերելու, իբրեւ երախտադիտական տուրք:

Թող հեռաւոր Փօթ տիւ Նօրի օդասուն հողը քեզ ետ վրազ, անմոռանալի Խաչիկ, դուն որ մտքէդ անգամ չէիր անցներ թէ հող պիտի ըլլայ քու բազմաչարչար ոսկորներուդ յաւիտենական հանգստարանը: Ճիշդ է, դուն ալ մեռար օտարութեան մէջ, հայրենիքի կարօտը արտիդ, բայց քու սիրելիներդ քեղ պիտի չմոռնան իրենց մնասրարովի վերջին օրը: — Սգակիր:

Օրագիր»ի մը պատմութիւնը

«Մահուան խուցը», «սեւ վարագոյր»ին եւեին «յոգնածներու կայարանը»: Սրիւն կը փսխեմ, արիւն կը թքնեմ: Ցոգնած, չատ յոգնած եմ, տրկար եմ, քամուած ուժասպառ... Ոսկորներս դուրս ցցուած են, մատներս բարակցեր, բարակցեր, օ՛, մարդս որքան կը տգեղնայ երբ իր միսերէն կը մերկանայ: Այս բոլորին մէջ սակայն, կարծես թէ միտքս յոգնած չէ, յիշողութիւնս չատ պայծառ է: Օրն ի բուն եւ ամբողջ դիշերները, երեւակայութեան աշխարհներու մէջ կը սաւառնիմ: Օրը քանի մը անգամ մանկութենէս կը սկըսիմ: Եղեռնի Սարսափներէն կ'անցնիմ, Տէր Զօր կը դեգերիմ: Ցետոյ որբանոց, որբ, ապա, ազատ կեանք «Զափհասս» ապա կրկին սեւ օրերը, պատերազմ, զինուոր, դերի ու ճակատագրական այս վիճակս: Ո՞վ կրնայ հարազատ գոյներով նկարագրել մեր կեանքը, մենք որ Եղեռնէ մը միւսէ եղեռնը կենդանի նոհագը դարձանք սեւ ճակատագրին: Ո՞վ կրնայ ճշդրիտ կերպով ըսել, ո՞ւր մեծցանք, ինչպէս մեծցանք, ինչո՞ւ մեծցանք»:

Օ՛, կարօտներ, կարօտներ... հազար իդէ, հազար երազներ անկատար... սպիտակհեր բարի մայրս.. եղբայրներս միշտ ինձմով մտահոգ... ննջեցեալ մանչուկս, անմեղուկս, աչխարհի չարչին եւ բարիին անծանօթ... վրէժս, վրէժս... ձագուկ վրէժիս մօտ նաեւ մեր այն միւս վրէժը: այն որ մինչեւ այսօր միայն երազ մը, բաղձանք մը մնաց ...»:

Ալ կը փակեմ.. այս քանի մը էջերով՝ հազար էջնոց պատմութիւն մըն է որ կը փակեմ... ինչ հարկ աւելի երկարել: Պիտի մեռնիմ: Միայն ես չեմ որ կ'ըսեմ «պիտի մեռնիմ»: Շուրջս բոլորը կը փսխան, ես որոշ կը լսեմ անոնց չչուկները իմ մասիս: Անոնց դէմքերուն վրայ կը տեսնեմ ցաւակցական արտայայտութիւնը ինծի համար, անոնց աչքերուն մէջ կը տեսնեմ իմ մահս:

Ո՞վ, սիրելի ընկեր, ո՞վ կը ցաւի իր մահուանը վրայ... ե՞ս..... ոչ, ճշմարիտ ոչ: Բայց ճիշդ է, մահուան դուռը հասնողն ալ իր արդար եւ տպաւորական ցանկութիւնները ունի: Փափաքներ, երազներ, նոյնիսկ տեսակէտներ ունի: Մահը, ընկեր, իմաստ մը պէտք է ունենայ, բանի մը համար պէտք է մեռնիլ, նպատակ մը պէտք է նուիրագործէ մահը, որպէսզի հասարակ մահկանացուն «իմացեալ մահ»ով մը փոխարինուի: Վերջապէս մեռնողը պէտք է ժպտելով մեռնի..

Բայց... ինչպիսի՞ «մահ» մըն է որ կը դիմաւորէ դիս... ի՞նչ պայմաններու տակ իմ աչքերուս վարագոյր կը քաչուի... Օ՛, ժամանակ չունիմ բացատրելու, ուժ ալ չունիմ: Զեռքերս ինծի չեն հնազանդիր, կարծես թէ աչքերուս լոյսը հատած է:

Չեմ դիտեր գրածներս ալ իմաստ մը ունին... բան մը պիտի կրնա՞ս հասկնալ անոնց մէջէն... Ամէն պարագայի մէջ, վերջին օրերուս, դուցէ եւ վերջին ժամերուս ու վայրկեաններուս սրտիս մորմոքները եւ սարսուռներն են որ գրի առի անկապ, անկանոն...»:Մնացածը կը թողում պատուական հայորդիի մը որ քովէս չբաժնուեցաւ, չլքեց զիս, որ հարազատի մը պէս խնամեց զիս: Թող ան գրի առնէ Օրագիրիս մնացեալ բաժինը, քեզի փոխանցելու համար: Թերեւս, սիրելի ընկեր, թերեւս օր մը, ձեր վերապրողներուդ հետ այս քանի մը տողերս ալ մաս կը կազմեն «Ցիշատակարանի» մը, այս է վերջին բաղձանքս...»:

Թիւ... St. XI. A. Ընկերդ Թադէ

Ընկերոջ տխրաչունչ «օրագիրը» կը վերջանար: Մտերիմ բարեկամ մը, այն որ մինչեւ վերջին վայրկեանը մօտը գտնուած էր նոյնիսկ ինքնասպանութեան կը չարունակէր.—

« ... Մեռա՛ւ... Պատուական հայորդին մեռա՛ւ... կեանքիս մէջ չատ ընկեր-բարեկամներ ունեցած եմ, բայց այսպիսի պատուական տղու չէի հանդիպած: Հազար ափսո՛ս, որ ճակատագիրը այնքան անողոք եղաւ իրեն հանդէպ: Հիւանդասէրի պաշտօնիս բերումով՝ մինչեւ վերջ քովէն չհեռացայ, մինչեւ վերջին վայրկեանը հսկեցի: Գիտէի որ մահը անխուսափելի էր. ատոր համար ալ աւելի ծանր կը թուէր ինծի պաշտօնս: Շատ մահեր տեսած եմ, բայց կարծես թէ այս տղուն մահն ալ բանով մը կը տարբերէր միւսներէն: Մինչեւ վերջին վայրկեանը, չեչտակի՛ կը նայէր աչքերուս, իր դառապարտուած չրթներուն, լեզուին տեղ՝ կարծես աչքերովը կ'ուզէր խօսիլ:

Թուղթ ուզեց, մատիտ ուզեց: Տուի: Բայց, ոչինչ կրցաւ գրել: Երեւի տակաւին բաներ մը ունէր ըսելիք: Տժգոնելի հոգեվարքը մը չունեցաւ: Աչդէն լմնցած էր — քանի մը թեթեւ ցնցում, քանի մը վայրկեան խռխռոց, այդքան: Բաց աչքերը ես իմ ձեռքերով փակեցի:

Stalagը այսօր իր թաղումը կատարեց: Կայանը զրեթէ ամբողջութեամբ ներկայ էր: Դագաղը փոսը իջեցնելէ առաջ՝ տասնեակ մը զերման զինուորներ իրենց փայլուն համազգեստները հագած «պատուի» կեցան, յետոյ օդին մէջ հրաժիշտները պարպեցին ի յարգանս զինուոր մեռելին: Մեր պատուելին յուղիչ դամբանական մը խօսեցաւ, մէկմէկ ափ հող եւ մէկ մէկ կաթիլ արցունք ձգեցինք իր համեստ դագաղին վրայ ու հեռացանք...: Այս օր stalagի հայկական բաժինը սուգի մէջ է: Ահա՛ բոլորը հէգ երիտասարդին մասին...»:

Բարեւներով Սաֆօ

X

Ընթերցումս վերջացաւ...: Քարացած՝ տեղս ամբած, չգիտէի ինչ ընելիքս: «Քօմանտօ»յին տղոց չատերը ճաշեր էին արդէն, ուրիշներ տակաւին կը ճաչէին: Սրահին մէջ պնակներու եւ

Ի՞նչպէս պիտի վճարուի նուագադրոյն 7000 ֆրանկը

Դահլիճը ուրբաթ օր միաձայնութեամբ քուէարկեց ամսական նուագադրոյն 7000 ֆր. աշխատավարձի ծրագիրը։ Վարչապետը, որ մինչեւ հիմա կ'ընդդիմանար այս ծրագրին, առջի օր բացատրեց թէ ինչպէս կ'ըմբռնէ զայն։ Նուագադրոյն 7000 ֆրանքը պիտի վճարուի իբրեւ առժամեայ պարզեւ, դոցելու համար աշխատաւորներու ստացած դումարին եւ 7000ին տարբերութիւնը։ Բայց վախանակ ուղղակի անհատ գործատէրերու վճարել տալու այս տարբերութիւնը, իւրաքանչիւր գործատէր 1 առ հարիւր պիտի վճարէ աղգ. անուտկին իր վճարումներու դումարին վրայ։ Ցետոյ այն բանուորները որոնց ստացած ամսականը 7000էն վար է, տարբերութիւնը պիտի ստանան ազգ. ընտուկէն։ Ծրագիրը գործադրելի է Մարտ 1էն սկսեալ։

Այսպէս, սովորականէն վար եղած աշխատավարձքերը բարձրացնելով առանց իրապէս ընդհանուր նուագադրոյնը վճարելու, վարչապետը կը յուսայ կանխել որեւէ նոր ճնշում 7000էն վեր եղած թոշակներու ընդհանուր վերաքննութիւնը։

Պ. Խամատիէ նորէն չէտեց թէ պիտի չարունակէ դիներու կրճատման քաղաքականութիւնը։ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը, որ նուագադրոյն 7000 առաջարկելով կը յուսար ընդհանուր յաւելում յառաջ բերել, յուսախաբ եղաւ Պ. Խամատիէի նոր ծրագրէն։ Այս առթիւ զեկոյց մը հրատարակելով, Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը յայտարարեց թէ առայժմ կ'ընդունի այս կարգադրութիւնը, բայց պահ չէ ծրագրէն, իբրեւ տեւական լուծում։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԲԱՆԱԿԸ ֆրանսական կառավարութեան յանձնեց Ժընվիլիէի բանակատեղին, որ իր վերջին զինուորական խարխոխն էր։ Մինչեւոյն առեն վերջնապէս փակուեցան Փարիզի ամերիկեան զինուորական զբօսարանները։ «Արեւմտեան խարխոխը», ուրիշ խօսքով Ֆրանսայի ամերիկեան բանակատեղին վերջնապէս պիտի փակուի Մարտ 31ին։ Այս խարխոխը, որ 160.000 զինուորական եւ դաշնակից քաղաքային պաշտօնեաներ ունէր 1946 յունուարին, այժմ հազիւ 700 զինուորներ եւ 2000 պաշտօնեաներ կը հաշուէ։ Մարտի վերջը այս թիւն ալ կրճատուելով, պարզ կմախք մը պիտի մնայ, զանազան հաշիւներու եւ ամերիկեան հաստնցուներու խնդիրները կարգադրելու համար։ Անգլիոյ եւ ուրիշ եւրոպական երկիրներու մէջ դրաւուած 6787 չէնքերէն միայն 224ը մնացած են Ամերիկացիներուն ձեռքը։

740.000 ԳԵՐՄԱՆ ԳԵՐԻՆԵՐ յանձնուած էին Ֆրանսայի, Ամերիկացիներուն կողմէ, երկրին վերաշինութեան համար։ Ֆրանսայիները կ'ըսեն թէ միայն 427.000 հոգի մնացած են։ Այս առթիւ ծանուցագիր մը յանձնուեցաւ ամերիկեան դեսպանատան, ըսելով թէ 300 հազար գերիներու պակասը հետեւանք է «արձակման, վերադարձի, փոխադրութի եւ մահուան»։ Մանուցագիրը կ'ըսէ թէ 24.000 գերիներ արձակուեցան յունուարին եւ փետրուարին, ընդհ. թիւը իջեցնելով 427.000ի։ Ամերիկացիները տակաւին կը պրպտեն այս խնդիրը, միեւնոյն առեն պահանջելով մինչեւ հոկտեմբեր 1 արձակել բոլոր գերիները։

ԱՆԳԼԵՒԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐՐ վերակսելու համար, Սուրիա եւ Լիբանան իրենց միջնորդութիւնը առաջարկեցին։ Ա՛զգլա տրամադիր է ընդունելու այս միջնորդութիւնը, իսկ Եդիպտոս մերժած է եւ չուզեր վերծկիլ բանակցութիւնները, քանի Անգլիա չէ փոխած իր դիրքը Սուեզի մասին։ Միւս կողմէ կը սպառնայ Միացեալ Ազգերու միջամտութեան դիմել։

ՆՈՐ ԹԵՐԹԵՐ առանց կառավարական պատասխանատուութեան կրնան հրատարակուիլ այսուհետեւ, համաձայն Ազգ. ժողովի որոշման։ Ասով կը վերանայ քննութի անցնալ չարթնուան բանաձեւը որ կը տրամադրէր չարունակել պատասխանութիւն խնդրելու պայմանը։

դպրներու ձայնը կ'արձագանգէր ամէն կողմ։ Մոռցայ ճաշս, մոռցայ ընկերներս որոնց հետ կը ճաշէի...։

— Ի՞նչ ունիս, տղայ, ճաշդ պաղեցաւ։

— Ո՛չինչ։ Այսօր ախորժակ չունիմ,

Իմ միտքս հոն էր «Օրագիր»ին հեղինակին մօտ, ան որ աչքերը փակեց դերութեան մէջ, որ սեւն ու սուգը ճաշակեց մինչեւ վերջին վայրկեանը...

Իր «Օրագիր»ր հետս պատռուցի տարիներո՛վ, Այսօր երբ բախտս մեզ տուն վերադարձուց, խղճի պարտք համարեցայ անմեղ նոխազի մը թերթիկ միջատակները, իր «Օրագիր»ը միջատակարան մը յանձնել։

«Ցառաջ»էն աւելի մեծ միջատակարա՞ն։

Այս էր իր բաղձա՞նքը...

(Վերջ)

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

ԻՆՉ ՊԻՏԻ ՈՒՏԵՆՔ.— Այս չաբթու պիտի բաժնուի 100ական կրամ թարմ միս Մարտի DB եւ DL կտրօններով, 300 կրամ J3ներու DL կտրօնով։ 100 կրամ խոզի միս ամէնուն՝ SH կտրօնով։ 250 կրամ կարագ՝ GA եւ GB կտրոններով։

ԹՈՒՐՔԻԱ 62 վայրաշարժ պիտի դնէ Մ. Նահանգներէն, համադրումար 7.130.000 տոլար արժէքով։ Ամերիկեան Ներածում – Արտածում դրամատունը 4.905.000 տոլարի վարկ մը բացաւ, այս գնումը դիւրացնելու համար։

600.000 ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐ որոնք ամփոփուած են Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ ամերիկեան շրջանին մէջ, օգնութիւն պիտի ստանան Մ. Նահանգներու կողմէ հաստատուած միջազգային կազմակերպութենէն, որ պիտի ստանձնէ UNRRAի գործերը։

50 ՈՍՏԻԿԱՆՆԵՐ ՄԵՌԱՆ չաբաթ օր, ծուղակն իյնալով Տոմոդոսի մօտ, Աֆրիզէն 153 մղոն հեռու։ Ոստիկանները կառքերով ճամբայ ելած էին Լամիայէն, երբ ըմբոստներու կողմէ լարուած թակարդն ինկան։ Ըմբոստները կրակ բացին զնդացիրներով։ Հեռագիրը կ'ըսէ թէ 12 վիրաւորներ այ ջարդուեցան դէպքէն վերջը եւ թէ յարձակողները միլիոնաւոր արախմի դրամ գրաւեցին ոստիկաններէն։— Կառավարական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Մակեդոնիոյ լեռներուն մէջ սկսած գործողութիւնները շատ լաւ արդիւնք տուած են։ Քսան երկու ըմբոստներ սպանուած, ուրիշ 17 հոգի ալեւերի բռնուած են որոնց մէկը կին է։ Անգլիա Մ. Նահանգներուն օգնութիւնը խնդրեց, Եունաստանի բարեկարգութեան համար, ամբողջ բեռը իր վրայ մնացած ըլլալով։ Լոնտոն կ'ուզէ օր առաջ քաշել 10.000 զինուորներ։

ՊԼՅՐՈՒԹի ՄԷՋ վլած չէնքի մը աւերակներուն տակ մնացեր են հինգ կիներ եւ երեք այրեր։ Զոհերէն երկուքը հայ տիկիններ են Շաղիկ եւ Նուարդ Պալեան։ Առաջինին վրայ գտնուած է դոհարեղէններու տոպրակ մը, 90 օսմ. եւ 1100 լիրանոցեան ոսկի։

ՊՈՂՍՈՑ Թոքաթլեան պանդոկը վարձու տըրուած է Թուրքի մը, որ անունը փոխած է «Քոնաք»ի։ Այս առթիւ զանազան զրոյցներ շրջած ըլլալով, «Ժամանակ» թերթը վճռաբար կը յայտարարէ թէ պանդոկը եւ կարասիները «ազգին ձեռքէն չեն ելած»։

ԱՅՍ ՇԱԲԹՈՒ ԼՈՑԻ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի ամսաթերթը, ճոխ բովանդակութեամբ (հայերէն եւ ֆրանսերէն)։

Պ. Պ. Առաքել եւ Յակոբ եւ Տիկին Հռիփսիմէ Զաքարեան, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Միրաքեանեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Նուպար Կիւլլապեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Միրաքեանեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Սարգիսեան եւ զաւակները, Տիկին Պէաթրիս Կիւմիւշեան եւ զաւակները՝ ցաւով կը ծանուցանեն դառնադէտ մահը իրենց մօր, մեծ մօր, մօրաքրոջ եւ աղգականին

ՏԻԿԻՆ ԱՐՄԻՆԷ ԶԱՔՐԵԱՆԻ

(Այրին գնդապետ Բժիշկ տիար Գրիգոր Զաքրեանի ծնեալ Սարաֆեան)

որ կնքեց իր մահկանացուն 75 տարեկան հասակին մէջ, Փետրուար 27ին իր բնակարանը, 65 Ave. du Montrouge, Gentilly (Seine)։ Թաղումը պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյն մէջ, 4 Մարտ երեքշաբթի կէս օրէ վերջ ժամը 2.15ին, իսկ մարմինը պիտի փոխադրուի Courbevoie, իր ընտանեկան դամբարանին մէջ։

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄԲ ՍՏԱՅԱՆՔ Գ. Ալէմշահի ձայնագրած վերջին 6 սկաւառակները՝ 1. Գ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ «Անուշիկ եար չան» եւ «Մեր պարտիզում», երգուած Սիման Կոմիտաս երգչախումբին, Օր. Առաքելեանի եւ Պ. Յակոբեանի մեներգներով։ 2. Գ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ «Իղձը» եւ Իմ երգը», երգուած Օր. Առաքելեանէ։ 3. Ֆ. ՔՈՐԱՄՈՒՐՋԱՅԻ «Վարդ կօշիկս» եւ «Քեզի մեռնիմ», խմբերգ՝ Սիման-Կոմիտասէ, մեներգներ Օր. Առաքելեան եւ Պ. Յակոբեան։ 4. ՍԱՅԵԱՆ ՆՈՎԱՅԻ «Բլբուլի հիդ» եւ Դ. Ղազարեանի «Անուշ գարուն», երգուած Օր. Ա. Առաքելեանէ։ 5. Գ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ Արեւելեան դիլբեր երու Ա. եւ Բ. մասերը նուագախումբով։ 6. ՍԻՊԻՆՏԱՐԵԱՆԻ «Ի դելիլն Ա. եւ Բ. մասերը նուագախումբով, Գ. Ալէմշահի դեկավարութեամբ։

ԿԱՐԴԱՑԻՔ

ԶԷՅԹՈՒՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Գ. ՏԷՕՎԼԷԹԻ, ՀԱՏՈՐ Բ., ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՇԱՎԻԼԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը երեքշաբթի ժամը 9ին, դպրոցին սրահը, բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Գիւղիւզար

Գրեց՝ ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՏԷՐ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ (Գեւոն – եան)։ Պատմական առեւանգութեան պատմութիւնը գոհին բերնով։ Նաեւ ՆՇԽԱՐՆԵՐ ՄՇՈՑ ԳԵ – ՂԱՄԷՆ։ Ցառաջաբան Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ։ Պատկերազարդ։ Գին 200 ֆրանք, Արտասահման 250 ֆր.։ Ամերիկա 2 տոլար

Կեդրոնատեղի.— Imprimerie Der-Agopian, 17 rue Damesme, Paris (13)։

16րդ տարեկան ցերեկոյթ

Հայ Սրիներու Միութեան Փարիզի շրջանի սկաուտներուն, երէցներուն եւ գայլիկներուն

Հովանաւորութեամբ սկաուտական միջազգային դրասենեակին եւ մասնակցութեամբ Ֆրանսական եւ օտար սկաուտական միութեանց, եւ նպաստակով Ֆ. ՄՈՒՐՔ ՍԱՆԻԻԻ (անդամ Ֆրանսական Ազգային Ժողովի)։ Կիրակի 9 Մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Salle de la Chimie, 28bis rue Saint Dominique (Métro Invalides)։

Սկաուտական ճոխ յայտագիր եւ ներկայացումներ։ Մուտք 200, 150 եւ 100 ֆրանք։

Տարեկան պարահանդէս

Ալֆորվիլի ԱՂԲԱՏԱԽՆԱՄԻ մասնաճիւղին, Շաբաթ 8 Մարտ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Maison Brûléի պարասրահը, իր orchestreով, (Marneի եղերքը Quai d'Alfort (Pont de Charenton)։ Սպանիական, կովկասեան եւ հայկական երգեր ու պարեր, ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով։ Սեղանները թուազրուած են, ապահովել։ Դիմել Café Léger, 29 rue Clery, Paris (2), Radio Davros, Café Philippe (Déragopian) à Alfortville։

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ռաֆֆի Պետրոսեան

Երեքշաբթի 11 Մարտ ժամը 9ին։ Ցայտագիրը կազմուած է Bachէ, Beethovenէ, Brahmsէ, Weberէ, Lisztէ։ Տոմսերը ապահովել՝ Office Artistique Continental, 45 rue la Boëtie, Tél. Bal. 42-51։

Théâtre des Champs Elisées 13-15 Ave. Montaigne։

Պ. Հ. ԶԸՐՔԱՃԵԱՆ 500 ֆրանք կը նուիրէ Ֆր. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղին, ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՑՍ ՅԱԿՈԲԵԱՆի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի։ Ստանալ «Ցառաջ»էն։

Մեծ պարահանդէս

Ցօդուտ Պատերազմի հայ զոհերու յուշարձանին, նախկին Ռազմիկներու Միութեան կազմակերպութեամբ։ Մարտ 29ին Շաբաթ գիշերէն մինչեւ լոյս, Hôtel George Vի սրահներուն մէջ։

Բարձրագոյն հովանաւորութեամբ Ֆրանսական հաւրապետութեան նախագահի, Արտաքին Գործոց եւ Նախկին Ռազմիկներու նախարարներու, զօրավարներ ՌԻՎԷՐԻ, ԶԻԼԼԵՐԻ, ՏԸ ԼԱՊԱԼԱՏԻ եւ ՇԻՒԹՈՑԻ, վերին նախագահութեամբ Ֆրանսական Բանակի ընդհ քնիչ ԶՕՐԱՎԱՐ ՏԸԼԱԹՐԸ ՏԸ ԹԱՍՍԻՆՑԻԻ։

Կ'ուզուիլ

Դերձակ Léo Syr տունը կ'ուղէ Ափիէօսէօրներ, չատ լաւ վճարումով։ Ներկայանալ մօտէներով, տեւական գործ։ Դիմել 218 Ave. de Versailles, Paris (16), métro Porte St. Cloud։

Ուղարկութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**։ Չեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Փափազեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tel. Gob. 64-54։ Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը։ Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant: L. KRIKORIAN 6
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers cyndiqués

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տօլ.

Mercredi 5 MARS 1947 Չորեքշաբթի 5 ՄԱՐՏ

ԺԹ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4976–Նոր շրջան Թիւ 585 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՒԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՇԽԱՏԱՆՔ՝ ՆՈՐ ԵՌԱՆԴՈՎ

Երկուշաբթի օր, 3 Մարտ, վերջացաւ Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի անդրանիկ պատգմ· ժողովը, տեւելով երեք օր:

Նոյն իրիկունն իսկ Միութեան կեդր· վար – չութիւնը սեղան մը սարքեց, ի պատիւ պատգամա– ւորներուն: Ընկերական հաւաքոյթ մը ուր անգամ մը եւս եւ աւելի ազատ բացուեցան սիրտերն ու լե– զուները :

Որքա՜ն խօսուն էր պատկերը՝ այդ եռօրեայ ժողովին, ամբողջովին երիտասարդական:

Պատգամաւորներ կային որոնք առաջին ան – գամ էր որ կ'երեւային, դեր մը կատարելու դի – տակցութեամբ:

Ի հարկէ չատ ժողովներ տեսած էին անոնք, բայց այս մէկը ուրի՜շ էր: Վեր՝ խմբական եւ տե– ղական հանգամանքէ: Առեւն մը, ուր պիտի փոր– ձէին իրենց ընդունակութիւնները:

Սի մը տարբերներ, որոնք հրաւիրուած էին խորհրդակցական ձայնով, արդար գոհունակու – թեամբ կը դիտէին անոնց խօսելու, վիճելու, տե– սակէտ պաշտպանելու, բանաձեւ առաջարկելու վարժութիւնները:

Եւ այս բոլորը՝ ՀԱՑԵՐԷՆ, ինչպէս կը տրա– մադրէ Նոր Սերունդի ծրագիր-կանոնագիրը :

Ամէնէն համեստ մասնաճիւղն ալ արժանա – պատուութեան խնդիր նկատած էր մայրենի լե – զուն: Եւ մենք խանդաղատանքով լսեցինք իրենց հայերէն զեկուցումները, տեղեկագիրները, բե – բանացի բացատրութիւնները, հաշիւները եւ ու– րիշ մանրամասնութիւնները:

Աւելի հասուն մարդիկ թերեւս այնքան հոգ տարած չըլլային հարազատօրէն բացատրելու ի – րենց մխիթարը, որքան այս տղաքը, որոնց մէկ մասը հայերէն սորվիլ սկսած է Միութեան անդա– մակցելէ վերջ: Հազիւ մէկ-երկու տարի առաջ:

Վարժութեան չըլլան մըն ալ՝ այս եռօրեայ ժողովը, ուր չատ մը նորութիւններ սորվեցան:

Տողորուած՝ եղբայրական նախանձախնդրու – թեամբ, իւրաքանչիւր չըլլալի պատգամաւորները կ'ուզէին բան մը աւելի ցուցնել իրենց աչխատան– քէն, կամ յանձնառութիւն մը աւելի ստանձնել :

Նորէն Մարսէյլն էր որ կը սիրապետէր իր անդամներու եւ պատգամաւորներու համբաւքով: Բայց, այնքան եղբայրական էր ոգին, որ բոլորը կը կազմէին մէկ ընտանիք, հաւասարազօր ան – դամներով :

Դաշնակցութեան չունչն էր, ներշնչած այս ոգին, այնքան եղբայրական եւ հարազատ: Ինչպէս նոյն չունչն է ոգ թեւ կուտայ իրենց եռանդուն գործունէութեան:

Մօտ երկու տարի առաջ, երբ Նոր Սերունդին հիմը կը դրուէր, ամէնէն լաւատեսները հազիւ 200 թեկնածուներ կը նախատեսէին առաջին տար– ուան մէջ: Մինչդեռ աւելի քան կրկնապատիկն ե– ղած էր, եւ Միութիւնը պատգմ· ժողովին կը ներկայանար 800 իրական անդամներով:

Եթէ նկատի առնենք որ չատ մը մասնաճիւղեր դեռ անցեալ տարի կազմուած են, դժուար չէ նա– խատեսել այս համբանքին կրկնապատիկը, յա – ջորդ չրջանին :

Մենք՝ այստեղ պիտի չխօսինք պատգմ· ժողո– վի օրակարգի, քուէարկուած բանաձեւերու եւն· մասին որոնք պիտի ներկայացուին առանձին:

Կը բաւէ ըսել թէ՝ օրակարգը սահմանափակ – ուած չէր միայն իրենց Միութեան վերաբերեալ հարցերով, այլեւ կը չօշափէր համազգային խըն– դիրներ, Հայկ· Դատն մի՛ չեւ Ներդաղթ: Երկու հիմնական հարցեր, որոնց հանդէպ չէր կրնար դաղջ դիրք մը բռնել երիտասարդութիւնը :

Եւ հիմա դէպի աչխատանք, տողորուած աւե– լի մեծ խանդաւառութեամբ եւ պատասխանա – տուութեան գիտակցութեամբ:

Այսօր – վաղը կ'ունենան նաեւ իրենց թերթը, « Հայաստան », որ պիտի ծառայէ ոչ միայն մտա– ւոր սնունդ ճարելու, այլեւ սրելու իրենց մտածե– լու, արտայայտուելու, գրելու կարողութիւնները: Թերեւս նոր տաղանդներ երեւան գան, հայերէն թէ ֆրանսերէն:

Միչտ աւելի յառաջ եւ աւելի գործօն:

Ցառաջ՝ թէ յարատեւ գործունէութեամբ եւ թէ մտաւանդ դիտութեամբ:

Ոչինչ կը պակսի այս միջավայրին մէջ, պա– չար ամբարելու համար, ազգային թէ միջազգա – յին: Միչտ նոր նուաճումներ՝ մէկ սերունդէն միւսը: Մտաւանդ այս ափերուն վրայ: Շ·

Ճորճ Մարտիկեան մեր մէջ

Երէկ եւ առջի օր մեր խմբագրատունը այցե – լեց Պ· Ճորճ Մարտիկեան, Փրէզնոյի հռչակաւոր «Օմար Խայեամ» ճաշարանին տնօրէնը, որ ամե– րիկեան կառավարութենէն մասնաւոր պաշտօն ստացած էր պտտելու ամբողջ Եւրոպան, մասնա– ւորաբար Գերմանիա, Աւստրիա, Իտալիա, Չեխո– սլովաքիա, Հունգարիա, Զուիցերիա, Պելճիա եւն· մտքէն քննելու համար անոնց պարենաւորման վիճակը:Նաեւ հայ գաղթականներու կացութիւնը: Աչխատանքի համար Գերմանիա տարուած եւ այժմ հոս հոն համախմբուած Հայերու թիւը կը հաշուէ 3000, որոնց մանրամասն ցանկը կրցած է պատ – րաստել պաշտօնական աղբիւրներու օգնութեամբ:

Մեծ մասը ապաստանած է, մօտ 2000 հոգի, Շթուտկարտ, ամերիկեան չրջանին մէջ: Լինցի մէջ (Աւստրիա) եւս կայան մը հանդիպած է 500 հայ գաղթականներով, մեծ մասը Ցունաստանէն բերուած: Շթուտկարտի կայանին մէջ կան բաւա– կան թուով մասնաւորական ուժեր լինչպէս եւ պր – ուեստագէտներ: Ունի կանոնաւոր կազմակեր – պութիւն մը Ամերիկացիներու խնամքին տակ:

Այս գաղթականները կ'ուզեն ունենալ իրենց հաստատուն բնակութիւնը, եթէ դժուար է կրկին վերադառնալ իրենց թողած երկիրները:

Շատերուն աչքերը յառած են հիւսիսային Ա– մերիկա, բայց լինք խորհուրդ տուած է որ Հայաս– տան երթան: Այս վերջերս այնքան չատ է ամէն երկրէ Հիւս· Ամերիկա հաստատուիլ ուզողներու թիւը որ հետզհետէ կը դժուարանայ «Հայմաթլօս» բազմութիւններու մուտքը: Կրնան յաջողիլ միայն անոնք որ աղգականներ ունին :

Ամէն պարագայի մէջ պէտք է անստուգութենէ փրկել այս բազմութիւնը:

« Սիրտս չատ ցաւեցաւ ու մտմտաւոր խանդա– ղատանքով լեցուեցայ ի տես երախաներուն, Հայու խելացի աչքերով այդ մանուկներուն, որոնց թա– փառական վիճակը պէտք է վերջ դնէ, ինչ որ կը պակսէր մեր նոր գաղթականներուն համար պաշ – տօնական հայրենասիրութեան մըցակոյն էր, իչխա– նութիւն մը որ տէր կանգնէր անոնց իրաւունք – ներուն »:

Պ· Մարտիկեան իր ճամբորդութեան ընթաց – քին այցելած է Վիէննայի Միխիթարեան վանքը : Վենետիկի մէջ, Ամերիկեան սպայակոյտին ան – դամները առաջնորդած է Ս· Ղազար: Միաբանու– թեան անդամները մեծ ուրախութեամբ ցոյց տուած են մեր մշակոյթին դարաւոր եւ միչտ կեն– դանի փառքերը օտար ականաւոր այցելուներուն:

Իտալիոյ մէջ ունկնդրութեան ընդունուած է նաեւ Պապէն :

Այժմ կը մեկնի Ամերիկա, իր ականատեսի վկայութիւնները հաղորդելու առ որ անկ է:

Սարգիս Խաչատրեան

Խորին ցաւով կը հաղորդենք մահը նկարիչ Սարգիս Խաչատրեանի, որ քանի մը ամիս առաջ փարիզ եկած էր Ամերիկայէն, իր հնդկական նկա– րահանդէսին առթիւ: Առենի մը վեր կը տառա– պէր աղեխտութենէ: Երկուշաբթի օր, բժչկական դործողութեան մը պահուն, սիրտը այլեւս չի դործեր եւ ամէն դարման ապարդիւն կը մնայ:

Ողբացեալ նկարիչը ծնած էր 1886ին, Մալա – թիա: Սանասարեան վարժարանը աւարտելէ վերջ, անոր թոչակով կը ղրկուի Հռոմ, ուր երեք տարի կը յաճախէ դեղարուեստից Ակադեմիան : Յետոյ, մէկ տարի կը ճամբորդէ Պերլին, Տրէզդէն, Միւ– նիխ, Ժընեւ, մէկ տարի կը պաչտօնավարէ Սա – նասարեան վարժարանը, իբրեւ ուսուցիչ նկար – չութեան: Ապա նորէն կ'անցնի Եւրոպա եւ Փարիզ կը մնայ երկու տարի, յաճախելով Ձարդանկար– չութեան վարժարանը եւ կը սեռնայ Ա· չքանչա– նը: Առաջին մեծ պատերազմին առեն Պոլիս էր, բայց յաջողեցաւ Կովկաս անցնիլ, ուր բազմաթիւ նկարներ կը դծէր հայ գաղթականներու կեանքէն: 1920ին նորէն Եւրոպա, Նիւ Եորք եւ դարձեալ Հա– յաստան, ուր կը մասնակցի նկարահանդէսի մը: Հանրապետական կառավարութիւնը կը դնէ 60 նկարներ, խորհրդային իչխանութիւնը՝ 80, ազդ· թանդարան կազմելու համար :

Այնուհետեւ կը հաստատուի Եւրոպա, այցե – լելով Եգիպտոս, Իրան, Հնդկաստան եւ Ամերի – կա: Կ'արժէ առանձին խօսիլ այդ մասին:

Մեր խորին ցաւակցութիւնները այրի Տիկին Վալա Խաչատրեանի, որ նոյնպէս նկարչուհի կը ըրազի Ամերիկայի մէջ: Ողբացեալը վերջերս կորսնցուցած էր իր եղբօրորդին, Խաչատրեան (Սէն Շամօն), բայց դոյժը չէին հաղորդած իրեն:

ՊԱՇԱՐՄԱՆ ՎԻՃԱԿ ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՄԷՋ

Խուզարկութիւն տունէ տուն

Պաղեստինի բրիտանական մարզպանը Բչ· օր պաչարման վիճակ յայտարարեց Պաղեստինի մէջ, առ այժմ սահմանափակ աստիճանի մը վրայ, բայց չատ խիստ : Աղդանչանը տրուեցաւ գիչերանց, երբ անգլիացի պահակախումբեր կրակ բացին Երուսա– ղէմի մէջ, ընդհատ ընդհատ, որպէսզի քաղաքա– ցիները հեռանան պատչգամներէն եւ պատուհան– ներէն : Ցետոյ հետեւակազօրքը սկսաւ խուզար – կութիւն կատարել տունէ տուն, ահաբեկիչները փնտռելու համար: Սպառազէն խումբեր մաղեցին իւրաքանչիւր փողոց եւ անցք, ընկերակցութեամբ հրեայ դէտերու: Բրիտանական իչխանութիւնները համոզուած են թէ հրեայ ահաբեկիչները թա – քստոցներ ունին աղքատիկ փողոցներուն մէջ:

Երուսաղէմի մեծ մասին մէջ չարաթ օր հաս– տատուած լուսարդելը (Couvre-feu) չնչուեցաւ կի– րակի օր, բայց Մէկ Շերիմ եւ Կիւլահ թաղերուն մէջ միայն 15.000 Հրեաներու թոյլ տրուեցաւ փո– ղոց ելլել երկուչաբթի օր, երեք ժամուան համար, յետոյ նորէն հրամայուեցաւ տուները քաչուիլ:

Պաչարման վիճակի յայտարարութիւնը ան – հրաժեչտ համարուեցաւ երբ չարք մը ահաբեկ – չական ձեռնարկներ կատարուեցան ամբողջ Պա – ղեստինի մէջ, հիւսիսէն հարաւ, Հայֆայէն Թէլ Ավիվ: Այս յարձակումներուն հետեւանքով մեռած էին 20 հոգի, մեծ մասով անգլիացի զինուորներ , վիրաւորուած՝ 25 հոգի: Պաչարման վիճակի են– թակայ չրջաններն են երուսաղէմի հրեայ բանուո– րական թաղերը, ամբողջ Թէլ – Ավիվ քաղաքը: Ռամատ Կան, Պէնի Պէրաք եւ Փէթահ Թիքվա: Զինուորներուն հրամայուած է զարնել ո՛վ որ կան– սաստէ հաստատուած օրէնքին: Առաջին անգամ է որ այսքան խիստ միջոցներ ձեռք կ'առնուին Պա– ղեստինի մէջ:

Պաչարման վիճակին հետեւանքով կաչկան – դուած են իբր 300.000 Հրեաներ: Թղթակից մը կը հետադրէ թէ երուսաղէմի հրէական թաղերուն եւ Թէլ Ավիվի փողոցները ամայի են եւ բնակիչները պատուհաններէն կը դիտեն անցուդարձը: Ոչ հե– ռագիրը եւ հեռաձայնը կը բաւին, ոչ ալ հանրա– կառքերն ու երկաթուղիները:Բայց միջոցներ ձեռք առնուած են, որպէսզի քաղաքապետութիւնները կարենան ուտելիք հաւաքել եւ փոխադրել զինուո– րական կառքերով:

Խուզարկութեանց հետեւանքով զէնքի պա – չեստ մը երեւան հանուեցաւ Թէլ Ավիվի մէջ: Տու– նի մը պարտէզը, ծաղիկներու տակ պահուած էին մեծ քանակութեամբ անգլիական եւ արաբական համազգեստներ, վեց ատրճանակներ քանի մը հա– րիւր փամփուչտներով եւ չատ մը ռումբեր:

Կը կարծուի թէ երկար պիտի չտեւեն այս խըս– տութիւնները: Բրիտանական իչխանութեանց կար– ծիքով, հրեայ ժողովուրդին 90 առ հարիւրը զըղ– ուած է ահաբեկչական գործունէութենէն եւ անոր հետեւանքներէն: Եթէ երկար տեւէ, տնտեսական կեանքն ալ պիտի քայքայուի :

★ Վերջերս լուրի մը համաձայն, Թէլ Ավիվի 180.000 Հրեաներուն թոյլ տրուած է փողոց իջնել, ամէն ժամ, բայց ինքնաչարժները արգիլուած են:

Ցունաստանի պիտի կործանի. եթէ...

Լոնտոնի թերթերը հրատապ հարցի մը վերա– ծեր են Ցունաստանի ներքին կացութիւնը եւ ամէն օր չնդալից լուր մը կը հաղորդեն :

Այսպէս, անցեալ չաբթու կը գրէին թէ անգլ· կառավարութիւնը Մ· Նահանգներու օգնութիւնը խնդրած է, որպէսզի Ցունաստանի ներքին եւ արտաքին ապահովութեան հոգը ամբողջովին իր վրայ չմնայ: Ամերիկեան կառավարութիւնը այս առաջարկին պատասխանեց երկար ծանուցագրով մը, որուն բովանդակութիւնը գաղտնի կը պահ – ուի: Բայց իրազեկ թղթակիցներ կը հաւաստեն թէ Մ· Նահանգները պատրաստակամութիւն յայտնած են զանազան յանձնառութիւններ ստանձնելու եւ մասնաւորապէս 100 միլիոն սթերլին տրամադրե– լու, պայմանաւ որ անգլ· զօրքը մնայ եւ ամերիկ– եան զինուոր չպահանջուի: Տրամադիր են նաեւ զէնք ճարելու յունական կառավարութեան:

Երէկուան թերթերը աւելի վրդովիչ լուրեր կը հաղորդէին: «Տէյլի Մէյլ» կը հաւաստէր թէ Ա· – ԶՏնքի կառավարական չրջանակներուն համոզու – մով, Ցունաստան չատ աւելի ծանր տագնապի մը պիտի մատնուի, եթէ անգլիական աչակցութիւնը դադրի ե անոր տեղ ամերիկեան օգնութիւն չհաս– նի: Լոնտոնի հելլենական դեսպանատան բարձր պաչտօնատարներէն մէկը, Պ· Փալիս, յայտարա– րեց·

— « Բրիտանական օգնութեան, դրամին եւ հանդերձանքին չնորհիւ էր որ յունական բանակը կրցաւ ռազմադաչտին վրայ մնալ: Եթէ այդ օգ – նութիւնը դադրի Մարտ 31ին, եւ ուրիչ մը չհաս– տատուի անոր տեղ, ապահովաբար ճակատի փլու– զում մը տեղի պիտի ունենայ: Մենք կրնանք կա–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

«Տունիա էլ Ճէհիտէ» ցաւ կը յայտնէ

«ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՊ ԱՆԽԱԽՏ ՎՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԻՆՔ» ԿԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐԷ ՀԱԼԷՊԻ ՄՈՒՀԱՖԸԶԸ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն Յառաջի)

Ժամանակին հաղորդեր էի լրբենի տողերը, որոնք տեղ էին գտած եղիպտական ամսագրի մը՝ «Տունիա էլ ճէտիտէ»ի (Նոր Աշխարհ) *Յունուարի թիւին մէջ։*

Տարակոյս չունէինք, որ Թուրքի բերան մը կար այդ նախատինքներուն տեսիլ, եւ բարձրացող կաղկանձը կը թելադրուէր անհատական քինախնդրութենէ։ Նկատի ունենալով սակայն, որ մամուլի սիւնակներով սրսկուած այդ մաղձը կրնայ միտքերը թունաւորել, այստեղ թէ այլուր կր չանձնարարէինք Ազգ. Իշխանութեանց «ականջ լսել»։ չդոհանալ զարչանքով կամ զղուանքով, ու գործել։

Հալէպի ազգ. իշխանութիւններու կողմէ պատուիրակութիւն մը, գլխաւորութեամբ Առաջնորդ Զարեհ եպիսկ. Փայասլեանի եւ ընկ. Տոքթ. Ա. Գասպարեանի, Յունուար 25ին դիմաց Մուհաֆըզ Խիր Մուսթաֆա էլ-Շէհապիի, նախքան պատկան իշխանութեանց մօտ ռեւէ ձեռնարկ՝ անոր պարզելու համարիհղրին էութիւնը։ Մուհաֆըզը սիրալիր ընդունելութիւն մը կատարած է իր հիւրերուն եւ ուշադրութեամբ նկատի առած է պատուիրակու-թեան խնդրանքը՝ խնդրոյ առարկայ յօդուածը կարդալու, եւ կատարելու անհրաժեշտ միջամտութիւնը Արտաքին Նախարարութեան մօտ։

Առաջնորդ Զարեհ եպիսկ. եւ Տոքթ. Ա. Գասպարեան՝ իր բնդհանուր գծերուն մէջ ներկայացնելէ վերջ յօդուածին բովանդակութիւնը, հաղորդած է հայ ժողովուրդի զղուանքն ու ընդվզումը հոն պարպուած թշնամական միտքերուն հանդէպ ու յայտնած են այն լիակատար վստահութիւնը, որ սուրիական իշխանութիւնները ձեռք պիտի առնեն արդիւնաւէտ միջոցները, արգիլելու համար այդպիսի խուժանավարական հրատարակութեանց մուտքը երկիր։

Մուհաֆըզ Մուսթաֆա էլ-Շէհապի ճշդած է անմիջապէս, թէ սուրիական կառավարութիւնը անխախտ համարում ու վստահութիւն ունի հանդէպ հայ տարրին, եւ թէ վստահ է՝ որ Եղիպտոսի մէջ եւս հայ ժողովուրդը կը վայելէ տեղական իշխանութեանց անվերապահ համակրութիւնը։ Ընդգծելէ վերջ կարեւորութիւնը հայհնարաբար եղբայրակցութեան, մուհաֆըզը հաւատացիք տուած է թէ նման ստոպատիր հրատարակութիւններ ռեւէ կերպով չեն կրնար տուներ բերել հայ տարրի արժանիքներուն։ Ակնարկով իր խօսքերէն հատուած մը։

— «Արդեօք պիտի ըլլայի «Տունիա էլ-Ճէհիտ»ի Հալէպ մուտքին, եթէ երբեք տեղեակ ըլլայի անոր բովանդակութեան։ Հիմա որ համազգային վրդովումի առիթ ընծայած է ան, կը խոստանամ յղել ամսագիրը Արտաքին Նախարարութեան, ու խնդրել՝ որ իր կարգին անհրաժեշտ ձեռնարկները կատարէ եղիպտական իշխանութեանց մօտ, արգիլելու համար հրատարակութիւնը այդպիսի ղրդռիչ յօդուածներու »։

Զուշացաւ արձագանգը։

Քանի մը օր առաջ, Հալէպի Մուհաֆըզը կը տեղեկացնէ Հալէպի ազգ. իշխանութեանց, թէ կատարուած է անհրաժեշտ դիմումը եղիպտոսի արտաքին նախարարութեան մօտ, որ, իր կարգին պիտի հետաքրքրուի անյուշ խնդրին էութեամբ։

«Տունիա էլ-Ճէհիտ»ի Փետրուարի թիւը կը հանդիսանայ վայլուն փաստ, թէ սրտով եւ լրջութեամբ կատարուած ռեւէ ձեռնարկ ապարդիւն չի մնար։ Արդարեւ, ամսագրին խմբագրութիւնը մտանուռ ուշադրութեամբ եւ պարբերագրի առաջին էջերուն մէջ տեղ կուտայ յետս կոչումի հետեւեալ հանդիսաւոր ցոյցին, — «Ձենք ուղեր խառնակիչ դառնալ» խորագրին տակ։

— «Տունիա էլ-Ճէհիտ»ի յօդուածագիրներէն մէկը, օգտուելով մեր խմբագրապետին բացակայութենէն, իրեն վերաբերեալ անհատական դէպք մը հիմ ունենալով՝ հայ ժողովուրդի արժանապատուութիւնը վիրաւորող նպատակաւոր գրութիւն մը սպրեցուցած է ամսագրին մէջ։ Դէպքը գլխովին հակառակ է ամսագրին սկզբունքներուն, —որ է՝ եղբայրութիւն եւ իրերօդնութիւն աշխարհի բոլոր ժողովուրդներուն հետ, եւ ո՛չ տեղութիւն կամ խառնակչութիւն։

— « Տունիա էլ-Ճէհիտ»ի յօդուածագիրներէն թղթակցութիւններ ուղարկած էր անցեալ տարի եւս, ու առիթ ընծայած էր բուռն դժգոհութիւններու։ Անհաճոյ կացութիւն մը ստեղծուած պիտի ըլլար, եթէ մեր թերթին մէջ լայն տեղ տուած ջրլայինք իրեն ուղղուած պատասխաններուն։

«Պէտք էր հոգեբանի պէս մօտենալ եւ հսկել մեր հիւանդին վրայ։ Ցաւալի եղաւ, ի վերջոյ, որ իր դրութիւնները արդիւնք են նախանձի եւ իր գործատիրոջ հանդէպ քինախնդրութեան։ Երբ այս մերկ իրականութեան առջեւ դրինք զինք, կծիկը դրաւ եւ հեռքն իսկ կորսնցուց։ Ու, այսպէս, անշուք հեռացաւ աստպարէզէն։

Նիւթեր իմքական երգեցողութեան պատմութենէն

ԽՄԲ. — «Սով. Հայաստան» ամսագրի 1946 Հոկտեմբերի թիւէն, մեր հայերէնով.—

13րդ դարու վերջի եւ 14րդ դարու սկիզբի հայ պատմագիր եւ փիլիսոփայ Ստեփաննոս Օրբելեան, իր աշխատութեան մէջ կը յիշատակէ, որ Հայաստանի մէջ գոյութիւն ունէին միաձայն երգեցիկ խումբեր, թէ այդ խումբերու ղեկավարները մինչեւ անդամ կիներ կ'ըլլային։ Հայ պատմագիրներու աշխատութիւններուն մէջ յիշատակութիւններ կան, որ 13—16րդ դարերուն Հայերն ունէին նօթագրութեան ճիշդ դրուած դրութիւն մը։

Եկեղեցական խմբային երգեցողութեան հետ միասին, մեծ թափով կը զարգանար նաեւ ժողովրդական երգը։ Որոշ երգեր մեղեդիներու իմաստով, սկսած էին թափանցել եկեղեցական երգեցողութեան մէջ։ Երգերը կ'երգուէին խմբով՝ միաձայն, օկտաւայով (ուխտնակ) եւ կամ պահպանուած նօթի ֆօնի վրայ։ Բովանդակութեամբ՝ երգերը կ'ըլլային աշխատանքի, պատերազմական, սիրային, կենցաղային, պարի, պաշտամունքի, կատակի եւն։ Այդ երգերը իրրեւ հիմ ծառայած են այն պատմական խմբերգային նիւթին, որով այնքան հարուստ է հայ ժողովուրդը։ Միաձայնէն բազմաձայնի անցնելու փորձերը մեզ՝ Հայերուս մօտ կատարուած են, 19րդ դարու վերջերդ կէսի սկիզբները։ Այդ շրջանին լոյս կը տեսնեն, ներդաշնակուած ձեւով՝ ժողովրդական եւ հայրենասիրական երգերու ամբողջ շարք մը ժողովածուներ (Արդարան)։

Բազմաձայն երգի առաջին նախակարապետները մեկը՝ Պոլիս ապրող երգահան Նիկողայոս Թաշճեանն էր, քառաձայն խմբերգի հեղինակը եւ տեսարանը։ 70ական թուականներուն երգահան Թաշճեան կը հրաւիրուի էջմիածին՝ ձեմարանին մէջ հայ նօթագրութիւնը դասաւանդելու համար։ էջմիածնի ձեմարանին մէջ Թաշճեանի ղեկավարութեամբ իրենց սկզբնական երաժշտական կրթութիւնը կը ստանան Մ. Եկմալեան եւ Կոմիտաս։ Աշխարհիկ բազմաձայն երգեցիկ խումբի ծագումը կապուած է, երաժշտական նշանաւոր գործիչ եւ խմբերգային համերգներու կազմակերպիչ, իր գործին խանդավառ (էնթուզիաստ), խմբային երգեր հաւաքող ու ներդաշնակող կոմպոզիտոր (երգահան)՝ Քրիստափոր Կարա-Մուրզայի անուան հետ (1854—1902)։

1882 Հոկտ. 29ին «Մեղու Հայաստանի» թերթի խմբագրութեան մէջ տեղի ունեցած խորհրդակցութեան՝ նախաձեռնութեամբ Կարա-Մուրզայի, առաջին անդամ կը ծագի գաղափարը, հայ ժողովրդական եւ եկեղեցական երգերը ներդաշնակելու եւ անոնք ժողովրդականացնելու նպատակով հասն երգեցիկ խումբ մը ստեղծելու համար։ Հայ ժողովուրդը պէտք է վճռած անցեալ դարու այդ գործիչներու անունները, որոնք ցարական կարգերու դաժան պայմաններու տակ, իրենք ոգեւորուելով՝ կ'ոգեւորէին ուրիշներ եւ գործով կը մասնակցէին իրենց ժողովուրդի երաժշտական մշակոյթի զարգացման։

Հայ երգեցիկ խումբի զարգացման պատմութեան մէջ պէտք է գրուին մեր նշանաւոր դերասաններ Րաֆֆիի, Պատկանեանի (Գամառ-Քաթիպա),

---

«Ատատուած թողութիւն չնորհէ եւ բժշկէ զայն ... «Տունիա էլ-Ճէհիտէ» ցաւ կը յայտնէ այս դէպքին համար։ Մօտքի աղտութեան եւ մամուլի արբութեան մեր հաւատքը չարաչար գործած ուներ։

«Կը խնդրենք որ Արաբ աշխարհը իմանայ, թէ մեր ամսագրին մէջ Հայերուն դէմ հրատարակուած գրութիւնը մեր տեսակէտը չէ երբեք»։

Եգիպտական հանդէսի վերոյ կէտերուն ոչինչով կը մեղմէ անյուշ իր կսկիծը ։ Այսուհանդերձ, մխիթարական է երեւոյթը։ Այս բոլորէն վերջ, կը դառնանք գործել մեր աղգարարութեան։ — Արթուն, զգոյշ ու ծուժկալ բովանդակ արաբական աշխարհի մէջ։ Զորս աչքով կը հետեւին մեր քայլերուն։ Դրական կամ գնահատական հատատումներ աւելի, ժխտական եզրյթներու վրայ խորհիլ։ Թողնել հայկական միամտութիւնը, ու խորագէտ մնալ ...Թուրքին պէս։ Առանց քծնելու, բայց նաեւ առանց զգացումով մեղկանալու։ Մեր չուրջ հազար ուժեր կը դեղերին՝ հաղարումէկ նպատակով։ Միշտ տուժեցինք հաւատալով։ Փորձենք խարանել «Տունիա էլ-Ճէհիտէ»ները, բայց եւ առիթ չտանք մեր մասին ծուռ խորհելու։ Նորազատ արաբական պետութեանց մէջ, մանաւանդ երիտասարդութիւնը զգայուն է այսօր։ Ցարգենք եւ սիրենք այդ սերունդը, այլ մանաւանդ ճանչցնենք մեր բարքերը, մեր պատմութիւնը, մեր ձգտումները։

Ասկէ անդին՝ չատ խորերը կրնանք երթալ։

ԱՐՄԷՆ ԱՄԱՏԵԱՆ

հրապարակախօս Սպանդար Սպանդարեանի, հայ նշանաւոր ողբերգակ Պետրոս Ադամեանի, հայ առաջին երգեցիկ խումբի ստեղծման ներշնչողները, ինչպէս նաեւ երգեցիկ խումբի անդամ - կատարողներ՝ հայ ողբերգակ դերասաններ Վրոյրի եւ Մխրաքեանի, երգիչ Շահլամեանի անունները։ Ցետագային երգեցիկ խումբի աշխատանքին մասնակցեցան երիտասարդ սկսնակ երգիչներ՝ Ամիրջանեան եւ Վարդիկեան։

1885 Մարտ 15ը նշանաւոր օր մըն է մեր երաժշտութեան պատմութեան մէջ։ Այդ օրը Թիֆլիզի Արծրունի թատրոնի չէնքին մէջ տեղի ունեցաւ հայ քառաձայն երգեցիկ խմբի առաջին հրապարակային համերգը։ Կարա-Մուրզա կր չարունակէ իր աշխատանքը, ստեղծելով նոր երգեր ու զանազան եղանակներով կը ձգտի գրաւել հասարակութիւնը, հետաքրքրութիւն յառաջ բերելով անոր մէջ երեկոյթներու խառն ծրագրով։ Երգեցիկ խումբին կը յաջորդեն գրական համարներ (Վրոյր, Մխրաքեան, Զապէլ) եւ կենդանի պատկերներ՝ այն ժամանակ տակաւին երիտասարդ, բայց տաղանդաւոր նկարիչ Գէորգ Բաշինջաղեանի բեմադրութեամբ։ Թիֆլիզի մէջ այդ տեսակ ամբողջ կարգ մը համերգներ տալէն վերջ, Կարա-Մուրզա կր մեկնի Բագու, ուր Պետրոս Ադամեանի լայն օժանդակութեամբ կը կազմակերպէ 40 հոգիէ բաղկացած երգեցիկ խումբ մը եւ բացառիկ յաջողութեամբ կուտայ համերգներու շարք մը։ Ատկէ վերջ Կարա-Մուրզա կը մեկնի Նախիջեւան (Տոնի վրայ), ուր կը կազմակերպէ երգեցիկ խումբ եւ կ'ընդլայնէ համերգային գործունէութիւնը։ Տասնեակ տարիներու ընթացքին, ան երգեցիկ խումբի մշակոյթը կը տարածէ եւ կ'արմատացնէ Կովկասի գրեթէ բոլոր հայաբնակ վայրերուն մէջ։ Այդ շրջանին ան կազմակերպած է տասնեակ երգեցիկ խումբեր, որոնց ընդհանուրին մասնակցած են մօտ 6000 երգիչներ։ Կարա-Մուրզայի եռանդուն գործունէութիւնը միշտ նիւթ կը դառնայ կովասեան ժողովուրդներու մամուլի էջերուն մէջ։

Այն ժամանակ, երբ Կարա-Մուրզա իրեն յատուկ եռանդով, ժողովրդական դանդուածները կ'ընտելացնէր քառաձայն երաժշտութեան, Պետերբուրգի երաժշտանոցին մէջ՝ պրոֆ. Ռիմսկի-Կորսակովի մօտ, երգահանութեան կրթութիւնր կ'աւարտէր այդ շրջանի միւս հայ նշանաւոր երգահանը, խմբավար եւ տեսարան Մակար Եկմալեան (1860—1905)։

Երաժշտանոցը աւարտելով՝ Եկմալեան կուգայ Թիֆլիզ եւ ջերմօրէն կը լծուի հայ եկեղեցական միաձայն երգեցողութեան բարեփոխման գործին։ Միեւնոյն տաեն ան կր գրէ կարգ մը աշխարհիկ իքնատիպ երկեր։

Տաղանդաւոր մանկավարժ, խմբավար Մ. Եկմալեան կրցաւ կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ՝ հայկական Ներսիսեան դպրոցի աշակերտներէն ստեղծել բարձրորակ, օրինակելի երգեցիկ խումբ մը։ Այդ խումբը մեծ դեր խաղաց ժողովուրդին մէջ բարձաձայն երգեցողութիւնը տարածելու գործին մէջ, չնորհիւ այն նոր ու թարմ ներդաշնակութեան, զոր չէր գործադրուած մինչեւ Եկմալեան։

Կիրակի եւ հանդիսաւոր օրերը Թիֆլիզի տարբեր աղգութեան պատկանող բնակիչները Հայերու մայր եկեղեցին կուգային, հիանալի երգեցիկ խումբի պատարագը լսելու համար։ Այս տողերը ստորագրողը ունկնդիրներուն մէջ յաճախ տեսած է Իպոլիտով-Իվանովի, Կլինովսկիի, Պալիաշվիլի, Նիկոլայեւի եւ ուրիշներու նման երգահաններ։ Ամէնէն առաջ Եկմալեանի սքանչելի երգիչ խումբը լսելու կուգար ռուս հանճարեղ երգահան Պ. Ի. Զայքովսկին, որ այն տեսնները յաճախ կ'այցելէր Թիֆլիզ։ Եկմալեանի երգեցիկ խումբը պատարագէ դատ, հրապարակ կուգար նաեւ աշխարհիկ երգերու ծրագրով։

Հայ ժողովուրդի խմբերգային եւ ճայնական (վոկալ) արուեստի յետագայ զարգացումը եւ ծաղկումը կապուած է մեծ երաժիշտ, հայկական երգերու խորհրդատու՝ հիանալի բազմաճաշնուեթեան վարպետ (պոլիֆոնիստ) Կոմիտասի (Սողոմոն՝ Գէորգեան, 1869—1935) գործունէութեան հետ։ Կոմիտաս՝ որ հարուստ փորձառութիւն ձեռք ձգած էր, էջմիածնի երգեցիկ խումբը գործուց լաւագոյն խումբերէն մէկը։ Կոմիտասի էջմիածնէն մեկնելէն վերջ 1913ին, երգեցիկ խումբը փաստօրէն քայքայուեցաւ եւ այսպիսով մեծ խումբերէն մնաց միայն Թիֆլիզի Ներսիսեան դպրոցի խումբը։ Եկմալեանենվերջ այդ խումբը ղեկավարեց Մամալեանեանը (չատ կարճատեւ), յետոյ Գրիգոր Միրզոյեան (Սիւնի) եւ վերջապէս Սպիրիդոն Մելիքեան։

Ա. ՏԷՐ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՊՈԼՍՈՑ «ԻՆՃԻ» սինէմային մէջ նուագահանդէս մը տուած է ջութակահար եղուարդ Մարկոսեան, խուռն եւ ջնտիր բազմութեան մը ներկայութեան։ Ջութակահարը նուագած է, ի մէջ այլոց, Տէպիւսիի «Լուանալոյս»ը, Զայքովսքիի «Մելամաղձոտ սեռենատա»ը եւ Տէ Ֆալլայի «Կարճատեւ կեանքը»։

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՇՈՒԼԻՍ

Կենսանիւթեր

Կենսանիւթ (վիթամին) անունը կուտան այն բոլոր նիւթերուն, որոնք թէեւ անչափ քանակութեամբ կը գտնուին կենդանական կամ բուսական անուշնդներուն մէջ, սակայն անոնց բացակայութիւնը աւելի կամ նուազ չափով կ'ազդէ մեր առողջական վիճակին վրայ եւ յառաջ կը բերէ պէրի-պէրի, ընդապարութիւն (սքորպութ), ոսկրաթէքութիւն, եւն.:

Գլխաւոր կենսանիւթերն են —

Կենսանիւթ A. կը գտնուի բոյսերու կանանչ մասերուն մէջ, ինչպէս՝ կաղամբ, սպանախ, ոլոռն, վայրի հազար, չամին (սպանիախ) եւ ճակնդեղ: Հնեղէններուն մէջ, ինչպէս՝ արմաւիք, ոսպ, ընկոյզ: կենդանական արտադրութեանց մէջ, ինչպէս՝ ձկանիւղ, ուղեղ, երիկն, հաւկիթի դեղնուց, բրաձուկի լեարդ, կարագ, պանիր: A կենսանիւթի անբաւականութիւնը յառաջ կը բերէ ածումի դանդաղում եւ զանազան տկարութիւններ, այնպէս որ գործարանային կազմը չի կրնար դիմադրել վարակիչ ախտերու:

Կենսանիւթ B. չորս տեսակ է 1) կենսանիւթ B1, որ պէրի-պէրիի հակաթոյնն է, եւ կը գտնուի հունտերու պատեանին, դարեջուրի խմորին եւ կաթին մէջ: 2) կենսանիւթ B2, աննգական օգտակարութիւն ունի, իր բացակայութիւնը մարմինին մէջ պաղութիւն յառաջ կը բերէ եւ ի վերջոյ ենթական մահուան կ'առաջնորդէ: 3) կենսանիւթ B3, կը պայքարի փէլագրայի դէմ: Այս հիւանդութիւնը կը բնորոշուի մորթային էլուկներով, մարսողական եւ ջղային խանգարումներով, որոնք երբեմն խենդութեան կ'առաջնորդեն: 4) կենսանիւթ B4, առատ է կաթին եւ միսին մէջ:

Կենսանիւթ C կը գտնուի բազմաթիւ բուսեղէն ուտելիքներու եւ պտուղներու մէջ, ինչպէս՝ նարինջ, լիմոն, եւն.:

Կենսանիւթ D ոսկրաթէքութեան առաջքը կ'առնէ:

Կենսանիւթ E դիմադրական է ընդապարութեան, եւ կը գտնուի սեւսպղինի, կաղամբի, մանուարինի, լիմոնի, խաղողի, վայրի հազարի, չամիճի, լոլիկի, սոխի, ճակնդեղի, պանանի, խնձորի եւ տանձի մէջ:

Կենսանիւթ F դէմ է ոսկրաթէքութեան, լու-ծելի է ճարպերու մէջ, եւ կը նպաստէ ոսկորներու կրացումին: Մեծ քանակութեամբ կը գտնուի բրաձուկի լեարդի իւղին, քոքոյի իւղին եւ կարագին մէջ:

Կան նաեւ P. PP. K. H. T. եւն. կենսանիւթեր:

Անուշնդներու մէջ կենսանիւթին կարեւորութիւնը մանաւանդապէս յանձարարելի է մանուկներու եւ հիւանդ ու տկարակազմ մարդոց համար, մինչդեռ քաշառողջ ու չափահաս անձերու անուշնդը այլազան եւ հիւթեղ ըլլալով, կենսանիւթին պակասը նուազ զգալի է:

Պատերազմի առեն անուշնդի պակասը լրացնելու համար բանմատեռակ «էրգաց» կենսանիւթեր հնարուեցան, որոնց յաճախակի գործածութիւնը չատերու համար տեսակ մը մոլութիւն եղաւ: Հընտեղէնները, պտուղները, բանջարեղէնները, միս եւ ուրիշ անուշեղէններ չորցնելով, ամլացնելով, եռացնելով, խորովելով, չողխացնելով, եւն. կը պատրաստեն արուեստական կենսանիւթեր: Ըմբռնելի է թէ այդ կերպով պատրաստուած կենսանիւթերը ունի՞ն այն օգտակարութիւնը, զոր այդ միեւնոյն նիւթերը կը ներկայացնեն թարմ վիճակի մէջ: Արդարեւ, մեծ տարբերութիւն կայ բնական արտադրութիւններուն եւ արուեստական եղանակով պատրաստուած նիւթերուն միջեւ:

Միւս կողմէ, հակառակ գիտական հետազոտութեանց, մինչեւ այսօր կարելի չէ եղած որոշապէս ճշդել կենսանիւթերուն խնայութիւնը, թէ անոնք միայն բոյսերուն եւ պտուղներուն մէջ կը գտնուին, թէ ի՞նչպէս կարելի է զանոք իրարմէ զանազանել, ի՞նչպէս կը ճանչցուի A կենսանիւթը D կենսանիւթէն, եւ վերջապէս ի՞նչ տարբերութիւն կայ B1 եւ B2 համասեռ կենսանիւթերուն միջեւ:

Հարցեր որոնք լուրջ քննութեան եւ լուծումի կը կարօտին:

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

ՁԱՁՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱԼԱԹԻՈՑ ԿՐԹ. ԸՆԿԵՒԱՆ ՅԵՐԵԿՈՑԹՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մալաթիոյ Կրթասիրաց Ընկերութեան մասնաճիւղը Փետրուար 23ի կիրակի կէսօրէ վերջ կազմակերպած էր ցերեկոյթ խնջոյք մը, Պօմոնի Մօն էթուալ դեղեցիկ սրահին մէջ, ուր ժամանակէն առաջ հաւաքուած էր կոկիկ բազմութիւն մը, դրեթէ բոլոր արուարձաններէն:

Մասնաճիւղի առենապետ Պ. Յարութիւն Պէ-ոսեանի բացման՝ դրաւոր ուղերձին վերջ, նուագախումբը երգիչներու ընկերակցութեամբ հնչեցուց «Մագիկիր ապատ իմ հայրենիք», որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս: Ներկաներու փափաքով սեղանապետ ընտրուեցաւ մասնաճիւղի պատուոյ անդամներէն յայտնի ճաշարանապետ Պ. Կ. Ճօշկունեան, որ իր գոհունակութիւնը յայտնելէ վերջ, հրաւիրեց ներկաները մէկ վայրկեան խոր լռութեամբ ոգեկոչելու յարգանս հին եւ նոր Մալաթիոյ պատերազմի նահատակներուն:

Հանդէսի բոլոր տեւողութեան սեղանապետի հրաւէրով Ղազն կարդ մը հատընտիր արտասանութիւններ, երգեր, նուագ եւ հաճելի անակնկալներ, որոնցմէ կ'արժէ յիշել փոքրիկ Վ. Գարագէօզեանի, Օր. Ո. Տէր Պօղոսեանի, Մանուչակ Ճոլճանեանի եւ Ովսաննա Քէչէվեանի արտասանութիւնները: Գնահատելի էին, Օրդ. Վիքթորիա Միրաքեանի, Արչալոյս Ձիլմէճեանի եւ Պ.Պ. Ժորժ Դէորգեանի, Աւետիս Պարսամեանի (Ռոմանոսն) ու մարտիրոս Յարութիւնեանի երգերը: Ինչպէս նաեւ Օր. Մ. Ճոլճանեանի դաշնակով նուագածութիւնը, որոնք խլեցին բուռն ծափեր:

Ընկերութեան նպատակի եւ գործունէութեան չուրջ, խօսք առաւ սոյն տողերը գրողը լայնօրէն բացատրելով Նոր Մալաթիոյ չուրջ տարուած արդիւնաւէտ աշխատանքները ու կոչ ըրաւ ներկայ հայրենակիցներուս որ աւելի բուռն թափով մղում տան աղքատասաքման մեծ գործին: Օգտակար ըլլան ներգաղթին ու սերտօրէն գործակցին Կրթասիրացի որ է միակ կազմակերպութիւնը, բոլոր Մալաթիացիներուս:

Մինչդադարի պահուն, Կրթասիրացի կողմէ բոլոր հանդիսականներուս արուեցաւ մէկ մէկ բաժակ խմիչք (չամփանեա) եւ որուս փոխարէն եղան նուիրատուութիւններ: Աճուրդի դրուեցաւ ափսէ մը փակլաւա (զոր նուիրուած էր Պ.Ց. Պէնոհեան, իր զոքանչին՝ Այրի Տիկին Թաշճեանի խնամքովը պատրաստուած): Աճուրդը, զոր կը վարէր Պ Գր. Տէր Դաւիթեան, չահեցաւ Պ. Սիմոն Գասպարեան, առատաձեռն մասնակցութեամբ: Շնորհակալութիւն բոլորին: Ցետոյ տեղի ունեցան հայկական եւ եւրոպական պարեր նուագախումբի ընկերակցութեամբ, մինչեւ իրիկունը ուշ առեն: Հանդիսականները մեկնեցան գոհ տպաւորութեամբ:— Կ. Տէր Կարապետեան

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Երիտասարդ դաշնակահարը, Բաֆֆի Պետրոսեան հինգ չաբթուան ընթացքին չըլան մը ըրաւ Մեծն Բրիտանիոյ եւ Սկովտիոյ գանազան քաղաքները եւ տուաւ նուագահանդէսներ մեծ յաջողութեամբ:

Անգլիոյ մէջ հրաւէր ստացաւ այցելելու Համպայրին Ափրիկէ, ուր կր մեկնի յառաջիկայ Ցունիս 15ին:

Անգլիական մամուլը մեծ գովեստով կ'արտայայտուի մերազանդաւոր երիտասարդ դաշնակահարին մասին: Ստորեւ «Տէյլի Թելէկրաֆ»ի գնահատութիւնը (25 Նոյ. 1946).—

Մալթօմ Սըրճընթի դեկավարութեամբ եւ Լոնտոնի սէմֆոնիկ նուագախումբի ընկերակցութեամբ «Albert» հօլի մէջ նոր հայ դաշնակահար մը, Բաֆֆի Պետրոսեան նուագեց Րախմանինովի երկրորդ fօնչերտօն: Կատարեալ է իր «թէքնիք»ը: Մեծ տպաւորութիւն գործեց իր վայրկեան մեկնաբանութեամբ: Լոնտոնի հայ գաղութին ծանօթ անձնաւորութիւններէ մէկը երէկ ինծի ըսաւ, թէ առաջին անգամ ըլլալով իր ադգը կուտայ աշխարհին առաջին կարգի երաժիշտ մը:

ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ մեռած է երաժշտագէտ եւ երգահան Լեւոն Ֆանճեան: Երկար տարիներ վարած է Մայր Եկեղեցիի դպրապետութիւնը, վերջերս այ Անդարայի ձայնասփիւռի տնօրէնութեան հրաւէրով Պոլսոյ մէջ կը պաշտօնավարէր իբրեւ ուսուցիչ արեւելեան երաժշտութեան:

ԴԵՐԱՍԱՆՈՒՀԻ Լիւսի Ցակոբեան որ երկար տարիներ ծառայած է հայ բեմին, մեռած է վերջերս Պոլսոյ մէջ:

ԱՐԱԳԻԼՆԵՐՈՒ ԲՈՑՆԸ

(Գ. եւ վերջին մաս)

— Հիմա կուգան, կը չարունակէ հեւասպառ:

— Ձիս սպանելո՞ւ, կ'ընդմիջեմ, վառնդի դիտակցութեամբը պատրաստ:

— Շուտ ըրէ, փախի՛ր, պահուրտէ՛: Ինչպէս լսեցի անմիջապէս ճամբայ ինկայ... Կեսուրս ինձ յայտնեց... Անկողնիդ մէջ քնացած տեղդ պիտի գնդակահարեն քեզ, արտորա՛, հիմա կուգան...:

Ինչպէս հագուեր վար իջեր էի՝ չեմ յիշեր: Մեծ չփոթութիւն մը ինկաւ վրաս: Շուարեր էի:

— Աճապարէ՛, ըսաւ ձեռքը ուսիս դնելով, վերջին անգամ: Այս բլուրին ճամբով պիտի մեկնիմ: կարճ է: Իրենց չեմ հանդիպիր, հիմա կուգան Աստուած օգնէ քեզ, եղբայր... Ու ձեռքով երկինքը ցուցուց:

— Եղբա՛յր... ի՞նչ սիրուն անուն... Ես կորսնցուցի զանոնք, 20ամեայ կորիճներ, արքենի ու թիկնեղ...

Սահարը բլուրն ի վեր կը մագլցէր: Եաեւէն նայեցայ մինչեւ որ անհետացաւ:

Գիշերը տօնական է: Օգոստոսի լիալուսինը արեւ է փոեր: Ջար, ծառ, խոտոչ լոյսով ողողուած են. ի՞նչպէս գտնեմ մութ անկիւն մը որ չեհնուիմ: Բոլոր տեղերուն անծանօթ եմ: Հիւղի քովէն քայլ մը անդին չեմ հեռացած: — «Հիմա կուգան», հնչեց ալնիւ կնոջ ձայնը: Ինչպէս ահազանգ. ամբողջ մարմինս սարսեց:

Պարտէզին չորս կողմը շրջան մը ըրի: Ա՛խ, այդ գիշերուան յուսկան կը հեգնէր զիս իր պայծառ երեսով: Շուքս իսկ կը թշնամանէր ինծ:

Որոշեցի վրկիլ, լուրիայի բարձրացած տունը կերան մէջտեղը երեսի վրայ երկնալ պառկիլ: Փորձ մը ըրի: Անհնարին էր այդ միտքը: Կրնայ պատահիլ որ պարտէզին մէջ շրջան մը կ'ընեն: Եւ այն առեն մահս ստոյգ կ'ըլլայ: Դարձեալ վերադարձայ հիւղակ: Ներս մտայ: Տեղ տեղ քարերու նեղ բացուածքներէն լուսնի լոյսը ներս էր մտեր: Գոհ մը խորհեցայ որ հոս մնամ. անկիւնը կարդ մը առարկաներ դիզուած կային, անոնց հետեւը պահուիմ: Ցպահով չէր: Ցիմարութիւն էր հրացաններու դնդակին տակ ծածկուիլ: Այդ զաղափարն ալ ձգեցի: Դուրսէն ակնարկս անկողնին վրայ իյնակս: Սքանչելի կերպով յարդարուած էր բարձը՝ վրան քաշուած վերմակը: Դուրսէն եկողը պիտի կարծէր որ անհոգ մկկը կը քնանայ անոր տակ, գալիքին անգիտակ: Այս արթնամտութիւնն այ արիասիրտ քրտուհիին գործն էր:

Վայրկեանները կ'անցնին: «Հովտին խորը լեռնային նեղ ուղի մը կը սկսի, անկէ Տէրսիմ կրնաս անցնիլ», օր մը ըսեր էր Սահարը, երբ զարձեալ փախչելու խնդրով գինովցեր էի: Հիմա ուշ է սակայն: Այս շրջակաները տեղ մը, անպայթ ապաստան մը պէտք է գտնեմ: Կը յուսահատիմ...: Գիշերը չքեղ է: Արթուն են բոյս, ծառ, թռչուն ու միջատ: Ծղրիթներուն նուագը կ'արձագանգէ: Ջուարթ է գիշերը: Ինծի կը թուի թէ վրաս կը ծիծաղին բոլորը: Ահա կը գտատփետեն գլխս: Ծառերը խոհուն գլուխ կը շարժեն: Բլուրը կը խոկայ: Անճարակ տագայ, կը մրմնջէ առուն. «հիմա կուգա՞ն...»

Ճարահատ կը ձգեմ հիւղը: Կը չոկուիմ դէպի բարտիները, որոնց մէջտեղը հաստարմատ փշատի մը կը կանգնի ճիւղաւորուած: Առանց երերալու ծառը կ'ելլեմ: Կը հասնիմ ծառին սիրտը: Ի՞նչ տեսնեմ: Հոն արագիլը իր բոյնն է դրեր:

Իմ երեւոյթս եւ ճիւղերուն մէջ տեղ փնտռելու աղմուկս վախ կը պատճառէ թռչուններուն: Ցանկարծակիի եկած՝ կը թռչին իրարու հետէ. 1-2-3-4 արագիլ: Առանց ժամանակ կորսնցնելու, անմիջապէս թափուր բոյնը կը դրաւեմ: Հաղիւ տեղաւորուած՝ ահա ձերմակ ճամբու վրայ կ'երեւայ ոճրածինը զաւկին հետ՝ դինուած հրացանով:

Արագիլները կը կափկափեն մեծ իրարանցումով ու կը թառչին քովի բարտիին վրայ: Զոր ճիւղ մը կը քաշեմ բոյնէն, ձեռքս պատրաստ կը բռնեմ, ի հարկին պաշտպանելու համար գլուխս անոնց կրծուցի սուր հարուածներէն, ինչ որ չուշանար: Ահա մէկը փշատիին վերեւ անդադար կը գոռնայ:

Ճիւղերու մէջտեղէն կը դիտեմ վարը: Սրտիս չախուռն զարկը կը լսեմ...:

Կը մօտենան: Հիւղէն որոշ հեռաւորութեամբ դիրք կը բռնեն: Հայրը նշան կուտայ: Եւ երկուքը մէկ կը կրակեն՝ մէկ-երկու-երեք: Վեց փամփուշտ: Ը՛ը՛մմ-պըըմմ... Արձագանգը կը զարնուի բլուրին եւ կ'իյնայ կր մնայ հովտին մէջ...:

Դերեզմանային լռութիւն... Արագիլները կր սմքին ճիւղերուն վրայ: Ծղրիթներուն երգը կը դադրի: Վտակը միայն կը զղղայ անլուր՝ աշխարհի չարիքին անտարբեր...:

Տաք սրտուս մը կ'անցնի երակներէս: Թե-ւերս ծալած՝ իրենց կր հետեւիմ աչքերով:

Հրացանները վար դրին: Դէպի բարտիները կը յառաջանան, ինչքան մօտ են: Իրենց յուսին չարժումը չի վրիպիր տեսողութենէս: Ցետոյ ձմեռուկ մը կը կարէ Մահմոյին կուտայ: Այս վերջինը կ'ըսէ հօրը. «կեավուրի տղան ալ լաւ կը քնանայ». — Հը... կը ձայնարկէ հայրը. «համբանքով չեն տուած մեզի... Ցետոյ կը պատուիրէ անոր որ Սահարին բան մը չըսէ»...:

Սահար, քաղցր քոյր: Քու պայծառ դէմքդ անխաթար կը մնայ յուշերու սեւ պատառին վրայ: կարծես նախազգացումն ունէիր քու ցեղիդ դալիք ահաւոր թշուառութիւններուն...: Եւ եղբայրական թեւ տուիր ինծի...:

Կը չտապին երկու սեւ սուսերներ սպիտակ ճամբուն մէջտեղէն իրենց խոշոր փոթթոցներով կը թուին դէմս քաշառաջ դաճաճներու ...

×

Կ'իջնեմ ծառէն: Ծորհրդաւոր է գիշերը: Վը-

ցուրեան տէր դառնալ ներսէն, բայց միջոցներ չունինք դիմանալու արտաքին ճնշումին»:

Լոնտոնի մէջ մեծ ուշադրութեամբ կը հետեւին անցուդարձին, որովհետեւ Ցունաստանը կենսական խարիսխ մըն է իրեց համար, Միջերկրականի տիրապետութեան տեսակէտով:

Անգլիական կառավարութիւնը կ'ուզէ միայն 3000 զինուոր ձգել Ցունաստանի մէջ, հետզհետէ քաշելով 30.000ը: Ցունական կառավարութիւնը օգնութեան կը սպասէ պաշտպանելու համար սահմանները եւ չարունակելու վերաշինութիւնը: Անգլիա մինչեւ հիմա վճարած է 60 միլիոն սթերլին: Ցունաստան կ'ուզէ նաեւ 30.000 զինուոր աւելցնել իր բանակին վրայ եւ 15.000 օտար զինուորներ պահել:

★ Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ 120 ըմբոստներ սպաննուեցան Բ. օր, երբ 2000 հոգիով կը փորձէին դրաւել Նաուսա քաղաքը (արեւմտեան Մակեդոնիա): Կառավարական զօրքը ժամանակին լուր առած ըլլալով, անակնկալի մատնեց յարձակողները, որոնք կորսնցուցին նաեւ 40 թնդանօթ, 90 փոքր գնդացիր, 120 հրացան, բազմաթիւ անասուններ եւայլն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՐԻՒՐՆԵՐՈՎ ԱՆՕԹի ԿԸ ՄԵՌՆԻՆ Մոլտավիոյ եւ հարաւային Պեսարապիոյ մէջ, ինչպէս կը հեռագրէ «Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի Վիէննայի թղթակիցը: Կացութիւնը աւելի ծանրացած է սաստիկ ցուրտին հետեւանքով: Հարիւր հազարաւոր թշուառներ տերեւներ, արմատներ եւ անասունների կերչն աւելցած խոտեր կ'ուտեն: Ահաւոր պատմութիւններ կը հասնին սովահար շրջաններէն եւ կը վախցուի որ մէկ միլիոն թշուառներ մեռնին մինչեւ յառաջիկայ հունիսը: Մոլտավիոյ մէջ շրջաններ կան ուր ժողովուրդը նոյնիսկ հող եւ ձիւն կ'ուտէ: Կացութիւնը ծանր է նաեւ Ուկրայնայիեւ Սպիտակ Ռուսիոյ մէջ, համաձայն նոյն աղբիւրներուն:

ԱՆԳԼԵՒԹՐԱՆՍԱԿԱՆ ՁԻՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ դաշնագիրը հանդիսաւորապէս ստորագրուեցաւ երէկ, երեքշաբթի, Տէօնքէրքի մէջ: Այս առթիւ ճառեր խօսեցան Պ. Պ. Պիտօ եւ Պէվին:

ՀԻՆԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ., ցկեանս աղգային իրաւազրկութեան եւ զոյքերու գրաւման դատապարտուեցաւ Փոլ Պոտուէն, Վիչիի կառավարութեան արտաքին նախարարը: Երդուեալները վճիռը տուին հինգ ժամ խորհրդակցելէ վերջ նկատի առնելով ամբաստանեալին ծառայութիւնները դիմադրական ճակատին: Գերագոյն Ատեանը երէկ սկսաւ դատել Ժէրման տը Պոլինոնը, որ Վիչիի դեսպանն էր Փարիզի մէջ եւ հիմնադիրը «Ֆրանսա – Գերմանիա» ընկերակցութեան:

ՄՈՍԿՈՒԱՅի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրավտա», յօդուածով մը դիտել կուտայ թէ Ֆրանսա տնտեսապէս ենթարկուելով Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու ազդեցութեան, պարզապէս առնոնց մէկ յաւելուածը կը դառնայ: Յօդուածագիրը, Ս. Իվանով կը բացատրէ թէ Ֆրանսա վերահաստատելով անարգել ներածումը եւ արտածումը եւ անհատական դրամատուները, կը սպառնայ փոքր ճարտարարուեստի եւ գիւղական տնտեսութեան մեծ մասին:

ԷՏՆԱ. ՀՐԱԲՈՒԽԻՆ բորբոքումը կը չարունակուի: Հալած լաւան սկսած է քանդել շրջակայ տակը լուսնկան ծոցն առած կը խայտայ: Արագիլները չկան: Ձեն տեսնուիր:

Գլուխս ծանր է: Ամբողջ էութեամբ ջլատուած եմ: Պաղտոյի տղայ Աբգարի վիրաւոր անկողինը կրակ է առեր: Կը ծխայ: Կատւները կը վառին: Թիթեղէ հին սաման մը կը գտնեմ: Անով ջուր կը կրեմ, անկողնի կրակը կը մարեմ: Եւ այդ կիսավին Թրջած մահիճին մէջ թոյլ կուտամ ինքզինքս աչքերս գոց ...:

×

Արեւը կ'այրէր ճակատս երբ արթնցայ: Ինչքան խորունկ քնացեր մնացեր եմ: Ալ ուշանալ չըլլար: Պատրաստ ոտքի եմ: Առաջին անդամն էր որ օր ցորեկով այնքան դեղեցկութիւն կը տեսնէի:

Հովիտը մոռցեր է դիւերուան վայրագ դէպքը: Ձլուիւն եւ կանաչ ամէն տեղ: Արագիլները կը կատկատեն: Կը դառնան փշատին չուրջ: Հաւանաբար բոյնին աւերը կը նորոգեն:

Ցեղակցիս մշակած բերքերէն վարունգ, սեխ կը փրցնեմ, ծրար մը կռնակս կապած՝ կը մտնեմ հովտին խորը եւ կը բռնեմ լեռնային նեղ ուղին...:

●

Կ'իջնենք բարձունքէն վար: Ձառիվարը որքան որ դիւրին սակայն դարձեալ կը ստիպուինք յենուլ մեր գաւազաններուն: Կ'իջնենք արագօրէն: Մայրամուտ է: Քանի մը ըմբոստ ճաճանչներ կը պսպղան, կը մսին Մօն Պլանի ձիւներուն վրայ: Վարը քաղաքին լոյսերը կը չողչողան դեղին կարմիր կանանչ ցոլքերով: Ընկերս անխօս է...: Սաբերու հովը ելաւ: Ան կը սրբէ հիմա կաւի նկար արագիլը որ տուն տուաւ Հայորդիի մը սրտաուռչ յուշերուն: Արագիլներուն բոյնը, թերեւս մինչեւ այսօր ան կը թառի հայրենի ծառին՝ ծեր ու ծրտոտ փշատիին գագը:

(Վերջ)

ՏԻԳՐԱՆՈՒՀԻ

գիւղերը եւ մեծ կալուած մը որ կը գնահատուի 500 միլիոն լիր (500.000 սթերլին): Գիւղացիները կը վախչին ամէն բան ձգելով: Բորբոքումը կը չարունակուի երկու չաբաթէ ի վեր: Հրաբուխը վերջին անգամ բռնկած էր 1929ին:

ԻՏԱԼԻԱ. 2.700.000.000 սթերլին հատուցում պիտի վճարէր Անգլիոյ, բայց վերջինը Բ. օր հաղորդեց թէ կը հրաժարի այդ պահանջէն, ինչպէս եւ իտալական ռմբակոծութեանց հետեւանքով Մալթայի կրած կորուստներու հատուցումէն, 50 միլիոն սթերլին:— Յուսմ մը Ամերիկացիներ պահանջեցին որ ծերակոյտը չվաւերացնէ իտալական դաշնագիրը, անոր վերաքննութիւնը պահանջելով:

ԵԳԻՊՏՈՍի վարչապետը հրապարակաւ մեղադրեց Անգլիան թէ կը քաջալերէ Սուտանը, որ պէտղի բաժնուի Եգիպտոսէն: Այս առթիւ աւելցուց թէ Սուտանցիները իրենց ազատ կամքը կըլլան յայտնել միայն այն ատեն երբ անգլ. զօրքը բոլորովին քաշուի Սուտանէն:

ՏԻԿԻՆ ԿԷՕՐԻՆԿ պիտի դատուի գերման դատարանի մը առջեւ, իբրեւ թունդ նացիական: «Ես միայն իմ ամուսնիս կինն էի եւ ուրիշ ոչինչ, եւ քաղաքականութեան չէի խառնուեր», կ'ըսէ ամբաստանեալը:

ՀԱՄՊՈՒՐԿ սարսափելի կացութեան մը մատնուած է, վառելանիւթի տագնապին հետեւանքով: Գրեթէ բոլոր հանրային սպասարկութիւնները դադրած են եւ լոյս չկայ: Օրական միայն 500 թոն ածուխ կը տրուի ջրաբաշխութեան, աղօրիքներու, փուռերու եւն. համար: Ջրանցքները սառած են:

ՓԱՐԻԶի ԲԺԻՇԿՆԵՐԸ բողոքի ցոյց մը պիտի կատարեն ուրբաթ օր, Շան գ'Էլիզէի պողոտային վրայ: Կը զանգատին թէ աշատպրութենէն ի վեր 63 ինքնաշարժեր տրամադրուած են սէնտիքային 7000 ադամներուն:

ՄԱՌՇԱԼ ՔԷՍԷԼՐԻՆԿի դատը կը չարունակուի Վենետիկի մէջ: Առջի օր վրերս դատաստանեց իտալիոյ թագաւորը եւ մատէչալ Պատոլիոն, մինչդեռ խոստացած էին Գերմաններուն հետ կռուիլ մինչեւ վերջին փամփուշտը:

16րդ տարեկան ցերեկոյթ

Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի սկաուտներուն, երէցներուն եւ գայլիկներուն

Հովանաւորութեամբ սկաուտական միջազգային դրասենեակին եւ մասնակցութեամբ Ֆրանսական եւ օտար սկաուտական միութեանց, եւ նախագահութեամբ Պ. ՄԱՐՔ ՍԱՆԻԷի (անդամ Ֆրանսական Ազգային ժողովի): Կիրակի 9 Մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Salle de la Chimie, 28bis rue Saint Dominique (Métro Invalides):

Սկաուտական ճոխ յայտադիր եւ ներկայացումներ: Մուտք 200, 150 եւ 100 Ֆրանք:

ԱՅՍ ՇԱԲԹՈՒ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ՀԱՅՏԱՏԱԿՆ

Ամսաթերթ, պաշտօնաթերթ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին, պատկերազարդ, 8 էջ, մեծածաւալ, Ֆրանսերէն բաժինով:

Բաժնեգին տարեկան 240, հատը 20 Ֆրանք:

Վարչութեան հասցէն՝ 43 rue Richer, Paris (9):

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Տէսինի Ֆր. Բանակի Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերներ Վահէ եւ Ժիրայր Պառաւեաններու, իրենց մօրաքրոջ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻԱՄ ՏԻԼԱՆԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՏԷՍԻՆի Ֆր. Բանակի Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութիւնը կը ծանուցանէ իր անդամներուն, որ եթէ գրաւոր գործ մը ունին Ֆրանս. նախարարութեանց հետ (նամակ գրել, թարգմանել, խորհուրդ հարցնել եւն.) կրնան դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, ամէն չորեքշաբթի իրիկունները ժամը 7—8, ուր իրենց գոհացում պիտի տրուի ընկեր Օննիկ Իսրայէլեանի կողմէ: Ի բացակայութեան յիշեալին՝ իրենց տրամադրութեան տակ պիտի ըլլայ ընկեր Բարսեղ Մատոյեան:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Կը խնդրուի կրկին Rue d'Anjouէն ձգուած 500 Ֆրանքին տիրոջմէն գրել իր անունը եւ որոշ հասցէն:

Մի մոռնաք դրամական առաքումներու առեն կտրոնին վրայ գրել ԱՆՈՒՆ ԵՒ ՀԱՍՑԷ ԸՆԹԵՌՆԵԼԻ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղին ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Սէն Ժերմէն «Հայաստան» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՑԼ (Սէնթ Անթուան).— Հ. Ց. Դ. ընկեր Կարօ ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր «Մարզպետ» եւ «Հայր Աբրահամ» խումբերը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 7.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէին դասախոսական ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Ա. Ահարոնեան ակումբը: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները, Նոր Սերունդը եւ Յանուհիները:

ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՐՏ 16ԻՆ SALLE GAVEAU

TENOR

ԷՄ ՄԱՆՈՒԷԼ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Տոմսերը կը ծախուին հետեւեալ գրասենեակներուն մօտ: Հրանտ Սամուէլ 51 rue Monsieur le Prince, Մկրտիչ Պարսամեան 46 rue Richer (9), Հրանտ Բալուեան 43 rue Richer (9):

Հաւերգ

Կոմիտաս վարդապետի գործերէն «ԱՐՄԵՆԻԱ» երկսեռ երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ յայտնի երաժշտագէտ Պ. ՎԱՐԴԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆի, Պոմոնի նորակառոյց դպրոց սրահին մէջ, եւ ի նպաստ դպրոցին կահաւորման, կիրակի 16 Մարտ ժամը 3.30ին: Երգահանդէսէն վերջ, տաղանդաւոր ղեկավարը պիտի դասախօսէ Կոմիտաս վարդապետի 75ամեակին առթիւ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— ՎԵՐՈՆԻԿ ԵՒ ՎԱՀԷ ՊՕՃՃԵԱՆ կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի առաւօտ (9 մարտ) ժամը 11ին, Փարիզի հայ եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ծնողաց ԱՐՄԵՆՈՒՀի եւ ՎԱՀՐԱՄ ՊՕՃՃԵԱՆի յիշատակին: Կը խնդրուի յիշատակը յարգողներէն ներկայ գտնուիլ:

Ծախու է

Կրընոպլի մէջ կօշկակարի խանութ մը, քաղաքին կեդրոնը: Երկու լիսանս, նորոգութիւն եւ նոր ծախելու իրաւունք, վեց տարուան ալ վարձակալութիւն, (bail): Գրել Mr. Dzeronian, 68 rue Thiers,, Grenoble (Isère):

Ծախու տուն

Livry - Garganի մէջ, երեք յարկանի տուն մը ծախու է, 260 քառ. մեթր տարածութիւն: Իւրաքանչիւր յարկը ունի 3—4 սենեակ: Պարտէզին մէջ 60 քառ. մեթր տարածութեամբ արհեստանոց մը: Տասը պաղատու ծառեր: Շաբթուան մէջ դիմել, **Chaussures Souren,** 61 rue Pixéricourt, Paris, Tél. Men. 84-72: Իսկ չաբաթ եւ կիրակի օրերը.— 31 Ave. d'Alembert, Livry Gargan, Tel. le Raincy 15-65:

Շրջակ

5, Rue François Pinton, Paris (19), Tél. Bot. 57-44

Թեւակոխեց իր Բ. տարեշրջանը: Բոլոր գաղութներու առեւտրական ՄԻԱԿ կիսամսեայ լրագիրը: Խմբագրապետ՝ ՀՐ. Ն. ԹՈՐՈՍԵԱՆ: Անհրաժեշտ եւ չահեկան տեղեկութիւններ՝ հայ եւ օտար տնտեսական եւ ընկերային խնդիրներու մասին: Տարեկան բաժանորդագրութիւն.— Ֆրանսա՝ 250 Ֆրանք, արտասահման 300 Ֆր.: Փափաքողներուն օրինակ մը ձրի՝ իրրեւ նմոյշ:

Կ'ուզուին

Դերձակ **Léo Syr** տունը կ'ուզէ Ափիէօսէօրներ, չատ լաւ վճարումով: Ներկայանալ մօտէներով, տեւական գործ: Դիմել 218 Ave. de Versailles, Paris (16), métro Porte St. Cloud:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie:** Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փա_փազեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Ամրաս. 10 Տոլ.

Jeudi 6 MARS 1947 Հինգշաբթի 6 ՄԱՐՏ

Թ. Տ. ԱՐԻ — 19e Année N° 4977-Նոր շրջան թիւ 586 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր

ԱՆԳԼԻԱՅԻ ՀՐԱՆՄԱԿԱՆ ԴԱՇԻՆՔ 50 ՏԱՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

«ԱՅԼԵՒՍ ԵՐԲԵՔ», ԿԸՍԷ ՊԷՎԻՆ.— ԵՐԿՈՒ ԱԶԳԵՐԸ ԻՐԱՐՈՒ ԿԱՊՈՒԱԾ ԾԱԻԻՏԵՆԱՊԷՍ.— ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՆԱԽԱՁԱՐԶԱԿՈՒՄԸ ՊԻՏԻ ՋԱԽՋԱԽՈՒԻ ՄԻԱՆԳԱՄ ԸՆԴ ՄԻԵՏ.— ԴԱՇՆԱԴՐԻՆ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ։

Ինչպէս հաղորդած էինք արդէն, երեքշաբթի օր, 4 Մարտ, Տէօնքէրքի մէջ ստորագրուեցաւ անգլեւֆրանսական զինակցութեան դաշինքը, 50 տարուան համար։ Այսպէս կը վերահաստատուին այն սերտ կապերը որ խորտակուած էին 1940 Ցունիսի մռայլ օրերուն։

Ստորագրութիւնը տեղի ունեցաւ ռատիկանական պահականոցի մը մէջ, ցուրտ եւ անձրեւոտ օդով մը։ Օրուան հերոսներն էին երկու պետութեանց արտաքին նախարարները, Պ. Պ. Պէվին եւ Պիտօ։ Առաջինը մասնաւորապէս յայտարարեց.— «Բրիտանացի ժողովուրդը երբեք թոյլ պիտի չտայ որեւէ արարք որուն չենթարկի Գերմանները կարենան անգամ մը եւս ձեռնարկել աղետալի եւ ահաւոր պատերազմի մը։ Մեր սրտին կը բխի այս դաշինքը։ Բրիտանիա-Ֆրանսայի կողքին է ընդ միշտ»։

Իսկ Պիտօ չեչտեց.— «Այս զինակցութիւնը յաւիտենական է»։

Ստորագրութեան արարողութենէն վերջ կոչնակները հնչեցին եւ աւետաբեր լուրը տարածուեցաւ ամբողջ ժողովուրդին մէջ։

Պ. Պէվին դաշնագիրը ստորագրելէ առաջ յայտարարեց.— «Կը կարծեմ թէ Ռուսիա կ'ըմբռնէ որ այս դաշինքը արեւմտեան խմբակցութիւն մը չի նշանակեր, այլ պարզապէս քայլ մըն է տիեզերական խաղաղութեան ճամբուն վրայ։ Մենք այժմ կը հաստատենք թէ խաղաղութիւնը իսկապէս անբաժանելի է եւ պէտք է վերահաստատուի այս ճամբով»։ Մասնաւորապէս ծանրանալով անգլեւֆրանսական յարաբերութեանց վրայ, Պ. Պէվին չեչտեց.

— «Սիրալիր Համաձայնութիւնը որ ստորագրուած էր տարիներ առաջ, երբեք իրապէս խըզուած չէ երկու երկիրներուն միջեւ։ Թիւրիմացութիւն կրնայ պատահած ըլլալ, բայց ես կը խօսիմ յանուն նոր ընկերվարական Բրիտանիոյ երբ կ'ըսեմ թէ պիտի չանանք հասկնալ նոր Ֆրանսան։ Մենք Բրիտանիան երբեմն կարպետուած է խրեւպաղ, գործնական ցեղ մը։ Ֆրանսան շատ տարբեր ազգ մըն է։ Մենք այժմ մխտնարար քննելով մեր խնդիրները, կրնանք Բրիտանիոյ գործնական միտքը միացնել Ֆրանսայի վերին աստիճանի արտասանական, մշակուած եւ զարմանալի ընդունակութեան հետ։ Շատ մը յարեւնման դիծեր կան երկու ժողովուրդներուն միջեւ, — ճարտարագործութեան, առեւտուրի, զարգացման, կենցաղավարութեան մէջ։ Ինչո՞ւ միասին պիտի չքալենք ամէն ժամանակ»։

Բանախօսութեան վերջին մասին մէջ, Պ. Պէվին խօսքը ուղղելով իր պաշտօնակիցին, ըսաւ.— «Դուք մարմնացումն էիք Ֆրանսայի Դիմադրական մեծ չարժումին։ Մեր գործը միայն արտաքին գործերու նախարարին հետ չէ, այլ մարդու մը հետ որ մարմնացումն է նոր Ֆրանսայի»։

Պ. Պիտօ եւս իր կարգին չեչտեց թէ «դաշնագրին ստորագրութիւնը անգիր զինակցութեան մը տեղ կը հաստատէ գրաւոր զինակցութիւն մը, վրէժ լու համար երկու երկիրներուն ճակատագիրը յառաջիկայ 50 տարիներու համար։ Մենք այժմ միեւնոյն կողմն ենք.— Միեւնոյն կողմը Մ. Նահանգներուն եւ Խ. Ռուսիոյ հետ։ Ազնիւ գործ մըն է այս դաշինքը, վերահեղանացումը մեր անգիր զինակցութեան։ Թէ բրիտանացի եւ թէ ֆրանսացի ժողովուրդը կը վայելեն իրենց քաղաքական պատուղները։ Երբ մեր բանակը խորտակուեցաւ, Բրիտանիա առանձին ձեռնարկեց վերամբարձ իր կայսրութեան ուժերը եւ իր զինակիցներուն հետ վերադարձաւ յաղթական»։

Երկու նախարարներն ալ մասնաւորապէս բացատրեցին թէ դաշինքը այլամերժ չէ, եւ մաղթեցին որ Մ. Նահանգները եւ Խ. Միութիւնն ալ միանան, կազմելու համար քառանդամ ճակատ մը։

ԴԱՇՆԱԳՐԻՆ ԾՈՒՈՒԱԾՔԵՐԸ

Ահաւասիկ ստորագրուած դաշինքին հիմնական մասերը.—

«Ն. Վեհափառութիւնը, Թագաւոր Մեծն Բրիտանիոյ, Իրլանտայի եւ անդրծովեան բրիտանական դաղթավայրութեանց, կայսր Հնդկաստանի, եւ Ֆրանսական Հանրապետութեան նախագահը կամենալով զինակցութեան դաշնագրով մը հաստատել սերտ կապակցութիւն մը Միացեալ Թագաւորութեան եւ Ֆրանսայի միջեւ, համոզուած թէ այսպիսի դաշնագրի մը կնքումը պիտի դիւրացնէ երկու երկիրներուն միջեւ ծագած խնդիրներու կարգադրութիւնը փոխադարձ հասկացողութեամբ,

վճռելով սերտօրէն գործակցիլ իրարու հետ, պէտք եղած միւս Միացեալ Ազգերուն հետ խաղաղութիւնը պահպանելու եւ նախայարձակման դիմադրելու համար համաձայն Միացեալ Ազգերու դաշինքին եւ մասնաւորապէս անոր 49, 51, 52, 53 եւ 107 յօդուածներուն,

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԷԿ ԽԱՐԻՍԽԷՆ ՄԻՒՍԸ

Անբախտ երկիր մը՝ պատմական Ելլադան։

Հազիւ ազատագրուած՝ օտար զրաւման մըզձաւանջէն, կը զալարուի ներքին ջղաձգութիւններով։ Եղբայրասպան կռիւը, որ պայթեցաւ 1944 Դեկտեմբերին, Աթէնքի չրջանին մէջ, կը չարունակուի անընդհատ։

Մակեդոնիոյ եւ Թրակիոյ լեռնային չրջանները դարձած են ռազմադաշտ՝ կանոնաւոր բանակին եւ ըմբոստներուն միջեւ։ Օր չանցնիր առանց արիւնալի ընդհարումներու։ Ամէն չաբթու գիւղեր կը զարնուին, կամուրջներ կը քանդուին, ականներ կը պայթին, պատանդներ կը բռնուին։

Մէկ խօսքով, արդէն ուժասպառ, կիսակործան երկիրն է որ կը ծիւրի, կը քամուի։ Կը քամէ իր իսկ զաւակներուն արիւնը։

Դիւղացին չի գիտեր թէ գիշերը ո՛ւր պիտի լուսցնէ։ Քաղաքացին չի գիտեր թէ պիտի կրնա՞յ ապրանք ճարել։

Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը քննիչ յանձնախումբ մը ղրկած է, կացութիւնը ուսումնասիրելու, ճշդելու համար։

Ճիշդ այնպէս ինչպէս, տարիներ առաջ, մեծ պետութեանց հիւպատոսները քննութիւններ կը կատարէին Սասուն – Մուշի կամ Վանի մէջ, հայկական կոտորածներուն առթիւ ...

Արդէն իսկ լաթուրինեան մը ստեղծուած է Աթէնքի մէջ կատարուած քննութեանց միջոցին։ Օրերով իրար խաչեցին Ցունաստանի, Եուկոսլաւիոյ, Ալպանիոյ եւ Պուլկարիոյ ներկայացուցիչները, առանց ելքի մը յանգելու։ Մինչ եղբայրասպանութիւնները կը չարունակուին Մակեդոնիոյ մէջ։ Եւ այժմ կառավարութիւնը ամբողջ բանակ մը ոտքի հանած է, օդանաւերով եւ հրասայլերով, ապահովելու համար «աւազակները», ինչպէս կը կոչէ պաշտօնական զեկոյցներուն մէջ։

Կացութիւնը՝ վրդովիչ է ուրիշ տեսակէտով մըն ալ։ Աւելի ճիշդ, այդ միւս պարագան է որ աւելի կը ծանրացնէ կացութիւնը։

Կ'ակնարկենք Մեծերու ազդեցութեան պայքարին,— զլխաւոր ազդիւրը չատ մը չարիքներու, Աչխարհի բոլոր մասերուն մէջ։

Պատերազմի չախչախիչ յաղթանակէն վերջը, Խ. Միութիւնը տիրապար տեղաւորուեցաւ Պայքաններու մէջ, Անգլիան ալ՝ Ցունաստան։

Նորէն պայքար գերակչռութեան, որ կը չարունակուի աւելի քան հարիւր տարիէ ի վեր։ Պայքար՝ ծովերու համար,— Միջերկրական, Եգիպտական,— մինչեւ Հնդկական ովկիանոս եւ աւելի հեռուները։ Պայքար Վոսփորի եւ Տարտանէլի, Մօտաւոր եւ Միջին Արեւելքի, Ասիոյ եւ Ափրիկէի տիրապետութեան համար։

Իսկ անճար Ելլադայի զաւակները կ'ուզեն բարելաւել երկրին ճակատագիրը, հիմնուելով այս մրցակցութեանց վրայ։ (Այս կէտին մէջ ալ ո՛րքան իրարու կը նմանին հայկական եւ յունական պատմութիւնները...)։

Բրիտանական կառավարութիւնը ամբապէս տեղաւորուած է Միջերկրականի այդ կենսական խարիսխին մէջ, բայց չատ ծանր գտնելով բեռը, օդնութեան կը կանչէ Մ. Նահանգները։ Կ'ուզէ մաքրել զօրքը, առանց լքելու դիրքերը։

Ամերիկան, որ այլեւս ոտքով ձեռքով մխրճուած է Եւրոպայի գործերուն մէջ, նոյնքան կը հետաքրքրուի Ցունաստանով։

Դեռ քանի մը օր առաջ կը հաւաստէին թէ պատրաստ է 100 միլիոն սթերլինի վարկ մը բանալու։ Իսկ իր արտաքին նոր նախարարը, զօր. Մարշըլ, ահա կը յայտարարէ թէ Ցունաստանի օդնելը «առաջնակարգ կարեւորութիւն ունի Մ. Նահանգներուն համար» եւ թէ նախագահը ուշադրութեամբ կը հետեւի անցուդարձին։ Շատ աւելի կարեւոր յայտարարութեան մը կը սպասուի, քանի մը օրէն։

Նշանակալից պարագայ մը, այս առթիւ։

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը խոստացած է տնտեսական եւ ելմտական օդնութիւն ընծայել Ցունաստանի, պայմանաւ որ բրիտանական զօրքը մնայ, բարեկարգութիւնը ապահովելու համար։

Նոյն աղբիւրին համաձայն, «Անգլիա պատրաստ է ընդունելու այս պայմանը, եթէ չատ բարձր չըլլայ պահանջուած զօրքին թիւը»։

Այստեղ ուրիշ ծալք մը կը բացուի։ Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԻԼԻՈՆՆԵ՞Ր ՇԱՐԱ՞Ն ՇԱՐԱ՞Ն

Մաթեմաթիկական հաչիւներով կարելի չէ խելք հասցնել սա վերջին զործադուլներուն, թէեւ թիւերու բազմապատկութեամբ կամ բաժանումով է որ պիտի լուծուին անոնք։

Թուղթ մը եւ մատիտ մը առէք եւ ինծի հետ հաչուեցէք, եթէ կ'ուզէք պզտիկ դաղափար մը կազմել թերթերու դադարման պատճառով յառաջ եկած թուաբանական վերիվայրումներու մասին։

Կ'ըսեն թէ զործադուլ հռչակած բանուորներէն միայն տպարանական աչխատաւորները 3500 հոգի են որոնց Սէնտիքան կը վճարէ 75 ֆրանք օրական, այսինքն օրական 262.500 ֆրանք։ Ուրեմն քան օրուան մէջ 5.250.000 ֆրանք։ Միայն չարող եւ տպող մեքենաներու բանուորներուն։ Անչուչտ այս խումբին եաին կան ուրիշ լրագրական բանուորներու խումբեր որոնք նոյնպէս պէտք է մանակի վճարումներ ստանան իրենց արհեստակցական ընկերակցութիւններէն։ Ուրեմն կարելի է բաժնուած դումարը կրկնապատկել, ու ըսել Միութիւններու մուտքէն պարպուեցաւ մօտ 10 միլիոն։ Վստահ եմ որ այդ պարապը գործատէրերը չէ որ պիտի լեցնեն։

Հաչուեցի՛ք տան տիկիններու խնայողութիւններուն ալ գլխուն եկած ձիւնը։ 75 կամ 100 ֆր. օրականով չէ որ անոնք պիտի կարենան ապուրին սանը կրակին վրայ դնել։

Ուրեմն «դեմոկրատ» ճակատէն առ նուազն 20—25 միլիոնի դումար մը օդը ցնդած է։ Թէ որքան քրտինքով, քանի ժամուան աչխատանքով այդ դումարը կարելի է գոյացնել,— դժուար չէ մտքով իսկ հաչուել։

Պիտի ըսեն թէ դէմի ճակատն ալ մեծ կորուստներու ենթարկուած է։

Սի՛քան ալ ղէրքին չէ այդ հաչիւները մէջտեղ հանել մեր մատիտին ծայրովը։

Շահող մը կայ սակայն,— ընթերցող հասարակութիւնը։

Եթէ չհրատարակուող թերթերու դումարը օրական 5 միլիոն հաչուենք, ուրեմն 20 միլիոնի համեստ դումար մը խնայեց Ֆրանսայի բնակչութիւնը այս միջոցին։ Քանի օրուան սա գործադուլը 400 միլիոնի չահ մը ապահոված է մամուլի սիրահարներուն։

Դեռ կրնաք չարունակել... ՍՕՍԻ

ՈՂԲԱՅԵԱԼ ՍՍՐԳԻՍ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆԻ

յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը, ուրբաթ, ժամը 2.25ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին։

Ի՞ՆՉ պիտի ըլլան ախտական Հայերը

Լոնտոնի պահպանողական օրկանը, «Տէյլի Մէյլ», երէկ ալ հայանպաստ դրութիւն մը հրատարակած էր, «Նամակներ խմբագրին» բաժնին տակ (եւրոպական տպագրութիւն).—

Անըմբռնելի բան է որ Մեծ Պետութիւնները այսքան ուչացուցին 1.500.000 աքսորական Հայերու վերադարձը կարսի, Արտահանի, Վանի եւ Էրզրումի իրենց հայրենի հողերուն վրայ, ինչպէս իրաւամբ դիտել տուած էր պրոֆ. Զերբով փետր. 28ի ձեր տպագրութեան մէջ։

Ես չատ անգամներ ճամբորդած եւ բնակած եմ Մօտաւոր Արեւելքի մէջ եւ իմ կարծիքս այն է թէ Հայերը ամէնէն ժրաչան ժողովուրդն են այնտեղ։ Անոնք մասամբ պնդացած են մշակութիւն կատարելով լեռնադաչտերու վրայ որոնք ծածկուած են հրաբխային լաւաներով։

Հայերու ստեղծագործ ընդունակութիւնները ցոյց կուտայ Կովկասի հայկական երիտասարդ հանրապետութիւնը, որ խեղճ, լեռնային երկիրը 25 տարուան մէջ վերածած է աղարակներու որոնք ունին արդիական սարքաւորում եւ դիտական հաստատութիւններ.— Ի. Վան Ռիլ, Փարիզ։

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հետաքրքրէն թէ Սթալին հրաժարեցաւ Ազգ. պաշտպանութեան նախարարի պաշտօնէն եւ իրեն յաջորդեց զօր. Նիքոլա Բուլկանին, իր փոխանորդը։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

Հնչակեան հինգ միասին

Կախակայումիս երեք ամիսները տաժանելի տարիներ թուեցան ինծի:

Երբ վերստացայ չարքային անդամի իրաւունքներս, սկսայ աւելի զգուշաւոր դառնալ եւ կը ջանայի այնպիսի գործ մը կատարել, որ ընկերներուս միտքէն ընդմիշտ չջնար իմ պատժուած ըլլալուս պարագան:

— Այս իրիկուն խառն ժողով ունինք, եկուր, ըսաւ մեր խմբապետը:

Եւ ժողովր տեղի ունեցաւ եղերաբախտ հնչակեան Աբրահամ Բրուտեանէնց մեծ թոռնորատան մէջ: Ներկայ էին մեր վաթսուն «նոր-սերնդական» ընկերները եւ «Հնչակեան երիտասարդաց»ի նորակազմ խումբը 9 հոգիէ բաղկացած: (Ա. Բրուտեան, Հ.Աբրամիչեան, Գ.Տէր Մինասեան (Վանիկ), Ա. Սօլաքեան, Պապիկեան եւ ուրիշներ:

Օրակարգի հարցերը ճոխ էին: Կը նախագահէր Բարունակը:

Որոշուեցաւ. — 1 — Ընկերական սերտ ու մտերմիկ յարաբերութիւն պահպանել Դաշնակցական եւ Հնչակեան նոր սերունդին մէջ:

2 — Ուժ տալ մեր ինքնազարգացման, փոխադարձաբար տալ յեղափոխական գիրքեր, գրքոյկներ եւ թերթեր, հետեւիլ երկու կողմերու դասախօսութեանց:

3 — Բանւոր թէ գրաւոր պրոպագանտի մէջ զգոյշ ըլլալ անմիտ վէճերէ եւ պահպանել լրջութիւն եւ պարկեշտութիւն:

4 — Հնարաւորութեան սահմաններու մէջ իրարու օգնել գէնքի գնումի համար:

5 — Տեղեակ պահել իրար, մանրամասնել կառավարական հետապնդումները, դատաճնական արարքները եւ գերեալատարները:

6 — Կազմակերպել միխոնարներու դպրոցի բարձրադոյն դասարանի երկսեռ աշակերտները, ինչպէս նաեւ «Սանդխտեան» վարժարանի աղջիկները:

7 — Պայքարիլ միասնաբար, դպրոցներու մէջ տիրող հակամանկավարժական մեթոտներու, ծեծի եւ յետադիմական ուսուցիչներու դէմ:

8 — Պայքարիլ մոլութիւններու (արբեցողութիւն, թղթախաղ եւն.) դէմ եւ պատանիներու, երիտասարդներու յատուկ զբօսանքներ եւ հաճելի, անմեղ ժամանցներ կազմակերպել:

9 — Պայքարիլ անոտապաշտութեանց, եւ մեր ժողովուրդի մէջ խոր արմատ ձգած կարգ մը վնասակար ըմբռնումներու դէմ եւ ազատագրել հայ իդէական սեռը:

10 — Կապ հաստատել հեռաւոր Շատախի եւ ուրիշ վայրերու մեծ աշակերտներու հետ:

11 — Կազմակերպել արհեստ սորվող պատանիները եւ երիտասարդները, որոնք կեանքի պայմաններու հարկադրանքով, չեն կրցած աւարտել տեղական վարժարանները եւ կարդալ-գրել սորվեցնել:

Եկեղեցիներու կոչնակները լուսաբացը կը յիշեցնէին արդէն, բայց մեր օրակարգի հարցերը սպառած չէին դեռ:

Ընտրեցինք խառն գործադիր մարմին մը, լիազօրեցինք ճշտել մեր որոշումներու մանրամասնութիւնները եւ գանոնք լրիւ գործադրել:

Ուրախ էինք եւ հպարտ մեր որոշումներով եւ վստահ էինք անոնց յաջող գործադրութեանց:

Շատ չանցած, ամէն կողմէ խնդրագրեր ու դիմումներ կը տեղային արդէն: Բողոքական միսիոնարներու դպրոցներէն մեզի միացան Նշան Յովհաննիսեան եւ ուրիշներ:

Մեր եւ Հնչակեաններու թերթերը մուտք գործած էին բոլոր դպրոցներու մէջ եւ կը սառնայինք յօդուածներ եւ ոտանաւորներ, թղթակցութիւններ եւ այլն:

«Գործադիր Մարմին»ը կ'աշխատէր եւ արդիւնքներուն ականատես էինք: Ասոնց դասախօսութիւնները տեղի կ'ունենային: Դասախօսելու կոչուածին եղերական մահով նահատակուած Հնչակեան Արտաշէս Սօլաքեան, Կարապետ Տանթոյեան, Ռամկավար Սեպուհ (վախտանական եւ եղերբախտ) գործիչը, Իշխան, Սարգիս Բարսեղեան եւ ուրիշներ:

Մեր չարքերը կը սառնային:

Ուխտադրուժութեան օրերուն, լեռնային վայրերու մէջ, մենք ուշադրութիւն կը դարձնէինք մեր հարիւրաւոր անդամներով եւ վարք ու բարքով: Սովորական ուրախութիւններէն վերջ, կը հաւաքուէինք ուխտաւորներէն հեռու տեղ մը, դասախօսութիւն, զեկուցում կը լսէինք:

Ռուսահայ յեղափոխական գիրքերը լեցուն էին միջազգային բառերով եւ անհասկնալի: Բարունակ պատրաստած էր 500 էջնոց միջազգային բառերու բառարան մը եւ մենք ուշի ուշով կ'ընդօ... էինք, ու զոց կը սորվէինք:

Հետզհետէ աւելի յաճախ կը դառնային խառն ժողովները, կրկնապատկելով մեր եռանդն ու խանդավառութիւնը:

«Նոր Սերունդ» բառը լայն ժողովրդականութիւն գտած էր: Ամէն Հայ տեսակ մը կը բացատրէր այդ չարժումը: Կային չարամիտներ, որոնք ըմբռնելով հանդերձ անոր էութիւնը, կը ջանային վարկաբեկել եւ խեղդել մեր չարժումը: Շատեր այ պատանեկան ժամանակաւոր խաղ մը կը համարէին: Բայց կային նաեւ զգաստիարակներ, ուսուցիչներ, գործիչներ, որոնք հրճուանքով կը դիտէին մեր աշխատանքները եւ հետզհետէ կը մօտենային եւ անուղղակի կը քաջալերէին մեզ:

Վ. ՀԱՄԱԶԱՍՊ

Նիւթեր իմաստական երգեցողութեան պատմութենէն

(Բ. եւ վերջին մաս)

Անհրաժեշտ է յիշել նաեւ միւս քաղաքներուն մէջ տարբեր ժամանակներու մէջ կազմակերպուած այն երգիչ հայ խումբերը, որոնք կը ղեկավարուէին հայ չնորհալի երաժիշտներու կողմէ: Ատոնք մեծ մասով կարա-Մուրզայի, Եկմալեանի եւ Կոմիտասի նախկին երգիչ խումբերու անդամներն են եղած: Անոնց ամէնէն երկարը արուեստի վաստակաւոր գործիչ Ազատ Մաւուկեանն է: Պէտք է յիշել նաեւ Եղիշէ Բաղդասարեանը, Անտոն Մայիլեանը, Պոպովը, Գ. Չէօրչքճեանը (այժմ կաթողիկոս Գէորգ Զ.), Ստեփաննոս Թիմուրեանը, Մ. Աղայեանը, Կ. Զաքարեանը, Ռոմանոս Մելիքեանը, Արամ Տէր Յովհաննիսեանը, Ղազարեանը եւ ուրիշներ, որոնք պտտեր են շատ մը քաղաքներ (Թիֆլիզ, Բաքու, Մոսկուա, Լենինգրատ, Եկատերինոդար եւ ուրիշ քաղաքներ):

Աստիճանաբար կազմուեցան ոչ միայն արհեստով (պրոֆեսիոնալ) երգեցիկ խումբեր, այլ եւ սիրողներու խումբեր՝ քաղաքներու եւ գիւղերու մէջ: Խումբերու կազմերուն մէջ կը մտնէին տարբեր ղբաղումի տէր երաժիշտներ: Քաղաքներու մէջ հայ երգիչ խումբերը կը կազմակերպուէին ուսումնական հաստատութիւններու կից սորվողներու նախաձեռնութեամբ:

Հայ Հայրենակցական միութիւնները, համախմբելով նոյն քաղաքի հայ ուսանողութիւնը, կը նպաստէին երգիչ խումբերու գործունէութեան: «Հայ Հայրենակցական Միութիւններու երգեցիկ խումբերը» տօներու ժամանակ հրապարակ կ'իջնէին համերգներ տալով: Անոնց ղարգացման համար գործօն դեր մը կատարած են մեր մեծ եղբայրակիցները՝ ռուսական երաժշտութեան ներկայացուցիչները: Անոնցմէ շատեր անճամբ կը մասնակցէին հայ խումբերուն, կանոնաւորապէս ներկայանալով փորձերուն եւ սորվելով յատկապէս անոնց համար ռուսատառ դրուած հայկական երգերը: Ռուս երաժշտական հեղինակները եւ ղեկավարները, սիրելով հայ ժողովուրդի երաժշտութիւնը, կը մշակէին հայկական երգեր, յաճախ ղեկավարելով հայ երգեցիկ խումբերը (Իպոլիտով – Իվանով, Կլինովսկի եւ ուրիշներ):

Հայ Հայրենակցական Միութիւններու երգիչ խումբերու ցանկին մէջ, բացի ազգային երգերէ՝ կ'արտացոլային զանգուածներու յեղափոխական տրամադրութիւնները: Այդ երգիչ խումբերը կը տարածէին ազատութեան եւ պայքարի երգեր: Այս պէս ,օրինակ, հայ Հայրենակցական Միութեան երգեցիկ խումբի նախաձեռնութեամբ 1910ին, անտեսելով Սինոդի խստագոյն արգելքը, Պետերբուրգի Հայոց եկեղեցիին մէջ հրապարակային հոգեհանդիստ կատարուեցաւ ռուս մեծ դրող Լեւ Նիկոլայեւիչ Տոլստոյի յիշատակին: Ռուս մեծ դրողը հալածելու եւ անոր խղճի ազատութիւնը սահմանափակելու դէմ բողոքի արտայայտութիւնը վերածուեցաւ հակակառավարական ցոյցի Նեւայի պողոտային վրայ, որուն կը մասնակցէին քանի մը հազար հոգի:

Հայաստանի մէջ խորհրդային իշխանութեան հաստատուելէն վերջ, հայ ժողովուրդին համար լայն հնարաւորութիւններ ստեղծուեցան մշակոյթի, արուեստի եւ երգեցողութեան իսկական զարգացման ու ծաղկումին համար: Հայ երգիչ խումբի արուեստի վերածնման եւ անոր նոր ձեւերու ստեղծումին օրրանը եղաւ՝ Երեւանի մէջ հիմնուած Երաժշտական Արուեստանոցը (Մուզտիա), որ յետագային դարձաւ Երեւանի Պետական Երաժշտանոցը: Երաժշտանոցին կից երգեցիկ խումբի առաջին ղեկավարը, երգահան Ռոմանոս Մելիքեան, ազգային երգացանկէն զատ, ծրագրին մէջ մտցուց եւրոպական երաժշտութեան նմոյշներ:

Երեւանի Պետական Երաժշտանոցի երգիչ խումբի ղեկավարութիւնը՝ 1926ին յանձնուեցաւ երաժշտագէտ Սպիրիդոն Մելիքեանի, որ խմբական երգերու որակը շատ բարձրացուց: 1927ին Մոսկուայի ժողովուրդը ջերմօրէն ընդունեց այդ երգեցիկ խումբի ելոյթը եւ Երեւանի Պետական Երաժշտանոցի երգեցիկ խումբը, Ս Մելիքեանի ղեկավարութեամբ, վարձատրուեցաւ զովասանքով եւ թանկագին նուէրներով:

1929ին Պետական Երաժշտանոցի երգիչ խումբը, ղեկավարութեամբ արուեստի վաստակաւոր գործիչ Կարօ Զաքարեանի, մասնակցեցաւ Համամիութենական ժողովուրդներու արուեստի Մոսկուայի ողիմպիականին: Խումբը մեծ տպաւորութիւն գործեց Ժիւրիին վրայ: Այդ մասին կը վկայէ ողիմպիականի կազմակերպիչ յանձնախումբին

Հայկ. կեանքը Վիէննայի մէջ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ — ԳԱՂԹԱՑԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ. — Պ. ՃՕՐՃ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆԻ ԽՐԱՏՆԵՐԸ

Վիէննա, 25 Փետր. (Յառաջ).— *Օրեր առաջ եկեղեցիէն ժամանակացոյց - հրաւիրագիր մը կը ծանուցանէր թէ Փետր. 13ին հինդշաբթի Վարդանանց տօնին առթիւ պատարագ, հոգեհանդիստ եւ վերջէն ալ բանախօսութիւն, արտասանութիւն տեղի պիտի ունենայ: Թէեւ չուկան բաց էր, գործատուր, աշխատաւոր դասակարդէն քիչեր կային, բայց ստուար բազմութիւնը նորէն լեցուցած էր մատուռը:*

Պատարագէն վերջ Տ. Եղիշէ քահանայ յայտնեց թէ՝ Հ.Բ.Ը.Մ.Միութեան անդամի մը խնդրանքով հոգեհանդստեան արարողութիւն պիտի կատարուի Պօղոս Նուպար փաշայի եւ Երեւանդ Աղաթօն պէյի հոգիներուն համար եւ սկսան ջերմեռանդօրէն «որ յանէից» երգել...:

Օրուան տօնին առթիւ բանախօսեց Տոքթ. Ալֆրէտ Քարամանլեան, պատմելով Վարդանանց պատերազմի մանրամասնութիւնները: Կարդաց եղիշէ պատմագրի գեղեցիկ խօսքերը Վարդան Զօրավարէն ուղղուած իր զօրքին եւ հետեւորդներուն: «Մեր օրերու Յաղկերտը՝ Հիթլէր աւեր եւ կործանում սփռելով հասաւ գրեթէ մեր հայրենիքի մօտերը, բայց այս անգամ մեր հերոս բանակը սովետական բանակի կողքին քաջարար կռուելով տապալեց աշխարհի պատուհասը եւ փրկեց մեր հայրենիքը: Օրհնենք եւ փառաբանենք հայրենիքի համար նահատակուած մեր հերոսներու անուններն ալ, Վարդաններու, Վահաններու հետ»:

Վարդէս Տիւրիարեան, մեր դաղութի սիրուած երիտասարդը, գեղեցիկ կերպով արտասանեց բանաստեղծ Նայիրի Զարեանի մէկ ոտանաւորը ուղղած Վարդան Զօրավարի: Այսպէս վերջացաւ հանդէսը:

★ *Անցեալ չաբթու տեղի ունեցաւ ընտրութիւնը եկեղեցւոյ թաղական խորհուրդի կամ դաղթային վարչութեան: Վիէննայի աւելի քան 300 հոգինոց դաղութէն Ժողովի մասնակցելու եւ քուէարկելու իրաւունք ունէին միայն 65 հոգի, այսինքն անոնք որ դաղութին մնայուն անդամ կը սեպուին, մասնաւոր տուրք կը վճարեն տարեկան նուազադոյն 12 շիլինգէն սկսեալ. անոնք որ տարին հազիւ թէ երկու անդամ՝ Ծնունդին եւ Զատկին եկեղեցի կը մտնեն, ոմանք տարիներով այ չեն դար: Իսկ ամէն կիրակի եկեղեցի գացող հայկական կեանքով հետաքրքիր, հանդէսներուն եւ մշակութային հաւաքոյթներուն միշտ ներկայ, եկեղեցւոյ դանձանակին 95%ը վճարողները իրաւունք*

կողմէ արուած վկայադիրը, որուն մէջ ընդգծուած է խումբի ճարտական մեծ մշակոյթը եւ կատարման արտայայտչութիւնը:

Հայաստանի պետական երաժշտանոցի երգեցիկ խումբի ղեկավարութիւնը՝ յետագային յանձնուեցաւ ներկայիս ժողովրդական ղերասան Թաթուլ Ալթունեանի: 1936ին այդ խումբը, Երեւանի մէջ տուած կարդ մը համերգներէն վերջ, Մոսկուա մեկնեցաւ՝ մասնակցելու համար Համամիութենական ողիմպիականին: Երգիչ խումբի մակարդակը այնքան բարձր էր, որ սակաւաթիւ խումբերու կարգին, Կրեմլիի մէջ հանդէս եկաւ մեծ առաջնորդ ընկեր Սթալինի առջեւ:

1939ին հայ արուեստի Մոսկուայի տասնօրեակի ժամանակ, Հայ Ֆիլհարմոնիի երգեցիկ խումբը, Թաթուլ Ալթունեանի ղեկավարութեամբ, (որ միեւնոյն ատեն կը ղեկավարէր երգի ու պարի համբողջութիւնը) փայլեցաւ իր վարպետութեամբ:

1940ին Հայֆիլհարմոնեան հրաւիրեց արուեստի վաստակաւոր գործիչ Ս. Տէր Յովհաննէսեանը: Անոր աշխատանքը հոն կարճատեւ եղաւ, սակայն բացի ազգային երգերէ՝ նշանակելի դեր կատարեց, ներկայացնելով համաչխարհային դասական լուրջ երկեր (Պեթհովէնի 9րդ սեմֆոնին եւ Մոցարտի ռեկվիեմը):

1945 Սեպտեմբերին Երեւանի մէջ կազմակերպուած երգիչ խումբերու մրցումէն վերջ, ինքնագործ երգեցիկ խումբերէն լաւագոյնը՝ դպրոցականներու աշխատողներու խումբը՝ ղեկավարութեամբ Մ. Մազմանեանի եւ Դ. Ղազարեանի, Մոսկուա մեկնեցաւ մասնակցելու համար Համամիութենական հանդէսներուն: Մոսկուայի մամուլը յիշատակեց երգելու արուեստին մէջ բարձր քէֆիֆ ունեցող այդ խումբին փայլուն արժանիքները:

Հայ ժողովուրդի խմբական երգի արուեստի զարգացումը, մասնաւորաբար վերջին տեսիլքը, արտասովոր վերելք ցոյց կուտայ: Ատոր իրրեւ փաստ, վերջերս տեղի ունեցած քսան երգիչ խումբերուն եւ քսանը չորս երգի ու պարի խառն խումբերուն մասնակցութիւնը: Հայ ժողովուրդի ինքնագործ խմբական երգեցիկ արուեստը ժողովրդական ստեղծագործութեան վառ արտայայտութիւնն է եւ ունի իր հետագայ զարգացման ու բարգաւաճման համար մեծ հեռանկարներ:

(Արուեստի վաստակաւոր գործիչ)
ՊՐՈՖ. Ա. ՏԷՐ-ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ

չունեցան ժողովի մասնակցելու իրենց նորեկները, թէեւ շատեր 5—6 տարիէ ի վեր եկած հաստատուած, տուն տեղ եղած են:

45 հոգիի ներկայութեամբ, ձեռամբարձ քուէով ընտրուեցաւ Վիէննայի 340 անձ հաշուող գաղութին վարչութիւնը:

Նորընտիր վարչութիւնը որ իր մէջ ունի աւելի երիտասարդ եւ գործունեայ անդամներ, անշուշտ պիտի փութայ սրբագրել նախորդի անիրատութիւնը եւ պիտի հասկնայ թէ եկեղեցիին զատ տուրք մը պէտք է վճարել, ինչպէս որ իւզպէկնի եւ եկեղեցւոյ բացառիկ պէտքերուն համար հանգանակութեան առեն կը յիշեցնեն:

★ *Վերջերս Ամերիկայէն մասնաւոր պաշտօնով հոս եկած է Պ. Յորճ Մարտիկեան, եկեղեցւոյ արտաղութեանց ատարտումէն վերջ, ներկայ բազմութեան ուղղեց շատ ախորժելի եւ չահեկան խօսքեր, նորութիւններ ամերիկահայ գաղութին, Հայկական Դատի եւ իրաւունքի մասին: Ներդաղթի մասին ալ խօսելով, ըսաւ թէ մինչ անկախացած կան մարդ չ՚ եւ անտեղի դառաւ կուսակցական խտրութիւնները: «Ի՞նչպէս կարելի է մերժել հայ երիտասարդի մը երբ կ՚ուզէ հայրենիք երթալ եւ իր արհեստը, իր մասնագիտութիւնը, իր աշխատանքը տրամադրել հայրենիքին օգտին եւ յառաջդիմութեան»: Խօսքը ուղղելով Վիէննայի նորեկ դպրոցական դասակարգին, ըսաւ.— Անտանելի է վիճակը Գերմանիոյ գաղթականներու մէջ հաւաքուած մեր հայրենակիցներու, ինչպէս եւ Աւստրիոյ մէջ: Գացէ՛ք Հայաստան· եթէ Հիւս· Ամերիկա երթալու համար կարդի եւ օրէնքի սպասէք, ձեր մաղերը կը ճերմկին»: Ամերիկայի հայ գաղութը տնտեսապէս լաւ վիճակ ունի: Գիտեմ որ միայն Ֆրէզնոյի մէջ 10—15 միլիոնատէր Հայեր կան եւ ամէն անգամ որ դիմում կատարուած է Ամերիկահայ գաղութին, ան առատաձեռն եղած է: Բայց եւ այնպէս 40-50 տարիէն Ամերիկայի հայ գաղութը ձուլուած օտարացած պիտի լլլայ, իսկ Հայաստան, մեր փոքր հայրենի երկիրը օր ըստ օրէ կը զարգանայ, ան պէտք ունի բոլորին աջակցութեան, աշխատաւոր լլլան, մտաւորական թէ ուսեալ»:*

Պ· Յօրճ Մարտիկեան Եւրոպա զրկուած է շատ կարեւոր պաշտօնով մը, մանրամասնօրէն քննելու համար Գերմանիոյ, Աւստրիոյ եւ ուրիշ երկիրներու պարենաւորման վիճակը: Հաշիւ մէկ օր պիտի մնար Վիէննա եւ իր բազմազբաղ ժամանակէն մաս մըն ալ բաժին հանեց գաղութին, մխիթարելով անորոշութեան մատնուած տարագիրները:

ԳՆԱՂԹԱԿԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած երեւանի թերթերէն)

ՁՄԵՌՆԱՑԻՆ ՄԱՐԶԱՆԻՒ զարգացման համար լայն հնարաւորութիւններ ստեղծելու նպատակով Ծաղկաձորի մէջ կը շինուին 40 մեթր, իսկ Լենինականի եւ Կիրովականի մէջ 20 մեթր բարձրութեամբ դահուկային խոյակներ: Հոս լայն հնարաւորութիւններ ստեղծուած են լեռնադահուկային մարզանքի համար:

Աշտարակի մէջ դահուկային եւ հետիոտն արշաւներուն մասնակցած են 2000 հոգի:

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԴՈՐԾԵՐՈՒ Վարչութեան գեղարուեստական խորհրդի նիստին մէջ որ տեղի ունեցաւ Յունուար 25ին, Ղահրամանեան զեկուցում տուաւ 1947ի առաջին կիսամեակի թատրոններու խաղացանկի մասին: Շրջանային եւ քաղաքային թատրոններու խաղացանկէն հանուած են արեւմտա-եւրոպական թատերագիրներու հինցած, պատմական հին նիւթերով եւ վատ բովանդակութեամբ թատերդութիւնները: Խաղացանկէն հանելին նաեւ ինչպէս ոչ-ժամանակակից, նոյնպէս եւ ժամանակակից հեղինակներու թոյլ գործերը: Եղած են ժամանակակից նիւթերով թատերական կտորներու թարգմանութիւններ որոնք տեղ գտած են 1946ի խաղացանկին մէջ, ինչպէս Սուրովի «Ստալինկրատէն հեռու», Մալեւսկիի «Հին բարեկամները», Կարաեւի «Գնդի որդին», Լավրենեւի՝ «Նրանք, ովքեր ծովումն են», Ֆադեեւի «Երիտասարդ գվարդիան» եւ այլ տոմսներ:

Բացի թարգմանութիւններէն անհրաժեշտ էր ստեղծել ժամանակակից նիւթերով ինքնուրոյն թատերական գործեր: Այս նպատակով յայտարարուած էր լաւագոյն գործերու մրցում: Շարք մը թատերագիրներ արդէն տուած են նոր գործեր:

Թատերական նոր որակեալ խումբեր ղրկուած են Նոյեմբերեանի, Դիլիջանի, Մեկոյեանի, Աբթիկի, Աղինի, Կիրովականի թատրոնները:

1947ի առաջին կիսամեակին հանրապետութեան բոլոր թատրոններու մէջ պիտի բեմադրուին 51 թատերգութիւն տարբեր հեղինակներէն, որոնց 16ը ժամանակակից հայ հեղինակներու, 18ը՝ ժամանակակից ռուս հեղինակներու, 9ը հայ դասականներու, 5ը ռուս դասականներու եւ 4 արեւմտա-եւրոպական հեղինակներու:

ՏԱՄՆՕՐԵԱՑ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻՆԵՐ հաստատուած են Եղվարդ, Աշտարակ, Օշական, Ոսկեվաղ, Գոշ, Ագարակ եւ Փարպի դիւղերուն մէջ, դիւղատնտեսական, երկրագործական - արուեստագիտական վարիչներ պատրաստելու համար: Հոն կ՚ուսանին դաշտավարական եւ այգեգործական վաշտապետներ, սերմնագաշտերու եւ բանջարաբուծութեան մէջ աշխատողներու եւ այլ մասնագիտութիւններու վարիչներ: Կը դասաւանդեն շրջանին լաւագոյն երկրագործները, որոնց նիւթերը կը կազմեն հայկական ՍՍՌ գիւղատնտեսութեան զարգացումը եւ նոր հնգամեայ ծրագրի խնդիրները:

ԵՐԳԱՀԱՆ ՅԱՐՕ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԸ մեծ աշխատանք է կատարած հայ երաժշտական մշակոյթի զարգացման մէջ: Ան իրաւամբ կը համարուի սովետական շրջաւի հայ օփերային մշակոյթի հիմնադիրներէն մէկը:

1939ին Մոսկուայի մէջ կազմակերպուած հայկական մշակոյթի տասնօրեակին Յարօ Ստեփանեանը մասնակցեցաւ իր «Լուսաբացին» օփերայով, արժանանալով մեծ գնահատանքի որուն համար Աշխատանքային Կարմիր Դրօշի շքանշան ստացաւ:

Բանաստեղծ Աւ. Իսահակեանի դրած ռոմանսները, ինչպէս «Ալագեազի մանիները» եւ ուրիշ, մելոդիկ երգերը Ստեփանեանը դարձուցին ժողովրդական արուեստագէտ: Ստեփանեանը 10 տարի է արդէն, որ Հայաստանի Երգահաններու Միութեան նախագահն է ՍՍՌՄ Երգահաններու Միութեան կազմկոմիտէի անդամ:

Հայկական ՍՍՌ Գերագոյն Սովետի նախագահութիւնը, գնահատելով անոր հանրօգուտ աշխատանքը սովետական մշակոյթի զարգացման գործին մէջ, շնորհած է Արուեստի վաստակաւոր գործիչի կոչում:

Սովը եւ ուրիշ տագնապներ Ռումանիոյ մէջ

«ՏԷյլի Մէյլ» կը գրէ (1 Մարտ).—

«Ռումանիա, որ ժամանակին Եւրոպայի չեմարանը կը համարուէր, յիսուն տարիէ ի վեր չտեսնուած սովի մը մատնուած է: Այս պարագան ուրիշ շատ մը խնդիրներու կարգին աւելի կը բարդացնէ երկրին վիճակը: Իր թղթադրամին ահռելի անհամեմատ աստիճաններու է հասած, ծանրօրէն վնասելով երկրին տնտեսութեան: Յեռոյ կուգայ իր դժնաւոր արտադրութեան՝ քարիւղի նուազումը, որուն փոխարէն կը ստանայ իրեն համար անհրաժեշտ մեքենաները: Բայց ատոնցմէ վեր կայ Սովետներու թափանցումը եւ պատերազմական հատուցումներու պարագան: 1946ի երաշտն ալ իր դերը կատարեց որ երկիրը սովի ճիրաններու տակ դալարուի: Նախատեսուած 450.000 վակոն եգիպտացորենի դէմ հազիւ 100.000 վակոն ստացան: Ուտեստի նուազութիւնը այն աստիճան ծանր հետեւանքներու է հասած, որ խորհրդային բանակը ստիպուած է դադրեցնել ուտեստի դրաւումը (լրբեւ հատուցում): Մանուկներու մահացումը ամբողջ Եւրոպայի մէջ ամենամեծ թիւը կը կազմէ: Ապագայ սերունդն է որ անցեալ պատերազմին դէմը կը վճարէ:*

Պատերազմէն առաջ մէկ սթեռլինը կ՚արժէր 600, տոլարը 120 լէյ: 1946ի սկիզբները տոլարը բարձրացաւ 3500 լէյի, նոյն տարուան Նոյեմբերին տոլարին պաշտօնական սակն էր 30.200 լէյ, նոյն ամսուն անգլ· ոսկիին սեւ չուկայի գինն էր 208.000 լէյ:

Թղթադրամի չրջաբերութիւնը, որ 100.000 միլիոն լէյ էր 1942ին, 1944ին հասաւ 356.000 միլիոնի, 1945ին 1.212.000 միլիոնի: 1946ի վերջ դարձաւ 10.000.000 միլիոն: Երկրին ելեւմուտքը սահմանուած էր 4.000.000 միլիոն, որ յաջորդաբար բարձրացաւ մինչեւ 9.000.000 միլիոն լէյի:

Դրամի այս անկումի գլխաւոր պատճառներէն մէկն ալ կարելի է համարել Պեսարապիոյ եւ հարաւային Տոպրուճայի կորուստները: Այս չրջանները հարուստ են փայտի եւ հողագործական արտադրութիւններով: Անոնց կորուստը եւ խորհրդային զրաւումները իրենց հատուցում, չլատեցին երկրին տնտեսութիւնը: Այս պայմաններու տակ տեղի ունեցած հողագործական բարենորոգումները չկրցան պէտք եղած արդիւնքը տալ, աւելցնելու համար սնունդի արտադրութիւնը:

Դրամը կայուն վիճակի մը վրայ դնելու համար ռումանական դրամատունը ազդայնացուեցաւ Յունուար 1ին: Իր նոր դրամագլուխն է 600 միլիոն լէյ, 200.000 բաժիններով, իւրաքանչիւրը 3.000 լէյ: Դրամատան նախկին բաժնետէրերը պետութենէն պիտի ստանան վնասուց հատուցում մը: Նոր օրէնքին համաձայն միայն պետական դրամատունը հրապարակ պիտի հանէ, իր ոսկիի պահեստին 25 առ հարիւր համեմատութեամբ:

Ռումանիա Եւրոպայի ամենամեծ քարիւղ արտադրող երկիրն է: Իր հորերն ու հաստատութիւնները մեծ մասով կը պատկանին Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Ա· Մ·Նութեան, բայց այժմ խորհրդային բանակն է որ կը վարէ զանոնք: 1945ի արտադրութիւնը եղած է 4.500.000 թոն: Նոյն տարին իրրեւ պատերազմական հատուցում Ա· Մ·Նութիւնը ստացած է 2.900.000 թոն քարիւղ կամ ընդհանուր արտադրութեան 65 առ հարիւրը: Ասոր համար ան վճարած է նախապատերազմեան գիները, ներկայ սակով 15—40%:

Թրանսիլվանիոյ Արատ շրջանին մէջ տասը հազար հէքտար տարածութեամբ քարիւղի նոր հանքերու մշնաշնորհը յանձնուած է Ռումանօ-Ամերիկեան քարիւղի ընկերութեան:

Ռումանիա Ա· Մ·Նութեան պիտի վճարէր 300 միլիոն տոլար պատերազմական հատուցում: Սակայն մօտաւոր թիւեր կը հաստատեն թէ ան մինչեւ 1946 Ապրիլ արդէն վճարած է 875 միլիոն տոլար: Որոշ չէ թէ այս թիւը նախապատերազմեան գինով է թէ արդի սակով: Ակնկալ զատ ան Ա· Մ·Նութեան յանձնած է դարձեալ իրրեւ հատուցում, իր չորեքշաբթի փոխադրութեանց 50%ը, շոգեկառքի հայ օփերային մշակոյթի հիմնադիրներէն մէկը:

Յորհրդային տնտեսական թափանցումը այժմ խառն ընկերակցութիւններու յատկանշական ձեւը ստացած է: Այս ընկերակցութիւնները արդէն կ՚ընդգրկեն Ռումանիոյ տնտեսական կեանքին վրայ: Սովրոմպանքը զանձային խառն խումբ մը է, որուն դրամագլուխին կէսը կը հայթայթեն ռումանական դրամատունները, իսկ Ա·Մ·Նութիւնը կը հայթայթէ չատ հաւանաբար մնացեալ 50%ը, մեծ մասով հայթայթուած 1945ի գինադադարին ձեռք ձգած գերմանական ստացուածքներու հատոյքէն:

1946ի ամրան Սովրոմպանքը իր հակակշիռին տակ առած էր Ռումանիոյ դրամատուներու 50 առ հարիւրը, ինչ որ կը նշանակէ թէ Ա· Մ·Նութիւնը հակակշիռ դեր մը կը կատարէ Ռումանիոյ գլխաւոր վարչական դրութեան վրայ, առնուազն 25 առ հարիւր համեմատութեամբ: Իրրեւ հետեւանք Ռումանիոյ դրամատան վրայ եղած այս ուժեղ ազդեցութեան, ազգայնացումը կարելի չէ եղած իրագործել ցարդ:

Սովրոմփէթրոլ խառն ընկերակցութիւն մըն է որ կը հակակշռէ քարիւղի պահեստին մէկ երրորդը եւ կարեւոր համեմատութեամբ նոր շահաբերումներ:

Սովրոմթրանսիլվանիա խառն ընկերակցութեան կը պատկանին Կոնթանցայի, Պրահիլայի, Կալացի գլխաւոր նաւահանգիստներու հաստատութիւնները: Երեսուն տարուան պայմանագրութիւնով մը ան իր ճակատին տակ է առած, Դանուբի այս առաջին պետութեան գրեթէ բոլոր քարափներն ու նաւամատոյցները, ինչպէս նաեւ չորս գլխաւոր նաւարանները: Այսպէս, Ա· Մ·Նութիւնը, որ պատերազմէն առաջ, որեւէ դիրք չունէր Դանուբի վրայ, այսօր կը հանդիսանայ Դանուբեան գլխաւոր պետութիւնը:

Սովրոմթրանսիլվանիոյ մասնաճիւղերէն մէկը իր հակակշռութեան տակ է առած, գրեթէ ամբողջ խճուղիներով եղած փոխադրութիւնը:

Կազմուած է նաեւ խորհրդային եւ ռումէն խառն քաղաքային օդանաւորդութեան ընկերութիւնը (Թարս), որ պիտի դեկավարէ, երեսուն տարի, բոլոր քաղաքային օդակայանները:

Սովրոմկէմ խառն ընկերակցութիւնը կազմուած է առաջիկայ արտադրութեան 25 առ հարիւրի չահագործման համար, որուն 30 առ հարիւրը կը պատկանի խորհրդային բանակին:

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Սէնթ Էթիէն, (Յառաջ).— Փետր· 22ին Hôtel du Forez-ի սրահը ծանօթ հանդամանք ստացած էր: Հակառակ անպատասխ օդին՝ հասարակութիւնը խուռներամ կը դիմէր սրահ: Հիւրերը ունէինք Վալանսէն, Լիոնէն, Վիէնէն, Կրընոպլէն եւ Սէն Շամոնէն: Որոշեալ ժամուն Corlo Alfieri-ի նուագախումբը խղճմտօրէն կատարեց իր դերը, մինչեւ լոյս զուարճացնելով երիտասարդ ղոյզերը:

Պատիւ կապոյտ Խաչուհիներուն որ իրենց ժրաջան աշխատանքով եւ ժպտերես սպասարկութեամբ զոհացուցին ամենադժուարաճներն իսկ: Թէեւ կ՚արժէր քանի մը Խաչուհիներու մասին դնահատական խօսքեր ըսել, սակայն իրենց համեստութիւնը չվիրաւորելու համար զանց կ՚առնեմ:

Տէր եւ Տիկին Կարապետ (Կարա) Ընտրիկեան սպանիական պարը մեծ անակնկալ մը եղաւ: Մէներդացին Օր· Տիգրանուհի Աւետեան Կրընոպլէն, Տիկին Պերճուհի Ահարոնեան Լիոնէն եւ Օր· Արշալոյս Սեդրակեան:

Տապկուած հնդկահաւ մը աճուրդի դրուեցաւ եւ կարճ ժամանակի մէջ, չնորհիւ մասնակցողներու առատաձեռնութեան գոյացաւ 10.000 ֆրանք: Շահեցաւ Պ· Յարութիւն Վանլեան (Terrenoire), Մարզական Միութեան դեկավարներէն: Մասնաւոր չնորհակալութեան արժանի են Պ· Պ· Քիւրաճեան եւ Պօղոս Յակոբեան, որոնք իրենց ինքնաշարժներով մեծ ծառայութիւն մատուցին պարահանդէսին յաջողութեան համար:

Վերջին պահուն կ՚իմանամ թէ հասոյթը զոհացուցիչ է եղած:— Հարգանքի

Որոշելով դործակցել փոխադարձ աջակցու - թեամբ գերմանական ուժէ նոր նախայարձակման պարագային , միեւնոյն ատեն խիստ վտիտքելի դանելով դաշնադրի կնքումը բոլոր այն պետու - թեանց մէջեւ որոնք պատասխանատու են Գերմա - նիոյ վերաբերեալ խնդիրներու , որպէսզի Գերմա - նիան նորէն վտանդ մը չդառնայ խաղաղութեան համար ,

Նկատի առնելով զինակցութեան եւ փոխա - դարձ օգնութեան դաշնադիրները որ կնքուած են Խ . Միութեան հետ ,

Ուղելով զօրացնել տնտեսական յարաբերու - թիւնները երկու երկիրներուն միջեւ , յօդուտ ի - րենց եւ ընդհանուր բարգաւաճման ,

Կ'որոշեն դաշնադիր մը կնքել այս նպատակ - ներով եւ կ'որոշեն իրենց լիազօր բանագնացները (ԽՄԲ .— Զանց կ'առնենք անունները) :

ՅՕԴ . 1.— Առանց վնասելու որ եւ է կարգա - դրութեան որ կրնայ ըլլալ որեւէ դաշնադրով բո - լոր պետութեանց միջեւ , Գերմանիոյ վերաբեր - եալ գործերու համար , համաձայն Միացեալ Ազգե - րու դաշինքին 107րդ յօդուածին , խափանելու հա - մար Գերմանիոյ կողմէ որեւէ խախտում իր պար - տաւորութեանց ի մասին զինաթափութեան եւ ա - պաղինման , եւ առ հասարակ ապահովելու համար որ Գերմանիա նորէն սպառնալիք մը պիտի չդառ - նայ խաղաղութեան , երկու պայմանադիր բարձր կողմերը , իրարու եւ ի հարկին միւս պետութեանց հետ խորհրդակցելէ վերջ , ձեռք պիտի առնեն ան - հրաժեշտ միջոցները վերջ տալու համար վտան - գին , եթէ որեւէ վտանդ ծագի իրենցմէ մէկուն ա - պահովութեան համար Գերմանիոյ նախայարձակ քաղաքականութենէն կամ այդ քաղաքականութիւ - նը դիւրացնողարարքէ մը :(Մնացեալը յաջորդով) :

★ *Դաշնադիրը ստորագրելէ անմիջապէս վեր - ջը , Պ . Պէվին Մոսկուա մեկնեցաւ , Ջերմ լաւա - տեսութեամբ :*

Պաղեստինի տագնապը

Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ կառավարու - թիւնը կ'ուղէ որ Միացեալ Ազգերու Կազմակեր - պութիւնը արագօրէն քննէ Պաղեստինի խնդիրը , ի հարկին քննիչ յանձնաժողով մը ղրկելով : Կ'ըսուի թէ նոր ծանուցագիրը մը ղրկուած է ՄԱԿի քնդհ . քարտուղարին , իբրեւ հետեւանք դահլիճին նոր խորհրդակցութեան :

Վերջին լուրերու համաձայն , կայսութիւնը միչտ ծանր է ամբողջ Պաղեստինի մէջ : Պաշար - ման վիճակը քիչ մը մեղմացած է , ժողովուրդին պարենաւորումը ապահովելու համար , բայց խըս - տութիւնները կը չարունակուին : Երուսաղէմի հրէական մէկ թաղին 25.000 բնակիչները անօթու - թեան մատնուած էին , պաշարման վիճակի ենթա - կայ ըլլալով ուրբաթ օրէն ի վեր : Զինուորական իշխանութիւնը արտօնեց որ բնակիչները կարենան դուրս ելլել առտուան ժամը 10էն իրիկուան 5ը : Միեւնոյն ատեն արտօնութիւն տրուեցաւ որ Երու - սաղէմի հրեայ հասարակութեան Խորհուրդը հինգ կեդրոններ բանայ 1500 կարօտ ընտանիքներ հոգա - լու համար :

Ամերիկեան թերթի մը թղթակիցը կը հեռա - դրէ թէ հակառակ պաշարման վիճակին , որուն են - թարկուած են 300.000 Հրեաներ , ահաբեկումները կը չարունակուին : Գ . դիւղ յարձակում դոր - ծուեցաւ Հատէրայի բրիտանական կայանի մը վը - րայ և երկու զինուորներ վիրաւորուեցան : Ուրի , տեղ մը օդը հանուեցաւ կառք մը որ քաղաքային պաշտօնեաներ կը փոխադրէր : Զորս Արաբներ վի - րաւորուեցան , Երկուքը մահացու : Կէս ժամ վեր - ջը ուրիշ զինուորական կառք մը օդը հանուեցաւ եւ երեք անգլիացի զինուորներ ծանրապէս վի - րաւորուեցան :

Թէլ Ավիվի մէջ չատ մը դրամատուներ փակ - ուեցան , թղթադրամը սպառած ըլլալով : Աւելի քան մէկ միլիոն սթերլինի ատանդ ետ առնուած է վերջին երկու օրերու միջոցին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՎ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ մտահոգութիւն կը պատճառէ նաեւ Մ . Նահանգներուն մէջ : Ար - տաքին նախարարը , զօր . Մարշըլ առչի օր յայտա - րարեց թէ Ցունաստանի օդնելը «առաջնակարգ կարեւորութիւն ունի Մ . Նահանգներուն համար եւ թէ խնդիրը արժանացած է նախագահին ստիպո - ղական ուշադրութեան» : Նախարարը հրապարա - կային յայտարարութիւն պիտի ընէ մօտերս : Ան - դամ մը եւս կը հաստատուի թէ Անգլիա որոշած է աստիճանաբար քաշել իր զօրքը , առանց նկատի առնելու Ամերիկայի նիւթական աջակցութիւնը : Այժմ 15.000 կը հաչուին բրիտանական զօրքին թի - ւը :— Կոխիները կը չարունակուին Մակեդոնիոյ մէջ : Լուրի մը համաձայն 350 երիտասարդներ ձերբակալուած են , ամբաստանուած ըլլալով թէ զինուոր , զէնք եւ ռազմամիւթ կը հաւաքեն ըմ - բոստաներուն համար :

Մ . ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախորդ արտաքին նա - խարարը , Պըրնզ , խնդրեց ծերակոյտէն փութա -

Théatre des Champs - Elysées
15 Ave. Montaigne, métro Alma - Marceau
Երեքշաբթի Մարտ 11ին , ժամը 21ին

Րաֆֆի Պետրոսեան

Հարաւային Ափրիկէ մեկնելէ առաջ պիտի տայ իր տարեշրջանին միակ նուագահանդէսը :

Տոմսերը կը վաճառուին թատրոնը , Տիւրանի քով Place de la Madeleine *եւ* Bois Colombes , rue Victor Hugo *ի ժամադործին խանութը :*

16րդ տարեկան ցերեկոյթ

Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի սկաուտներուն , երէցներուն եւ գայլիկներուն

Հովանաւորութեամբ սկաուտական միջազգա - յին գրասենեակին եւ մասնակցութեամբ Ֆրանսա - կան եւ օտար սկաուտական մարմինեաց , եւ նա - խագահութեամբ Պ . ՄԱՐՔ ՍԱՆՆԻԻԻ (անդամ Ֆրանսական Ազգային Ժողովի) : Կիրակի 9 Մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին , Salle de la Chimie, 28bis rue Saint Dominique (Métro Invalides) :

Սկաուտական ճոխ յայտագիր եւ ներկայա - ցումներ : Մուտք 200, 150 եւ 100 ֆրանք :

ԱՑՍՕՐ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ամսաթերթ , պաշտօնաթերթ Հ . Ց . Դ Նոր Սե - րունդին , պատկերազարդ , 8 էջ , մեծածաւալ , Ֆրանսերէն բաժինով :

Հայերէն բաժնին մէջ յօդուածներ ունին :— Շ . ՄԻՍԱՔԵԱՆ , Շ . ՆԱՐԴՈՒՆԻ , ՀՐ . ԲԱԼՈՒԵԱՆ եւ ԼՈՐԻՍ ԲԱԲԱՆԵԱՆ : Նաեւ Միտի եւ արուեստ , երիտ . Շարժում , ներքաղթ եւն . :

Ֆրանսերէն բաժնին մէջ :— Տիկին Odette Mikaelian, *Ե . ՑՈՎԻԿ , Ժ . ԴԱՍԱԽՈՐԵԱՆ , պատ - մուածք մը ՌՈՒԲԻՆ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆԷ , էջեր Հայոց Պատմութենէն , Ֆրանքեւհայկական յարաբերու - թիւնները եւայլն :*

Բաժնեգին տարեկան 240 , հատը 20 Ֆրանք :
Վարչութեան հասցէն՝ 43 rue Richer, Paris (9) :

ՑԵՏԱԶԳՈՒԱԾ Է ՄԱՐՍԼԻՑԻ «Շանթ» թատե - րախումբին ներկայացումը , որ պիտի տրուէր Նոր Սերունդին նախաձեռնութեամբ :

Յայտնի արուեստագէտներ՝

ՏԻԿԻՆ ՍԻՐՈՒՀԻ ԵՒ ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆ
ՊՐԻԻԿՍԷԼԻ ՄԷՋ
Նախաձեռնութեամբ եւ հովանաւորութեամբ
ՊՐԻԻԿՍԷԼԻ ՀԱՑ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
կը ներկայացնեն՝ Ճիաղօմէթթիի
ՔՈՐՕԱՏՕ *առասպ 4 արար*

Մասնակցութեամբ Պրիւքսէլի լաւագոյն ուժերու
16 *Մարտ կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին , Cours d'Angleterre ի թատերասրահին մէջ : 157 rue de Laeken - Bruxelles : Մանրամասնութիւնները տեղ - ւոյն վրայ :*

Օրիորդ Զապէլ ՂԷՒԷվիզեան , Պ . Արշաւիր ՂԷ - ՒԷվիզեան (Հայաստան) եւ զաւակները Շահէն , Զապէլ եւ Լեւոն , Տէր եւ Տիկին Քերովբէ - Նուարդ Աբիկեան յաւուր կը ծանուցանեն մահը իրենց եղ - բօր , հօր եւ քեռայրին

Պ . ԱՐԻՒ ՂԷՒԷՎԻԶԵԱՆԻ

(Շրջանաւարտ Կարնոյ Սանասարեանէն , նախա - գահ Պէլվիլի Հայ Ազգ . Ճակատի)

որ կնքեց իր մահկանացուն 52 տարեկան հասակին մէջ , իր բնակարանը , 68 rue de Lamarre:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր , հինգշաբթի , 6 Մարտ , ժամը 10.30ին փարիզի Հա - յոց եկեղեցին , ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Pantin ի գերեզմանատունը :

Անհատական մահագդ ղրկուած չըլլալով , կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ՄԱՐՍԼԻՑ .— Հ . Ց . Դ . «Համազասպ» խումբի բոլոր ընկերները իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկեր Ց . Սահիսեան ընտանիքին , ի - րենց զաւակին մահուան առթիւ :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԼԻՑ .— Հ . Ց . Դ . Սէն Թերմի «Հայաս - տան» ենթակոմիտէին ընդհ . ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն , ժամը 8.30ին , սովորական հաւաքատե - ղին : Կարեւոր օրակարդ :

ՄԱՐՍԼԻՑ (Սէնթ Անթուան) .— Հ . Ց . Դ . ըն - կեր Կարօ ենթակոմիտէն ընդհ . ժողովի կը հրա - ւիրէ իր «Մարզպետ» եւ «Հայր Աբրահամ» խում - բերը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 7.30ին , սովորա - կան հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարդ :

ՎԱՎԱՆՍ .— Հ . Ց . Դ . Շրջ . կոմիտէին դասա - խօսական ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին , Ա . Ահարոնեան ակումբը : Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները , Նոր Սերունդը եւ Անահիտները :

ՍԵՒԱՍՏԱՀԱՑԵՐՈՒ Նահանգային Միութեան ընդհ . ժողովը այս կիրակի , կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Մանուչեան ակումբին մէջ , 8 rue Maubeuge, métro: Cadet. Խիստ կարեւոր օրակարդ (ընդհ . հաշ - ուետուութիւն , բարոյական եւ նիւթական , եւն .) : Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ հայրենակից - ները անխտիր :

Համարգ

Կոմիտաս վարդապետի դործերէն «ԱՐՄԵՆԻԱ» երկսեռ երգչախումբի կողմէ , ղեկավարութեամբ յայտնի երաժշտագէտ Պ . ՎԱՐԴԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱ - ՆԻ , Պոմոնի նորակառոյց դպրոց սրահին մէջ , եւ ի նպաստ դպրոցին կահաւորման , Կիրակի 16 Մարտ ժամը 3.30ին : Երգահանդէսէն վերջ , տա - ղանդաւոր ղեկավարը պիտի դասախօսէ Կոմիտաս Վարդապետի 75ամեակին առթիւ :

ՀՈՒԴԵՀԱՆԴԻՍ .— ՎԵՐՈՆԻԿ ԵՒ ՎԱՀԷ ՊՕ - ՑԱՃԵԱՆ կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի առաւօտ (9 մարտ) ժամը 11ին , Փարիզի հայ եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ծնողաց ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ եւ ՎԱՀՐԱՄ ՊՕՑԱ - ՃԵԱՆԻ յիշատակին : Կը խնդրուի յիշատակը յար - դողներէն ներկայ գտնուիլ :

ՖՐ . ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Փորթ տ'Իթալիի մասնա - ճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Ծիա - ծան Մէնէնեանի , իր մօրը՝ ԸՆԿԵՐՈՒՀԻ ԱՐՇԱ - ԼՈՑՍ ՑԱԿՈԲԵԱՆԻ մահուան առթիւ :

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ ՄԱՐՏ 29Ի Հ . Մ . Ը . Մ . Ի Մարսէյլի մատաճիւղին դիւերային պարահան - դէսին Hotêl de la Plage (ex Salon Sabattier) *ի սրահ - ներուն մէջ : Շարք մը անակնկալներ : Մանրամաս - նութիւնները յետագային :*

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՆ

Գ . Մ . ԱԼԷՄՇԱՀԻ ղեկավարութեամբ , գեղ - խնամքով պատրաստուած ,
հայկական ՏԱՍԸ ՏԻՒԵՐԻՒ առաջին չարքը , ըն - տիր նիւթի վրայ : Նուագախումբ , մեներգ՝ Օր . ԱՍՏՂԻԿ ԱԻԱՔԵԼԵԱՆԷ , երգչախումբ ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ :

Ստանալու համար փութացէք դիմել Studio COLIBRI, 19a rue Caumartin, Paris (9):

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Խաչիկ Ամասեան , Թոքաթի Զութլուկ գիւղէն : Պատերազմէն առաջ կը գըտ - նուէր Սէլանիկ (Ցունաստան) : Տեղեկացնել H. Kharibian, Rue Peysonneau, Vienne (Isère), France: Ցատկապէս կը խնդրուի Աթէնքի «Ազատ Օր»էն արտատպել :

ՏԻԿԻՆ Ե . ԽՈՍՐՈՎ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ 300 ֆրանք կը նուիրէ Հ . Ց . Դ . Վեթերանները Ֆօնտէն , փո - խան ծաղկեփունջի ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՑՍ ՑԱԿՈԲ - ԵԱՆԻ մահուան առթիւ : Ստանալ «Ցառաջ»էն :

Կ'ուզուին

Դերձակ Léo Syr *տունը կ'ուղէ Ափիէօսէօրներ , չատ լաւ վճարումով : Ներկայանալ մօտէլներով , տեւական գործ : Դիմել 218 Ave. de Versailles, Paris (16), métro Porte St. Cloud:*

Հիշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշի վաճառասուն **Crepin** *եւ* **Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց . Գ . Փա - փազեան վաճառատունը ,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շարաթ օրերը : Հաղոր - դակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Vendredi 7 MARS 1947 Ուրբաթ 7 ՄԱՐՏ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4978–Նոր շրջան թիւ 587 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԽՈՐՀՐԴԱԻՈՐ ԹԱՂ ՄԸ ԵԻՍ

Ո՞րն է այն միւս ծալքը որ կը բացուի, յունական տագնապին վերլուծման առթիւ:

Բրիտանական աշխարհակալութեան թմրու օրկանը, «Տէյլի Մէյլ», Մարտ 4ի թիւին մէջ կարդ մը տեղեկութիւններ կը հաղորդէր Յունաստանի ներքին անդորրութեան, ինչպէս եւ Մեծն Բրիտա նիոյ եւ Մ. Նահանգներու մտահոգութեանց մասին: Ցետոյ, միջանկեալ, հետեւեալ տողերը կը սահեցնէր, ամերիկեան գործակալութեան բերնով.

— « Արտաքին նախարարը եւ իր խորհրդակաները Յունաստանի խնդիրը բնած ատեն, նկատի առած են նաեւ Մեծն Բրիտանիոյ բազաքական եւ բարոյական յանձնառութիւնները Թուրքիոյ հանդէպ: Թէեւ Մեծն Բրիտանիա տնտեսական պարտաւորութիւններ չունի Անգարայի կառավարութեան հանդէպ, բայց Ցրանսայի հետ միասին, Թուրքիոյ կապուած է 1939ի եռանդամ դաշինքով, զինուորական օգնութիւն ընծայելու համար նախայարձակման պարագային: Նոյն ազդիւրներուն համաձայն, անգլեւամերիկեան խօսակցութիւնները Թուրքիոյ մասին կը ձգտէին համոզել Մ. Նահանգները որ իրենց ստորագրութիւնը դնեն Մեծն Բրիտանիոյ յանձնառութեանց տակ»:

Ուրեմն, Լոնտոն ոչ միայն հաւատարիմ կը մնայ իր յանձնառութեանց, ամէն փորձանքէ ազատ պահելու համար Թուրքիան, այլեւ կ'ուզէ ապահովել Մ. Նահանգներուն աջակցութիւնը, նոյն ճակատին վրայ:

Ամերիկայի ղէրքը չատ ալ տարբեր չէ անգլիականէն: Թէեւ զինակցութիւն կնքած չէ Թուրքիոյ հետ, բայց իր զործնական քաղաքականութիւնը միշտ ալ նպաստաւոր եղած է այդ երկրին:

Այս դժբախտ իրականութեան ամէնէն վատ կողմը տեսաւորը Տարտանէլի հարցին եւ հայկական պահանջներու առթիւ:

Երկու պարագաներուն մէջ ալ, Ուշինկթընի վարիչները փութացին խրախուսել Անգարան, ուժ տալով անոր տեսակէտներուն:

Անոնք հանդիսաւոր ցոյցեր ալ սարքեցին, իրենց չահադրդռութիւնը եւ համակրանքը ապացուցանելու համար:

Վկայ՝ ամերիկեան ամէնէն մեծ եւ չքեղ դրահաւորին մուտքը Պոլիս, դեսպանի մը դիակին փոխադրութեան առթիւ: Եւ, տակաւին քանի մը ամիս առաջ, Միջերկրականի ամերիկեան նաւատորմիղին չընդալից այցելութիւնը Իզմիր:

Թուրքերուն ոտքը գետնէն կտրած էր, այս արարողութեանց առթիւ, որոնց մէջ բոլոր «Մեծերը» իրարմէ տարբերութիւն չունին, սկսելով հռչակաւոր Վիլհելմ Բ.ի օրերէն...

Դժուար չէ ըմբռնել այս խաղերուն զաղտնիքը,— ազդեցութեան պայքար՝ քաղաքական եւ տնտեսական դետնի վրայ:

Անգլեւաքսոններու աչքին, Թուրքիան կը մնայ նոյն խարխափը, փակելու համար ցամաքի եւ ծովերու ճամբան, միւս մրցակից ուժին առջեւ:

Մինչեւ հիմա Մեծն Բրիտանիան էր որ յատուկ հոգ կը տանէր այս քաղաքականութիւնը, մասնաւորապէս դունաւորելով զայն 1878ի սադին: Այժմ Ամերիկան ալ դարձած է ուղեկից, միեւնոյն մտահոգութեամբ:

Եւ ի՞նչ անմեղունակ նշանախօսքերով,— ազատութիւն ծովերու, հաւասար պատեհութիւն հում նիւթերէն օգտուելու, առեւտուր եւ բարոբերութիւն: Հետեւաբար եւ խաղաղութի՛ւն: Հոգ չէ թէ «մարտիրոս ազգեր», «փոքր դաշնակիցներ» տրորուին ճամբուն վրայ:

Ո՛ղջ մնան քարիւղն ու բամպակը, Մօտաւոր Արեւելքի ամբողջ տարածութեան վրայ:

Մէկ խօսքով, ոչ մէկ նորութիւն Թրքական ճակատին վրայ, եթէ չհաշուենք խորհրդային չլմարտը, մերթ սուր, մերթ անուշերեսն:

Վերջերս ամերիկեան թերթ մը, «Նիւ Եորք Փոստ», կը հաւաստէր թէ Մ. Միութեան նպատակն է իր տիրապետութեան տակ առնել ոչ թէ Նեղուցները, այլ ամբողջ Թուրքիան, արբանեակ պետութեան մը վերածելով զայն: Եւ կ'աւելցնէր.

— « Անգլիոյ բաղաքականութեան հիմնաքարն է Թուրքիոյ անկախութիւնը: Ամերիկա չուզեր որ Ռուսիա իջնէ Իրանի եւ Արաբիոյ ճանապարհները: Ռուսիա ոչ դիտաւորութիւն, ոչ ալ հնարաւորութիւն ունի Թուրքիոյ հետ կռուելու: Ան կ'ուզէ տնտեսապէս տկարացնել զայն եւ իրեն կապել»:

Պատմութիւններ, պատմութիւննե՛ր որոնք միեւնոյն անողոք իրականութիւնը կը հաստատեն:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ԿԱՏԱԿԸ ՑՈՑՑ ԿՈՒՏԱՑ ԽԵԼՔԻՆ ՑԱՏԱԿԸ»

Թերեւս դուք ալ լսած չէիք այս ժողովրդական առածը զոր երէկ կ'ըսէր գիւղի տղայ մը իր ընկերոջ, եւ որ այնքան իմաստուն է ինչպէս ժողովուրդը ինք:

Կատակ մը ցոյց կուտայ ոեւէ մէկուն խելքին վիճակը... Ո՛րքան ճիշդ:

Ի՜նչ լաւ կ'ըլլար որ Ատուածաշունչէն ընդօրինակուած հատուածներու պէս խոշորատառ գրէինք զայն եւ կախէինք՝ մեր դէմ: Եւ յաճախ մեր աչքերը յառէինք այդ երկու տող իմաստութեան վրայ, երբ գրելիք մը կամ ըսելիք մը ունինք:

Շատ մարդ կարելի է ճանչնալ իր կատակ կամ իրաւ, դրաւոր կամ բանիւ բերանոյ ունեցած արտայայտութիւններէն:

Մանաւանդ քաղաքական վէճերու վերջին նորոյթը լի ու լի կ'արտայայտէ այս տեսակէտը: Ի՞նչ պատկերազարդ եւ նկարուն կատակներու հանդիպեցանք նոյնքան նկարուն թուղթերու վրայ: Ո՞վ պիտի յիշեցնէ թէ «կատակը ցոյց կուտայ խելքին չատակը», որ թարգմանվ.—Մարդուն լեզուն, բառերը ցոյց կուտան իր սիրտը, կրթութիւնը, նկարագիրը:

Իմաստուն եւ օրհնեալ ժողովուրդ որ դիտես երկու բառով չափել խորութիւնը մարդկային անչատակ անմտութեան:

ՍՕՍԻ

Ներգաղթի հանգանակութիւնը Կրնոպլի մէջ

Կրնոպլի մեր թղթակիցը կը գրէ թէ Արտաւազդ արք.ի այցելութեան առթիւ, եկեղեցւոյ Ազգ Միութիւնը ստանձնելով ներգաղթի հանդանակութեան նախաձեռնութիւնը, նախորդ միակողմանի յանձնախումբը չեղեալ համարուած եւ նոր մը կազմուած է մասնակցութեամբ բոլոր հոսանքներուն, հետեւաբար եւ Հ. Ց. Դ. Կոմիտէին և Կապոյտ Խաչի: Ի պատիւ կաթ. պատուիրակին տրուած ճաշի ընթացքին հանդանակութիւն կատարուելով, Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը տրամադրած է 10.000 ֆրանք, Սանուհիներու Միութիւնը 5000, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը 1000: Ընդհ. դումարը եղած է 348.500 ֆրանք: Կը յուսան բարձրացնել առ նուազն 500.000 ֆրանքի:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի պատգամաւորները Գ. օր ժամը 3ին այցելեցին Դաշնակցութեան Թանգարանը: Երեսունէ աւելի ընկերներ, Ֆրանսայի բոլոր անկիւններէն եկած էին աւելի մօտէն ընդելու Դաշնակցութեան չունչը: Ընկեր Գ. Բալայեան բոլոր անհրաժեշտ դիտելիքները կը հաղորդէր երիտասարդ այցելուներուն:

Իրիկուան ժամը 7ին տղաքը հաղիւ կրցան բաժնուիլ այդ մթնոլորտէն, երգելով «Մեր հայրենիք», «Ցառագ նահատակ», «Մշակ բանուոր» եւ ուրիշ հայրենասիրական երգեր:

Այս առթիւ Մարսէյլի, Լիոնի, Տէսիլի, Սէնթ Էթիէնի, Սէն Շամոնի, Փարիզի, Խսիի եւ Գաշանի եւն. շրջանները նուէրներ ղրկին Թանգարանին:

ԼԵՀԱՍՏԱՆ ԵԻՍ ԿՂ ՆԵՂՈՒԻ ՈՒՏԵԼԻՔԻ ՊԱԿԱՍԻՆ, ինչպէս կը հետադրեն Վաշինկթընի Պաշտօնական աղբիւրները, Անցեալ տարի Մ. Միութիւնը 300.000 թոն պաշար հասցուց, բայց այս տարի չի կրնար, ինքն ալ նեղութեան մատնուած ըլլալով, համաձայն UNRAAի պատուիրակին յայտարարութեան: Լեհաստան իր ամբողջ յոյսը դրած է Ամերիկայի վրայ եւ եթէ օգնութեան չհասնի, օրական ուտելիքը պիտի իջնէ 1100 դոլի: Ուտեստի գիները 35 առ հարիւր սղած են 90 օրուան մէջ եւ աւելի պիտի բարձրանան: Միջազգային Նպաստամատոյցը տակաւին 91.000 թոն հացահատիկ պիտի յանձնէ, բայց Լեհաստան պէտք ունի 446.000 թոնի, մինչեւ աշնան հունձքը: Կառավարութիւնը դրաւած է անհատներու ամբողջ արմտիքը, կրճատած՝ ճաշարաններու թիւը եւ 400.000 պարենատոմսեր հաստատած գիւղացիներու համար: Մինչեւ Լեհը օրական 2000 դոլ ունի, զլխաւոր ուտելիքն ըլլալով հաց, գետնախնձոր, կաղամբ, ապուր եւ միս:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ԺՈՂՈՎԸ ՊՈՏԻ ՑԱՋՈՂԻ՞

Զոր. Մարշըլ յոռետես

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, զոր. Մարշըլ, Դ. օր ճամբայ ելաւ դէպի Մոսկուա, մասնակցելու համար Զորսերու խորհրդաժողովին: Այսօր Փարիզ կը սպասուի, եւ պիտի ճաշէ Հանրապետութեան նախագահին հետ: Մասնաւոր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ նաեւ վարչապետ Պ. Ռամատիէի հետ, իմանալու համար Ցրանսայի տեսակէտը գերմանական հարցի մասին: Ցետոյ Պերլին անցնելով, քիչ մը կենալէ վերջ պիտի երթայ Մոսկուա, ուր կը հասնի կիրակի օր: Իր խորհրդականները ճամբայ ելած են երկրորդ օրանաւով մը:

Նախարարը մեկնելէ առաջ չատ կարեւոր յայտարարութիւններ ըրաւ մամուլի ներկայացուցիչներուն, ըսելով թէ «կը կասկածի որ Գերմանիոյ հաշտութեան դաշնագիրը կարելի ըլլայ լրացնել խորհրդաժողովին մէջ»: Բացատրելէ վերջ թէ չատ մեծ տարակարծութիւններ կան Մ. Միութեան եւ արեւմտեան պետութեանց միջեւ, Գերմանիոյ ապագայի մասին, զոր. Մարշըլ չարունակեց.

— « Կը խոստովանինք թէ Մոսկուայի բանակցութիւնները չափազանց դժուար պիտի ըլլան եւ հետեւանքները ծանրակչիռ: Արտաքին նախարարներու փոխանորդները բաւական յառաջ գացած են Լոնտոնի մէջ, Աւստրիոյ դաշնագիրը խմբագրելու համար: Կը յուսանք աւստրիական դաշնագիրը լրացնել Մոսկուայի մէջ: Բայց բոլորովին տարբեր է կացութիւնը գերմանական հարցի մասին: Մեր փորձառուները մինչեւ հիմա զբաղած են միայն լսելով միւս դաշնակից պետութեանց տեսակէտները: Տակաւին պիտի վիճաբանինք, համաձայնութեան մը յանգելու համար այն էական հարցերու մասին որոնք հիմը պիտի կազմեն գերմանական դաշնագրին խմբագրութեան: Եթէ յաջողինք համաձայնութեան յանգիլ հիմնական սկզբունքներու մասին, չատ դոհ պիտի մնամ »:

★ Խորհրդաժողովը պիտի բացուի երկուշաբթի օր: Կարծողներ կան թէ գերմանական դաշնագրին խմբագրութեան համար հիմ պիտի ընդունուի Ցրանսական ծրագիրը: Ցրանսայի արտաքին նախարարութեան բանբերներէն մէկը յայտարարեց, այս առթիւ,— «Նախայարձակման դէմ ծրագրուած առաջարկը, զոր համապատասխան պիտի ըլլայ Ռուսերէն՝ գերմանական զօրքարաններու տեղափոխութեան մասին:

Անգլեւֆրանսական դաշնագրին տրամադրութիւնները

Երէկ հաղորդած էինք անգլեւֆրանսական յինամեայ դաշնագրին ստորագրութեան մանրամասնութիւնները եւ առաջին յօդուածը: Ահաւասիկ մնացեալը, ամփոփ խմբագրութեամբ.—

ՅՕԴ. 2.— Եթէ երկու պայմանագիր կողմերէն մէկը նորէն թշնամական գործողութեանց բռնուի Գերմանիոյ հետ, իրրեւ հետեւանք դինեալ յարձակումի մը այն իմաստով որ նախատեսուած է Միացեալ Ազգերու դաշինքին 51րդ յօդուածով, կամ իրրեւ արդիւնք Գերմանիոյ դէմ ձեռք առնուած միջոցներու, համաձայն այս դաշնագրին Ա. յօդուածին, կամ իրրեւ հետեւանք Միացեալ Ազգերու Ապահովութեան Խորհուրդին կողմէ Գերմանիոյ դէմ կատարուած գործողութեան մը, միւս կողմը անմիջապէս ամէն դինուորական եւ այլ աջակցութիւն եւ օգնութիւն պիտի ընծայէ:

ՅՕԴ. 3.— Եթէ Գերմանիան իրեն պարտադրուած անեսական պարտաւորութիւններէն մէկը չկատարելուն կամ ուրիշ կարդադրութեան մը հետեւանքով կողմերէն մէկը վնասուի, երկու պայմանագիր կողմերը պիտի խորհրդակցին իրարու, ի հարկին միւս պետութեանց հետ, համախորհուրդ միջոցներ ձեռք առնելու համար:

ՅՕԴ. 4.— Նկատի առնելով Միացեալ Ազգերու միւս անդամներուն չահերը, երկու կողմերը միշտ պիտի խորհրդակցին իրարու հետ, իրենց տնտեսական չահերուն վերաբերեալ հարցերու մասին, ամէն միջոց ձեռք պիտի առնեն գարկ տալու համար երկու երկիրներուն բարգաւաճման եւ տնտեսական ապահովութեան:

ՅՕԴ. 5.— Ա. Ներկայ դաշնագրին մէջ ոչ մէկ պարագայ պէտք է չեղում համարուի Միացեալ Ազգերու դաշինքով երկու պայմանագիր կողմե-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Թրխաոյ Դաշտի, Նորգոյի և Հ. Յ. Դաշնակցության

«Հայրենիքը ձեզ է հանձնած, պարի կանչով նայեցեք, կարմիր ծաղիկներ մատ ձեր միսին, յաղթող զարկերի ոտքի հարյուրներն»:

Մեզնից մի ուսուցիչ Հ. Յ. Դաշնակցության անդամ, որ ծնած է Թրխաոյ Դաշտի Նորգոյ գյուղը, ինչպես նաև Հ. Յ. Դաշնակցության մի քանի ուրիշ անդամներ, որոնք ծնած են Թրխաոյ Դաշտի ուրիշ գյուղերում, ուղարկեցին մեզ «Հայրենիքի ձայն» ամսագրի հետևյալ նամակը:

Մեր «Հայրենիքի ձայն» ամսագրի 1945 թվականի 2-րդ համարում մենք հրատարակեցինք մի նամակ, որ ստացել էինք Թրխաոյ Դաշտի Նորգոյ գյուղից: Այդ նամակում նորգոյեցի ուսուցիչ Ս. Ա. Ղազարյանը գրում էր, որ Նորգոյում ապրում են 1915 թվականի ջարդերից ազատված 21 հայ ընտանիքներ, որոնք ներկայումս ունեն 110 հոգի: Նամակում նշված էր նաև, որ գյուղում կա 1 միջնակարգ դպրոց, որտեղ սովորում են 300 աշակերտներ, որոնց համար գոյություն չունի հայերեն դասագիրք: Նամակում նշված էր նաև, որ գյուղում կա 1 ակումբ, որտեղ կարդում են հայերեն թերթեր և ամսագրեր, որոնք ստանում են Հայաստանից:

Ս. Ա. Ղազարյանը խնդրում էր մեզանից, որ ուղարկենք իրեն հայերեն գրականություն, որպեսզի կարողանա կազմակերպել գրադարան-ընթերցարան գյուղում:

Մենք ուրախությամբ ընդունեցինք Ս. Ա. Ղազարյանի խնդրանքը և ուղարկեցինք նրան հայերեն գրականություն, որոնք ստացել էինք Հայաստանից:

Ս. Ա. Ղազարյանը մեզ գրում է, որ Նորգոյի ակումբի գրադարանը ունի 1000 հատոր գրքեր, որոնց մեծ մասը ստացել է Հայաստանից: Ակումբի գրադարանը ունի նաև հայերեն թերթեր և ամսագրներ, որոնք ստացել է Հայաստանից:

Ս. Ա. Ղազարյանը

կան կազմերով: Զկար ծնողք մը որ բծախնդիր չըլլար իր զաւակին դոնէ տարրական ուսում մը տալու: Կային ծնողքներ որ իրենց զաւակները կը ղրկէին Մեղրէի Կեդր. ու անկէ ալ Եփրատ գոլէճը, ուր կը ստանային բարձրագոյն կրթութիւն:

Ահա այսպիսի յառաջդիմութեան մըն էր լծուած ամբողջ դիւղը, երբ վրայ հասան 1915ի սեւ օրերը: Հաղարաւոր հայ դիւղերու եւ քաղաքներու հետ Բազմաչէնն ալ տեղահան եղաւ ու քշուեցաւ դէպի սպանդանոց ամխորը: Դժբախտաբար, այս դիւղն ալ, չատ մը հայ դիւղերու եւ քաղաքներու նման, չկրցաւ կազմակերպուած դիմադրութիւն մը ցոյց տալ մեր ջարդարարներուն դէմ, զարմանք պատճառելով նոյնիսկ թուրք պետական չինանակներուն: Ինչպէս յայտնի եղաւ յետագային, անոնք չափազանց զգոյշ են եղած իրենց ջարդելու ծրագրին մէջ, վախնալով որ դիւղը կ'ըմբոստանայ, ինչպէս 96ի ջարդի օրերուն:

Թուրքերը ոչ միայն մասնագէտ են զազանային ջարդերու, այլ եւ քանդումի եւ աւերումի: Ջարդի թուականէն երկու երեք տարի վերջը այս հսկայ դիւղն ալ վերածուած էր աւերակներու կոյտի մը, 450 տուներէն հազիւ 25-30 տուն էր մնացած մասամբ: Ո'չ միայն քանդած էին տուները, այլեւ արմատախիլ էին ըրած բոլոր ծառերը, այգիներու արմատները, մասնաւոր խնամքով մշակուած ծաղկանոցները, մէկ խօսքով այն բոլորը որ հայ դիւղացին դարերէ ի վեր մշակած էր իրմակոփ քրտինքով: Իսկապէս քաղաքակրթութեան թշնամի Թուրքն էր անցած այդ բոլորի վրայէն:

Ականատեսները կը պատմէին թէ հայ տուներու մէջ հաստատուած Քիւրտերը եւ Թուրքերը իրենց նստած տուներուն պատուհաններու չրջանակները եւ դուռները կր քանդէին ու կը վառէին նոյն իսկ դերանները: Անդամ մը տունի մը դերանները քանդելու միջոցին տուն մը կր փլի եւ չորս քիւրտ երիտասարդներ կը թաղուին փլատակներուն տակ: Այդ քանի մը կիսաքանդ տուներուն մէջ տեղաւորուած էին դարաւոր Բազմաչէնի աւերիչները: Մենք հրաչքով ազատուած անոր վերջին մնացորդներս երբ հետզհետէ մեր հայրենի բոյները կը վերադառնայինք, տեղ չունէինք բնակութեան: Ցաճախ 5-10 հոգի կը հաւաքուէինք փլլիկած տունի մը անկիւնը, բոլորիս սրտին արիւն կը հոսէր ի տես այդ աննկարագրելի չարիքներուն: Անցած էինք մեր հարազատներու դիակներու վրայէն, չափած էինք Տէր Զօրի անապատները, վրէժի անյագ ըղգացում մըն էր որ կը յորդէր բոլորիս սրտին, այլեւս կը ճանչնայինք մեր զարաւոր դահիճը իր ամբողջ էութեամբ, կ'ուզէինք դիւղն դարձ վանտել անոր աւերիչ չարագործները, ու սկսիլ մեր քանդուած տուներու վերաշինութեան:

Վերջապէս օրին մէկը պայթեցաւ օրհասական կռիւ մը դիւղին հայատարակին վրայ: Բոլոր Թուրքերը եւ Քիւրտերը միանոյնար չարձակեցան քանի մը հայ տղաներու վրայ, դեկավարութեամբ Մուխթար Հասանին: Լուրը կայծակի արագութեամբ տարածուեցաւ հայ խրճիթներէն ներս, վերապրող բոլոր դիւղացիները՝ կ'ին թէ տղամարդ նետուեցան կռիւին մէջ: Ըսկեր Մինաս Տէրվիշեան, որ հեռաւոր Ամերիկայէն կամաւոր էր եկած ու հասած էր մինչեւ իր հայրենի դիւղը, ինչպէս իր կամաւորական չրջանին, այս կռիւին մէջ ալ մեծ քաջութիւն ցոյց տուաւ: Ամերիկեան բռունցքի զործիքով մը երկուքի բաժնեց այնքան յոխորտացող Մուխթար Հասանին ճակատը եւ մարդը ուժաթափ դետին փռուեցաւ: Այնքան յանդուգն էր մեր տղոց մղած կռիւը որ վատղի թշնամին, հակառակ իր ուժի գերազանցութեան, չուտով փախուստ դիմեց: Այս կռիւը այնքան սարսափեցուց դիրենք որ քանի մը ամիսէն բոլորն ալ հեռացան դիւղէն, անդամ մըն ալ չվերադառնալու պայմանով: Սկսանք վրաչինել մեր քանդուած տուները: մշակել եւ ծաղկեցնել մեր դաչտերը: Բայց աւա՜ղ, այս ալ երկար չտեւեց. 1922-23ին վերջին մնացորդներս ալ վերջնապէս հեռացանք ու այսօր Բազմաչէնն ալ կը մնայ աւերակ եւ խոպան:

ՊԵՏՐՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Փարիզի հայ հասարակութիւնը մօտերս հանգոյքը պիտի ունենայ լսելու եւ դնահատելու Միլանի յայտնի թէնօրը, Էմմանուէլ Փափազեան, որ այժմ Փարիզ կը գտնուի:

Համակրելի եւ տաղանդաւոր թէնօրը, տաս նեակ տարիներէ ի վեր Իտալիոյ մէջ կը վայելէ համբաւը մեծ արուեստագէտի: Երգած է Իտալիո, եւ Սպանիոյ առաջնակարգ թատրոններուն մէջ եւ վերջերս Փարիզի՝ Odéonի եւ Gaité Lyriqueի, ինչպէս նաեւ Լիոնի, Թուլուզի, Նքս լէ Պէնի օփերաներու մէջ, տեղծելով մեծ խանդավառութիւն եւ արժանանալով բարձր դնահատման Իտալացի, Ֆրանսացի, սպանիացի արուեստագէտ քննադատներու կողմէ:

Պ. Էմմանուէլ Փափազեան պիտի երգէ մարտ 16ին Salle Gaveauի մէջ, հայ եւ միջազգային ծանօթ հեղինակներու գործերէն: — Ա.

Ռուս աշխատաւագրական ընկ. հաւթուամեակը

(Ամփոփուած Մ. Հայաստանի 3ուկով. 25ի թիւէն)

3ուկուար 25ին Լենինկրատի մէջ տեղի ունեցած է համամիութենական աշխարհագրական ընկերութեան հարիւրամեայ յոբելեանի տօնակատարութիւնը եւ համամիութենական երկրորդ աշխարհագրական համագումարը: Խորհրդային բոլոր երկիրներէն հրաւիրուած պատգամաւորները, մասնակցած են այս տօնակատարութեան:

Նախապէս Ռուսական Աշխարհագրական Ընկերութիւն կոչուած այս միութիւնը ստեղծուած է 1845ին, ատոր հիմնադիրները եղան ծովակալ Ֆ. Պ. Լիտկէն, ակադեմական Կ. Բէր եւ ծովակալ Ֆ. Պ. Վրանկել: Ընկերութեան նպատակն էր՝ զարկ տալ աշխարհագրական դիտութիւններու զարգացման, հաւաքել ու մշակել վիճակագրական ու զազդագրական տուեալներ Ռուսաստանի եւ դրացի երկիրներու մասին: Այս ընկերութիւնը չուտով դարձաւ Ռուսաստանի ամենաբեղուն ու հեղինակաւոր դիտական հաստատութիւններէն մէկը: Իր անդամները զանազան արշաւախումբեր կազմակերպեցին, հետազօտելու համար երկրին ծովերը, լիճերը, դետերը, բոյսերը, կենդանիները, ազգերու կենցաղը, լեզուն եւն.:

Աշխարհագրական ընկերութիւնը հարիւր տարուան ընթացքին արտադրեց աշխարհահռչակ ճանապարհորդներ ու աշխարհագէտներ,— Սիմիոնով - Տանչանսկի, Պրժեվալսկի, Միկլուխօ Մակլայ, Կրոպոտկի, Կոզլով, Շոկալսքի, Օբրուչեւ, Բերգ եւն.: Նշանաւորն է Սիմիոնովը, որ իրրեւ մեծ աշխարհագէտ իրաւամբ կը կոչուի՝ «Ռուսաստանի արդի աշխարհագրութեան հայրը» եւ «Ռուսական պետական վիճակագրութեան հայր»: Պէտր Պետրովիչ քառասուն տարի կը վարէ անոր նախագահութիւնը: Տան Շանի լեռնային դրութեան ուսումնասիրութեան համար, անոր անունին վրայ կ'աւելցուի Տանչանսկի մականունը: Անոր բազմահազար երկերը, որոնց մէջ («Ռուսաստանի աշխարհագրական - վիճակագրական բառարան» հինգ հատոր) եւն., մինչեւ այսօր դիտական մեծ արժէք կը ներկայացնեն:

Սակայն «Աշխարհագրական ընկերութեան բոլոր անդամներէն ամենահռչակաւորն է՝ կեդր. Ասիոյ բնութիւնը հետազօտող Մ. Պրժեվալսկին (1839—1888)», ինչպէս կ'ըսէ Լ. Բերգ:

Համաշխարհային հռչակ ստացած է նաեւ Մ. Մակլայ, որ աւստրալիական ցեղերու ուսումնասիրութեամբ, հերքեց ցեղային դղուելի վարդապետութիւնը, ապացուցանելով թէ «մարդը ամէն տեղ մարդ է»: Ա. Կրոպոտկին, որ երկրիս սառոյցով պատած չրջաններու վարկածը երեւան հանեց: Այս դիտնականներուն թիւը չատ մեծ է:

Ընկերութիւնը իր ժամանակին Ռուսաստանի կարդ մը ծայրագաւառներուն մէջ մատնաճիւղեր ստեղծեց.— Սիպերիա, Ալտայ, Վլատիվոստոկ եւն. որոնց մէջ նշանաւոր տեղ մը կը դրաւէ Կովկասի մատնաճիւղը Թիֆլիզի մէջ, ստեղծուած 1851ին: Այս մատնաճիւղը բազմաթիւ հետազօտութիւններ կատարեց, մասնաւորապէս Անդրկովկասի եւ Հայաստանի բնութեան վերաբերեալ: Անոր «Տեղեկագիր»ներուն մէջ Հայաստանի մասին յօդուածներ ունին՝ Աղ. Երեցեան, Գար. Սրուանձտեան, Եր. Լալայեան, Հ. Առաքելեան, Ա. Լեռաստեր եւ ուրիշներ:

Մ. Իշխանութեան չրջանին ընկերութիւնը կազմակերպեց արշաւանքներ դէպի Սիպերիա, Մինին Ասիա, Ծայր. Արեւելք, Կովկաս, որոնք հաւաքեցին ու մշակեցին հարուստ դիտական նիւթեր: Նմանապէս կազմակերպուեցան չարք մը ճանապարհորդութիւններ՝ դէպի Աֆղանիստան, Հալէչիստան, Հիւսիսային եւ Հարաւային Ամերիկա:

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ.— Վալանսի Հ. Մ. Մ.ը (U. S. A.) որ հիմնուած էր Ազատագրութենէն անմիջապէս ետքը, Տոմ ու Արտէլի առաջին չարքին (Première Série) ախոյեանական տիտղոսը չահեցաւ, առաջին տարին: Ցաջորդական ախոյենական մրցումները չարունակուեցան միեւնոյն տիտղոսը չահող խումբերու դէմ: Տարեչրջանի վերջինը սակայն որ տեղի ունեցաւ Լիոնի Աբուարձաններէն, Սէն Ֆօն, Ա.լվառտ լեռնային խումբին դէմ, դժբախտ օր մը եղաւ U. S. A.ին համար: Իրաւարարին ակներեւ կողմնակցութեամբ մերոնք պարտուեցան, այս պատճառով կռիւ մըն ալ տեղի ունեցաւ եւ U.S.A.ն որ արդէն հասած էր գնդասխաղի բարձրագոյն առաջին չարքին (promotion), հնազանդելով Լիկի կանոնադրին, մնաց դարձեալ première série, պահելով միայն ղոյժ նահանգներուն ախոյեանական տիտղոսը: Հարիւրաւոր խումբեր, տասնեակ տարիներ պայքարած են երեւակայելով promotion եւ ի վերջոյ ուժասպառ կամ ցրուած են եւ կամ աւելի ստորադաս չարքերու դասը անցած:

1947ի տարեչրջանին մեր մարզահանին Ա. խումբը չնորհիւ իր վարիչներու չանքերուն նոր լաւագոյն խաղացողներով աւելցաւ հիներու վրայ: Եղբայրներ Գազանճեան, Մկրեան, Գևրմանիայէն բուն աշխատանքէ վերադարձած Փափազեան եւն.: Մեր Միութիւնը ունի նաեւ կրտսերները (cadet), պատանիներու (ժինեոռ) լաւագոյն խումբեր, պահեստիները ու միւիմները որոնք բոլորն ալ ախոյեանական չարքերըկը խաղան: Միութիւնը ունի համագումար 140 գործօն անդամներ որոնց ամէնէն տարէցը 30 տարեկանէն վար է, Վալանսի Հայոլթիւնը այսօր հպարտ է, երբ տեղացիները հիացումով կը խօսին մեր U. S. A.ին մասին, եւ մեծ բաղմութեամբ ներկայ կ'ըլլան մրցումներուն:

Ինչպէս «Ցառաջ»ի մէջ նկարագրած էինք 12 3ունուարի Lavoultի մէջ եղած մրցումը, մեր արի Ա.խումբը, չահած է coupeLyonnaiseի 3 ախոյեանական մրցումները, այժմ կը պատրաստուի չորրորդին: Իսկ 3ունուար 26ին տեղի ունեցաւ Crétէ դէմ, մեր դաչտին վրայ: Ցաւիազանց ինքնավստահութիւն մը, մեղի արժեց դրեթէ պարտութիւն մը, 1—1, Match - nul: Ցաջորդաբար մեր Ա. խումբը իր ախոյեանական մրցումը չարունակեց, Թուռնօն, հակառակորդին դաչտին վրայ, մերոնք չահեցան 5, հակառակորդը 0: Վերջի մրցումը տեղի ունեցաւ Փետրուար 23ին մեր դաչտին վրայ, Cleur Jeanի եւ մեր առաջնին միջեւ: Լաւագոյն խաղացողներով օժտուած խումբ մըն էր հակառակորդը, որ երրորդ անգամ ըլլալով պարտուեցաւ մերիններէն, 6—2: Ցամոռնանք ըսել որ այս խաղերուն ընթացքին տեղի կ'ունենան նաեւ ըստսովորութեանց, ouverture de rideau, այստեղ 3ունուար 26ին փայլեցան մեր կրտսերները St. Rembert Dalbonի, կրտսերներուն դէմ եւ չահեցան 10—0: Հիացում եւ զարմանք պատճառելով ներկայ հասարակութեան, հայ թէ ֆրանսացի: Այժմ պիտի սկսին ախոյեանական մրցումներուն գլխաւոր հանդիսացողներուն միջեւ ծրագրուած մեծ մրցումները, կը յուսանք ու կը մաղթենք որ Վալանսի U. S. A. որ անցեալ տարուան St. Font.ի պարտութեամբ փորձառութիւն մը ունի արդէն, ուժով պիտի դիմադրէ դալիք դժուարին մրցումներուն, հասնելու համար այն լաւագոյն արդիւնքին երբ պիտի սիրանայ ղոյժ նահանգներու, թէ ախոյեանական տիտղոսին եւ թէ այնքան սպասուած դնդասխաղի բարձրագոյն դասարանի մուտքին (promotion):

Քրիստափոր

ԼԻՈՆ ՏԷՍԻՆ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԼԻՈՆ, 2 Մարտ.— Կիրակի, 23 Փետրուարին, Լիոն Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը (իր սեփական դաչտին վրայ) յաղթելով Ամբռւրեւի Ա. խումբին 3—1, տարաւ եղանակի 8րդ յաղթանակը:

Այս տարի կարծես թէ օդը մարզիկներու դէմ կը դործէ: Կիրակի առաւօտ օդը պայծառ էր, բայց կէս օրին յուրտ քամին աղդեց, վնասելով հասոյթին որ ամբողջութեամբ պիտի տրուի ներդաղթի ֆոնտին: Ցուսանք թէ յառաջիկայ երկու մրցումներուն (16 եւ 23 Մարտ), օդը նպաստաւոր պիտի ըլլայ եւ Լիոնի եւ թէ Տէսինի հայ դաղութը աւելի մեծ բազմութեամբ խուժէ դաչտ քաջալերելու համար հայ մարզիկներու ազգօդուտ գործը:

Այս կիրակի, 2 Մարտ դարձեալ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը տարաւ փայլուն յաղթութիւն մը: Թէեւ հակառակորդի դաչտին վրայ կը խաղար, սակայն ցոյց տուաւ թէ ոչ դաչտի փոփոխութիւնը ոչ տեղափոխութիւնը, արդելք չեն կրնար ըլլալ իր յաղթանակի չարանը աւելցնելու: Այս անդամ իր գոհը եղաւ E. S. Lyonnaiseը որ կ'ուղէր ամէն դնով յաղթել Հ. Մ. Ը. Մ.ը աղաւաղ ըլլալու համար իր դասակարդի խումբերու ախոյեանը եւ դալիք տարեչրջանին խաղալու աւելի բարձր դասու խումբերու հետ: Հ. Մ. Ը. Մ.ի խաղացողները յաջողեցան հասնիլ իրենց նպատակին, պարտութեան մատնելով տեղական խումբը 3—1:

3առաջիկայ կիրակի մարտ 9ին Լիոն Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը կը մեկնի St. Foy L'Argentiere, մրցելու համար տեղական Ա. խումբին դէմ: Այն մարդասէր Հայերը որոնք կը փափաքին ընկերանալ Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբին՝ թող հաճին այժմէն իսկ վարձել իրենց տեղերը, օթօբարներու համար դիմել Հ.Մ. Մ.ի Լիոն Տէսին խումբի վարչութեան անդամներուն:— Մարզիկ

ԳԵՐԱԴՈՑՆ ԱՏԵԱՆԻ Գ. օրուան նիստին մէջ, աղմկալի տեսարան մը պարզուեցաւ, Ֆէրնան որ Պոլինոն, յայտարարեց թէ ներկայ պիտի չըլլայ, դատավարութեան, «քանի որ Թոյլ չտրուեցաւ դոհացուցիչ պաշտպանողական մը պատրաստել»: Ամբաստանեալը, ծիւրած ու հիւանդ, առեանէն դուրս հանուեցաւ երկու պահակներու միջոցաւ: Բայց նախ քան այդ անարգուեցաւ ոչ միայն իրեւ դատաճան, այլեւ իրրեւ լրտես: Ամբաստանողներ կ'ըսէին թէ որ Պոլինոն, պինուորական տեղեկութիւններ հաղորդած է Հիւս. Ափրիկէի ամրութեանց մասին, ինչպէս եւ մատնած զօր. որ կորը եւ Հրեաները: Փաստաբանները բողոքեցին, դիտելով թէ կարգ մը փաստաթուղթեր չեն յանձնուած, պաշտպանողականըպատրաստելու համար:

րուն վրայ ինկած պարտաւորութիւններէ կամ դաշինքին 43րդ յօդուածին համաձայն կնքուած որեւէ մասնաւոր համաձայնութենէ։— Բ. երկու պայմանագիր կողմերէն ոչ մէկը պիտի կնքէ որեւէ զինակցութիւն կամ պիտի մասնակցի ոեւէ խմբակցութեան որ ուղղուած է միւս կողմին դէմ, ոչ ալ պիտի մտնէ որեւէ պարտաւորութեան մէջ որ կը հակասէ ներկայ դաշնագրին տրամադրութեանց։

ՅՕԴ. 6.— Ա. Ներկայ դաշնագիրը ենթակայ է վաւերացման, որուն պաշտօնագրերները պիտի փոխանակուին Լոնտոնի մէջ, որքան կարելի է չուտ։ — Բ. Դաշնագիրը պիտի մնայ գործադրուի անմիջապէս որ փոխանակուին վաւերացման թուղթերը եւ ի զօրու է չիսուն տարուան համար։— Գ. Եթէ կողմերէն մէկը դրաւորապէս չհաղորդէ միւսին, դաշնագրի պայմանաժամին լրացումէն առնուազն մէկ տարի առաջ, թէ կ'ուզէ վերջացած նկատել զայն, դաշինքը ի զօրու պիտի մնայ առանց որոշ ժամանակ սահմանելու, եւ կողմերէն իւրաքանչիւրը իրաւունք պիտի ունենայ վերջացած համարելու զայն, լուր տալով մէկ տարի առաջ։

Դաշնագիրը խմբագրուած է անգլերէն եւ ֆրանսերէն, եւ երկու բնագիրներն ալ վաւերական են հաւասարապէս։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԷՆԷՆ ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԶԻՒՆԱՄԲՐԻԿԸ պայթեցաւ Անգլիոյ դվնուն չորեքշաբթի օր, մասնաւորապէս Լոնտոնի մէջ, տակնուվրայ ընելով հաղորդակցութեան մէջոցները։ Թերթերը կը գրենէ այսպիսի աղէտ պատահած չէր 30 տարիէ ի վեր։ Զիւանը եւ փոթորիկը խախտեցին ճամբաները, բազմաթիւ կառախումբեր ճամբան մնացին։ Հարկ եղաւ չորեշարժ մեքենաներ դրկել, ազատելու համար ելեկտրական կառախումբերը որոնք ձիւնե-ռան մէջ մնացած էին։ Ձախարարձ կառախումբերը չկրցան ճամբայ ելլել։ Աւելի քան հարիւր գիւղեր հաղորդակցութենէ զրկուեցան եւ կարելի չեղաւ պաշար հասցնել մայրաքաղաքը։ Հաղարաւոր բանուորներ չկրցան գործի երթալ։

«Ա. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿՐՆԱՅ 30 ՕՐԷՆ ՍՐԲԵԼ ԵՒՐՈՊԱՆ», եթէ հաւատանք ամերիկեան աղբիւրներու։ Նախկին նախագահ Հուվըր, որ Գերմանիա կը գտնուի պարենաւորման վիճակը քննելու համար, ըսած է եղեր թէ Գերմանիոյ ամերիկեան բանակը չափազանց սակաւ է։ Զինուորական իշխանութիւններն ալ համաձայն ըլլալով այս տեսակէտին, հասկցուեր են նախկին նախագահին թէ «Ա. Միութիւնը կրնայ 30 օրէն սրբել միւս բոլոր ուժերը, եթէ ուզէ»։ Ամերիկեան չրջանի մէջ այժմ կան 150.000 զինուորներ որոնք 117.000ի պիտի իջնեն մինչեւ Յուլիս։

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ Հնդկաչինի ներկայացուցիչ նշանակեց Ռոնի նախորդ նահանգապետը, Էմիլ Պոլէռ, փոխան Ժուվակալ տ'Արժանլիէոյի որուն դէմ դժգոհութիւն կը յայտնուէր առենէ մը ի վեր։ Պ. Պոլէռ զօր. ը կոլի գործակալն էր գրաւման առեն եւ ձերբակալուելով աքսորուեցաւ։

Ա.ԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ կը չարունակէ քննել պետութեան ելմտացոյցը։ Դ. օրուան նիստին մէջ, վարչապետը, Պ. Ռամատիէ, յայտարարեց թէ պիտի հրաժարի, եթէ ելմտացոյցը չհաւանարակչռուի։ «Ասիկա քաղաքական խնդիր մը չէ այլեւս, այլ հիմնական խնդիր մը։ Ոչ թէ քաղաքականութեան հարց մը, այլ ազգային գոյութեան խնդիր մը»։— Մամուլի աշխատաւորներու վիճը չէ կարգադրուած տակաւին։

ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ ՄՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, որ մասական 35 էին 1946ին, 158ի բարձրացած են 1947 Յունուարին։ Ամէնէն աւելի ազդուած են մանր խանութպաններըը, որոնք դժուար կը դիմանան նոր պայմաններուն։

14 ՀՈԳԻ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՆ Տրիպոլոյ մէջ (Լիբանան), իրրեւ հետեւանք երկու մրցակից ընտանիքներու միջեւ ծագած ընդհարումի մը, նշանաւոր հրոսապետ Ֆէվզի Քաւաքճիի ընդունելութեան առթիւ։ Վիրաւորներուն թիւը 40ը կ'անցնի։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ կացութեան մասին վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ։ Արտաքին նախարարին փոխանորդը յայտարարեց թէ կառավարութիւնը չարունակելով անգլ. զօրքին կրճատումը, միայն 5000 զինուոր պիտի ձգէ Յունաստանի մէջ, մինչեւ այս ամսու վերջը։ Փոխանորդը չպատասխանեց Ամերիկայի աջակցութեան վերաբերեալ խնդիրներու։

ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԱՏԵԱՆԸ առջի օր իրրեւ վկայ, լսեց Փարիզի զերմանական դեսպանը, Ապէց, որ ատեան հանուած էր ձեռնակապերով։ Ամբաստանեալը յայտարարեց թէ Կոմս տը Պոնիոն, Փէթէնի ներկայացուցիչը Փարիզի մէջ, միշտ կուսակից եղած էր երկու երկիրներուն բարեկամութեան։ Ցետոյ պատմեց թէ Լաւալ հաչտութիւն կ'ուզէր, իսկ Տարլան երկու ելք կը տեսնէր,— Զօր. տը Կոլի հետեւիլ կամ զինակից դառնալ Գերմանիոյ։ Ուրիշ վկայ մը, զօր. Ֆորնէլ տը լա Լորանթի, պատմեց թէ երբ իր կինը կ'լսէր Փէթէնի թէ տը Պոնիոն լրտես է, Փէթէն կը պատասխանէր.— «Գիտեմ, բայց Գերմանները պարտադրեցին»։

Ա. ԽԱՏԻՍԵԱՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այրի Տիկին Ա. Խատիսեան կը խնդրէ ծանուցանել թէ իր ողբացեալ ամուսնոյն՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԽԱՏԻՍԵԱՆի մահուան Բ. տարելիցին առթիւ այդ մէկ պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ իր գերեզմանը, Père Lachaise։

Հ. Ց. Դ. Եդիպտացի կոմիտէն իր կարգին յիշեցնելով այս տարեդարձը, կը հրաւիրէ ընկերները եւ բարեկամները ժամադրուելի métro Gambetta, ժամը 10ին։

Այսօր, ուրբաթ

ժամը 14.25ին յուղարկաւորութիւնը ողբացեալ նկարիչ

ՍԱՐԳԻՍ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆի,

փարիզի Հայոց եկեղեցին։

Վերջին պահուն կ'իմանանք թէ Արտաւազդ արք. Փարիզ կը հասնի այսօր եւ պիտի կրնայ նախագահել ողբացեալ նկարիչին յուղարկաւորութեան։

Théatre des Champs - Elysées
15 Ave. Montaigne, métro Alma - Marceau
Երեքշաբթի Մարտ 11ին, ժամը 21ին

Րաֆֆի Պետրոսեան

Հարաւային Ափրիկէ մեկնելէ առաջ պիտի տայ իր տարեշրջանին միակ նուագահանդէսը։

Տոմսերը կը վաճառուին թատրոնը, Տիւրանի քով Place de la Madeleine եւ Bois Colombes, rue Victor Hugoի ժամադործին խանութը։

16րդ տարեկան ցեւեկոյթ

Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի սկաուտներուն, երէցներուն եւ գայլիկներուն

Հովանաւորութեամբ սկաուտական միջազգային դրասենեակին եւ մասնակցութեամբ ֆրանսական եւ օտար սկաուտական միութեանց, եւ նախագահութեամբ Պ. ՄԱՐՔ ՍԱՆԻԷի (անդամ Ֆրանսական Ազգային Ժողովի)։ Կիրակի 9 Մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Salle de la Chimie, 28bis rue Saint Dominique (Métro Invalides)։

Սկաուտական ճոխ յայտագիր եւ ներկայացումներ։ Մուտք 200, 150 եւ 100 ֆրանք։

ՅԱԿՈԲԵԱՆ, Մենեմտեան, Իւճէ - Ազապեան եւ Տէր Աւետիսեան ընտանիքները իրենց չնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ցաւակցութիւնը յայտնեցին իրենց ողբացեալ մօր ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՅՍ ՅԱԿՈԲԵԱՆի մահուան առթիւ։

ՇԱՎԻԼի ծաղկոցին է նպաստ վիճակախաղէն չահած թիւերն են.— 361, 129, 653, 81, 182, 381, 60, 292, 339, 9, 373, 392, 123, 717։ Կը խնդրուի կտրօնով ներկայանալ Տաճատ Տօղրամաճեանի, 6 Cité des Mouchetes, Chaville։

ՍՈՒԹԱՆ ԱՄԻՐՃԵԱՆ (Մարքերդիճ) կը փընտռէ իր եղբայրը, Սարգիս Ժամկոչեան, որ պատերազմէն առաջ կը գտնուէր Յունաստան, հետեւեալ հասցէին՝ Sarkis Jamgotchian, Nigrita, Grèce կամ Salonique։ Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի հաղորդել B. Manoukian, 131 rue Lafayette, Vienne, Isère France։ Յաւակապէս կը խնդրուի Ազգէնքի «Ազատ Օր»էն արտատպել։

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Միութիւնը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ հայրենակից Պ. Ռաֆել Չաքրեանին եւ իր բոլոր պարագաներուն իր մօր՝ ՏԻԿԻՆ ԱՐՍԻՆԷ ԶԱՔՐԵԱՆի մահուան առթիւ, եւ 1500 ֆրանք կը նուիրէ Պրէվանի հիւանդանոցի մէջ պատսպարուած երեք հիւանդներու։

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Համախարբերդցիական Միութեան Պօմոնի մասնաճիւղի առժամեայ վարչութիւնը բացառիկ ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր Խարբերդցիները, Չարսանճաքցիները, Բերբիրցիները, Խօշաթցիները եւ Զմչկածակցիները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Ազգ. Միութեան սրահը։ Ներկայ պիտի ըլլայ Մարսէյլի Շրջ. Վարչութիւնը։

Հ. Ց. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՐԱՖՖԻ խումբի ընկերակամակրական խնջոյքը՝ 16 Մարտ, ժամը 7էն 12, 8 rue Danton, métro Odéon, St. Michel։ Գեղարուեստական բաժին։

ՆԱԶԱՐԵԱՆ, Զիլինկիրեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որ անձամբ կամ գրով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իրենց մօր, քրոջ եւ աղգականին, ողբացեալ ՏԻԿԻՆ ԽՈՍՐԻԿ ՆԱԶԱՐԵԱՆի մահուան առթիւ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱՔՈԼՈՄՊԻ «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Ներկայ պիտի ըլլայ ընկեր Գասպար Իփէքեան։

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Սէն ժերմէի «Հայաստան» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՑԼ (Սէնթ Անթուան).— Հ. Ց. Դ. ընկեր Կարօ ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր «Մարզպետ» եւ «Հայր Աբրահամ» խումբերը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 7.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէին դասախօսական ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Ա. Ահարոնեան ակումբը։ Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները, Նոր Սերունդը եւ Յանուէիները։

ՍԵՒԱՍՏԱՀԱՑԵՐՈՒ Նահանգային Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Մանուչեան ակումբին մէջ, 8 rue Maubeuge, métro: Cadet. Խիստ կարեւոր օրակարգ (ընդհ. հաշուետուութիւն, բարոյական եւ նիւթական, եւն.)։ Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ հայրենակիցները անխտիր։

ՏԻՄԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Րաֆֆի», «Վ. Մամիկոնեան» եւ «Արարատ» խումբերու խառն ժողովը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 9ին՝ Հ. Ց. Դ. Տան մէջ։ Զեկուցում պատգամաւորի եւ ուրիշ հարցեր։

Եղիչէ եւ Աչտա Մերանկիւլեան եղբայրները, Տէր եւ Տիկին Մ. Սայլանճեան եւ զաւակը, Այրի Տիկին Բագրատունի եւ զաւակները (Ամերիկա, Ինչլիզ եւ Ֆիլիշեան, Աշճեան, Հալօղլուեան (Մարսէյլ), Յակոբեան, Մարմարեան ընտանիքները, Տիկին Վերա եւ Պ. Պարոնվարդեան յաւուր կը ծանուցանեն դառնաղէտ մահը իրենց մօր, մեծ մօր, քրոջ եւ աղգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՎԱՐՍԵՆԻԿ ՄԵՐԱՆԿԻԻԼԵԱՆԻ

(Ծնեալ Թխիկեան)

որ կնքեց իր մահկանացուն 70 տարեկանին, չորեքշաբթի ժամը 11ին, իր բնակարանին մէջ, 27 Rue Desnouettes, Paris (15)։

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը, չաբաթ առաւօտեան ժամը 11ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին։ Մարմինը պիտի ամփոփուի Պանէօյի գերեզմանատունը։

Մեծանուր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի հինգշաբթի երեկոյ ժամը 7ին, իր բնակարանին մէջ։

Կը խնդրուի ներկայս իրր մահազդ ընդունիլ։

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ Խաչիկ Ամասեան, Թոքաթի Զուխլուկ գիւղէն։ Պատերազմէն առաջ կը գտնուէր Սելանիկ (Յունաստան)։ Տեղեկացնել H. Kharibian, Rue Peysonneau, Vienne (Isère), France։ Յաւակապէս կը խնդրուի Ազգէնքի «Ազատ Օր»էն արտատպել։

ՍՕՖԻ ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ կը փնտռէ եղբայրը եւ եղբօրորդին Գրիգոր եւ Լեւոն Սարգիսեաններ, Ալեքսանտրապոլցի որ զինուոր էին 1944ին տակաւին բանակին մէջ։ Տեղեկացնել Տիկին Ս. Յովակիմեանի, 525 Chemin de Mazargue, St. Anne Marseille։

ՑԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է ՄԱՐՍԷՑԼԻ «Շանթ» թատերախումբին ներկայացումը, որ պիտի տրուէր Նոր Սերունդին նախաձեռնութեամբ։

TAM-TAM

BAR RESTAURANT

(ՏՆօրէն Պ. ԿՐԷԿՈՒԱՌ)

28, rue St. Séverin, Paris (V)

Métro: St. Michel **Tél. Odé. 34-83**

Հայկական, արեւելեան եւ եւրոպական ընտիք ճաշ։ Աղանդերներու ճոխ զանազանութիւն։ Արեւելեան առաջնակարգ նուագախումբ։ Կ'երգէ փարիզի ծանօթ արուեստագիտուհի եւ երգչուհի **Mme. SONIA KARAKACHE**։ Նախընտրելի է նախապէս գրաւել սեղանը։

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**։ Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54։ Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շարաթ օրերը։ Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière**։

Le Gérant: L. KRIKORIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél. : GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Samedi 8 MARS 1947 Շաբաթ 8 ՄԱՐՏ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4979.-Նոր շրջան թիւ 588 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր

ԱՌ ՈՐ ԱՆԿ Է

ՀՄԲ.— Հալէպի *Արեւելք* վերջերս շարք մը յօդուածներով կը պարզէր Սուրիա - Լիբանա - նի «յառաջդիմական» ճակատին եւ մամուլին գոհ - հիկ եւ գրգռիչ, վտանգաւոր դաւերը Դաշնակցու - թեան դէմ, դաւեր որոնք այնքան ցաւալի հետե - ւանքներ ունեցան: Ահաւասիկ հատուած մը ի տե - ղեկութիւն անոնց որ հէֆեթաքներ կը պատմեն Փա - րիզի մէջ (26 Յունուար).—

... Ահաբեկումի քաղաքականութիւնը, մին - ժամանակ ծայր տուաւ Հալէպի, Պէյրութի եւ Դա - մասկոսի մէջ. այնպէս «պզտիկ ու թեթեւ չիւմ - ներ», սկաուտի մը, Դաշնակցական պատանիի մը, Հ. Մ. Ը. Մ.ական մարդիկի մը վրայ. տեսակ մը չօշափում, հետախուզութիւն էր կատարուածը, տեսնելու եւ գնահատելու համար հակազդեցու - թիւնը, որ սակայն սպասուածէն շատ աւելի բուռն եղաւ ու սաստիկ. այս բանին համար կարիք չկար որ կուսակցութիւնը իւր հաւաքական եւ կազմա - կերպուած միջոցներ ձեռք առնէր. որովհետեւ Դաշնակցութիւնը չէր ուզեր եւ մինչեւ այսօր ա չուզեր քաղաքական կռիւի թատր դարձնել դաղութը. այս մտահոգութեամբ, միշտ ձանձրած է զգաստութեան մէջ պահել մասսան: Սակայն անհատ Դաշնակցականը, հպարտ իր պատկանելիու - թեան մէջ, եւ նախանձախնդիր իր արժանապատ - ուութեան, ոչ մէկ տեղ չէր կրնար վատ դառնալ, զոհ երթալու համար ձեռնարկուած ահաբեկումին, եւ մարդկային առաջին պարտականութիւն կը սե - պէր՝ պաշտպանել իր անձը, դաւադիր յարձակու - մին դէմ:

Ճանցաւոր եւ մեղադրելի չէ Դաշնակցականը, երբ յարձակող ահաբեկիչներուն առջեւ չի ան - ճրկիր եւ պատուախնդիր մարդու դիտակցու - թեամբ եւ կենցաւածքով, անպատիւ փախուստի կ՝ մատնէ նոյնիսկ նախայարձակները:

Օրինակները չատ խօսուն են եւ չեն կարօտիր մեկնութեան. Դամասկոս, Պէյրութ, Թրիփոլի եւ Հալէպ ականատես եղան այս դժբախտ իրողու - թեան:

Սակայն էականն ու դարմանալին այն է որ, այս նախայարձակները, ինքզինքին կը դնեն զոհի տեղ եւ ներքին ու արտաքին ճակատը կ՝ազմկեն, հաւատացնելու համար թէ Դաշնակցութիւնը կ՝ա - հաբեկէ ղիրենք, կը վրդովէ հանրութեան հան - դիստը, թէ Դաշնակցութիւնը խռովարար տարրեր կը հովանաւորէ:

Բայց հարց կուտանք: Ո՞վ էր Հալէպի մէջ յարձակումի ազդանշանը տուողը, ինչո՞ւ խոշ - տանգուեցաւ Դաւիթ Պէրպէրեան անուն պատա - նին, Աղիզիէի պողոտաներուն վրայ. ո՞վ էր հա - ոստիկաններ գործին խառնողը, ոստիկանական տարազի հեղինակութեամբ եւ անձեռնմխելիու - թեամբ պաշտպանուելու կանխակալ մտածումով:

Ո՞վ էր Դամասկոսի մէջ Հ. Մ. Ը. Մ.ական պատանին դաշունահարողը, երբ նոյն պատանին կը մերժէր ենթարկուիլ սպառնալիքին, կուրծքէն հանել նետելու համար Հ. Մ. Ը. Մ.ի նշանը:

Ո՞վ էր Պէյրութի Նահրի կամուրջին վրայ Դաշնակցական Յակոբին վրայ ատրճանակ պար - պողը եւ զայն դիստէն վիրաւորողը:

Ո՞վ էր Պէյրութի Զարչապուտ թաղին մէջ, իր հիւանդ մօրը տեսութեան եկող Դամասկոսցի պատանին խոշտանգողը եւ անոր վրայէն 200 Ո. ոսկին կողոպտողը:

Ո՞վ էր Թրիփոլիի մէջ, հանդէսէն վերադար - ձող սկաուտները խոշտանգող եւ haut les mains ընե - տալով, զանոնք մերկացնելու ասպիճան կողոպ - տողը:

Որո՞նք էին Թրիփոլիի մէջ, իսլամ ընկերա - կիցներով, դաշնակցական երիտասարդներու վրայ, յարձակողները, ատրճանակներով եւ դաշոյն - ներով:

Որո՞նք էին, Հալէպի մէջ խմբովին Սարգիս Արծիւեանը հետապնդողները եւ մահուան սպառ - նալիք կատարողները:

Որո՞նք էին Պէյրութի Անդրնահրին մէջ, հար - ձանկան թափօրին վրայ յարձակող եւ կին ու աղ - ջիկ ահաբեկողները, արդիլելու համար հարուած - ւորները՝ իրենց նախասիրած երգերը երգելու:

Որո՞նք էին նոյն Պէյրութի մէջ, բնակարան - ներու անձեռնմխելիութիւնը բռնաբարելով ներս խուժող, Սպղ. հերոսներու նկարները պատռտող եւ ոտնակող, կին ու աղջիկ դաշունահարողները:

Այս արարքները — որոնք ամէնը չեն դժ - բախտաբար — քաւ լիցի, «յառաջդիմական» ճա - կատի սխրագործութիւնները չեն. անոնք՝ «յա - ռաջդիմականները» խելօք ու զգաստ նստած են ի - րենց տուներուն մէջ, սէր եւ համերաշխութիւն քարոզելով:

Անպարկեշտ, անպէտ մարդիկ, մարդ չի ղի - ջանիր հակառակորդ իսկ կոչելու. որովհետեւ հա - կառակորդ ըսածդ ալ պէտք է ըլլայ ազնիւ եւ վեհանձն:

Բայց այս մարդիկը հերոսներն են նոր բարո - յականի. բարոյական մը, որ իրենց դաւանած ըն - կերային վարդապետութենէն սնունդ կ՝առնէ: Կր դաւեն բայց կ՝ուրանան, ոճիրը կը գործեն, դիմա - ցինին վրայ նետելու համար. քաջութիւնն իսկ չու - նին իրենց արարքներուն տէր կանգնելու. բայց դիտեն թրքավայել հոգեբանութեամբ «տինիմէ սէօյտիւ» պոռալ:

Այս ամէնը կը կատարուէր՝ ահաբեկելու հա - մար Դաշնակցական մասսան. որպէսզի անոնք լքեն հանրային կեանքն ու հրապարակը, եւ իրենք «յա - ռաջդիմական» հերոսները միակ տէրն ու տիրա - կանը դառնան այդ հրապարակին: Բայց իրենց չար բախտէն, այս միջոցն ալ անանկ դուրս եկաւ. որովհետեւ Դաշնակցական շարքայինը, իր նա - խորդներէն ժառանգած արիութեամբ դիտցաւ պա - հել իր դիրքերը եւ ամլութեան դատապարտել «յառաջդիմական» այս արկածախնդրութիւնն ալ:

ԱՂԻՔՍԱՆԴՐ ԹԱՏԻՍԵԱՆ

17 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1874 — 10 ՄԱՐՏ 1945

(Մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ)

Երկար առեւ ի վեր յօդացաւէ կը տառապէր: Պատերազմի տարիներուն, որոշ եղանակի մը ան - կողին կ՝իյնար, կամ լաւագոյն պարագային սեն - եակին մէջ փակուած կը մնար ամիսներով:

1944 Սեպտեմբերի սկիզբները հիւանդ էր դարձեալ, երբ իր առողջական վիճակը մեծապէս ծանրացաւ՝ չիսուն օրվ չափ ընտանեկան խնամքէ զրկուած մնալուն պատճառաւ:

Տուն դառնալէ վերջ ան կոզին ինկաւ եւ ամ - բողջ չորսուկէս ամիս չկրցաւ գլուխը վեր առնել:

Շաբաթը մէկ - երկու անգամ կ՝այցելէի իրեն: Հակառակ իր հիւանդութեան, մեծապէս կը հետա - քրքրուէր օրուան աւցուդարձերով եւ իր խոր - հուրդները կուտար: Իրատես էր ու յստակատես. — Մինչեւ վերջին վայրկեանը անկեղծ պահեց իր մտքի պայծառութիւնը:

1945 Մարտ 8ին հինդշաբթի օր իրեն այցելած էր Ազգերու Դաշնակցութեան Գաղթականաց բար - ձըր - կոմիսարի օգնականը, Տօքթոր Ռուլման՝ տեղեկութիւններ տալու համար նոր կարգադրու - թեանց մասին: Պատիսեան չատ յստակ կերպով իր տեսակէտները պարզած էր այդ առթիւ:

Յաջորդ օրը՝ ուրբաթ՝ ժամադրուած էի՝ չա - բաթական այցելութիւնս տալու համար իրեն: Ձամբայ չելած՝ հեռաձայնը կը հաղորդէր թէ Պատիսեան չատ յոգնած կը զգայ ինքզինքը եւ կր խնդրէ միւս օրուան յետաձգել մեր տեսակցու - թիւնը:

Իսկ միւս օրը, 10 մարտ չաբաթ առաւօտ, Պատիսեան որդի հեռաձայնով կը գուժէր՝

— Հայրս մեռաւ այս առաւօտ ժամը 7ին:

Ահա՛ այսպէս անակնկալ կերպով եւ անժա - մանակ մեզմէ անդարձ բաժնուեցաւ այն մարդը, որ Հայաստանի Հանրապետութեան ամենախան - դավառ օրերուն վարչապետ եւ արտաքին գործե - րու նախարար եղած էր, որուն անունը Հայաստա - նէն սկսեալ մինչեւ Սփիւռքի ամենայետին անկիւ - նը արձագանգ գտած էր եւ որ արտասահմանի մէջ ալ իր ամբողջ կեանքն ու գործունէութիւնը նուի - րած էր հայ ժողովուրդի բարօրութեան:

●

Իր մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ, քա - նի մը տողով տանք գլխաւոր դիծերը կեանքին, ո - րուն վերելքը եղաւ չատ արագ, երիտասարդ տա - րիքին հասնելով իր բարձրադոյն աստիճանին:

Մեր ողբացեալ ընկերը ծնած էր Թիֆլիզի մէջ 17 Փետրուար 1874ին: Իր նախահայրերը չորս սե - րունդէ ի վեր հաստատուած էին Կովկասի մէջ: Թէ՛ հօր եւ թէ մօր կողմէ կը սերէր ծանօթ ընտա - նիքներէ:

Մայրը՝ Մարիամ Պատիսեան (ծնեալ Ղամ - բարեան) չայտնի գրագիտուհի էր եւ հրատարա - կած է կարգ մը վէպեր («Անոր ճանապարհի վրայ» եւայլն): Մօրը հայրը՝ Ղամբարեան՝ Վրաստանի ընդհանուր դատախազ էր, ասոր եղբայրներէն Գէորգ Ղամբարեան քաղաքային իրաւունքի ուսու - չապետ էր Մոսկուայի համալսարանին մէջ, իսկ

Պօղոս Ղամբարեան՝ Քիէվի եւ Վարշաւայի Պետա - կան դրամատան տնօրէն եղած է:

Հայրը՝ Յովհաննէս Պատիսեան Մոսկուայի եւ Հայտըլպէրկի համալսարանները աւարտած է իբրեւ ճարտարագէտ - գիւղատնտես եւ եղած է Թիֆլիզի եւ Զաքաթալայի (Ձառ) շրջաններու պե - տական կալուածներու պետ: Հօրեղբայրը՝ Գաբ - րիէլ Պատիսեան երկրաբան էր՝ Դորպատի համա - լսարանէն: Երէց եղբայրը՝ Կոստանդին Պատիս - եան՝ հիմնադիրներէն մէկն էր «Հայ Յեղափոխա - կանների Դաշնակցութեան», որ եռքէն դարձաւ «Հ. Յ. Դ.» կուսակցութիւնը: Կոստանդին Պա - տիսեան առաջնակարգ դէմք մը դարձաւ Կովկասի մէջ, մանաւանդ մեծ դեր կատարեց Բագուի «Մարդասիրական ընկերութեան» մէջ: Միւս եղ - բայրը՝ Գէորգ, իրաւագէտ էր եւ հանրային չայտ - նի գործունէութիւն ունեցած է՝ մանաւանդ իբրեւ հրապարակագիր:

Իսկ փոքր եղբայրը՝ հանքագէտ Լեւոն զոհ զնաց Օլթիի կուիներուն, 1920ի աշնան:

Նախնական եւ երկրորդական կրթութիւնը ստացած էր իր ծննդավայրին՝ Թիֆլիզի դասական գիմնազիոնին մէջ, որմէ ետք հետեւեցաւ բժշկ - ութեան, նախ Մոսկուայի համալսարանին մէջ, ուր մնաց երեք տարի, չետոյ անցաւ Խարքովի բժշկ. համալսարանը: Իբրեւ բժիշկ վկայուելէ վերջ, կատարելագործուելու համար գնաց Պեր - լին, ուր Պրոֆ. Վիրխովի եւ Պրոֆ. Քլեմպերըրի դասընթացքներուն հետեւեցաւ:

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

(Մնացեալը յաջորդով)

Արաբական հանգուցարար

Մարտ 15ին պիտի գումարուի Արաբական Դաշնակցութեան վեցերորդ համագումարը: Օրա - կարգին վրայ կը գտնուին չատ մը հիմնական խընդ - դիրներ որոնք սերտ կապ ունին ճօթը անգամ պե - տութեանց քաղաքականութեան հետ: Գլխաւոր հարցերն են.— Պաղեստինի ապագան, անգլեւե - գիպտական վէճը եւ Մեծն Սուրիոյ ծրագիրը որ կը տրամադրէ միացնել Անդրյորդանանը, Իրաքը, Սուրիան եւ Պաղեստինի մէկ մասը: Այս խնդիր - ները թէեւ երեք տարիներ հարցեր կը թուին, բայց իրականին մէջնտերաօրէն կապուած են իրարուհետ:

Այս համագումարը Արաբական Դաշնակցու - թեան ամէնէն կարեւոր ժողովը պիտի ըլլայ եւ կը վախցուի որ պատակտումներ ծագին: Մինութեան անդամները չատոնց ճղճած ըլլալով իրենց դիրքը Պաղեստինի մասին, այնքան մտահոգ չեն եբեւեր այդ ճակատին վրայ որքան անգլեւեգիպտական վէճին եւ Մեծն Սուրիոյ ծրագրին առթիւ: Այս եր - կու խնդիրները փորձաքար մը պիտի ըլլան Արաբ - ներու հանդուրժողութեան համար որուն վրայ հիմնուած է Արաբական Դաշնակցութիւնը: Այս վերջինը եգիպտոսի հետ է, Նեղոսի հովիտին (Սու - տան) միացման հարցին մէջ. բայց այն օրէն ի վեր որ Եգիպտոս որոշեց խնդիրը Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան յանձնել, նոր կացութիւն մը ստեղծուած է: Թէեւ Եգիպտոս վստահ է որ Սու - րիա, Լիբանան եւ ետքն ուժ պիտի տան իրեն, Միացեալ Ազգերու ժողովին մէջ. բայց Անդրյոր - դանի եւ Իրաքի դիրքը յուրջ մտահոգութիւն կր պատճառէ: Հակասական զրոյցներ շրջան կ՝ընեն այս առթիւ, եւ հակառակ հրատարակուած հեր - քումներուն, ընդհանուր տպաւորութիւնն այն էթէ Անդրյորդանան եւ Իրաք Եգիպտոսի պիտի ձայ - նակցին միայն այն պարագային երբ Գահիրէ միա - նայ Մեծն Սուրիոյ ծրագրին, բան մը որ այնքան ալ հաւանական չէ: Եգիպտոս սերտ կապեր ունի Իրաքը Սէուտի հետ, որ ուժգնօրէն կ՝ընդդիմանայ հաշիմեան հզօր զանդուածի մը կազմութեան, (Մեծն Սուրիոյ ծրագիրը): Սուրիա եւ Լիբանան վտանգաւոր կը գտնեն այդ ծրագիրը իրենց անկա - խութեան համար, իսկ Իրաքի վարչապետը, Սա - յիտ Նուրի փաչա, ջերմագոյն կուսակիցը չէ Ապ - տուլլահ թագաւորին քաղաքականութեան:

Ամէն պարագայի մէջ, չատ բան կախում ունի համագումարին որոշումներէն:

Ազարը կը շարունակուի

Ճերայի (Գոլիս) Էվղաֆի տեսուչը «հանդս - տացուցիչ» զրուիչն մը հաղորդած է մամուլին (21 Փետրուար), մեծ պանդոկին՝ Թոքաթլեանի վարձակալութեան մասին, որ տեղի տուած էր զա - նազան պրոյցներու: Ի չգէս չայտնի է, փոքրա - մասնութեանց աղդ. սեփականութիւնները եւ կա - ուածները, դպրոց, եկեղեցի եւն. կը մատակա - բարուին Էվղաֆի կողմէ.—

Ահաւասիկ այդ զեկոյցը.—

1.— Թոքաթլեան անունով ծանօթ պանդոկը, որ կր գտնուի Պէյօղլու, Անկախութեան Պողոտա - յին վրայ, ծախուած չէ, այլ վարձու տրուած է այժմու վարձակալ Իպրահիմ Կիւլթանի:

2.— Պանդոկին կարասիները Նիքօլա Մէտովի - չի չեռնեալ վարձքերու եւ այլ պարտքերուն փո - խարէն փոխանցուած են Էվղաֆին, Պէյօղլուի եր - րորդ նօտարութեան կողմէ պատրաստուած 27 Յուլիս 1943 թուակիր եւ 8834 թիւ համաձայնա - գրով: Մինչեւ որ պարտքը վճարուի կարասիները

(Մուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդի» պատրաստի պատգամ. Առանձին

Ի՞նչ ոգեւորիչ եւ արտօնիչ հրեայ, հրեայ ազգի մասին ըսուած պիտի ըլլար հետեւեալ խօսքը, եթէ ան ելած ըլլար Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդի» բերնէն, որ ամէն առիթի ներքեւ կը կրկնէ, թէ ինք ոչ միայն ազգային է, այլ նաեւ միջազգային, ոչ միայն հայ է, այլ նաեւ մարդ։

Ամէն անգամ որ Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդի» ներկայացուցիչ մը կ՚ելլէ խօսքի, ան կը սկսի ըսելով, թէ ինք ոչ միայն հայ է, այլ նաեւ մարդ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԴԱՎԱԹԱՆԸ ԵՐԿՐԱՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Վիկն (Յատպ) 25 փետր.— Շաբաթ իրիկուն 22 փետր. տեսուչ ճարտարապետ Հ. Թումանյանի տան մուտքին մեծ բեռնատարներ կանգնած էին, որոնց վրայից իջեցնում էին հսկայական չափերի փայտեր։ Հ.Ա.Թ. Միության Վիկի մասնաճյուղի նախագահ Ա. Մուրադյանը (նոր Նիկոմեդիա), օր. Ն. Ղազարյանը (Մոսկվա), Ն. Ա. Ալեքսանդրյանը (Ռոստով), Ա. Ա. Ղազարյանը և օր. Ա. Մարտիրոսյանը (Ղրիմ) Տիկին Հ. Թումանյանի հետ միասին ուրախությամբ էին դիտում այս պատմական տեսարանը։ Ֆինանսական փոփոխ մեծ դժվարությունների հետևանքով Հ. Թումանյանը ստիպված էր հրաժարվել «Ծաղիկ Հայաստանի» հրատարակությունից։ Ինքը, տիկին Հ. Թումանյանը և նրանց ընտանիքի մյուս անդամները ամեն կերպ ջանում էին, որ «Ծաղիկ Հայաստանի» հրատարակությունը չդադարի։ Ֆինանսական դժվարությունների հետևանքով Հ. Թումանյանը ստիպված էր վաճառել իր տունը։ Ահա այդ տունն էին այդ օրերին քանդում

Էֆդաֆին ձեռքը պիտի մնան իրեւ մնայուն ապրանք (տէմիրպաշ էչեա)։

Արդի վարձակալը յանձնառու եղած է ամբողջովին վճարելու եւ սկսած է վճարել ամբողջութիւնը այն պարտքերուն, զորս վճարելու յանձնառութիւն ստանձնած էր Նիքոլա Մէտովիչ՝ վերը յիշուած համաձայնագրով։ Երբ վարձակալը էվ-զաֆին մօտ իր պարտքը վճարէ, այդ պարագային անոր պիտի վերադարձուին կարասիները, զորս վարձակալին ծախած են Նիքոլա Մէտովիչի ժառանգորդ տիկինը եւ զաւակները։

Այս կացութեան մէջ կրկին կը խնդրեմ որ հանրային կարծիքին տեղեկացնէք թէ մէջտեղը ոչ էվզաֆին ծախուած մէկ չէնքը գոյութիւն ունի եւ ոչ ալ էվզաֆին կորսեան մատնուած մէկ իրա-ւունքը»։

ԼԵՀԵՐՈՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇԻՆՔԸ

Լեհաստանի Սէյմը (խորհրդարան) հանդի-սաւորապէս խոստացաւ «Ազատութեան մեծ դա-չինք մը» պարգեւել ազգին, ապահովելով քաղա-քացիներու իրաւունքները։ Մարտ 5ին 13 կէտէրէ բաղկացած յայտարարութիւն մը հրատարակեց մարդկային իրաւունքներու մասին, իրրեւ ուղե-ցոյց, մինչեւ որ բոլորովին նոր Սահմանադրու-թիւն մը մշակուի փոխան 1921ի օրէնքին։ Ահաւա-սիկ այդ 13 կէտերը։—

1. Հաւասարութիւն իրաւունքներու, առանց ազգի, ցեղի, կրօնի, սեռի, ընկերային ծագումի, կրթութեան եւ աստիճանի խտրութեան։

2. Անբռնաբարելի ապահովութիւն ազգի, պաշտպանութիւն քաղաքացիներու կեանքին եւ սե-փականութեան։

3. Ազատութիւն խղճի եւ կրօնի։

4. Իրաւունք կրթութեան, ազատութիւն դի-տական հետազօտութեանց եւ գեղարուեստական ստեղծագործութեան։

5. Ազատութիւն մամուլի, խօսքի, ընկերակ-ցութեան, ժողովի, հրապարակային հաւաքումներու եւ ցոյցերու։

6. Իրաւունք ընտրելու եւ ընտրուելու պետա-կան իշխանութեան օրկաններու։ — 7. Անբռնա-բարելի ապահովութիւն բնակարանի։— 8. Գաղտ-նապահութեան նամակագրութեան։— 9. Իրաւունք պահանջներ, կոչեր, հանրադրութիւններ ներկա-յացնելու պետութեան եւ ինքնավար հաստատու-թեանց։— 10. Իրաւունք աշխատանքի եւ հան-դիստի։— 11. Իրաւունք ընկերային ապահովա-գրութեան եւ անկէ բխած բարիքներու։— 12. Պաշտպանութիւն ընտանիքի, մօր եւ զաւակի։— 13. Պաշտպանութիւն առողջութեան եւ ապահո-վութիւն աշխատանքի կարողութեան։

Յայտարարութիւնը միեւնոյն ատեն կ'ըսէ թէ մանաւանդ օրէնքով մը պէտք է արգիլել քաղաքա-ցիներու իրաւունքը եւ ազատութիւնները պայքա-րելու Լեհաստանի ժողովրդավար կարգուսարքին դէմ։ Գիւղացիական կուսակցութիւնը յայտարա-րութիւնը քուէարկելով հանդերձ, դիտել տուաւ թէ մամուլի զրաքննութիւնը՝ կը չարունակուի, թէ խօսքի եւ ժողովի ազատութիւնը կաշկանդուած է եւ իր երեսփոխաններուն ճառերն անգամ կը ջնջուին ատենադպրութենէն։

★ Լեհաստան կը յուսայ բարեկամութեան եւ փոխադարձ օգնութեան դաշնագիր մը կնքել քանի մը օրէն։ Արդէն դիւանագիտական յարաբերութիւն հաստատուած է Մ. Միութեան եւ Եուկոսլաւիոյ հետ եւ համաձայնութիւն մը ալ պիտի ստորագրէ Ֆրանսայի հետ, փոխան 1921ի զինակցութեան։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ կառավարութիւնը որոշեց վտարել Վիթթորիօ Էմմանուէլը եւ Ումպէրթօ թագաւորները, իրրեւ օտարականներ, եթէ փորձեն Իտալիա մտնել։ Միեւնոյն ատեն իրենք եւ իրենց ժառանգորդները պիտի չկրնան վերադառնալ իրենց ստացուածքները։

ԳԵՐԱԳՈՑՆ Ա.ՏԵՄԱՆԸ կը չարունակէ դատել Վիշիի նախկին դեսպանը, Ժը Պրինան։ Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ ան կը ջանար հաստատութիւն դիզել դրամական ատեն, ինչպէս եւ դիւանագիտական տեղեկութիւններ հաղորդել Գերմաններուն։ Հիմնադիրն էր Ֆրանսա-Գերմանիա կոմիտէին որ հաստատուեցաւ 1933ին եւ որ մօտ 300 միլիոն ֆրանք ստացած է Նացիներէն։ Վկայ կանչուած է նաեւ Տալատիէ։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ամսաթերթ, պաշտօնաթերթը Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին, պատկերազարդ, 8 էջ, մեծածաւալ, ֆրանսերէն բաժինով։

- Հայերէն բաժնին մէջ յօդուածներ ունին.— Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ Թ. ՀԵՐՈՑԵԱՆ, ԲԱԲԱՆԵԱՆ։ Նաեւ Մխոտ եւ արուեստ։ Երիտ. Շարժում, Ներքագիր եւն.։

Ֆրանսերէնը.— Տիկին Odette Mikaelian, ՀՈՒՐԻ ԻՓԷՔԵԱՆ, Ե. ՑՈՎԻԿ, Ժ. ԴՈՒՇԱՒՈՐԵԱՆ, պատմուածք մը ՌՈՒԲԻՆ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆԷ, էջեր Հայոց Պատմութենէն, Ֆրանքհայկական յարաբերութիւնները եւայլն։

Բաժնեգին տարեկան 240, հատը 20 ֆրանք։

Վարչութեան հասցէն՝ 43 rue Richer, Paris (9)։

Ա. ԽԱՏԻՍԵԱՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այրի Տիկ. Ա. Խատիսեան եւ որդին՝ Գէորգ կը խնդրեն ծանուցանել թէ իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ԽԱՏԻՍԵԱՆի մահուան Բ. տարելիցին առթիւ այդ մը պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ իր դերեզմանը, Père Lachaise։

Հ. Ց. Դ. Եդիպտացի կոմիտէն իր կարգին յիշեցնելով այս տարեդարձը, կը հրաւիրէ ընկերները եւ բարեկամները ժամադրուելու métro Gambetta, ժամը 10ին։

Théatre des Champs - Elysées
15 Ave. Montaigne, métro Alma - Marceau
Երեքշաբթի Մարտ 11ին, ժամը 21ին

Րաֆֆի Պետրոսեան

Հարաւային Ափրիկէ մեկնելէ առաջ պիտի տայ իր տարեշրջանին միակ ուրացադէսը։

Տոմսերը կը վաճառուին թատրոնը, Տիւրանի քով Place de la Madeleine եւ Bois Colombes, rue Victor Hugoի ժամադրածին խանութը։

16րդ տարեկան ցեփկոր

Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի սկաուտներուն, երէցներուն եւ գայլիկներուն

Հովանաւորութեամբ սկաուտական միջազգային գրասենեակին եւ մասնակցութեամբ Ֆրանսական եւ օտար սկաուտական միութեանց, եւ նախագահութեամբ Պ. ՄՈՐՔ ՍԱՆԻԻի (անդամ Ֆրանսական Ազգային Ժողովի)։ Կիրակի 9 Մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Salle de la Chimie, 28bis rue Saint Dominique (Métro Invalides)։

Սկաուտական ճոխ յայտագիր եւ ներկայացումներ։ Մուտք 200, 150 եւ 100 ֆրանք։

ՍՈՒԹԱՆ ԱՄԻՐՃԵԱՆ (Խարբերդցի) կը փընտռէ իր եղբայրը, Սարգիս Ժամկոչեան, որ պատերազմէն առաջ կը գտուէր Ճունաստան, հետեւեալ հասցէին՝ Sarkis Jamgotchian, Nigrita, Grèce կամ Salonique։ Լուր ունեցողները կը խնդրուի հաղորդել B. Manoukian, 131 rue Lafayette, Vienne, Isère France։ Յատկապէս կը խնդրուի Ամէնքի «Ազատ Օր»էն արտատպել։

Հ. Ց. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՐԱՖՖԻ խումբի ընկերական համակրական խնջոյքը՝ 16 Մարտ, ժամը 7էն 12, 8 rue Danton, métro Odéon, St. Michel։ Գեղարուեստական բաժին։

Հ ա մ ա ր գ

Կոմիտաս վարդապետի դէմքերէն «ԱՐՄԵՆԻԱ» երկսեռ երգչախումբի կողմէ, դեկավարութեամբ յայտնի երաժշտագէտ Պ. ՎԱՐԴԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆի, Պոմոնի նորակառոյց դպրոց սրահին մէջ, եւ ի նպաստ դպրոցին կահաւորման, կիրակի 16 Մարտ ժամը 3.30ին։ Երգահանդէսէն վերջ, տանդնաւոր դեկավարը պիտի դասախօսէ Կոմիտաս Վարդապետի 75ամեակին առթիւ։

Մախու տուն

Livry - Garganի մէջ, երեք յարկանի տուն մը ծախու է, 260 քառ. մեթր տարածութիւն։ Իւրաքանչիւր յարկը ունի 3—4 սենեակ։ Պարտէզին մէջ 60 քառ. մեթր տարածութեամբ արհեստանոց մը։ Տաք պաղատու ծառեր։ Շաբթուան մէջ դիմել **Chaussures Souren**, 60 rue Pixéricourt, Paris, Tél. Men. 84-72։ Իսկ չարաթ եւ կիրակի օրերը.— 31 Ave. d'Alembert, Livry Gargan, Tel. le Raincy 15-65։

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղը իր խնդակցութիւնները կը յայտնէ իր անդամ Ա. խումբի բերդապահ Ժիրայր Ռաքըճեանի անդրանիկ զաւկին՝ Bernardի ծնունդեան առթիւ։

Laboratoire de Trocadéro
CRÈME DE BEAUTÉ
ROSE DE L'ILE DE FRANCE
Արժանացած ծանօթ մասնագէտներու գնահատանքին

Crèmeին գլխաւոր յատկութիւնն է սնուցանել մորթը եւ պահել անոր փափկութիւնն ու թարմութիւնը, արգիլելով եւ անհետացնելով կնճիռները։ Կը գործածուի նաեւ ձեռքի ճեղքուածքներու եւ արեւի դէմ պաշտպանելու։

Դիմել ուղղակի հաստատութեանս անձամբ (երկուշաբթի եւ շաբաթ օրերը) եւ նամակով։

20 Rue Scheffer, Paris (16), métro Trocadéro,
Ave. Paul Doumer հեռ. **Klé. 26-49**

ինչպէս նաեւ գլխաւոր դեղարանը,
Pharmacie de France
13 Place du Havre, Paris (Gare St. Lazareի մօտ)

ՅՕՒՇԱՏԵՏՐ

ՀՅՄ ԱՐՇԱԿ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Ներկայ պիտի ըլլայ ընկեր Գասպար Իփէքեան։

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Սէն ժերմէի «Հայաստան» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՑԼ (Սէնթ Անթուան).— Հ. Ց. Դ. ընկեր Կարօ ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր «Մարզպետ» եւ «Հայր Աբրահամ» խումբերը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 7.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէին դասախոսական ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Ա. Ահարոնեան ակումբը։ Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները, Նոր Սերունդը եւ Սանուհիները։

ՏԻՒՒԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Րաֆֆի», «Վ. Մամիկոնեան» եւ «Աբարատ» խումբերու խառն ժողովը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 9ին՝ Հ. Ց. Դ. Տան մէջ։ Զեկուցում պատղամաւորի եւ ուրիշ հարցեր։

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Խոտիսեան» խումբի ժողովը՝ երեքշաբթի իրիկուն, ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Գիւլխանեան» խումբի ժողովը՝ երեքշաբթի, Պար Սանթրալի (Լավիսթ) մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ ՄԱՐՏ 29ի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Մարսէյլի մասնաճիւղին դիւերթային պարահանդէսին Hotêl de la Plage (ex Salon Sabattier)ի սրահներուն մէջ։ Շարք մը անակնկալներ։ Մանրամասնութիւնները յետագային։

Փոխադրութիւն ընկերութիւն
Transport Robert

Կը ստանձնէ ամէն կարգի եւ ամէն ապրանքի փոխադրութիւն, տրամադրելով բեռնաթափ կառք։ Նոյնիսկ երկար պայմանաժամով վարձու կուտայ օթօ, քամիոն եւայլն։ Դիմել 66 Allée de la Seine, Issy les Moulineaux։ Հեռաձայն Mic. 28—16։

Մախու վայր

Կտրուած մասնաւորաբար կեդր։ Չեռուցման համար։ Ընկերութիւնը կը ստանձնէ նաեւ մինչեւ տուն փոխադրութիւնը։ Դիմել Ուղուեան - Տէր Թոմասեան ընկերութեան, 66 Allée de la Seine, Issy les Moulineaux, Tél. Mic. 28-16։

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

Ճաշարան Իրան

Տնօրէնութեամբ ԿԱՐՊԻՍ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆի
9 Rue Serpente, Paris (6) Սէն Միշէլի կեդրոնը
ԿԸ ԳՈՀԱՑՆԷ ԱՄԷՆԷՆ ՆՈՒՐԲ ՃԱՇԱԿՆԵՐԸ։ ԱՆԹԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ, ԴԻՒՐԱՄԱՏԶԵԼԻ ԳԻՆԵՐ, ԱՐԵՒԵԼ։ ԸՄՊԵԼԻՆԵՐ՝ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՍԱՓՐԻԶՆԵՐ՝
ԵՒ ՎԱՐՍԱՑԱՐԴԱՐՆԵՐ
Foire Internationale de Lyon du 12 au 21 Avril, 1947
Groupe 34 Bâtiment 13, Stand 14



Parfumerie
Jac-Mot
ՅԱԿՈԲ
ՄՈԹԵԱՆ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏԵՂԷՆԻ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ

136 RUE BOILEAU, LYON
Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառին մէջ կը ցուցադրէ իր զարդան տեսակի անուշահոտութիւնները։

Պղպեղուտիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**։ Զեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Փ. փպղեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél Gob 64-54։ *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 *եւ* 4—18. *գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը։ Հարդակցութիւն՝* métro։ **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière**։

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Dimanche 9 MARS 1947 Կիրակի 9 ՄԱՐՏ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4980–Նոր շրջան թիւ 589 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Հերկել, հերկե՛լ, ցեցոտ երգել

Ո՛վ որ գործ ունեցած է ռեւէ խմբագրութեան հետ, դիտած պիտի ըլլայ իսկ եւ իսկ հայկական ճարտարարուեստ մը,—«արուեստ քերթողական»:

Անշուշտ բուն արուեստը չէ այս, այլ տեսակ մը արհեստ: Ըսէք՝ մարմաջ:

Վարժութիւնը դպրոցէն, ծաղկոցէն կը սկսէր, երբ Թուրքիա կը գտնուէինք:

Դարձանք ծիւնն տաչեղ՝ աշխարհի բոլոր ա-փերուն վրայ:

Ընտելացանք հաղարումէկ սովորութեանց եւ մասնագիտութեանց:

Օտարութիւնը, տառապանքն ու աշխատանքը սրեցին մեր միտքը: Հետզհետէ արձագան թաքուն, թանկագին ընդունակութիւններ:

Մէկ խօսքով, այնքան բան սորվեցանք որ, մեր գլուխը միշտ բարձր մնաց ամէն տեղ: Կրցանք ճակատագրաց չափուիլ բիւիկներու հետ:

Եւ սակայն, մեր կարգ մը արմատացած ունա-կութեանց հետ, ոտանաւոր գրելու մարմաջն ալ եկաւ նստաւ մեր գլխուն, ինչպէս չփացած կատու մը: Քալեց մեղի հետ: Մեր գլխուն մէջ: Մեր մատներուն վրայ: Սենեակին անկիւնը բազմած կամ անկողնի մտած առեն: Գաղաքին թէ գիւղին մէջ: Ծանութէն մինչեւ սրճարան:

Թղթատարը միշտ ալ կը բերէ ոտանաւորներ, տարիներէ ի վեր:

Եւ ի՛նչ սրտառուչ նամակներ, իւրաքանչիւր ոտանաւորի հետ:

Մանաւանդ անոնք որ երիտասարդ են եւ թեր-խաչ հայերէն մը գիտեն, ո՛րքան խոնարհամտու-թեամբ կը ներկայացնեն իրենց արտադրութիւն-ները: Կը խնդրեն որ ներողամիտ ըլլանք սխալնե-րուն: Եւ սրբագրենք, եթէ արժանի կը գտնենք, որպէսզի քաշալերուին:

Կան ալ որ կ'ուզեն լսել մեր թելադրութիւն-ները, —ըսէ՛ք, շ ե ւ ո ւ ր ո ւ-լու համար:

Լսենք, միանգամ ընդ միշտ, թէ երբեք չենք անտեսեր թուղթի յետին կտորը:

Ուշադրութեամբ կը կարդանք ինչ որ կը հաս-նի մեր ձեռքը: Եւ եթէ չենք պատասխաներ — կամ բացառիկ պարագաներու մէջ միայն կը պատաս-խանենք — այդ չի նշանակեր թէ կ'արհամարհենք:

Ընդհակառակն: Երբեք այսքան բարեացակամ եղած չէինք, կայծեր, յոյսի նշոյլներ փնտռելու համար որեւէ հայատառ գրութեան մէջ:

Եւ երբ գտեր ենք, մեր պարտականութիւնն եղած է հետապնդել, որպէսզի կէս ճամբան չմնայ, ստորագրողը:

Անշուշտ շատ մը սիրտեր ալ կոտրած են, բո-լորովին անկախ՝ մեր կամքէն:

Եւ եթէ այսօր հրապարակաւ կ'արտայայ-տուինք, դարձեալ նոյն մտահոգութիւնն է որ կ'առաջնորդէ մեզ,— ուղղութիւն ցուցնել, որպէս զի նոր ծիլեր ծաղկին:

Մեր առաջին թելադրութիւնը,— կարելի եղա-ծին չափ դիմադրել ոտանաւոր գրելու թուլու-թեան, երբ կը պակսին բանաստեղծի խառնուածքը եւ կոչումը:

Բանաստեղծութիւնը ձիրք մըն է, որ ամէնուն տրուած չէ: Նոյն իսկ անոնք որ այդ շնորհին ար-ժանացած են, ընդհանրապէս կը կարօտին տոկուն ճիգի, մշակումի: Երկունքի:

Ամէն զգացում, տպաւորութիւն կամ յղա-ցում յանգի վերածուելով բանաստեղծութիւն չի դառնար: Մանաւանդ մեր ժամանակներուն մէջ:

Տարրական պայման է հերկել, հերկել, յետոյ երգել: Անշուշտ եթէ երգեր կան որ ինքնաբերա-բար կը հոսին:

Ուրիշ առիթներով ըսած ենք եւ անդամ մը եւս կը յիշեցնենք,— մեր բանաստեղծութիւնը կը փայլի դերարտադրութեամբ: Արձակն է որ դար-ձեր է խորթ զաւակ, բոլոր գաղութներուն մէջ: Մեծ թէ փոքր դրիչներու համար:

Մինչդեռ, ամէնէն աւելի արժանի էր մեր ամ-բողջ դուրդուրանքին:

Մեր անհամար գրողներուն մէջ, քանի՞ հոգի պիտի կրնայիք համրել որ այդ մտահոգութիւնն ունենային:

Գիտենք, շատեր կան որ աւելի դիւրին կը գտնեն ոտանաւորի մը յանդերը յարմարցնել, քան թէ տասը տող արձակ մշակել:

Բուն վէրքն ալ ա՛յս է:

Շ.

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ԽԱՏԻՍԵԱՆ

(Ր. եւ վերջին մաս)

Թիֆլիզ վերադարձին, իբրեւ բժիշկ գործելէ աւելի մասնաւոր հակում ցոյց տուաւ հանրային գործունէութեան: 1902ին ընտրուեցաւ անդամ քաղաքային վարչութեան, պաշտօն՝ զոր վարեց չորս տարի: 1906ին նշանակուեցաւ Թիֆլիզի քա-ղաքագլուխի առաջին փոխանորդ: Այս պաշտօնին վրայ մնաց մինչեւ 1909, երբ ընտրուեցաւ Թիֆ-լիզի քաղաքագլուխ:

Կովկասի մէջ իր հանրային գործունէութեան ամէնէն երկար շրջանն էր այս: 1909էն մինչեւ 1917 վարեց Կովկասի մայրաքաղաքին քաղաքա-գլուխի պաշտօնը, մեծ ձեռնհասութեամբ, ար-ժանանալով թէ տեղական ժողովուրդներու եւ թէ պետական շրջանակներու գոհունակութեան եւ ընդհանրութեանց: Շի արարական շատ մեծ աշ-խատանքներ կատարած է ողբացեալ Խատիսեան Թիֆլիզի մէջ, որ թէեւ աշխարհագրականօրէն վրացական հողամաս էր, սակայն իրականին մէջ հայկական ոստան մըն էր: Հայ մշակոյթը, հայ թատրոնն ու արուեստը, հայ մամուլն ու գրակա-նութիւնը առաջին դիծին վրայ կը փայլէին Թիֆ-լիզի մէջ, Խատիսեանի իշխանութեան օրով: Իր անունը երախտագիտութեամբ կը յիշեն ոչ միայն Հայերը, այլեւ բոլոր կովկասեան ժողովուրդները: Կովկասի քաղաքական, վարչական, դատական եւ դինուորական բարձր շրջանակներու հետ սերտ եւ մտերմական կապեր ունենալով, մասնաւորապէս օգտակար եղած է հայ, վրացի, ռուս եւ այլազգի քաղաքական յանցաւորներու եւ բանտարկեալնե-րու, զորս ազատելու համար ոչ մէկ ջանք չէ խնա-յած: 1912ի գարնան Ս. Պետերբուրգի մէջ տեղի ունեցող Հ. Բ. Դաշնակցութեան մեծ դատին ա-տեն եւս, Խատիսեան իբրեւ վկայ լսուեցաւ եւ իր նպաստաւոր յայտարարութիւնները մեծապէս աղ-դեցին դատարանին վրայ:

Թուրքերը իրենց մեծ հակայարձակողականով կր սպառնային ամբողջ Կովկասին, Խատիսեան անա-սան մնաց իր պաշտօնին վրայ եւ հակառակ փո-խարքայ Վորոնցով Դաշկովի եւ կառավարութեան նահանջի որոշումին, յայտարարեց որ ինք պար-տաւոր է մնալ իր դործին գլուխը՝ արդիլելու հա-մար ժողովրդական խուճապը եւ տեղաւորելու՝ հասնող գաղթականները:

Համաշխարհային պատերազմին 1914—1917՝ Կովկասի 44 քաղաքներու Միւնիճեանց նախագահ ընտրուեցաւ եւ այդ հանդամանքով գնաց Մոս-կուա, ուր խօսած իր պատմական ճառով բոլորին համակրանքն ու բարեկամութիւնը շահած էր:

Այդ շրջանին Թիֆլիզի «Ազգային Մորհուր-դ»ին բերաւ իր օգտակար աջակցութիւնը:

Բոլշեւիկեան յեղափոխութենէն վերջ, Խա-տիսեան ձգեց Թիֆլիզն ու անցաւ Հայաստան, ուր 1917ի վերջերէն մինչեւ 1918ի սկիզբները Աղեք-սանդրապոլի քաղաքապետի պաշտօնը վարեց:

Այնուհետեւ սկսաւ իր դիւանագիտական աս-պարէզը:

1918ի առաջին վեցամսեակին Անդրկովկասի կառավարութեան եմմատական նախարար նշանակ-ուեցաւ:

1918 Փետրուարին մասնակցեցաւ Տրապիզոնի Մորհրդաժողովի, իբրեւ անդամ Անդրկովկաս-եան Սէյմի պատուիրակութեան:

Նոյն տարուան Մայիսին Պաթումի մէջ դու-մարուած Մորհրդաժողովին եւս մասնակցեցաւ Անդրկովկասեան Սէյմին կողմէ:

Հայաստան անկախ հռչակուելէ վերջ, Խա-տիսեան մասնակցեցաւ այն պատուիրակութեան, որ Աւետիս Ահարոնեանի գլխաւորութեամբ Պոլիս ղրկուեցաւ 1918 Յունիսին:

1918 Նոյեմբերին Հայաստանի Հանրապետու-թեան արտաքին նախարար նշանակուեցաւ:

1919 Փետրուարին դարձաւ վարչապետ, պաշ-տօն՝ զոր վարեց մինչեւ 1920 Մայիս, երբ իրեն յաջորդեց բժիշկ Համօ Օհանջանեան (Բիւրօ-կա-ռավարութիւն):

1920 Յուլիսէն մինչեւ Հոկտեմբեր իբրեւ լիա-զօր պատուիրակ Հայաստանի կառավարութեան՝ 20 միլիոն տոլարի հանդանակութիւնը գլուխ հա-նելու համար այցելեց արտասահմանի հայ գա-ղութները՝ Թուրքիա, Եւրոպա, Եգիպտոս, եւն.:

Հոկտեմբերի վերջերը վերադարձաւ Հայաս-տան, երբ արդէն Թուրքերը յարձակած էին եւ ճգնաժամային վիճակի մէջ էր երկիրը: Պատասխա-

Ամերիկեան ծանուցագիր մը Խ. Միւնիճեանի

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւ-նը ծանուցագիր մը ուղղեց Խ. Միւնիճեան, բողո-քելով թէ «անարդար միջամտութիւններ կը կա-տարեն Հունգարիոյ ներքին գործերուն մէջ»: Ծա-նուցագրին մէկ պատճէնը ղրկուեցաւ Լոնտոն:

Այս բողոքագրին պատճառը այն է որ, խոր-հրդային զինուորները անցեալ շաբթու փչեթայի մէջ ձերբակալեցին հակաբոլշեւիկ երեսփոխան մը, Պէլա Քովաց, ամբաստանելով թէ լրտեսութիւն եւ ուրիշ ձեռնարկներ կատարած է Խ. Միւնիճեան դէմ: Ամերիկեան ծանուցագիրը կ'ըսէ թէ Մ. Նա-հանգները հիմնաւոր չեն գտներ եղած ամբաստա-նութիւնները: Միեւնոյն ատեն մտահոգութիւն կր յայտնեն թէ այս ընթացքով «փոքրամասնութեան դիկտատուրա» մը պիտի հաստատուի Հունգարիոյ մէջ: Ամբաստանեալ երեսփոխանին ձերբակալու-թիւնը կատարուած էր խորհրդային հրամանատա-րութեան հրահանգով, անոնց լուր տալու դաշնա-կից վերստուգիչ յանձնաժողովին անդլիական եւ ամերիկեան ներկայացուցիչներուն: Հրատարակ-ուած տեղեկութեանց համաձայն, այնուհետեւ հա-մայնավարները եւ իրենց աջակիցները երկար պայքար մղեցին, տապալելու համար փոքր կալ-ուածատէրերու կուսակցութիւնը, որ մեծամաս-նութիւն կր կազմէ խորհրդարանին մէջ: Ձերբա-կալուած երեսփոխանն ալ այդ խմբակցութեան ընդհ. քարտուղարն է:

Ցայտնի չէ թէ Անդլիան ալ նոյնիմաստ ծա-նուցագիր մը պիտի ղրկէ՞ Բայց անդլ. թեր-թերը կը գրեն թէ պաշտօնական յայտարարութիւն մը պիտի ըլլայ Լոնտոնի մէջ, ամերիկեան ծանու-ցագրին քննութենէն վերջ:

Իրաղեկ աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ ծանու-ցագիրը շատ աւելի ուժեղ է քան ուրիշ նմանօրի-նակ դէկոյցներ: Ամերիկան բացէ ի բաց կր մե-ղադրէ խորհրդային հրամանատարութիւնը թէ տապնապ մը բացած է, ուղղակի միջամտելով:

Յունական ներքին դրութիւնը

Մամուլի աշխատաւորներու գործադուլը չէ վերջացած տակաւին, հակառակ երկու կողմի ջանքերուն: Գշ. օր հրատարակիչներու սէնտիքան նոր բանաձեւ մը կը ներկայացնէր, առաջարկելով 12 առ հարիւր յաւելում, 5 առ հարիւր ալ երբ թերթերը հրատարակուին չաբաթը 7 օր: Այս առ-թիւ տեսակցութիւն մըն ալ տեղի ունեցաւ վարչա-պետին հետ եւ լաւատեսութիւն կը տիրէր եւլէի մասին:

թեր, 2369 դէմ): Նշանակէն որ տոգորականը կը շարու-նակուի: Կառավարութիւնն ալ հաստատ մնալով իր տեսակէտին վրայ, կը շարունակէ տեղեկա-տուներ փակցնել պատերու վրայ, օրուան լուրերը հաղորդելու համար:

Միեւնոյն ատեն թուղթիկներ լոյս կը տեսնեն, զանազան հոսանքներու կողմէ: Առջի օր «Իմանի-թէ»ն երկար յայտարարութիւն մը փակցուցած էր պատերու վրայ, աղդարարելով թէ «Հանրապե-տութիւնը վտանգի տակ է»: Այս առթիւ կ'ըսէր թէ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

թենէն վերջ նախագահ նշանակուեցաւ Ալեքսանդ-րապոլի Հաշտութեան Ժողովին պատուիրակու-թեան եւ 1920 Դեկտեմբեր 2ին ստորագրեց Ծանօթ դաշնագիրը Թուրքիոյ հետ, առանց գիտնալու որ նոյն օրը արդէն Հայաստան խորհրդային փշխա-նութենէն ձեռքը անցած էր:

1920 Դեկտեմբեր 24ին Հայաստանէն մեկնելով անցաւ Եւրոպա: Փարիզ հասաւ 1921 Փետրուա-րին՝ եւ անդամ նշանակուեցաւ Հայաստանի Հան-րապետութեան Պատուիրակութեան եւ հոս դիւա-նագիտական բոլոր ձեռնարկներուն մասնակցեցաւ Ս. Ահարոնեանի հետ, գնաց Լոնտոն եւ Լոզան (1923—24): Ահարոնեանի հիւանդանալէն վերջ, դարձաւ նախագահ Հ. Հ. Պատուիրակութեան եւ նախագահ Հայ Գաղթականաց Մորհուրդին ու իր Օֆիսին: Մինչեւ իր մահը պահեց Գաղթ. Մոր-հուրդի նախագահութիւնը:

Իր բեղուն կեանքը մանրամասնօրէն պատկե-րացնելը կ'ինչայ ապագայ կենսագիրին: Իր գոր-ծունէութեան կարեւոր մէկ շրջանը կը նոյնանայ մեր օրերու քաղաքական պատմութեան հետ:

1917ին միայն մտած էր Հ. Բ. Դաշնակցու-թեան մէջ, որուն հաւատարիմ մնաց մինչեւ վերջ, ձեռնհասօրէն եւ պարկեշտօրէն կատարելով իրեն վստահուած բոլոր գործերը:

Իր քաղաքական յուշերը գրեց «Հայրենիք»ի մէջ, ետքէն ալ իբրեւ դիրք հրատարակեց «Հա-յաստանի Հանրապետութեան Ծագումն ու զարգա-ցումը» անունով: Աչխատակցեցաւ նաեւ «Հայրե-նիք» օրաթերթին: Բեմբասաց էր եւ իր ճառերով կը խանդավառէր բազմութիւնները:

Այսօր իր դերեզմանին այգի երթալով, մեր յարդանքի ու երախտագիտութեան տուրքը կը հա-տուցանենք հայութեան այս մեծ զաւակին:

ՀՐԱՆՏ ՄԱՄՈՒԼԵԱՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

ԻՆՉՊԷՍ ՊԱՏԱՀԵՑԻՆՔ ԼՐՏԵՍԸ

Թուրք ոստիկանութիւնն ալ դուց սորված էր եւ ամենուրեք կը հոլովէր «Նոր Սերունդ» բառը:

Մել բաղմաթիւ եկեղեցիներու կիւրակնօրեայ պատարագներուն մամ բռնողներ, փոխասացները, դպիրները ղզալի կերպով նուազած ըլլալով, քահանաներն ու տիրացուները ալ քրթմնջել սկսած էին: Մեղի կը մխանային քաղաքի եւ գաւառներու բաղմաթիւ պատանիները:

Ծմռրատիպ թերթեր սկսած էին հրատարակուիլ նաեւ գաւառներու մէջ,— «Ծուխակ», «Գաւառի ձայն», «Տիգրիս», «Սլփան» եւն.:

Իսկ քաղաքին մէջ «Նոր Սերունդ», «Հայեացք», «Կոչնակ» (հնչակեան) եւն.:

Քամիսէր Իպօն, Ակեահ եւ բոլոր ոստիկանապետները գիշեր - ցերեկ հոս ու հոն կը վազէին մեր շարժումը ուսումնասիրելու եւ խիստ միջոցներ ձեռք առնելու համար:

Ցաչս ոստիկանութեան, ամէնէն կասկածելիները էին Բարունակ եւ Ա. Բրուտեան:

Բարունակենց տան դրան առջեւ պտնուած ծերուկները, իր կորացած մէջքով, կատարեալ սան - դուղի մը դեր կը կատարէր Քամիսէր Ակեահի համար: Ան՝ յաճախ գիշերները կը բարձրանար ուռենիին վրայ ու սենեակին պատուհանէն կը լրտեսէր ներսի անցուդարձը:

Այդ խնդիրը խաոն ժողովին դրուեցաւ եւ լիազօրեցինք գործադիր մարմինը որ պատժէ «հայասկեր ճիւաղ»ը: Ժողովր չաբաթ մը պայմանաժամ սահմանեց:

Այս անդամ սակայն ուրիշ մըն էր հնարագէտը, խմբապետին հիւանդութեան պատճառով:

Ուռենին վարէն սղոցուած էր ու պիտի կրնար կանգուն մնալ, մինչեւ Ակեահը բարձրանար ու հասնէ ճիւղերուն կողմը երթար, պատուհանէն ներսը լրտեսելու համար:

Բարունակենց ճրագը վառ էր: Մենք դիմացի տան (Տէր Սիմոնենց) պատուհանէն անհամբեր կը սպասէինք ճիւաղին:

Ան կ'ուշանար: Վերջապէս եկաւ ոստիկանի մը ուղեկցութեամբ եւ սկսաւ բարձրանալ ծառին վրայ:

Մեր չունչը բռնած ու սրտատրոփ կը սպասէինք ուռենիին տապալումին, որ կ'ուշանար:

Ակեահը կը յառաջանար հասց ճիւղին վրայ, երբ ծառը տապալեցաւ մեծ աղմուկով մը, խանգարելով դիշերային լռութիւնը:

Ուրախութենէն կը ցատկրտէինք մութ սենեակին մէջ եւ ուշի ուշով կը դիտէինք անցուդարձը:

Ոստիկանը կը փորձէր չալակն առնել իր վրանասուած պետը եւ տանիլ. բայց չկրցաւ:

Վերջապէս յուսահատած, զիմեց Խորէնեան Գալուստ էֆէնտիին տունը, դուռը ծեծեց ու խնդրեց որ՝ մշակն արթնցնէ եւ ղրկէ իրեն օգնելու, «Կապուտիկեանները դրան քով կը սպասեմ, շուտ ղրկէ», պատուիրեց սպառնագին եւ հեռացաւ:

Քանի մը վայրկեան էն, դէպքին վայրը հասան Գալուստ էֆէնտին (պետական պաշտօնեայ) եւ իր հուժկու, յաղթանդամ ծառան՝ Մուրատը:

Ակեահ փոխադրուեցաւ Գալուստ էֆէնտիենց տունը:

Մեր սիրելի ուռենին ճղակտոր ինկած կը մնար ու մենք անհանդիստ ու ահ համբեր կը սպասէինք լուսաբացին:

Խորէնեան Գալուստը մեր դրացին էր եւ մեր տուները իրարմէ կը բաժնուէին փոքրիկ պատով մը: Որոշեցին որ երթամ, լուր մը բերեմ:

Այս այն պահն էր, որ բարեպաշտները դուրս կը բերէ իրենց տուներէն եւ առանք երեսները խաչակնքելով կը դիմեն եկեղեցի: Աղբիւրները պուռէն սաւիտով ջուր առած, իրենց տուներուն առջեւ ջուր կը սրսկեն, կ'աւլեն:

Ցատկեցի փոքրիկ պատէն, կամացուկ մը վեր բարձրացայ:

Ինձի տարեկից Աղաւնի սուրճ կը պատրաստէր: Զարմացաւ անժամանակ այցելութեանս վրայ, բայց ժպտեցաւ ու սուրճէն բաժին հանեց ինձի:

— « Գիտե՞ս ինչ եղած է» աւելցուց := Չէ', ի՞նչ կայ:

— Ակեահը պիտի սատկի եղեր, Բարունակենց դռնէն անցած առեն, ծառը կտրեր, վրան ինկեր է, աչ ոտքը կոտրածէ, մէկ ականջն ալ պատռածէ:

Զարմանքի նշաններ ցոյց տուի, չանալով զըսպել ներքին յուզումս ու սուրճս խմեցի: Որքան համեղ էր յաղթանակի սուրճը ...:

Շատ չանցած, վերադարձաւ ոստիկանը, բերելով «ղըրըքճի» Գայլեան Վահանը, իսկ երկճիանի կառքը կը սպասէր դուրսը:

Գաղտագողի հետեւեցայ Գայլեանի աշխատանքներուն, մոռնալով որ ընկերներս լուրի կը սպասէն:

Լուսաբացին, երկճիանի կառքը կը սուրար դէպի Ամերիկեան հիւանդանոցը:

Մենք կացիններով սկսանք ճեղքել ծառին սղոցուած տեղերը, կոտրուածի ձեւ տալով:

Բարունակի մեծ եղբայրը եւ իր մէկ ընկերը սկսան կարաել ծառին բունը եւ ճիւղերը:

«Աստուած պատիժ տուեր է», ըսին Հայեր, ծառը կոտրեր եւ անօրէնին ոտքը կոտրեր է, որ քօփալ - քօփալ (կաղնիկաղ) պտտէ եւ ղղայ իր չմեռաւ, կը կրկնէին Թուրքերը »:

Երկար առեն պէտք եղաւ ոտքի ելլելու համար: Բայց քամիսէր Ակեահը մկրտուեցաւ «Թօփալ Ակեահ» անունով եւ վերէն պատռած մէկ ականջր արդահատելի տեսք մը տուաւ անոր երեսին խորհուրդ ղմքին ու նայուածքին:

Ասոն ժողովները կը չարունակուէին:

Վ. ՀԱՄԱՋԱՍՊ

Հայ միտը եւ Երեւանի հեռագրատարը

(Մասնաւոր թղթակցութիւն Ծառայի)

Հալէպի Հայ Ուսանողական Միութեան նախաձեռնութեամբ, Ցունուար 18ին գիշերը, երիտասարդաց Ակումբին սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ հրապարակային բանախօսութիւն մը՝ «Սովետա - հայ գրողներու համագումար»ին առթիւ: Նիւթը՝ «Հայ մտքի պաշտպանութեան» հարցը:

Այնքան հոծ երիտասարդութիւն մը խռնուած էր,— ու այս կէտը կը յիշեմ իբրեւ դրական վկայութիւն նոյն այդ երիտասարդութեան ի նպաստ — որ չատեր բակը մնացին: Կը նախագահէր ընկ. Անդրանիկ Ծառուկեան, եւ կը բանախօսէր Մինաս Թէօլէօլեան:

Նախագահը բացումը կատարեց մտքի այս երեկոյին, համառօտակի ներկայացնելով բանախօսութեան նիւթը: Ձշտեց, թէ Երեւանի համագումարը առաւելապէս կը չահադրգռէ գաղթաշխարհը, նկատելով որ պաշտօնական զեկուցումներ կը չօշափեն մեծ մասով Սփիւռքի հայ գրականութեան խնդիրները: — «Օրուան բանախօսը պիտի պարզէ իր տեսակէտներն ու խորհրդածութիւնները, որոնք մե՛րն են նաեւ: Անհրաժեշտ կը նկատեմ, սակայն, ընել ճշտում մը: Մենք չենք պարտադրեր, որ այս սրահին մէջ հաւաքուած բազմութիւնը իւրացնէ մեր տեսակէտները: Ընդհակառակն, իրրեւ մտածումի եւ կարծիքներու անկախութեան չատագով, կը թելադրենք, որ ամէն հայ մարդ կարդայ եւ ուսումնասիրէ նաեւ «յառաջդիմական» թերթերու եւ բեմերու խօսքը՝ համագումարին չուրջ: Ապա թող յանգի իր անկախ եզրակացութեան»:

Նախագահը բեմ հրաւիրեց ապա օրուան բանախօսը, որ մէկուկէս ժամ խօսեցաւ համագումարի աշխատանքներուն մասին ընդհանրապէս, բայց մասնաւորաբար այդ համագումարի այն առաջադրութեանց չուրջ, որոնք վտանգ մը կը կազմեն Հայ մտքին եւ գաղութներու ապահովութեան դէմ:

Կուտանք ամփոփումը բանախօսութեան, իր հիմնական գծերով:

— «Ճիշտ քառորդ դար առաջ, մայր երկրի մտաւորականութիւնը եւ հայ ժողովուրդին ստեղծագործական միտքըստաժանելի կապանքներով էին կաշկանդուած, եւ արտասահմանի հայութեան վրայ կը ծանրանար պատմական պարտականութիւնը՝ դէ'թ գաղութներու մէջ ստեղծել «մտքի թիւնը՝ դէ'թ գաղութներու մէջ ստեղծել «մտքի հայեցեակ» ամասպիրը հատուտողով գաղափարական մարդոց խիզ բացատրութեամբ:

«Քանեւէվին տարի վերջ, կապանքը կը մնայ նոյնքան սեղմ՝ եկուր թէ ապագայ սերունդներու համար: Հազարումէկ կաղապար, հարիւրաւոր հանդգնակ, չողչողուն պատգամներ եւ թելադրութիւններ՝ չկրցան այլափոխել դիմագիծը մանրանկար Մեսրոպներուն. եւ հայ քերթողութիւնը

Աղնիւ առաւօտ, կապեր ես գըլխուդ՝ զոյն - զղոյն նաբօտ, որպէս յաւերժ-հարս, հաղած հալաւներդ՝ կեցեր ես իմ մօտ, քեզ՝ համբուրելով, ու քեզմէ դինով՝ տես, ուխտի կ'երթամ բոպիկ ոտքերով...:

×

Այս ինչ քարաժայռ, բիրտ ու ահարկու, անոր ճեղքերէն՝ կուգայ ձայն մահու ...:

Կանգնած ծովակին ափին յանդիման՝ երկիւղ կը բանի վըհուկի նըման ...:

Ծերպերը հոն տեղ՝ երախի հանդոյն,
Անդունդին վրայ՝ սարսափ ու տագնաւ,
Որոնց մէջ երբեմն, մողէսներ կ'երթան՝ դնեւ ափ մը չունչ, որպէս թէ ծերպերն՝ ունին իրենց կեանք, աղրումի մըրմունջ:
Վայրն է ամայի:
Կեանքը հոս վախէն՝ կարծես կը սառի:
Սուրբ Գրիգորի աղօթատեղին լըռիկ կ'ունկընդրէ հեւքը ուռայինի, մինչ անոր խորէն կը հնչէ ձայնը հիւսուող ու քակուող առօրեայերթին:

×

Կրկին չարկ ունի, ութեակ մը սենեակ, ունի խաչ, սեղան, լուսամուտ ու բակ: Վերեւէն՝ դժուար է, չկայ ճար - ճամբայ, պէտք է մաղըձիլ քարերուն վըրայ ...: Թէ ոտքդ սահեցաւ, կամ ձեռքըդ թուլցաւ, հաստատ գիտցիր թէ մահը քեզ եկաւ ...:

Դիտեցէ'ք դուք մեղ,
Անվախ ենք, ու վէս.
Որբեր ենք քանդի:
Որբերն բաղմաթիւ՝ Տոսպայ աշխարհի,
Որոնց ծընողքը դոհ դացին օր մը Թրքական սուրի ...:

Հաղար ողջոյն քեզ, ով Դաշնակցութիւն,
Ամրակուռ Վահագն ու Սրբազնութիւն...
Դուն մեղի տըւիր եւ Հայ եւ ուսում ...: Մեզ սորվեցուցիր ըլլալ քաջազուն պաշտել Հայութիւն:

ՀԱԽԱՏՈՑ ՀԱՆԳԱՆԱԿԸՍ

Այցելութիւն՝ Գրիգոր Նարեկացիի աղօթատեղիին

Ա.

Ասածու պէս բարի՝ առաուն Մայիսի: Արեւէն ափ ափ՝ ոսկի կը կաթի ...:

Ամէն մի արտի դոլը խանդօրէն՝ կաթօտ կը հիւսէ պատրանքի թելէն:

Գարունը՝ եկեր, բլրին տակ նըստեր, որպէս լեռնանուշ՝ կանաչ է հագեր ...:

Վերըստին ողջոյն, քեզի, ով գարուն,
Ներբողդ կը բանին մարգն ու անասուն,
Հովիտին մէջէն, հովիւն լզգայուն՝
Սիրոյ տաղ կ'երգէ բարկով արեւուն ...:

×

Բարակներն իրենց կը չարժին ծնծղան..., ու երգ կը թափի ղիւղակին վըրան ...:

Վարդանենց այգի, ընդհմ Մայիսին կը կարդայ սիրոյ քառեակն Ռուշկինի:

Կիրակի առաու:

Արեւ կայ, մեղու:

Ժամու բակին մէջ՝ խունկ ու ալէլու:

«Աստուածն է իջեր Ռշտունեաց գաւառ՝ որ հոն սերմանէ ըղեղ ու հանճար ...:

Երկիրն է մեծ բեմ,
Գարունը հոն տեղ՝ դերասան վրան:
Արեւն՝ ուխկնդիր...: Ես եմ յուշարար, ու խաղցուած կըտոր՝ Հայոց Սուրբ Աչխարհ ...:

×

Երկինք՝ Հոգետու, հողը՝ պարգեւատ, կը խնդայ Աս Տէր, կ'երգէ Աղթամար...:

Նարեկայ Վանքէն, խորհուրդն Նարեկին՝
Ողջոյն կը ձօնէ Բերթողի փառքին...:

Ռշտունեաց երկիր: Ու ծով ծիրանի՝ նորափառ տեսիլք ըստեղծող մըրքի: Նարեկայ հոգին «ի խորոց սըրտի»՝ տողերուն մէջէն մարդուն կը խօսի...:

Գարունն է նոր Հարս,
Կը սաւառիչ իր վարս ...:

Հիւսիսէն հարաւ՝ լեռներու արչաւ: Ռշտունեաց քերդը կը հագնի համբաւ: Համեստ բեկոր մը արքենի չէնքին՝ մեղմիկ կը խօսի ծերուկ անցեալին: Արտօսայ լեռնէն կը հնչէ երբ որ պատմուճեան պատգամ՝ Հայոց դիւցազներ, զրահուած ու քաջ՝ կը կոփեն երգը ցեղին մեծութեան:

Լըճին եղերքէն, Ռշտունեաց գաւառն՝ կարծես կը հոսի, անոր յաղթ մէջքին՝ եղերով լեռը կը կապէ գօտի,

Օհէ', եղերով...:

Լեռ դեղեցկութեան, նոյնքան սարսափի՝
Որուն պահապան կը կենայ Մոկաց Սուրբ Գէորգ Փուխկի ...:

Բ.

Գարուն՝ սըրտիս մէջ: Գարուն՝ ոտքիս տակ.. եւ ուսիս վըրայ՝ գարուն հաղար հակ...:

Բիբիս խորն կուռի երազը կեանքի, ու ես կը դառնամ՝ նոր ճիտ Արմէնի: Ու անվախ կ'երթամ Տաճարն Հնութեան..., քան զի՝ ես յիմար, շարժուն եւ անքառն՝ ճարակ կը փնտռեմ հոգիիս համար ... :

(Վայ թէ օր մը ես՝ հինին բորբոսէն ափ մը գէթ չուտեմ, այն օր՝ ես Հայ չեմ, կ'ուրանամ ես զիս, կ'ատեմ ամէն ինչ, կ'ատեմ նոյնիսկ զիս...):

×

Առաւօտ բարի, Ռշտունեաց երկրի, հիւսուած ես կարծես՝ թելովն մեռաքսի:

Կախարդ առաւօտ, մարդրիտ եւ ոսկի:
Խորհուրդը ունիս Նարեկեան զըրչի:

Ի ա ն ա ...

ՆՈՒՎԱՐ ԴԱՒԹԵԱՆ

— Ֆրանսերէնէ —

Իրիկնադէմ

(Ի հիասթափ հոգւոյ)

Անա թռչուն իրիկուն,
Ծրագիր տառապանքի արծաթի,—
Հոսող, արտասուք պարուսի տուն,
Աչերս վրան ձգուած էն ճամբին:

Անա վիշտիս փաթիթ
Ծոր ու շարքն յոյսերուս,
Իմ ցնծագին կեանքի կաթիլ
Այս տասնամեայ անապրում:

Ծիրանի նիրհոյ մէջ մը դու,
Կամ ոսկեայ ալիքի մը վրայ,
Մի՛ հեգնիր ինծի, ես ալ ապրեցայ
Ինչպէս դուն ապրիս այսօր:

Ես ալ հոգած աշխարհ,
Գնացի ամէն ինչ ետեւս թողլով —
Ծաղիկ օրերուն ես ալ հաւատացի
Մի խարտեաշ աղջկան:

Ես ալ հոգած աշխարհ,
Ես ալ ապրեցայ ինչպէս դուն այսօր
Ու ինծի համար ալ ամէն ինչ մեռաւ
Ինչպէս քեզի համար:

Ա. ԴԱՒԹԵԱՆ

Ա. ԴԱՒԹԵԱՆ

Ի ա ն ա ...

Ինծի համար ան էր միայն ամբողջ աշխարհը, ան էր միայն ամբողջ կեանքը, ան էր միայն ամբողջ երջանկութիւնը: Ան էր միայն ամբողջ ապագան, ան էր միայն ամբողջ անցեալը: Ան էր միայն ամբողջ ներկան, ան էր միայն ամբողջ ներկայութիւնը: Ան էր միայն ամբողջ ամէն ինչ, ան էր միայն ամբողջ ոչինչ:

Ան էր միայն ամբողջ ամէն ինչ, ան էր միայն ամբողջ ոչինչ, որովհետեւ

Փարիզի մէջ իսկ ցոյցեր կը կատարուին, «կեցցէ՛ Մոռաս, կեցցէ՛ Փէթէն» աղաղակելով եւ հակահրէական հոսանքը արձարծելով: Անշուշտ ուրիշներ ալ տարբեր եղանակներ կը հնչեցնեն, բերանացի թէ գրաւոր :

★ *Հնդկաչինէն հասած վերջին լուրերու համաձայն, Ֆրանսական զօրքը գրաւած է շատ մը կենսական կէտեր եւ ճամբան բաց է չինարար բանակցութեանց համար, ինչպէս յայտարարեց Պ. Ռամատիէ: «Գլխաւոր խնդիրը սահմանադրական հարց մըն է, հապէս քաղաքական հարց մը: Այս պատճառով էր որ կառավարութիւնը որոշեց իբրեւ ներկայացուցիչ նշանակել քաղաքային պաշտօնատար մը, փոխան զինուորականի»:*

Վարչապետը «բացորոշապէս նպաստաւոր» կը գտնէ կացութիւնը: Հանոյի շրջանը եւ հաղորդակցութեան դիծերը մաքրուած են:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱԻ Ֆէրնան տը Ռոինոն, Վիչիի կառավարութեան փարիզի դեսպանը, որ կը դատուէր Գերադոյն Ատեանին առջեւ: Վճիռը արտասանուած ատեն, մահապարտը բացագանչեց.— «Ապագայ սերունդը պիտի վճռէ իմ յանցանքս»: Եուօրեայ դատավարութեան մէջ միակ մեղմացուցիչ պարագան այն էր որ ամբաստանեալը փորձած է գիշակահարութենէ փրկել քանի մը Ֆրանսացիներ: 14 ամբաստանեալներէ երկրորդն է որ կը դատապարտուի այս անգամ:

ԳԵՐՄԱՆ ԿԱՅԱԹԱՓՈՑԻ Ֆրանսացի ալեկիցներէն հինգը մահուան դատապարտուեցան մասնաւոր ատեանի մը կողմէ, 15 օրուան դատավարութենէ մը վերջ: Մէկ հոգի դատապարտուեցաւ ցկեանս բանտարկութեան, ուրիշ երկու ամբաստանեալներ, որոնց մէկը կին, 18 ամսուան, մէկ հոգի ալ մէկ տարուան: Գլխաւոր ամբաստանեալն էր Քլէպէռ Քոմպիէ, խմբապետը, որուն տուած տեղեկութեանց վրայ գնդակահարուած են վեց ամերիկացի օդաչուներ եւ շատ մը Ֆրանսացիներ:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷն կը հեռագրեն թէ պաշարման վիճակի յայտարարութենէն հինգ օր վերջը, բրիտանական լիշխանութիւնը հաղորդից թէ ձերբակալուած են 25 «ծանօթ ահաբեկիչներ», անդամ հրէական դաղտնի կոմիտէներու: Նոյն հեռագրին համաձայն անպործութիւնը կ'աւելնայ Պաղեստինի մէջ: Թէլ Աւիվի 1500 անդործներուն թիւը բարձրացած է 6000ի, երուսաղէմ կը հաշուէ 2000 դործազուրկներ: Երկրին տնտեսական կեանքը մեծապէս աղդուած է օրուան դէպքերէն:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախարարը ճառ մը խոսելով, յայտարարեց թէ անհրաժեշտ է կրճատել մաքսային պատուարները եւ արտ ձգել առեւտրական ձեռնարկները, այլապէս անխուսափելի է տնտեսական պատերազմը:

16.000 ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՕԴԱՉՈՒՆԵՐ ապառաղինեալու համար դաղտի համաձայնութիւն մը կնքուած է Անգլիոյ հետ, որ պիտի ճարէ օդանաւեր, թնդանօթներ, փոխադրութեան նաւեր եւն.: Կ'ըսուի թէ Պելժիան ալ կարեւոր գնումներ պիտի կատարէ Անգլիայէն:

ՋԻՒՆԱՄԵՐԻԿԸ դեռ չէ դադրած Անգլիոյ մէջ: Կառավարութիւնը նիստի հրաւիրեց հանքածուխի արտադրդ յանձնախումբը: Միայն հարաւ. կալլէսի մէջ 80 ածխահանքեր դադրեցուցին աշխատանքները, ուրիշ 170 հանքեր անկարելին կը փորձեն ածուխ արտադրելու համար: Արդէն իսկ վերջնապէս կորսուած է 150.000 թոն, եւ կը վախցուի որ 100.000 եւս կորսուի:

ԼԵՀԱՍՏԱՆ մեծաքանակ դէնք, ռազմանիւթ, ինչպէս եւ 7.212.500 սթերլիի ոսկեդրամ պիտի ուղարկէ Մ. Միութիւնէն: Նոյն համաձայնութեամբ Մ. Միութիւնը կէս առ կէս պիտի կրճատէ Լեհաստանէն ստանալիք հանքածուխը, անոր պիտի յանձնէ Գերմաններէ գրաւուած կառախումբեր եւ նաւեր եւն.: Բանակցութիւնները կատարուեցան Մոսկուայի մէջ, մասնակցութեամբ սպարապետ Սթալինի :

«ԱՆԸՄԲՌՆԵԼԻ Է ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ Անգլիոյ եւ Ռուսիոյ, կամ Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ», յայտարարեց Անգլիոյ վարչապետը երեսփոխանական ժողովին մէջ, ի պատասխան հարցումի մը: Հարցապնդողը կ'ուղէր հասկնալ թէ ինչո՞ւ նախապատերազմեան շրջանէն երեք անդամ աւելի եւ երկրին տնտեսական կարողութենէն վեր բանակներ կը պահուին, քանի որ պատերազմի վախ չկայ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ նորէն կասկածներ կը յայտնեն Մ. Նահանգներուն եւ Քանատայի միջեւ ստորագրուած համաձայնութեան մասին: Կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրավտա» կը հարցնէ թէ արդեօք այդ զինուորական համաձայնութիւնը անգլեամերիկեան զինակցութիւն մը չէ՞, քօղարկեալ ձեւով: «Լոնտոնի մէջ որ եւ է խորհրդածութիւն չեղաւ այս համաձայնութեան մասին: Այս չի՞ նշանակեր թէ համաձայնութիւնը իսկապէս անգլեամերիկեան զինակցութիւն մըն է»:

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ նախագահը, Շամբրլէյն տը Ռիպ, որ կը դասմաուէր հիւանդանոցի մը մէջ, մեռաւ առջի օր: Վարած է նախարարական պաշտօններ: 65 տարեկան էր:

ԱՆՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՀԵՏԵՒԱՆՔՈՎ, հետեւեալ նախագահութիւնը ժողոված էր մեր Փարիզի մէջ իսկ ցոյցեր կը կատարուին, «կեցցէ՛ Մոռաս, կեցցէ՛ Փէթէն» աղաղակելով եւ հակահրէական հոսանքը արձարծելով: Անշուշտ ուրիշներ ալ տարբեր եղանակներ կը հնչեցնեն, բերանացի թէ գրաւոր :

★ *Հնդկաչինէն հասած վերջին լուրերու համաձայն, Ֆրանսական զօրքը գրաւած է շատ մը կենսական կէտեր եւ ճամբան բաց է չինարար բանակցութեանց համար, ինչպէս յայտարարեց Պ. Ռամատիէ: «Գլխաւոր խնդիրը սահմանադրական հարց մըն է, հապէս քաղաքական հարց մը: Այս պատճառով էր որ կառավարութիւնը որոշեց իբրեւ ներկայացուցիչ նշանակել քաղաքային պաշտօնատար մը, փոխան զինուորականի»:*

Վարչապետը «բացորոշապէս նպաստաւոր» կը գտնէ կացութիւնը: Հանոյի շրջանը եւ հաղորդակցութեան դիծերը մաքրուած են:

Ա. Խատիսեանի յիշատակին

Այրի Տիկ. Ա. Խատիսեան եւ որդիք՝ Դէորդ կր խնդրեն ծանուցանել թէ իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ԽԱՏԻՍԵԱՆի մահուան Բ. տարելիցին առթիւ այդ մը պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ իր գերեզմանը, Père Lachaise:

Հ. Ց. Դ. Եպիսկոպոսի կոմիտէն իր կարգին յիշեցնելով այս տարեդարձը, կը հրաւիրէ ընկերները եւ բարեկամները ժամադրուիլ métro Gambetta, ժամը 10ին:

Théatre des Champs - Elysées
15 Ave. Montaigne, métro Alma - Marceau
Երեքշաբթի Մարտ 11ին, ժամը 21ին

Րաֆֆի Պետրոսեան

Հարաւային Ափրիկէ մեկնելէ առաջ պիտի տայ իր տարեշրջանին միակ ելոյթ-համերգը:

Տոմսերը կը վաճառուին թատրոնը, Տիւրանի քով Place de la Madeleine եւ Bois Colombes, rue Victor Hugoի ժամադրածին խանութը:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ամառիը, պաշտօնաթերթը Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին, պատկերազարդ, 8 էջ, մեծածաւալ, Ֆրանսերէն բաժիւով:

Հայերէն բաժնին մէջ յօդուածներ ունին.— Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ Հ. ՎՐԱՄ, Թ. ՀԵՐՈՑԵԱՆ, ԲԱԲԱՆԵԱՆ: Միւռ եւ Ադռնէստ: Երիտ. Շարժում, Ներգաղթ եւն.:

Ֆրանսերէն.— Տիկին Odette Mikaelian, ՀՈՒՐԻ ԻՓէՔԵԱՆ, Ե. ՑՈՎԻԿ, Ժ. ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ, ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, պատմուածք մը ՌՈՒԲԻՆ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆէ, էջեր Հայոց Պատմութենէն, Ֆրանքեւ-հայկական յարաբերութիւնները եւն.:

Բաժնեդին տարեկան 240, հատը 20 Ֆրանք:

Զէք, Mandat եւն. ուղղել H. Palouyanի, 43 rue Richer, Paris (9):

ՀԱՅՑ - ԲՈՑԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

ՀԱՅՑ - ԲՈՑԺ լրացուց իր վեցերորդ տարեշրջանը: Ելեկտրական հոսանքի կրճատումներու պատճառով՝ ուշ տպուեցան եւ ղրկուեցան վերջին ամիսներու թիւերը: Ծունդարի թիւը կը ղրկուի դայ շաբթու: Ամբաղրութիւնը որոշած է, այս ամառ, ելեկտրական հոսանքի կրճատումները վերցուելէ եառքը, մէկ անդամէն տպել տարւոյն բոլոր թիւերը եւ յետոյ ամսէ ամիս ղրկել բաժանորդներուն:

ՀԱՅՑ - ԲՈՑԺ որոշած է բարձրացնել բաժնեդինը: Անոնք որ մինչեւ Ապրիլ 1 կը վճարեն, բաժնեդինը կ'ընդունուի հին հաշիւով: Ապրիլ 1էն սկսեալ՝ Ֆրանսայի համար բաժնեդինն է 300 ֆր., Ամերիկայի եւ Անգլիոյ համար՝ 400 Ֆրանք, մնացեալ երկիրներու համար 350 Ֆրանք:

ՀԱՅՑ - ԲՈՑԺ կը ղրկուի միայն կանխիկ վճարողներուն: Զրի կը ղրկուի աղգ. հաստատութիւններու եւ դպրոցներու:

ՀԱՅՑ - ԲՈՑԺի ամբողջական հաւաքածոն (վեց տարի) սպառած է: Սպառած են նաեւ 1946 տարուան թիւերը: Անոնք որ մեզի կը վերադարձնեն մասնաւորաբար 66, 68, 69, 70 եւ 71 թիւերը, փոխարէն կը ստանան նոր թիւեր 1947 տարեշրջանէն: (Կ'ընդունինք նաեւ թիւ 60, 62, 64):

ՀԱՅՑ - ԲՈՑԺ իր բարեկամներէն կը խնդրէ անյապաղ հայթայթել յիշեալ թիւերը, ղրկել իրենց բաժանորդագրութիւնը նորոդող անձերուն անունները եւ հասցէները՝ տպագրութեան համար:

ՀԱՅՑ - ԲՈՑԺ անփոխարինելի թերթ մըն է, չկայ բաժանորդ մը որ օդտուած չըլլայ որեւէ ձեւով,— ընթերցումը՝ դիւրահասկնալի, դուարթ եւ հաճելի, բովանդակութիւնը՝ գործնական եւ օդտակար, որչափ գիտական, նոյնքան գրական, վերջապէս փնտռուած թերթ մը, զոր բաժանորդ կրնայ կարդալ եւ յետոյ ծախել եռապատիկ սուղ:

ՀԱՅՑ - ԲՈՑԺ կը սպառի ամիսը չլրացած: Թուղթի պակասը եւ այլ պայմաններ կը ստիպեն մեզ առայժմ չաւելցնել տպագրուած թիւերը: Ուրեմն ամէն նոր բաժանորդ կ'արձանագրենք այն ամիսէն սկսեալ, երբ կը բաժանորդագրուի,— հին թիւերը չենք կրնար հայթայթել:

Խմբագիր-տնօրէն Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ
17, Rue Damesme, PARIS (13):

16ի լուրերու բաժնին մէջ.— «Կայ նաեւ Քրիստոնեայ աշխատաւորներու Սէ տիքան, որուն հովանաւորները առաւելապէս գործատէրեր են»: (Աբ - տատպուած անգլ. թերթէն): Աւելորդ է ըսել թէ C. F. T. C. եւս նոյնքան բանուորական է որքան C. G. T., բայց աւելի չափաւոր :

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԷՍԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Րաֆֆի», «Վ. Մամիկոնեան» եւ «Արարատ» խումբերու խառն ժողովը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 9ին՝ Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Զեկուցում պատգամաւորի եւ ուրիշ հարցեր:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Վահտիսեան» խումբի ժողովը՝ երեքշաբթի իրիկուն, ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Գիւլխանտանեան» խումբի ժողովը՝ երեքշաբթի, Պար Սանթրալի (Լավիսթ) մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

Այրի Տիկին Տ. Սամուէլեան, Տէր եւ Տիկին Մ. Տոնի, Տէր եւ Տիկին Հ. Սամուէլեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Ա. Սամուէլեան, Այրի Տիկին Ա. Քէօսէեան, Պ. Ս. Ճէպպար, Օր. Բ. Ճէպպարեան, Տէր եւ Տիկին Ե. Գրիգորեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ն. Քէօսէեան եւ զաւակները, Պ. Գ. Համբարձումեան, ինչպէս նաեւ Տոննի, Կիւրիւնլեան, Մաղաղաճեան, Քուժպէլեան, Քաբաեան, Մորչնեան (Պոլիս), Եղեսեան (Լիբանան) ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, զաւկին, եղբօր եւ աղգականին՝

Պ. ՎԱՀՐԱՄ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆի

մահը որ տեղի ունեցաւ 67 տարեկան հասակին, իր բնակարանին մէջ, 1 rue de Maubeuge, Paris:

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը, երկուշաբթի ժամը 14.30ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին:

Մարմինը պիտի ամփոփուի Ռոնիի դերեզմանատունը իր ընտանեկան դամբարանին մէջ :

Ծախու է

Կրընոպլի մէջ կօշկակարի խանութ մը, քաղաքին կեդրոնը : Երկու լիսանս, նորոգութիւն եւ նոր ծախելու իրաւունք, վեց տարուան ալ վարձակալութիւն, (bail): Գրել Mr. Dzeronian, 68 rue Thiers,, Grenoble (Isère):

Ամենակարեւոր նասկ մը

ԼՈՒՏԵՐ ՖԷՆԷՐՃԵԱՆի

Աշխատանոցը բացուած է եւ կը ստանձնէ չէնքի նորոգութեան եւ գետեղումներու ամէն կարգի աշխատանք վարպետներու ձեռքով: Նորոգութիւն աղօրքներու, արդուկներու եւ կազի վառարաններու : Բաղնեսնեակի եւ խոհանոցի նորոգութիւն եւ ապակիներու գետեղում: Դիմել՝ Entreprise Générale Etablissement LODER, 25 Route de Villejuif, L'Hay-les-Roses, *հեռաձայն* Ita. 38-36: Autobus 186:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ է

Ճաշարան ԻՐԱՆ

Տնօրէնութեամբ ԿԱՐՊԻՍ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆի
9 Rue Serpente, Paris (6) *ՍԷՆ Միշէլի կեդրոնը*

ԿԸ ԳՈՀԱՑՆԷ ԱՄԷՆԷՆ ՆՈՒՐԲ ՃԱՇԱԿՆԵՐԸ: ԱՆԹԵՐԻ ՍՊԱՍՍԱՐԿՈՒԹԻԻՆ, ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆՆԵՐ, ԱՐԵՒԵԼ. ՀՄՊԵԼԻՆԵՐ՝ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՍԱՓՐԻՋՆԵՐ՝
ԵՒ ՎԱՐՍԱՑԱՐԴԱՐՆԵՐ
Foire Internationale de Lyon du 12 au 21 Avril, 1947
Groupe 34 Bâtiment 13, Stand 14



Parfumerie
Jac-Mot
ՑԿՈՐ
ՄՈԹԵԱՆ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏԵԼԻՆի
ԳՈՐԾԱՐԱՆ

136 RUE BOILEAU, LYON

Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառին մէջ կը ցուցադրէ իր զանազան տեսակի անուշահոտութիւնները :

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin եւ Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

ՀԱՐԱԶԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mardi 11 MARS 1947 Երեքշաբթի 11 ՄԱՐՏ

Ք· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4981–Նոր շրջան թիւ 590 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ՖՐ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՅՍ ՄԷԿ ՓՈՐՁՆ ԱԼ...

Երէկ , 10 Մարտ, հանդիսաւորապէս բացուեցաւ Զորս Մեծերու նոր խորհրդաժողովը, Մոսկուայի մէջ:

Օրակարգը շատ կարճ է,— Աւստրիա եւ Գերմանիա:

Երբեակ Առանցքին թեւերէն մէկը՝ Իտալիա, ստորագրեց հաշտութեան դաշնագիրը, ուրիշ չորս պարտեալներու հետ: Միւսը, Ճափոն, անձնասրութեան պայմաններով իսկ ապահոված է իր պետական իշխանութիւնը եւ կայսրը, բոլորովին նոր սահմանադրութեամբ մը: Աւստրիան եւս դարձած է անկախ պետութիւն, թէեւ ենթակայ յաղթականներու դրաման:

Ուրեմն, առկախ կը մնայ միայն Գերմանիոյ ճակատագիրը, որ վճռուի Մոսկուայի խորհրդաժողովին մէջ:

Զորս Մեծերը պիտի որոշեն Գերմանիոյ ոչ միայն պետական կազմը, վարչական կարգուսարքը, կեդրոնական կառավարութեան իրաւասութիւնները, նոր սահմանադրութիւնը, այլեւ վերջնական սահմանները:

Իսկ ամէն բանէ առաջ արմատական միջոցներ ձեռք պիտի առնեն, որպէսզի ան չկարենայ վերազինուիլ եւ սպառնալ խաղաղութեան :

Այս մտահոգութեամբ, Ամերիկացիները ծրագիր մը առաջարկեցին քսան կամ քառասուն տարուան համար, եւ մինչեւ այսօր ալ ի զուր կը սպասեն Մ· Միութեան վերջնական պատասխանին:

Օրակարգի խնդիրը սահմանուած ըլլալով հանդերձ, անհաւանական չէ որ ուրիշ հարցեր ալ քննուին, ուղղակի կամ անուղղակի: Ժողովին մէջ, կամ դուրսը, մասնաւոր տեսակցութեանց , մտերմական զրոյցներու ընթացքին :

Օրինակ, Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Պեւին, այժմէն որոշած է ղուրս գալէ խորհրդակցել սպարապետ Սթալինի եւ Մոլոթովի հետ, անդրեւխորհրդային դաշինքին վերաքննութեան մասին:

Այս դաշինքը կնքուած էր պատերազմի ընթացքին, քսան տարուան համար, եւ այժմ կը կարօտի վերաքննութեան, ինչպէս դիտել տուաւ Սթալին: Այդ առթիւ, անշուշտ մեքենաբար պիտի յուզուին այն բոլոր խնդիրները որ կապ ունին երկու երկիրներուն, ինչպէս եւ ընդհանուր խաղաղութեան հետ:

Իրազեկներ արդէն կը խօսին կարգ մը հարցերու մասին,— Նեղուցներ, Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելք, արեւելեան Միջերկրական են.:

Տարակոյս չկայ թէ այս առթիւ նորէն ղուռ պիտի բացուի փոխադարձ դիջումներու, ազդեցութեան գօտիներու եւ ուրիշ դիւանագիտական սակարկութեանց :

Ցոյս կա՞յ որ մեր անունն ալ արտասանուի, հայկական պահանջներն ալ յիշուին, ուղղակի կամ կողմնակի:

Առանց դուշակութիւններ կատարելու, պիտի թելադրէինք ամէն բան փորձել, նոր պատեհութենէն օգտուելու համար:

Վերջին երկու տարիներու ընթացքին, մենք զանազան առիթներով յիշեցուցինք թէ կ'արժէ մասնաւոր պատուիրակութիւն մը ղրկել Մոսկուա, բանիւ բերանոյ ներկայացնելու համար այս ժողովուրդին արդար պահանջները:

Ահաւասիկ անդամ մը եւս ուշադրութեան կը յանձնենք այս հիմնական խնդիրը :

Գիտենք որ ամէն կողմէ պատրաստութիւններ կը տեսնուին նոր յուշագիրներ, կոչեր եւ աղերսագիրներ ուղղելու համար խորհրդաժողովին:

Այդ բոլորը դժուար թէ գործնական ելքի մը յանգին, եթէ ուղղակի հետապնդում չկատարուի տեղին վրայ: Անշուշտ նախաձեռնութեամբ բուն ինքնիշխանութեան, որ դէսպատար իրաւասութիւն է այս հարցին լուծման :

Ձափաղանց երկար տեւեցին քարոզչական արշաւները, լրագրական եւ ձայնասփիւռ ջլամարտը, պատմական եւ ազգագրական ուսումնասիրութիւնները, ինչպէս եւ հրապարակայինժողովները:

Ի վերջոյ Մեծերէն մէկն ու մէկը պարտականութիւն պիտի սեպէ՞ եթէ ոչ օրակարգ անցընել, գոնէ դիւանագիտական ձեռնարկ մը փորձել, զոհացում տարու համար այս ժողովուրդին տարրական պահանջներուն:

Տակաւին քանի՞ տարի ջրանցք պիտի փորենք հող ճարելու համար, երբ այնքան ջրարբի տարածութիւններ մնան սահմանին ասդին...

Շ·

Ս· ԽԱՉԱՏՐԵԱՆԻ ՑՈՒՂԱՐԿԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ուրբաթ օր պատշաճ վայելչութեամբ կատարուեցաւ ողբացեալ Սարգիս Խաչատրեանի յուղարկաւորութիւնը, մեր տաղանդաւոր նկարիչը յարգողներու ընտրեալ բազմութեան մը ներկայութեամբ:

Եկեղեցական արարողութեանց կը նախագահէր Արտաւազդ արք· որ խօսեցաւ նաեւ դամբանականը՝ վեր հանելով Խաչատրեանի նկարչական բեղուն աշխատանքը եւ տուած գործը իբրեւ հայկական հարազատ ոգիի մը արտայայտութիւն, ինչպէս նաեւ արեւելեան, մասնաւորապէս պարսկական եւ հնդկական արուեստի անծանօթ մնացած գեղեցկութիւններու պրպտումը: Դժբախտաբար մահը վրայ հասաւ, երբ կը սպասուէր ողբացեալ նկարիչէն էջմիածնի տաճարին վաղուց եղծուած թաւիզային որմանկարներու (Նաղա, Ցուվնաթանի) վերակենդանացումը:

Բարեկամներու կողմէ Պ· Վ· Եարճանեան կարդաց դրաւոր դամբանական մը, չեչտելով Խաչատրեանի արժէքը ոչ միայն իբրեւ արուեստագէտ, այլեւ իբրեւ մարդ: Պարզեց անոր ընկերական եւ ազնիւ դիծերը:

Ազատ արուեստագէտներու կողմէ խօսեցաւ նկարիչ Պ· Ռ· Շիշմանեան, Խաչատրեանի կեն-սագրական մանրամասնութիւններով: Թուեց անոր բազմակողմանի տաղանդը, երանգագիտին ու վրձինին հմայքը, թէ զուտ հայ արուեստի արտայայտութեանց եւ թէ դեղեցիկ վերարտադրութիւններուն մէջ: Ան ձգեց արժէքաւոր գործեր չնորհիւ յամառ ու անխոնջ աշխատանքի մը որ տիրական դիծն էր քառասուն տարուան իր արուեստագէտի կեանքին մէջ:

Սգակիրներն էին իր աներձագը՝ Յութակահար Կարօ Սարեան, եղբօր աղջիկը (Սէն Շամոնէն) որ քառասուն օր առաջ կորնոցուցած էր նաեւ իր երիտասարդ եղբայրը, Խաչատուր Խաչատուրեան եւ Պ· Խոպլիկեան :

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԷՆ կը հեռադրեն թէ ահաբեկումները կը շարունակուին Պաղեստինի զանազան մասերուն մէջ: Շաբաթ օր դաւադիրներ յարձակեցան Թել Ավիվի բրիտանական բանակի կեդրոնին դէմ: Հրացանաձգութեան վրայ փողոցները ամայացան: Միեւնոյն ատեն յարձակում կը գործուէր Հարեւան Եաֆայի ոստիկանական պահականոցին վրայ: Այդ օրը ութ հոգի վիրաւորուեցան ընդհարումներու հետեւանքով: Կ'ըսուի թէ Հրեաներու ահաբեկչական կոմիտէները մերժած են չափաւորներու առաջարկած զինադուլը, պնդելով թէ կռիւը պէտք է շարունակուի մինչեւ որ Անգլիացիները պարպեն Պաղեստինը:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի մասին կարեւոր յայտարարութիւն մը պիտի ընէ Մ· Նահանգներու նախագահը, որ կարճ կապելով իր զբօսական պտոյտը, Ուտչինկթըն վերադարձաւ, խորհրդակցելու համար : Հաւանական է որ խօսի նաեւ արեւելեան Միջերկրականի եւ Թուրքիոյ մասին:

«ԿՈԼԽՈԶՆԵՐԸ ՍՈՎԻՆ ՓՐԿԵՑԻՆ Մ· Միութիւնը, կ'ըսէ Ա· Անդրեյեւ, Կեդր· Կոմիտէին յանձնած տեղեկագրով: «Անցեալ ամառ շատ ծանր էր երաշտը եւ կրնանք ըսել առանց չափազանցութեան որ եթէ հաւաքական դիւղատնտեսութիւն (կոլխոզ) եւ խորհրդային իշխանութիւն չունենայինք երկիրը ծանր սովի մը պիտի մատնուէր» : Պ· Անդրեյեւ, որ Կեդր· Կոմիտէին հաղորդածան գլխաւոր անդամն է, կ'ըսէ թէ երբ Սթալին իմացաւ երաշտին ծանրութիւնը, հրամայեց անմիջապէս ուտեստ եւ կեր ղրկել կոլխոզներուն եւ վիւղական տնտեսութեանց: Այս առթիւ կը թելադրէ աւելի շատ ցորեն մշակել եւ ցաւ յայտնեց որ գետնախնձորի մշակումը շատ վար կը մնայ եւ նոյնիսկ չէ հասած նախապատերազմեան մակարդակին: Իր տեղեկագիրը կը բռնէ Մոսկուայի չորս երեսնոց թերթերուն Յունէս էջերը, ինչ որ կ'ապացուցանէ անոր կենսական կարեւորութիւնը: Տեղեկագիրը կը քննուի երկրին ամէն կողմը: Պատճէնները ղրկուած են բոլոր հանրապետութեանց եւ կոլխոզներուն: Ուրեմն չոգեպնդ գարկ պիտի տրուի հողագործութեան, հիւսիսէն հարաւ, մինչեւ Սիպերիա :

ՄԱՌԼԻՇԱԼ ՔԻՍԷԼԲԻՆԿ, որուն դատը չէ վերջացած տակաւին, Գշ· օր յայտարարեց թէ կը նախընտրէ «իբրեւ ամբաստանեալ, նստիլ աթոռին վրայ քան պատմութեան անցնիլ իբրեւ երկրորդ Ներոն մը»: Եւ կրկին մերժեց որեւէ պատասխանատուութիւն 335 Հոռմգլներու եւ 1078 ուրիշներու Ջարդին մէջ (1944):

Մոսկուայի խորհրդաժողովը բացուեցաւ երէկ

ԵԼՔԸ ՃԱԿԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՑ

Երէկ, երկուշաբթի, 10 մարտ, բացուեցաւ Զորս Մեծերու Խորհրդաժողովը, Մոսկուայի մէջ: Բոլորն ալ ճակատագրական կը համարին այս ժողովը, Եւրոպայի ապահովութեան տեսակէտով :

Շաբաթ օր Մ· Միութեան մայրաքաղաքը հասաւ Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Պ· Պեւին : Դիմաւորելու գացած էր արտաքին նախարարին օգնականը, Վիշինսկի, որ բարի գալուստ մաղթելով, ըսաւ ժպտադէմ.— կը յուսամ թէ լաւ քնացաք ճամբան, որովհետեւ մարտ 10էն վերջը այնքան ալ վստահ չեմ թէ հանդիստ քուն պիտի ունենաք» : Դիմաւորելու գացած էր նաեւ Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանը: Այս առթիւ ուշադրութիւն դրաւած են երկու անսովոր պարագաներ,— ոչ Մոլոթով ներկայ էր, ոչ ալ պաշտօնական նուագախումբ կար, աղդային քայլերգները հնչեցնելու համար: Պեւին կայարանէն առաջնորդուեցաւ բրիտանական դեսպանատունը :

Յաջորդ օրը հասան Մ· Նահանգներու նախարարը Զօր· Մարշըլ եւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչը, Պ· Պիտօ: Տակաւին Մոսկուա չմեկնած, զօր· Մարշըլ յայտարարեց Պերլինի մէջ թէ պիտի առաջարկէ ապահովութեան դաշինք մը կնքել չորս մեծ պետութեանց միջեւ, Գերմանիոյ ապաղինման համար, իբրեւ առաջին քայլ Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ հաշտութեան Դաշնագիրներուն: Իր կարծիքով, այսպիսի դաշինքի մը կնքումը պիտի հարթէ շատ մը դժուարութիւններ, միեւնոյն ատեն փարատելով փոխադարձ կասկածները: Այս առթիւ յիշեց իր նախորդին՝ Պըրնզի ծրագիրը, որ կը նպատակադրէր քառասնամեայ դաշինք մը կնքել, ապահովելու համար Գերմանիոյ զինաթափումը եւ ապաղինումը :

★ Լոնտոնի թերթերը կը կարծեն թէ խորհրդաժողովը երկար պիտի տեւէ : Օրակարգին երկու գլխաւոր խնդիրներն են Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ հաշտութեան դաշնագիրները: Աւստրիոյ մասին աւելի կամ նուազ համաձայնութիւն գոյացած է արդէն, Լոնտոնի մէջ, փոխանորդներու նախաձեռնութեամբ եւ կը յուսան դաշնագիրը ստորագրել Մոսկուայի մէջ, թէեւ կարդ մը անհամաձայնութիւններ կան արեւմտեան պետութեանց եւ Մ· Միութեան միջեւ: Բուն պայքարը պիտի մղուի Գերմանիոյ դաշնագրին պատրաստութեան առթիւ: Մինչ արեւմտեան պետութիւնները կ'ուզեն որ նոր Գերմանիան քաղաքականապէս ապակեդրոնացած ըլլայ, տնտեսական տեսակէտով եւ անտեսական միութեամբ, Մ· Միութիւնը կ'առաջարկէ կեդրոնացեալ Գերմանիա մը: Արեւմտեան պետութիւններու ծրագրին համաձայն են բրիտանական գաղթապետութիւնները եւ փոքր պետութիւնները: Իրազեկներ կը կարծեն թէ Մոսկուա կեդրոնացեալ Գերմանիա մը կ'ուզէ, յուսալով աւելի դիւրաւ «կարմրցնել» զայն եւ ենթարկել իր ազդեցութեան, իբրեւ արբանեակ պետութիւն:

Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, եթէ Մոսկուայի մէջ դաշնագրին հիմը դրուի, բուն գերմանական հաշտութեան ժողովը պիտի դումարուի Լոնտոնի մէջ, տարուան վերջերը: Պ· Պեւին կ'ուզէ որ այս ժողովը դումարուի Լոնտոնի մէջ, որովհետեւ Անգլիա առաջին մեծ պետութիւնն էր որ պատերազմ յայտարարեց Գերմանիոյ դէմ :

Պ· Պեւին Մոսկուայի մէջ առանձին պիտի քննէ կարգ մը տնտեսական խնդիրներ: Այն մասնաւորապէս պիտի տեսակցի Սթալինի եւ Մոլոթովի հետ, անդրեւխորհրդային դաշնագրին վերաքննութեան մասին, իսկ պիտի խորհրդակցի Պ· Պ· Մարշըլի եւ Պիտոյի հետ, քառանդամ դաշնագրի մասին :

Քաղաքական շրջանակներու մէջ կը կարծեն որ եթէ Մոսկուայի խորհրդաժողովը ձախողի, եւրոպան պիտի մատնուի պատակատումի, շահերու մրցակցութեան, քաղաքական վէճերու եւ անտեսական տագնապի: Կարճ խօսքով, խորհրդաժողովը պիտի վճռէ երկու մեծ եւ ճակատագրական հարցերը.— կա՛մ անկեղծ գործակցութիւն Դաշնակիցներու միջեւ, եւ կամ բաժանում արեւմտեան եւ արեւելեան ճակատներու :

Մաղթենք որ առաջինը յաջողի, աշխարհը փրկելու համար նոր մղձաւանջէ մը:

ՄՈՒՍՕԼԻՆԻՆ ՍՊԱՆՆԵԼՈՒ հրամանը արձակած է Փալմիրօ Թոլիաթթի, Իտալիոյ համայնավար կուսակցութեան վարիչը, ինչպէս կը հաստատէ կուսակցութեան պաշտօնաթերթին՝ «Ունիթա»ի մէջ հրատարակուած գրութիւն մը: Այս առթիւ կը յիշէ նաեւ ահաբեկիչին անունը, Պեդ· Վալէրիօ, ըսելով թէ ան 1945 ապրիլին հնազանդեցաւ Թոլիաթթիի արձակած հրամանին » : Մուսոլինիի տարած դանձին մէկ մասը Դաշնակիցները գտեր եւ դրամատուն մը դրեր էին, իսկ մնացեալին համար կռիւներ տեղի ունեցան, մարդիկ սպաննուեցան եւ յայտնի չէ թէ ինչ եղաւ դումարը: Հռոմի ազակողմեան թերթերուն մէկ մասը կը կարծէ թէ Մոսկուա փոխադրուած է:

ՉԻՆԱՍՏԱՆի կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ Մանչուրիոյ կարմիր բանակին յարձակում մը ջախջախուեցաւ: Հաշմանդամներէ զատ, 5000 դիակ ձգելով պատերազմի դաշտին վրայ :

ՄԵՐ ՕՐԵՐԸ

Տարօրինակ օրերու մէջ կ'ապրինք:

Ուրախ, արտասովիչ երեւոյթներու կարգին՝ տխուր երեւոյթներ: Դրական, առողջ չարժումներ՝ ներքուն քով՝ բացասական, հիւանդ չարժումներ: Լոյսին քով՝ մութ, դեղեցիկին քով՝ տգեղ, տգե՛ղ:

Այս երեւոյթներէն մէկը՝ Դաշնակցութեան դէմ պայքարը, քիչ մը ամէն տեղ, Լիբանան, Սուրիա, Ամերիկա, Ֆրանսա: Չենք յիշեր մեր երկիրը, եղիպտոսը, ուր խուլ է ան ու ամսեղուկ, թերթի մը սիւնակներէն, տողընդմէջ, անմիտ ու անկերք ակնարկներով, որեւէ առիթով:

Բացէք արտասահմանի մամուլը եւ հետեւեցէք արտասուքին, զրպարտութիւն, հայհոյանք եւ ամէն բան, ինչ որ մարդ կ'անցնի, փտած, բարոյականէ զուրկ մարդոց մաքէն:

Ինչո՞ւ այս բոլորը.— դժուար է բացատրել: Տխուր մարդիկ՝ անտաղանդ ու ամբոխային ղրոզներ, անզօր խմբակցութիւններ, որոնք հազիւ քարշ կուտային իրենց գոյութիւնը, հրապարակ են իջեր այսօր եւ տանիքներու վրայէն՝ հայրե՛նիք, Հայ Դա՛տ, հայրենասիրութի՛ւն կը հոլովեն, իբր թէ այդ բոլորին տէրն եղած ըլլային իրենք, եւ միայն իրենք:

Ո՞ւր էին այս տարրերը, վերջին քառորդ դարու ընթացքին, հանրային, ազգային կամ հայրենական ո՛ր գործունէութեան մէջ : Ոչ ոք գիտէ : Տարիներ՝ որոնք պատմութիւն չունին:

Անոնք գիտեն անշուշտ, թէ ժանիքներ չատ փչրուած են Դաշնակցութեան դէմ, գիտեն թէ տխուր խմբաւորումներ չատ խորտակուած են, բայց կը շարունակեն ազմկել, բան մը ըրած ըլլալու, դիրք մը գրաւելու կամ արժէք մը դառնալու համար: Ինչ թշուառ ու թշուառական պարանք սակայն :

Կը պայքարին, յանուն Հայկ. Դաւին: Բայց ինչ անմիտ պայքար, քանի որ Դաշնակցութիւնը առաջինն եղաւ Հայկ. Դաւը արձարծողներէն. այն առեն՝ երբ Հայկ. Դաւի մասին խօսելը «ովինիստական ցնորք» էր, կամ «հակահայաստանեան ելոյթ»: Քանի որ Դաշնակցութիւնը առաջին իսկ օրէն պահանջեց Հայկ. Դաւի լուծումը՝ յափշտակուած հողերու վերադարձումով ու կցումով ներկայ Հայաստանին: Աւելին, Դաշնակցութիւնը պահանջեց ու կը պահանջէ վերադարձումը [illegible]այս կամ այն շրջանին ու հողամասին, այլ միջազգայնօրէն ճանչցուած հողերու վերադարձումը :

Դաշնակցութեան հակառակորդները, պաշտօնական թէ անպաշտօն, ղէ՞մ են այս պահանջին, որ աւելի լայն է ու հաստատ, քան այն անանուն ու սահմանային պահանջը, որուն կ'ակնարկուի տարտամօրէն :

Կը պայքարին ներդաղթի անունով: Բայց ո՞վ է եղած ամենաջերմ չատագովը ներդաղթին, վերջին քառորդ դարու ընթացքին, քան Դաշնակցութիւնը: Բացէք Դաշնակցական մամուլը· ուր դառն, խիստ խօսքեր կան, ներդաղթի պահանջին առիթով: Անշուշտ, ծանր պայմաններ կային հայրենիքի մէջ, բայց աւելի ծանր, աւելի դժնդակ էին արտասահմանի մէջ տիրող պայմանները: Հայը իր հայրենիքին մէջ կրնար ապահով ըլլալ, հայ մնալ ու ապրիլ, թէ իսկ տառապելով.— այս էր Դաշնակցութեան տեսակէտը, որ կը մնայ անփոփոխ, հիմա որ աւելի բարելաւ պայմաններ ստեղծուած են: Այլասերած, հակազգային տարրերուն համար միայն անըմբռնելի էր նման պահանջ մը, որ իր առեներն «պրովոքացիա», նկատուեցաւ կամ «յետին միտք», մինչ այսօր բարիք ու պետական բարձր խմաստութիւն կը համարուի: Իմաստութիւն, անշուշտ, բայց ոչ միայն այսօր, այլեւ երէկ, այլեւ վաղը: Ինչո՞ւ պայքարը, երբ գիտենք, հակառակորդներու փոքր վկայութեամբ, թէ մեծ նողներու մեծագոյն մասը Դաշնակցութեան չունէ՞ւ, անոր մշակած հայրենասիրական ոգիովր տոգորուն անձերէ բաղկացած է: Բաւական չէ՞ փաստը «հրաժարող»ներու, որոնք հայրենիք կ'երթան, յանձն առնելով նոյնիսկ հպատակիլ բարոյապղծուկ մարդոց անարդ պայմաններուն ...

Կը պայքարին յանուն «միասնականութեան» : Բայց անոնք չե՞ն այս մարդիկն ու խմբակները, որոնք երէկ, երբ հայրենիքը տագնապի մէջ էր եւ Հայկական Հանրապետութիւն կը կոչուէր, պատճան քայլ մը իսկ առնել, երբ սակարկութեան մտան ու փարիզ նստած պետութիւն ուզեցին կառավարել :

Այսօ՞ր: Մոռցած այս բոլորը, տանիքներէն հայրենիք ու հայրենասիրութիւն կը քարոզեն, միութիւն ու միասնականութիւն կ'երգեն, երբ ոչ մէկ պատճառ կայ պառակտումի, ոչ մէկ պատճառ՝ ամբոխային ազմուկի ու գործունէութեան, որոնք կրնան վտանգ դառնալ թէ դաղթողներուն եւ թէ մնացողներուն համար, վարկաբեկելով հայկութիւնը եւ կասկածելի դարձնելով անոր դէմքը:

Ցատակ է Դաշնակցութեան դիրքը, իրրեւ ոգի եւ իրրեւ կեցուածք: Դաշնակցութիւնը, ինչպէս միշտ, հայ հայրենիքին հետ է, առանց ցուրան ու տաքը նկատի ունենալու: Հայ պատմութեան ու մշակոյթին հետ, առանց խաղերն ու խեղաթիւրումները հաշուի առնելու: Եւ վերջապէս, Դաշնակցութիւնը, ազատութեան ձգտումդ, ազատութեան հետ է, որուն համար պայքարած է, եւ զոր կը նկատէ գերագոյն այն զաղափարականը, որով կանգնած են ու կրնան մնալ ժողովուրդները եւ ապահով՝ անոնց կեանքն ու գոյութիւնը :

Կը հաւատա՞ն այս բոլորին Դաշնակցութեան հակառակորդները: Այս հարցումին մէջն է բովանդակ ողբերգութիւնը :

Մարդիկ, այսինքն՝ անոնք որ կը պայքարին Դաշնակցութեան դէմ, այս օրերուն մանաւանդ, առանձինն չեն ըմբռներ հայրենիքը, անոնք առաւելապէս «Սովետ. Հայաստան»ին հետ են, այսինքն՝ իշխանութեան, ոչ թէ անպատճառ իրրեւ զաղափարակից, այլ իրրեւ սպասարկու՝ ուժի եւ իշխանութեան: Իշխանութեան հետ են, հետեւաբար, Դաշնակցութեան դէմ, ինչպէս երէկ Դաշնակցական իշխանութեան դէմ ըլլալով, դէմ եղան հայրենիքին. նոյն հայրենիքին, օգուտներու աւելի կարօտ հայրենիքին :

Նոր պատմութիւն կը գրեն անոնք, անտեսելով հինը: Նկատի ունին քառորդ դարը միայն, երբ դարերու հայոց պատմութեան մէջ քայլ մըն է ան միայն, ուրանալով նախորդ քառորդ դարը, որ այս օրերը պատրաստեց, ուրանալով հայ ազատագրական պայքարը, չխօսելու համար աւելի հին չարժումներէն:

Անոնք հայ մշակոյթին եւ լեզուին ալ հետ են, բայց այն մշակոյթին առաւելապէս որ Կուլտուրա կը կոչուի, եւ այն լեզուին, որ «Պետական»՝ անունը ունի, անկախ հայ ժողովուրդէն :Այն«կուլտուրա»յին, որ նոր դիմագիծ կը հագցնէ հայոց պատմութեան, նոր ու սոփեստ մեկնաբանութիւն, տարօրինակ ու այլակերպ բացատրութիւն կուտայ հայ կեանքին ու գործերուն, եւ յեղուին՝ որ օտարանութեանց առջեւ բաց կը մնայ, «պետական» պաշտպանութեան տակ դնելով «ռեսպուբլիքա»ները, «վեսթիպուլ»ները, «Փաստա»ները, «կոնտրաստ»ները, «սպիկուլանտ»ները, « ալիմ»ները, «բէլֆակտոր»ները եւն. եւն., չատ չանցած անճանաչելի դարձնելու սպառնալիքին տակ առնելով Հայոց լեզուն : Եւ մտածել որ՝ «Ոսկեդարու» մէջ կ'ապրինք: Ե. դարը աւուրերէ մէջ ձգող Ոսկեդարի, ինչպէս կը յայտարարեն ազատ համարձակ անմիտ ու անպատասխանատու բերաններ:

Հա՞րկ է ըսել թէ՝ Դաշնակցութեան համար խորթ են այս բոլորը: Հայրենիքը՝ վեր է ամէն բանէ, ի՞նչ գոյն ալ ունենայ ան, իրրեւ հայութեան սիրտը, անոր երազներուն աշխարհը: Հայ մշակոյթը վեր՝ առօրեայէ, քանի որ ան՝ իր վերջոյ, պիտի թափէ բոլոր դարերուն ու բոլոր իշխանութիւններուն խորքը, դառնալու համար հայութեան հոգեկան նուաճումներուն բիւրեղացած դումարը:

Պայքա՞րը: Պիտի չարունակուի ան, քանի կան ոգիի այս տարերքութիւնները, կայ անհուն այն անջրպետը, մեր ու անոնց՝ Հայրենիքին, մշակոյթի եւ զաղափարականութեան միջեւ:

Թող չարունակուի պայքարը, իրրեւ պոռթկումը դարերու ընթացքին կուտակուած ժխորին:

Բայց թող ապրի Դաշնակցութիւնը, ապրեցնենք, կանգնուն պահենք զայն, իրրեւ պահնէչը ոչ միայն ազգային, ամբոխային զրհոներուն դէմ, այլեւ իրրեւ մարտկոցը հայ հոգիին:

Իրրեւ դրօշակիրը ճշմարիտ հայրենասիրութեան :

Պահենք՝ մինչեւ անցնին այս դուշ օրերը :

(Խմբագրական «ՅԻՒՍԱՒԵՐ»ի)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Ամփոփուած Ս. Հայաստանի թերթերէն)

Դաստիարակչական. — Առաջին կիսամեակին կատարուած աշխատանքները խորհրդակցութեան նիւթ դարձած են մանկավարժներուկողմէ :Ուսուցչական լայն զանգուածներուն մէջ զաղափարական աշխատանք կատարելու համար Համկ(բ) կենտկոմի ընդունած որոշումը պատշաճ արձագանգ գտած է : Գիտակցած են թէ չատ կարեւոր է բարելաւել զաղափարական դաստիարակչական աշխատանքը աշակերտներու մէջ, եւ բարձրացնել ուսուցիչնե՛րու զաղափարական քաղաքական պատրաստութի՛ւնը: Հաշուի առնուած է կարգ մը լուրջ միջոցներու այդ թերութիւնները սրբագրելու համար :

1946—47ին Հայաստանի դպրոցները ըրած են կարգ մը նուաճումներ չնորհիւ ձեռք բերուած ուսման որակի բարձրացման, աշակերտներու կողմէ նիւթին իւրացման եւ գիտելիքներու բարձրացման: Շատ մը դպրոցներու մէջ ուսուցիչները իրենց պատասխանատուութիւնը կը սահմանափակեն աշակերտներուն գիտելիքներուն տարեկայական գնահատումով միայն, փոխանակ մասնաւոր ուշադրութիւն ընծայելու եւ մնացած աշակերտներուն, զանոնք պահելու իրենց տեսադաշտին մէջ եւ ժամանակին օգնութեան հասնելու :

Մանկավարժական խորհրդակցութեանց մէջ արտասահմանէն եկող Հայերու զպրոցական մանուկներու մէջ կատարուած աշխատանքին նուիրուած զեկուցումը մեծ հետաքրքրութիւն պատճառած է : 7.800 մանուկներէն ներկայիս հանրապետութեան զպրոցներուն մէջ 6.400 մանուկներ կ'ուսանին, մնացեալները կը հետեւին արհեստաւորական դպրոցներու, ինչպէս եւ անդրպետութեան եւ կիսագրագիտութեան վերացման խմբակներուն : Իրրեւ կանոն, բոլորն ալ ապահովուած են դասագիրքերով եւ զպրոցական պիտոյքներով : Անոնք մեծ սիրով կ'ուսանին եւ կը մասնակցին զպրոցական կեանքին, աշխատելով աշակերտական բոլոր կազմակերպութեանց մէջ միւս աշակերտներուն հետ հաւասարապէս :

Արտասահմանէն եկած Հայերու մանուկներուն մէջ աշխատանք ուժեղցնելը ամենալուրջ խնդիրներէն մէկն է որ զրուած է ժողովրդական կրթութեան քաղաքային ու շրջանային բաժիններու եւ Հայաստանի բոլոր ուսուցիչներու առջեւ :

Իւրաքանչիւր ուսուցիչ պարտաւոր է նկատի ունենալ դասարանին մէջ ետ մնացած բոլոր աշակերտները, եւ իր հսկողութեան տակ առնել յառաջդիմող իւրաքանչիւր աշակերտ, կապուիլ անոր ծնողքին հետ, աշակերտին ետ մնալու, դասերուն չհետեւելու պատճառները պարզել եւ զործադրել իր արամադրութեան տակ եղած բոլոր միջոցները՝ եւ ետ մնացող աշակերտի համար զործօն օգնութիւն ցոյց տալ :Իւրաքանչիւր ուսուցիչի եւ վարիչի դերն է բարձրացնել ուսման որակը եւ նուազագոյնի հասցնել յետամնաց աշակերտներու թիւը :

ԹՈՒՐՔԻԱ

Թուրքիոյ տնտեսական վիճակը

«Թրքական ոսկիին արժեզրկումն ու առեւտրական սեզմումներուն բարձումը, մեծ զարկ տուին երկրին անտեսական եւ վաճառական վերելքին», կը յայտարարէր վերջերս Թուրքիոյ վարչապետը, Րէճէպ Փէքէր, իր վեցամսեայ իշխանութեան շրջանին անտեսական հաշուետուութեան առթիւ: Թրքական ոսկիի արժեզրկումը (տոլարը 1.71էն բարձրացաւ 2.80ի) տեղի ունեցաւ անցեալ Սեպտեմբերին:

Թուրքիա երկիր մըն է որ մեծ մասով կախում ունի իր հողային արտադրութիւններու արտադումներէն: Բայց իր գիները աշխարհի հրապարակի գիներէն չատ բարձր ըլլալով, չկրցաւ անցեալ տարի ծախել իր արտադրութիւնները· ասկէց չատ վնասուեցաւ երկիրը: 1945 Սեպտ., Հոկտ., Նոյ. ամիսներուն, այսինքն արտածման գլխաւոր եղանակի իր արտածումները եղած են միայն 50 միլիոն թրք. ոսկի (29.250.000 տոլար), 80 հազար թոն ապրանքի փոխարժէքը: Անցեալ 1946 Սեպտ., Հոկտ., Նոյ. ամիսներուն արտածումներուն քանակը բարձրացած է 190 միլիոն թրք. ոսկիի (68 միլիոն տոլար), 376.000 թոն ապրանք· կը նշանակէ 370 առ հարիւր չատելում մը:

Միւս կողմէ 1946ի ընթացքին ընկուեցան երկրագործական արտադրութիւններու եւ արտածումներու տուրքերը, ինչ որ պատճառ դարձաւ արտածումներու չատելումին: Իրրեւ արդիւնք այս նոր կարգադրութիւններուն, 1946 տարուան բերքը նպաստաւոր գիներով սպառեցաւ, կառավարութեան ապահովելով բաւարար պահեստի դրամ, հողալու համար երկիրին անհրաժեշտ օտար ապրանքներու պէտքը:

Աւելի ընդհանուր կերպով՝ Թուրքիա 1946ին ներածած է 223.900.000 թրք. ոսկի կամ 80 միլիոն տոլար արժէքով 402.700 թոն ապրանք: 1945ի իր ներածումներն էին 126.200.000 թրք. ոսկի (74 միլիոն տոլար) արժէքով 324.500 թոն: Իր արտադրումները եղած են 1946ին, 432.100.000 թրք. ոսկի (154 միլիոն տոլար), կամ 905.000 թոն իր արտադրութիւններէն, նախորդ տարուան 218.900.000 թրք. ոսկի (128 միլիոն տոլար) եւ 309.500 թոն ապրանքի դէմ: Ուրիչ խօսքով իր առեւտրական հաշուեկշիռը ցոյց կուտայ 92.700.000 թրք. ոսկիի, կամ 54 միլիոն տոլարի չատելում մը իր արտադրումներուն վրայ 1945ին, մինչդեռ 1946ին արտադրումներու չատելումները կը հասնին 208 միլիոն թրք. ոսկիի, սակայն 74 միլիոն տոլար արժէքով, չնորհիւ աւելի ցած փոխանակութեան ոսկին: Եւ սակայն մէկ տարիէն միւսը արտածումներու ծաւալը զրեթէ եռապատկուեցաւ:

Դրամին արժեզրկումէն ի վեր կատարութիւնը արտօնած է թրթռադրամին ազատ փոխանակութիւնը մեծաղ ոսկիին հետ: Դրամատուները հաճոյքով սկսան փոխանակել, սակայն փոխանակութեան համար միայն տասնհինգ միլիոն ոսկի մատուցուեցաւ: Իրականին մէջ այսօր պետական դրամատունը աւելի չատ ոսկիի մթերք ունի քան արժեզրկումէն առաջ:

Վարչապետ յայտարարած է նաեւ, որ պաշ-

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՎՃՌՎԱԾՈՒ ՀԱՂ

ՅԱՆԿԱ, 3 Մարտ.— Ընկ Ստալինի ուղարկած հեռագրին պատասխանելով, Նորին Մեծություն Տնտեսական Խորհրդի նախագահ Ջավահարլալ Նեհրուն հղել է հետևյալ հեռագիրը.

«Ես շատ ուրախ եմ, որ Ձեր կառավարությունը և ժողովուրդը ընդունեցին իմ ողջույնները։ Ես համոզված եմ, որ Ձեր ղեկավարությամբ Հնդկաստանը կհասնի մեծ հաջողությունների։ Ես ցանկանում եմ Ձեզ և Ձեր ժողովրդին նոր հաջողություններ։ Ես հավատում եմ, որ Հնդկաստանի և Խորհրդային Միության միջև գոյություն ունեցող բարեկամական հարաբերությունները կշարունակեն զարգանալ և ամրանալ հօգուտ մեր երկրների ժողովուրդների, ինչպես նաև հօգուտ համաշխարհային խաղաղության գործի»։

Ընկ. Ստալինի հեռագրին պատասխանելով, Նորին Մեծություն Ջավահարլալ Նեհրուն հղել է հետևյալ հեռագիրը.

«Ես շատ շնորհակալ եմ Ձեր բարի ողջույնների համար։ Ես ուրախ եմ, որ Ձեր կարծիքով Հնդկաստանի և Խորհրդային Միության միջև գոյություն ունեցող բարեկամական հարաբերությունները կարող են զարգանալ և ամրանալ։ Ես համոզված եմ, որ այդ հարաբերությունները մեծ նշանակություն ունեն ոչ միայն մեր երկրների, այլև համաշխարհային խաղաղության գործի համար։ Ես ինքս ևս ցանկանում եմ Ձեզ և Ձեր ժողովրդին նոր հաջողություններ»։

★ Ասում են «Ֆրանս պրես» գործակալության թղթակիցը, որը հարցազրույց է ունեցել Նորին Մեծության հետ, որ Նորին Մեծությունը հայտնել է, որ Հնդկաստանի ներկայացուցիչները Խորհրդային Միության մեջ կկարողանան ուսումնասիրել ժամանակակից գիտության և տեխնիկայի նվաճումները։ Նա նշել է, որ Հնդկաստանի ներկայացուցիչները կարող են ծանոթանալ Խորհրդային Միության գյուղատնտեսության նվաճումներին։ Նորին Մեծությունը հայտնել է, որ Հնդկաստանի ներկայացուցիչները կարող են ծանոթանալ նաև Խորհրդային Միության ժողովրդական կրթության, առողջապահության և սոցիալական ապահովության գործերի կազմակերպմանը

Գործադուլը կը վերջանա՞յ

Մամուլի աշխատաւորներու գործադուլը վերջացած կը համարուէր շաբաթ օր, 26 օր տեւելէ վերջ։ Նոյն օրը մէկ օրուան համար գործադուլ հռչակեցին Փարիզի եւ գաւառի դրամատուներու պաշտօնեաները, բացի երկուքէն (Պանք տը Ֆրանս եւ Քէստի Ֆոնսիէ)։ Այսպաշտօնեաներըկ՚առաջարկեն շաբաթական հինգ օր աշխատանք, 44 ժամ։

Վարչապետը, Պ. Ռամատիէ շաբաթ օր կոչ մը ուղղեց մամուլի աշխատաւորներուն հայրենասիրութեան, որպէսզի Ֆրանսան անախորժ կացութեան մը չմատնուի Մոսկուայի խորհրդաժողովին առեն։ Մամուլի աշխատաւորները եւ հրատարակիչները համակերպելով այս կոչին, համաձայնութիւն մը ստորագրեցին, գործադուլը դադրեցնելու համար։ Այս համաձայնութիւնը պիտի վաւերացուէր վարչապետին կողմէ, որ աշխատակիցներու յատկեալ հակառակ ըլլալով հանդերձ, ընդունած պիտի ըլլայ զայն, քանի որ դոյացած համաձայնութեամբ մամուլի աշխատաւորները 17 առ հարիւր յատկում պիտի ստանան չաբաթը եօթը օր աշխատելով եւ մեծապէս պիտի կրճատեն իրենց թիւը։

Այժմ նոր դժուարութիւն մը ծագած է,— թերթերու խմբագիրները եւ լրագրավաճառները, որոնք մեծապէս վնասուեցան գործադուլէն, ուժգնօրէն կ՚ընդդիմանան չաբաթը հօթը օր աշխատելու պայմանին։ Լրագրողները բողոքած են արդէն։ Այս նոր դանդաղներուն հետեւանքով, հաւանական չէ որ համաձայնութեան բոլոր կէտերը անմիջապէս գործադրուին։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԸՆԴՀ. ՆԵՐՈՒՄ առաջարկելու համար շարժում մը սկսած է Ֆրանսայի ալեկոծմանն ընկերներուն մէջ, բայց համայնավարները ուժգնօրէն կ՚ընդդիմանան, ինչպէս կը գրէ Տէյլի Մէյլ։

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆԳԻի կրճատումը հետզհետէ կը մեղմանայ։ Մարտ 10էն սկսեալ չաբաթը միայն մէկ օր պիտի կտրի հոսանքը, փոխանակ երկուքի։ Փարիզը եւ արուարձանները նորէն բաժնուած են վեց շրջաններու, որոնց իւրաքանչիւրին մէջ հոսանքը պիտի բանի հինգ օր (կիրակի օրերը միշտ կը բանի արդէն)։ Ցոյս կայ որ մէկ օրուան ընդհատումն ալ վերջնայ մօտ օրերս։

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱԻ փախստական Ռուֆայէլ Ալիպէռ, Վիչիի գաւառական նախարարը, համաձայն պատժական օրէնքի 76 յօդուածին։ Ամբաստանուած էր իբրեւ հեղինակը հակահրէական եւ հակասամսոնական օրէնքներու, ինչպէս եւ կազմակերպիչը Ռիոմի դատավարութեան, որ կը ձգտէր Ֆրանսայի պատերազմի յայտարարութեան եւ պարտութեան պատասխանատուութիւնը ձգել Գ. Հանրապետութեան վրայ։ Դերադոյն Ատեանի միեւնոյն նիստին մէջ հինգ տարի բանտարկութեան դատապարտուեցաւ Վիչիի ներքին նախարարութեան դատ. քարտուղարը, Ժոռժ Իլէռ, նոյնպէս փախստական։

200 ԼԵՎԱՑԻՆ վեր եղած բոլոր պուլկարական թղթադրամները հրապարակէն պիտի քաշուին մինչեւ մարտ 16, փոխանակուելով նորերու հետ։

50 ԵՒ 100 ՖՐԱՆՔՈՆՈՑ նոր թղթադրամներ չրջաբերութեան հանուեցան, յար եւ նման անցեալ մայիսին տպուած 500 ֆրանքոնոցներու, վոխարինելու համար այն համարժէք թղթադրամները որ Մ. Նահանգներուն մէջ տպուած եւ 1945 յունիսին չրջաբերութեան հանուած էին։ Ձերբազատուած չէ թէ այս վերջին 50 եւ 100նոցները ե՛րբ վերջնապէս պիտի քաշուին հրապարակէն։ Նոր 50նոցները յայտնապէս կապոյտ են։ 100նոցները կարմիր։ Արժէքները խոշոր թուանշաններով նշանակուած են թղթադրամներու վերի անկիւնները, երկու կողմերուն վրայ։ Նոր 50նոցը նուիրուած է աստեղագէտ Ժան Ժոզէֆ Լը Վէռիէի որ 1846ին գտաւ Նեպտոն մոլորակը։ Հարիւրնոցին վրայ կ՚երեւայ երիտասարդ գիւղացի մը դոյդ մը եզներով։

ԱՒՏԻՆԻՆ կը հետապրեն թէ մեծ կռիւ մը տեղի ունեցաւ արեւմտեան Թրակիոյ մէջ, Քասանթիէն 15 մղոն դէպի հիւսիս - արեւմուտք։ Պաշտօնական դիկոյցին համաձայն 50 ըմբոստներ սպաննուած, միւսները դէպի պուլկարական սահմանապլուխ փախած են։ Կռիւները կը շարունակուին ուրիշ վայրերու մէջ։

ՓԱՐԻԶի ԲԺԻՇԿՆԵՐԷՆ 800 հոգի ուրբաթ օր ցոյց մը կատարեցին պողոտաներուն վրայ, դանդաղաւելով թէ շատ քիչ ինքնաշարժ յատկացուած է իրենց։ Նշանատախտակի մը վրայ գրուած էր.— «Մեր ինքնաշարժները կ՚արտածուին փոխան տարներու, այնպէս որ բժիշկները շատ ուշ կը հասնին հիւանդներուն։ Քանի՞ տոլար կ՚արժէ Ֆրանսացիի մը կեանքը»։ Թափորէն վերջը պատուիրակութիւն մը ներկայացաւ ազգ. տնտեսութեան նախարարին եւ բացատրեց թէ 2000 բժիշկներ ինքնաշարժ չունին, թէ ուրիշ 5000 բժիշկներու կառքերը այնքան հին են որ կէս ճամբան կը մնան, թէ շատ մը հիւանդներ մեռած են, որովհետեւ կարելի չէ եղած ժամանակին հասնիլ եւն.։ Նախարարը պատասխանեց թէ արտածումը կեն. սական պահանջ մըն է Ֆրանսայի համար, բայց խոստացաւ 300 կառք տրամադրել երեք ամիսկին, որպէսզի բժիշկները կարենան գնել։ Այս վերջինները թերահաւատ են եւ դիտել կուտան թէ հազիւ 63 նոր ինքնաշարժներ տրամադրուած են ազատութենէն ի վեր։ Եթէ այս խոստումը չկատարուի, աւելի խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնեն, մերժելով մահուան վկայականներ տալ եւ ուրիշ վարչական պարտականութիւններ կատարել։

Théatre des Champs - Elysées
15 Ave. Montaigne, métro Alma - Marceau
Երեքշաբթի Մարտ 11ին, ժամը 21ին

Բաֆֆի Պետրոսեան

Հարաւային Ափրիկէ մեկնելէ առաջ պիտի տայ իր տարեշրջանին միակ նուագահանդէսը։

Տոմսերը կը վաճառուին Թատրոնը, Տիւրանի քով Place de la Madeleine *եւ* Bois Colombes, rue Victor Hugo*ի ժամագործին խանութը։*

ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՐՏ 16ԻՆ SALLE GAVEAU
ԺԱՄԸ 17.30ԻՆ
TENOR
ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ՓԱՓԱՋԵԱՆ

Տոմսերը կը ծախուին հետեւեալ դրավաճառներուն մօտ։ Հրանտ Սամուէլ 51 rue Monsieur le Prince, *Մկրտիչ Պարսամեան* 46 rue Richer (9), *Հրանտ Բալուեան* 43 rue Richer (9)։

Տարեկան պարահանդէս

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉի ՇԱՎԻԼի ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ
23 Մարտ, ժամը 3ին կէս դիշեր, քաղաքապետարանի սրահը, Rue Stalingrad։

Կը մասնակցի Րաֆֆի երգեցիկ խումբը, ղեկավարութեամբ Պ. Ս. Յովհաննէսեանի։ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդը կը ներկայացնէ Սուրէն Պարթեւեանի՝ ԱՆՄԱՀ ԲՈՑԸ, եւ զուարճ մը, 70ՆՈՑ ՓԵՍԱՑՈՒՆ, բեմադրութեամբ Պ. Բ. Հապէշեանի։ Մուտք 75 ֆրանք։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

Ամսագիր, պաշտօնաթերթ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդին, պատկերազարդ, 8 էջ, մեծածաւալ, Ֆրանսերէն բաժինով։

Հայերէն բաժնին մէջ յօդուածներ ունին.— Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Շ. ՆԱՒՈՒՆԻ, ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ Հ. ՎՈՒԱՄ, Թ. ՀԵՐՈՑԵԱՆ, ԲԱԲԱՆԵԱՆ։ Միխտ եւ Արտեսաս։ Երիտ. Շարժում, ներդաղթ եւն.։

Ֆրանսերէն.— Տիկին Odette Mikaelian, *ՀՈՒՐԻ ԻՓէՔԵԱՆ, Ե. ՑՈՎԻԿ, Ժ. ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ, ԱՐ. ՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, պատմուածք մը ՌՈՒԲԻՆ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆէ, էջեր Հայոց Պատմութենէն, Ֆրանքեւհայկական յարաբերութիւնները եւն.։*

Բաժնեգին տարեկան 240, հատը 20 ֆրանք։

Ձէք, Mandat *եւն. ուղղել* H. Palouyan*ի*, 43 rue Richer, Paris (9)։

ԼԻՈՆ.— Տէր եւ Տիկ. Գ. Գասպարեան (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Մարիամ Դանիէլեան եւ զաւակները (Հալէպ), Տէր եւ Տիկին Մարթա Գասպարեան (Լիոն), Պ. Գեղամ Գասպարեան (Լիոն), Օր. Մարթա Գասպարեան (Զարսանճաք), Տէր եւ Տիկին Աշխատաւոր Փոսթոյեան (Նիւ Եորք), Տէր եւ Տիկին Ց. եւ Լուսիա Գասպարեան (Լիոն), խոր կսկիծով կը ծանուցանեն զառնաղէտ մահը՝ ի Նիւ Եորք, 55 տարեկանին ՏԻՄՈ ԱՒԱԶԱՏՈՒՐ ԳԱՄՊԱՐԵԱՆի (Զարսանճաքի Ձէրի դիւղէն)։

Մախու տուն

Livry - Garganի մէջ, երեք յարկանի տուն մը ծախու է, 260 քառ. մեթր տարածութիւն։ Իւրաքանչիւր յարկը ունի 3—4 սենեակ։ Պարտէզին մէջ 60 քառ. մեթր տարածութեամբ արհեստանոց մը։ Տասը պտղատու ծառեր։ Շարքուան մէջ գիմել, **Chaussures Souren,** 60 rue Pixéricourt, Paris, Tél. Men. 84-72։ Իսկ շաբաթ եւ կիրակի օրերը.— 31 Ave. d'Alembert, Livry Gargan, Tel. le Raincy 15-65։

Փոխադրութեան լսկատուրիւն
Transport Robert

Կը ստանձնէ ամէն կարգի եւ ամէն ապրանքի փոխադրութիւն, տրամադրելով բեռնաարձակառք։ Նոյնիսկ երկար պայմանաժամով վարձու կուտայ օթօ, քամիոն եւայլն։ Դիմել 66 Allée de la Seine, Issy les Moulineaux։ *Հեռաձայն* Mic. 28—16։

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ը. Դ. ՐԱՖՖիի խումբին ժողովը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին։

Հ. Ը. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանեէօ Քաշանի դասախօսական ժողովը այս չորեքշաբթի իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Ատիսեան» խումբի ժողովը՝ երեքշաբթի իրիկուն, ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Գիւղխանտանեան» խումբի ժողովը՝ երեքշաբթի, Պար Սանթրալի (Լավիօթ) մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

ԼԻՈՆ.— Հ. Ը. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. Պուլվար Օտտոյի «Նոր Սերունդ»ի ընկեր - ընկերուհիները դասախոսական ժողովի կը հրաւիրուին այսօր, երեքշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Պիտի խօսի Ջամալեան խումբի կողմէ, ընկեր Ն. Մանուկեան։

ՈՒՐԲԱԹ ԳԻՇԵՐ 21 ՄԱՐՏ ԺԱՄԸ 8.30ԻՆ ՀԱՅԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄՈՎ
Հայ Թատերդրութեան մեծ վարպետին Ա. ՇԻՐՎԱՆԶԱՏԻի դլուխ գործոցը՝
"ՆԱՄՈՒՍ„Ը
Ինամուած բեմադրութիւն, մասնակցութեամբ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆի, ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ, Ս. ՄԱՔՍՈՒՏԵԱՆի, ՏԻՐՎԻՇԵԱՆի, Մ. ԱԶՆԱՒՈՐԵԱՆի, ՏԻԿԻՆ Բ. ԴԱՒԻԹԵԱՆի, Պ. ԱՒԹՈՒՆԵԱՆի եւ ուրիշներու, Théâtre d'Iéna, 10 Ave. d'Iéna, métro Iéna։

Հ.Մ.Ը.Մ ի պարահանդէսը Մարսէյլի մէջ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ՄԱՐՏ 29ի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Մարսէյլի մասնաճիւղին գիշերային պարահանդէսին Hotêl de la Plage (ex Salon Sabattier)*ի սրահներուն մէջ։ Շարք մը անակնկալներ։ Մանրամասնութիւնները յետագային։*

ՀԱՐԱԻ. ՖՐԱՆՍԱՑի ՆԵՐԳԱՂԹի ՀԱՆԳԱՆԱԿԻՉ կեդրոնական Ցանձնախումբը չնորհակալութեամբ ստացած է.— Խարբերդի Շէյխ Համի Գիւղի Հայր. Միութենէն 10.000 ֆրանք, Համաքղաքացիներու Հայր. Միութենէն՝ երկրորդ անգամ 4000, Ժամկոչեանի մահուան առթիւ Պ. Յովհաննէս Տէրտէրեանէ 500 ֆրանք փոխան ծաղկեպսակի։

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

Ճաշարան ԻՐԱՆ

Տնօրէնութեամբ ԿԱՐՊԻՍ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆի
9 Rue Serpente, Paris (6) *Սէն Միշէլի կեդրոնը*
ԿԸ ԳՈՀԱՑՆԷ ԱՄԷՆԷՆ ՆՈՒՐԲ ՃԱՇԱԿՆԵՐԸ։ ԱՆԹԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ, ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼի ԳԻՆԵՐ, ԱՐԵՒԵԼ. ԸՄՊԵԼԻՆԵՐ՝ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՍԱՓՐԻՉՆԵՐ՝
ԵՒ ՎԱՐՍԱՑԱՐԴԱՐՆԵՐ
Foire Internationale de Lyon du 12 au 21 Avril, 1947
Groupe 34 Bâtiment 13, Stand 14



Parfumerie
Jac-Mot
ՑԱԿՈԲ
ՄՈԹԵԱՆ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏԵԼԻՆԻ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ

136 RUE BOILEAU, LYON
Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառին մէջ կը ցուցադրէ իր զանազան տեսակի անուշահոտութիւնները։

Ուղարկութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie**: *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք* **Ց. Գ. Փափագեան** *վաճառատունը*, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 *եւ* 14—18, *գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը։ Հաղորդակցութիւն՝* **métro: Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Աբտաս. 10 Տոլ.

Mercredi 12 MARS 1947 Չորեքշաբթի 12 ՄԱՐՏ

Թ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4982–Նոր շրջան թիւ 591 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր·

ՀԻՐ ԱՕՍՔԸ

ԶԳՈՒՅՇ ՊՂՏՈՐ ԶՈՒՐԲԵՐԷՆ

Փետրուար 25ին արտասպեր էինք Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան դիւանէն մէկ զեկոյցը, որ կ'ըսէր թէ Ճունուար 26ին խորհրդակցական ժողով մը գումարուած է նախագահութեամբ Գաբրիէլին կաթողիկոսի, մասնակցութեամբ չորս քաղաքական կուսակցութեանց ներկայացուցիչներուն եւ չարք մը հայրենակիցներու :

— « Ժողովը, կարծիքի փոխանակութիւններէ վերջ, միաձայնութեամբ օգտակար եւ անհրաժեշտ գտաւ որ խաղաղութիւնը պահպանուի մեր ազգային ու հասարակական կեանքին մէջ, վերջ գտնեն զանազան ձեւի վէճերը, մամուլը պատշաճ ձեւով տանի իր լուսաւորող դերը եւ փոխադարձ յարգանքի զգացումներով բոլորն ալ զօրավիգ կանգնին հասարակաց շահերուն» :

Տեղեկութիւն չունինք թէ ո՛րքան մեղմացած է մթնոլորտը, այս պաշտօնական զեկոյցին հրատարակութենէն վերջը :

Ամէն պարագայի մէջ, բարենշան է ձեռնարկը, թէեւ շատ ուշ մնացած : Բարենշան մանաւանդ անոր համար որ, այս տարի եւս ներգաղթի կարաւաններ պիտի կազմուին Սուրիա– Լիբանանի մէջ :

Փոխադարձ յարաբերութիւնները որքան բարւոքին, այնքան լաւ : Թէ ներգաղթի բարեյաջող կազմակերպութեան եւ թէ գաղութին բարօրութեան համար :

Այս առթիւ, պարտականութիւն կը սեպենք անդամ մը եւս ուշադրութեան յանձնել վերոյիշեալ որոշման մը : Որմէ որում մը որ կ'ընդունուի դառնալ երկու նորազարմ երկիրներուն, հետեւաբար եւ մեր տարագիր բազմութեանց համար :

Ամիսներէ ի վեր պարբերաբար կը պարզենք արաբական աշխարհին խլրտումները, ինչպէս եւ հաբեւան Թուրքիոյ պղտոր խաղերը, հակառակութեամբ աւելի զօրաւոր ուժերու :

Դամասկոսի թերթերը վերջերս աւելի համարձակօրէն կը պահանջեն Ալէքսանդրէթի շրջանը,— հռչակաւոր Սանճաքը որ այժմ կը կոչուի Հաթայ : Մինչեւ անդամ կը խորհին դիմել Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան :

Միջանկեալ կ'արձարձուի նաեւ կիլիկիոյհարցը :

Այս առթիւ, լրագրական բանավէճը աստիճան է երկու երկիրներուն միջեւ, արձագանգելով ամբողջ արաբական աշխարհին մէջ :

Կարեւոր թերթ մը, «Էլ Քապէս», բուռն յօդուած մը հրատարակեց Փետրուար 20ին, անխնայ ձաղկելով Թուրքիոյ աշխարհակալութեան ձգտումները եւ արիւնազանգ անցեալը :

Քանի մը բացատրութիւններ, գաղափար մը տալու համար տիրող դառնութեան մասին. —

«Գլխարկն ու լատինական տառերը քնաւորութիւն չեն փոխեր·— Արաբական Միութեան ազգերը չեն մոռցած այն շրջանը զոր ապրեցան Թուրքերուն հետ եւ այն ճնշումը, բշտնառութիւնը, տգիտութիւնն ու տառապանքը զորս կրեցին անոնց տիրապետութեան շրջանին·— Բոլոր արաբական պետութիւնները գիտեն որ Թուրքիա պատրաստ է Արաբներն ալ, անոնց անկախութիւնն ու հողերն ալ զոհել ի փոխարէն անոնց շահու մըզոր ձեռք պիտի բերէ առաջին օտար պետութենէն» :

Թերթին կարծիքով, Թուրքիա Սուրիայէն առաջ Իրաքը պիտի գրաւէր, եթէ ազատ ըլլար Մ· Միութեան ճնշումէն, Նեղուցներու եւ միւս նահանջներու մասին դրուած պահանջներէն եւ եթէ իր դիմացը չդտնէր Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը :

Կարդ մը թուրք թերթեր արտատպելով այս «բարբանջանքները», կը թելադրեն խզել բարեկամական յարաբերութիւնները Սուրիոյ հետ : Ուրիշներ աւելի ծանր սպառնալիքներ կը սահեցնեն :

Մէկ խօսքով, Ջուրերը նորէն պղտոր են Մինջին եւ Մօտաւոր Արեւելքի մէջ :

Եւ քանի որ բարքերն ալ շատ լպրծուն են, մեզի կը մնայ դառնալ աւելի պաղարիւն եւ արթուն : Զգուշանալ թերխաչ մարդանքներէ : Զբանալ, որ ճեղքեր, վէրքեր որոնց այնքան չարախնդութեամբ կը սպասէ թշնամին

Բարեկամն անդամ կրնայ ծուռ նայիլ, եթէ մեր ներքին վէճերը փողոց փոխադրենք :

Ինչ որ տեղի ունեցաւ մինչեւ հիմա, արդէն խիստ վրդովում պատճառած է ամէն կողմ : Նոյնիսկ պետական շրջանակներու մէջ :

Ալ կը չահի, եթէ կորսնցնենք 30 տարիէ ի վեր չհուած վարկը : Շ·

ՕՐ ԸՍՕՐԻՆ

« ՀԱՅԱՍՏԱՆ »

Հաւատացէք, չի մեռնիր այն ժողովուրդը որուն երիտասարդութիւնը այնքան խանդավառ է իր գաղափարական նուիրումով, իր անսասան հաւատքով ոգեշունչ պահակ մը իր հայրենիքին դուռներուն առջեւ :

Հիացումը քիչ է ինչ որ կը զգայ ամէն Հայ, տեսնելով Նոր Սերունդին դէմքը, լուսաշող խանդավով մը զարճած դէպի ապագան եւ թեւերը սոթթած քար ու չաղաս հասցնելու համար, որպէսզի միշտ նորոգուի, միշտ կանգուն մնայ Հայուն փառքը : Որպէսզի երբեք չկրկնուի անոր մէջքը գաղթականութեան մէջ ալ :

Ի՛նչ եռանդ, հասցնելու համար իրենց թերթը Ա· պատմ· ժողովին : Ու բոլորը պատրաստ զոյն տանելու իրենց հետ եւ իրենց ընկերներուն ըսելու — Հոդ չէ, կմկմալով կարդա՛, որոշ բառեր այսօր մի հասկնար, բայց հետզհետէ պիտի սորվիս ֆրանսերէն բաժինը մոռնալ ու ըսել նախ դուն քեզի, յետոյ աւելի հպարտ, բարձրաձայն բարեկամիդ :

— «Մենք ալ ունինք այն ամէնը որով կը պարծենաս դուն, աւելի հի՛ն, աւելի փայլուն : Քուկդ ծաղկեր է արդաւանդ հողի վրայ, իմս վանտալին կրունկներու տակ : Եթէ ձեր Քորնէյլը կամ Ռասինը մինչեւ այսօր օրինակ կը հանդիսանան դպրութեան սիրահարներուն, մեր Խորենացին ու Նարեկացին, աւելի հին, Հայուն անունը արձանագրած են ամէն ազգի մատաղաթներու վրայ» :

Վստահ եմ որ «Հայաստան»ը ոչ միայն իր տեղը պիտի գրաւէ մեր երիտասարդ սերունդին ընթերցանութեան մէջ, այլեւ պիտի դառնայ տեսակ մը դրօշ : Անդաստան մաքի բոլոր ջուրերուն, քաշալեր՝ բոլոր տարատիպ փորձերուն այն երիտասարդութեան, որ բախտը չունեցաւ տեսնելու ոչ կեդրոնական, ոչ Պէրպէրեան, ոչ Ներսէսեան եւ ոչ իսկ այսօրուան Քեմարեանը : ՍՕՍԻ

Ներգաղթը Եգիպտոսէն

Գահիրէի Թեմական Խորհուրդի Ճունուար 2ի նիստին մէջ կարդացուած է Ամերիայն Հայոց հայրապետին շրջաբերականը ներգաղթի մասին : Այս առթիւ առաջնորդը, Մ· արք· հաստատած է թէ ներգաղթի համար արձանագրուած են 14 հազար հոգի : Տեղական կառավարութիւնը պատասխանելով եղած դիմումներուն, յայտնած է թէ ներգաղթողները մեկնելէ առաջ պէտք է իրենց գործերը հաշուեյարդարի ենթարկեն : Զբաւորնե– րու օգնութեան համար առանձին յանձնախումբ մը կազմուած է, որ տուները կը պատի անհրաժեշտ քննութիւնները կատարելով :

Կարդ մը դժուարներ, ինչպէս Կօշիկի փոնտը, էջմիածնի համար հատաքուած դրամը եւն· պիտի յաղթահարուին ներգաղթողներուն տաք զգեստներ եւ անհրաժեշտ պիտոյքներ գնելու : Որոշ հայրենակցական Միութիւններ պատրաստակամութիւն յայտնած են իրենց քով եղած պատրաստ դժուարները յատկացնելու ներգաղթին :

Ժողովը նկատի առած է նաեւ մեկնող կալուածատէրերու խնդիրը : Անոնց թիւը համեմատաբար քիչ դտնելով, պիտի թելադրէ որ կանուխ չարժին եւ չսպասեն վերջին վայրկեանին, հաշուեյարդարի ենթարկելու կալուածները : Իսկ Բաղաք· ժողովը նկատի առնելով որ 114 ազգ· պաշտօնեաներէն 82ը արձանագրուած են ներգաղթի համար, 5000 ոսկիի վարկ մը խնդրած է հատուցումներ ընելու : Ժողովը միաձայնութեամբ որոշած է տալ խնդրուած վարկը :

Բաղաք· ժողովը նկատի առնելով որ ներգաղթին պատճառով Զակազիկի եկեղեցին ու հողը երեսի վրայ պիտի մնան, առաջարկած է ծախել զանոնք : Նուիրատուն՝ Արմենակ պէյ Կամսարականն ժամանակին իր հատանութիւնը յայտնած է, լսելով թէ «ես ազգին նուիրած եմ, ազգը ազատ է իր ուզած կարգադրութիւնը ընելու» : Ժողովը որոշած է այս հարցը համագումարին տանիլ, որ պիտի վճռէ թէ վաճառման փոխարժէքը ինչ բանի պիտի յատկացուի :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ 87 ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ 47ի վերածելու համար ծրագիր մը կը մշակուի մասնաւոր յանձնախումբի մը կողմէ :

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Մոլոթով կ'առաջարկէ յինել չինական խնդիրը

Մոսկուայի խորհրդաժողովի առաջին նիստին մէջ, Պ· Մոլոթով անակնկալի մը առջեւ դրաւ իր պաշտօնակիցները, առաջարկելով քննել Չինաստանի կացութիւնը :

Ժողովին բացումը տեղի ունեցաւ նուազագոյն արարողութեամբ, կէս օրէն վերջը ժամը 17ին : Օրն ի բուն ձիւն տեղացած էր Մոսկուայի մէջ եւ շատ քիչերը փողոց ելած էին, արտաքին նախարարներուն ժամանումը տեսնելու համար : Բազմութիւնը մեծ մասով կը բաղկանար մանուկներէ ոլորանք ձիւնագնդակ կը խաղային : Ժողովը գումարուեցաւ Օդանաւային Ակումբին մէջ որ զարդարուած էր երկու փոքր դրօշներով եւ որուն դրան առջեւ կը հսկէին երկու պահակներ :

Բացման ճառերը պարզապէս հանդիսական հանդամանք ունէին, ինչպէս կը դրեն Լոնտոնի թերթերուն թղթակիցները : Պ· Մոլոթով փափկանկատ էր, Պ· Պեվին զուարթ, Պ· Պիտօ քիչ մը ճնշուած կ'երեւար, իսկ զօր· Մարշըլ զինուորական դիրք մը բռնած էր : Ամէնքն ալ շատ կարճ խօսեցան, նուազագոյնը : Մոլոթով պարզապէս ըսաւ թէ ժողովին նպատակն է կարգադրել Գերմանիոյ խնդիրը եւ հաշտութեան դաշնագիր մը կնքել Աւստրիոյ հետ : Այս առթիւ յիշեց Փոցտամի եւ Եալթայի պատմական որոշումները, յետոյ իրենց փոխանորդներուն յանձնարարութիւնները : Երբ կ'առաջարկէր օրակարգ անցընել Չինաստանի խընդիրը, զօր· Մարշըլ պատասխանեց թէ մտածելու պէտք ունի եւ խնդրեց յաջորդ օրուան ձգել : Եւ իր կարգին առաջարկեց օրակարգ անցընել Պ· Պըրնզի ծրագիրը՝ Եւրոպայի գրաւման ուժերու ապառիճանական պարտքի մասին : Մոլոթով մէկ օր ժամանակ խնդրեց մտածելու համար : Ցետադարձ եղաւ նաեւ ուրիշ առաջարկ մը որ կը վերաբերի հատուցումներու :

Բացման ճառերէն վերջ, խորհրդաժողովը լրջօրէն աշխատանքի ձեռնարկեց, երկու ժամուան մէջ աչքէ անցընելով չարք մը խնդիրներ : Ամէնէն կարեւոր գործն եղաւ հանդիսաւոր թաղումը պատմական Փրուսիոյ պետութեան : Պէվինի առաջարկով, ընդունուեցաւ Վերստուգիչ Յանձնաժողովին տեղկագիրը այդ պետութեան հաշուեյարդարի մասին :

Ցետոյ կազմուեցաւ օրակարգը : Մոլոթով չի նախան խնդիրը առաջարկած առեն ըսաւ թէ իրենց ուզածն է միացեալ եւ ժողովրդավար Չինաստան մը, թէ ներքին կռիւները չեն դադրած եւն· : Զօր· Մարշըլ իրրեւ սկզբունքի խնդիր յայտարարեց թէ Մ· Նահանգները հաւատարիմ կը մնան Փոցտամի համաձայնութեան եւ Պըրնզի Շթութկարտի ճառին, գերմանական հարցին լուծման համար :

Պատասխանելով մամուլի ներկայացուցիչներուն, զօր· Մարշըլ ըսաւ թէ Փարիզ հանդիպած առեն պարզած է քառատնամեայ ծրագրի մը առաւելութիւնները, բացարձակ անկարողութեան մատնելու համար Գերմանիան : Բայց մերժեց պատասխանել թէ Պ· Պ· Պիտօ եւ Պէվին հաւանած են ուժ տալ այս ծրագրին : Նախապէս յիշած էր նաեւ Զորս Մեծերու միջեւ դաշնագիր մը կընքելու անհրաժեշտութիւնը :

Վարչապետը կը մերժէ որեւէ յաւելում

Մամուլի աշխատաւորներու գործադուլը չէ վերջացած տակաւին, եւ որեւէ թերթ չի հրատարակուիր : Vie Soviétique չաբաթաթերթին անգամ մեքենադիր տպուած էր այս չաբթու :

Ինչպէս գրած էինք, չաբաթ օր համաձայնութիւն գոյացած էր լրագրատէրերուն, տողաչարներուն եւ տպադրիչ – մեքենավարներուն միջեւ, 17 առ հարիւր յաւելումով : Արդ, վարչապետ մերժեց վաւերացնել այս համաձայնութիւնը, կարգ մը դիտողութիւններով : Երկու կողմերը նորէն ժողով դումարեցին երկուշաբթի օր, կառավարութեան համար ընդունելի առաջարկներ մշակելու համար, բայց ընդհանուր կարծիքն այն է թէ գործադուլը պիտի չարունակուի, քանի որ մեքենավարները չեն ուզեր համապատասխան դիմումներ ընել, կրճատելով աշխատաւորներու թիւը : Այս առթիւ դիտել կը տրուի թէ լրագիրները միջին հաշուով կրկնապատիկ աւելի տպադրիչ բանուոր կը գործածեն միեւնոյն գործին համար, քան պատերազմէն առաջ :

Համաձայնութեան ձախողման պատճառներէն մէկն ալ այն է որ արժէք ունի, եթէ թերթերը հրատարակուին չաբաթը եօթը օր, փոխանակ վեցի : Արդ, եօթնօրեայ հրատարակութեան կ'ընդդիմանան ոչ միայն լրագրողներու միութիւնը, այլեւ ցրուիչները, լրագրավաճառները եւ գրավաճառները որոնք չեն ուզեր չաբաթը եօթը օր աշխատիլ :

Տագնապին ամբողջ գաղտնիքը այն է որ կա–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԴԱՌՆ ՀՇՄԱՐՏԱՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԽՄԲ.— Զէզոք ամսագրեր մը, «Երուսաղէմ», որ կը հրատարակուի Համմանուն խաղաթին մէջ, դառն խորհրդածութիւններ կ'ընէ տարեկան տե - սութեան մէջ: Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը (1947 Յունուար). —

Ազգային տեսակէտով 1946ը մեր ժողովուրդին համար ուշագրաւ եղաւ:

Առաջին՝ Ներքաղթը ամէն Հայու սրտին կը խօսի, աղազհասաւքա՛մ. իրական հրճուանք: Նշանագ սակայն որ անոր կազմակերպական ձեւը փորձա - քար եղաւ մեր ազգային ներքին ըմբռնումներու պարզումին, այդ՝ հայրենիքէն ներս եւ դուրս ե - րեւան բերաւ ծրագրուած «դիրքաւորում» պայմա - նաւորեալ տուն դարձ, որ ունեցաւ իր տխուր անդրադարձումները: Մեր երկրի վարչիչներուն նեղ - միտ հայեացքները, ցաւ ի սիրտ ցնցեցին ոչ-հա - մայնավար տարրին խիղճը:

Երկրորդ՝ մեր Դաւոի յուժման հանդէպ միջազ - գային տրամադրութիւններու կեցուածքը եւ Ս. Հայաստանի քաղաքական դիրքին չափանիշը թա - փանցիկ դարձան:

Բ. Համաշխարհային պատերազմի զարհուրե - լի օրերուն, հայ ժողովուրդը Հայաստանէն եւ Սփիւռքէն լայնօրէն մասնակցեցաւ հասարակաց ճիգին: Հայը իր ուժէն չա՛տ վեր զոհաբերութիւն - ներու առջեւ կանգ չառաւ: Հայաստան 100.000 իր քաջարի զաւակները պահեցուց պատերազմի դաշ - տին վրայ: Մեր առիւծասիրտ երիտասարդները զրոհներ կատեցուցին, հրաշապատում հերոսու - թիւններու «սէմպոլ» դարձան:

Թիզս զօրավարներու պատկառելի խումբ մը տուն դարձաւ հպարտ կուրծքերով զարդարուն շքանշաններով:

Անոնք եւ մենք հաւատացած էինք թէ զոնէ՛ այս անգամ տիպլօմաթ խիղճեր բանտէն պիտի ար - ձակուին, ամպերու մէջուչէն կախուած Հայկական Հարցը չքեղ վերջ մը ըլլալէ պիտի դադրէր ու դառնար կենդանի իրականութիւն՝ Թրքահայ հո - ղերու Մայր Հայրենիքի կցումով:

Յարդ, չեղաւ այդ:

Մեզմէ խլուած, բռնագրաւուած մեր երկիրները պահանջելու միակ եւ օրինաւոր տէրը Հայաս - տանի կառավարութիւնն է: Առենին ուրախացանք, յուսագրուեցանք թէ՛ վերջապէս Հայաստան ունե - ցաւ իր արտաքին պաշտօնատունը եւ ան պիտի կա - րենար ասպարէզ զալ երկրի վերաբերեալ քաղա - քական հարցերը հետապնդելու: Սպասեցէք եր - կար:

[illegible]ութիւն: Ցուրտ լռութիւն կայ մեր հայ - րենիքի Արտաքին Գործոց վարին չուրջ, նայիլէն մեր աչքերը պղտեցան: Զայրը որ առեն առեն կը հասնի մեզի մամուլի միջոցով՝ անհատական կամ խմբակցական է, այնժամանակ իսկ կը բռնենք մեր չունչը, կը սրենք մեր ականջները լսելու համար թէ խապրիկ մը կա՞յ մեր հնդրէն: Ան՝ կ'ըլլայ, Կարսի եւ Արտահանի վերադարձուիլը պահանջող անհատական կամ խմբակցութեան մը կողմէ յայ - տարարութիւն կամ լրագրի մը տեսութիւններն ու կարծիքը այդ մասին: Միթինկ, հեռագիր, մա - մուլէն խօսք, լաւ են մեր զգացումներուն եւ բաղ - ձանքներուն թարգմանը ըլլալու համար, սակայն բաւական չեն մեր պահանջներուն լուրջ հանդամանք տալու եւ գործնականի վերածելու եր - կրի մը քաղաքական ուղեդիծը:

Հայաստան մաս կը կազմէ Սովետ Միութեան, ուրեմն մենէ չատեր իրաւամբ կը յուսան որ Մ. Միութեան մայրաքաղաքը ասպարէզ պիտի զա, պահանջելու, պնդելու մեր հողերուն Հայաստանի կցումը: Մոսկուա սակայն ունի իրեն յատուկ սե - փական գործեր, լայն ծրագիրներ, հինէն, նորէն հաշիւներ. այս ամէնուն մէջ մեր հարցը համրո - քա՞ց է իր չահերուն:

Եթէ այո՛, այս մութի մէջ մոմ մը վառեցէք, մե՛նք ալ տեսնենք սա հրաշագործ ճամբան:

Կէս մը կայ հոս, կարօտ՝ լուսաբանութեան:

Վերջերս զազութներու մէջ տօնուեցաւ Հա - յաստանի խորհրդայնացման Թուականը՝ Նոյեմ - բեր 29ին: Համայնավար մամուլը եւ անոնց հետե - ւորդները այս առիթով ըսին թէ Նոյեմբեր 29ով Հայկական Հարցը լուծուած:

Ուրեմն հո՞ս հասանք: Ուրացո՞ւմ: Ի՞նչպէս լուծուած է մեր Դաւոը:

Կը լսե՞ս, հայ ժողովուրդ:

Գանուեցան պիղծ բերաններ որոնց համար հայհոյելը՝ երգել է, սակարկուած պոլշեւիկու - թիւնը հայրենասիրութիւն է:

Անոնք նենգամտօրէն մեզի կը հարցնեն թէ «Ի՞նչ է ձեր դիրքը Հայաստանի եւ անոր Դաւոին հանդէպ»:

Զենք ուզեր ցեխով խաղալ, բայց մենք կ'ու - զենք խօսիլ ու խորհրդակցիլ պատուական հայ ժո - ղովուրդի հետ Նոր Տարուան սեմին վրայ: Որով - հետեւ մենք անձնական կամ հատուածական հա - շիւներէ չենք տարուիր երբ մեր դիմաց ունինք հայ ժողովուրդի իրաւունքները, կացութիւնը եւ անոր արդար պահանջները իր գոյութեան յարատեւման համար: Ըսենք ուրեմն մեր տեսակէտները Հայկա - կան Հարցի չուրջ:

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ԱՌԱՏ ԿԵՆՍԱՆԻԹ

Ս. Հայաստանի մէջ ալ մեծ չափով պիտի ընդ - լայնուի մսեղէնի եւ կաթնեղէնի արդիւնաբերու - թիւնը: Շուտով պիտի չահագործուին միսի արդ - դիւնաբերութեան նոր ձեռնարկներ Կիրովականի եւ Ղափանի մէջ, պանիրի՝ Մարտունիի, Արթիկի եւ այլ շրջաններու մէջ:

Անցեալ տարեսկիզբին մտնելով համամիութե - նական ընկերվարական մրցումին մէջ, հայկական ձեռնարկները 1946ի տնտեսական տարին փակե - ցին ծրագիրներու գերակատարումով:

Պանիրի եւ կաթի գործարանները եւս 1946ին ժամկէտէն առաջ կատարեցին իրենց առաջա - դրանքները: Հալած իւղի եւ կարագ իւղի ծրագի - րը ամբողջ Հանրապետութեան մէջ կատարուած է 107,7%: Ինչպէս նաեւ լիովին կատարուած է կաթ - 107,7%: Ինչպէս նաեւ լիովին կատարուած է կաթ - նեղէնի մշակման առաջադրանքը: Ընկերվարական նեղէնի մշակման առաջադրանքը: Ընկերվարական մրցումը մեծ դեր կատարած է ժամկէտէն առաջ մրցումը մեծ դեր կատարած է ժամկէտէն առաջ չուտ կատարելու արտադրականառաջադրանքները:

Մսեղէնի եւ կաթնեղէնի արտադրութեան ո - րակը բարձրացնելու տեսակէտէն, զգալի նուա - ճումներ ձեռք բերած են Լենինականի եւ Երեւանի մսի արդիւնաբերութիւնը, պանիրի եւ կաթի գոր - ծարանները: Արշալոյս, ոչխարիկ, միսի եւ երշիկի որակը բարձր է եղած ծրագրով նախատեսուածէն:

Ընկերվարական մրցումը մեծապէս օգնած է անողոք պայքար մղելու հում նիւթի կորուստնե - րու դէմ, մասնաւորապէս կանոններու հետե - ւելով: Եթէ Լենինականի միսի կոմինատին մէջ ա - մէն բանուոր ութ ժամուան ընթացքին ութ կլուխ խոշոր եղջիւրաւորանասունկէմորթէ, ապա երեսունի միսի սպանդանոցը 6 կլուխ, որովհետեւ Լենինական - ի Միսի Կոմբինատը աւելի օժտուած է արհեստա - գիտական տեսակէտով եւ ունի աւելի լայն հնա - րաւորութիւններ:

Արտադրական ձեռնարկներու մէջ աշխատող - ները պէտք է ոչ միայն լաւ, այլեւ ժամն արտա - դրեն: Ատոր կարելի է հասնիլ տնտեսավարման ընկերվարական մեթոտները անընդհատ արմատա - ւորելով եւ զարգացնելով: Հիմնականը արտադրու - թեան ինքնարժէքը իջեցնելուն մէջն է: Անցեալ տարի այս ուղղութեամբ կատարուածէն կը տես - նուի որ մսեղէնի եւ կաթնեղէնի արդիւնաբերու - թեան մէջ զգալապէս իջած է արտադրութեան ինք - նարժէքը: Օրինակ, Լենինականի եւ Երեւանի միսի կոմբինատին մէջ ծրագրով նախատեսուած 9,1 տոկոսի փոխարէն ինքնարժէքը իջած է 14 առ հարիւրի, Երեւանի սառնարանին մէջ ինքնարժէքը իջած է 10,4 տոկոս:

1940ի համեմատութեամբ 1950ին մսեղէնի արտադրութիւնը պէտք է 28% աւելնայ, կենդա - նական իւղինը 90%, պանիրինը 48%, կաթինը 100%: Հանրապետութեան շրջաններուն մէջ պիտի կառուցուին 10 նոր պանրագործարան (Գիւղէտ - րէյի, Մանթաշի, Բասարգեչարի, Սպիտակի, Թա - լինի մէջ եւն.): Մտացած կաթի գործարան պիտի կառուցուի Բարթարդեչարի մէջ որուն չինարարու - թիւնը արդէն սկսած է: Սիսիանի շրջանի Բաղար - չայ գիւղին մէջ կառուցուած է եւ կը չահագործ - ուի պանիրի - կաթի գործարանը, զուիցերական եւ այլ տեսակի պանիր արտադրելու համար:

Հիմնովին վերափոխուած են Կիրովականի, Մակարաչէնի եւ Կալինինոյի պանրագործարանները, հոն դրուելով նոր արքաւորումներ, եւ ապա - հովելով անոնց անխափան աշխատանքը:

Կը նախատեսուի ընդլայնել պանրագործ վար - պետներ պատրաստելու դպրոցներու ցանցը:

Գիտական ասուլիս

Ճափոնցի վիրաբոյժ Տոքթ. Մասսաօ Էիթաօ - քա ուղեղարոյնին մէջ վիրաբուժական գործողու - թիւններ կատարելով, միջոցը գտած է բժշկելու կանխահաս խելագարութիւնը եւ ապուշութիւնը: Ցիչեալ վիրաբոյժը ուղեղային տուփը ճեղքելով եւ կղզիացնելով ճակատի ցայտուն մասը, յաջողած է բժշկել տասնեակ մը հիւանդ խելագարները:

Ի՞նչ տարբերութիւն կայ խենթութեան եւ ա - պուշութեան, խելագարութեան միջեւ:

Խենդութիւնը յաճախ կը չփոթուի ցիմարու - թեան հետ: Ցիմար կը նկատուին ապուշները, խե - լագարները եւ պակասամիտները, որոնք անվնաս են, եւ բաւին բուն խմասով խենդեր չեն: Իսկա - կան խենդութիւններ են՝ մելամաղձոտութիւնը, վախի զառանցանքը, կրօնական զառանցանքը, մեծ երեւալու զառանցանքը (folie de grandeur), հետա - պնդումի խենդութիւնը, տարակոյսի խենդութիւ - նը, ալքոլամոլութեան, տարփամոլութեան, սե - ռական, ծննդական, ցոփական խենդութիւնները:

Մտային հիւանդութիւններուն յաճախադէպ ժառանգականութիւնը դիւրաւ կը բացատրուի ան - դամազննական քնոյթներուն ժառանգական հան - դամանքով: Կրթութիւնը, առողջական պայմանն - երը, կենցաղի տեսակը կրնան չատ անդամ առաջքն առնել տրամադրելի ենթականերուն մտային տկա - րութիւններուն, միւս կողմէ՝ այդ տկարութիւն - ները կրնան խենդութեան առաջնորդել ժառանգա - կան արատէ բոլորովին զերծ ենթակաները:

Ապուշութիւնը մտանաւոր վիճակ մըն է, ուր մտաւոր կարողութիւնները զրեթէ բնաւ չեն զար - ծեր: Ապուշութիւնը ժառանգական է կամ պատա - հական: Ան երեւան կուգայ երիտասարդ տղոց քով, ջղաձգութեամբ, վերնոտութեամբ, մղձա - տապութեամբ, ծանր ջերմերով, գլուխի վրայ տտացած զօրաւոր հարուածներով, գլխիվայր ան - կումներով: Ժառանգական ապուշութիւնը բնական հետեւութեամբ ընդհատին է. անոր սկզբնապատ - ճառներն են ծնողքներու զանազան արատները, ալքոլամոլութիւնը, ուռականութիւնը, սիֆիլիսը, վերնոտութիւնը, ջղապարութիւնը, եւն: Ապուշին ֆիզիքական ախտանչանները խորչելի երեւոյթ մը կը ներկայացնեն, այսինքն՝ ան կ'ըլլայ փոքրա - գլուխ, չբթնահեթ, եւն: Ապուշները մինչեւ 25 տարեկանին կը մեռնին: Անոնց վիճակը կարելի է մասամբ բարելաւել կրթութեամբ, ա - ռողջապահիկ միջոցներով, եւն:

Պակասամտութիւնը մտային վիճակ մըն է, որ կը մխաբ գրական համադրումարի հատաքոյթներէն ներս՝ ճմրթկեց Սփիւռքը, փշրեց անխտրականու - թեան թոյլ պատը՝ Երեւանէն Սփիւռք: Այս աւե - րը տխուր եւ խորունկ աղետագութիւն պարտադրեց ամէնուս:

Սփիւռքի գրական վաստակը, լեցուն հարս - տութիւնը հայագիտական կալուածքին մէջ՝ պա - տիւ կը բերէ մեր ցեղին, այն հետապնդումները որ կը կատարէ մեր երկիրը, ընկերային, մշակութա - յին յարաբերութիւններով յատակութիւն չեն տո - լացներ, այդտեղ կը բացակայի անկողմնակալու - թիւնը, հոն տիրող չունչը ծայրայեղ խտրակա - նութիւնն է: Ո՛չ խօսքի, ոչ ազատ մտածումի կլի - մայ գոյութիւն ունի. ասիկա պարզապէս պեղծում է մեր ժողովուրդին հանդէպ:

Հոս արտասահմանի մէջ կան մարդիկ, որոնց պաշտօնն է խլրտիլ, զոհերիկ որակումներով եղծե - լու փորձել ամէն բան որ, «կարմիր» չէ. անոնք փոխանակ արթուն պարկեշտութիւնը ունենալու կը մերկանան իրենց ախտաղբուէ դաւաչիքները, ախտաւոր փտառնները, պարպուած բարոյականով անանկ հոդուածներ որ կը յանդգնին պղծելու հայ ժո - ղովուրդին ներհատական բարոյականը եւ կ'ու - բանան մեր ցեղի սրբազան Դաւոը զոյն լուծուած տեսնելով Նոյեմբեր 29ով:

Անպատկառ եւ անարդ դրիչ մը միայն կը հա - մարձակի նման վատ դաւի, ասիկա փաստ է որ իրենց տէրերն ալ սկսան մոռնալ մեր Դաւոը:

Սփիւռքի մէջ խնամքով յարդարուեցաւ «յա - ռաջդիմական» ճակատ մը որ ամէն ինչ փորձեց եւ կը փորձէ պատակտումի մէջ պահելու զաղթաշ - խարհը:

Մխանականութեան ճամբաներուն վրայ փոր - ձեր ցանեցին:

Ա՛յս է պատկերը մեր կեանքին:

Բայց չի՞ բաւեր այս ժողովրդի կրծքին կպ - տակուած աւերները: Ի՞նչու խնդճ չենք ընել նո - րեր բարդելու Հայու վիրաւոր սրտին:

կը բնորոշուի մարքի զարդացման դադարումով : Պահպանամիտները ունին նախնական ուշիմութիւն, եւ այդ ուշիմութիւնը կը մնայ միշտ նախնական : Պահպանամիտը ապուշէն կը դանազանուի փիլիսոփայական ամէն արատի բացակայութեամբ : Ան կրնայ ունենալ ինչ ինչ յատկութիւններ, ինչպէս՝ երաժշտութեան եւ գծագրութեան մասնաւոր ճաշակ, խիստ գործառոյթ ու գործօն յիշողութիւն, հաշիւներ ընելու առանձնայատուկ յարմարութիւն, յատկութիւնները՝ զոր սակայն զրեթէ միշտ անկարող է օգտագործել :

Խելագարութիւնը կը բնորոշուի իմացական կարողութիւններուն չարունակական նուազումով, ինչպէս նաեւ փիլիսոփայական ուժերու տկարացումով : Անոր կրնան ենթակայ ըլլալ երիտասարդներ : Ասիկա կանխահաս խելագարութիւնն է, արդիւնք՝ սիֆիլիսի կամ ալքոլամոլական ժառանգականութեան : Խելագարութիւնը մասնաւորապէս յաճախադէպ է ծերերու քով, ասոր ծերական (sénile) խելագարութիւն անունը կուտան :

Խելագարութիւնը կրնայ երեան գալ զանազան հիւանդութիւններու ընթացքին, ինչպէս՝ ընդհանուր անդամալուծութեան, ուղեղային թուլացումի, սիֆիլիսի, ալքոլամոլութեան, եւ այլն :

Հ. ՏԷՐՕՍԿԻ

Անսպառ աղբիւր գործի եւ ուժի

Մարտ 1ին բացուեցաւ Ֆրանսայի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի առաջին համագումարը : Պատերազմից յետոյ փոքրիկ այս խմբակը, մէկ-երկու տարւայ ընթացքում, տարածուեցաւ, բազմացաւ եւ դարձաւ պատկառելի կազմակերպութիւն մը : Ա հասակի կազմակերպութեան առաջին պատգամաւորական համագումարը, նոյնիսկ կազմակերպութեան սեփական թերթը : Սա էլ ապացոյց որ «Դաշնակցութիւնը այլեւս անելիք չունի» :

Միայն Մարսիլիոյ մէջ 500 հոգի, առանց հաշուելու Փարիզի եւ Ֆրանսայի մնացած վայրերը :

Ապա՞ Մերձաւոր եւ միջին Արեւելքի մէջ, ապա՞ Ամերիկա, քանի՞ քանի՛ անդամներ ունի Նոր Սերունդը : Օտար հորիզոնի տակ Հ.Ց.Դ.Նոր Սերունդը առանց վարանելու, առանց ուշադրութիւն դարձնելու ցսի-ցսաւներին, չարունակում է իր գործը՝ նուաճելու հայ մատաղ սերունդը, փրկելու նրան այլասերումից :

Զօրաւոր է Հ. Ց. Դաշնակցութեան կարմիր դրօշակը, զօրաւոր է նրա դիմադրական կարողութիւնը, այնքան զօրացաւ նրա դիմադրական կարողութիւնը, այնքան աճեցաւ ու բազմացաւ :

Պատճա՞ռը, որովհետեւ Դաշնակցութիւնը ծրնունդ է Տարօնի, Վասպուրականի, Շապին Գարահիսարի, Ուրֆայի եւ Արարատեան երկրի : Որովհետեւ նրա վարդապետութիւնը սկիզբ առաւ հայութեան երկրից, հայ գիւղացու օճախից, հայ գաղափարական մարդու դրչից : Նրա չինքը հիմնադրեց-Քրիստափորի, Ռոստոմի եւ Զաւարեանի ձեռքերով : Այդ չինքի մէջ մկրտուեցան Վահանները, Սիամանթոներ, Վարուժաններ, Խաժակներ, Ակնունիներ, Սերոբներ, Գէորգներ, Սաքօներ, Մուրատներ, Անդրանիկներ : Այդ չինքը թրծուեցաւ 56 տարիների պայքարի մէջ եւ դարձաւ մի անքակտելի ձոյլ, իր բարձունքի վրայ միշտ կանգուն պահելով կարմիր դրօշակը : Այդ դրօշակի տակ, այդ չինքի մէջ չարան-չարան կը դան ու կը հաւաքուին նոր-նոր սերունդներ, առանց Դաշնակցութեան «դիալեկտիկա»ն անդիր ընելու :

Սերունդներ մտան Դաշնակցութեան դրօշի տակ, պայքարեցան ու մեռան առանց փառքի մարմնի : Սերունդներ մտան Դաշնակցութեան դրօշի տակ կռուեցան ու մեռան, առանց չքանչաններ առանձնալու :

Ապրեցան ու գործեցին, առանց մասնութեան, առանց խարդախութեան, առանց դաւաճանութեան : Ինչպէսին Հայու արիւնը, սակայն իրենց արիւնը անխնայ տուին Հայ Ազատագրական գործի համար :

Այո՛, մեռան, բայց չկորան. նրանց անխախտ դէմ եւ մաքուր կեցուածքը, նրանց անկեղծ գաղափարապաշտութիւնը, ոգեւորութեան անսպառ աղբիւր զարձան սերունդներին, որոնք առանց տատանուելու գացին իրենց նախորդների ուղիով : Այսօր եղ է Դաշնակցութեան ձգողական ուժի գաղտնիքը :

Այսօրուան Նոր Սերունդը բռնած է նոյն ճանապարհը, նոյն ոգեւորութեամբ, նոյն սկզբունքներով եւ համոզումով :

Ողջո՛յն Նոր Սերունդին, ուժ եւ կարողութիւն նրա բազուկներին :

ԲԻԻԶԱՆԴ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԲԱՐՋՐԱՒԵՐԴ (քերթուածներ), 1936—1946) : Գրեց՝ Ս. Սահակեան- Տպ. Գահիրէ, 1946 : Գինը 10 շիլինի : Հասցէ՝ — Sarkis Sahakian, 179 Ave. de la Reine Nazli, Le Caire (Egypte) :

Սարգիս Խաչատրեան

ՍԷՆ-ՇԱՄՈՆ.— Տաղանդաւոր նկարիչ՝ Ս. Խաչատրեանի մահուան զոյժը խակապէս չանթահարեց բոլորը անոնք որ ղինքը մօտէն կը ճանչնային :

Տակաւին քանի մը շաբաթ առաջ՝ արցունքաթոր ու հոգիներու ալեկոծութեամբ սեւ հողին յանձներ էինք իր շատ սիրելի եղբօրորդին, Խաչատուրը : Տաղանդաւոր նկարիչին մահը վէրք մը եւս բացաւ մեր սրտին մէջ :

Հայ ժողովուրդին արժէքաւոր զաւակը, գոյներու ու ցեղային արժէքներու վարպետը մեռաւ վրձինը ձեռքը :

Ս. Խաչատրեան, զաւակը Մալաթիոյ հայ մեսո ընտանիքի մը, իր բնական տաղանդով եւ աշխատանքով ուշադրութիւն գրաւած էր պղպջային թէ միջպղպջային շրջանակի մէջ : Նկարչութեան կրակը իր սրտին, ան զարձաւ ժողովրդական արուեստագէտ մը : Իր «Սեւան»ը, «Արարատ»ը եւ «Արշակ»ը մէկ-մէկ նշխարներ են, բնաշխարհի գեղեցկութեան :

Աննման Ահարոնեանը իր մէկ ֆրանսերէն գրութեան մէջ կ'ոգեկոչէ Խաչատրեանը իբրեւ ազգային ճշմարիտ նկարիչ, եւ իրաւունք ունի :

Նախորդ պատերազմի հալածանքի օրերուն, Ս. Խաչատրեան անվհատ իր վարպետի վրձինով հետեւեցաւ հայ զաղթականներուն եւ որբերուն դաժան կեանքին, զոյներու մէջ խառնելու համար անոնց տառապանքը :

Ինչպէս ըսի, իր մահէն քանի մը շաբաթ առաջ էր որ սեւ հողին յանձնեցինք միակ եղբօրորդին, Խաչատուրը :

Իմ տարագիր Ցառաջ, ներէ՛ որ քիչ մը ուշ կը հաղորդեմ այս երիտասարդին մահուան զոյժը : Թաղումը տեղի ունեցաւ Յունուար 29ին :

Խաչատուրը որբ մըն էր, տարագրութեան լեզին ցմրուր քամած : Վերջին ճրագն էր Խաչատրեան ընտանիքին : Նոր բոյն չինած էր. ահա՛ մահուան անողոք հարուածը եկաւ տարտղնեց... Խաչատուրը չքաւորներու եւ աղքատներու բարեկամն էր : Ազգային բոլոր ձեռնարկներու կը մասնակցէր առատաձեռնութեամբ :

Արուեստի վարպետը եւ աղքատներուն բարեկամը իրենց աչքերը փակեցին յաւիտենապէս : Թող իրենց յիշատակը թարմ մնայ բոլոր անոնց մէջ, որ մօտէն ճանչցան զինքնք :

Մէկ-մէկ ծաղկեփունջ իրենց տարագիր դերեզմաններուն վրայ, ու չա՞տ թեթեւ սեւ հողը իրենց վրայ :

Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

ՎԱՍՏԱԿԱՒՈՐ ՎԱՐԺՈՒՀԻՆ

ՆԻՒ ԵՈՐՔ.— Եպրաքսէ Թէրզեանի (ծնեալ Մոմճեան) մահով կ'անհետանայ մեր հին սերունդի արժէքաւոր, ուսումնասիրող եւ զոհաբերող անդամներէն մէկը : Մահը տեղի ունեցաւ Նիւ Եորքի Médical Center հիւանդանոցին մէջ, Յունուար 12ին, կարճատեւ հիւանդութենէ վերջ :

Ողբացեալը ծնած էր Կարին եւ զաւակն էր ծանօթ ընտանիքի մը : Ազգային վարժարանէն շրջանաւարտ ըլլալէն վերջ, ան չատ երիտասարդ հասակէն մտաւ ուսուցչական ասպարէզ, եւ իր սորվեցնելու քաջին կարողութեամբ եւ յարատեւօրէն սորվելու կամքով ամբարեց խոր ու լայն ծանօթութիւններ իր ասպարէզին համար : Աւելի վերջը հետեւելով Սանասարեան վարժարանի վարժապետանոցի մանկավարժական եւ հոգեբանական դասընթացքին՝ կրցաւ տիրանալ տիպար վարիչ մանկապարտիզպանուհի մակդիրին, այդ պաշտօնը չարունակելով քառորդ դար :

Կարնոյ մէջ 16 տարի պաշտօնավարելէ վերջ, 1911ին անցաւ Պոլիս ուր պաշտօնավարեց Սկիւտարի Սէմէրճեան, Բերայի Նարեկեան եւ Նիկողոս Եանեան վարժարաններուն մէջ :

Իր ուսուցանելու եւ դաստիարակելու կարողութեանց մասին մեծ դնահատութեամբ խօսած են իր օրերուն Կարնոյ առաջնորդ եւ վերջը Կ. Պոլսոյ պատրիարք Զաւէն արք., Ռոստոմ՝ ընդհանուր տնօրէն Կարնոյ ազգային վարժարաններուն, Ար. մենակ Շահ Մուրատեան եւ ուրիշներ :

Եպրաքսէ Թէրզեան դաստիարակչական գործով զրաղելէ զատ, ունեցած է գործօն դեր, դանազան ընկերային չարժումներու մէջ : Իրրեւ քարտուղար՝ Կարնոյ նորակազմ Օրիորդաց Միութեան, մեծապէս նպաստած է անոր արդիւնաւոր գործունէութեան : Մասնակցած է նորակազմ սիրողներու Տրամաթիք խումբին զանազան պաշտօններով : Տուած է երբեմն դրական եւ պատմական դրուագքներ Համիտեան օրերուն Սանասարեանի աշակերտներուն կողմէ զաղտնի հրատարակուող «Սիրտ» թերթին եւ ընդունուած է դնահատանքով թերթին վարչութեան կողմէ :

1922ին Եպրաքսէ Թէրզեան իր երկու աղջնակներուն հետ Ամերիկա կուգայ իր ամուսնոյն մօտ : Նիւ Եորքի մէջ ալ ժամանակ մը գործօն դեր կ'ունենայ Կարնոյ Հայրենակցական Միութեան մէջ :

Ան իր ուսման եւ դաստիարակութեան սէրը արձարձեց նաեւ իր զաւակներուն մէջ, միեւնոյն ատեն անոնց մէջ վառ պահելով հայ ոգին : Մեծ աղջիկը՝ Շողիկ պատիւներով աւարտած է Harvard համալսարանի Radcliff Collegeը, մասնագիտութիւն ընտրելով անդլիական զրականութիւնը : Երկրորդ աղջիկը՝ Շողիկ պատիւներով աւարտած է Harward համալսարանի Radcliff Collegeը, մասնագիտութիւն ընտրելով կենդանաբանութիւնը, իսկ տղան՝ Տիգրանը որ ներկայիս իր երկու տարուան պարտաւորիչ ծառայութիւնը կը կատարէ Ամերիկեան բանակին մէջ, Հայ Սքաուլը աւարտած է արժանանալով բնագիտութեան մրցանակին եւ կը խորհի յաւէտիկային բնագիտութիւնը իր մասնագիտութիւնը զարձնել հարաւային Քալիֆորնիոյ համալսարանին մէջ :

Իր մահը կը սգան ամուսինը՝ Արտաշէս Թէրզեան, երեք զաւակները, քոյրերը, քեռորդիները, բազում բարեկամները եւ նախկին աշակերտները :

Հանդուցեալի փափաքին համաձայն փոխան ծաղկեպսակի նուէրներ եղան ի նպաստ ներդաշնակ : Դամարը՝ 215 տոլար արդէն իսկ յանձնուած է Բարեգործականի մասնաճիւղին : Մ. Կ.

ՉԱՑՆԵՐ ԴԱՒԱՌԻՆ

ԴՈՎԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ (Ցառաջ).— Հ.Ց.Դ. «Զամալեան» խումբի վարչութիւնը յատկապէս հրաւիրած էր Հ. Ց.Դ. խումբերն ուենթակամիտները, զասախօսական-վիճաբանական ժողովի մը առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Փետր. 28ի իրիկունը, Café Noaillesի ներքնասրահին մէջ :

Ներկայ էին աւտուր թիւով ընկերներ զանազան շրջաններէ, նոյն իսկ հեռաւոր վայրերէ : Օրուան նախագահ, ընկեր Տ. Թադոյեան հակիրճ յառաջաբանով պարզեց ժողովին նպատակն ու յետոյ խօսքն զործի անցնելով, հետզհետէ ձայն փոխ թեր ու դէմ տեսակէտ պաշտպանող ընկերներու :

Վիճաբանութիւնը տեղեծց մեծ խանդավառութիւն : Ծօսող ընկերները թէեւ անվարժ, բայց ցոյց տուին խօսելու կարողութիւն, փաստելու, նկարագրելու վարժութիւն : Վիճող ընկերները իրենց մաքուր հայերէնով, համարձակ արտայայտութեամբ վարատեցին մեր մամուլխութիւնները :

Վիճաբանութեան նիւթը չատ մօտ էր մեր քաղաքական ըմբռնումներուն եւ ազգային խնդիրներուն : Ծօսելու, վիճելու կարողութենէ զուրկ ընկերներն իսկ խանդավառուելով փափաք յայտնեցին որ վիճաբանական դասախօսական ժողովները յաճախակի ըլլան, ոչ միայն քաղաքին մէջ, այլ եւ ամէն տեղ ուր կան Դաշնակցական խումբեր, Նոր Սերունդի համախմբումներ : «Զամալեան»ի վարչութիւնը քաջալերուած եւ ընդառաջ երթալով ընկերներու արդար պահանջին, սիրոյ կազմակերպել այսպիսի հաւաքոյթներ Մարսէյլի բոլոր շրջաններուն մէջ, մասնակցութեամբ Դաշնակցական կազմերուն, Նոր Սերունդի անդամ-անդամուհիներուն եւ համակիրներուն :

Քանի մը խօսք ալ վիճաբանութեան արդիւնքի մասին.— Հաւաքոյթը անցաւ Դաշնակցութեան վայել կարգապահութեամբ : Բուն վիճողներէն հազ կարգով ձայն տրուեցաւ ներկայ ընկերներէն չատերուն : Նախագէս ընտրուած դատաստանը կազմը տուաւ իր անաչառ վճիռը, գտնելով թէր ու դէմ խօսող ընկերներու կարողութիւնը համահաւասար : Նախագահն ալ իր կարգին հաստատեց այդ պարագան :

Մենք ներկաներս դնահատելով «Զամալեան» խումբի վարչութեան կարճ ժամանակի մէջ պատրաստած այս դասախօսական ժողովը, կը մաղթենք որ յաւէտիկային աւելի կարող ուժերով հրապարակ իջնէ եւ կազմակերպէ հրապարակային վիճաբանական ժողովներ :

Կլայեցի

ՍՊԱՆԻՈՑ հանրապետականները եւ միապետականները չդիտելնդ կ'աշխատին, համաձայնութիւն մը կնքելով Մոսկուայի խորհրդաժողովին ներկայացնելու համար, ընդդէմ զօր. Ֆրանքոյի : Երկու կողմերը կ'առաջարկեն նախ փոխանցման շրջանի կառավարութիւն մը հաստատել, յետոյ հանրաքուէ կատարել, երկրին վարչական կարգուսարքը ճշդելու համար :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ համալսարաններուն դիտութեանց ուսանողները վերջերս ժողով մը զումարելով, որոշեցին նպաստ խնդրել կրթականնախարարութենէն : Ուսանողները կը զանգատին թէ ապրուստի սղութիւնը եւ բնակարանի չգոյութիւնը անտանելի կացութեան մը մատնած են զիրենք, եւ հազարաւոր ուսանողներ հարկադրուած են թէ ապրուստ ճարել եւ թէ ուսանիլ : Հաղիւ 200 թոշակաւոր ուսանողներ կան Փարիզի դիտութեանց համալսարանին 7000 ուսանողներուն մէջ, եւ անոնք ալ միջին հաշուով 10.000 ֆրանք կը ստանան ամբողջ տարի-շրջանին համար :

ռազմարութիւնը ընդդիմանալով աշխատավարձքերու յաւելումին, կը փորձէ դիները կրճատել, զարկ տալ արտադրութեան եւ վերկել Ֆրանքը: Կառավարութիւնը պատրաստ է աշխատավարձքի յաւելումի, ի փոխարէն աւելի արտադրութեան: Արհեստակցական կարեւոր Միութիւնները, ինչպէս մետաղագործութեան բանուորները (երկաթ եւ պողպատ), ուշի ուշով կը հետեւին մամուլի աշխատաւորներու գործադուլին եւ կառավարութեան քայլերուն: Պ. Ռամատիէ գիտէ որ եթէ տեղի տայ, այդ բանուորները ընդհանուր յաւելում պիտի պահանջեն, քանի որ մամուլի աշխատաւորները լաւագոյն վճարումը կը ստանան:

Պ. Անտռէ Ֆիլիփ, ազգ. տնտեսութեան նախարարը, շաբաթ օր Լիոնէն հեռաձայնով ազդարարած է վարչապետին թէ կառավարութեան ամբողջ տնտեսական քաղաքականութիւնը ջուրը պիտի իյնայ, եթէ վաւերացնէ մամուլի աշխատաւորներուն պահանջած յաւելումը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ ճառ մը պիտի խօսի նախագահ Թրումըն, Մ. Նահանգներու խորհրդարանի այսօրուան նիստին մէջ, կարեւոր վարկ մը առաջարկելով: Դումարը կը հաշուեն 250 միլիոն տոլար (62.500.000 սթերլին): Ամերիկեան ազբիւրներու համաձայն, նախագահը հասկցուցած է երեսփ. ժողովի եւ Ծերակոյտի 13 կարեւոր անդամներուն թէ Ցունաստանի կառավարութիւնը կրնայ իյնալ եւ երկիրը համայնավարներուն ձեռքըն անցնիլ, եթէ Մ. Նահանգները չուտով օգնութեան չհասնին:— Պելկրատէն Ա.Թ.Ը.ք հասած լուրերու համաձայն, յունական կառավարութիւնը ծրագիր մը մշակած է, ծովէն, օդէն եւ ցամաքէն զարնելու համար ապստամբները Սելանիկի, Դավալայի եւ Վոլոյի շրջաններուն մէջ: Կ'ըսուի թէ Միացեալ Ազգերու քննիչ յանձնախումբը պիտի առաջարկէ միջազգային զօրագունդ մը տեղաւորել Ցունաստանի սահմանապահներուն վրայ եւ ժողովուրդներու փոխանակութիւն կատարել:

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԷն կը հեռագրեն թէ Սիոնական կազմակերպութիւնը Միացեալ Ազգերուն դիմելով, պիտի պահանջէ անմիջական ներգաղթ եւ տեղաւորում Հրեաներու: Այսպէս մեծամասնութիւն կազմելով Արաբներուն վրայ, կը յուսան դլուխ հանել հրէական պետութեան ծրագիրը:

ՊԱղՏԱՏԷն հասած լուրերու համաձայն, ընդհարումներ տեղի ունեցած են Իրաքի եւ Իրանի սահմանապահներուն վրայ, Քիւրտերու միջեւ: Կ'ըսուի թէ Մոլլա Մուսթաֆա Էլ Պարզանի հետեւորդները կը փորձեն Իրաք մտնել: Մոլլա Մուսթաֆա կը գտնուի եռանկիւնի մը մէջ, Իրանի, Իրաքի եւ Թուրքիոյ սահմաններուն վրայ:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ մասին կարեւոր յայտարարութիւններ պիտի ընէ Պ. Ռամատիէ, ի պատասխան Ազգ. ժողովին մէջ եղած հարցապնդումներու: Իր ծրագիրն է վերսկսիլ բանակցութիւնները կարելի եղածին չափ չուտ: Ձինուորական կացութիւնը բարւոքած է: Պ. Ռամատիէ պիտի առաջարկէ ինքնավարութիւն հաստատել հարաւային Հնդկաստանի մէջ, ուր բարեկարգութիւնը վերահաստատուած է:

ԱԻՍՏՐՈՑ ՏԱԳՆԱՊԸ լուծելու համար նախկին նախագահ Հուվըը կ'առաջարկէ 155 միլիոն տոլարի վարկ մը բանալ անմիջապէս:— Աւստրիոյ կառավարութիւնը մատնուած է, որովհետեւ 100.000 Գերմաններ պիտի վտարուին երկրէն, ճիշդ այն պահուն երբ աշխատաւորներ կը փնտռուին դարնանացանի համար:

800.000 ՕՏԱՐ զբօսաշրջիկներ կրնան Ֆրանսա գալ այս տարի, եթէ փոխադրութեան միջոցներ ստեղծուին: Ծրագիրներ կը մշակուին անդլ. եւ Ֆրանսական չորենաւային ընկերութեանց կողմէ որպէսզի յուլիս, օգոստոս եւ սեպտեմբեր ամիսներուն կանոնաւոր երթեւեկ հաստատուի երկու երկիրներուն միջեւ, շաբաթը երեք անգամ: Այս ամսո պիտի թոյլատրուի որ ամէն զբօսաշրջիկ 75 սթերլին ծախսէ: Այս դրամը չէքով պիտի ըլլայ, ասկէ զատ անոնք կրնան 20 սթերլին եւս բերել: Օրական 600 ֆրանքով հանդստանէ պանդոկներ պիտի տրամադրուին անոնց, թէեւ կան պանդոկներ որ 250 ֆրանքով ալ պիտի ընդունին, ճաշը միասին:

400.000 «ԱԼՋԱՍՑԻՆԵՐ» պիտի փոխադրուին Ռումանիայէն Ֆրանսա, բանուորներու պակասը լրացնելու համար: Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ աւելի քան 200 տարի առաջ չատ մը Ալզասցիներ եւ Լոռէնցիներ Պանաթ (Ռումանիա) գաղթեցին, բարգաւաճ շրջանի մը վերածելով թմչվարը շրջապատող ճահիճները: Բոլորն ալ կը պահեն իրենց սովորութիւնները:

ՄԻՋԻՆ ԵԻ ՄԱՆՐ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐՈՒ Դաշնակցութեան 20.000 անդամներ ցոյց մը կատարեցին Սալ Վակրամի մէջ եւ շրջակաները, դանգատելով թէ կառավարութիւնը դիները կը կրճատէ առանց դեղչելու ծախքերը եւ տուրքերը: Բոլոր ճառախօսները առաջարկեցին գործադուլ հռչակել, եթէ իրենց պահանջները չընդունուին, թէեւ անցեալ տարի քուէարկուած օրէնք մը կ'արդիլէ մանր առեւտրականներու գործադուլը: Ցոյցին կը մասնակցէին մամլաճառներն ալ: Մոացուները պակսած են նորէն:

Հ ա վ ե ր գ

Արմենիա երկսեռ երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ երաժշտագէտ Վ. Սարդսեանի, նուիրուած Կոմիտաս վարդապետի գործերուն: Այս կիրակի 16 Մարտ ժամը 3.30ին Պոմոնի նորակառոյց դպրոցի սրահին մէջ, ի նպաստ դպրոցին:

Մի քնարարին պիտի պարէ փոքրիկն Անիթթա Սարգիսեան, ծանօթ երաժշտագէտին աղջնակը:

Մեծ պարահանդէս

Ցօգուտ Պատերազմի հայ զոհերու յուշարձանին, նախկին Ռազմիկներու Միութեան կազմակերպութեամբ: Մարտ 29ին Շաբաթ գիշերին մինչեւ լոյս, Hôtel George Vի սրահներուն մէջ:

Բարձրագոյն հովանաւորութեամբ Ֆրանսական հանրապետութեան նախագահի, Արտաքին Գործոց եւ Նախկին Ռազմիկներու նախարարներու, զօրավարներ ՌԻՎԷՐԻ, ՋԻԼԼԵՐԻ, ՏԸ ԼԱՊԱԼԱՏԻ եւ ՇՈՒԻՒՈՑԻ, վերին նախագահութեամբ Ֆրանսական Բանակի ընդհ. քննիչ ՁՕՐԱՎԱՐ ՏԸԼԱԹՐԸ ՏԸ ԹԱՍՍԻՆՑԻԻ:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՆ

Գ. Մ. ԱԼԻՄՇԱՀի ղեկավարութեամբ, մեծ խնամքով պատրաստուած, հայկական ՏԱՍԸ ՏԻՄՓԵՐՈՒ առաջին չարքը, ընտիր նիւթի վրայ: Նուագախումբ, մեներգ՝ Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԷ, երգչախումբ ՍԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԱՍ:

Սառնարան համար փութացէք դիմել Studio COLIBRI, 19a rue Caumartin, Paris (9):

Կապոյտ Թաչի ևուէրը

ՄԱՐՍԷՅԼ, 3 Մարտ.— Ցունահայ կարօտեալներու համար հաւաքուած հաղուստեղէնները եւ կօշիկները չորս հակերու մէջ ամփոփուելով, մարտ 1ին Մարիթօն չոգենաւով ղրկուած են Ցունաստան: Այս առթիւ Կապոյտ Թաչը իր շնորհակալութիւնները կը յայտնէ Մարսէյլի հայ գաղութին, որ առատաձեռնօրէն օժանդակեց եւ քաջալերեց մեր այս ձեռնարկը:

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ Ֆր. Կապոյտ Թաչի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Վարէմէզեանէ հազար ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի, Պ. Ճարութիւն Քէօլէհեանի մահուան առթիւ: Ինչպէս նաեւ Օր. Խ.է 500 ֆրանք յատկացուելու Պրէվանի հիւանդներուն:

Ցայտնի արուեստագէտներ՝
ՏԻԿԻՆ ՍԻՐՈՒՀԻ ԵՒ ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆ
ՊՐԻԻՔՍԷԼԻ ՄԷՋ
Նախաձեռնութեամբ եւ հովանաւորութեամբ
ՊՐԻԻՔՍԷԼԻ ՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
կը ներկայացնեն՝ Ձիազօմէթթի
ՔՈՐՈՒԱՏՕ առասմբ 4 արար
մասնակցութեամբ Պրիւքսէլի լաւագոյն ուժերու.
16 Մարտ կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Cours d'Angleterre թատերասրահին մէջ: 157 rue de Laeken - Bruxelles: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԼԵՀԵՐԸ ԵՒ ՉԵԽԵՐԸ զինակցութիւն մը կնքեցին քանի տարուան համար: Այս առթիւ Չեխոսլովաքիա հրաժարած է կարգ մը հողային պահանջներէ:

ԿԸ ՓՆՏՌԵՄ եղբայրս (Պրուսացի), բուն անունով Գրիգոր Գարագուզուեան, որ 1922էն իվեր կը գտնուի Ցունաստան: Ներկայ անունով Ղրիղօրի Ռափտիս: Կը բնակէր հետեւեալներուն հետ, Մրիստաքի Ռափտիս, քոյրը Պենելոպի, իսկ պզտիկ քոյրը Անկելիքի Ռափտիս: Տեղեկացնել, Karageuzian, 5eme maison, No. 131 Cité France Rayonne Roanne, (Loire), France: Կը խնդրուի Ա.Թ.Ը.ի «Ազատ Օր»էն արտատպել:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— ՆՈՐ ՄԱԼԱԹԻՈՑ հիմնարկութեան 20ամեակի ռօնակատարումը, ապրիլ 7 երկուշաբթի կէսօրէ վերջ, Salons Longchampի մէջ: Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ՄՈՆԹԻ ՔԱՐԼՈՑԻՆ Տիկին Ա. Աբէնեան 1000 ֆրանք կը նուիրէ Կապոյտ Թաչի դարմանատան իր ապաքինման առթիւ: Ստանալ «Ճառագ»էն:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
Հայ Երիտ. Ընկերակցութեան (Հ. Բ. Ը. Մ. Մարսէյլ) տարուան մեծ պարահանդէսը, ապրիլ 19ին, երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Salon Spleidideի սրահներուն մէջ: Կը խնդրուի բոլոր կազմակերպութիւններէն նկատի առնել սոյն թուականը: Մանրամասնութիւնները յայտնուելով:

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՐԱՖՖԻ խումբին ժողովը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանէէօ Քաշանի դասախօսական ժողովը այս չորեքշաբթի իրենց սովորական հաւաքատեղին:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Ց. Դ. Պանէէօ Քաշանի «Արծիւ» ենթակոմիտէի դասախօսական ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն իր ակումբին մէջ, կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները:

ԼԻՈՆ.— Նախկին Հայ Ռազմիկներու ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուան ժամը 8.30ին, իր կեդրոնը, 78 rue Rabelais: Օրակարգ.— Ա. Տարեկան հաշուետուութիւն վարչութեան.— Բ. Նոր վարչութեան ընտրութիւն.— Գ. Ընթացիկ հարցեր: Ժողովին ներկայանալ անդամատուրով:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղին դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Դասախօս՝ ընկեր ՏԻՐԱՆ ՈՍԿԵՐԻՉԵԱՆ (երուսաղէմէն): Հայերէնի դասը ժամը 7.30էն 8.30:

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՆԿԱՐԻԶ Ս. Խաչատուրեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի եղած են հաւաքուելու նուէրները, Սէն Շամոնի մէջ.—10.000 Ֆր. Մաթ. Կրթ. ընկերութեան մասնաճիւղին, 3000 Հայ Կապոյտ Խաչին, 1000 Ներգաղթի Ֆոնտին: Նոյն առթիւ ընկեր Ս. Ընտրիկեան փոխան ծաղկեպսակի 500 ֆրանք կը նուիրէ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Հայաստան» ամսաթերթին:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ, փետր. 19էն 28

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ գումարները:

ՆԻՄ՝ Աստ՝ 1000, Զատ. 500, ԷՔՄ՝ Քոն՝ 1000, ՌՈՒԱՆ՝ Գար. 1000, ՓԱՐԻԶ՝ Սա. 150, ՓԱՐԻԶ՝ Ինճէ Ցկ. 300, ՆԻՄ՝ Խոս. 1000, ՄԱՐՍԷՅԼ՝ Գրի. 250, Սաւուա՝ Ինճէ. 1000, ԱՐՏԷՇ՝ Կէկ. 500, ԱՐՏԷՇ՝ Թոփ. հաղար, ԿՐՆՈՊԼԸ՝ Անա. 500, ՓԱՐԻԶ՝ Փափ. 500, ԹԱՐԱՐ՝ Քոչ. 200, Վիէն՝ Մուր. 500, Պ. ՔՈՂՈՄՊ՝ Վար. 300, Վիէն՝ Կար. 500, ԱՄԵՐԻԿԱ՝ Ալիք. 1200, ՓԱՐԻԶ՝ Օ. Տէփ. 500, ՄԱՐՍԷՅԼ՝ Պօյ. 1000, ՓԼԵՍԻ՝ Եղի. 500, ՎԱԼԱՆՍ՝ Գործ. Ցունուարը, Ս. ՇԱՄՈՆ՝ Գործ. Ցունուարը, ՓԱՐԻԶ (18)՝ Ցարթ. 1000, ՄԱՐՍԷՅԼ՝ Գործ. 571—576, ԼԻՈՆ՝ Պօյ. 500, Պ. ՔՈՂՈՄՊ՝ Ա.բա. 770, ՄԱՐՍԷՅԼ՝ Գաբ. 1000, Նագ. 1000, Գէհ. 1000, Ման. 1200, ԻՏԱԼԻԱ՝ Պօղ. 1200, ՓԱՐԻԶ (15)՝ Թոր. 1000 Ֆրանք:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ Է

Ճաշարան ԻՐԱՆ

Տնօրէնութեամբ ԿԱՐՊԻՍ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆի
9 Rue Serpente, Paris (6) Սէն Միշէլի կեդրոնը
ԿԸ ԳՈՀԱՑՆԷ ԱՄԷՆԷՆ ՆՈՒԻՐԲ ՃԱՇԱԿՆԵՐԸ: ԱՆԹԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ, ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԷԼԻ ԳԻՆՆԵՐ, ԱՐԵՒԵԼՔ ԸՄՊԵԼԻՆԵՐ՝ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՍԱՓՐԻԶՆԵՐ՝
ԵՒ ՎԱՐՍԱՅԱՐԴԱՐՆԵՐ
Foire Internationale de Lyon du 12 au 21 Avril, 1947
Groupe 34 Bâtiment 13, Stand 14



Parfumerie
Jac-Mot
ՑԱԿՈԲ
ՄՈԹԵԱՆ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏԵԼԻՆԻ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ

136 RUE BOILEAU, LYON
Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառին մէջ կը ցուցադրէ իր զանազան տեսակի անուշահոտութիւնները:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ **métro: Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տարի 1000, 6 ամս. 500, 3 ամս. 300, Ֆր., Ամուս. 10 Տոլ.

Jeudi 13 MARS 1947 Հինգշաբթի 13 ՄԱՐՏ

Թ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4983–Նոր շրջան թիւ 592 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՓԵՐ ԱՕՍՓԸ

ԱՄԷՆ ՄԷԿԸ ԻՐ ՀՈՂԻՆ ՎՐԱՑ

Որքա՜ն «լմաստալից» երեւոյթներ եւ իրողութիւններ՝ պատերազմի դադարումէն ի վեր :

Նախ միլիոնաւոր Գերմաններու վտարում՝ կեդր. Եւրոպայի մէջ :

Չեխոսլովաքիա, Լեհաստան, Հունգարիա, Ռումանիա, Եուկոսլաւիա կատարեցին անհաւանութիւններ : Նոյնիսկ Աւստրիայէն աւելի քան 100.000 Գերմաններ պիտի արտաքսուին, նոյն պատճառաբանութեամբ :

Երկրորդ՝ ժողովուրդներու փոխանակութիւն, — բարբարոսութիւն մը որ առաջին անգամ դուր - ծադրուեցաւ Թուրքիոյ եւ Յունաստանի միջեւ, համաձայն Լոզանի դաշնագրին :

Երրորդ՝ հայրենադարձ : Իւրաքանչիւր ժողովուրդի տեղաւորումը իր երկրին մէջ :

Միեւնոյն առեն, զննդհանուր իրարանցում, բանուոր ճարելու եւ քանդուած երկիրները վերաշինելու համար :

Այսպէս, Ֆրանսան կը փնտռէ մօտ երկու միլիոն օտար բանուորներ, զարկ տալու համար վերաշինութեան, ճարտարագործութեան եւ հողագործութեան :

Մինչեւ հիմա, գերման գերիներն են որ կը լրացնեն պակասը : Անոնք երկու երրորդով (740000 հոգի) փոխ արուած են Մ. Նահանգներուն կողմէ եւ պիտի արձակուին ուշ-կանուխ :

Ուրեմն, կառավարութիւնը հարկադրուած է վարձու բանուորներ փնտռել : Աշխատանքի նախարարը անձամբ կը բանակցի իտալական կառավարութեան հետ, 200.000 բանուորներ ճարելու համար, առաջին առթիւ : (Լեռնէ լեռ անցնելով Ֆրանսա մտած են 30.000 Իտալացիներ, չատեր ալ ճամբան մեռած) :

Դեռ առջի օր կը հաղորդէինք թէ ձեռնարկները կը կատարուին, երկու հարիւր տարի առաջ Ռոմանիա գաղթած 400.000 Ալզաս-Լոռէնցիներ Ֆրանսա փոխադրելու համար :

Անգլիա, որ դժուար հաց կուտայ օտարին, պէտք ունի 800.000 նոր բանուորներու, համաձայն աշխատանքի նախարարին յայտարարութեան : Այդ ուժը պիտի ճարէ իր ժողովուրդէն, բայց կ'ուզէ նաեւ օգտագործել գերման գերիները եւ լեհական բանակին մնացորդները :

Չեխոսլովաքիա վտարեց աւելի քան երեք միլիոն Գերմաններ, բայց հիմա որակեալ բանուորներ կը փնտռէ, բանեցնելու համար հանքերը, գործարանները եւ ուրիշ հաստատութիւններ :

Նոյն հոգն ունի Լեհաստան, որ 40.000 քառ. մղոն հող դրաւելով Գերմանիայէն, 2.700.000 Լեհեր տեղաւորած եւ 4.400.000ի բարձրացուցած է անոնց թիւը, 689.000ի իջեցնելով Գերմաններուն համրանքը : Եւ սակայն բանուորի պակասը այնքան զգալի է որ, «Դէպի երկիր» կը կանչէ արտասահմանի Լեհերը : (Հաղարաւորներ վերադարձան Ֆրանսայի հանքային շրջաններէն) :

Բանուոր կը փնտռէ, վերջապէս, Մ. Միութիւնը, որ օրական աշխատանքի ժամը 7էն 8ի բարձրացուց, բացի կարգ մը մանաւանդ արհեստներէ : Ան միեւնոյն առեն ծրագիր մը մշակած է, արհեստագիտական կրթութիւն տալու համար միլիոնաւոր երիտասարդներու :

Ուրեմն, 1. Համախմբում հայրենի հողերու վրայ, մանաւանդ որ շատ մը երկիրներ ընդարձակուեցան ի վնաս հարեւաններու.— 2. Միեւնոյն առեն դուռները բաց՝ օտար բանուորներու համար, ի խնդիր վերաշինութեան :

Այսպէս ժողովուրդները նորէն իրար կը խառնուին, եւ կը ստեղծուի նոր մարդկութիւն մը այն երկիրներուն մէջ որ կը տառապին բնակչութեան նուազումէն (ինչպէս Ֆրանսան) :

Երեւոյթ մը եւս,— արտաքաղթ այն երկիրներէն ուր մարդիկ չեն կրնար հաշտուիլ հաստատուած կարգուսարքին հետ :

Փաստ է որ տակաւին հարիւր հազարաւոր «տեղափոխուած» տարագիրներ կը գտնուին Գերմանիոյ մէջ, բոլորովին անստուգութեան մատնուած : Անոնց վիճակը աւելի պիտի ծանրանայ, վաղը, երբ Դաշնակիցները վերջնապէս լուծեն գաղթականները, Գերմաններուն յանձնելով ամբողջ իշխանութիւնը :

Այս խառն ի խուռն պատկերին մէջ ամէնէն մխիթարական պարագան այն է, որ անհամար բազմութիւններ կը համախմբուին իրենց հայրենի հողերուն վրայ : Ոչ միայն հայրենասիրութենէ մղուած, այլեւ տնտեսական չարժառիթներով : Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՆՈՂԸ

Անցեալ երկուշաբթի օր, Նոր Սերունդի խընջոյքին առթիւ, Ուսանողական Տան անդամներէն երիտասարդի մը մէկ արտասանութիւնը լսեցի, Մ. Զարիֆեանի «Ինենդ տղան» :

Երիտասարդը Աբեւելքէն էր, ինչպէս բանաստեղծը, եւ այնքան զարմանալի կերպով իրար հակակշռած եւ իրար ամբողջացուցած էին որ, մտավի կը հարցնէի.—Այս վայելքը բանաստեղծի՞ն կը պարտինք, թէ արտասանողին :

Ճիշդ է որ նախ միտքս դնաց տարաբախտ Զարիֆեանին : Չէի գիտեր թէ այդքան խորունկ եւ այդքան զեղեցիկ ապրումներ է ունեցած : Մենք ժամանակակից էինք իրեն, եւ միշտ կը պարծենք նանք մեր բանիմացութեամբ, բայց ահա մեզմէ վերջ եկած են տղաք որ խորապէս պրպտելով բանաստեղծին հոգին, մեզ կը տանին այսօր անոր ջերմիկ մտերմութեան :

Աետոյ զարմացայ տղուն արտասանելու արուեստին վրայ որ նոր էր մեզի համար :

Ճիշդ է, ամէն օր կը լսենք ամէն կարգի բեմերէ, Վարուժան, Սիամանթօ, Զարենց, Թումանեան, յաճախ չարչրկուած անդիտակից բերանները մէջ : Կան որ ոչ թէ հոգիին այլ բառերուն իսկ անձանօթ կը մնան : Այնուամենայնիւ ունինք եւ արհեստաւոր արուեստագէտներ որոնք հաղորդ են բանաստեղծին, անոր քընքոյշ զեղեցկութեանց կամ անոր զաղափարական թափին, բայց ո՛րքան հազուագիւտ :

Աւելի քան երբեք ժամանակն է որ արտասանութեան թեկնածուները, եթէ կ'ուզեն ապրեցնել մեզ քանի մը վայրկեան օրուան զանհիկ իրականութենէն վեր, դիտնան զոց ընելէ առաջ հասկնալ իրենց ընտրած կտորը :

Ո՛րքան բաղձալի էր որ այդ արտասանողները ոչ թէ որեւէ կտոր սորվին վաղուան հանդիսին համար, այլ իրենց չատուեց կարդացածը, մարսածը, սիրածը բերեն բեմին, զգուշանալով աւելորդ չարժուձեւերէ :

Այսպէսով է որ կը հասնինք արտասանելու ճիշդ նպատակին,— ճանչցնել մտաւանդ մեր անհատ դանձերը ներկայ սերունդին : ՍՕՍԻ

ՆԵՐԳԱՂԹՈՂՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ՄՄԲ.— Երրորդ անգամն է որ Ներգաղթի կեդր. կոմիտէէն զեկոյց մը կը ստանանք այլուր հրատարակուելէ վերջ.—

Բազմաթիւ անհատական դիմումներ կը ստանանք որով ներգաղթել փափաքողները մեզ կը տեղեկացնեն իրենց բացառիկ կացութիւնը, խնդրելով անպայման մաս կազմել այս տարուան կարաւաններուն :

Կը յայտնենք բոլորին, որ շահագրգռուողները պէտք է անպայման դիմեն ներգաղթի իրենց տեղական եւ շրջանային մարմիններու եւ անոնց հաստատերով տեղեկացնեն մեզի իրենց բացառիկ պարագան, որովհետեւ անհատական որ եւ է դիմում նկատի չառնուիր :

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՄԱՍԻՆ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութենէն ստացանք ընդարձակ զեկոյց մը (18 էջ), որով կը բողոքեն Փարիզի վերջին պատմ. ժողովին առթիւ կատարուած չարք մը անկանոնութեանց դէմ :

Հ. Մ. Ը. Մ.ի հաստատումէն ի վեր անվերապահ բարեկամ այդ համազգային կազմակերպութեան, գործնապէս մասնակից անոր զարգացման եւ զօրացման, թէ՛ մամուլով եւ թէ՛ կուսակցական գործունէութեամբ, չուզելով խորացնել Ֆրանսայի շրջանին մէջ ծագած թիւրիմացութիւնները ու վէճերը, կը վերապահենք այդ զեկոյցին հրատարակութիւնը : Եւ կը յուսանք թէ ի վերջոյ կարելի պիտի ըլլայ ելք մը գտնել, ապահովելով Միութեան հիմնական վերակազմութիւնը :

Աւելորդ է ըսել թէ ճամբան հարթելու պարտականութիւնը ամէնէն առաջ կ'իյնայ Առժ. կեդր. Վարչութեան վրայ :

ԱՀՈՒՍԱՐՍԱՓԸ կը շարունակուի փչնճապի նահանգին մէջ (Հնդկաստան), ուր Իսլամները ջարդեր, աւարառութիւններ եւ հրկիզումներ կը կատարեն : Հազարաւոր զինուորներ եւ ոստիկաններ շարժման մէջ դրուած են :

ՎԷՃԵՐԸ ՎԵՐՍԿՍՕԱՆ

Մոլոթով կ'ամբաստանեի Անգլիա եւ Ամերիկան

Մոսկուայի խորհրդաժողովի երկրորդ նիստին մէջ (11 Մարտ) Պ. Մոլոթով քննադատեց արեւմտեան պետութեանց, ուրիշ խօսքով Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն դիրքը, դիտել տալով թէ ոչ միայն բոլորովին զինաթափ չեն ըրած իրենց գրաւման չրջանները, այլեւ զերման զօրամասեր կը պահեն, հակառակ Փոցտամի համաձայնութեան :

Ժողովը սկսած էր քննել Պերլինի Վերստուգիչ Խորհուրդին տեղեկագիրը Գերմանիոյ մասին, երբ Մոլոթով անմիջապէս յարձակողականի սկսաւ, կրկնելով այն ամբաստանութիւնները որ կ'ներեան խորհրդային մամուլին մէջ, ամբաներէ ի վեր : Այս առթիւ ըսաւ թէ Անգլիացիները 81.350 զերման զինուորներ կը պահեն իրենց չրջանին մէջ, իսկ Ամերիկացիները 9000 հոգի, զինուորական կարգուսարքով : Բացի ակներեւ պարագաներէ, պատերազմական կարողութեան բարձումը հաղիւ սկսած է արեւմտեան չրջաններուն մէջ : Եւ իրրեւ փաստ յիշեց «բրիտանական հրամանատարութեան տեղեկագիրը», որուն համաձայն անգլիական չրջանին մէջ հրասայլերու, թնդանօթի եւ ուրիշ զէնքերու գործարաններուն 7 առ հարիւրը միայն քանդուած է մինչեւ այս տարուան յունուար 1 : Ցետոյ աւելցուց թէ արեւմտեան չրջաններուն մէջ կան 1554 զինուորական գործարաններ որոնք պէտք էր տեղափոխուէին իրրեւ հատուցում, բայց մինչեւ այս տարուան սկիզբը միայն երեքը բոլորովին, 37ը մասամբ վերցուած են :

Երբ նախարարները նկատի առին Մոլոթովի առաջարկը չինական հարցին ալ օրակարգ անցընելու մասին, Ֆրանսա, Անգլիա եւ Մ. Նահանգները ընդդիմացան : Երկար վիճաբանութիւններէ վերջ որոշուեցաւ այդ հարցը առանձին քննել, քանի որ Չինաստան բացակայ է ժողովէն : Այս կէտին վրայ մասնաւորապէս պնդեցին Պ. Պեվին եւ զօր. Մարշէլ : Հետադրի մը համաձայն Չինաստան այ համաձայն չէ Մոլոթովի առաջարկին :

Ցետոյ խորհրդային պատասխանը ծրագիր մը ներկայացուց, Գերմանիոյ վերջնական զինաթափութեան համար :

Այդ բանաձեւը կը տրամադրէ.— 1. Մինչեւ 1947 Յուլիս 1 Վերստուգիչ Խորհուրդը պէտք է ծրագիր մը պատրաստէ, Գերմանիոյ զինուորական ճարտարագործութիւնը խափանելու համար, մի - եւնոյն առեն ջնջելով «քարթէլ»ները եւ «Թրըսթ»ները.— 2. Փճացնել Գերմանիոյ ռազմանիւթերը եւ քանդել բոլոր զինուորական, նաւային եւ օդային հաստատութիւնները, ամէն բան ապահովելով մինչեւ 1949ի վերջը.— 3. Մինչեւ Յունիս 1 ցրուել Գերմանիոյ բոլոր զօրամասերը, մէջն ըլլալով օժանդակ խումբերը.— 4. Ցրուել ոչ-գերման ազգութեանց բոլոր զօրամասերը եւ կայանները, իրենց երկիրները վերադարձնելով ենթակաները :

Կռիւ Ազգ. Ժողովին մէջ

ԻՐԱՐ ԿԸ ՆԱՀԱՏԵՆ, ԿԸ ԾԵԾԵՆ, ԹՈՒՂԹԵՐ ԿԸ ՊԱՏՌԵՆ

Երեքշաբթի օր ծանր միջադէպ մը պատահեցաւ Ազգ. Ժողովին մէջ, Հնդկաչինի հարցին քննութեան առեն : Այն աստիճան ծանր որ նախագահ Լուիս Մարկոսեան երկու անդամ ընդհատեւ, նիստը, մինչ կուիւը կը շարունակուէր նրբանցքներուն մէջ :

Միջադէպին պատճառը Հնդկաչինի խնդիրն էր, բայց իրականին մէջ բորբոքեցաւ աչերու եւ ձախերու հակամարտութենէն որ կը շարունակուի աղատագրութենէն ի վեր : Միջադէպին գլխաւոր դէմքերն էին Մորիս Թորէզ, համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, որ փորձեց պաշտպանել ինքզինքը, երբ իր երեսին տուին ծանօթ մեղադրանքը,— դասալիք : Այն ու ձախը իրար ինկան, եւ կուիւը ժողովասրահէն փոխադրուեցաւ նրբանցքներուն մէջ :

Ժխորը սկսաւ երբ ծայրագոյն աչերը առաջնորդութեամբ Ազատութեան կուսակցութեան անդամներուն (PRL) ամբաստանեցին համայնավար կուսակցութիւնը թէ կը քաջալերէ Հնդկաչինի անկախութեան պատերազմը : Աղմուկը աւելի սաստկացաւ երբ երեսփոխան մը, Անտէ, ըսաւ թէ երբ կառավարութիւնը համայնավար մը (Պիյու) նշանակեց փեար. Շին, իրրեւ ազգ. պաշտպանութեան նախարար, հարուած մը տուաւ Հնդկաչինի Ֆրանսական զինուորներու բարոյական կորովին : Այս յայտարարութիւնը ծափահարուեցաւ աջակողմեան երեսփոխաններուն կողմէ, մինչ համայնավարները կը զարնէին գրասեղաններուն եւ սուր կանչեր կ'արձակէին :

Աղմուկը զգաքինակէտին հասաւ երբ Պ. Անտէ սկսաւ պարզել, համայնավար կուսակցութեան հակազինուորական պայքարը եւ ըսաւ թէ Մորիս Թորէզ դասալիք եղաւ 1939ին :

Այս յայտարարութեան վրայ Թորէզ, որ նըստած էր միւս նախարարներուն հետ, ոտքի ելաւ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Հայ գաղթականներուն հարցը

(ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ Ի ՊԱՏԻՒ Պ. ՎԱԼԱՆԹԷՆ ՍՄԻԹԻ)

Ինչպէս գրեցինք, Մարտ 1ին Ֆրանքֆուրտ, Միութեան կեդրոնին մէջ տեղի ունեցաւ հայ գաղթականական կազմակերպութեանց սարքած ընդունելութիւնը ի պատիւ Միջկառավարական Կոմ. Ֆրանսայի պատուիրակ՝ կառավարիչ Պ. Վ. Վալանթէն - Սմիթի: Ներկայ էին նաեւ Տիկին Վալանթէն-Սմիթ, Պ. Պրէմոն՝ քարտուղար եւ Պ. Ռուպինչիայ՝ իրաւագէտ խորհրդական: Պ. Վալանթէն-Սմիթ փոխանակ յայտնած էր ծանօթանալ հայ կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներուն: Այս ընդունելութիւնը լաւ առիթ մը եղաւ: Բոլոր բարեսիրական ընկերակցութիւնները հոն ներկայացուցած էին:

Հայ Գաղթ. Կեդր. Գրասենեակի տնօրէն պրոֆ. Մենտոր Բունիաթեան բաժակաճառ մը կարդաց՝ շնորհակալութիւն յայտնելով Պ. Վալանթէն Սմիթի, որ ուղած էր շփման մէջ մտնել փարիզահայ բարեգործական եւ մարդասիրական կազմակերպութեանց հետ:

Աւելի քան 70.000 հայ գաղթականներ՝ զոհ առաջին համաշխարհային պատերազմին եւ թրքական խժդժութեանց, ըսաւ, 1923էն ի վեր կ'ապրին Ֆրանսայի հիւրընկալ հողին վրայ: Մեծ մասամբ Ֆրանսական կառավարութիւնն էր որ հրաւիրեց զանոնք, որպէսզի հայ արհեստաւորներն ու գիւղացիները իրենց մասնագիտութեամբ աջակցին Ֆրանսայի վերաշինութեան: Հայերը իրենց կարելին ըրին՝ աջակցելու համար այս երկրի տնտեսական վերելքին: Վերջին պատերազմին անոնք զէն ի ձեռին պաշտպանեցին իրենց երկրորդ հայրենիքը Գերմաններուն դէմ, թէ՛ ֆրանսական բանակին մէջ եւ թէ Դիմադրական ճակատին վրայ: Այս - պիսով իրենց երախտագիտութիւնը յայտնեցին այնքան վեհանձնօրէն զիրենք հիւրընկալող երկրին:

«Թրքահայ գաղթականներն են որ կազմեցին առաջին զանգուածը «անհայրենիք»ներու (apatrides), ազգ մը՝ որ մինչեւ այն առեն ծանօթ չէր միջազգային իրաւունքի մէջ: Դաշնակից պետութիւնները չյարգեցին Թրքահայաստանը ազատագրելու եւ Սեւրի դաշնագրով որոշուած հայկական պետութիւնը կազմելու մասին իրենց խոստումը, եւ տակաւին զոնէ զանազանելիրենք բնակող գաղթականներու պաշտպանութեամբ զբաղիլ:

«Այսպէս ծնաւ Ազգերու Դաշնակցութեան Գաղթականաց Բարձր Կոմիսարութիւնը, որ կոչուած էր ապահովելու ամբողջ աշխարհի մէջ ցրուած հայ գաղթականներու իրաւական պաշտպանութիւնը: Ժընեւի 1933 Հոկտ. 28ի պայմանագրութեամբ վերջնապէս ճշտուեցաւ այս գաղթականներուն կանոնադիրը, որ տեսակ մը հպատակութիւն կը ճանչնար անհող ժողովուրդի մը եւ անոր կ'ապահովէր ամէնէն նպաստաւորեալ օտար երկիրներու հպատակներուն հետ հաւասար իրաւունքներ:

«Ազգերու Դաշնակցութիւնը մնաւ, բայց մեծ ծառայութիւններ մատոյց հայ գաղթականներուն: Ժընեւի պայմանագիրը կը մնայ ի զօրու: Բայց մեր գաղթականներու պաշտպանութիւնը անցաւ Բ. Համաշխարհային պատերազմէն ծնած ուրիշ միջազգային կազմակերպութեան մը, որ կոչուած է օգնելու տարբեր ազգութեանց պատկանող հարիւր հազարաւոր գաղթականներու, որոնք զոհերն են ցեղային նախապաշարումներու, քաղաքական դաղափարախօսութեանց եւ թուրք զահիճներու վայր, բարբարոսութեանց, քալալերուած այս վերջիններու անպատիժ մնալէն: Այդ կազմակերպութիւնն է Գաղթականներու Միջազգային Կոմիսէն, որուն Ֆրանսայի Պատուիրակ էք դուք, Պ. կառավարիչ, եւ որուն վստահած է Ֆրանս. կառավարութիւնը՝ նաեւ հայ գաղթականներու պաշտպանութիւնը: Ուրեմն ձեր հպատակները զարմած ենք մնանք, եթէ կարելի է այսպէս ըսել: Նոր բեռ մըն է որ դրին ձեր ուսերուն վրայ: Բայց կասկած չունինք որ սիրով ընդունեցիք զայն եւ բարեացակամօրէն պիտի վերաբերուիք այս անհայրենիքներուն հանդէպ, որոնց պաշտպանն էք հիմա»:

Վերջացնելով, Պ. Բունիաթեան բաժակը պարպեց Պ. Վալանթէն Սմիթի եւ անկնոզ կնոջը:

Պ. կառավարիչը պատասխանելով անմիջապէս, շնորհակալութիւն յայտնեց հայ գաղթականական կազմակերպութեանց, որոնք այդ ընդունելութիւնը սարքած էին եւ պատեհութիւն տուած՝ որ ծանօթանայ հայ գաղութի ներկայացուցիչներուն հետ: Ըսաւ թէ Հայերն ու Հայաստանը կը ճանչնայ չատոնց պիտի թէ Նոյի տապանը կեցած է Ա. բարատ լերան վրայ, որ կը գտնուի Հայաստանի մէջ. թէ Նոյ նահապետ հաստատուած է հոն՝ որովհետեւ Հայաստան չատ բարեբեր երկիր մըն էր, իր բարձրադիր լեռնադաշտերը բազմատեսակ հարստութիւններ կը պարփակէին:

«Հայաստան՝ իրրեւ նախահաստելի երկիր մը՝ յարձակումներէ զերծ չմնաց, ընդհակառակն իր դրացիները յաճախակի յարձակումներ գործեցին անոր վրայ: Բարեբախտաբար չորրորդ դարու սկիզբը Գրիգոր Լուսաւորիչ եկաւ եւ քրիստոնէութիւնը տարածեց Հայաստանի մէջ, որ ե. դարուն ունեցաւ իր գրականութեան Ոսկեդարը: Առիթ ունեցայ ծանօթանալու հայկական արուեստի բազմաթիւ հրաշակերտներուն:

«Հայերն ու Ֆրանսացիները իրար ճանչցած են Խաչակրութեանց օրերուն, երբ սերտ կապեր հաստատուած են երկուստեք: Ա.ինուհետեւ ձեր Լեւոն Ե. Թագաւորը՝ Եգիպտոսի Մամլուքներուն կողմէ դերի բռնուելէ վերջ, եկած է Ֆրանսա եւ ընդունուած Շարլ Զ. Թագաւորին կողմէ: Հիւրամեծարութենէ աւելի զօրաւոր բարեկամական կապեր հաստատուած են, քանի որ Լեւոն Ե. Թագուած է Սէ Տընիի մայր եկեղեցիին մէջ, Ֆրանսայի Թագաւորներու կողքին:

«Երբ Հայաստան Թատր դարձաւ ամէն կարգի խժդժութեանց եւ հալածանքներու, որոնց հետեւանքով դուք ստիպուեցաք զալ մեր հրկիրը, Ֆրանսան չլքեց ձեզ: Դուք մեր մէջ կը ներկայացնէք մաքուր եւ խելացի տարր մը: Դո՛ւք, Տիկիններ բարեսիրական ընկերութեանց, դուք կը կատարէք ազնիւ գործ մը, քանի որ անճնութաբար կ'աշխատիք մարդկային համերաշխութեան համար, ամոքելու համար ցաւերն ու տառապանքները անոնց, որոնք դժբախտ են եղած կեանքի մէջ: Կը վստահեցնեմ ձեզի, որ այն համեստ սահմանները մէջ որով պիտի զբաղիմ ձեղմով, Միջկառավարական Կոմիտէին մօտ, դուք պիտի գտնէք բարեացակամ ընդունելութիւն մը եւ իրական բարեկամութիւն մը:

«Բոլոր այն գաղթականները որոնք բնականոն վիճակի մէջ չեն գտնուիր, կրնան ապահով ըլլալ թէ մեր պաշտպանութիւնը պիտի վայելեն: Միշտ պատրաստ ենք իրենց օգնելու, իրենց օժանդակելու: Մեր կազմակերպութիւնը որոշ համաձայնութիւններով կապուած ըլլալով Ֆրանս. կառավարութեան հետ, լաւագոյն կերպով պիտի պաշտպանէ զիրենք: Մենք չատ յաւ կ'աշխատինք մեր նախարարութեանց հետ: Ես անձնապէս կը խոստանամ ամէն դիւրութիւն ընծայել: Կարգադրուելիք չատ մը ցաւոտ խնդիրներ կան: Վստահ եմ որ ձեր բերելիք աշակցութեամբ պիտի կրնանք հարթել դժուարութիւնները: Բաժակս կը պարպեմ մեր գործակցութեան համար»:

Ջերմ ծափերով ընդունուեցան Պ. Վալանթէն Սմիթի համակրանքի խօսքերը:

Ցետոյ խօսեցաւ Հայ Գաղթ. Կեդր. Ցանձնախումբի նախագահ Պ. Ա. Զօպանեան:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

(Մնացեալը յաջորդով)

Յունաստանի վիճակը

Ամերիկեան թերթի մը թղթակիցը կը գրէ Աթէնքէն, վերլուծելով Յունաստանի ներկայ կացութիւնը.—

Ընդհանուր առումով հետանկարը թեթեւապէս կը հակի ընդդէմ Սովետներու: Բայց անգլիացի փորձառու թղթակից մը լոնտոնեան իր մեծ օրաթերթին գրած թղթակցութեամբ մը, համարձակօրէն կը նախատեսէր թէ Յունաստան Սովետներու աղդեցութեան պիտի ենթարկուի, անգլիացի դիւանագիտներու մեկնումէն անմիջապէս վերջ, որ տեղի պիտի ունենայ այս ամառ: Այդ մասին հարցուփորձած անձերէս ամէնէն ուշիմներէն մէկը մեծ ժեց կարծիք յայտնել Յունաստանի ապագայի մասին եւ ըսաւ թէ ամէն բան կախում ունի Մ. Նահանգներէն:

Անգլիացիներու Յունաստանը այս ամառ պարպելու եւ Պաղեստինի խնդիրը Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան փոխանցելու որոշումը՝ լայն ծրագրի մը մասը կը կազմէ: Բրիտանիոյ ծանրօրէն խախտած դանձային վիճակն ու մարդկային բազուկներու անմիջական անհրաժեշտութիւնը անկարելի կը դարձնեն որ Անգլիա չարունակէ դլխաւոր արկելքի դերը կատարել խորհրդային ծաւալումին՝ Մերձաւոր եւ Միջին Արեւելքի մէջ: Անգլիացիներուն այս մասնակի քաշուիլը մասնակի պարապ մը կը ձգէ: Կը թուի թէ Մ. Նահանգները պիտի ստիպուին կամովին լեցնել այդ պարապը, պարզ այն պատճառով որ եթէ մենք չընենք, Ռուսերը դայն պիտի ընեն:

Հարց է թէ Մ. Նահանգները ի՛նչ տեսակ ընտրութիւն մը պիտի կատարեն: Ահա հոս է որ երկասյրի դժուարութեան մը կը հանդիպի Մ. Նահանգներուն արտաքին քաղաքականութիւնը:

Ինչոյքներու թղթակիցներու համար ընդհանրապէս փորձութիւն մըն է մասնակի անձնական դէպքերու հետեւութիւններէն ընդհանուր եղրակացութիւններ հանել: Եւ սակայն այս երկրամասնդիրն էութիւնը բացատրելու ամենադիւրին միջոցն է թերեւս, ներկայացնել երկու յոյն կիներ: Մէկուն անունը դնենք յոյն կին Ա., միւսինը՝ յոյն կին Բ.:

Յոյն կին Ա.ը ճարտասան հազուած է: Անոր անուշահոտութիւնները ապահովաբար ապ ն ի ւ Ֆրանսական ապրանք են: Անդլերէն կը խօսի Օքսֆորտի շեշտով, Ֆրանսերէնը՝ փարիզեան շեշտով, հաւանաբար յունարէն ալ: Ան լաւ կը խօսի: Անշուշտ դիմադրութեան մէջ զտնուած է, Աթէնքի մէջ՝ տիկնիկի մը վայել եղանակով: Մէկու մը նա-

մակները ուրիշի մը տանելով: Ան կը սիրէ Ամերիկան, կը սիրէ ժողովրդավարութիւնը: Յունաստանի նեղութիւնը այն է որ կարդապահութիւնը կը պակսի: Ուրեմն յոյն ժողովուրդը պէտք է կարդապահութեան վարժեցնել: Յունաստանը պէտք ունի առաջնորդի մը, զօրաւոր մարդու մը: Արմատականները մէկդեղէն վերցուելուն՝ ժողովուրդը պէտք է հասկնայ թէ անհրաժեշտ է աշխատիլ, քրտնիլ: — Շամփանեա մըն ալ կ'ուզէ՞ք:

Յունաստանի բոլոր յոյն Ա. կիները, չորս հինդ անդամ աւելի կրնան լեցնել Աթէնքի երեք հրաշալի եւ ճոխ դիշերային ակումբները, ուր միշտ կը տիրէ լուսավառութիւնը, պատեհութիւն տալու համար տիկիններուն, քնելէ իւրաքանչիւրին կարուհիներուն գործերը:

Յոյն կին Բ.ը գուլպայ կը հիւսէ, որուն հետ կը գործածէ զարմանալի կերպով ստուար թիւ մը երկար ու բարակ պողպատեայ ասեղներ: Կը հադնի թիկնոց եւ երկար սեւ շրջազգեստ մը, որ տարիներու ընթացքին կանաչ գոյնի է վերածուած: Անկարելի է որոշել իր կօշիկները, որովհետեւ իր կեցած փողոցին ցեխը մինչեւ կրունկները կը հասնի: Փողոցը կը գտնուի լեռնային դիւղի մը մէջ, Սելանիկէն քանի մը մղոն դէպի հիւսիս: Փողոցին երկու կողմի տուները կմախքներ են կամ աւերակոյտ: Գերմանները քանդեցին զանոնք, կ'ըսէ կինը: Երբեմն ալ կը պատմէ թէ անոնք բանտարկած են հազիւը դպրոցական աշակերտներ, յետոյ այրած զանոնք: (Կինը կը չափազանցէ անշուշտ, թերեւս չտան էր անոնց թիւը): Անոր դէմքը ծեր կը ցուցնէ: Անկարելի է դուշակել իր տարիքը, Նիհար է եւ խուսափողական: Ամերիկա բառը լսած առեն կը կակուղնայ: Եղբօրը տղան Նիւ-Եորք կը գտնուի: Ըմբոստական կռիւները, Անտարթ՚ոը: Իր դէմքը արտայայտիչ չէ, երբ կը նայի քաղաքէն վերեւ՝ լեռներուն վրայի ձիւնապատ ճամբուն վրայ:

Յոյն կին Բ.ը Յունաստանի մեծ մասն է: Յոյն կին Ա.ը աւելի հարուստ է եւ աւելի զեղեցիկ: Բայց Բ. կինը աւելի հուժկու է, անոնցմէ չատ կը գտնուին:

Յոյն ժողովուրդին լայն զանգուածը ոչ համայնավար է, ոչ Սովետասէր: Համայնավարներուն ի նպաստ տարրը հազիւ տասնըհինդ առ հարիւր կը կազմէ: Եւ սակայն այս թիւը կ'աճի: Մինչեւ իսկ ըմբոստներուն մեծամասնութիւնը համայնավարներ չեն, թէեւ իրենց ղեկավարները համայնավարներ են: Անոնց թիւն ալ սկսած է աճիլ: Պատճառըդժուար չէ հասկնալ,—տխուրանյուսութիւնը որուն մէջ կը գտնուի Յոյն Բ. կինը որ կը վարակէ մթնոլորտը:

Ամերիկայի չահը կը պահանջէ ի գործ դնել իր հսկայական տնտեսական զօրութիւնը, որպէսզի այդ յուսահատութիւնը յուսադրութեան վերածուի:

Ա. Միութիւնը յոյն Բ. կինոջ միակ բարեկամն է, մինչդեռ Մ. Նահանգները իր ամենադէշ թշնամիներն են եւ առաջնոյ Յոյն կին Ա.ին:

Ամերիկայի տնտեսական օժանդակութիւնը, ներկայ յունական կառավարութեան միջոցով, պիտի գերահչէ խորհրդային քարոզութեան:

ՄԱՄՈՒԼ

Ուռուցիկ ու տափակ

ԽՄԲ.— Պուէնոս Այրէսի «Արմենիա»ն հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (1 փետր.).—

— «Նողկանք պատճառելու աստիճան ուռուցիկ ու տափակ դարձած է յետպատերազմեան հասարակութեան մը, այն մասին ինքնագովութիւնն ու հպարտութիւնը:

Նոր օրերու այս ահռելարձակները, մեր դրականութեան եւ լրագրութեան դարպասէն ներս սպրդած՝ եւ հաւաքած իրենց չուրջը իրենց չափ կասկածելի անցեալով ու պատրաստութեամբ մարդոց խմբակ մը, ամէն տեղ ստեղծելէ եռքմեր հրապարակագրութեան մէջ արշաւական մը, այժմ սկսած են արշաւանք մը Հ. Յ. Դաշնակցութեան դէմ, ատով, յաչս Երեւանի, իրենց դիրքը մը ստեղծելուեւ ազգային կեանքի մէջ անուն մը չինելու միամտութեամբ:

Դաշնակցութեան դէմ կանգնած նիզակ ճօճողներու մէջ, դրեթէ զոյութիւն չունին քանքարաւոր յեղափոխական կամ մտաւորական դէմքեր: Գրեթէ առանց բացառութեան մաքով սպառած կամ հասակով դեռ երիտասարդ բայց յեղափոխական խառնուածքէ թափուր ու ահմանուհակապատասխանութեան տէր անձեր են անոնք:

Դաշնակցութեան դէմ մղած իրենց պայքարի ընթացքին, անոնց ամբողջ զէնքը եղած է ապերասան բառերու եւ լրբանի որակումներու չեղնակոյտ մը: Եւ եթէ հարկ ըլլար մէկիկ մէկիկ տալ պատկերը այս եղկելիներուն, հաւանօրէն ընթերցող հասարակութիւնը պիտի տեսնէր ակնյայտնի կերպով անոնց չարքերուն մէջ ծուարած երբեմն Դաշնակցութեան հովանին ու չնորհքը մուրացող խեղճութիւններու բանակ մը:

Գրչի դաճաճներ, դրականութիւն փորձելու

յանդգնութեամբ անտարակոյս տղաք ու Դաշնակցութեան աններող խարազանին հարուածէն պըրկուած վիրաք մուրացողներու հօտ մը, կանգնած է ահա անոր դիմաց ու առակին քազիին նման, լեզուն դուրս ձգած ու հեւասպառ՝ կը վազէ հա՛ կը վազէ հսկային եռեւէն՝ կաղկանձելով։

Աթիկա արդէն հերոսութեանց դպիրատուն է։ ո՞վ կրնայ համարձակիլ անոնց բոլոր տեսակի լուտանքներէն ու յիշոցներէն վերջ, ոլորել անոնց պատոտ ականջները։

Աթիկա տաեն մըն էր, որ սարսափ կ'ազդէր այս Աղա Նազարներուն, որ այսօր նստած Սփիւռքի սրճարաններուն անկիւնը կամ որջացած թերթերու յատակը, իրենց անպատկառ ու անպատասխանատու խեչերանքներով կը խորհին որսալ թէ՛ Երեւանը եւ թէ՛ միամիտներու իրենց համակիր խմբակ մը։

Իրենք զիրենք խոշորացոյցի տակ դնող քաղաքական այս կարճատեսները, կը պարարտանան ի հաշիւ Դաշնակցութեան դէմ մղած իրենց ծիծաղելի պայքարին։

Թէ ինչ կը չահի Հայկական Սփիւռքը այդ պայքարէն կամ ի՛նչ կը չահի նոյնիսկ Երեւանը, այդ ուրիշ հարց։

Ով որ կրնայ հայհոյութիւն մը աւելի ընել, ով որ կրնայ յուզայութեամբ դժբախտացնել վըրանդւած վայրի մը մէջ Դաշնակցական մը կամ անոր համակիրները, արդէն կը նկատուի հայրենասէր եւ հերոս իրենց համար։

Էր ժամանակ մը, որ մարդիկ Թրքական բանտերու մէջ մահուան դնով դեռ կ'աշխատէին չմատնել նոյնիսկ իրենց քաղաքական հակառակորդ կուսակցութեանց անդամները ու կը մեռնէին այն դիտակցութեամբ, թէ վատութիւն է ու դաւաճանութիւն մատնութիւնը, այսօր անիկա կը նկատուի հայրենասիրական արարք։

Եթէ այդպէս չըլլար, հոս հոն պիտի չձերբակալուէին մտաւորականներ եւ գործիչներ, որոնց ամբողջ յանցանքը եղած է աշխատիլ հայ ժողովուրդի ազատագրութեան համար։

Այս եղրակացութեան կը յանդինք, երբ ակնարկ մը կը նետենք յետպատերազմեան հակառակորդական մամուլին վրայ, որ ժահր ու թոյն կը բուրէ, եւ որ պիտի յօշոտէր իր հակառակորդը, եթէ տրուէր այդ պատեհութիւնը իրեն»։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի պատգ. ժողովը Մերձաւոր Արեւելքի մէջ

Հ.Մ.Ը.Մ.ի 9րդ պատգ. ժողովը բացուեցաւ չաբաթ՝ Փետրուար 15ի երեկոյեան, Հ.Մ.Ը.Մ.ի Պէյրութի Ակումբին մէջ։ Կը մասնակցէին հետեւեալ մասնաճիւղերը.— Հալէպ՝ 19 պատգամաւորներով, Պէյրութ՝ 12, Պուրճ-Համուտ՝ 7, Դամասկոս՝ 4, Երուսաղէմ՝ 3, Դամըշը՝ 2, Արաբ-Փունար՝ 1, Զահլէ՝ 1, Տէր-Զօր՝ 1, Թրիփոլի՝ 1, Լաթաքիա՝ 1, Ամման՝ 1, Տէրըլիսէ՝ 1, Շրջ. Վարչութիւն՝ 1, Հոմսի եւ Ազէզի պատգամաւորները, լրացուցած չըլլալով կանոնագրի պահանջած իրաւական պայմանները, խորհրդակցական ձայնով մէջն մասնակցեցան։

Ժողովը բացուեցաւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի քայլերգ՝ «Ցառաջ Նահատակ»ով։ Այնուհետեւ ժողովականները յոտնկայս յարգեցին իրենցմէ յաւէտ բաժնուած եղբայրներու յիշատակը։

Շրջ. Վարչութեան առենապետ՝ եղբայր Օննիկ Պէօճէկեան բարիգալուստ մաղթեց պատգամաւորներուն, ուրախութիւն յայտնելով որ 9րդ պատգամ. ժողովը, իր 57 ներկայացուցիչներով լրիւ պատկերը կը ներկայացնէ Մերձ. Արեւելքի Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղերուն։ Ան մաղթեց որ ժողովին աշխատանքները ըլլան բեղմնաւոր։

Լիազօրաղբերու ստուգումէն վերջ, տեղի ունեցաւ դիւանի ընտրութիւնը։ Նախագահ ընտրուեցաւ Տոքթ. Ասուր Գապագեան եւ քարտուղարներ՝ Անդրանիկ Ծառուկեան եւ Եղիշէ Մանուկեան։

Ապա ժողովը անցաւ իր օրակարգի լուծման։

Կարգով կարդացուեցան մասնաճիւղերու երկամեայ գործունէութեան բարոյական եւ նիւթական տեղեկագիրները, որոնք նիւթ դարձան մանրակրկիտ քննութեան։ Բոլոր տեղեկագիրներէն կը պարզուէր — մասնաւորաբար մեծ մասնաճիւղերէն — որ հակառակ անցնող տարեշրջանին Միութեան դէմ շղթայազերծուած ամարդի պայքարին, Հ.Մ.Ը.Մ.ը աննախընթաց վերելք արձանագրած է։ Պարզուեցաւ նոյնպէս որ չենայած եւ խաբէական հրաժարականներու դէմ, բազմապատիկ թիւով նոր անդամներ եւ սկաուններ արձանագրուած են Հ.Մ.Ը.Մ.ի շարքերուն մէջ. երեւոյթ մը, որ ցոյց կուտայ այս հոյակապ կազմակերպութեան իրական ժողովրդականութիւնը եւ ազգային առողջ ոգին ու դիմագիծը։

Մասնաճիւղերէ վերջ Շրջ. Վարչութեան առենապետը՝ եղբայր Վահրամ Կիւրճեան կարդաց խնամուած եւ մանրամասն տեղեկագիր մը, որ յաջորդէն կ'անդրադառնար մասնաճիւղերու հետ Շրջ. Վարչութեան ունեցած սերտ կապերուն, իր վրայ դրուած պարտականութեանց գործադրութեան, ինչպէս միջմասնաճիւղային ֆութպոլի մրցումներ, ողիմպիականները, դիւերային ջահադնացութիւն, սկաուտական բանակում, սկաուտ խմբապետներու ժողով, «Հայ Սկաուտ» գրքի հրատարակութիւն, եւայլն։ Բոլոր այս ձեռնարկներն ալ ստեղծած են համազգային խանդավառութիւն եւ պահուած մեծ յաջողութեամբ։

Բոլոր մասնաճիւղերու եւ Շրջ. Վարչութեան գործունէութիւնը միացնելով՝ ժողովը դնահատական բանաձեւ արձանագրեց։

Անցեալ գործունէութեան քննութիւնը աւարտելէ յետոյ, Պատգմ. ժողովը անցաւ յառաջիկայ երկու տարիներու գործունէութեան ծրագրին։

Զանց առնելով տեղական բնոյթ կրող մանրամասնութիւնները, խոշոր գծերով կուտանք առնուած պլխաւոր որոշումները՝ առ ի գործադրութիւն նորընծաի Շրջ. Վարչութեան.—

1) Տրուած ըլլալով որ Հ.Մ.Ը.Մ.ի ներքին կանոնագիրը մշակուած է 1932ին եւ անոր կարգ մը կէտերը չեն համապատասխաներ ներկայ պայմաններուն, որոշուեցաւ կարգ մը փոփոխութիւններ մտցնել։

2) Ներկայացուած տեղեկագիրներն ու հաշուեկշիռները միօրինակ դարձնել։

3) Օգնութեան Մաչի Արձուիկներու եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Արենոյշներու փոխ-յարաբերութիւնները ճշտող բանաձեւ մը ընդունիլ։

4) Ամէն ջանք թափել գործիչ մը եւ հնարաւոր պարագային նաեւ թէմնիք մասնագէտ մարդիկներ ապահովելու։

5 Ֆութպոլիստներու ներքին կանոնագիրը գործադրութեան դնել։

6) Գործադրել նաեւ սկաուտական ներքին ծրագիր-կանոնագիր մը, որ պատրաստուած է համապետական ժողովի կողմէ։

7) Միջմասնաճիւղային բանակումին մասնակցելու հնարաւորութիւն ստեղծել չքաւոր սակայն խոստմնալից բոլոր սկաուտներուն համար։

8) Առժամաբար դնդ առնել Հ.Մ.Ը.Մ.ի պաշտօնական օրկանի մը հրատարակումը եւ առաւել չափով օգտուիլ Միութեան համակիր մամուլէն։

9) Նկատի ունենալով որ 1948ին կը դուգադիպի Հ.Մ.Ը.Մ.ի 30ամեակը, մասնաւոր ալպոմ մը պատրաստել։

Օրակարգի բոլոր հարցերը սպառելէ վերջ, ժողովը գաղտնի քուէարկութեամբ ընտրեց Շրջ. նոր Վարչութիւնը, որուն մաս կը կազմեն հետեւեալ անձերը.— Եղբայրներ՝ Վահրամ Կիւրճեան, Մամբրէ Հիսարեան, Տոքթ. Արամ Պաղտասարեան, Օննիկ Փիլիկեան, Մանուկ Տէտեան, Տոքթ. Յ. Պէրպէրեան եւ Յ. Շահինեան։

Օրուան նախագահը՝ Տոքթ. Ա. Գապագեան ողջերթի ջերմ խօսքերով թելադրեց որ պատգամաւորները իրենց եղբայրական ողին ու խանդավառ տրամադրութիւնները փոխանցեն բոլոր մասնաճիւղերուն եւ մաղթեց որ Հ.Մ.Ը.Մ.ը նորանոր նուաճումներ կատարէ, աւելի արդիւնաշատ ըլլալու համար։

Ժողովը փակուեցաւ «Ցառաջ Նահատակ»ով, որ պատգամաւորները երգեցին յոտնկայս։

Յ. ՇԱՀԻՆԵԱՆ

(Ազդակ)

ԳԱՂՈՒԹԷ ՔԱՂԱՔ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԲՈՒԺԱՐԱՆԸ

Լիբանանի հայ հիւծախտաւորներու Ազգ. բուժարանը մարմնացումն է հայ ժողովուրդի բարեսիրութեան, եւ կը թողու ազգային պարտաճանաչութեան եւ միասնականութեան։ Առաջին համաշխարհային պատերազմէն վերջ, երբ տարագրեալ հայ ժողովուրդը ապաստան գտաւ Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ, իր առողջական վիճակը արդէն քայքայուած էր։ Կեանքի ապառողջ պայմանները նպաստեցին հիւծախտի տարածման։

1923ին Մամըլմէկյնի մէջ համեստ ծրագրով հայ հոգեւորականներ՝ վեր. Ենովք Հատիտեանի առաջնորդութեամբ յաջողեցան հաստատել բուժարան մը։ Փայտաչէն չէնք մը տրամադրուեցաւ Ամերիկեան Երիցական Միսիոնարական Ընկերութեան կողմէ եւ Նիբը Իսթ Բըլիֆ ճարեց սկզբնական դուռմար մը, բաւական՝ հողալու երեսուն հիւծախտաւորներ քանի մը ամսուան համար։

Հայ ժողովուրդը դնահատեց հաստատութեան բարեսիրական ծառայութիւնը եւ իր լումաներով պահեց զայն։ 1925էն ի վեր Բարեգործականը նպաստած է նուիրելով 8.50 անգլ. ոսկի ամիսը։

1931ին ընտրուեցաւ նոր վարչութիւն մը։ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ բուժարանը կը զբաղէ նախանձելի դիրք մը՝ իբրեւ առաջնակարգ արդիական բուժարան մը թոքախտաւորներու համար։

1928—1938 բուժարանին մէջ խնամուեցան 888 թոքախտաւորներ, որոնց շատերը բժշկուած վերադարձան իրենց սիրելիներուն քով։

Բուժարանի պատմութեան մէջ նոր թուական մը սկսաւ, երբ 1938ին հաստատութիւնը փոխադրուեցաւ Լիբանանի բարձունքը, օդով եւ միջավայրով նպաստաւոր Ադուխիէ դիւղը, արդիական դեղեցիկ երկյարկանի շէնքով։ Բուժարանին դիրքը ծովու մակերեսէն 3600 ոտք բարձր է եւ հողին տարածութիւնն է 180.000 քառ. կանգուն. վերջին տարիները 1000էն աւելի մայրի ծառեր տնկուած են, հողին մէկ մասը վերածուած է պարտէզներու զոր հիւանդները կը մշակեն, ճարելով բուժարանին պէտքերը։ Բուժարանն ունի հաւնոց մը եւ խոզանոց մը եւ կը պահէ քանի մը կովեր։ Այս կերպով մատաղ կը հայթայթէ հիւանդներուն ու անտեսը, հաւկիթ, կաթ, միս եւ իւղ։

Բուժարանը պիտի խնամէր միայն 75 հիւանդներ, բայց բազմաթիւ դիմումներուն ընդառաջ երթալով, ներկայիս կը հոգան մօրան չրջանին մինչեւ 150 հիւանդ միաժամանակ։ 1945 տարեշրջանին բուժարանը խնամած է 254 թոքախտաւորներ որոնց 161ը բոլորովին ձրի, Ինամակալութիւնը հետզհետէ ստիպողական կը դտնէ յարկ մըն ալ աւելցնել չէնքին վրայ։ Ըստ նախահաշիւի մը 50 հազար տոլարի դումարի մը պէտքը կը տեսնուի։ Ամերիկեան Ցանձնախումբը բուժարանին 20ամեակին առթիւ, յաջողած է դոյացնել 25 հազար տոլար։ Բացի մնացեալ 25.000 տոլարէն, Բուժարանը պէտք ունի նոր կահ կարասիներու եւ դործիքներու, զոր հայթայթելու համար պէտք է ծախսել առնուազն 15.000 տոլար։

Բուժարանը մնայուն եկամուտի աղբիւրներէ զուրկ է։ Անհրաժեշտ կը համարուի որ Ամերիկայի մէջ ստեղծուի առնուազն հարիւր հազար տոլարի հիմնադրամ մը որուն եկամուտը յատկացուի բուժարանին պէտքերուն։ (Քաղուած պաշտօնական տեղեկագրէ մը)։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՑԱՌԱՋ»ԻՆ

ԵՐԿՈՒ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Իբրեւ դրասէր եւ արեւմտահայ լեզուին եւ բարբառին նախանձախնդիր երիտասարդ մը, կը փութամ իմ համեստ կարծիքս յայտնել «Ցառաջ»ի Ցունուար 19ի, Փետր. 2, 9, 16 եւ 23իմբագրականներով չօշափած լեզուական հարցին առթիւ։

Նախ ըսեմ որ արեւելահայ բարբառին աղճատումը նոր չէ։ Որքան որ կրցած եմ հետեւիլ արեւելահայ գրականութեան, 1900 թուականներէն ի վեր մինչ տեսած եմ որ օտարոտի բառեր եւ նոյն իսկ ամբողջ նախադասութիւններ կը վխտան, փոխառնուած թաթարական, պարսկական բառարաններէն։ Օրինակ, հետեւեալ բառերը հայերէն չէին նոյնիսկ 1914ի պատերազմէն շատ առաջ՝ եար ջան, դարդ, ազիզ ջան, մարալ, չէյրան, եարաբ, սմբուլ, բաղի բլբուլ, եւ այլն։

Եւ ասիկա լատադոյն գրողներու եւ տաղանդաւոր գրագէտներու գրչէն ելած։

Ո՞ր բարեխիղճ Հայը կրնայ ուրանալ թէ հայ բենիքէն հեռու, Պոլսոյ, Իզմիրի, Մխիթարեանց վանքերուն մէջ 300 տարիէ ի վեր մշակուած է աչխարհարար մը, որ օտարներուն անդամ հիացում կը պատճառէ։

Երբ Խ. Հայաստանի մտաւորականները եւ ուսանողները հայ գրականութեան մուսան կ'անուանեն Դ. Վարուժանը, ինչո՞ւ Երեւանի Մշակութային (Կուլտուրական) Միութիւնը չի փորձեր սերտ կապ հաստատել Մխիթարեան Միաբանութեանց եւ ուրիշ հաստատութեանց հետ անխարիր։

Իսկապէս եթէ Երեւանը եւ Խ. Հայաստանի դրողները անկեղծ են իրենց համոզման մէջ եւ ճշմարտապէս կ'ուզեն որ արտասահմանի հետ մշակոյթի կապ հաստատուի, թող փորձեն լեզու դասել մեզ հաստատութիւններու հետ, Վենետիկ եւ Վիէննա, Հայ Ճեմարան, եւն։

Ցիշեցնենք նաեւ արեւմտահայ լեզուին եւ մշակոյթին նեղդաղթը։ Վերադարձող տեւէ արեւմտահայ պիտի չուզէ իր լեզուն կորսել եւ հոս ձգել եւ իբրեւ մարդ-մեքենայ մեկնիլ Հայաստան։ Նոր լեզու եւ ուղղագրութի՞ւն պիտի սորվին տարէց մարդիկ, մանուկներու հետ։ Ազատ ձգելով արեւմտահայ բարբառը, ինքնին պիտի իրականանայ մի եւ անբաժանելի հայութեան եւ մէկ Հայաստանի գաղափարը։

Ֆ.

ՀԱՑՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Խարբերդի Շէյխ Համի գիւղի Երիտ. Միութեան վիճակախաղէն չահած են հետեւեալ թիւերը.— 902 զառնուկ մը, 114 չապիկ մը, 450 կիսով զոյգ մը զուլպայ, 566 փողկապ մը, 972 մէկ շիշ անուշահոտութիւն, 772 մէկ շիշ ածխոժարեր ըմպելի։

Շահողները անճամբ կամ դրաւոր դիմեն հայրենակից Պօղոս Տէրտէրեանի, 30 rue Baignoir, Marseille, մինչեւ 15 Մարտ։

Վարչութիւնս ընդ առաջ երթալով ներդաղթի հանդամանակութեան կոչերուն, իր վերջին ընդհ. ժողովին օրակարգը անցուցած էր զայն, բայց երբ պարզուեցաւ որ անդամները արդէն անհատապէս մասնակցած են իրենց բնակած վայրերուն մէջ, մխճամիութեամբ որոշուեցաւ Միութեան մուտքէն տրամադրել 10.000 ֆրանք, եւ պարտադրել բոլոր հայրենակիցները որ աչխատին յատկիկային աւելի մեծ գումարով մասնակցիլ։

Մ. Մակարեան

պատասխանելու համար, բայց իր բառերը խեղդուեցան ընդհանուր ժխորին մէջ: Այլեւս թէ ձախէն դրասեղաններուն կը զարնէին, կը ծափահարէին, կ'աղաղակէին: Քանի մը երեսփոխաններ ոտքի եւ սկսան ծեծկուռիւ իրենց հակառակորդներուն հետ: Այդ պահուն Թորկէդ իր ընկերներուն միացաւ եւ իր ազդանշանին վրայ բոլորը միասին դուրս եկան: Այջակոմեան երեսփոխաններն ալ դուրս նետուեցան եւ բոլորը մէկ իրար խառնուեցան, փոխադարձ նախատինքներով, հարուածներով, կանչերով:

Այդ միջոցին ժողովը ընդհատած էր եւ Պ. Էռիօ ընդհատեց նիստը: Երբ վերսկսաւ ժամը 7ին, վարչապետը, Պ. Ռամատիէ ներկայ էր եւ նստած փոխ-վարչապետին, Թորկէդի քով: Թէ նախագահը եւ թէ Պ. Ռամատիէ յորդոր կարդացին երեսփոխաններուն, որպէսզի նիւթէն չշեղին: Վարչապետը դիտել տուաւ. — « Ամբողջ աշխարհ կը լսէ այս վիճաբանութիւնները»: Իսկ Պ. Էռիօ յայտարարեց.

— « Պ. Անտռէ խօսեցաւ քաղաքական պայքարներու մասին որոնք անցած գացած են: Այդ օրերէն ի վեր տեղի ունեցաւ ահագին դէպք մը զոր մենք, իբրեւ ներկայացուցիչները ժողովուրդին, չենք կրնար անտեսել: Բոլոր կուսակցութիւնները ձուլուեցան եւ միացան Ֆրանսայի ազատագրութեան համար: Պ. Թորկէդ իր կուսակցութեան վրստահութիւնը կը վայելէ: Ան հրաւիրուեցաւ նաեւ ծառայելու քանի մը կառավարութեանց եւ նոյնիսկ զօր. տը Կոլի կառավարութեան մէջ: Հետեւաբար վերադառնանք բանականութեան, մեր հայրենասիրական պարտականութեան եւ բուն վիճաբանութեան »:

Նախագահը այստեղ սրամտութիւն մըն ալ ահեցուց, ակնկարկելով կուսիններուն,— « Հիմա որ կարծիքներու փոխանակութիւն մը ունեցաք, կը խնդրեմ որ աւելի հանդարտօրէն խօսիք»:

Այջակոմեան երեսփոխանը, Պ. Անտռէ, վերսկսելով իր ընդհատուած ճառը, յայտարարեց.

—«Նախատեցայ, կիցեր եւ բռունցքի հարուածներ ստացայ, թուղթերս պատռելով ապտին նետեցին: Համայնավար երեսփոխան մը բսաւ թէ հրէական տուն մը գնած եմ Նանսիի մէջ, դրաման ատեն: Իրողութիւնն այն է որ ես ձեռնակալուեցայ եւ բանտարկուեցայ կէսթափոյին կողմէ: Ես երբեք հրէական սեփականութիւն ըրնած չեմ »:

Եւ նորէն յարձակեցաւ համայնավարներուն վրայ, չէշտելով.— «Մենք իրաւունք ունինք կարգ մը փրկարար ճշմարտութիւններ ըսելու այս ժողովին մէջ»:

Նախագահը երկրորդ անգամ ընդհատելով նիստը, ինքն ալ դուրս ելաւ: Երեսփ. ժողովի մասնաւոր յանձնախումբը ժողով դումարեց, նոր օրէնք մը մշակելու եւ այս կարգի կռիւները արգիլելու համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍի վարչապետը խօսելով Ծերակոյտին մէջ, յայտարարեց թէ պիտի պահանջէ Միացեալ Ազգերու Ապահովութեան Խորհուրդէն ջնջել, 1936ի անգլ-եգիպտական դաշնագիրը: «Մենք այլեւս չենք գործադրեր այդ դաշնագիրը»: Ցետոյ աւելցուց թէ վճռապէս պիտի պահանջէ որ բրիտանական զօրքը հեռանայ Սուեզէն: «Կառավարութիւնը կ'ուզէ Անգլիոյ ձեռքէն առնել Սուեզի վարչութիւնը, զայն Սուեզցիներուն յանձնելու համար»: Երեսփոխան մը առաջարկեց միացնել Եգիպտոսը եւ Սուեզը: «Այդ ալ կրնայ ըլլալ», պատասխանեց վարչապետը:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի նիւթապէս օգնելու համար, Մ. Նահանգները պայման պիտի դնեն որ Եորկիոս թագաւորը հեռանայ, կ'ըսեն ամերիկեան թերթերը: Այս խորհուրդը տուած է Աթէնքի ամերիկեան դեսպանը, բացատրելով թէ թագաւորը անյարմարութիւն մը կը ներկայացնէ: — Միացեալ Ազգերու քննիչ յանձնաժողովէն պատուիրակութիւն մը Սելանիկէն ճամբայ պիտի ելլէ, ապստամբներուն չրջանը երթալու եւ զօր. «Մարկոսը» տեսնելու համար: Ցունական կառավարութիւնը կ'ամբաստանէ թէ զօրավարը չարք մը սպանութիւններ եւ աւարառութիւններ կատարած է: — Անգլ. կառավարութիւնը որոշեց չպահանջել 50 միլիոն սթերլինի դումարը,— փոխարժէք բանակին կողմէ հայթայթուած ուտեստի:

1947ի ԵԼՄՏԱՅՈՑԸ հաւատարակչռելու համար, Պ. Ռամատիէ յիշեցուց բոլոր նախարարութիւնները թէ պարտաւոր են կրճատումներ կատարել իրենց պաշտօնեաներուն մէջ: Քուէարկուած օրէնքով 50.000 պաշտօնեաներ պէտք է արձակուին: Ելմտական նախարարն ալ յայտարարեց թէ ծանր պատիժներ պիտի տնօրինէ, եթէ ոեւէ պաշտօնատուն արտօնուած վարկերէն աւելի կը ծախսէ: Մինչեւ հիմա միայն ելմտական, ներքին եւ ուրիշ մէկ-երկու նախարարութիւններ կրճատած են իրենց պաշտօնէութիւնը:— Մամուլի աշխատաւորներուն զրծադուլը կը չարունակուի: Վարչապետը նորէն կրկնեց նախարարական խորհուրդին մէջ թէ աշխատավարձերու ընդհ. յաւելում չի կրնար ընդունիլ առանց բանուորական խումբերու կըրճատման:

ՁՈՐՍ ՄԻԼԻՈՆ ԶՈՀԵՐ կազով սպանուած ըլլալու ամբաստանութեամբ կը դատուի, Վարչայարի մէջ, հրէչ մը, Ռուտոլֆ Հօէս, Աուշվիցի դժոխքին հրամանատարը: Առեանին կը մատնակցին ուրիշ դաշնակից պետութեանց դատաւորները: Ամբաստանեալը կ'ընդունի միայն 2.500.000 զոհերու պատասխանատուութիւնը: Վկաներուն մէջ կը գտնուի Լեհաստանի վարչապետը, Սիրանքիէվիչ, որ արգելափակուած էր Աուշվիցի մէջ:

ՊԱՊԸ ճառ մը խօսելով իր թագադրութեան 8րդ տարեդարձին առթիւ, ըսաւ թէ աղէտը պէտք է հրաժարին իրենց կարգ մը իրաւունքներէն, եթէ կ'ուզեն արդար եւ տեւական խաղաղութիւն մը հաստատել: Ինք լաւատես չէ Մոսկուայի խորհրդաժողովին մասին:

« ՀԱՑԱՍՏԱՆ » ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՀԱՑԱՍՏԱՆի համար ստացուած են հետեւեալ նուէրները.— Պետիկեան Պ. 1000 ֆրանք, Հիսայեան 500, Ց. Թորոսեան 260, Փափազեան Գ. 260, Մկրտիչեան Ե. 260, Մկրտիչեան Տ. 200, Եզիկեան Մ. 60 ֆրանք, դումար՝ 2540 ֆրանք:

ՕՐ. Ա. ՄԻՍԱՔԵԱՆ մէկ տարեկան «Հայաստան» կը նուիրէ Շաքէ Գարբիլեանի, (Նիս):

Փարիզէն Պ. Ճակոր Խաչատուրեան մէկ մէկ տարեկան «Հայաստան» կը նուիրէ քրոջ աղջկան՝ Օր. Շաքէ Քրալեանի (Թէհրան), եղբօրաղջկան՝ Օր. Ռոզին Խաչատուրեանի Փարիզ եւ Պ. Ց. Էտիրնէլեանի, Մոն Ռուժ:

ՓԱՐԻԶԻ ԱԶԳ. ՏՈՒՆԸ

ԽՄԲ.— Ստացած ենք հետեւեալ ազդը, հրատարակութեան խնդրանքով.—

Փարիզի Հայ Ազգային տան վարչութիւնը հաճոյքով կը ծանուցանէ թէ իր բազմաթիւ եւ բազմակողմանի դիմումներուն շնորհիւ Ազգ. տան կարեւորագոյն մասը պարպուած է քաղաքապետական վարչութեան կողմէ, եւ կը յուսայ որ մինչ դրաւուած մասն ալ պիտի պարպուի շուտով՝ ուրուն համար վարչութիւնը կը շարունակէ իր հետապնդումները:—

Ազգային տան երկրորդ եւ երրորդ յարկի սենեակները ուրեմն վարձու պիտի տրուին (քաղաքական կուսակցութիւններէ զատ) համազգային բնոյթ ունեցող մարմիններու, որոնցմէ կը խնդրուի այժմէն իսկ եւ ամենաուշը մինչեւ մարտ 31 դիմել վարչութեան նախագահ Պ. Երուանդ Պարկիրճեանի, 52 rue Lafayette, Փարիզ:

Մարտ 31էն վերջ վարչութիւնը ինքզինքը ազատ պիտի ղգայ որոշելի սենեակները վարձու տալու նոյնիսկ նուազ կարեւոր հայ ընկերակցութիւններու:— Ց. Սարաֆեան

ՊՈՄՈՆԱ-ՄԱՐՍԷՅԼ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Քրիստափոր» խումբը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Արաքսի եւ ընկեր Տիգրան Պօղոսեանի, իրենց մօր՝ ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՆՈՒՇ ՊՕՂՈՍԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ:

ՄԱՐՍԷՅԼ, ՍԷՆ-ԺԷՌՄ, 2 Մարտ.— Ընկ. Կ. Յազեանի որդւոյն, մեր նոր Սերունդի ընկեր Գրիգորի եւ ընկեր Նչան Մառանեանի աղջկան Օր. Շաքէի նշանախօսութեան առիթով՝ Հ. Ց. Դաշնակցութեան Ֆօնտին ի նպաստ եղան հետեւեալ նուէրները.— Ընկեր Գրիգոր Յազեան 1000 ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Յազեան, Տէր եւ Տիկին Ն. Մառանեան, կնքահայր եւ կնքամայր Կ. Պետրոսեան, Տէր եւ Տիկին Վահան Գալէնտէրեան, Տէր եւ Տիկին Ց. Դաւիթեան 500ական ֆրանք, ընկերուհի Ազատուհի Տէրտէրեան 350, Տէր եւ Տիկին Ց. Պետրոսեան 300, Տէր եւ Տիկին Կ. Ճանիկեան 300, Տէր եւ Տիկին Ա. Տէրտէրեան 250, Ս. Ճարուխեան 250, Ն. Մաթիկեան 250, Տէր եւ Տիկին Գ. Կոմոյեան 200, Տէր եւ Տիկին Ց. Սիմոնեան 200, Պ. Եռուարդ Տէրտէրեան 100, Տէր եւ Տիկին Ս. Քէհէեան 100 ֆրանք, դումար՝ 5800 ֆրանք:

Իսկ Տէր եւ Տիկին Վահան Գալէնտէրեան 500 եւս կը նուիրեն Սէն ժէռմի կապոյտ Խաչին:

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԴԱՒԻԹԵԱՆ փոխան ծաղկեպսակի 1000 ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին, ՏԻԿԻՆ ՄԵՐԱՆԿԻՒԼԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՏԷՍԻՆԷՆ Տէր եւ Տիկին Ս. Առաքելեան եւ Տէր եւ Տիկին Ն. Էլքէլէթեան իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Պ. Արամ Ճակոբեանի եւ Տէր եւ Տիկին Ց. Մենենտեանի իրենց մօր՝ ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՑՍ ՃԱԿՈԲԵԱՆի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի, Տէսինի Ֆր. Կապոյտ Խաչին կր նուիրեն Առաքելեան 500 եւ Էլքէլէթեան 250 Ֆր.:

ՓԱՐԻԶԻ «ԵԳԻՊՏԱՑԻ» կոմիտէն ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերներ Արամ Ճակոբեանի եւ Ճակոբ Մենենտեանի իրենց մօր եւ զոքանչին ՏԻԿԻՆ ՃԱԿՈԲԵԱՆի մահուան առթիւ:

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅՈՒՇԱՏԵՏԻՐ

ՎԻՆԻ Հ. Ց. Դ. կոմիտէին ընդհ. ժողովը, Մարտ 16ին, կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Մուրատ ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— «Ակնունի» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 9ին: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ քաղաքի ընկերները, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Ահարոնեան ակումբը:

ՎԻՆԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի ճիշդ ժամը 9.30: Կարեւոր օրակարգի լուծում եւ զեկուցում:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Ց. Դ. Պանեէօ Քաշանի «Արծիւ» ենթակոմիտէի դասախօսական ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն իր ակումբին մէջ, կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ փարիզի մասնաճիւղին դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Դասախօս՝ ընկեր ՏԻՐԱՆ ՈՍԿԵՐԻՉԵԱՆ (Երեւաղէմէն): Հայերէնի դասը ժամը 7.30էն 8.30:

ԲՈՒՐՋ ՀԱՑԿԻ Հայր. Միութեան պարահանդէսը՝ Ապրիլ 27ին, կիրակի ժամը 15էն մինչեւ 23ուկէս: Նկատի առնել:

Հ. Ց. Դ. ԻՍԻի Զաւարեան կոմիտէի ընկերակամակրական խնդոյքը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ազատի սրահին մէջ, 4 rue de la Défense: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Մուտքը ազատ է: Մասնչելի պիւֆէ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Կապոյտ Խաչի կերեկոյթ-պարահանդէսը՝ այս կիրակի ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Expositionի սրահին մէջ: Ճոխ պիւֆէ, խմիչք, արեւելեան եւ եւրոպական նուագ եւ խրնամուած գեղարուեստական յայտագիր: Մուտքը ազատ է:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները եւ Կապոյտ Խաչի սանուհիները այս կիրակի առաւտուան ժամը 10ին: 137 rue Paul Bert: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Ց. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՐԱՖՖԻ խումբի ընկերակամակրական խնդոյքը՝ 16 Մարտ, ժամը 7էն 12, 8 rue Danton, métro Odéon, St. Michel: Գեղարուեստական բաժին:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

Ճաշարան ԻՐԱՆ

Տնօրէնութեամբ ԿԱՐՊԻՍ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆի
9 Rue Serpente, Paris (6) ՍԷն Միշէլի կեդրոնը
ԿԸ ԳՈՀԱՑՆԻ ԱՄԷՆԷՆ ՆՈՒՐԲ ՃԱՇԱԿՆԵՐԸ: ԱՆԹՐԻՒ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ, ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼի ԳԻՆԵՐ, ԱՐԵՒԵԼ. ԸՄՊԵԼԻՆԵՐ՝ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՍԱՓՐԻՋՆԵՐ՝
ԵՒ ՎԱՐՍԱՑԱՐԴԱՐՆԵՐ
Foire Internationale de Lyon du 12 au 21 Avril, 1947
Groupe 34 Bâtiment 13, Stand 14



Parfumerie
Jac-Mot
ՑԱԿՈԲ
ՄՈՐԹԵԱՆ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏԵՂԷՆԻ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ

136 RUE BOILEAU, LYON

Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառին մէջ կը ցուցադրէ իր զանազան տեսակի անուշահոտու-թիւնները:

Ուշադրութի՛ւն կօշկավաճառներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Vendredi 14 MARS 1947 Ուրբաթ 14 ՄԱՐՏ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4984-ՆԴՐ ՀՐՈՒԱՆ ԹԻՒ 593 ԽՄԲԱԳԻՐ՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՕՑ ՋՈՒՐԲԻՆ ԵՐԵՍԸ

Գուշակելու պէտք չունիք :

Նորէն Ալլահի հոգին է որ կը խայտայ Թուրքիոյ վերեւ, անգլիականին հետ ամերիկեան հովանին ալ ապահովելով անոր փառքին եւ արեւշատութեան համար :

Ինչ անդին պիտի կարդաք նախագահ Թրուման ի ճառը, որուն խորութիւնը եւ առատաձեռնութիւնը հրճուանք եւ զարմանք պատճառած են նոյնիսկ Լոնտոնի մէջ :

Ուրեմն, Մ. Նահանգները կենսական համարելով Պունաստանի եւ Թուրքիոյ անկախութեան եւ հողային ամբողջութեան պահպանումը, 400 միլիոն տոլարի վարկ մը պիտի տրամադրեն, անոնց զօրացման համար :

Միեւնոյն ատեն պիտի ղրկեն տնտեսական եւ զինուորական մասնագէտներ :

Կարճ խօսքով, ամերիկեան կառավարութիւնը նոր էջ մը կը բանայ իր արտաքին քաղաքականութեան մէջ, առանձնելով որոշ յանձնառութիւններ՝ Միջերկրականի ապահովութեան համար :

Այս դերը մինչեւ այսօր կը կատարէր Մեծն Բրիտանիան, ամէնէն յուսահատական պահերուն ջուրին երեսը հանելով Թուրքիան :

Ան կը պահէ իր զիրքերը : Բայց չափազանց յոգնած ըլլալով պատերազմէն եւ ներքին տագնապներէն, այս անգամ օգնութեան կանչած է Հիւս. Ամերիկան : Եւ ահաւասիկ պատասխանը, — պատրաստակամութիւն օգնելու : Շատ աւելի լայն քան կը սպասուէր :

Որո՞ւ մտքէն կ'անցնէր թէ Թուրքիան ալ պիտի դառնայ յենարան՝ ժողովուրդներու ազատութեան եւ անկախութեան համար : Այն ալ բարեպաշտ եւ աղատասէր Ամերիկայի աչքին...

Պատասխանը փնտռեցէք նոյն չարաբաստիկ հարցին մէջ,— պայքար ազդեցութեան չրջանները : Ջուրի ճամբաներու : Տնտեսական շահագործանումներու : Քարիւղի եւ բամպակի :

Անշուշտ նաեւ պայքար համաձայնավարութեան դէմ, որ չատոնց դիրք բռնած է Եգիպտոսի, Արաբիոյ եւ Միջերկրականի ափերուն վրայ եւ կը սպառնայ իջնել մինչեւ Պարսկաստան ծոց եւ Հնդկական ովկիանոս :

Նոր չէ ամերիկեան քաղաքականութեան այս ուղեգիծը : Ոչ ալ անակնկալ մը մեզի համար :

Ահաւասիկ նախագահ Թրումէնն ինքն է որ կը խոստովանի թէ պատերազմի ընթացքին չատ օգնած են Թուրքիոյ : Զեռք ձեռքի՝ Մեծն Բրիտանիոյ հետ : Օգնած են ոչ միայն զրամով, սպառնքով եւ մեքենաներով, այլեւ զէնքով :

Անցեալ տարի, պատասխանելով երեսփոխանի մը հարցումներուն, բրիտանական կառավարութեան ներկայացուցիչը կը ճշդէր Թուրքիոյ տրամադրուած զէնքերուն հաշիւը եւ կ'աւելցնէր թէ օգնութիւնը պիտի չարունակուի :

Գալով Թուրքիատմերիկեան բարեկամութեան եւ գործակցութեան, անոր առաջին հիմերը դրուած էին նախորդ Մեծ Պատերազմին, Ծովակալ Պրիսթոլներու եւ պատուելի Պարթըններու միջոցաւ : Դեռ ա՛յն օրերուն երբ Մ. Նահանգները կը պարծենային իրենց չբեղ մեկուսացումով :

Նոր քաղաքականութեան մեղրալուսինը բացուեցաւ անցեալ տարի, երբ ամերիկեան վիթխարի դրահաւորը՝ «Միսուրի» Վոսփոր մտաւ հանդիսաւորապէս եւ Միջերկրականի ամերիկեան նաւարաժինը իզմիր այցելեց :

Թուրքիոյ կողքին կանգնելու այս քաղաքականութիւնը միայն մէկ երեսն է ընդարձակ ծրագրի մը, որ կ'ընդգրկէ ամբողջ Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելքը :

Մարդիկ հրապարակաւ չեն խոստովանիր, բայց բոլոր երեւոյթները կը հաստատեն թէ Ամերիկան հետզհետէ կը զառնայ ժառանգորդը Բրիտանական աշխարհակալութեան դէմքաւոր դիրքերուն : Մինչեւ անդամ կ'օրինակէ անոր քաղաքականութիւնները :

Թուրքիան միշտ ջուրին երեսը : Նոր նշանախօսքերը բան մը չեն փոխեր այս անողոք իրականութենէն :

Ինչպէս երէկ Անգլիան, այսօր ալ Ամերիկան վարպետօրէն կ'օգտագործէ բազմաթիւ ճախաւեր ձեռնարկներ, պալքանեան եւ արեւելեան ճակատներուն վրայ :

Սպասեցէք Թրումէնի ճառին ամբողջութեան, իմանալու համար պարզուած հեռանկարը : Շ.

ՕՐ ԸՍՏ ՕՐԻՆ

ՐԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Աւելի մեծ ազդեր, ծանօթ իրենց չատ մը ունեցած կամ չունեցած բարեմասնութիւններով, հպարտ դոհունակութեամբ մը կը տեսնեն ազդակից արուեստագէտի մը անունը, մեծատառ դրուած ամէն կողմ :

Մենք կրկնակի հրճուանքով պէտք է հպարտանանք, երբ մեր տաղանդաւորաֆֆիին բոլորովին հայկական անունը, կամ իմ. Փափազեանի նկարը տեսնենք Փարիզի նման քաղաքի մը պատերուն վրայ :

Արդար գնահատութեամբ մը եւ այդ հպարտ դիտակցութեամբ էր որ երեքշաբթի դիշեր, բազմաթիւ հայրենակիցներ լեցուցած էին Շան գ'Էլիզէի թատրոնը : Բազմութեան մէջ աչքի կը զարնէին մեծ թիւով օտարներ եւս :

Փարիզը դեռ չատ պատանի, դրեթէ մանուկ, ճանչցաւ Րաֆֆիին, կարճ տափատով, երբ բեմ կուգար ան զարմացած նայուածքով եւ հետաքրքիր արտայայտութեամբ մը, կարծես հարցնել ուզէր հանդիսատեսներուն—ինծի համա՞ր էք եկած բոլորդ : Շնորհակալ եմ ձեր խանդաղատանքին համար, բայց ես տունն ալ կը նուագեմ մատիկովս, եթէ ուղէք գալ լսել զիս հոն » :

Այսօր արդէն խոհուն երիտասարդ մըն է Րաֆֆի Պետրոսեան, կատարելապէս տէր իր դէմուրիին նուագարանին : Եթէ երէկ չէր կազմուած իր պատանի հոգին եւ չատ հաղորդ չէր արուեստի բոլոր նուրբ թրթռացումներն, այսօրարդէն ճշմարիտ արուեստագէտն է, գնահատուած մեծ մայրաքաղաքներու դժուարահաճ ընտրանիէն :

Այժմ ոչ միայն նուագին ամէն մէկ խաղին հետ սերտ կապ ունի իր հոգիին, պեթհովէնն կամ Լիստ նուագած ատեն, այլ եւ կրնայ ջերմութեամբ ու յուզումով կապել սրահը իր ստեղնաշարին եւ հաղորդակից ընել բազմութիւնները իր նուրբ արուեստին :

Կը մաղթենք որ ան մնայ միշտ մեր պարծանքը եւ կարենայ իրեն նման նուիրուածներու հետ ըսել աշխարհին.

— Ահա Հայը, ան թափառական ցեղախումբ մը չէ, այլ մեծ ժողովուրդ մը իր հանճարեղ զաւակներով :

Եւ պարապ տեղը չէ որ անգլիական խումբ մը որոշած է մինչեւ Հարաւ. Ափրիկէ եւ Աւստրալիա տանիլ հայ դաշնակահարը : ՍՕՍԻ

ՄԵԾԵՐԸ ԴԷՄ ԴԻՄԱԾ

Պէվին քացատրութիւններ կը պահանջէ Մոլոթովէն

Մոսկուայի խորհրդաժողովին Դ. նիստին մէջ, 12 Մարտ, Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Պէվին իր կարդին կարդ մը մեղադրանքներ ուղղելով Ը. Միութեան դէմ, պահանջեց պատասխանել հետեւեալ հարցումներուն,—

1. Որքա՞ն զերման զերիներ կան Ը. Միութեան մէջ, ե՞րբ իրենց երկիրը պիտի վերադարձուին եւ ի՞նչ համեմատութեամբ :

2. Մանրամասնօրէն պարզել թէ Գերմանիոյ խորհրդային չրջանին մէջ զինուորական դործարաններէն ինչ տեղափոխուած է եւ ինչ կը մնայ տակաւին :

3. Ը. Միութիւնը պատրա՞ստ է ընդունելու Փոցտամի համաձայնութեան այն յօդուածը որ կը տրամադրէ Գերմանիան ճանչնալ իբրեւ տնտեսական ամբողջութիւն մը :

Պ. Պէվին աւելցուց թէ մինչեւ որ այս հարցումներուն պատասխանը չստանայ, պիտի չկրնայ ընդունիլ Մոլոթովի ծրագիրը՝ Գերմանիոյ դինաթափութեան մասին դոր պարզած էր նախորդ նիստին մէջ : Պատասխանելով Մոլոթովի այն մեղադրանքին թէ զերման զօրախումբեր մնացած են բրիտանական չրջանին մէջ, Պէվին հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդեց.— Բրիտանական չրջանին մէջ արձակուած են երեք միլիոն զերման զինուորներ : Մնացեալ 81.000ը կազմակերպուած են իբրեւ բանուորական կամ քաղաքային խումբեր, քաղաքային կազմով : Որեւէ գաղտնիք չկայ ասոնց մասին եւ մանրամասն տեղեկագիր մը ներկայացուած է : Գալով այն ոչ-զերման քաղաքացիներուն որ կը գործածուին բրիտանական չրջանին մէջ, ինք չի գիտեր որեւէ համաձայնութիւն որ արգիլէր այդ բանը : Այսպէս կոչուած եուկոսլաւ արքայական բանակը լուծուած է եւ անոր անդամները այժմ տարագիրներ են : Անոնք որ իրեւ պահապան կը գործածուին անգլիացի զինուորներու տեղ, զինուած չեն :

Ամբողջ նիստը անցաւ Պէվինի եւ Մոլոթովի հակաճառութիւններով : Ջօր. Մարշըլ եւ Պ. Պիտօ դրեթէ չխառնուեցան վիճաբանութեան : Խորհրդային պատուիրակը, որ այս անդամ չատ մեղմ էր, խոստացաւ հաղորդել Պէվինի պահանջած տեղեկութիւնները :

ԱՄԵՐԻԿԱ ՊԻՏԻ ՕԳՆԷ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

100.000.000 ԺԹԵՐԼԻՆ ՎԱՐԿ

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ԵՒ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐ

Նախագահ Թրումէն պատմական ճառ մը խօսեցաւ չորեքշաբթի օր, 12 Մարտ, Մ. Նահանգներու խորհրդարանին մէջ, եւ պարզելով Միջազգային կացութեան վտանգները, առաջարկեց անմիջապէս 400 միլիոն տոլարի (100 միլիոն սթերլին) վարկ մը բանալ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ : Այս առթիւ բացատրեց թէ Մ. Նահանգներուն ազգային ապահովութիւնը սերտօրէն կապուած է արեւելեան Միջերկրականի ապագային : Այս դրամական աջակցութենէն զատ, նախագահը խնդրեց արտօնութիւն տալ քաղաքային եւ զինուորական մասնագէտներէ բաղկացած պատուիրակութիւն մը ղրկելու Յունաստան եւ Թուրքիա, երկու երկիրներուն վերաչինութեան օգնելու եւ դրամական թէ նիւթական վարկերու գործածութեան վրայ հսկելու համար : Այս բոլորը ստիպողական են, ըսաւ, նկատի առնելով «կացութեան ծանրութիւնը» : Յունական պետութեան դոյութիւնն փակ վտանգուած է քանի մը հազար զինեալ մարդոց ահաբեկչական գործունէութեան հետեւանքով եւ յունական կառավարութիւնը չի կրնար դիմագրաւել կացութեան : Եթէ Յունաստանը անհետանայ իբրեւ անկախ պետութիւն, այդ պարագան «խոր ազդեցութիւն պիտի գործէ Եւրոպայի այն երկիրներուն վրայ որոնց ժողովուրդները կը մաքառին մեծ դժուարութիւններու դէմ, պահպանելու համար իրենց ազատութիւնը եւ անկախութիւնը, մինչ կը զարմանանն պատերազմին վնասները » :

Կ'արժէ առանձին թարգմանել այս երկար ճառը, որ Մ. Նահանգներուն տեսակէտները կը պարզէ Մօտաւոր Արեւելքի քաղաքականութեան մասին : Պ. Թրումէն բացատրեց թէ միայն Մ. Նահանգները կրնան օգնութիւն ընծայել երկու երկիրներուն : «Զկայ ուրիշ ազդ մը որ ուզէ եւ կարենայ անհրաժեշտ աջակցութիւնը ապահովել յունական ժողովրդավար կառավարութեան» : Յետոյ չեշտելով օգնութեան ստիպողութիւնը, ազդարարեց որ եթէ Մ. Նահանգները չօգնեն Յունաստանի եւ Թուրքիոյ, «այս ճակատագրական պահուն », հետեւանքը «չատ ծանր պիտի ըլլայ արեւմուտքի թէ արեւելքի համար : Պէտք է գործի ձեռնարկենք անմիջապէս եւ վճռապէս» :

Առանց ուեւէ ազդի անուն տալու, նախագահը բացորոշապէս ամբաստանեց Ը. Միութիւնը թէ բռնաբարած է Եալթայի համաձայնութիւնը որ սորուպդուած էր Սթալինի, Րուզվելթի եւ Զըրչիլի կողմէ եւ որուն համաձայն եւրոպական ազգերը ազատ են ընտրելու իրենց ուզած կառավարութիւնը : «Կարգ մը երկիրներու ժողովուրդները վերջերս միահեծան վարչաձեւ ունեցան որ պարտադրուեցաւ հակառակ իրենց կամքին : Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը յաճախ բողոքեց այն բռնադատման եւ ահաբեկումին դէմ որ կատարուեցան Լեհաստանի, Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ մէջ, բռնաբարելով Եալթայի համաձայնութիւնը : Պէտք է ըսեմ նաեւ թէ ուրիշ կարդ մը երկիրներու մէջալ նմանօրինակ դէպքեր պատահեցան» :

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՀՈՂԱՅԻՆ ԱՄԲՈՂՋՈՒԹԻՒՆԸ

Թուրքիոյ մասին խօսած ատեն, նախագահը յայտարարեց.— «Թուրքիոյ ապագան իրեւ անկախ եւ տնտեսապէս առողջ պետութիւն նուազ կարեւոր չէ աշխարհի ազատասէր ժողովուրդներուն համար քան Յունաստանի ապագան : Թուրքիոյ ներկայ պայմանները մեծապէս կը տարբերին Յունաստանի պայմաններէն : Թուրքիա ազատ մըն այ Յունաստանի կրած աղէտներէն : Եւ յետոյ, պատերազմի միջոցին, Մ. Նահանգները եւ Մեծն Բրիտանիա նիւթական օգնութիւն ընծայեցին Թուրքիոյ : Բայց եւ այնպէս Թուրքիա կը կարօտի մեր օգնութեան : Պատերազմէն ի վեր, Թուրքիա դրամական օգնութիւն խնդրած է Մեծն Բրիտանիայէն եւ Մ. Նահանգներէն, գլուխ հանելու համար այն արդիացումը որ անհրաժեշտ է իր ազգային ամբողջութեան համար : ԱՁԴ ԱՄԲՈՂՋՈՒԹԻՒՆԸ ԿԵՆՍԱԿԱՆ Է ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՀՊԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄՕՏԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ : Բրիտանական կառավարութիւնը հաղորդած է մեզի թէ՝ ինքն իսկ զժուարութեան մատնուած ըլլալով, այլեւս չի կրնար դրամական կամ տնտեսական աջակցութիւն ընծայել Թուրքիոյ : Ինչպէս

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

ՋԻՆԱՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ.— Ա.

Վերջապէս հասաւ երանելի օրը: Բարեկենդանի արձակուրդի օրերը յատկացուած էին զինավարժութեան:

«Նոր սերնդականներէն» մաս մը, մօտ վաթսուն հոգի, արտօնուած էինք մասնակցելու զինավարժութեան:

Մինչ այդ, մենք վարժուած էինք արդէն «բերդան», «մօսին» հրացաններու եւ «տասնոց» ատրճանակի մասերը քանդելու եւ տեղաւորելու դործին: Գիտէինք թէ այդ մասերէն իւրաքանչիւրը ինչ դեր կը կատարէ եւ անոնց ամէն մէկուն հանդէպ ինչ զգուշութիւն եւ խնամք պէտք է:

Մեզի արամադրուած էին 8 «բերդան» եւ 3 «մօսին» հրացանները: Անոնցմէ զատ, մեզ հետ պէտք է առնէինք մեր խումբին սեփական զէնքերը:

Բարեկենդանի չաբաթուան «Վարդանանց» օրն իսկ դիշերը հաւաքուեցանք «Ազուբաձոր» կոչուած, ձորանման թաղը, ընկերներէն մէկուն այդին: Զէնքերը պահուած էին նոյն այդիի հնձանին մէջ:

Հետզհետէ եկան բոլոր ընկերները, որոնք պատգամի յանձնարարութիւններով կը բացակայէին: Եկան նաեւ երկու զինավարժները՝ «Ղասապ Գրիդոր»ը եւ «Զինագործ Վազդէն»ը: Առաջինը տեղացի եւ քաջութեան համբաւի տիրացած, երկրորդը կովկասահայ, զինագործ եւ լաւ նշանառու, փորձուած, քաջ կռուող եւ զինավարժ:

Երկուքն ալ թէեւ կարճահասակ, բայց փամփչահակներով պատուած իրենց մարմինները, իրենց «բուխարա» մեծ փափախները, մօսինները, տասնոցները, ձեռնառումբերը եւ անձնական հմայքը, մեր աչքերուն կը պատկերացնէին երկու հսկաներ:

Տարիներ վերջ միայն, օր մը՝ երբ Վազդէնի հետ Ղասապը դիւղին մէկ կը պատէինք, նկատեցի որ ինձմէ բաւական կարճ է:

Վազդէն խումբերու բաժնեց մեզ, յանձնեց հրացաններ եւ քանակաի փամփուշտ, ապա կարդ մը խրախուսիչ խօսքերէ վերջ, պատուիրեց՝ չվախնալ, պզտիկ ըլլալ ուէչ ընդհարումի պարագային եւ կէտ առ կէտ կատարել խմբապետին բոլոր հրահանգները:

Բոլոր ծխնելոյզներէն ծուխը պայտ-պայտ կը բարձրանար: Փողոցներ լեցուած էին համագամ կիրակուներու բուրումով: Քաղաքի բոլոր Հայերը խրախճանքի մէջ էին: Վարդանի եւ 1036 նահատակներու անուններ կրողներու տօնախմբութեան օրն էր: Ամէն կողմէ կը լսուէին երգի, նուագի եւ ցնծութեան աղաղակները:

Փողոցներու մէջ անցուդարձը դադրած էր չատոնց: Մէկայն սպանդանոցի չունները փղոցէ փողոց կը թափառէին, առատ սեղաններէն դուրս նետուած թռչնեղէններու ոսկորոտիքը գտնելու եւ կրծելու համար:

Այդ պահուն, հօրեղբօրս տօնախմբութիւնը տեղի կ'ունենար մեր տան մէջ, յիսնեակ մը հիւրերու մասնակցութեամբ եւ ես կը բացակայէի:

Գիտէի թէ՝ հօրեղբայրս պիտի բարկանայ, երբ ուրիշ պատանիներու երգելու, արտասանելու տաեն պիս չգտնէ: Շատոնց այրիացած մայրս, հօրս սպանութեան տխուր մանրամասնութիւնները պիտի վերյիշէ եւ լայ: Հիւրեր պիտի հարցնեին իմ բացակայութեան պատճառը եւ տնեցիները յարմարագոյն պատասխան մը փնտռելու պիտի հարկադրուին, ու պիտի անճրկին:

Եւ ինչ սարսափելի վիճակի պիտի մատնուէին մերոնք, եթէ այդ դիշեր, մեր վտանգաւոր ճամբորդութեան ընթացքին ընդհարէինք Թուրք պահակախումբերու հետ եւ սպանուէի, կը մտածէի:

Երբ չարժելու հրամանը տրուեցաւ, պատիճքով կեցան խումբին յառաջապահները, ապա չորս չարք կազմած նորակոչներ եւ ի վերջոյ, վերջապահները:

«Ղասապ Գրիդոր» տասնոցը փայտեայ պատեանէն հանեց եւ կոթին (ղօնդաղ) ամրացուց, պատկէն ցատկեց փողոցը, իրեն հետեւեցան յառաջապահներ եւ ապա մենք ու վերջապահները:

Անցանք փոքրիկ փայտէ կամուրջէն ու բռնեցինք դէպի դաշտ, Սօլախեանենց անտառը տանող փողոցին ճամբան:

Մէկ քիլոմեթր քալելով, մենք անցած կ'ըլլայինք «Մխրաւի Զաւորը» կոչուած թաղամասի ծայրէն, որ վտանգաւոր տեղ մը կը համարուէր: Այնէ անցնելէ վերջ, ընդհարումի հաւանականութիւնները կը նուազէին:

Հաղիւ հինդ հարիւր մեթր անցած, քովընտի նեղ փողոցէն դուրս ելան Թուրք ձիաւոր պահակախումբը:

— «Քի՛մ տիր օ՛... (ո՞վ է), գոռաց ոստիկանապետը·

— Ֆէտայի, իրոխա ու սահմռկեցուցիչ ձայնով մը գոռաց «Ղասապ Գրիդոր»ը, յառաջապահներու հետ ծունկի զալով եւ մօսինը չխչխկացնելով:

Ակնթարթի մը մէջ տեղաւորուեցանք հաստ

Հայ գաղթականներու հարցը

(ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ Ի ՊԱՏԻՒ Պ. ՎԱԼԱՆԹԷՆ ՍՄԻԹԻ)

ՄՄԲ.— Երէկ հաղորդեր էինք այս տեղեկագրութեան Ա. մասը: Ահաւասիկ մնացեալը, որ կը սկսի Պ. Ա. Զօպանեանի ճառով.—

«Հայ ժողովուրդը 1914ի պատերազմին առնն հերոսական մասնակցութիւն մը ունեցաւ, Ֆրանսայի եւ իր Դաշնակիցներուն կողքին, Ազատութեան դատին համար մղուած այդ մեծ պայքարին: Ֆրանսայէն, Ամերիկայէն, Եգիպտոսէն եւ այլ երկիրներէ հազարաւոր հայ երիտասարդներ, որոնք արիւնուռայ բռնակալ Սուլթան Համիտի հրամանով կատարուած հայկական կոտորածներու չրջանին այդ երկիրները եկած էին ապաստանիլ, կամաւոր գրուեցան Ֆրանսական բանակին կամ Ֆրանսայի կազմած Արեւելեան Լեգէոնին մէջ. իսկ կովկաս, տասնեակ հազարներով հայ երիտասարդներ, որոնք նոյնպէս համիտեան չրջանին Թրքահայաստանէն Անդրկովկասեան Հայաստան փախած էին կոտորածի չենթարկուելու համար, կազմեցին կամաւորական դունդեր որոնք մեր ազգային հերոս զօրավար Անդրանիկի զեկավարութեան տակ կարեւոր աջակցութիւն մը բերին Դաշնակիցներու կողմէ Թուրքին դէմ մղուած կռիւներուն: Թուրք կառավարութիւնը իր կատաղութիւնը թափեց Թրքական Հայաստանի եւ բովանդակ օսմանեան պետութեան մէջ գտնուող հայ ազգաբնակութեան վրայ, որ ամենամեծ մասամբ անպէն ու անպաշտպան էր եւ որուն երիտասարդութիւնը արդէն յուրք բանակին մէջ կը գտնուէր եւ առաջին զոհերը տուաւ այդ ահաւոր աղէտի օրերուն մէջ, Թուրք կառավարութիւնը օսմանեան պետութեան ամբողջ հայ ազգարնակութիւնը բնաջնջելու հրէշային որոշումը տուաւ եւ զայն մեծ մասամբ գործադրեց: Մահուան դատապարտուած այդ հայ ժողովուրդէն քանի մը հարիւր հազար հոգի կարողացան ճողոպրիլ պատերազմէն վերջ, ապաստանելով Սուրիա, Լիբանան, Յունաստան, ինչպէս եւ քանի մը այլ երկիրներ: Ստուար թիւ մը եկաւ խնդրել ապաստանութիւնը Ֆրանսայի ժողովուրդին որ լայնօրէն բացաւ իր դռները անոնց առջեւ եւ ինք իսկ հրաւիրեց մահուրէ ազատուածներու այդ զանգուածին մէջ գտնուող բազմաթիւ դեռատի որբերէն հազարներ զալու իր հողին վրայ ապրելու: Հայ գաղութը դիտցաւ իր երախտապարտութիւնը յայտնել Ֆրանսական ժողովուրդին, տալով անոր ոչ միայն չաքաջ, տոկուն, արդիւնաբեր աշխատաւորներ, վարպետ արհեստաւորներ, այլ եւ արժէքաւոր դիտուններ, արուեստագէտներ եւ դրագէտներ:

Ահա ինչու եւ ինչպէս հայ գաղթականներու ստուար բազմութիւն մը ցրուեցաւ 1914-18ի պատերազմին վերջերը եւ անկէց վերջ գտնուեցաւ ոտար երկիրներու մէջ: Ատկէց առաջ, հայ ժողովուրդը, հակառակ իր վրայ ծանրացող բիրտ լուծերու, ամենամեծ մասամբ կը յամառէր կառչած մնալ իր պապենական հողերուն, գաղթողները քիչ էին եւ անոնց ալ մեծ մասը Արեւելքի մէջ, իրենց հայրենիքէն ոչ չատ հեռու (Պոլիս կամ Փոքր-Ասիա, ինչ ինչ քաղաքներ) կ'երթային աշխատանք փնտռելու: 1915-18ի չրջանին Թուրք զեկավարներուն ու ժողովուրդին գործած անօրինակ ոճիրն է որ ստիպեց օսմանեան պետութեան հայ ազգաբնակութեան մնացորդները ամենամեծ մասով գաղթել ոտոտասէր երկիրներ եւ հոն ի չայտ բերել աշխատասէր, հոգեբարձր, չինարար ժողովուրդի իրենց չատկութիւնները:

Այդ գաղթականները իրենց պաչտպան ունեցան Ազգերու Ընկերութիւնը:

Հայ ժողովուրդը չատիտեան երախտապարտ պիտի մնայ այդ մարդասիրական մեծ կազմակերպութեան, ու մասնաւորապէս քանի մը մեծ դէմքերու որ այդ կազմակերպութեան իրը ներկայացուցիչ գաղթականներու չահերն ու իրաւունքները պաչտպանեցին, ինչպէս մեծանուն բեւեռախոյզ Ֆրիթիոֆ Նանսէնը, կամ անոր չաջորդ Պ. Հանսոնը: Նանսէն այնքան սրտագին չարում մը ունեցաւ հայ գաղթականներու դատին, որ մինչեւ իսկ Մորմոն հայաստան գնաց, ուրկէ 15.000 հայ գաղթականներ հոն փոխադրել եւ ատոր համար հարկ եղած նիւթական օգնութիւնը, դժբախտաբար չգտաւ դաչնակից Ազգերու կառավարութիւններէն, այլ իր սեփական ուչադրութիւնը հայ ժողովուրդին համար լիովին արտայայտեց ստուար գրքի մը մէջ զոր իր երեւան ճամբորդութենէն վերջ խմբագրեց՝ աչխատակցութեամբ Գաղթականաց Կեդր. Յանձնաժողովի Ընդհ. քարտուղար ողբացեալ Լեւոն Բաչալեանի եւ որ նուիրուած է ամբողջապէս հայ ազգին եւ Մ. Հայաստանին:

Հայ — ինչպէս եւ ռուս — գաղթականներու իրաւունքներուն ու չահերուն պաչտպանութեան համար եւ Գաղթ. Կեդր. Յանձնաժողովի թափած չանքերուն, ըրած դիմումներուն մեծապէս օգնած են նաեւ Ֆրանսական Արտաքին Գործոց նախարարութեան մեծ պաչտօնատարներէն հմուտ իրաւագէտ Պ. Խոտար որ նաեւ յորդորը Պ. Նանսէնի եւ անոր չաջորդը Պ. Ֆրիթֆի, անոնց միչտ թանկագին աջակցութիւն մը ընծայած են Հայ Գաղթ. Կեդր. Յանձնաժողովի ընդհ. քարտուղար Բաչալեանին եւ Հայ Գաղթականաց Մորհուրդի նախագահ Հանդուցեալ Ա. Ղեքանդր Խատիսեանին, երբ ատոնք կ'երթային Ժընեւ, Հայ Գաղթականներու Դատին համար դիմումներ ընելու: Ժընեւի պայմանագիրը, որ կը բանաձեւէ եւ կը պաչտպանէ հայ ու ռուս գաղթականներու իրաւունքները, եւ զոր չարունակող կարգադրութիւնները մեծ մասամբ գործն են այդ երկու ազնիւ Ֆրանսացիներուն:

Հիմայ, Ազգերու Դաչնակցութիւնը լուծուեցաւ, անոր տեղը կ'անցնի Միջկառավարական Մասնախումբը, որուն դուռ պատուիրակն էք Ֆրանսայի համար, պարոն կուսակալ: Ցեռնելով՝ ձեր արդէն իսկ առած առաջին քայլերէն՝ այն վճռանձն ոգին որով տոգորուած էք, մենք լիայոյս ենք որ դուռ արժանաւոր չաջորդներէն մին պիտի ըլլաք Հայութեան մեծ բարեկամ Ֆրիթիոֆ Նանսէնին:

Այսօր Մ. Հայաստանի կառավարութիւնը մեր սիրելի ինքնավար հայրենիքին դռները լայն կը բանայ գաղթական Հայերուն առջեւ, Ֆրանսայէն ու զանազան այդ երկիրներէ հայ գաղթականներու ստուար թիւ մը պիտի երթայ մեր նախահայրերու հողին վրայ մեր հայրենիքի վերականգնման եւ վերաճաղկման նուիրուած աչխատանքներուն մէջ իր բաժինը ստանձնել, բայց այն օտար երկիրներուն մէջ որ ապրուստէն իրենց ապպնջականութիւնը չնորհեցին այդ դժբախտ ապաստանականներուն, դեռ պիտի մնան մաս մը հայ գաղթականներ, որոնք իրենց հայրենիքէն թէեւ հեռու, անոր օգնելու համար իրենց բոլոր կարելին պիտի ընեն: Վստահ ենք որ այդ գաղթականները ձեր մէջ, պիտի գտնեն իրենց իրաւունքներուն ու չահերուն ապահով ու կորովի պաչտպան մը»:

Ամէնէն վերջ խօսեցաւ Հայ Գաղթականաց Մորհուրդի նախագահ Հրանտ Սամուէլ, որ ողջունեց Պ. Վալանթէն Սմիթը յանուն իր ներկայացուցած կազմակերպութեան եւ յաջողութիւն մաղթեց անոր: Համառօտակի յիչելէ վերջ թէ ինչպէս Հայերը «գաղթական» դարձան, չեչտեց Ֆրանսայի ապպնջականութիւնը Հայերուն հանդէպ թէ՛ մայր հայրենիքին եւ թէ իր հոգատարութեան ներքակայ երկիրներու մէջ — Սուրիա եւ Լիբանան, ուր ապաստանեցան աւելի քան 150.000 Հայեր 1921 Հոկտեմբերին Անգարայի մէջ Ֆրանքլէն Պուլեոնի ստորագրած ծանօթ դաչնագրէն վերջ, որուն հիման վրայ Ֆրանսացիները պարպեցին Կիլիկիան: Բոլոր դաչնակից երկիրներուն մէջ Ֆրանսան առաջինն էր որ չայտ բացաւ իր դուռները Հայերուն առջեւ:

«Հայերը երախտապարտ եղան Ֆրանսայի հանդէպ, ըսաւ Հրանտ Սամուէլ, վերջին պատերազմին իրենց արիւնը խառնելով Ֆրանսականին հետ: Ակէ զատ իրրեւ աչխատասէր եւ տոկուն ազգ մը՝ մեծապէս ստացան Ֆրանսայի վերաչինական աչխատանքներուն:

«Ֆրանսացիներու եւ Հայերու չարաբերութիւնները չատ հին պատմութիւն ունին: Կիլիկիոյ թագաւորութեան օրերուն, 13րդ եւ 14 դարերուն, Հայ թագաւորները առանձնաչնորհներ տուած էին Ֆրանսացի վաճառականներուն, որոնք Մարսիլիայէն, Նիմէն, Նարպոնէն ու Մոնփելիէէն ապրանք կը տանէին Կիլիկիա: Այդ թագաւորներու հրովարտակները ցարդ պահուած են Եւրոպայի Մատենադարաններուն մէջ:

«Փոխադարձաբար, 17րդ դարուն Ֆրանսայի թագաւորները՝ Լուդովիկոս ԺԳ. եւ ԺԴ., ինչպէս նաեւ իրենց ականաւոր նախարարները՝ կարմի-

Գիւլիւզար

Ո՞վ չէ լսած Մշոյ Մարսայ Միրոյի եւ քիւրտ աւազակապետ Մուսա Բէկի պատմութիւնը որ իր ժամանակին ահագին արձագանգ գտաւ ամբողջ Հայոց աշխարհի մէջ, հասնելով մինչեւ Կ. Պոլիս եւ Եւրոպա:

Հայակեր ճիւաղը, որ մեծ հռչակ հանած էր իբրեւ աւարառու եւ մարդասպան, վայելելով կարմիր Սուլթանին հովանաւորութիւնը, ան՝ Մուսա Բէկը, բոնի կը մտնէր հայ տուներէն ներս, կը մասնակցէր հայկական հարսանիքներու եւ փեսայէն առաջ ինքն էր որ պիտի խլէր հարսներու կուսութիւնը: Ան այսպէս կը վարուէր նաեւ իր կրօնակից եւ ցեղակից Քիւրտերուն հետ...:

Այս գահիճը դիտէր զանազանել իրեն համար վտանգաւոր Հայը ոչխարացած ու հլու հպատակ դարձած ժողովուրդէն: Ու կը հետապնդէր իր հակառակորդը, մինչեւ որ ծուղակը ձգէր, եւ այն ժամանակ անլուր դաժանութեամբ կ'ոչնչացնէր զայն: Այսպէս ան ողջ ողջ հրկիզած էր Դերգիվանք գիւղի ոչ Օհանը, որ համարձակած էր առանց իր արտօնութեան Բաղէշ երթալ, կարգ մը գնումներու համար:

Հակառակ թուրք կառավարութեան նենգամիտ զանցառութեան, հայ գիւղապետները կը կրկնէին իրենց դիմումները, Մուսայի ախորժակին սանձ մը դնելու համար: Այս արի գիւղապետներէն մէկն էր Մարսայ Միրօն, որու Մուշ քաղաք գտնուած պահուն, դիշեր առեն Մուսայի աւազակները, աւելի քան 300 հոգի, կը յարձակին անոր տան վրայ, կը ջարդեն գիւղին պահակները, կը մտնեն Միրոյի տունէն ներս, կը սպաննեն մէկէ աւելիանդամները եւ կ'առեւանգեն 14 տարեկան աղջնակը, այսօր բոլորիս ծանօթ Գիւլիւզարը: Երեք ամիս մարտիրոսական կեանքի մը ենթարկելէ վերջ, գայթակղալից այս խնդիրը կը հաղորդուի մինչեւ եւրոպացի ներկայացուցիչներուն, որոնց ճնշման տակ թուրք կառավարութիւնը կը հաւանի հրա - հանգել Բաղէշի վալիին որ միջամտէ: Վերջապէս խեղճ աղջիկը կը տանին Բաղէշ: Նահանգապետար ակամայ գայն կը յանձնէ իր դժբախտ մօրը. ապա դարը կը փոխադրուի Պոլիս: Իրեն նման 65 ուրիշ, դէպքերով, բոլորն ալ Մուսայի հեղինակութեամբ Մուսայի հօրեղբօրորդի Պահրի փաշայի աղղեցութեան պատճառով դատուորը նախ անպարտ կ'արձակէ ամբաղակը. յետոյ վերաքննութիւն կը պահանջուի: Վերջապէս Մուսան մէկ տարուան աքսորի կը դատապարտուի, որու հետեւանքով իր ազդականները մահուամբ կը պատժեն յանդուգն հայ գիւղապետը, Մարսայ Միրօն:

Քիւրտերը ողբերգութիւն մը կը նկատէին իրենց համար այս պարագան. որ Հայ մը իրաւունք ունենայ է բողոքել իսլամ Մուսա Բէկի դէմ, եւ այսպէս կ'երգէին.

«Վայ տունեայէ, վայ տունիայէ,
Ձա լը մէնու լզգի տրլի.
Քի տիէ էի պինաեէ Միրօ է փլայ,
Սէր պէկէ մն հառա կլլի.
Վայ տունիայէ, վայ տունիայէ...»:

նալ Ռիշելիէօ, կարտինալ Մազարէն, Քօլպէր եւ ուրիշներ ամէն դիւրութիւն ընծայեցին Ֆրանսա ապրանք բերող հայ վաճառականներուն եւ քաջալերեցին զանոնք՝ յաճախ ի հեճուկս տեղացի առեւտրականներուն: Ռիշելիէօ 1612ին հրատարակել տուաւ հայերէն - լատիներէն բառարան մը (Ռիվոլայի) ի պէտս Հայաստան ղրկուելիք միսիոնարներու: 17րդ դարուն Լուդովիկոս ԺԴ-ի մասնաւոր արտօնութեամբ Մարսէլիա փոխադրուեցաւ երեւանցի Ոսկան վարդապետի Ամսէրտամի տպարանը »:

Ֆրանգեւհայ յարաբերութեանց ուրիշ գլուխներ ալ յիշելէ վերջ, Հրանտ Սամուէր Պ. Կառավարիչին ուշադրութեան յանձնեց հայ գործարարներու եւ արհեստաւորներու դէմ յարուցուած դժուարութիւնները, աշխատանքի նախարարութեան թէ արհեստակցական միութեանց կողմէ: Հայերը կը սպասեն որ, ըստ, իրենք իրենց հասարակ օտարական չնկատուին, այլ ընդունուին իբրեւ «մասնաւոր պաշտպանեալ» (protégé spécial), քանի որ Ֆրանսայի ներկայ ենթակայ են գինուորական ծառայութեան: Օտարականներու ինքնութեան թուղթի նոր օրէնքը որոշ առաւելութիւններ կ'ընծայէ օտարականներուն, սակայն ապիկա բաւարար չէ: Հայերուն համար աւելի բարեացակամ վերաբերում կը սպասենք հիւրընկալ կառավարութենէն»:

Թէ՛ Պ. Վալանթէն Սմիթ եւ թէ Տիկինն ու իրեն ընկերացողները, ինչպէս նաեւ ներկայ Հայերը վերջին ծայր գոհ մնացին, այս ընդունելութենէն: Օր. Իրիս Պիւլպիւլեանի երգերը խանդավառ մթնոլորտ մը ստեղծեցին: Հիւրերու մեկնելէն վերջ այ շատեր չէին ուզեր բաժնուիլ սրահէն:

Տիկին Ֆէյտ ամէն ջանք թափած էր՝ հիւրամեծարութիւնը կատարեալ դարձնելու համար եւ յաջողած ալ էր ատոր: Իրեն կ'օգնէին օրիորդներ Հրանոյշ Գալաչեան եւ Նորա Հախնազար - եան:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՐՏԱԴՐԵԼ ՈՐԱԿՈՎ ԲԱՐՁՐ ԵՒ ԱՃԱՆ

Առաջնորդուելով այն սկզբունքէն թէ լայն սպառման առարկաներու արտադրութիւնը անընդհատ ընդլայնելով ապրանքներու գիները հետեւողականօրէն իջեցնելով պէտք է բարելաւուի աշխատաւորներու կենսամակարդակը, ընթացիկ տարուան ընթացքին զգալի գործ կատարուած է: Կարի գործարաններուն մէջ հիմա մեծ քանակութեամբ կ'արտադրեն կանացի եւ տղամարդու վերարկուներ, վերնազգեստներ, սպիտակեղէններ եւն.: Ջեռնարկութիւններու մեծ մասը անցեալ տարուան համեմատութեամբ ղգալապէս աւելցուցած է արտադրութեան քանակը, որոշ յաջողութիւններ կան նաեւ որակը բարելաւելու եւ արժէքը իջեցնելու:

Կաշիի գործարանը ոչ միայն լաւ կը կատարէ արտադրութեան քանակական ցուցանիշները, այլ եւ լուրջ նուաճումներ ունի նաեւ բազմազանի եւ լաւ կաշիներու արտադրութեան մէջ: Վերջերս իւրացուցին նաեւ սեւ լաքի արտադրութիւնը:

Երեւանի կօշիկի 3րդ գործարանը այս տարի ունեցաւ լրիւ մեքենաներ, որու շնորհիւ գործարանը յետամնացութենէն ազատուեցաւ:

Աչխատանքի արդիւնաւէտ կազմակերպման եւ արտադրութեան բարձրացման համար լուրջ միջոցներ կիրառուած են նաեւ Երեւանի կօշիկի առաջին գործարանին մէջ:

Սակայն ժողովուրդին բարձրորակ եւ ժամանապրանք տալու համար դեռ առաջին քայլերն են կատարուած: Առանձին ձեռնարկութիւնները կը չարունակեն զէշ աշխատիլ, անհրաժեշտ պայքար չեն կազմակերպեր արտադրութեան որակը բարձրացնելու եւ ինքնարժէքը իջեցնելու: Այդպիսի ձեռնարկութիւններու չարքին կը պատկանի Երեւանի կարի առաջին գործարանը:

Մրագիրները կատարելու ցած ցուցանիշներ ունի նաեւ Լենինականի զուլպա-հիւսուածեղէնի գործարանը, ուր վերջին 11 ամսուան ընթացքին զուլպաներու արտադրութեան տարեկան ծրագիրը հազիւ 55 առ հարիւր կատարուած է:

Վերջին ամիսներու աշխատանքի ցուցանիշները ցոյց կուտան որ դեռ չեն հասած ինքնարժէքը իջեցնելու պետական առաջադրանքը: Օրինակ թեթեւ արդիւնաբերութեան նախարարութեան ձեռնարկներուն մէջ նախատեսուած ինքնարժէքը 8.8 առ հարիւրի տեղ իջած է միայն 5 առ հարիւրի: Արտադրութեան ինքնարժէքը նախատեսուածէն

Թարգմանութիւնը.—

Հէ՛յ աշխարհ, հէ՛յ աշխարհ,
Մէյ մը ինձ ու սրտիս նայէ՛ֆ,
Ո՞վ է տեսեր, ո՞վ է լսեր.
Որ Հայ Միրօն բէկիս վրայ երթայ բողոֆ...
Հէ՛յ աշխարհ, հէ՛յ աշխարհ...:

Ու այսպէս Գիւլիւզար իր տառապանքով, Միրօն իր եւ իրենները չատերու մահուան դնով, սրբեցնի արատը «սորուկ» Հայու ճակտէն, փրկելով հազարաւոր կոյսերու պատիւը:

Այսօր Գիւլիւզարը խոր ծերութեան մէջ, զոյգ աչքերէն զրկուած, իր անբախտ ու հաշմանդամ զաւկի հետ կ'ապրի անտէր Պոլսոյ մէկ խաւար անկիւնը: Իր կտակն է որ կատարեց իր հարազատ զաւակը, Արմենուհին, մեր Գեղամի պլպուլ աղջիկը, որ այնքան պղեցիկ կերպով թարգմաներ հանդիսացաւ իր բազմաչարչար մօրը:

Գրքի մէջ բաժին մըն ալ յատկացուած է Տարօնի առակներուն, հանելուկներուն, հարսանիքին, պարերգներուն, դուքհաներգին, Բարեկեղանին, Ծաղկազարդին ու դեռ չատ մը աւանդութեանց, որոնք Գեղամի գրչէն ելած են:

Գրքի մէջ կան երեք պատկերներ Գիւլիւզարին, Գեղամին, իր առաջին զաւակ Հայկանուշին, ու վերջապէս Մուսա Բէկի նկարը իր աւազակապետի երեւոյթով: Անհնար է առանց խոր յուզումի եւ հոգեկան տագնապի կարդալ այս գիրքը, որեսակ մը աւանդ է մնացող սերունդներու համար:

Ամէն հայ մարդ, առանց սեռի ու զատանքի խտրութեան, պարտաւոր է այս գիրքը իր ընտանիի գործը դարձնել, դաղափար կազմելու համար մեր նախորդներու քաջած տառապանքի մասին ու հասկնալու համար թէ ի՛նչպէս սադմնաւորուեցաւ մեր ցեղափոխութիւնը: Մանաւանդ անոնք որ, մինչեւ այսօր ալ պատասխանատու կը նկատեն հայկական ցեղափոխութիւնը մեր աղգային դժբախտութեանց, ծաղրելով «հնչակ-փինչակը», «դաշնակ-մաշնակը», չատ դաս ունին սորվելիք այս անկեղծ վկայութենէն:

Մենք հրապարակաւ կոչ կ'ընենք Ամերիկայի Տարօն-Տուրուբերանի Հայր. Միութեան կեդր. վարչութեան որ այս գրքէն բազմաթիւ օրինակներ սպառէ, նախ նիւթապէս օգնելու համար մեր Գիւլիւզար մայրիկին, ապա նաեւ մեր հայրենակիցներու սեփականութիւնը դարձնել այս աւանդը, որ մեր աղգապահպանման լաւագոյն աղգակներէն մէկն է, մինչեւ որ հասնինք աւետեաց երկիրը:

ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ

ԱՐՏԱԴՐԵԼ ՈՐԱԿՈՎ ԲԱՐՁՐ ԵՒ ԱՃԱՆ

Առաջնորդուելով այն սկզբունքէն թէ լայն սպառման առարկաներու արտադրութիւնը անընդհատ ընդլայնելով ապրանքներու գիները հետեւողականօրէն իջեցնելով պէտք է բարելաւուի աշխատաւորներու կենսամակարդակը, ընթացիկ տարուան ընթացքին զգալի գործ կատարուած է: Կարի գործարաններուն մէջ հիմա մեծ քանակութեամբ կ'արտադրեն կանացի եւ տղամարդու վերարկուներ, վերնազգեստներ, սպիտակեղէններ եւն.: Ջեռնարկութիւններու մեծ մասը անցեալ տարուան համեմատութեամբ ղգալապէս աւելցուցած է արտադրութեան քանակը, որոշ յաջողութիւններ կան նաեւ որակը բարելաւելու եւ արժէքը իջեցնելու:

Կաշիի գործարանը ոչ միայն լաւ կը կատարէ արտադրութեան քանակական ցուցանիշները, այլ եւ լուրջ նուաճումներ ունի նաեւ բազմազանի եւ լաւ կաշիներու արտադրութեան մէջ: Վերջերս իւրացուցին նաեւ սեւ լաքի արտադրութիւնը:

Երեւանի կօշիկի 3րդ գործարանը այս տարի ունեցաւ լրիւ մեքենաներ, որու շնորհիւ գործարանը յետամնացութենէն ազատուեցաւ:

Աչխատանքի արդիւնաւէտ կազմակերպման եւ արտադրութեան բարձրացման համար լուրջ միջոցներ կիրառուած են նաեւ Երեւանի կօշիկի առաջին գործարանին մէջ:

Սակայն ժողովուրդին բարձրորակ եւ ժամանապրանք տալու համար դեռ առաջին քայլերն են կատարուած: Առանձին ձեռնարկութիւնները կը չարունակեն զէշ աշխատիլ, անհրաժեշտ պայքար չեն կազմակերպեր արտադրութեան որակը բարձրացնելու եւ ինքնարժէքը իջեցնելու: Այդպիսի ձեռնարկութիւններու չարքին կը պատկանի Երեւանի կարի առաջին գործարանը:

Մրագիրները կատարելու ցած ցուցանիշներ ունի նաեւ Լենինականի զուլպա-հիւսուածեղէնի գործարանը, ուր վերջին 11 ամսուան ընթացքին զուլպաներու արտադրութեան տարեկան ծրագիրը հազիւ 55 առ հարիւր կատարուած է:

Վերջին ամիսներու աշխատանքի ցուցանիշները ցոյց կուտան որ դեռ չեն հասած ինքնարժէքը իջեցնելու պետական առաջադրանքը: Օրինակ թեթեւ արդիւնաբերութեան նախարարութեան ձեռնարկներուն մէջ նախատեսուած ինքնարժէքը 8.8 առ հարիւրի տեղ իջած է միայն 5 առ հարիւրի: Արտադրութեան ինքնարժէքը նախատեսուածէն չատ բարձր է կարի առաջին եւ երկրորդ գործարաններուն մէջ: Կարի երկրորդ գործարանին մէջ 1.8 առ հարիւր իջեցնելու տեղ ինքնարժէքը բարձրացած է 6.2 առ հարիւր իսկ կարի անհատական պատուէրներու գործարանին մէջ ինքնարժէքը բարձրացած է 0.9 առ հարիւր, այն տեղ երբ այդ տեղ նախատեսուած էր ինքնարժէքն իջեցնել 14.3 առ հարիւրի:

Շատ են յատկապէս կարի առաջին գործարանի արտադրած տղամարդու հագուստի եւ Լենինական-կանիպուլպայ-հիւսուածեղէնիգործարանի զուլպաներու որակը: Այս տարի առաջին տեսակի զուլպաներու քանակը 70 առ հարիւրի տեղ եղած է 41—53 առ հարիւր, իսկ Կարի առաջին գործարանի առաջին տեսակի հագուստի (costume) քանակը 75 առ հարիւրի տեղ եղած է 39—60 առ հարիւրի, վերարկուները՝ 80/ի տեղ 20—61 առ հարիւրի:

Հայաստանի տեղական արդիւնաբերութեան նախարարութեան ձեռնարկները 1947ին պէտք է ատն 13 հազար մահճակալ, 1.200.000 ապակի, 100 թոն ալիւմինեայ, 30 թոն երկաթէ, կիտուածէ, եւ 100 թոն ղինկապատ ամանեղէն, 150.000 ղոյդ կօշիկեղէն: Լայն սպառման համար կ'արտադրուի ձեւարուեստէ (պլաստմասա) պատրաստուած 500.000 իր, 25 հազար եղկտրաջեռուցիչ գործիք, 1.5 միլիոն բուլղիի կահոյք, 15 հազար մխ մանրոց մեքենայ եւ 5000 կերոսինկա: (Ս. Հ. 15 Դեկտեմբեր, 1946):

ԿՈՉ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Պետ. կարմիր Խաչի կեդր. վարչութիւնը իր կարգին աւետելով 7000 հայբնակիչներու ներգաղթը Ֆրանսայէն, կը խնդրէ յայտարարել.—

« Ցնծութեան մէջ է ամբողջ Ֆրանսահայութիւնը, մանաւանդ անոնք որոնք բախտը պիտի ունենան չուտով երթալու եւ իրենց աշխատանքը խառնելու չինարարական ճիգին մեր վերածնող հայրենիքին, որ աւելի քան քառորդ դարէ խլեր կը քալէ նուաճումէ նուաճում, վերելքէ վերելք:

Ներգաղթը հայրենասիրական մեծ գործ մըն է: Որպէսզի ան տեղի ունենայ յաջող եւ լաւագոյն պայմաններու տակ, ամէն հայկ. կազմակերպութիւն եւ անհատ, մանաւանդ Պետ. Հայ Կ. Խաչի մասնաճիւղերը, անդամներն ու բարեկամները, որեւէ ջանք եւ զոհողութիւն խնայելու չեն:

Մանաւանդ Պետ. Հայ Կ. Խաչի մասնաճիւղերը, որովհետեւ անոնք այժմէն պէտք է կազմ ու պատրաստ ըլլան ստանձնելու ներգաղթողներու բժշկական քննութիւնը եւ անոնց առողջապահական հոգերը:

Մենք պատրաստ ենք մեր կարելի բոլոր միջոցներով դիւրացնելու մեր մասնաճիւղերուն նախաձեռնութիւնները: Անվերապահ համակրանք եւ բոլորանուէր աշխատանք հայրենադարձին համար: Ահա օրուան կարգախօսը որ ուժգնին պիտի հնչէ ամէն դիտակից ու հայրենասէր Հայու հոգիին ներս»:

ԱՅՈՒԽԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Անգլիոյ՝ «ձուկով չրջապատուած այդ ածուխի զանգուած»ին, ճարտարարուեստներուն փականքը պատճառ հանդիսացաւ, որ Եւրոպայի ճարտարարուեստը նեղ կացութեան մը մատնուի, դարուն ամենացուրտ ձմեռներէն մէկուն միջոցին: Ինդիրը աւելի պարզ կը դառնայ երբ նկատի առնենք թէ Անգլիա 1946ին արտադրած է միայն 189.500.000 թոն ածուխ, այս քանակութիւնը իր կարողութենէն չատ վար է: Եւ մտածել որ Եւրոպական երկիրներ կան որոնք իրենց համար անհրաժեշտ ածուխը դուրսէն կը ստանան, իրենց տեղական արտադրութիւնները տարեկան քանի մը միլիոն թոնը չանցնելր:

Իտալիա օրինակ, տարեկան կ'արտադրէ հազիւ երեք միլիոն թոն, եւ սակայն իր բնակչութիւնը Հաւասար է Անգլիոյ բնակիչներուն թիւին: Սոկսուած է ուրեմն ածուխ ներածել, բանեցնելու համար իր ճարտարարուեստական մեքենան, որուն համար պէտք ունի 10—15 միլիոն թոն ածուխ դուրսէն:

Անգլիա որ նախապէս կը հայթայթէր Եւրոպայի ածուխին 32 առ հարիւրը, այսօր զէրոյի իջած է: Գերմանիա՝ 40 առ հարիւրը, այսօր կը հայթայթէ փոքր մաս մը միայն: Լեհաստան աւելցուցած է իր արտածումները: Ան նախապէս կը հայթայթէր Եւրոպայի ածուխին մինչեւ 10 առ հարիւրը, հիմա ալ գլխաւոր արտածողն է: 1946ին արտածած 13.548.000 թոնի դէմ 1947ին կրնայ արտածել 21 միլիոն թոն:

Հաշիւ եղած է որ Եւրոպա 1947ին պէտք պիտի ունենայ 80 միլիոն թոնի չափ ածուխ: Ուրեմն Լեհաստան պիտի կարենայ հայթայթել այդ դուռարին դրեթէ քառասունը: Մ. Նահանգները որ պատերազմէն առաջ դէպի Եւրոպա դրեթէ ածուխի արտածում չունէին (տարեկան հարիւր հազար թոն), 1946ին հայթայթեցին 16.400.000 թոն, հետեւեալ երկիրներուն.— Ֆրանսայի՝ 5.212.000, Իտալիոյ 4.402.000, Հոլանտայի՝ 1.485.000, Պելժիոյ՝ 1.451.000 եւն.:

Յունաստանի պարագային, եթէ Թուրքիա պիտի ստանայ իր խնդրած օգնութիւնը, Մ. Նահանգները պէտք է ընծայեն զայն: Մենք միակ եղբիրն ենք որ կրնանք ճարել այդ օգնութիւնը»:

«ՀՄԲ»ի ճառին ամբողջութիւնը՝ յաջորդով):

Միջադէպ մը Ֆրանսայի եւ Պուլկարիոյ միջեւ

Ֆրանսա ետ կանչեց Սոֆիայի դեսպանը, բողոքագիր մը ուղղելով պուլկարական կառավարութեան եւ մեղադրելով թէ պուլկար պինուորներ «անչնորհ վերաբերում» ունեցած են Ֆրանս. եւ ուրիշ դեսպանութեանց անդամներուն հետ: Ֆրանս Փրէս գործակալութիւնն ալ խիստ բողոքագիր մը ուղղեց, դանդատելով թէ չատ կոշտ վարուած են իր թղթակցին՝ Տիկին Միլքա Կենատիեւա Պօչֆի հետ: Իրենց պատմութեան համաձայն, Մարտ 9ին պուլկար պինուորներ ապտակած են Տիկին Պօչֆը, երբ պահականոց կը փոխադրէին զայն, պուլկարական թղթադրամներու մասին տրուած լուրի մը առթիւ: Տիկինը, որ նախկին վարչապետ Կենատիեւի աղջիկն է եւ Ֆրանսացի մը հետ ամուսնացած, Պուլկարիայէն արտաքսուեցաւ առջի օր:

Միջադէպին պատճառն է պուլկարական թղթադրամներու հաւաքման որոշումը, որ տրուեցաւ մարտ 7ին: Անգլեւամերիկեան թերթերու տեղեկութեանց համաձայն, այդ օրը Սոֆիայի Ֆրանսական կաճառէն երկու ուսուցիչներ եւ Տիկին Պօչֆ Ֆրանսական դեսպանատունը կը մտնէին, Ֆրանս-Փրէս գործակալութեան վերաբերեալ դրամներ յանձնելու համար: Թէեւ այս դումարները Ֆրանսական կառավարութեան կը պատկանէին, բայց պուլկար սպաներ միջամտեցին: Ժաք Էմիլ Փառի, Ֆրանսական դեսպանը, տարճանակի մը սպառնալիքը տեսաւ, երբ կը փորձէր համոզել որ չձերբակալեն եւ Տիկինը ապտակ մը կերաւ: Երեք օր վերջը Տիկինը արտաքսուեցաւ:

Պուլկարական կառավարութեան որոշումով, բոլոր օտար դեսպանատուները պարտաւոր էին Սզդ. Դրամատուն յանձնել իրենց ունեցած պուլկարական դրամները: Մարտ 7ի իրիկունը ժամը 6ին պինուորներ չորս դեսպանատուները եւ անոնց պաշտօնեաներուն բնակարանները, կեցնելով բոլոր այցելուները: Սոֆիայի Ֆրանսական դեսպանատան մէջ կ'ըսեն թէ պինուորներուն վարմունքը «մանաւորապէս անբարեկիրթ էր»: Անոնք փորձեցին կառքէն քաշել վար առնել Ֆրանսական կաճառին անդամները եւ երբ դեսպանը դիմադրեցին, նեղեցին զայն: Կ'ըսուի թէ դեսպանատան մէկ պաշտօնեան ալ կառքէն վար առնուած է, երբ կը փորձէր բրիտանական դեսպանատուն երթալ:

Բողոքագիրներ ուղղած են նաեւ Անգլիա, Մ. Նահանգները, Իտալիա, Շուէտ, Զուիցերիա եւ Վատիկան: Ռումանական դեսպանը, որ երիցագոյն անդամն է, նոյնպէս դիմադրութիւններ ուղղեց Պուլկարիոյ արտաքին նախարարին, որ նկատի չէ առած: Ատոր վրայ Ֆրանսական կառավարութիւնը հաղորդեց Փարիզի պուլկարական դեսպանատան գործակատարին թէ Ֆրանսա «մեծ կարեւորութիւն» կուտայ այս միջադէպին եւ «գոհացուցիչ պատասխան մը» կը սպասէ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ՊՈԼՍՈՑ վերջին թղթաբերչն կ'իմանանք թէ վարչապետը, Բէճէպ Փէքէր գնահատելով Թրքահայերու կատարած դերը եւ պարկեշտ աշխատանքը, խոստացած է բարեփոխել «թէք միւթէվելի»ներու օրէնքը եւ ըսած է թէ արմատական ծրագիրներ կը մշակուին փոքրամասնութեանց համար ...:

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ուժի հակողութեան խնդիրը, որ կը քաշքշուէր մինչեւ հիմա, վեց ամիս յետաձգուեցաւ: Ապահովութեան Խորհուրդին որոշումով, մասնաւոր յանձնախումբը ծրագիր մը պիտի մշակէ մինչեւ Սեպտ. 16:

ՈՒՈՇԻՆԿԹընի ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ գրասենեակները խուզարկուեցան ամերիկեան ոստիկանութեան կողմէ, համաձայն նոր օրէնքի մը որ կը տրամադրէ քննութեան ենթարկել օտար ազգ մը ներկայացնող անհատներու կամ խմբակցութեանց թուղթերը: Արաբական գործակալութիւնը կը դանուի հօթը պետութեանց՝ Եգիպտոս, Իրաք, Լիբանան, Սէուտի Արաբիոյ, Սուրիոյ, Անդրյորդանանի եւ Եէմէնի հովանաւորութեան տակ եւ տեղեկութիւններ կը հաղորդէ Մօտաւոր Արեւելքի մասին:

ՀԱՆՐԱԿԱՌՔ մը մայթին վրայ սուրաց Ռիչըլիէօ փողոցին մէջ, խրելով խանութի մը ճակտին: Տասը հոգի վիրաւորուեցան, չորսը ծանր:

Ա.ԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ մէջ պատահած կռիւներուն առթիւ, ժողովրդական Շարժումը (M. R. P.) բողոքագիր մը ուղղեց նախագահ Խուիոյ դէմ: Համախոհներն ալ դժգոհ են վարչապետին բռնած դիրքէն: Կռիւներու ընթացքին համայնավար երեսփոխանուհի մը ապտակած է աջակողմեան երեսփոխանը, Փիէռ Անտռէ, որ չէրցաւ չարունակել ճառը:

Հ. Ց. Դ. Թաւգարան

Այժմ երբ թղթատարական հաղորդակցութիւնները կանոնաւորուած են արտասահմանի բոլոր երկիրներուն հետ, կը խնդրենք մեր հեռաւոր ընկերներէն, բարեկամներէն եւ համախիրներէն, որ եթէ իրենց մօտ կան զանազան յիշատակներ, իրեր, նկարներ եւ պատմական գրութիւններ, մնացած մեր նահատակներու ու մեռածներու կողմէ, որոնք կապ ունին մեր ազատագրական աշխատանքին ու յեղափոխական պայքարին հետ, ուղարկեն մեզ, պահելու համար սրբութեամբ մեր թանգարանին մէջ: Շնորհակալութեամբ կ'ընդունինք նոյնպէս դրամական նուէրներ, թանգարանը ճոխացնելու համար: Մեր մշտական հասցէն է. — K. Balayan, 16, rue des Basserons, Montmorency (S. et O.), France: Կարելի է ուղարկել նաեւ «Յառաջ»ի հասցէով, յանձնելու համար մեզ:

Հ. Ց. Դ. ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Համազգ

Արմենիա երկաեռ երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ երաժշտագէտ Վ. Սարգսեանի, նուիրուած կոմիտաս վարդապետի գործերուն: Այս կիրակի 16 Մարտ ժամը 3.30ին Պոմոնի նորակառոյց դպրոցի սրահին մէջ, ի նպաստ դպրոցին:

Մի քնարաբին պիտի պարէ փոքրիկն Անիթթա Սարգիսեան, ծանօթ երաժշտագէտին աղջնակը:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Լուսի «Ակնունի» ենթակոմիտէի ընկերները իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկեր Սարգիս Պողոսեանի եւ իր պարագաներուն իր սիրելիով՝ ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՆՈՒՇԻ դառնադէտ մահուան առթիւ. Նոյնպէս իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն ընկ. Սիրակ Գօրգօեանի եւ պարագաներուն, իր փոքրիկին մահուան առթիւ:

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՀԱՑ ԿԱԹՈՂԻԿ ԽԱՉԻ տարեկան մեծ պարահանդէսը, մասնակցութեամբ Սանուհիներու, մարտ 15ին ժամը իրիկուան 9էն մինչեւ առաւօտ: Hôtel de Franceի սրահներունմէջ: Մասնակցութեամբ ընտիր նուագախումբի: Հայկական եւ եւրոպական պարեր եւ ուրիշ անակնկալներ: Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է:

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Ս. Լուսէն Պ. Հայկ Իսիրեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ Պ. Յովսէփ Հալաճեանի, (Քուպա):

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՀԱԽԱՔՈՑԹ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Համա. Սեբաստացիական Սենեքերիմեան միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ, Ի ՆՊԱՍՏ ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՅՈՆՏԻՆ, այս կիրակի, ժամը 2էն մինչեւ կէս գիշեր, 67 բիս Լոնկ ատ Քափիւսին: Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին: Պիտի նուագէ իր խումբովը, յայտնի չութակահար Սարգիս Չէօրէքճեան: Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը 30 ֆրանք:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Լուի Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Ադին. Դարբիէլեանէ 500 ֆրանք իր եղբօր երկուորեակներու ծննդեան առթիւ:

TAM-TAM

BAR RESTAURANT

(Տնօրէն Պ. ԿՐԷԿՈՒԱՌ)

28, rue St. Séverin, Paris (V)

Métro: St. Michel **Tél. Odé. 34-83**

Հայկական, արեւելեան եւ եւրոպական ընտիր ճաշ: Աղաներերու ճոխ զանազանութիւն: Արեւելեան առաջնակարգ նուագախումբ: Կ'երգէ Փարիզի ծանօթ արուեստագիտուհի եւ երգչուհի **Mme. SONIA KARAKACHE**: Նախընտրելի է նախապէս գրաւել սեղանը:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն Crepin եւ Tannerie: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13) Tél. Gob. 64-54: **Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: Tolbiac. Place d'Italie, Clacière:**

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷն կը հեռագրեն թէ ահաբեկիչներ յարձակեցան բրիտանական պինուորական կեդրոնին վրայ: Երկու պինուորներ սպաննուեցան, ութ հոգի վիրաւորուեցան:

ԳՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԻՆԻ Հ. Ց. Դ. կոմիտէին ընդհ. ժողովը, Մարտ 16ին, կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Մուրատ ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— «Ակնունի» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 9ին: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէին, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ քաղաքի ընկերները, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Ահարոնեան ակումբը:

ՎԻՆԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի ճիշդ ժամը 9.30: Կարեւոր օրակարգի լուծում եւ զեկուցում:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Ց. Դ. Պանեէօ Քաշանի «Արծիւ» ենթակոմիտէի դասախօսական ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն իր ակումբին մէջ, կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները:

Հ. Ց. Դ. ԻՄԻի Զաւարեան կոմիտէի ընկերասհամակրական խնջոյքը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ազատ սրահին մէջ, 4 rue de la Défense: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Մուտքը ազատ է: Մատչելի պիւֆէ:

ԿՐՈՆՈՒԼ.— Կապոյտ Խաչի ցերեկոյթ-պարահանդէսը՝ այս կիրակի ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Expositionի սրահին մէջ: Ճոխ պիւֆէ, խմիչք, արեւելեան եւ եւրոպական նուագ եւ խրնամուած գեղարուեստական յայտագիր: Մուտքը ազատ է:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները եւ Կապոյտ Խաչի սանուհիները այս կիրակի առաւտուան ժամը 10ին: 137 rue Paul Bert: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. «Զամալեան» խումբի վարչութիւնը վիճաբանական ժողովի կը հրաւիրէ Պուլվար Օտտոյի, Վառմեան ենթակոմիտէի, Նոր Սերունդի «Համազասպ» խումբի դիմեր ընկերուհիները ու Կապոյտ Խաչի անդամուհիներն ու սանուհիները, այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

Առեւտրականներու եւ պատրաստ հագուստ շինողներուն

Ուշադրութեան

Ձեզի պէտք եղած ամէն կարգի նիւթերու համար, ինչպէս դերձան, fantaisie (elastic) եւ կրօկրէճ, դիմեցէք՝

մանաւանդ տան մը, հեռաձայնեցէք կամ գրեցէք

M. MILEMIANի

4 rue Curie (Bicêtre) Seine, Tél. ITA. 08-55

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ Է

Ճաշարան ԻՐԱՆ

Տնօրէնութեամբ ԿԱՐՊԻՍ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆի

9 Rue Serpente, Paris (6) ՍԷն Միշէլի կեդրոնը

ԿԸ ԳՈՀԱՅՆԷ ԱՄԷՆԷՆ ՆՈՒՐԲ ՃԱՇԱԿՆԵՐԸ: ԱՆԹԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ, ԴԻՒՐԱՄԱՏԶԵԼԻ ԳԻՆԵՐ, ԱՐԵՒԵԼ. ԸՄՊԵԼԻՆԵՐ՝ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՍԱՓՐԻԶՆԵՐ՝

ԵՒ ՎԱՐՍԱՑԱՐԴԱՐՆԵՐ

Foire Internationale de Lyon du 12 au 21 Avril, 1947

Groupe 34 Bâtiment 13, Stand 14



Parfumerie

Jac-Mot

ՅԱԿՈԲ

ՄՈԹԵԱՆ

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏԵՂԷՆի

ԳՈՐԾԱՐԱՆ

136 RUE BOILEAU, LYON

Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառին մէջ կը ցուցադրէ իր զանազան տեսակի անուշահոտութիւնները:

Le Gérant: L. KRIKORIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1060, 6ամս. 500, եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Ֆր.

Samedi 15 MARS 1947 Շաբաթ 15 ՄԱՐՏ

ԺԹ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4985-Նոր շրջան թիւ 594 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր·

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԴԷՆ ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՆ...

Մ· Նահանգներու նախագահին պատմական ճառէն 8—10 օր առաջ, Հիւսէյին Ճահիտ Եալչընի, «Թանին»ի տխրահռչակ սուրհանդակը, նշանակալից խմբագրական մը կը հրատարակէր:

Նի՞ւթը, — ձիշդ այն ինչ որ տուն տուած էր նախագահ Թրումընի յայտարարութեան:

Թուրք հրապարակագիրը առաջ մը կ'իմանայ թէ Անգլիա եւ Մ· Նահանգները որոշած են մերձեցնել ձեւի մը վերածել իրենց սպառազինութիւնները: Ապա նաեւ օգնել Յունաստանի և Թուրքիոյ:

Եւ անմիջապէս դրի առնելով, թուղթին կը յանձնէ հետեւեալ խորհրդածութիւնները.—

« ... Անգլիա եւ Ամերիկա առանձին պիտի չմնան հասարակաց պատերազմի մը մէջ: Արեւմտեան քաղաքակրթութեան պատկանող աշխարհը գրեթէ ամբողջութեամբ դիրք պիտի գրաւէ անոնց կողքին: Իմ անձնական համոզումով, կրնանք հաւատալ որ անոնց գլուխը Թուրքիա պիտի գայ: Որովհետեւ գիտենք որ Անգլիա եւ Ամերիկա միայն պաշտպանողական նպատակով աչք կ'ունենան անխուսափելի պատերազմ մը: Անգլիոյ եւ Ամերիկայի հասարակաց ճակատը միայն մարդկութեան եւ քաղաքակրթութեան թշնամիներուն դէմ կրնայ կազմուիլ: Թուրքիոյ դատն ալ ուրիշ բան չէ եթէ ոչ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի պաշտպանած իրաւունքի եւ արդարութեան դատը»: (4 Մարտ):

Այդ օրերուն հեռագիրը կը հաղորդէր արդէն, թէ Անգլիա չատ ծանր զոհելով իր բեռը, աստ ջարկած է Մ· Նահանգներուն որ օգնեն Յունաստանի եւ Թուրքիոյ:

Թուրք հրապարակագիրը այս տողերէն ալ կը ներշնչուի, սառըպրելու համար հետեւեալ խորհրդածութիւնները.

— « Պատերազմին ակնկալէն ի վեր մեր ունեցած վրայ է բոլշեւիկեան սպառնալիքին ծանր բեռը: Այս բեռը այնքան ծանր է որ կրնայ իրապէս խնդիր մը կազմել: Բարոյական տեսակէտով իրաւունք ունինք պահանջելու որ այս բեռը բաժնեն մեր դաշնակիցներն ու բարեկամները »:

Եւ դեռ աւելի բացորոշ յայտարարութիւն մը.

— « Եկած է ատենը որ թէ Անգլիոյ եւ թէ Ամերիկայի մէջ աւելի մօտէն եւ աւելի լրջօրէն նկատի առնեն կացութիւնը Թուրքիոյ որ հաւանական պատերազմի մը պարագային իրենց անվիճելի մէկ դաշնակիցն է»:

Դիտմամբ կատարեցինք այս լայն քաղուածքը, պարզելու համար այն ախտաւոր մթնոլորտը որ ստեղծուած է Մոլլին եւ Մօտ· Արեւելքի մէջ:

Ուրեմն Թուրքերը հիմակուընէ պատրաստուած են դաշնակից բանակին առաջքն անցնելու, նոր պատերազմի մը պարագային...

Աչքի առջեւ չունինք ուրիշ թուրք թերթեր, բայց դիտենք որ բոլորն ալ մէկ սիրտ են:

Ահաւասիկ Թուրքիոյ վարչապետը ինք խորին երախտագիտութեամբ կ'ողջունէ նախագահ Թրումընի յայտարարութիւնը:

Այլապէս պերճախօս վկայութիւն մը, ամերիկեան նոր քաղաքականութեան առթիւ:

Լոնտոնի պահպանողական օրկանը, «Տէյլի Մէյլ», Մարտ 13ի խմբագրականին մէջ խորապէս դնահատելով նախագահ Թրումընի ծրագիրը—100 մլիոն սթերլին տրամադրել Յունաստանի եւ Թուրքիոյ — կ'եզրակացնէ թէ տակաւին «առաջին քայլն է այս»:

Իր կարծիքով, «Ամերիկան եթէ կ'ուզէ պահպանել իր օրինաւոր շահերը Մոլլին Արեւելքի մէջ, պէտք է պատրաստուի նոյնիսկ աւելի դրական քաղաքականութեան մը: Ուրիշ խօսքով, պէտք է չատ լայն աջակցութիւն մը ընծայէ, թէ մարդով եւ թէ դրամով, աշխարհի այդ մասին պաշտպանութեան պահանջներուն »:

Լոնտոնի թերթը յետոյ տողմոզմոզով կը չօշափէ նաեւ կարս — Արտահանի եւ Նեղուցներու խնդիրը: «Ռուսիա ի վիճակի է չատ ծանր ճնշում մը գործադրելու Թուրքիոյ վրայ որ մինակը չի կրնար անվերջ դէմ կենալ իր անհամեմատօրէն աւելի հզօր հարեւանին»:

Ի՞նչ խօսք որ Անգարա միշտ ուժ կ'առնէ Լոնտոնէն եւ Ուաշինկթընէն, հետզհետէ աւելի բարձր խօսելու համար:

Արդէն զարձեր է ախոյեան իրաւունքի եւ արդարութեան ...

Դեռ լրիւ չէ պատկերը :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ի ՊԼԻՍ ԶԱՐԳԱՑԵԼՈՑ

Սիրելի ընթերցողներ, անհրաժե՞շտ է տասնապատեակ մը չինել խնայելու համար ոչ միայն ձեր եւ մեր ժամանակը, այլեւ թերթին նեղ սիւնակները :

Այսպէս 1. կարճ կապել հրապարակային ցաւակցականները, մանաւանդ անոնք որ անհատական են: Երկտող նամակ աւելի մխիթարական պիտի ըլլար սգաւորին համար:

2. Համառօտել մահազդները, միայն մօտաւոր ազգականները թուելով, ինչպէս կ'ընեն Եւրոպացիները:

3. Հանդէսներու նկարագրութեան առեն չմոռնալ թէ թերթը միայն այսինչ քաղաքին կամ դիւղին չի պատկանիր :

4. Հանգանակութիւն մը եղած է ի նպաստ բարեսպատակ ձեռնարկի մը: Ո՞վ կը սպասէ որ իր մասնակցութիւնը անպատճառ յիշուի ընդհ· գումարին մէջ:

5. Հոգեւոր այցելութիւն եւ թղթակցութի՞ւն, չատ լաւ, բայց Հայոց ազգը պէտք ունի՞ դիտնալու թէ մինչեւ ո՛ւր կատքով էք գացեր, որո՛ւն տունը ճաշեր եւ քնացեր էք, կամ ո՛վ ձեզ ամէնէն աւելի է պատուեր :

6. Յօդուած կամ թղթակցութիւն կը դրէք, որքապրութիւնը վատահելով խմբագրին որ դուրդուրանքով կը դոէ, կը մաքրէ լեզուն, ոճը, ուղղագրութիւնը եւն·, բայց դոնէ մաքուր ղրեցէք:

7. Երբ հանդէսի մը նկարագրութիւնը կը դրէք, դուշացէք զանազան ազդեցութիւններէ եւ խրատներէ տպաւորութիւններէ :

8. Բարկանալ եւ մի մեղանչէք, երբ յօդուածի մը հրատարակութիւնը կ'ուշանայ, կամքէ անկախ պատճառներով:

9. Ինչո՞ւ դիտում տեսնել չատ անդամ այն քանի պարզ ալիքածալ մը [illegible] մը կամ սխալի մը համար :

10. Եւ վերջապէս ինչո՛ւ ամէն իրաւունք վերապահել իր անձին, իսկ ամէն պարտականութիւն դիմացինին : ՍՕՍԻ

Եգիպտոս կ'արտօնէ Հայերու ետդարձը

Անցեալ օր կարդ մը տեղեկութիւններ հաղորդած էինք Եգիպտոսի հայրենակիցներու ներդաղթի մասին:

Վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք թէ եգիպտական կառավարութիւնը կատարեալ պատրաստութիւն պիտի տայ այն Հայերուն որոնք կը փափաքին իրենց հայրենիքը երթալ, բայց անոնք այլեւս պիտի չընդունուին եգիպտական հողամասին վրայ: Այս յայտարարութիւնը եղած է Եգիպտոսի վարչապետին կողմէ, Խորհրդարանին բեմէն: Վարչապետը աւելցուցած է.— «Այն Հայերը որ Մ· Մութիւն երթալ կ'ուզեն, պէտք է դրաւորապէս հրաժարին եգիպտական հպատակութենէն, եթէ հպատակ եղած էին, ու ծախեն իրենց ստացուածքները » :

★ Եգիպտահայ Թեմական Համագումարին խորհրդակցութեան նիւթ դարձած է նաեւ ներդաղթողներու նիւթական վիճակը: Առաջնորդարանին մէջ կօշիկի հանդանակութենէն եւայլ նպատակով հաւաքուած դրամներէն՝ Գահիրէ եւ Ալեքսանդրիա՝ մօտ 20.000 ոսկին պիտի յատկացուի չքաւորներն ու անկարողները զգեստաւորելու եւ այլ պիտոյքներու:

Միմիայն Եգիպտոսէն ներդաղթողներու համար 60—70 հազար ոսկիի պէտք կայ, իբրեւ ճանապարհածախս եւայլն: Եգիպտահայը կը խորհի օգնել նաեւ քոյր դաղութներուն, որով նուազադոյն 90.000 ոսկի պէտք է հանգանակուի:

Ինչպէս դրած էինք, արձանագրուածներուն թիւը կը հասնի 14 հազարի, որոնց մօտաւորապէս 4000 հոգին ի վիճակի չեն իրենց ծախքերը հոգալու: Հաշիւ եղած է թէ 4000 հոգիին համար մօտաւորապէս 75 հազար ոսկի ծախս պիտի ըլլայ :

Համագումարին դիւանը կոչ կ'ուղղէ ժողովուրդին որպէսզի առաւելագոյն չափով մասնակցի հանգանակութեան :

Զակազիկի եկեղեցիին հարցը անդամ մը եւս դրաղեցուցած է համագումարը: Զակազիկի մէջ

ԱՄԵՐԻԿԱ ՊԻՏԻ ՍՊԱՌԱԶԻՆԷ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿԸ

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՃԱՌԸ ՄԵԾ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԳՈՐԾԵՑ ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Օրուան մեծագոյն դէպքն է նախագահ Թրումընի պատմական ճառը, որով կը պահանջէ խորհրդարանէն 400 մլիոն տոլարի (100 մլիոն սթերլին) վարկ մը բանալ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ: Ճառին ամփոփումը հաղորդած էինք երէկ, իսկ ամբողջութիւնը պիտի կարդաք Գ· եւ Դ· օրուան թիւերուն մէջ:

Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն թէ Մ· Նահանգներու կառավարութիւնը կը խորհի հոգալ մօտ 100 հազար յոյն զինուորներու հանդերձանքը եւ սպառազինութիւնը: Զինուորական պատուիրակութիւն մը պիտի երթայ Յունաստան, օգնելու համար բանակին վերակազմութեան: Աւ այժմ չեն խորհիր ամերիկեան զինուորներ եւս դրկել: Ամերիկացիներուն նպատակն է զօրացնել Յունաստանը, որպէսզի կարենայ ինքնաբաւ դառնալ եւ իր արժանի տեղը գրաւել Միացեալ Ազգերուն մէջ: Այս առթիւ պիտի առաջարկեն ընդհ· ներում չնորհել քաղաքական յանցաւորներուն եւ եկամուտի տուրք մը հաստատել:

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ԵՐԱԽՏԱՊԱՐՏ

Թուրքիոյ վարչապետը, Րչճէպ Փէքէր, եչօր պաշտօնական յայտարարութիւն մը ուղղեց մամուլին, նախագահ Թրումընի ճառին առթիւ: Յայտարարութիւնը կ'ըսէ թէ Մ· Նահանգները ըմբռնած են ամբողջ համաչխարհային կացութիւնը եւ թէ «ամերիկեան մեկուսացումը վերջ գտած է այլեւս». Թուրքիա խորապէս երախտապարտ է նախագահին յայտարարութեան համար: Վարչապետին կարծիքով այս ճառը կ'արտայայտէ Ամերիկայի հանրային կարծիքը, այնպիսի աստիճ մը երբ ապահովութիւնը հրատապ խնդիր մը դարձած է ամբողջ աշխարհի համար եւ որ եւ է խոովութիւն այլեւս չի կրնար միայն տեղական հարց մնալ Թրումընի ճառը կը հաստատէ այդ կարծիքը եւ յոյս կը ներշնչէ ամէնուն, թէ պիտի կրնայ պատուութիւնը պահել իր սեփական սահմաններուն մէջ: «Ինչպէս մատին մէջ բոյն դրած մանրէ մը կրնայ տարածուիլ ամբողջ մարմնին մէջ, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ մէջ պատահելիք խոովութիւն մըն ալ կրնայ ծաւալիլ»: Վարչապետը եզրակացնելով, աղաչարարեց, բերանացի :

— « Վնասակար է ըսել թէ զօրաւոր ենք, երբ իրապէս չենք »:

Յետոյ բացատրեց թէ Թուրքիոյ տնտեսական կացութեան ծանրութիւնը հետեւանք է մեծ բանակ մը պահելու ծախսերուն :

Յունաստանի մէջ ալ կառավարութիւնը եւ ժողովուրդը երախտագիտութեամբ լսեցին նախագահին ճառը, որուն մէկ պատճէնը Աթէնքի ամերիկեան դեսպանին միջոցաւ յանձնուած էր վարչապետ Մաքսիմոսի: Զախակողմեան թերթերը հետեւեալ խորագիրները չարած էին, ճառին հրատարակութեան առթիւ.— «Քարոզութիւն ամերիկեան աշխարհակալութեան», «Զինուած ազդային անկախութեան», «Նաւամատոյցներ Միջերկրականի ափերուն վրայ», «Նպատակաւոր զրգռութիւն Մ· Մութեան դէմ» եւն· : Այս առթիւ հրապարակային ժողովներ ալ դումարեցին:

Լոնտոնի մէջ ոչ միայն չատ դոհ են նախագահին ճառէն, այլեւ մասնաւորապէս կը չեշտեն թէ յայտնուած տեսակէտները համաձայն են բրիտանական տեսակէտներուն: Ըսել կ'ուզեն թէ Անգլիա այ այն կարծիքն ունի թէ կարգ մը կառավարութիւններ պարտադրուած են բռնի ուժով :

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԷՋ

Նախագահին ճառին անմիջապէս վերջը Մ· Նահանգներու պատերազմական, ծովային նախարարները եւ արտ· նախարարին օգնականը դարձեալ մամուլին, նախագահ Թրումընի ճառին առթիւ: Յայտարարութիւնը կ'ըսէ թէ Մ· Նահանգները ըմբռնած են ամբողջ համաչխարհային կացութիւնը եւ թէ «ամերիկեան մեկուսացումը վերջ գտած է այլեւս». Թուրքիա խորապէս երախտապարտ է նախագահին յայտարարութեան համար: Վարչապետին կարծիքով այս ճառը կ'արտայայտէ Ամերիկայի հանրային կարծիքը, այնպիսի աստիճ մը երբ ապահովութիւնը հրատապ խնդիր մը դարձած է ամբողջ աշխարհի համար եւ որ եւ է խոովութիւն այլեւս չի կրնար միայն տեղական հարց մնալ Թրումընի ճառը կը հաստատէ այդ կարծիքը եւ յոյս կը ներշնչէ ամէնուն, թէ պիտի կրնայ պատուութիւնը պահել իր սեփական սահմաններուն մէջ: «Ինչպէս մատին մէջ բոյն դրած մանրէ մը կրնայ տարածուիլ ամբողջ մարմնին մէջ, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ մէջ պատահելիք խոովութիւն մըն ալ կրնայ ծաւալիլ»: Վարչապետը եզրակացնելով, աղաչարարեց, բերանացի :

— « Վնասակար է ըսել թէ զօրաւոր ենք, երբ իրապէս չենք »:

Յետոյ բացատրեց թէ Թուրքիոյ տնտեսական կացութեան ծանրութիւնը հետեւանք է մեծ բանակ մը պահելու պարտաւորութեան :

Յունաստանի մէջ ալ կառավարութիւնը եւ ժողովուրդը երախտագիտութեամբ լսեցին նախագահին ճառը, որուն մէկ պատճէնը Աթէնքի ամերիկեան դեսպանին միջոցաւ յանձնուած էր վարչապետ Մաքսիմոսի: Զախակողմեան թերթերը հետեւեալ խորագիրները չարած էին, ճառին հրատարակութեան առթիւ.— «Քարոզութիւն ամերիկեան աշխարհակալութեան», «Զինուած ազդային անկախութեան», «Նաւամատոյցներ Միջերկրականի ափերուն վրայ», «Նպատակաւոր զրգռութիւն Մ· Մութեան դէմ» եւն· : Այս առթիւ հրապարակային ժողովներ ալ դումարեցին:

Լոնտոնի մէջ ոչ միայն չատ դոհ են նախագահին ճառէն, այլեւ մասնաւորապէս կը չեշտեն թէ յայտնուած տեսակէտները համաձայն են բրիտանական տեսակէտներուն: Ըսել կ'ուզեն թէ Անգլիա այ այն կարծիքն ունի թէ կարգ մը կառավարութիւններ պարտադրուած են բռնի ուժով :

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԷՋ

Նախագահին ճառին անմիջապէս վերջը Մ· Նահանգներու պատերազմական, ծովային նախարարները եւ արտ· նախարարին օգնականը դարձեալ մամուլին, նախագահ Թրումընի ճառին առթիւ: Յայտարարութիւնը կ'ըսէ թէ Մ· Նահանգները ըմբռնած են ամբողջ համաչխարհային կացութիւնը եւ թէ «ամերիկեան մեկուսացումը վերջ գտած է այլեւս». Թուրքիա խորապէս երախտապարտ է նախագահին յայտարարութեան համար: Վարչապետին կարծիքով այս ճառը կ'արտայայտէ Ամերիկայի հանրային կարծիքը, այնպիսի աստիճ մը երբ ապահովութիւնը հրատապ խնդիր մը դարձած է ամբողջ աշխարհի համար եւ որ եւ է խոովութիւն այլեւս չի կրնար միայն տեղական հարց մնալ Թրումընի ճառը կը հաստատէ այդ կարծիքը եւ յոյս կը ներշնչէ ամէնուն, թէ պիտի կրնայ պատուութիւնը պահել իր սեփական սահմաններուն մէջ: «Ինչպէս մատին մէջ բոյն դրած մանրէ մը կրնայ տարածուիլ ամբողջ մարմնին մէջ, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ մէջ պատահելիք խոովութիւն մըն ալ կրնայ ծաւալիլ»: Վարչապետը եզրակացնելով, աղաչարարեց, բերանացի :

— « Վնասակար է ըսել թէ զօրաւոր ենք, երբ իրապէս չենք »:

Յետոյ բացատրեց թէ Թուրքիոյ տնտեսական կացութեան ծանրութիւնը հետեւանք է մեծ բանակ մը պահելու պարտաւորութեան :

Յունաստանի մէջ ալ կառավարութիւնը եւ ժողովուրդը երախտագիտութեամբ լսեցին նախագահին ճառը, որուն մէկ պատճէնը Աթէնքի ամերիկեան դեսպանին միջոցաւ յանձնուած էր վարչապետ Մաքսիմոսի: Զախակողմեան թերթերը հետեւեալ խորագիրները չարած էին, ճառին հրատարակութեան առթիւ.— «Քարոզութիւն ամերիկեան աշխարհակալութեան», «Զինուած ազդային անկախութեան», «Նաւամատոյցներ Միջերկրականի ափերուն վրայ», «Նպատակաւոր զրգռութիւն Մ· Մութեան դէմ» եւն· : Այս առթիւ հրապարակային ժողովներ ալ դումարեցին:

Լոնտոնի մէջ ոչ միայն չատ դոհ են նախագահին ճառէն, այլեւ մասնաւորապէս կը չեշտեն թէ յայտնուած տեսակէտները համաձայն են բրիտանական տեսակէտներուն: Ըսել կ'ուզեն թէ Անգլիա այ այն կարծիքն ունի թէ կարգ մը կառավարութիւններ պարտադրուած են բռնի ուժով :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ներկայիս 9 տուն Հայեր կան, որոնց եօթը արձանագրուած են Հայաստան երթալու: Եկեղեցին երեսի վրայ կը մնայ: Որոշուած է ծախել Զալտինեանցին որոնք երկու տարի առաջ ուզած էին, բայց այն ատեն մերժուած էր:

ԹՈՒՐՔԻԱ՝ ԵՐԿՆ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

Համայնավարական խոստումները

Դեկտեմբեր 15էն 1947 Յունուար 31, մէկուկէս ամսուան ընթացքին՝ հանդիսատես դարձանք Րէճէպ Փէքէրի կառավարութեան բեմադրական նոր մէկ ընորհին, որուն տակ պարտկուած է — կարճ ու կտրուկ — ընդդիմադիր բոլոր տարրերը ահաբեկելու եւ հրապարակը մաքրագործելու յըստակ այլ թրքատիպ մտադրութիւնը :

Ընդծած ենք, բազմաթիւ առիթներով, թէ «համայնավարական պատուհաս»ի դէմ չղթայադերծուած պայքարը անխառն չէ, եւ մոլուցքը կը թելադրուի առաւելաբար Դեմոկրատները եւ ընդդիմադիր ծանօթ դէմքեր մրոտելու ռազմավարութենէն: Այս ճշմարտութիւնը թափանցիկ է այն երկարաստում զեկուցումին մէջ, զոր կատարեց Թուրքիոյ Ներքին գործավար Շիւքրիւ Սէօքմէն-սիւէր, Երեսփոխանի 29 Յունվ.ի նիստին մէջ, եւ որուն ամբողջական ընթերցումը բաւական լայն դաշտիար կուտայ մեզի «Հալք»ի արդի քաղաքականութեան չուրջ: Արդարեւ, — առանց մանուածապատ մանրամասնութեանց մէջ թաղուելու — , հետեւեալ հաստատումներուն կը յանդինք այդ հաշուետուութեան մաղումով :

Ա.— 1919—1946, քսանեւեօթը տարիներու ընթացքին, համայնավարները գործօն պայքարի լծուած են հանրապետական իշխանութիւններու դէմ, զայն տապալելու եւ հաստատելու համար պրոլետար կարգերը՝ «ընդ հովանեաւ Մորէդ-Միւթեհեն»: Զեմ արտայերը այդ հաստատը Սէօքմէնսիւէրի եւ ձեռք անցուած փաստաթուղթերը, որոնք կը կրեն առորագրութիւնը Թուրքիոյ Թիթոյին կամ Պուլկարիոյ Տիմիթրովին,— Տօքթ. Շէֆիք Հիւսնիւի: Հեռագրական գործակալութիւններն ու Թուրքիոյ մամուլը լայն տեղ տուաւ այդ վկայութիւններուն: «Թուրքիոյ Կոմունիստ կուսակցութիւնը», «ընկերվար», «պիւրոգրատական» կամ խաւտուտիկ այլ գլխարկներու տակ, կը ձգտէր Թուռնտուրել Թուրք հողագործ դասակարգը եւ ուսանողութիւնը, զայն ծառացնելու համար օրուան իշխանութեանց դէմ: Տարակոյս չկայ, որ Ներքին գործավարին վկայութիւններուն մեծ մասը հիմ ունի, ու կը պատկերացնէ, թերեւս չեշտուած գոյներով, համայնավար թրքինչուկներու գործունէութիւնը, Պոլսոյ, Անգարայի, Սամսունի, Էսքիշէհիրի եւայլ գլխաւոր նահանգներու մէջ:

Բ.— Համայնավարներու դատապրական նպատակներու յուսահատական մէկ անկիւնը կը կազմէր ընդդիմադիր բոլոր հոսանքներու դիզոհանքը ծառայեցնել գործիք՝ իրենց կործանը պատրաստելու :— Այս գլխաւոր առաջադրութեամբ,— կ'ընդգծէ Շիւքրիւ Սէօքմէնսիւէր, բոլշեւիկները փքոց ու փող գործած Դեմոկրատ կուսակցութեան պայքարներուն, քէներուն ու հակահարձ ելոյթներուն, բայց «չյաջողեցան զայն թակարդ ձգել, շնորհիւ դեմոկրատ պետերու արթնութեան»: «Տես իր զեկուցումը, 29-1-1947): Նոյն ներքին գործավարն էր սակայն, որ 1946 Յուլիսի 19ին, Հաթայի մէջ կը պոռար.— «Լաւ պէտք է գիտնաք, թէ դեմոկրատներու ազատութիւնը էէմալականներու ըմբռնած ազատութիւնը չէ : Բոսոր — կարմիր համայնավարներու ազատութիւնն է:— Որ թարգմանի՝ իսկական գերութիւնը: Երկիրը պիտի խեղդուի ստրկութեան մէջ, երբ այս խեղճերը անցնին իշխանութեան գլուխ: Ասոնց ականջը ի վարպատգամ փափաացողները թուրիին ոխերիմ թշնամիներն են: Երբ իրենց դիմակը վար առնէք, կը գտնէք մոլեգնած յովազներ, որոնք կ'ուզեն յարձակիլ եւ բզկտել»: Այսօր ոչ միայն կը լսէ այս թուրը, այլեւ «շնորհակալութիւն կը յայտնէ հրապարակաւ՝ դեմոկրատներուն», իրենց հաւատարմութեան եւ «արժանութեան» համար :

Այս վայրկեանիր անչուշտ անոր համար, որ մեղրին պիտի յաջորդէ թոյնը, ու «Հալք»ի խօսնակը պիտի փորձէ իրրեւ անխուսափելի խարանեւ երբեմնի Սպարապետը՝ Մարաջախտ Ֆէվզի Զաքմաք, եւ նախկին արտաքին նախարարներէն Տօքթ. Թէվֆիք Րիւշտիւ Արասը (Թուրքիոյ Թիթուլէսքուն), դանոնք ներկայացնելով իրրեւ գործօն ապակից համայնավարներուն :

Ըստ երեւոյթին, Հալքի «ռադմամարութիւնը կը ձգտի սեւ կատու ձգել Դեմոկրատ կուսակցութեան եւ Մարաջախտին միջեւ, մէկուն ծափ ու միւսին նախատինք չնորհելով: Եւ ոսկորն, կը թուի թէ պայար միտք չունի կծկուելու կամ չշմեռլու այս հարուածներուն տակ: Ընդհակառակն, իր համակիրներուն ուղղուած շրջաբերական-հրահանգով մը կը թելադրէ չսարսիլ Հալքի խուժանավարութիւններէն :

Գ.— Բացայայտ կը դառնայ, որ համայնավարական եռուն քարոզութիւն կատարուած է վարժարաններու մէջ, դիւղական կրթարաններէ մինչեւ Համալսարանները (Իսթանպուլ եւ Անգարա): Դարձեալ, Մարաջախտին իսկ վկայութեամբ կը հաստատուի, թէ կարմիրները ձու թափած են նաեւ բանակին մէջ:

Լրվանտինացած Հայերը

Ակէ առաջ լրվանտինացած Հայերու կարելի էր հանդիպիլ Պոլսոյ եւ Իզմիրի Հայոց որոշ դասակարգերուն մէջ միայն: Ներկայիս այդ կարգի Հայերու կարելի է հանդիպիլ քիչ մը բոլոր դաղութներուն մէջ: Լրվանտինացած Հայերու թիւը երթալով կը սուսարանայ վերջին տարիներս դաղութահայութեան մէջ:

Բացատրենք նախ թէ ի՞նչ պէտք է հասկնալ լրվանտինացած Հայ ըսելով: Լրվանտինացած Հայը տեսակ մը տիպ է, որ իր բարքերով եւ սովորութիւններով աւելի կը մօտենայ եւ կը նմանի Արեւելքի Լրվանտէն կոչուած տիպին: Ծանօթ է որ Լրվանտէն կը կոչուին այն կէս Եւրոպացիները որոնք մէկ երկու սերունդէ ի վեր Արեւելք բնակելով կէս մը Եւրոպացի, կէս մը Արեւելքցի եւ քիչ մը աշխարհաքաղաքացի են հոդեբանութիւնով եւ սովորութիւններով :

Լրվանտինացած Հայերը հայութենէ քիչ թէ շատ ուծացած՝ բաւական ապազդայնացած Հայեր են: Անոնք քիչ մը հայերէն դիտեն ու կը խօսին, կապուած են որոշ չափով Հայ Եկեղեցիին: Բայց իրենց ոդեկան, բարոյական եւ իմացական կապերը հայ ազգին հետ չափազանց Թոյլ են: Սովորաբար անտեղեակ են հայ ազգային անցեալին, պատմութեան եւ մշակոյթին եւ չեն ալ հետաքրքրուիր այդ բաներով: Հայրենասիրութիւն չունին եւ կամ ղգացումը իրենց մէջ շատ Թոյլ է, հայկական դեղարուեստը իրենց հոդիին չի խօսիր օրինակ եւ չեն հետաքրքրուիր հայութեան ոչ ներկայ յաւերով ո՛չ ալ ապագայի հոդերով :

Լրվանտինացած Հայերը օտար դպրոց եւ օտար կրթութիւն առած ըլլալով, սովորաբար աւելի կը սիրապետեն օտար լեզուներուն, քան հայերէնին: Ազգային տոհմային բարքերն ու աւանդութիւնները իրենց չեն խօսիր բնաւ: Աւելի դիրենք կը շահագրգռէ օտար միջազգային կեանքը քան հայկականը, աւելի ծանօթ են եւրոպական մշակոյթին եւ անկէ է որ կ'ախորժին առաւելապէս : Իրենց ճաշակն ու համակրութիւնները աւելի օտարին՝ եւ եւրոպականին կապուած են քան հայկականին :

Իրենց զաւակները բնաւ Հայու դպրոց չեն դրկեր եւ հակառակ են սովորաբար հայերի դասախաւթեան: Ինչ որ հայկական եւ ազգային է անոնք կը թերագնահատեն, կ'ախորժին ու կը շլանան եւրոպականէն միայն: Սովորաբար իրրեւ հայ չեշտուած կերպով պարտուղական ոգի եւ պարտուղական զաղափարներ կը ցուցադրեն: Բոլորովին մակերեսային ծանօթութիւն մը միայն ունին Հայկական Հարցին վերաբերեալ եւ հայ ազգային ոգորումները իրենց կամ անծանօթ են կամ զանոնք խստիւ կը պախարակեն: Անոնք իրենց հետաքրքրութեան սահմանը կ'որոշեն հայութեան ապագային մասին եւ բոլորովին անտարբեր են ազգապահպանումի հարցերու հանդէպ: Աւելին՝ անոնցմէ շատեր նոյնիսկ բացասական դիրք կը բռնեն այդ ուղղութիւնով: Մինչեւ անդամ անոնցմէ շատերը կ'արդարացնեն մեր ժողովուրդին զահիճներուն արարքները :

Ուրախաբար այդ Հայերը դուրկ են թէ ազգային եւ՛ ալ համամարդկային իդէալներէ : Ինչ որ զարմանալի չէ, քանզի նման իդէալները հայ վարժարաններէն եւ հայ շրջանակներէն կը սաացուին մեր նրականութեան մէջ:

Անոնք մէկմէկու հետ կ'ախորժին օտար եւրոպական լեզուով խօսիլ: Մինչ իրենց շրջանակներուն մէջ կամ տունը նախապատուութիւնը օտար լեզուին կուտան: Երբ կոտրտուած հայերէն կը խօսին էջը շատ Թուով Ֆրանսերէն կամ Թուրքերէն բառեր կը խառնեն: Շատեր այդ Հայերէն՝ օտար շրջանակներու մէջ իրենց հայութիւնը կը ծածկեն կամ կ'ամչնան Հայ ենք ըսելու: Ցաճախ անունը կը փոխեն, կամ մականունին վերջին եան վանկը կը կրճատեն որ հայ ըլլալնին չզխցուի :

Անոնցմէ շատերը երբ հայերէն չի դիտեն եւ կամ հայերէն խօսակցութիւն մը, ճառ մը կէս կատար հասկնան, տեսակ մը ինքնագոհութիւնով կարծէք, եւ առանց ամչնալու կը խոստովանին որ հայերէն լաւ չեն գիտեր: Մինչդեռ նոյն անձերը երբ ֆրանսերէն չգիտնան կ'ամչնան, իրենք զիրենք նեղուած դրութեան մէջ կը զգան :

Լրվանտինացած Հայերու ազգային դիտակցութիւնը շատ տկար է, իսկ ազգային ինքնասիրութիւնը դրեթէ չունին: Այդ պատճառով երբ հրապարակով տեղ մը հայութիւնը անարդուի, եւ կամ Թերթի մը մէջ Հայերը անիրաւ յարձակումի մը ենթարկուին, ո՛չ կը նեղուին, ո՛չ ալ ընդվզումի ոեւէ ժեստ ցոյց կուտան :

Իրենց սիրած եւրոպական ազգը երբ դժբախտութեան մը կամ անիրաւ յարձակումի մը ենթարկուի, կը վրդովուին ու կ'ընդվզին: Իսկ Թէ որ հայութիւնը նման կացութեան մը ենթարկուի անհոդու անտարբեր իրենց ուսերնին Թօթուեն եւ կամ հայութեան ճակատագիրը այդպէս է կ'ըսեն անհոդ կերդով ու կ'անցնին :

Հայ ժողովուրդին ֆէերութիւններուն կամ հրեշին բարքերու ոտեղ չայտնաբերումներուն հանդէպ անոնք խիստ քննադատական մինչեւ իսկ ծաղրական դիրք կը բռնեն: Իսկ սովորաբար մեր պահանջութիւնները կը չափազանցեն եւ խոչորացոյցով կը դիտեն: Իսկ իրենց համակրած եւրոպացի ազգին Թերութիւններն ու բարքերու ոտեղ կոդմերը կը չգտնան արդարացնել եւ կամ չքմեղանքներ ընել:

Այս բոլոր յատկութիւններով լրվանտինացած Հայը կը ներկայանայ բացասական ոլով մը Հայութեան ծոցին մէջ, մեծ չափով ապազդայնացած : Այս Հայերը ի հարկէ բոլորը նոյնկազապարի մէջ չեն մտներ եւ նոյն աստիճանի վրայ չեն գտնուիր : Կարելի է մօտաւորապէս երեք չափ ընդունել, ա) բոլորովին լրվանտինացածները, բ) կէս մը լրվանտինացածները եւ գ) քիչ լրվանտինացած :

Այս վերջին երկու աստիճանի պատկանողները չատեր, հիւրընկալուած են եւ կ'ընդունուին յաճախ ազգային մարմիններէն ներս, իրրեւ անդամ կամ ժողովական: Պատճա՞ռը, որովհետեւ դրամի տէր են եւ կամ նիւթական դիրքի մը հասած են: Մեր կարծիքով սխալ մըն է անոնց ազդային ժողովներուն մէջ աթոռ տալը : Ինչպէս որ նկելի չէ պատերազմի ատեն պարտուղական ոգիով զօրավար մը ճակատ ղրկել, կամ պարտուղական մէկը նախարար ընտրել, նոյնպէս սխալ է ազգային գործերու ղեկը յանձնել նման հոդեբանութիւնով մարդոց :

(Հ. Կոչնակ)

ՏՕՔԹ. Գ. ԱՄԱՏԵԱՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԳԻՏՈՒՆՆԵՐԸ հետզհետէ կը դերազանցեն իրենց օտար պաշտօնակիցները, համաձայն Սթաթիսթիան մրցանակի յանձնաժողովի նախագահին՝ Ա. Ն. Նեմեյանովի յայտարարութեան : Ցանձնաժողովին կողմէ քննուած 528 գործերէն 140ը զուտ գիւտութիւն են, 388ը գիւտեր :

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ՀՐԵՇՏԵՐՈՒՆ Թիւը այժմ կը հաշուէն 90—100.000 : Ամերիկեան յանձնախումբ մը աւելի քան 8 միլիոն տոլար պիտի ծախսէ, ուսուելիք, հաղուստ եւ ղեղ հասցնելու համար այս մնացորդներուն :

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԻ ամէնէն նշանաւոր տպագրութեան (Կութէնպէրկ 1455) մէկ օրինակը ծախուեցաւ Լոնտոնի մէջ, 22.000 սթերլինի : Կը բաղկանայ 324 Թերթէ : 1884ին գնուած էր 600 սթերլինի : Ուրիշ օրինակ մը ծախուած է Ամերիկայի մէջ 21.000 սթերլինի :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՆԳՐՈՒՄԱՆ (քերթուածներ), գրեց՝ Դաւիթ Շահլամեան, Գահիրէ, 1947 : Գին 4 շիլին : Հասցէ՝ — P. O. Box 327, Caire (Egypte).

ԵՐԳԻՄԱՆԻ

Պոլիսը եւ Պոլսեցին

«Ծառայ»ի 8 Մարտ, չարաթ օրուան թիւին մէջ կարդացի Բեթայի Ս. Երրորդութեան անտուկը պարարտացնող չէնքին վարձակալութիւնը Թուրքի մը:

Բեթայի հայ լայֆ՝ աւելի ճիշտ պիտի ըլլայ ըսել, Հայուն երեսը ճերմկցնող այդ տիպար հաստատութիւնը, որուն հիմնադիրը՝ Մկրտիչ Թոզլաքեանն, Սքլաւնտիտ անունով մկրտած էր որ, իբրեւ մխիթարեան մայրաքաղաքին մէջ, իբր ճոխ սրահ, ճաշակաւոր ճաշարան, մաքուր ապաստարիութիւն եւ հատընտիր յաճախորդ ունեցող վայր:

Հոս է որ Պոլսոյ արուարձաններու երիտասարդութիւնը կուգայ բաժին, դատաստանի պատկերի պէս, ցուցափեղկերուն առջեւ, կատաբեան endimanché, ծամծմելով պուիշը ու փապաճի, իբր սխտրժելի կիրակնօրեայ ...passe temps:

Քանի եւ հինդ տարիներ անցած են թէեւ, սակայն եւ այնպէս երեւակայութիւնս բաւական սուր է յիշելու համար Այա Սոֆիայի մինարէները, Հանրային Պարտքի Վարչութեան հսկայ չէնքը՝ ուր անցուցած եմ կեանքիս ծաղիկ ի քիչն տարիները, ամբողջ քանեւուտ զարուններ: Կը յիշեմ Պանք Օթօմանի եւ Ռէժիի զոյգ չէնքերը, քով քովի, Ռատիւա Տուտիւա եւ որոնցմէ մէկէն դուրս կու գար դեղին ոսկին, իսկ միւսէն՝ դեղնորակ նիֆոքինը: Կը յիշեմ կամուրջը, Շերքէթի չոգենաւերը, Վոսփորը վերջապէս, որուն համար հինդ հարիւր հոգինոց քաղաքացիս բանակ մը այսօր քրտինք կը թափէ կանաչ սեղանին չուրջ որպէսզի մուրքը ջարդ ու փշուր չըլլայ մահիկը, հաչտարար ելլ մը գտնուի ու Սեւ Ծովու ջուրերը հանդարտօրէն անցնին Նեդուցներէն, Միջերկրական թափելու համար:

Իմացայ որ մասնաւոր չոգենաւ մը ամիսը երկու անգամ կ'երթեւեկէ Պոլսոյ եւ Մարսիլիոյ միջեւ, փոխադրելով ճամբորդներ, փոխան ապրանքի, որ իր պահառութեամբ կը փայլի երկու մեկնակէտերուն մէջն ալ:

Մարսիլիան՝ Ֆրանսայի այդ վաճառաշահ քաղաքը սկսած են, կ'ըսուի, ոտղել Սաքարիայի հեղոսին երկրպագու ճամբորդները, Հայը ակամայ, իսկ Թուրքը կամայ:

Շատ երկար չտեւեց պարմանքս, այս բարեպատեհ յուրին ճամբորդելու համար: Փարիզը թէեւ իրրեւ մայրաքաղաք աշխարհի երրորդը կը համարուի մեծութեան տեսակէտով, չեմ գիտեր ինչ մը ունի իրրեւ յատկանիշ, որ չատ դիւրին է մէկու մը համար հանդիպիլ ծանօթի մը, ճանչուորի մը եւ կամ հայրենակիցի մը, ըլլայ վաղուցը, ըլլայ դբօսատեղիներու մէջ, հոս հոն, ուր ալ ըլլայ աչքը իր տեսողութենէն չվրիպեցներ երբեք: Զարմանալի թող չթուի եթէ ըսեմ թէ, ո'եւէ ճամբորդ երբ Փարիզ կուգայ, ինքզինքը կը մատնէ իբրեւ օտար, այնպիսի ձեւերով, քալուածքով, նայուածքով որ անմիջապէսկը խորհես ու կը համոզուիս թէ՝ տեղական ապրանք չէ այդ մէկը:

Բախտը բերաւ որ անցեալ օր հայաշատ թաղին՝ Սէն Միշէլի պողոտային վրայ հանդիպիմ հին բարեկամի մը որ տարտամ դնացքով, տպուս, նայուածքով, դէմս ելաւ: Հայ մը Պոլիսէն:

Բարեկամական հին տեսարկները, յիշատակները քրքրելէ վերջ, երբ կարգը եկաւ քիչ մը տեղեկութիւն քաղել այնտեղի ներկայ կացութեան վրայօք, երբ դեռ մեր տուրճերուն դաւթները չէին պաղած, հարցուցի՝

— Ի՞նչ կը խորհի պոլսահայ ժողովուրդը ներդաղթի մասին. յօժա՞ր է, տրամադի՞ր է մեկնելու, երբ առիթը ներկայանայ:

— Եղբայր, սա պէտք է դիտնաք որ, Պոլսեցիքս ո'եւէ դանդաղ չունինք եւ հարկ անհրաժեշտ չենք տեսներ մեկնիլ: Հոն ամէն բան առատ է, կեր, արբ եւ ուրախ լեր, աչքիդ վրայ չունք կայ, ըսող չկայ, վատակէ, տուրքերդ տուր եւ վայելէ այն բոլոր արդելքները որոնցմէ զրկուած էիր իրրեւ կեավուր:

— Բայց չես խորհիր բնաւ հայրենիքիդ վրայ, բանական չէ՞ որքան առատաձեռնք, տուժեցեալք, տորուկը եղանք տեղայիներուն, ըսի քիչ մը ազդասիրութիւնը հրահրելու համար:

— Ինչ կ'ըսես կոր, եղբայր: Հիմա անանկ ուղղաբարզ բաներ չկան, հաւասարութիւն է մեր եւ անոնց միջեւ, եղբայրս՝ Յակոբիկը, ամէն դիշեր պայ Ահմէտին առանն է, Ֆաթմայիին հետ թուղթ կը խաղան, տղաս ամէն կիրակի տանսիոնի կ'երթայ Նազիմէին, Ասլիէին հետ պարելու: Այս տարի զրեթէ ամէն կիրակի Մաքքրիլլուզ ծով մբանք Սիւլէյմանին ընտանիքին հետ: Խորութիւն չկայ, ամէն մարդ տղատ է իր ուզածին հետ կենակցելու, մինակ սղութիւն կայ, եւ չափազանցուած տուրքեր...:

— Ըսել է այդ բոլոր թուածներդ պատճառ են որպէսզի չմեկնիս դէպի Հայաստան: Ֆաթմայիին հետ ծով մտնալդ արդե՞լք է արդեօք Հայրենիք մտնելուդ, քանի դեռ ժամանակ ունիս արձանագրուելու, կ'ըսեմ կէս-Տաճիկ այդ Հայուն որ Ֆրանքին անկումէն օգտուելով Փարիզ եկած է՝ թերեւս իր «տեսակէտները» քշելու:

Եւ ահա ինչու, այս կարգի մարդոց համար չէ Ներդաղթի ազգային կոչը:

Մինչեւ հիմա Հայ-Հառամներ կային, առանց վրայ աւելցած են Հայ-Տաճիկները:

ԼԻՒՍ.

Վճռած ենք պահպանել

ՏԻԳԻՆ.— Ընդվզումը, որ կուգայ մեր չարքերէն, դուր չէ: Մինչեւ հիմա լուռ էինք չատ մը քաութեան ու բանսարկութեան, սակայն, մեր դիմացի «ճակատ»էն եկած նոր ու դարչելի պարագաներին՝ կը պատասխանենք միաձայն ու կորովի:

Պէտք է դիտնան բոլոր անոնք, որ այս օրերուն փղոց իջած են սեւեռելու եւ ի հարկին հարուածելու Դաշնակցութիւնը՝ թէ պիտի չնահանջենք, եւ ամուր բռնած իրենց ներկուած օձիքէն՝ պիտի ցնցենք ու ջաղաքենք միասմամբ,— թէ ձեղի տրուած չէ տեմնել Դաշնակցութեան փլուզումը:

«Պետական» կոչուած «լիպօր»ները չեն որ, պիտի փոխեն պատմութեան ընթացքը, եւ Դաշնակցութիւնը ներկայացնեն իրրեւ «հայրենադաւ», թշնամի կամ ... հակահայաստանեան: Կը ճանչենանք մեր «դիմաց»ի պատին տակ կանղնած մարդոց ամբողջ էութիւնը, իրենց «դաղափարական» պզտոր աղբիւրը, որուն ջուրերը եղած են միշտ դաղջ:

Այդ ո՞վքեր են որ, Դաշնակցութեան չափ ա-րիւն ու զոհեր տուած են մեր հայրենիքին:

Այդ ովքե՞ր են որ արդի Հայաստանի հողերուն համար կուրծք տուած են Թուրքին ու Թաթարին, Ռուսին կամ Քիւրտին: Մոռցա՞ծ էք Այն օրերուն երբ կարմիր դինուորները «դէպի տուն» կը վազէին՝ «մաւզէրիատ» Դաշնակիներն էին որ, կեցան հայրենի հողին վրայ ու քաջութեամբ պիտադրեցին Վէհիլպ փաշաներու ուժերուն:

Ո՞ւր էիք այն օրերուն, երբ հայ ժողովուրդը, անօթի ու ծարաւ, մեն-մենան, կենաց եւ մահու պայքար կը մղէր մեր «պանծալի» հայրենիքին համար, ի խնդիր սիրելի Երեւանին:

... Հայաստանի բոլոր թշնամիները անոնք են որ, նոյնիսկ այս օրերուն, միաբ կը պղտորեն, դատակարդերու կը վերածեն հայրենիքէն բռնի քշուած բազմութիւնները, որոնց սրտին մէջ հայրենատիրութիւնը աւելի բուռն է քան «սլեատկան» կոչուած գործակատարներու եւ հատարակ բախտախնդիրներու սեւ սրտերէն ներս:

Մենք վճռած ենք պահել, պահպանել Դաշնակցութեան դիմագիծը, անոր խռովալի անցեալը, հերոսական մաքառումներու անվհերութիւնը: Մենք կը քալենք մեր ճամբով — ազատ ու հեղոսական, սիրելով մեր հայրենիքը, անոր հողն ու ջուրը:

Հ. Ց. Դ.-ԿՈՄԻՏԷ

Ց. Գ.— Իրրեւ գործնական պատասխան՝ Հ. Ց. Դ. «Ծառայ»ին կը ղրկենք 5000 ֆրանք:

ԶՈՒԻՑԵՐԻՈՑ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀՈԳԵՐԸ

Զուիցերիական դրամը յանկարծական անկում մը ունեցաւ անցած չարթու: Կարդ մը երկիրներու ազատ չուկայի դանձատոմսերու դիները բարձրացան: Անդլիականը տասը զուիցերիական ֆրանքէն բարձրացաւ տասնմէկի: Նոյնը եւ Նիւ Եորքի հրապարակին վրայ:

Ուրիշ երկիրներու նման Զուիցերիոյ մէջ ալ գոյութիւն ունի ֆրանքի ազատ եւ հակակշիռի ենթակայ դրութիւն մը՝ հրապարակի վրայ:

Կացութեան առաջքն առնելու համար Զուիցերիոյ ազգ. դրամատունը սկսաւ դնել տոլար, անդլ. ոսկի եւ ուրիշ արժեատոմսեր, ոսկին 17.35 արժէքով: Կը կարծուի թէ դրամական այս անկումը հետեւանք է իր առեւտրական յարաբերութիւններու կշիռքին, այսինքն երկրին ներքաղաքներու եւ արտաքինները տարբերութեան: Ածուխի, պղպեղի, քարիւղի եւ ուրիշ հում նիւթերու համար կատարած ներածումներուն գումարը 1946ին եղած է 3427 միլիոն ֆր. մինչդեռ արտածումները դանձած է միայն 2675 միլիոն:

Կառավարութեան դլխաւոր մտահոգութիւնն է ուրեմն հում նիւթեր ճարել: Առանց այդ նիւթերուն, երկիրը չի կրնար իր ճարտարարուեստը պաղպաղնել: Դրամական տաղնապը պիտի մնայ անլոյծ:

Ֆրանքին անկումին ուրիշ պատճառ կը համարուի նաեւ Ֆրանս. Ֆրանքին սեւ չուկայի ծախուելուն առժամեայ դադրիլը:

Բայց բոլոր այս տնտեսական եւ ճարտարարուեստական դժուարութիւններուն դլխաւոր պատճառն է աշխատաւոր ձեռքերու պակասն ածուխի արտադրութեան համար: Այս առթիւ աւետաբերյուր մը Մ. Նահանդներէն,— անոնք հնարած են ածխահան նոր մեքենայ մը որ չիսուն հանքադործի դեր պիտի կատարէ:

Այստեղ սակայն ուրիշ խնդիր մը կը ցցէ իր դլուխը: Ի՞նչ պիտի ընեն հանքադործները,— պիտի երթան անդործներու չարքերը խտացնել....

Սկաուտական ցերեկոյթ

Հայ Աբիւրու Միութեան Փարիզի շրջանի սկաուտներուն, երէցներուն եւ դայլիկներուն 16րդ տարեկան ցերեկոյթը տեղի ունեցաւ անցեալ կիրակի կէսօրէ վերջ, Salle de la Chimie-ի մէջ, մասնակցութեամբ Ֆրանսական եւ օտար սկաուտական միութեանց:

Հանդէսը բացուեցաւ որոշեալ ժամուն Marseillaise-ով ու «Մակիր Ազատ իմ հայրենիք»ով, որ յանկայս երդուեցաւ բեմին վրայ չարուած սկաուտներէն՝ դեկավարութեամբ Փ. Փանոսեանի: Ճիւաղ խմբապետ Ն. Պօյաճեան քանի մը խօսքով շնորհակալութիւն յայտնեց ներկայ բազմութեան եւ անոր ներդաղմատութիւնը խնդրեց, պատահական թերութիւններու համար, որոնք կրնան տեղի ունենալ այս տեսակ հանդէսներու մէջ: Այս քանի մը խօսքերուն յաջորդեց, թատերական փոքր ներկայացում մը «Պլուտոնի նաւաբեկեալները»: Դեբախատար սկաուտները յաջողութեամբ եւ ճարպիկութեամբ կատարեցին իրենց դերերը: Այս բարոյալից ներկայացումէն ամբիջապէս վերջ Հայ Աբիւրներու փնդհ. պետ՝ Տօքթ. Գուրդէն Մեծատուրեան քեմ դալով՝ նախ կարդաց Անդլիայէն, եւ դիպատոսէն, Պելճիքայէն եւ Մարսիլիայէն եկած հեռադիրներն ու նամակները, որոնք սրտանց կը շնորհաւորէին Հայ Աբիւրներու կեդրոնը իր տարած անխոնջ աշխատանքին համար, եւ անկեղծօրէն կը մաղթէին աւելի լայն յաջողութիւններ ապագայի համար: Լոնտոնի միջազդային սկաուտական դրասենեակի պատասխանատու վարիչ M. Wilson իր նամակով ներողութիւն կը խնդրէր որ չէր կրցած այդ օրը ներկայ ըլլալ, հակառակ իր փափաքին, եւ ժամադրութիւն կուտար մօտ ապրիլին (ճէնպորի) մէջ տեսնուելու: Ընդհ. պետը խօսքն ուղղելով ներկաներուն, մասնաւոր շնորհակալութիւն յայտնեց մասնակցող օտար հիւրերուն, օրուան նախագահ Marc Sagnier-ի որ հակառակ իր առողջական փափուկ վիճակին եկած էր մասնակցելու իր շատ սիրած հայ սկաուտներու հանդէսին, մինչպէս զրած է սկիզբէն ի վեր, մինչպէս նաեւ ծնողներուն եւ բարեկամներուն որոնք մեծ թիւով լեցուցած էին սրահը, միշտ աջակցելով սկաուտական դաւանանքով, եւ անոր ծրագրով, համաձայն միջազդային օրէնքներուն: Հանդէսի վերջին մասը կը կազմէր մեծ բանակումի կրակը, որու ընթացքին եղան խաղեր, պարեր ու երդեր: Մ. Փանոսեան եւ Գ. Պաղտասարեան մեծ յաջողութեամբ պարեցին, մին հնդկական պարը, միւսն ալ կովկասեանը, որոնք իր երկար ծափերով գնահատեց ճկուն պարողները: Սկաուտներու եւ դայլիկներու կողմէ երդուեցան Ֆրանսերէն եւ Հայերէն երդեր, հանդոյք պատճառելով ներկաներուն: Ամենդավառ ծափերով սրահը լեցուեցաւ, երբ սկաուտ պատանի մը՝ եղուարդ ճէնպազեան շատ յստակ առոդանութեամբ, քան մը որ կը պակսի առ հասարակ հոս մեծցողներուն եւ խոր յուդումով արտասանեց Սիամանթոյի Ափ մը մոխիրը, ապրեցնելով մեղ բոլորս:

Թղթակից

Նոր միջադէպ Ազգ. ժողովին մէջ

Հնդկաչինի հարցին քննութեան առթիւ, Եշ. օր երրորդ անդամն ըլլալով ընդհատուեցաւ Ազգ. ժողովին նիստը, իբրեւ հետեւանք բուռն միջադէպի մը: Փոխորը պայթեցաւ երբ նախկին վարչապետ Փոլ Ռէյնօ կը պարզէր Հնդկաչինի ազգայնականներուն գործած վայրագութիւնները: «Ես կը ճանչնամ երեք Ֆրանսացիներ որոնց սպանութիւնը հրամայուած էր Աննամցի բարձր պաշտօնատարի մը կողմէ»: Ասոր վրայ աջակողմեան երեսփոխանները իրենց տեղէն ցատկելով եւ ունկնդիրներու ամպհեռոը մատնանշելով պոռացին.— «Վայրագութիւնները հրամայող պաշտօնեայ կը գտնուի այս տեղ, Ազգ. ժողովին մէջ»:Եւ ահա մարտակոչ մը.

— Դուռները փակեցէք, ձերբակալեցէք ...

Ակնարկը ուղղուած էր Հնդկաչինի ներկայացուցիչներէն մէկուն, որ կը հետեւէր վիճաբանութեանց: Համայնավարները զայրոյթ յայտնեցին աջակողմեաններու դէմ եւ քիչ մնաց իրար պիտի ծեծէին, ինչպէս երեքշաբթի օր: Նախագահը անմիջապէս փակեց նիստը,չարը խափանելու համար:

Երբ նիստը վերսկսաւ եւ Պ. Ռէյնօ չարունակեց իր ճառը, 187 համայնավար երեսփոխանները ձգեցին դուրս ելան: Երբ վերադարձան, Ռէյնօ վերջացուցած էր: Վարչապետը խոստացաւ քննել ամբաստանուած Աննամցի պաշտօնատարին խնդիրը:

Ինչպէս դիտել կուտան անդլեամերիկեան թերթերը, այս նոր միջադէպն ալ կ'ապացուցանէ թէ կիրքերը չափազանց լարուած են աջ եւ ձախ հոսանքներուն միջեւ, ինչ որ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ ամէնուն:

Նիստը փակուած առեն, լուտանքներ եւ բռունցքներ կը փոխանակուէին երբանգքներուն մէջ: Արմատականները եւ ժողովրդականներն ամբամ իրարու դէմ ելած էին: Միայն ընկերվարականները պահեցին իրենց պաղարիւնը: Զրոյցի մը համաձայն երեսփոխան Փիէռ Անտռէ, որ իրրեւ դասալիք ամբաստանած էր Մորիս Թորէզը, ծեծ պիտի ուտէր Ազգ. ժողովի երբանգքներուն մէջ, նախկին կոմմարտիկի կողմէ, բայց ուրիշ երեսփոխան մը միջամտեց: Այս դէպքերը եթէ չարունակուին, կրնան վտանգաւոր դառնալ, եթէ կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք չառնէ:

Մեծարը միշտ կը վիճին.

Զորս Մեծերու Եշ. օրուան նիստին մէջ, Պ. Պէվին ամբաստանեց Մ. Մոլոթիւնը թէ ականաւորներուն կը դործածէ ռուսական չրջանին մէջ: Իր տեղեկութեանց համաձայն, 40 նախկին բարձրաստիճան Նացիներ կարեւոր պաշտօններու կոչուած են Գերմանիոյ խորհրդային չրջանին մէջ: Պ. Պէվին միայն հինդ անուններ յայտնեց, սակայն թէ կը սահմանափակէ ցանկը, չհանդարտութիւն համար Դաշակիցներուն միութիւնը: Մ. Նահանդներու արտաքին նախարարը, գօր. Մարշըլ եւս դանդատներ յայտնելով, միօրինակ ծրագիր մը ներկայացուց, Նացիները մաքրագործելու համար Գերմանիոյ չորս չրջաններուն մէջ: Զորս Նախարարներն ալ հաւանեցան այս ծրագրին: Այս առթիւ Զօր. Մարշըլ յայտարարութիւն մը կարդաց, որուն համաձայն 12 միլիոն Գերմաններ արձանագրուած են ամերիկեան չրջանին մէջ, քննութեան համար, 200.000 հոգի դատուած, 370.000 հոգի պաշտօնանկ եղած են:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՒՐԻՈՑ վարչապետը յայտարարեց թէ ամերիկեան ընկերութիւն մը արտօնութիւն խնդրած է աչխարհիմնահեծ նաւթուղին չինելուսուրիան հողին վրայ: Եթէ նոր պայմաններ չառաջարկուին, բանակցութիւնները պիտի չվերսկսին:

ԹՂԹԱԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԳՈՒՄԱՐԸ հասած է 747.921.000.000 ֆրանքի, 12.229.000.000 ֆրանքի նոր թուղթեր չրջաբերութեան հանուած ըլլալով:

ՊԵԼՃԻՈՑ նոր գահլիճին կազմութիւնը յանձնուեցաւ նախորդ վարչապետին՝ Պ. Սփաքի (ընկերվարական):

ՄԱՄՈՒԼԻ աչխատաւորներու վէճը կարգադրելու համար, վարչապետը իրաւարար նշանակեց Պ. Փիէռ Պլօքը, որ դործի ձեռնարկած է արդէն:

ՊԱՂՏԱՏԻՆ թուրք թերթերու կը գրեն թէ ամբողջ Իրաքի մէջ 1515 համայնավարներ կային որոնք բոլորն ալ ձերբակալուած են: Ասոնց 1092ը Հրեաներ են, 231ը մահմետականներ, 192ը Հայեր: Նոյն աղբիւրին համաձայն իրենց նպատակն է եղեր Իրաքի մէջ հաստատել երեք հանրապետութիւններ.— 1. Իրաքեւարարական.— 2. Իրաքեւ քրտական.— 3. Իրաք-ասորա-Հայկական? :

ՄԱԼԱԹԻՈՑ կրթ. ընկերութեան Ֆրանսայի Շրջ. գործադիր մարմինը սգալով Հայրենակից արուեստագէտ ՍԱՐԳԻՍ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆի դառնապէտ մահը, իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ տիկնոջ եւ բոլոր պարագաներուն:

Հ. Մ. Ը. Մ. Ը ՄԱՐՍԷՒԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի 16 Մարտ Հ. Մ. Ը. Մ. ը պիտի ունենայ իր ախոյեանական մրցումը Provençalի խումբին դէմ, իրենց դաշտին վրայ: Մենք նոր խաղացողներ առած են, այնպէս որ մեր տղաքը պէտք է շատ ուշադրութեամբ չարժին յաղթութիւնը առաջուց չահուած չնկատեն:

Մրցավայրը երթալու համար առնել 70 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Provençal (Madrague Ville(:

Վ. Շ.

ԼԻՈՆ-ՏԷՍԻՆ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը վաղը, կիրակի, իր սեփական դաշտին վրայ պիտի կատարէ 13րդ ախոյենական մրցումը: Հասոյթը՝ Ներքաղթի Ֆոնտին: Փութացէք խրախուսել մարդկնեղու ձեռնարկը:

ՄՄԲ.— Մարսէյլի, Լիոն-Տէսինի, վալանսի եւն. մարզական թղթակցութիւնները պէտք է մեր ձեռքը հասած ըլլան ամէնէն ուշը Զորեքշաբթի, որպէսզի միւս շաբթուան չմնան:

ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՐՏ 16ԻՆ SALLE GAVEAU
ԺԱՄԸ 17.30ԻՆ
TENOR
ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Տոմսերը կը ծախուին հետեւեալ դրավաճառներուն մօտ: Հրանտ Սամուէլ 51 rue Monsieur le Prince, Մկրտիչ Պարսամեան 46 rue Richer (9), Հրանտ Բալուեան 43 rue Richer (9):

ՈՒՐԲԱԹ ԴԻՇԵՐ 21 ՄԱՐՏ ԺԱՄԸ 8.30ԻՆ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ
Հայ Թատերդրութեան մեծ վարպետին Ա. ՇԻՐՎԱՆԶԱՏԻ գլուխ գործոցը՝

"ՆԱՄՈՒՍ,,Ը

Ինամուած բեմադրութիւն, մասնակցութեամբ Ա. ԳՄԲԻՔԵԱՆի, ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆի, Ս. ՄԱՔՈՒՈՒՏԵԱՆի, ՏԻՐՎԻՇԵԱՆի, Մ. ԱԶՆԱՒՈՒՐԵԱՆի, ՏԻԿԻՆ Բ. ԴԱՒԻԹԵԱՆի, Պ. ԱԼԹՈՒՆԵԱՆի եւ ուրիշներու, Théâtre d'Iéna, 10 Ave. d'Iéna, métro Iéna:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ.— Պարժոլէն (Var) Մարթա Գարաշեան կը վնտռէ Զարշամպա գաւառի Քապալաք գիւղէն Արմենակ Քոչկանեանը, որ 1918ին կը գտնուէր Պոլիս, Մասպիւղի որբանոցը: Տեղեկացնել Mme. Karachianի, Barjols (Var), France:

ՄԲՐԱՀԱՄԵԱՆ Արմենակ (Զալիբեկի), կը վնտռէ իր մօրեղբայրը՝ Սուքիասեան Զիվան Գեվոյի, ծնած 1918ին: Իմացնել Abrahamian A., 39 rue Kléber, Le-Zeil, (Ardèche):

ՍԱՀՈՒՆՅԻ Պօղոս Հըպոյեան (Պրէվանի հիւանդանոցէն) կը վնտռէ իր հայրենակիցները՝ Մկրտիչ Մեղրիկեան եւ Բէքարեան եղբարք: Մկրտիչը կը կարծուի Նիւ Եորք,իսկ Բէքարեանը Նոյնպէս Ամերիկա: Կը խնդրուի «Հայրենիք»ի մէջ արտատպել: Տեղեկացնել «Յառաջ»ի:

ԿԸ ՓՆՏՌԵՄ եղբայրս (Պրուսացի), բուն անունով Գրիգոր Գարագուզուեան, որ 1922էն իվեր կը գտնուի Ճունաստան:Ներկայ անունով Ղրիղօրի Ռափտիխս: Կը բնակէր հետեւեալներուն հետ, Խրիստաքի Ռափտիխս, քոյրը Պենելոպի, իսկ պղտիկ քոյրը Անկելիքի Ռափտիխս: Տեղեկացնել, Karageuzian, 5eme maison, No. 131 Cité France Rayonne Roanne, (Loire), France: Կը խնդրուի Ա.Բ.Ը.ի «Ազատ Օր»էն արտատպել:

ԿԸ ՓՆՏՌԻՒ Խաչիկ Սմասեան, Թոքաթի Զիֆթլիկ գիւղէն: Պատերազմէն առաջ կը գըտնուէր Սեյհանիկ (Ճունաստան): Տեղեկացնել H. Kharibian, Rue Peysonneau, Vienne ,Isère), France: Յատկապէս կը խնդրուի Ա.Բ.Ը.ի «Ազատ Օր»էն արտատպել:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ոտնիկ կաշիի վաճառատուն **Crepin եւ Tannerie:** Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փաֆֆազեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Առեւտրականներու եւ պատրաստ հագուստ շինողներուն

Ուշադրութեան

Ձեզի պէտք եղած ամէն կարգի նիւթերու համար, ինչպէս դերձան, ֆաուչու (elastic) եւ կրօկրէն, դիմեցէք՝

մասնագէտ տան մը, հետաքրքրեցէք կամ գրեցէք

M. MILEMIANի

4 rue Curie (Bicêtre) Seine, Tél. ITA. 08-55

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Վիչնի Հ. Ց. Դ. կոմիտէին ընդհ. ժողովը, Մարտ 16ին, կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Մուրատ ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶի Հ. Ց. Դ. «Նոստոմ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի ճիշդ ժամը 9.30: Կարեւոր օրակարգի լուծում եւ զեկուցում:

Հ. Ց. Դ. Իսիի Զաւարեան կոմիտէի ընկերական համակրական իրիկնոյքը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ազատի սրահին մէջ,4 rue de la Défense: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Մուտքը ազատ է: Մատչելի պիւֆէ:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները եւ կապոյտ Խաչի սանուհիները այս կիրակի առաւտեան ժամը 10ին: 137 rue Paul Bert: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՒԼ.— Հ. Ց. Դ. «Զամալեան» խումբի վարչութիւնը վիճաբանական ժողովի կը հրաւիրէ Պուլվար Օտտոյի, Վռամեան Ենթակոմիտէի, Նոր Սերունդի «Համազասպ» խումբի ընկեր ընկերուհիները ու կապոյտ Խաչի անդամուհիներն ու սանուհիները, այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8ին, 137 rue Paul Bertի սրահը:Օրակարգ ա)Նորընտիր վարչութեան ընտրութիւն: բ) Խնջոյք-թէյասեղանի հարց: գ) Ընթացիկ հարցեր: Ներկաներու թիւը օրինաւոր պիտի համարուի:

ՏԷՍԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսական ժողովը՝ այս կիրակի, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Կը դասախօսէ ընկեր Վ. Հիւսեան: Նիւթ՝ Վասպուրականի հերոսամարտը: Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները:

ՎՈՒԼԻՒՋ.— Հ. Ց. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի (16 Մարտ) կէս օրէն վերջ ժամը 2ին, Մոնֆալէ, ընկ. Քալիճի բնակարանը:

ՄԱՐՍԷՒԼ, ՊՈՒԼ. ՕՏՏՈՅԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Խաչիկեան» խումբի դասախօսութիւնը այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՊՈՄՈՆԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Քրիստափոր» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի, իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Սրահը բաց է ժամը 7.30ին (Ping, Pong, dames, echec, եւայլն): Երկուբին ալ պիտի խօսի Պ. Ստեփան Միքայէլեան: Նիւթ՝ Ռամկավարութիւն եւ Ցեղափոխութիւն:

ՄԱՐՍԷՒԼ.— Ընթ. ՄԱԼԱԹԻՈՑ հիմնարկութեան 20ամեակին առնչութեամբ, ապրիլ 7 երկուշաբթի կէսօրէ վերջ, Salons Longchampի մէջ: Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

Այրի Տիկին Ա. Թէրզեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Վ. Ասլիեան, Տէր եւ Տիկին Պ. Թէրզեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Նազարեան (Ամերիկա), Տիար Հանրի Թէրզեան (Ամերիկա), Տիար Աւետիս Թաշճեան, Տէր եւ Տիկին Շաւարշ Թաշճեան, Այրի Տիկին Եղիսաբէթ Թոթովեան եւ զաւակունք (Ամերիկա), Այրի Տիկին Ա. Էնէչեան եւ դուստրունք (Կ. Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Եղուարդ Արփիարեան եւ զաւակունք (Ամերիկա), Այրի Տիկին Զարուհի Տէօքմէճեան եւ զաւակունք (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Ց. Պարսամեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Վարդիկեան եւ զաւակունք (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Գ. Գալուստեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Ց. Հէքիմեան, Տէր եւ Տիկին Բ. Թաշօ եւ զաւակունք (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Վ. Եաղճեան չնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց, որոնք անձամբ եւ նամակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ աղգականին՝

ՏԻՒՐ ՄԻՀՐԱՆ Գ. ԹԷՐԶԵԱՆի

մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ 4մարտ, 1947, Մարսէյլ:

Laboratoire du Trocadéro
CRÈME DE BEAUTÉ
ROSE DE L'ILE DE FRANCE
Ապժանացած ծաւիօք մասնագէտներու գնահատանքին

Crèmeին գլխաւոր յատկութիւնն է սնուցանել մորթը եւ պահել անոր փափկութիւնն ու թարմութիւնը, արգիլելով եւ անհետացնելով կնճիռները: Կը դործածուի նաեւ ձեռքի ճեղքուածքներու եւ արեւին դէմ պաշտպանուելու:

Դիմել ուղղակի հաստատութեանս անձամբ ձրի խորհուրդ ստանալու համար (երկուշաբթի եւ շաբաթ օրերը) եւ նամակով:
20 Rue Scheffer, Paris (16), métro Trocadéro, Avè. Paul Doumer թլֆէն, Հեռ. **Klé. 26-49**
ինչպէս նաեւ գլխաւոր դեղարանը,
Grande Pharmacie de France
13 Place du Havre, Paris (Gare St. Lazareի մօտ)

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Dimanche 16 MARS 1947 Կիրակի 16 ՄԱՐՏ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4986-Նոր շրջան թիւ 595 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՄՏԱՑ»

Դպրոցական օրերէն մնացած անուն մըն է որ այս բառերը գրել կուտայ մեզի :

Արդարեւ, այդ օրերուն հրապարակին վրայ կը փայլէր հայերէնի դասագիրք մը, «Վարժութիւն Մանկանց» :

Ոչ հեղինակը կրնանք յիշել այսօր, ոչ ալ բովանդակութիւնը : Գիտենք որ կը յաւակնէր հայերէն սորվեցնել «ազդային մանկուտին» :

«Ցառաջ»ն ալ կ'ուզէ նոր էջ մը բանալ, այդ բացատրութիւնը յարմարցնելով իր հրապարին, — «Վարժութիւն մտաց» :

Պարզ խօսքով, փորձ մը պիտի կատարենք, չարժման մէջ դնելու համար միտքերը : Մղելու մեր ընթերցողներն ու բարեկամները որ մտածեն եւ արտայայտուին : Վարժուին դրի առնել իրենց մտածումները :

Բոլորովին նոր բան մը չէ որ կ'առաջարկենք : Տարիներէ ի վեր հայկական մամուլի ալ ունի «Ազատ բեմ» , «Նամակ խմբագրութեան», «Ընթերցողին սիւնակը» եւն. :

Այս բոլորը պատահական երեւոյթներ են : Եւ չատ կը տարբերին մեր առաջադրութենէն :

Մեր ուզածն է՝ տեւական եւ կենդանի բաժնի մը վերածել զայն : Արդիական հանգամանքով :

Անոնք որ կը հետեւին անդլեսաքսոն մամուլին, գիտեն թէ ինչ լայն տեղ կը բռնէ եւ ինչ մեծ դեր կը կատարէ այդ բաժինը,— «Նամակներ խմբագրին» կամ «Նամակատուփ» :

Այդ վերնագիրներուն տակ, ամէն օր կարճ նամակներ կ'երեւան ամէնէն ժողովրդական թեր - թէն մինչեւ ծանրաբարոյ «Թայմզ»ի էջերուն մէջ, օրուան խնդիրներու մասին :

Տեսակէտ : Կոչ : Որեւէ դիտողութիւն : Հակաճառութիւն : Նորութիւն մը : Օգտակար դիտելիք մը : Լրացուցիչ տեղեկութիւն մը՝ երբեմն հրատարակուած նիւթի մը մասին : Եւայլն :

Մէկ խօսքով՝ ինչ որ կապ ունի թերթին մէջ եղած հրատարակութեանց, օրուան դէպքերուն, անձի մը կամ դաղափարի մը հետ : Գրական, դիտական, քաղաքական, բանասիրական, լեզուական,— ինչ որ կ'ուզէք : Նոյնիսկ անդլերէն բառի մը ուղղագրութեան մասին :

Նամակագիրնե՞րը,— Հասարակ մահկանացուէն մինչեւ նախկին կամ ներկայ վարչապետը : Նախարարներ, դեսպաններ եւ ուրիշ ականաւոր անձեր : Գիտնական, բանաստեղծ, դրագէտ : Սափրիչ կամ դերձակ : Ո՛վ որ ըսելիք մը ունի :

Եւ բոլորն ալ ոչ միայն իրենց իսկական ատենադրութեամբ, այլ եւ հասցէներով : (Քիչ անդամ կը պատահի որ ծածկանուն ստորագրեն, նախապէս իրենց անունն ու հասցէն հաղորդելով խմբագրութեան) :

Թերթը միշտ կը յիշեցնէ, թէ կարծիքի ազատութիւնը յարդելով հանդերձ, խմբագիրը իրաւունք ունի կրճատումներ կատարելու, ի հարկին :

Ահա այս վարժութիւնն է որ կը թելադրենք մեր ընթերցողներուն :

Մտածել եւ գրել որեւէ ընթացիկ նիւթի մասին : Անշուշտ չատ կարճ (ամէն օր 8 — 10 եւ աւելի նամակներ միասին կ'երեւան անդլեսամերիկեան թերթերուն մէջ) :

Վարժութիւն չէ՞ մտածում մը, տեսակէտ մը բանաձեւել 10—20 տողի մէջ :

Օրն ի բուն կը խօսիք իրարու հետ : Ցաճախ պիտանի կարծիքներ կը յայտնէք որեւէ հանրային նիւթի մասին :

Ի՞նչ օգուտ, եթէ ձեր իմաստութեան դոհարները պիտի թաղին սրճարանի մը սեղաններուն վրայ կամ տունին չորս պատերուն մէջ :

Ա՛ռ գրիչը եւ փորձէ : Պիտի չէ որ դրոցբրոցի վկայական ունենաս :

Ինչ որ հասարակ ժողովուրդ կը կոչեն, յաճախ չատ աւելի արթուն է եւ իմաստուն, քան դոյդոյն ուսումնականները :

Մեր անմահ Մուրատը չէ՞ր որ կ'աղաղակէր, պատմական առիթով մը.

— Լերան Քիւրտը աւելի խելացի է քան Հոյոց կաթողիկոսը ...

Ո՛վ որ ըսելիք մը ունի եւ կ'ուզէ դրի առնել պարկեշտօրէն, առանց կիրքի եւ կանխակալ կարծիքներու, կրնայ դրել «Ցառաջ»ին :

Բացուած է բաժինը.— «Նամակներ «Ցառաջ»ին : Միջին չափը՝ նամակի թուղթի մը մէկ էջը : Ի հարկին երկուքը, նայելով նիւթին : Աւելին՝ կը դառնայ յօդուած :

Շ.

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

ԱՆԲՈՒԺԵԼԻ ԵՆՔ ...

Ահա նախադահ Թրումընի ճառը որ կ'աւետէ նիւթական խոշոր աջակցութիւն մը Թուրքիոյ :

Ու բոլորս մեր սրտին խորէն վրդովուած ենք : Ի՞նչպէս ժողովուրդներու ամէնէն ազատասէրը եւ ողորմածը ձեռք կ'երկարէ մեր դահիճին :

Անուղղայ մարդիկ ենք, ըսելիք չկայ : 1915էն ի վեր կրնա՞ք ցոյց տալ պետութիւն մը որ կռնակ դարձնէր Թուրքիոյ, իր գործած հրէշային, աննախընթաց ոճիրներուն համար :

Կրակը ինկած տեղը կը վառէ, կ'ըսեն : Թուրքիոյ կրակն ալ մեզ վառեց տունով տեղով, մամիկով ու մանուկով : Բայց որո՞ն մոքէն անցաւ սանկ թեթեւակի դոնէ պատժել յանցաւորը : Եղան անանկներ ալ, նոյնիսկ հայանուն մարդիկ, որոնք անոնցմէ ալ, նոյնիսկ հայանուն մարդիկ, որոնք զոհը դրին դահիճին տեղ, ու անոր եաթաղանը սրբեցին իրենց սոփեստ վարդապետութիւններով :

Հրաշագործ բառ մը կայ, ամէն մեղք մաքրելու բացառիկ յատկութեամբ օժտուած.— Դիւանագիտութի՛ւն :

Այո, դիւանագիտութիւնը կը ներչ ոճրագործին, կը սրբէ արիւնոտ ձեռքերը, թէմիզնման փնել կուտայ ծաղրածուին առջեւ : Եւ տակաւին ինչէ՛ր ինչէ՛ր կը պարակէ իր համայնակուլ եւ անյագուրդ անդունդին մէջ :

Մենք ենք միամիտը եւ գաղտնիքասպաշտը : Մեր թարմ վէրքերը միշտ կ'արիւնին Թրումընի ճառով, Պէվինի յայտարարութեամբ կամ ուրիշ Մեծերու ելոյթներով :

Եւ կամ ընդհակառակն մեր ոտքերը դեռնէն կը կորին, երբ անոնց մէկն ու մէկը սանկ անոյշ նայի մեր երեսին :

Զարմանալի չեն այս բոլորը, եթէ անդրադառնանք մենք մեզի, եւ տեսնենք թէ ի՛նչպէս սորված են դիւանագիտութիւն խաղալ ամէն մարդի մէջ : Ցաճախ անճարակ, պոչը դուրս ձգելով : Երբեմն ալ դիլետանտով ամէնէն դեռնաքարշ տեսակին :

ՍՕՍԻ

ՆԵՐԳԱՂԹ ԵՒ ԶԻՆԿԻԼԷՐՑԻՆԵՐԸ

ԱԼՖՕՐՎԻԼ.— Օրուան կենսական պահանջին՝ ներդաղթին առթիւ Զինկիլէրցիները եւս հայրենիքի չինարարութեան գործնապէս սատարելու եւ մեկնելու մտադրութեամբ, կիրակի օր ժողով գումարեցին, կարդ մը հայրենակիցներու նախաձեռնութեամբ, Պ. Մանուկ Փաշայեանի սրճարանը : Ներկայ էին յիսունի մօտ հայրենակիցներ, որոնք ունկնդրելէ վերջ երկու բանախօսներու կոչը, որոչեցին.—Ա. Ներդաղթի պաշտօն. մարմնին պարտականութիւնը դիւրացնելու համար, Ալֆորվիլի, Փարիզի եւ արուարձաններու մէջ բնակող միացեալ Զինկիլէրցի հայրենակիցներու մօտ հանդանակութեան ձեռնարկել եւ գոյացած դումարն ոչ ցանկը յանձնել տեղս ժամանող պատկանմարմնին :

Բ. 4 Փետր. 1934ին կազմուած Հայր. Միութեան գոյութիւնն այլեւս աւելորդ համարելով՝ լուծել եւ ունեցած պատրաստ դրամը յանձնել Ներդաղթի Ֆոնտին :

Ներկաներու բացարձակ մեծամասնութեամբ կազմուած եւ եօթը անձերէ բաղկացեալ առժամեայ յանձնախումբը իսկոյն աշխատանքի լծուելով, բոլորին սիրայօժար եւ առատաձեռն մասնակցութեամբ քանի մը վարկեանի մէջ իննսուն հազար (90.000) ֆրանք հաւաքուեցաւ :— Զ.

ՀԱՄԱՏԱՐԱԾ ողողումներու լուրեր կը հասնին Անգլիայէն, Գերմանիայէն, Իտալիայէն եւն. : Ֆրանսայի մէջ ալ ողողումները կը սպառնան մեծ աւերներ գործել հիւսիսային եւ հարաւային շրջաններուն մէջ :

ԳԵՐՄԱՆ ԳԵՐԻՆԵՐԸ հետզհետէ պիտի արձակուին Ֆրանսայի մէջ, ամիսը 20.000 հոգի, համաձայն Մ. Նահանգներուն հետ կնքուած կարգադրութեան մը որ պիտի գործադրուի ապրիլ 1էն սկսեալ : Ֆրանսացիները 440.000 կը հաշուեն մնացեալ գերիներուն թիւը, իսկ Ամերիկացիները 300 հազար պակաս կը դանեն : Այն գերիները որ կ'ուզեն Ֆրանսա մնալ իբրեւ ազատ բանուոր, միեւնոյն իրաւունքները պիտի վայելեն :

142 ՏԱՐԵԿԱՆ Ռուս մը, Վասիլի Սերգեւիչ, կ'ապրի Քըրկըղներու երկրին մէջ, քաջառողջ : Հայրը ապրած է 137 տարի, մայրը՝ 117 :

Անգլիա եւ Ամերիկա Արեւելեան Միջերկրականի մէջ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԹՐՈՒՄԸՆԻ ՁԱՌԻՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ

Միջազգային մամուլը կը չարունակէ զբաղիլ նախագահ Թրումընի ճառով, որ անդամ մը եւս կ'ապացուցանէ թէ Մ. Նահանգները որոշած են լայնօրէն գործել, եթէ ոչ տեղաւորուիլ Արեւելեան Միջերկրականի մէջ :

Ռոյթըրի թղթակիցը Ուաշինկթընէն կը հետադրէ թէ՝ իրրեւ հետեւանք նախագահ Թրումընի յայտարարութեան, զօր. Մարշըլլի «զերադոյն պարտականութիւնը» պիտի ըլլայ համոզել սպարապետ Սթալինը թէ.—

1. եթէ Մ. Միութեան արտաքին քաղաքականութիւնը չարունակէ սողոսկիլ եւ խախտել աղատ կազմակերպութիւնները Ռուսիոյ ազդեցութեան սահմաններուն վրայ, իր դիմացը պիտի դտնէ Մ. Նահանգներուն բոլոր տրամադրելի միջոցները : Մ. Նահանգները այսպէս վտանգուած երկիրներուն պիտի ղրկեն դրամական եւ նիւթական աջակցութիւն :

2. Մ. Միութեան կողմէ պարկեշտ եւ արդար բանակցութիւններ կրնան ուժերու ներդաշնակ հաւասարակշռութիւն հաստատել, պահպանելով խաղաղութիւնը եւ ապահովութիւնը :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, պատերազմի հաւանականութեան մասին Մ. Նահանգներու ծերակուտականներուն միջեւ խօսք դարձած է հետեւեալ ձեւով.— Համակաւար ծերակուտական Մաք Քրէն յայտարարած է.

— Եթէ մենք Ցունաստան եւ Թուրքիա երթանք, կը նշանակէ հաւանական պատերազմ :

Հանրապետական վարիչը, ծերակուտական Թաֆթ պատասխանած է.

— Թէ Ցունաստանի մէջ մեր միջամտութիւնը կրնայ աւելի կամ նուազ հաւանական դարձնել պատերազմը՝ կախում ունի չատ մը պարագաներէ :

★ Անդլիոյ ազդ. պաշտպանութեան նախարարը եւ մարէչալ Մոնթկոմըրի մօտիկ ժողով պիտի դումարեն իրենց խորհրդականներուն հետ, թէ կարճ եւ թէ երկար պայմանաժամով ծրագիր մը մշակելու համար, ճշդելով Մ. Նահանգներուն դործօն մասնակցութիւնը Միջերկրականի մէջ : Այս առթիւ պատասխանելով մամուլի ներկայացուցիչներու հարցումներուն, արտաքին նախարարութեան պաշտօնատարներէն մէկը հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդեց. — Մենք ալ ծանօթ ենք Ցունաստանի ներկայ կարդուսարքին թերութեանց եւ երբեք չենք ուրացած զանոնք» :

Պաշտօնատարը մերժեց ճշդել թերութիւնները եւ աւելցուց թէ Անգլիա պիտի չարունակէ Ցունաստանի բանակին կրճատումը : Աժբողջական պարպումը տեղի պիտի ունենայ երբ որ կարելի ըլլայ : Ինք 15.000 կը հաշուէ Ցունաստանի անդլ. զինուորներուն թիւը : Վերջին 15 ամիսներու ընթացքին, մինչեւ 1947 Մարտ 31 Անգլիա Ցունաստանի տրամադրած է 18 միլիոն սթերլին, իր բանակին պահպանողութեան համար, 11 միլիոն զինուորական պիտոյքներ դնելու համար, տասը միլիոն երկրին դրամը հաստատուն վիճակի մը վերածելու համար, իսկ 46 միլիոն սթերլինի պատերազմական պարտքեր ալ ջնջուած են : Գալով Թուրքիոյ, Անգլիայէն սացած է 15 միլիոն սթերլինի փոխառութիւն մը, ոսկեդրամ, սպառազինութեանց համար, 25 միլիոն սթերլին ալ իր 600.000նոց բանակին ծախքերուն համար : Ֆրանսան ալ պիտի մասնակցէր սպառազինութեանց փոխառութեան, բայց 1940 Ցունիսէն վերջ չկրցաւ կատարել իր յանձնառութիւնները եւ Անգլիան ճարեց զայն փոխառութիւնը :

★ «Տէյլի Հէրըլտ», Անգլիոյ կառավարական պաշտօնաթերթը, վերլուծելով նախագահ Թրումընի ճառը, կ'ակնարկացնէ թէ այդ յանձնարարութիւնը կ'ոչնչացնէ մեծ պետութեանց միութիւնը : Եւ կը հարցնէ.— «Ամերիկեան ժողովուրդը մինչեւ ո՛ր աստիճան իրրեւ ամբողջութիւն պիտի ընդունի այն տեսութիւնը թէ աշխարհի բարօրութիւնը կը կայանայ դլխաւորապէս Մ. Նահանգներու զօրութեան մէջ, իրրեւ հակամարտ ուժ մը Ռուսիոյ զօրութեան ... կը խնդրենք նախագահ Թրումընէն եւ բոլոր Ամերիկացիներէն միշտ ի մտի ունենալ թէ պատերազմէն խուսափելու մէկ ապահով միջոցն է աշխատիլ մեծ պետութեանց միութեան համար» :

Անգլիոյ պահպանողական մամուլին մեծ մասը եւ մասնաւորապէս պահպանողականները համաձայն են նախագահ Թրումընի : Ուրբաթ օր վիճառանութիւն մը տեղի պիտի ունենայ Անգլիոյ երեսփոխանական ժողովին մէջ :

★ Փարիզի պաշտօնական շրջանակները վերապահ են, բայց իրաղեկ եւ ձեռնհաս անձերու կարծիքով, նախագահ Թրումընի կ'ուզէ հասկցնել թէ Ամերիկայի ապահովութեան սահմանները կը տարածուին մինչեւ արեւելեան Միջերկրական, եթէ Մ. Միութիւնը աւելի տրամադիր չըլլայ գործակցելու արեւելեան Եւրոպայի խնդիրներուն մէջ : Նախագահին յայտարարութեան համաձայն, Մ. Նահանգները կրնան «զինուորական խորհրդականներու ամբողջ բանակ մը ղրկել Ցունաստան եւ Թուրքիա » :

★ Նախագահին ճառէն հազիւ 24 ժամ վերջը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԹՇԱԽԱՌՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ

Ա.

Ֆրանսական միտքը չա՛տ կը սիրէ հակագրութեան (antinomie) *այս ձեւը, ծագումով թէեւ հելլենակա՛ն, որ Ալֆրէտ տը Վինեըէն* (Servitude et grandeur militaires) *մինչեւ Քլէմանսօ՝ սովորական դարձաւ մկրտելու համար յուշագրական հատորները :*

Բայց ես, կեանքիս թշուառութեան եւ հպարտութեան մասին խօսելու ժամանակ, խորագրելի հայրութենէն աւելի՝ կը մտածեմ հարցի մը մասին, որ ա՛յնքան չարչրկած է Սթանտալի հոդին, — կարելի՞ է խօսիլ ինքզինքի մասին :

Կը յիշէք անշուշտ Փասքալի հռչակաւոր խօսքը,— «Եսըատելի է» : Ամօթխածութեան տարօրինակ զգացում մը գրագէտներուն կը թելադրէ չխօսիլ իրենց անձին մասին, չգործածել առաջին դէմք դերանունը՝ «ես»(*), ոչ ալ բայական ձեւը՝ «ես կը ...» : (Ֆրանսերէն՝ moi եւ je) : Ուսուցիչս, Արամ Նիկողոսեան, թշնամի էր «ես» դերանունին գործածութեան,— եւ ես, այն ատեն, կը խորհէի թէ իր թշնամութիւնը կը ծագէր այն դաւաճան վարժութենէն, որ, բռնապետական երկիրներու մէջ, բնակչութեան կը թելադրէ ուրանալ իր գոյութիւնը, մոռնալ իր անձը, պզտիկցնել, նուաստացնել եւ արժեզրկել ինքզինքը : Ցետագային, իմ ընթերցումներս հաստատեցին թէ քրիստոնէութի՛ւնն է դլխաւոր թշնամին,— այն կրօնականութի՛ւնը, որ խարազանի տակ եւ խաչի վրայ, խարոյկներու վրայ եւ առիւծներու երախին մէջ, իր արիւնը քամելու հրաւիրող բարբարոս հաճոյքով մը, տապալեց բոլո՛ր յաղթապանծ կայսրութիւնները : Այն անձնուրացութիւնը, որ իր ողբական «մեղայ»ներով, նուաստացուցիչ խոստովանութիւններով եւ երեւակայական մեղանչումներով, խեղդեց ստորա-բարեպական աշխարհակալութեանց ժայռապեղ ձայնը. «Ես, Աստուա՛ծ, Նարապետ, դերի վարեցի... քանդեցի... Հրկիզեցի» :

Ճիշդ է թէ դասականութիւնը, քրիստոնէութենէն չա՛տ առաջ, համ չէր առներ «ես»էն, բայց խոստովանեցէք որ հարիւր անդամ աւելի գեղեցիկ են հելլենական հին երգերը, ներանձնական իրենց յոյզերով ու թրթռումով, քան Աստիկէի խմաստուն ու լուրջ մատենագրութիւնը, այն աստիճան որ Եւրիպիդէս եւ հետեւորդները, անհատապաշտութեան վարդապետութեան իրրեւ առաջին հանդուկ՝ հերոսութեան կը կանչէին մարդ արարածը իր զգացումներով եւ մտածումներով, ի հեճուկս Եսքիղէսի, որ բարոյական սկզբունքներուն միայն կուտար protagonisteի *պատիւը :*

Սթանտալ ինքզինք թշնամի կը յայտարարէ «ես»ին : Բայց, կեղծաւոր՝ իր նկարագրով,— չեմ սիրեր Սթանտալը իրրեւ զրականութիւն,— կարծես չբաւէր ինքզինք միայն տալ իր վէպերուն հերոս, վախն ի վախը կը սկսի գրել իր յուշերը (Souvenirs d'Egotisme) :

Ի՞նչ կը նշանակէ égotisme,— *անգլիական ծագում ունի այս բառը : Ֆրանսերէն հին բառարան մը կը սահմանէ այսպէս. «Պախարակելի վարժութիւն ինքն իր մասին խօսելու» : Իսկ մատենագիր մը ցոյց կուտայ* égoïsme *եւ* égotisme *բառերուն իմաստի տարբերութիւնը,— պատճառը՝ մոլութիւն մը, երկրորդը՝ տկարութիւն մը, որ, եթէ միանայ տաղանդին, կը դառնայ ստեղծագործութեան անհուն եւ անսպառ աղբիւր մը, եւ իր գործածութեան ամէնէն զեղեցիկ ձեւը կը դտնէ ինքնակենսագրութեան մէջ : Ուրիշ մատենագիր մը կը խոստովանի թէ Անգլիացիներուն այս զեղեցիկ բառով կը յատկանշուի այն վարժութիւնը, որ, պատմուածքի կամ յուշագրութեան մէջ, հերոսութեան կը տանի* je *կամ* moi *դերանունները, առանց ունենալու Ֆրանսերէն* égoïsme *բառին պարսաւելի իմաստը :*

Սթանտալ, որ չատ կը գործածէ égotisme *բառը, միշտ արհամարհանքով, բայց կը հիանայ Նաթօպրիանի վրայ՝ «ce roi des égotistes», պահ մը կ'ամփոփուի եւ կը դրէ իր յուշերը,— չարունակ՝ «ես» : Եւ Սթանտալը սիրողները կ'ըսեն. «Մեղք որ չէ չարունակած» : Չէ չարունակած, որովհետեւ օրուան կեղծաւորներուն նման, կ'ուզէր քանդել, նետել «ես»ները, կուռ մղել եւ սպանել «ես»ները, ճիշդ ինչպէս Ալֆրէտ Թէննիսըն, որուն քերթուածը հայերէնի թարգմանած է Ամբրահամ Մեղիք-Ջհանեանց.*

Ես համաձայն եմ այն պօէտի հետ
Որ հռչակում է անուշ երգերով,
Թէ մարդ կարող է վեր ձգտիլ յաւէտ
Մեռած «ես»ի դէմ կռիւ մղելով :

Մեր դարը չունի Սթանտալի կեղծաւորութիւնը,— ազատ է «ես»ը, մերկ եւ աստուածազեղ, ատրու եւ ստեղծագործ : Աստր համար է, որ յուշերու կամ ինքնակենսագրութեան ծաղկումը զրականու-թիւն մը գոյութիւն ունի մերայս օրերուն, եւ բանաստեղծները կը պատմեն նոյնիսկ չխոստովանած-

(*) «Յառաջ»ի մէջ, պատերազմէն առաջ, երկար յօդուած մը նուիրած էի «ես կամ մենք դերանունը գրականութեան մէջ» նիւթին :

Ե. ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԴՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Զանգեզուր

(ԱԽԱՆԴՈՒԹԻՒՆ)

Երբ Թիմուրն ահեղ հասաւ Հայաստան՝
Սրի զարնելու մեր աշխարհն արար,
Ասում են՝ Սիւնեաց ծերերն իմաստուն
Մի զանգ ձուլեցին մեծ ու փրկարար :

Նրանք ահաւոր զանգը կախեցին
Մեծ լերան վրայ — աստղերի տակին,
Ու երբ երեւաց թաթար այրուձին՝
Շարժեցին նրա լեզուակն ահագին :

Դղրդաց ուժգին զանգերի արձան,
Սասանեց ամպոտ լեռները Սիւնեաց,
Բոց ճժոյգներով կտրիճներն եկան,
Իջան ամպերից փոթորկապաղաց :

Իջան մեր Հայոց կտրիճներն անթիւ,
Ջարթեցին հազար վահան ու նիզակ·
Ու թողած կուռմ եւ սուր եւ պատիւ՝
Փախաւ հազիւ հազ Թիմուրն հրոսակ :

Փախաւ քարձրացաւ մեր լեռներն անհաս,
Մեւ ամպի նման ցնտեց, ծաւիրացաւ,
Ու ամէն գիշեր թաթոսն անսպաս,
Հրով ու սրով ներբեւ սլացաւ :

Բայց ամէն անգամ, երբ խուժում էր վար,
Զանգն էր դղրդում, յայտնում ամէնիքին···
Դուրս էին ցետուում մերոնք զինավառ,
Եւ փախչում էր նա կրկին ու կրկին :

Ճիշդ փախչում էր նա, ում կաղ ոտքի տակ
Աբխաներն էին գլխաքաց սողում ,
Եւ թառած սարին, ցասմամբ անյատակ,
Հայոց փրկութեան զանգն էր նզովում :

— Գնացէ՛ք իսկոյն, — ասաց իր մարդկանց ,—
Գանձեր խոստացէ՛ք, գտէ՛ք այն Հային,
Որ յանձն կ'առնէ խորտակել անդարձ
Ինձ ճնից զրկող զանգը դիւային :

Եւ նրանք ծպտեալ շէն ու գիւղ մտան
Գտնելու զանգի ճամբան մատնողին·
Հազիւ հազ երկու դատաւան գտան,
Որ ոսկով խաբած յայտնեցին ուղին :

Նրանց մատնութեամբ սուրբ զանգին հասան,
Տակը մեծամեծ կաղնիներ դրին,
Վառեցին հրդեհ եւ լեռնասասան
Զանգը յանձնեցին երկնահաս հրին ··· :

Թիմուրը տեսա՛ւ : կանգնեց համարձակ,
Շուտ ուժոյգ հեծաւ, եւ որոտընդոստ՝
Ինչպէս ամպերից պոկուած մի կայծակ՝
Նետուեց դէպի մեր աշխարհըն ըմբոստ :

Իջան կատաղած, սրի քաշեցին,—
Ո՛ւմ բնած գտան, ո՛ւմ անգէն գտան·
Ծայր չկար կոծին, ծխին ու բոցին,
Արնով ներկեցին գետը Որոտան :

— Զանգը զարկեցէ՛ք, — ճչացին մերոնք·—
Բայց, աւա՛ղ, տեսան անով անպատում,
Թէ ինչպէս վառուղ օձերով պատած
Հայոց արքունեաց զանգն էր ճարճատում :

Ճռնչում էր նա, պղինձն հրահոս
Թափւում էր շող - շող ու ծծւում հողում·
Մերկ լերան վրայ տրտում ու անխօս
Լեզուակն էր միայն հողմածեծ դողում :

Եւ մարդիկ անով ճչացին նորից,—
—Ա՛խ, էլ զանգն էզուր ,փրկիչ զանգն էզո՛ւր..
Ու ասում են, թէ հէնց այդ սեւ օրից
Երկրի անունն էլ մնաց Զանգեզուր :

Այն էլ են ասում թէ այն հողմախառ
Մերկ լերան կողին, հեռու Ղափանում,
Հիմա գետնի տակ մարդիկ անհամար
Այն հրաշէն զանգի պղինձն են հանում··· :

Ս. ՎԱՀՈՒՆԻ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

ՔԻՆՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ.— Բ.

Այգեստանէն վարագայ լեռը բաժնող հովիտը սպիտակ սառնով մը ծածկուած էր եւ դաշտին վրայ՝ ամէնաբժուժը պարզ ու նկատելի կը դառնար :

Բարեբախտաբար ամպամած էր ցիւրը : Խումբը չատանքուած մեռելներու կերպարանք առած էր արդէն :

Մեզմէ երաքանչիւրը միասին առած էր մեծ սաւան մը : Ծալահանենց անտառին մէջ եղած սաւան վաթսունեակնոց մեր սաւաններով եւ դնդասեղներով ապացուցինք սաւաններու ծայրերը :

Հեռուէն դիտողը չէր կրնար նշմարել մեր խումբն ու թ չարժումները, իսկ եթէ դիմացէն, ճամբէն եկողներ ըլլային՝ հրամայուած էր մեզ՝ դուրս գալ ճամբէն, հեռուն, ձիւներու վրայ պառկիլ եւ դիրք ռնել :

Մերթ խնդալով, մերթ լուռ ու մունչ քալելով, հասանք Շուշանց դիւղի մօտերը, ուրկէ՝ դէպի Վարագ ճամբան կը բաժնուի կարմրուրի ճամբայէն :

« Պա՛ռ կիլ», հրամայեց Վազգէնը :

Պառկեցանք ձիւնի վրայ : Կը զգայինք որ վրատնդ մը կը սպառնայ մեզի :

Վազգէն հեռուէն Ղասապին ցոյց տուաւ մեզմէ երկու քիլոմեթր հեռուն գտնուող բլուրները :

Կը կարծէինք թէ կրակելու վայրկեանը մօտեցած է : Հպատանեքով եւ դուրգուրանքով չփել սկսանք հրացաններու պաղ խողովակները, միաժամանակ դիտելով դիմացի բլուրները, որոնց ստորոտը, իրմէ հեռաւորագոյն հեռաւորութեան վրայ նշմարեցինք ձիաւորներ :

Վազգէն ու Ղասապ մեզմէ հեռացած էին մօտ 500 մեթր :

«Պրիցէլը» (հեռաւորութեան չափը հրացանի խողովակին վրայ) չոկեցէք 2000 քայլի վրայ, միայն մօսին ունեցողները, «բերդան» ունեցողները իրաւունք չունին կրակելու, ցնոր տնօրինութիւն, ըսաւ խմբապետը :

Վախը գոյութիւն չունէր, տեսած էինք պահակախումբի նահանջը փողոցին մէջ, հոս վախնալիք բան չկար : Առաջին կռիւը պիտի մղէինք թշնամիի հետ, բայց դաշտի մէջ, կռնակ տուած բլուրներուն, որոնց եռեւ հսկայի նման կանգնած էր «Արծուեբոյն» Վարագի լեռը :

Մեզմէ ոմանք՝ թշնամին երկու հարիւր կը համարէին, ոմանք հարիւր եւ աւելի պակաս :

Մարդիկները բաւական հեռացած էին, երբ «Ղասապ»ը տասնոց մը կրակեց :

— Սկսաւ, կրկնեցինք բոլորս եւ պատրաստուեցանք :

Տասնոցի ձայնը արձագանդեց, բայց չկրկնուեցաւ :

Վազգէն ու Ղասապը վերադարձան, խնդալով, խօսելով ու միաժամանակ մեզ դիտելով :

— Բաւական վախցա՞ք, ըսաւ Վազգէն :

— Ոչ պարո՛ն Վազգէն, մենք պատրաստ կը սպասենք՝ կռուի բռնուելու համար :

— Ապրիք, ապրիք, բացագանչեց Ղասապը, կռիւ չկայ, թշնամի չկայ, դիմացի բլուրներու լանջերուն ձիւնը տեղ - տեղ հալած եւ ձիաւորներու ձեւ ստացած է, եթէ թշնամի ըլլար կը պատասխանէր մեր կրակոցին եւ չարժում կը ցուցնէր անպատճառ :

— Ոտքի, պոռաց Վազգէնը :

Ոտքի ելանք եւ չարունակեցինք ճամբան :

Երեք ժամ վերջ, Վարագի վանքի մեծ դարպասին առջեւ խռնուած, մեր երկարավիզ զուլպաներուն փակած ձիւները կը մաքրէինք, խօսելով եւ խնդալով :

Վանքին մեծ դուռը ճռռալով ետ գնաց եւ ընդարձակ բակը մտանք :

Վանքի պաշտօնեաներէն Նորայր (Շօշլար) մեզ առաջնորդեց նախապէս պատրաստուած սենեակները :

Վառարաններու մէջ կը ճրթճրթային նուշի փայտերը : Սենեակները դուրկ էին կահաւորումէ, վատահ եմ թէ դուք կը վկայութեան պիտի դաք այդ իրողութեան :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Յ. Գ.— «Յառաջ»ի մէջ, զանազան առիթներով, խոստացեր էի ուսումնասիրութեան ենթարկել կարգ մը նիւթեր,— ահա այդ նիւթերն են, որ մաս պիտի կազմեն այս յօդուածաշարքին, ո՛ւր պիտի ներկայացուին, յաջորդաբար, հին ու նոր գրական սերունդներու բադդատական քննադատութիւնը, արդի քննադատութեան պայմանները եւ յատկանիշները, գիւղի գրականութեան փիլիսոփայութիւնը, եւ ընթերցողի մը խնդրանքով՝ Wellérismeը : Ձափազանց զբաղած, չեմ կրնար ըսել թէ պիտի կրնամ շուտ լրացնել այս յօդուածաշարքը, մանաւանդ որ պիտի ջանամ այստեղ ներկայացնել նաեւ կարգ մը հայերէն հրատարակութիւններ եւ միջազգային գրական շարժումը՝ քննական ակնոցով :

ուելիք մոլութիւններ, իրենց տկարութիւններէն մինչեւ յաղթանակները, Փօլ Վերլէնէն մինչեւ Մահարի Գուրգէն :

Պատասխանատուութեան գիտակցութեամբը տանջուող այս դարուն՝ պայման է որ «ես»ը մերկ ըլլայ եւ անկեղծ, որպէսզի զայն չափենք իր թշնամութեամբ եւ մեծութեամբ :

Այդ արդարացումով՝ այս յաջորդական յօդուածները,— յուշեր, ուր պիտի պատմուին իմ կեանքիս մէկ չրջանին թշուառութիւնն ու հպարտութիւնը : Այդ օրինակովը՝ մեր սերունդին տառապանքը դնելու համար հին սերունդին տառապանքին դէմ յանդիման, անմեղ բաղդատութեան մը համար, այլ մանաւանդ արձանագրելու համար մեր սերունդին անձնուիրութիւնը՝ բարձր բռնելու հայ լեզուն եւ հայ գրականութիւնը, այնպիսի զոհողութիւններով, որ ինձ ըսել կուտան յաճախ.— Երբ եւ իցէ տեսե՞ր էք այսքան զոհողութիւն :

ԻՆՉ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

Նորեն Փիթոյեւ

Այս «նորէնը» քիչ մը ձանձրութեան նշա՞ն է : Թերեւս : Այս խաղերը վերսկսելու համար նախ չկայ Փիթոյեւը ինք որ իր ներկայացումներուն անհրաժեշտ ուժն էր, յետոյ ներկայս Տիկ· Փիթոյեւ իր լաւագոյնը չի կրնար տալ 18 տարեկան աղջկան մը դերին մէջ (Echange), ոչ ալ մանաւանդ, Նորայի դերին մէջ (Maison de poupée):

Իպսէն հակառակ իր գրուածքներուն մէջ դրած ամբողջ փիլիսոփայութեանը, իրատես մտածումներուն, որոշ չափով անմարսելի է եւ դերասանին դերը չատ աւելի մեծ է այդպիսի հերոսներ ներկայացնելու համար : Իպսէնեան հերոս մը ամէնուն մատչելի չէ, բայց Տիկ· Փիթոյեւի տուած Նորան նոյնիսկ Իպսէնը գնահատողներէն ալ հեռու է :

Նիւթը,— Նոյն փորձը, նոյն իմաստը, նոյն նպատակը Իպսէնի բոլոր խաղերուն մէջ,—ձգտում մը դէպի բացարձակը, ճիգ մը ինքզինքը դերազանցելու, յաղթանակի մը փորձ,— յաղթել ամենօրեայ կեանքին զձաուելութեանց : Նոյն հերոսները «Ճարտարապետ Սոլնէս»ի, «Պռանտ»ի կամ ուրիշներու մէջ: Նորա, երջանիկ կինը, մայրը որուն ամբողջ երջանկութիւնը կը կորսուի ամէնէն յի - մար ձեւով : Ան իր ամուսնոյն կեանքը ազատելու համար, դրամ փոխ առած է բարեկամէ մը զոր այսօր ամուսինը դուրս կը նետէ իր գործէն ուր ինք հիմա ատր է : Նորա սպառնալիքի տակ կ'ապրի : Ամուսինը չի լսեր իր խնդրանքը եւ կը պնդէ իր որոշումին վրայ՝ ճամբելու գործաւորը : Այս վերջինը ամէն ինչ կը գրէ ամուսնոյն : Նորա դիտէ թէ ինք իրաւունք ունի, իր պարտականութիւնն է փրկել ամուսինը, բայց այս վերջինը իր վիրաւորուած արժանապատուութիւնը միայն կը տեսնէ եւ արհամարհելով կինը, կ'արդիլէ անոր իր երախաները մեծցնել եւ իր հետ ապրիլ եան·: Երբ երկրորդ նամակ մը գործաւորէն, կը փրկէ ամուսինին պատիւը եւ ան ետ կ'առնէ կնոջը հանդէպ բոլոր բառերը, արդէն չատ ուշ է : Կինը հաս-

---

ոչ իսկ սեղան մը :

Ճաշակները ծածկուած էին խսիրով (փսխաթ), խոշոր սափոր մը, հաստափոր ծերուկի մը նման կծկուած էր մէկ անկիւնը, փայտերու եւ դեպի (փուչ) խուրձերուն հետ :

Զրադած էինք մեր դուլպաները չորցնելով :

Նորայր հողմ մեծ ամանիներով ոչխարի մա - ծուն, պանիր եւ վանքի խմորանման հացերէն բե - րելով, պատուիրեց ուտել :

Առաջին դիշերն էր մեր կեանքի մէջ, որ պիտի քնանայինք հոդի յատակին փռուած խսիրին վրայ, առանց անկողնի եւ այդ բանը չատերուն դարմա - նալի կը թուէր :

Կերանք մածունն ու պանիրը :

Բակին մէջ կրկնուեցաւ վանահօր հպին ձայ - նը, կարճատ փսխուք մը եւ նորէն լռութիւն :

Վ· ՀԱՄԱԶԱՍՊ

կցած է որ պէտք է մեկնի եւ առանձնութեան մէջ դտնէ ճշմարտութեան ճամբան : Ուրիշ խօսքով, հասած է իպսէնեան հերոսին կատարեալ տիպա - րին, բարձրին, հեռու հասարակ մահկանացուին ըմբռնումէն :

Տիկին Փիթոյեւ իբրեւ Նորա տկար է իր խա - ղարկութեամբ : Տանելի է որչափ հերոսը կը մնայ տկար, հասարակ կին մը իր թերութիւններով, եւ իգական արժանիքներով, բայց բոլորովին հեռու է Իպսէնի հերոսէն· անոր հարազատ տիպարը չէ : Իր ընկերները նոյն տկարութիւնը ունին եւ միջա - կէն վեր չեն կրնար պահել ամբողջ ներկայացումը : Մե՛ղք որ թատերական այնքան կարեւոր գործեր — հաղուագիւտ այս միջոցին — իրենց ամբողջ արժէքը կը կորսնցնեն անյաջող խաղարկութեամբ :

Ա.ՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

Խոզագրութիւն...

Սրամտութիւն ծախել ուզած է, Թուրք Թերթ մը, «Կարակէօզ» : Անունովը ապրի :

Լաւ եւ յարմար պիտի ըլլար մկրտել այդ Թերթուկը Շաշիկէօզ (չիլ աչք) : Բայց աւելի յատկանշական կ'ըլլայ Թիւրկէօզ պիտակ, քանի որ Թուրքին աչքը միշտ Թուրքի պէս կը տեսնէ աշխարհի բաները : Բայց իրենցմէ բոլոր մարդերը, կենդանիներ են : Խողեր, չուներ, էշեր, եղներ :

Բարեբախտաբար «գայլ»ի պատիւը մխիթարն իրենց պահած եւ իրենց խորհրդանիշ ընտրածեն··

Այս մեր զգէբաճիի, երեւակայական է ,որ «Տօմուզեան անունով մարդ մը, դիւանագիտու - թեան մէջ խօթած է իր քիթը, եւ Հայկական Դատը կը հետապնդէ եղեր···» Այլանդակ Նկար մըն ալ դրած է իր Թերթին մէջ, իբրեւ Հայ :

Այս Հայը Վանեցի Հայ է եղեր, ուրեմն «հայվարն օղու հայվարն···»

Ինչ սրամտութիւն : Թուրք սրամտութեան գլուխ գործոց մը : Մոլիէռը անմահացնելու աս - տիճան ···

Արդէն, ինչպէս ըսի, Թուրքին ուղեղը մինչեւ կենդանիին կրնայ հասնիլ : Անկէ վե՞ր : Թուրքը, «վեր» չունի : Ան միշտ գօտիէն վար է նայէր՝ ներ - չնչուելու համար :

Առէք իր երգերը եւ կը համոզուիք·—

Օղլան օղլան, օղլա՞ն,— Ագշամա թէզ կէլ — Գապա տէօշէկ եօրկան···

Կամ : Սիւրիւն սիւրիւն ճէզվէլէր գայնասըն գայնասըն,— փաթխիմինէն կէօպէյի, օյնասըն օյ - նասըն ···:

Ասոնք Թուրք ժողովրդական երգերէն : Ուրիշնե՞ր աւելի պատկերացից : Օ՛, դրիչն իսկ կ'ամաչէ եւ Թուղթը կը կարմրի ···

«Կարակէօզ»ի խմբագիրը չեմ ճանչնար, սա - կայն ոչ մէկ կասկած, որ հիւթով-խմորով Թուրք է ան :

Իր անարդանքը կ'երթայ Վանեցի Հայուն : Թէեւ Վանեցի չեմ, բայց եւ այնպէս Հայ եմ, իսկ Վանեցի Հայը կը պարփակէ ամբողջ հայութիւնը : Վանեցիին համար Վանը քաղաք չէ, երկիր է, Վա - նատան է, որուն մայրաքաղաքն է Հայաստան : Ահա թէ ինչու ներկայ Հայաստանի մէջ, «Նոր - Վա՛նանունով աւան կամ քաղաք գոյութիւնչունի : Երկրի մը մէջ ուրիշ երկի՞ր : Երբ Վանեցին «մեր Վա՛ն» կ'ըսէ, կը նշանակէ «Հայաստան» :

Արդ, Վանեցի Հայուն դլխուն նետուած քարր մեր դլխուն ալ դպած կը համարուի··· : Եւ մա - նաւանդ, Հայոց Մրմեան կաթողիկոսը որ Վանե - ցի է, ամբողջ հայութեան Մայրիկն է :

«Տօմուզեան» անունով Վանեցի, գոյութիւն չի կրնար ունենալ : Անպայման «Տօմուզօղլու» մըն է ան : Թուրք թարգմանուած Հայ մը :

Եթէ նոյնիսկ «Տօմուզեան» ըլլայ, ինչո՞ւ խոր - դը անարդանքի նշան պիտի ըլլայ : Այսօր, իշ - խանները մինչեւ բանուորին սեղանին ղարդն է այդ կենդանիին համեղ երկիկը : Շատ բարի եւ պարզ կեղանի մըն է ան : Ոչ ոքի վնաս կը հասցնէ :

Եթէ Թուրքիոյ խողերը ճախճախուտի մէջ կը ճարակին, յանցանքը իրենցը չէ, հոն, այդ երկրին մէջ, մարդիկն իսկ ցեխի եւ տիղմի մէջ կը լողան : Փո՞ստ : Ահա՛, Թուրք ժողովրդական երդ մը· —

Քիաթիպին սէբէբէսի ուզուն ,
Էթէյի չամուր ··· :

Սակայն չամուրը այս միջոցիս, «Կարակէօզ»ի Թուրք խմբագրին սեթէրէին քղանցքէն վեր մինչեւ քիթը բարձրացած է, ուրեմն բնական է որ չուրջը տօմուզներ (խող) տեսնէ :

Կ· ՊԵՏՈՒՇ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՀԱՑ ՁՈՀԵՐՈՒՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԸ

Ֆրանսահայ գաղութը ազգովին մասնակցեցաւ վերջին հսկայ պատերազմին, ենթարկուելով զօրակոչի եւ տալով բազմաթիւ զոհեր իր լաւագոյն զաւակներէն :

Բոլոր միւս օտար ժողովուրդները, որոնք մասնակցած են Ֆրանսական մեծանուն Բանակին պատերամներուն, ունին իրենց արժանաւոր եւ յաճախ փառայեղ յուշարձանը :

Հայերը չունին :

Երբ ամերիկեան, ռուսական, անգլիական, քանատական , եւայլն, ամէն ազգի նախկին ռազմիկներու պազատաւորութիւնները այցի կուգան իրենց նահատակուած ղէնքի եղբայրներու յուշարձաններուն, հայ զինուորի յիշատակին ոչինչ կը գտնեն :

Եւ սակայն հայ զինուորը կատարեց իր պարտականութիւնը ամէն ճակատներու վրայ, ըլլայ իբր ռազմիկ, իբր ռէզիսթաս, կամ ազատագրութեան մարտիկ :

Մարդիկ կ'անցնին, բայց յուշարձանները իր մնան, վկայելու համար դարերուն եւ պատմութեան առջեւ, թէ՝ ժողովուրդ մը տուած է իր արեան տուրքը եւ չէ մոռցած յիշատակը իր զոհուած զաւակներուն :

Արժանաւոր յուշարձանի մը կառուցման համար, Միութիւնս պիտի կատարէ չարք մը ձեռնարկներ, որոնց առաջին է յատկացիկայ մարտ 29ի պարահանդէսը : (Ամբողջ հասոյթը պիտի յատկացուի յուշարձանին) : — Ն· Ռազմ· Միութիւն

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԵՐԲ ՇԷՆ ԷՐ ՄԵՐ ԲՈՑՆԸ

ՕՐՈՒԱՆ ՄԸ ԿԵԱՆՔԸ

•Անոնք որ պիտի փորձեն զատել անհետացող սերունդը,— մանաւանդ նուաճուած ճամբայ մը չկրկնելու ազնիւ մտահոդութեամբ, եւ ապրուած կեանքէ մը օգուտներ քաղելու միտումով — պարտաւոր են դէթ ուսումնասիրել անոր մեկնակէտ - մանկութիւնը :Որովհետեւ գործունէութեան մըարդիւնքը քննադատել, առանց չարժառիթներու ծագման, միջավայրին պարտադրութիւններուն ծանօթանալու, պարդ բանդագուշանք մը պիտի ըլլար անցնող սերունդի հասցէին, անօգուտ, անարդար ժամավաճառութեամբ : Ահա այդ պատճառով որպէսզի իրերայաջորդ սերունդները դիւթական մոլորագծէն դուրս ելլեն՝ մանկական յիշատակներու անխարդախ զրահանութիւնը իր կարգին անփոխարինելի առիթներ կրնայ մատակարարել այդպիսի - ներուն վաղուան, եւ իրենց կրթելիք մանուկներուն համար :

Եւ ով չի սիրեր պատմել, իր մանկութեան զրուագները, իբր անցեալին պատկանող անշահախնդիր անուշ յիշատակներ, հոգ չէ թէ անոնք կազմուած ըլլան առաւել կամ նուազ դառնութիւններով ,կսկծալի բայց այժմ քաղցր յուզումներ պատճառող ցաւերով, անկատար եւ աննչան իղձերով պարուրուած : Ծառը կարելի է երեւակայել հողին յանձնուած կուտէն եւ պտուղը դուշակել ծաղկած ճիւղերէն :

×

... Մեր դպրոցին սրահը ծիծեռնակի բոյնի - բուն պէս եւ անոնց հետ փակած էր եկեղեցիի զմբէթին տեսիլը : Մենք դաս կը սորվէինք Թուրքուներու ձագերուն հետ եւ ժամերը կը հաշուէինք պատուհանէն կախուած դանդին վրայ :

Այդ օրը երբ Աստմ սկսաւ դլուխը երերկրե - լով՝ երկու փայտէ մուրճերով պղպջակի կտորը եղանակաւորել՝ ժողովուրդը ժամ հրաւիրելու համար, ես ծունկիս մէկը վեր առի ու դրքերս ա - ճապարանքով սկսայ հաւաքել :

Արեւը սանդերքի ասեղներուն պէս իրիկուան ճառագայթները աչքերէս չէր հաներ : Պատուելին խնամքով կապելէ վերջ ճպռոններու խուրձը, վերը դարակը տեղաւորեց Յայտաւուրքի փորին վրայ, ու մեզի դառնալով հրամայեց ոտքի ելլել :

Մեր խշտեակներու փոչին մեզմէ առաջ՝ բայ պատուհաններէն ներս մաղուած ալիւրոտ վերջալոյսին մէջ տարօրինակ տեսարաններ դծեց ու մեզմէ չատեր սկսան հազալ կամ փռնգտալ :

Պատուելին կարծես դղջաց մոլեխները կապած տեղաւորած ըլլալուն եւ ձեռքը անոնց երկարած՝ — «լռութի՛ւն» պոռաց, այնքան ուժգին, որ ժամուն դանդը նոյնիսկ սկսաւ դողդ եղանակ մը կերկերել ու լռեց, ծիծեռնակներն ալ դադրեցան ծուծուալէ :

Մեռելային լռութիւն տիրեց եւ մեր մէջ :

— Վաղը, կիրակի է, չարունակեց մեր ուսուցիչը, դոր մենք պատուելի կ'անուանէինք — սակայն չմոռնաք երկուշաբթին··· : Լսեցէ՛ք: Արդիւնած է կարմիր Դարէն անդին անցնիլ· ըսաւ քթովը ցուցնելով մօտակայ բլուրը : Ձեռքը երկարեց մերձակայ վայրի մը ուղղութեամբ եւ աւելցուց, — Գերեզմանոցի մեծ կաղնիին քով կը լմննայ դիւղը ձեզ համար : Քաղքի ճամբան, դոռէն անցնողը խստիւ կը պատժուի : Կալերուն եաեւ ձեզմէ մէկը չտեսնամ հա՛ : Հա՛, աղէկ միտքս ինկաւ, հոս եկուր, ծո՛ Յոսրով, ի՞նչ գործ ունէիր երէկ իրիկուն կալերուն եաեւ :

Ես սկսայ դողալ· Յոսրովը ես էի, չըլլայի բարով :

, Պավվելի՛, սուտ է, ես չփրցուցի ձեր դեղձերը···

— Գաղտնի կառավարիչը սո՛ւտ· բայց ձեռքդ :

Ես սկսայ արդէն կեցած տեղս թրջել, արցունքի կաթիլներէն ալ հետը խառնելով : Թէեւ կ'ամչնայի, ժամուն կողմը պատին տակ նստող չփացած Հայկոյին փըռթ փըռթ խնդուքէն, բայց քանակին դայրոյթը այնքան ուժգին էր մատներուս վրայ եւ ցաւը սաստիկ որ, չրթունքներս խածնելով արեան չողիք մը կը վազցնէի ծնօտէս վար, թէ չդռալու եւ վարժապետին այ դուքը չարժելու համար :

— Ա՛ս ձեզի օրինակ Թող ըլլայ, կը տեսնէք այս ընձիւղները եթէ ձեր վրայ կոտրտին, դեռ պարտէզները չատ կան, չմոռնաք խրատներս : Դէ՛, հիմա ժամ իջէք :

Երբ դուրս ելանք, Անդրիանց Յովհաննէսը վախէն՝ աստիճաններէն վար դլորեցաւ եւ չրթունքը կտրեցաւ : Եղբայրս՝ Պետրոս քովը վազեց, ես ուրախութենէս թէ չդիտեմ ինչո՛ւ, ծիծաղեցայ, մինչ ան արցունքները կը չորցնէր մէջտեղս մատներով· մենք միասին կերած էինք վարժապետենց դեղձերը :Գաղտնի կառավարիչը եղբօրմէս ախնայելով միայն լիծի մատնանչած էր, ա՛խ, եթէ դիտնայինք անոր անունը : Վար իջանք եւ կօշիկները հանելով ժամ մտանք : Փոխասացը ես եւ Շմաւոնն էինք եւ Յանպէկենց Կարապետը քարոզասաց :

Տէրտէրը ակնոցին տակէն տարօրինակ կեր - պով շատ նայեցաւ ինծի այդ իրիկուն, ձայնիս ջերմեռանդ եւ այլազան եղեւնչներուն համար, թէեւ քարոզասացը դիս կը մշդեր եւ կը ծաղրէր ատոր համար, բայց լոյսերու մէջ պատկի տէր - պապան, սովորութեան հակառակ ձեռքի խոշոր խաչով չդարկաւ դլխուս : Քիչ ատենէն պատարագի կարգը մերն էր ու ձուածեղը հերիսայէն վերջ չատ համեղ :

(1) ՅՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

Թրքահայ յանձնախումբ մը նիւ Եորք գնաց օդա-նաւով, գնումներ կատարելու համար: Ցունաս-տան ալ ամերիկեան վարկը նախ պիտի գործածէ բանակին համար, երկրորդ պաշար գնելու, եր-րորդ՝ ելմտացոյցը հաւասարակշռելու: Ոստիկան-զինուորներու տասը նոր վաշտեր պիտի կազմուին, իւրաքանչիւրը 500 հոգիէ բաղկացած:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ կը հեռագրեն թէ ահաբեկիչ-ները մարտ 13ին պայթեցուցին քարիւղաբարձ կա-ռախումբ մը, Փէթահ Փիկվահի մօտ: Երկու վա-կոնները դիծէն դուրս ելան առանց բռնկելու: Հրա-ցանաձգութիւնը չարունակուեցաւ աւելի քան մէկ ժամ: Ուրիշ կառախումբ մը դիծէն դուրս ելաւ ե-րուսաղէմէն հինգ մղոն դէպի հարաւ, երբ ահա-բեկիչները քանդեցին Երուսաղէմ-Լիտտա կամուր-ջը: Ութ դիմակաւոր ահաբեկիչներ, զինուած գնդացիրներով եւ ատրճանակներով, թէլ-Աւիվի մէկ դրամատունը մտնելով, 15.000 սթերլին յա-փշտակեցին: Ներս մտած ատեն դաւադիրները հրամայեցին պաշտօնեաներուն պատուհանները փակել եւ ձեռքերը վեր բարձրացնել:— Գաղթա-կաններով լեցուն չոգենաւ մը առաւօտ խրեցաւ Հայֆայի նաւահանգստին մէկ անկիւնը: Անգլիա-ցիները երկու ժամ վերջը իմանալով, հաւաքեցին, կիպրոս աքսորելու համար: Բուռն դիմադրութիւն-ներ տեղի ունեցան, սրտաճմլիկ տեսարաններով: Հրեաները կ'ըսեն թէ 200 հոգի կրցան փախչիլ:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԱՐՏԱՇՈՒՄՆԵՐԸ պիտի կրճատ-ուին, որպէսզի կարելի ըլլայ հոգալ ներքին պէտ-քերը: Այս գործողութիւնէն պիտի վնասուի նաեւ Մոնէի (վերաշինութեան) քառամեայ ծրագիրը: Վարչապետը այս առթիւ հաստատեց թէ դիւղա-ցիները չեն յանձներ իրենց հունձքը, եւ կառավա-րութիւնը ստիպուած է համոզել զանոնք, ապրանք արամադրելով: «Պէտք է դիւղացիներուն մէջէն ընծայենք բան մը գնելու, որպէսզի դուրս հանեն իրենց արտադրութիւնը»: Քեռոյ բացատրեց թէ որովհետեւ երկրին ճարտարագործական աղբիւր-ները սահմանափակ են, արտածման ծրագիրը պի-տի կրճատուի, նախապատուութիւն տալով դիւ-ղացիներուն: Ցորենի նուազումը մեծ մտահոգու-թիւն կը պատճառէ կառավարութեան: Այս նուա-զումը հետեւանք չէ միայն ցանքի կէս ատ կէս սա-ռելուն, այլեւ աւելի ծանր եւ տեւական պատճա-ռի մը,— աստիճանական կրճատում մշակելի տարածութեան: Եւ յետոյ, դիւղացիները կը մեր-ժեն յանձնել ցորենը: Անմիջական սովի մը առաջքը առնելու համար, 535.000 թոն ցորեն գնուեցաւ Ա-մերիկայէն: Բայց այս ալ չի բաւեր եւ Ֆրանսա հարկադրուած է 90 միլիոն տոլարի ցորեն եւս գնել, տարին չվերջացած:

ԿՌԻԻ ՄԸ ԾԱԳԵՑԱՒ Կիպրոսի մէջ, հրեայ աքսորականներուն եւ անդլիացի պահակներուն միջեւ: Աքսորականները քարեր նետեցին անդլիա-ցի զինուորներուն վրայ որոնք պատասխանեցին արտասուաբեր կաղ գործածելով: Հրեաները զին-ուորներուն վրայ պղպեղցին քանի մը կազարճակ ռումբեր:

ՍԻՆԻ ԶՈՒԲԵՐԸ ամենաբարձր մակարդակին հասան եչ. օր: Ջեռնհաս իշխանութիւնը կը յայ-տարարէ թէ բացարձակապէս վտանգ չկայ: Ցոր-դումը հետեւանք է վերջին անձրեւներուն եւ ձիւն-հալքին:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ խորհրդաժողովին մէջ եղած մե-ղադրանքներուն առթիւ, Զօր. Մք Նարնի, Գեր-մանիոյ ամերիկեան չրջանին նախկին հրամանա-տարը, վճռապէս հերքեց այն ամբաստանութիւնը թէ Մ. Նահանգները գերման զօրամասեր կը պա-հեն: «Մենք գերման զերիներ կը դործածենք աշ-խատանքի համար: Բոլոր զերիները պիտի արձակ-ուին մինչեւ Յուլիս 1: Պատերազմի դադարումէն ի վեր արձակած ենք մէկ միլիոն գերման գերի-ներ, գերազանցելով մեր միւս Դաշնակիցները»: Կ'ըսուի թէ տակաւին երեք միլիոն գերման գերի-ներ կը մնան Մ. Նահանգներուն մէջ:

Ա.ԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ եչ. օրուան միջադէպին առ-թիւ, հաղուագներ փոխանակեցին Մոռիս Շուման (M. R. P.) եւ արմատական երեսփոխան մը: Այս առթիւ էր որ նախագահը երկրորդ անգամ փակեց նիստը:

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ համար օրական 100 միլիոն ֆրանք կը ծախսուի, ինչպէս յայտա-րարեց ելմտական նախարարը, քուէարկել տալով դինուորական վարկերը: Այս առթիւ ելմտական յանձնաժողովը հաղորդեց թէ անկարելի է աւելի կանուխ արձակել 1946ի զօրադասը: Յանձնաժողո-վին քուէարկած վարկերով, Ֆրանսա պիտի ունե-նայ 474.000 դինուոր, մայր հայրենիքին եւ անդր-ծովեան երկիրներու համար ,մէջն ըլլալով Հնդ-կաչինի 110.000 դինուորները:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հայ Երիտ. Ընկերակցութեան (Հ. Բ. Ը. Մ. Մարսէյլ) տարուան մեծ պարահանդէսը, ապրիլ 19ին, երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Salon Spleidideի սրահներուն մէջ: Կը խնդրուի բոլոր կազմակերպութիւններէն նկատի առնել սոյն թո-ւականը: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՁՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՄԲ.— կաթող. պատուիրակութեան դիւա-նէն ստացած ենք հետեւեալ ազդը.—

Ըստ Փրատոյի (Մարսէյլ) Ս. Սահակ-Մեսրոպ մայր եկեղեցւոյ կրօն. ընկերակցութեան 30 յուն-ուար 1947 թուակիր տեղեկագրութեան, ստուգ-ուած ըլլալով որ յիշեալ եկեղեցւոյ ատազերգ եւ Մարսէյլի Առաջն. փոխ-Տէր Գալուստ Ա. քհնյ. Տէր Մովսէսեան Ս. Ծննդեան Մեռելոցի օրը հիւան-դութեան պատրուակով զանցառու դտնուած է եւ կեղեցի դալու եւ օրեր առաջ արձանագրուած հո-գեհանգիստները կատարելու, կամ իր տեղը փո-խանորդ մը ղրկելու, նոյն ժամուն դերեզմանա-տուն գացած եւ մեռելօրհնէք կատարած է, եւ հե-տեւաբար առիթ տուած սգաւոր ընտանիքներու արդար դժգոհութեան, իրրեւ թեթեւագոյն պա-տիժ Տէր Գալուստ Ա. քահանան կ'ենթարկենք տասնօրեայ ապաշխարհութեան եւ հաղար ֆրանք տուգանքի:

Արտաւազդ արքեպիսկոպոս

ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՐՏ 16ԻՆ SALLE GAVEAU
ԺԱՄԸ 17.30ԻՆ
TENOR
ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Տոմսերը կը ծախուին հետեւեալ գրավաճառ-ներուն մօտ: Հրանտ Սամուէլ 51 rue Monsieur le Prince, Մկրտիչ Պարսամեան 46 rue Richer (9), Հրանտ Բալուեան 43 rue Richer (9):

ՈՒՐԲԱԹ ԳԻՇԵՐ 21 ՄԱՐՏ ԺԱՄԸ 8.30ԻՆ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ
Հայ թատերդրութեան մեծ վարպետին Ա. ՇԻՐՎԱՆԶԱՏԷի գլուխ գործոցը՝
"ԴԱՄԱՒՍ,,Ը

Խնամուած բեմադրութիւն, մասնակցու-թեամբ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆի, ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆի, Ս. ՄԱՔՍՈՒՏԵԱՆի, ՏԷՐՎԻՇԵԱՆի, Մ. Ա.ՋՆԱ-ԻՈՐԵԱՆի, ՏԻԿԻՆ Բ. ԴԱՒԻԹԵԱՆի, Պ. Ա.Վ-ԹՈՒՆԵԱՆի եւ ուրիշներու, Théâtre d'Iéna, 10 Ave. d'Iéna, métro Iéna:

ԲՈԼՈՐ ՀԱՅԵՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

ՊԱՂՏԱՏ.— Պատրաստածս «երգնկա» դիրքը մամուլի տակ է արդէն: Անոր «վերապրող երգն-կացիները» դլխին տակ ամփոփելու համար, կը խնդրեմ որ մեր այն հայրենակիցները, որոնք ի-րենց մասնագիտութեամբ, իրենց դիրքով ու աղ-դային - հասարակական գործունէութեամբ աչքի կը զարնուին՝ բարի ըլլան իրենց լուսանկարի հետ միասին ինձ ղրկել նաեւ իրենց համառօտ կենսա-գրականը: Հասցէ՝ K. SURMENIAN, 331 B Rashid Street, Baghdad, Iraq :

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆ.— Ողբացեալ Խաչատուր Խաչա-տրեանի մահուան առթիւ հետեւեալ նուէրները ե-ղած են.— Մալաթիոյ Կրթ. Մասնաճիւղին Պ. Պ. Անդրանիկ Օպողեան 3000, Փ. Օպողեան 1000 (Լիոն), Պ. Կ. Խուպիկեան 1000 (Փարիզ), Պ. Գ. Գէորգեան հազար (Մարսէյլ), Պ. Ս. Սաչաքլեան 500 (Կրընոպլը), Պ. Պ. Պետրոս Օպողեան հազար, Ս. Ընտրիկեան, Ե. Ալանեան, Մ. Քէչապեան, Լ. Պօյաճեան, Խ. Քիւրքճեան, եւ ընկ. Թոգուր Այվազեան 500ական ֆրանք, դումար 10.500 ֆր.:

Հայ Կապոյտ Խաչին.— Պ. Պ. Ճապուրեան եղ-բարք 1000, Ա.Մ. Դուլումճեան, Տիրան Եկիայ-եան 500ական, Անդրանիկ Օպողեան 1000:

Ներգաղթի Ֆոնտին.— Պ. Տիրան Զէքեան 1000 (Սէնթ Էթիէն): Նոյն առթիւ ծաղկեպսակներ բերած էին, Մլթ. Կրթ. ընկ. մասնաճիւղը, Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» կոմիտէն, Հ. Կապոյտ Խաչը, եւ ազգականներ, բարեկամներ եւ ընկերներ:

ՀԸՑ - ԲՈՑԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

ՀԱՑ - ԲՈՑԺ լրացուց իր վեցերորդ տարեշրջա-նը: Ելեկտրական հոսանքի կրճատումներու պատճառով՝ ուշ տպուեցան եւ ղրկուեցան վերջին ամիսներու թիւերը: Ցունուարի թիւը կը ղրկուի դայ չաթու: Ամբաղրութիւնը որոշած է, այս ա-մառ, ելեկտրական հոսանքի կրճատումները վեր-ցուելէ ետքը, մէկ անդամէն տալ տարւոյն բոլոր թիւերը եւ յետոյ ամսէ ամիս ղրկել բաժանորդ-ներուն:

ՀԱՑ - ԲՈՑԺ իր բարեկամներէն կը խնդրէ ան-յապաղ հայթայթել յիշեալ թիւերը, ղրկել իրենց բաժանորդագրութիւնը նորոգող անձերուն անուն-ները եւ հասցէները՝ տպագրութեան համար:

Փրկեցէք ձեր եւ ձեր տղոց ակռաները գործածելով
DOLINE ALCALINE
ակռայ մաքրող հանրածանօթ փոշին:
Կեդրոնատեղի, 47 Rue Lafayette, Paris (9)

ՅՕՒՇԱՏԻՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողո-վը՝ այս կիրակի ճիշդ ժամը 9.30: Կարեւոր օրա-կարդի լուծում եւ զեկուցում:

Հ. Ց. Դ. ԻՍԻի Զաւարեան կոմիտէի ընկերա-համակրական ինջոյքը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ազատի սրահին մէջ, 4 rue de la Défense: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Մուտքը ազատ է: Մատչելի պիւֆէ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. «Զամալեան» խումբի վարչութիւնը վիճաբանական ժողովի կը հրաւիրէ Պուլվար Օտտոյի, Վոռմեան ենթակոմիտէի, Նոր Սերունդի «Համազասպ» խումբի ընկեր ընկերու-հիները ու կապոյտ Խաչի անդամուհիներն ու սա-նուհիները, այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՏԻՍԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի դասախօ-սական ժողովը՝ այս երկուշաբթի, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Կը դասախօսէ ընկեր Վ. Հիւսեան: Նիւթ՝ Վասպուրականի հերոսամարտը: Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները:

ՄԱՐՍԷՅԼ, ՊՈՒԼ. ՕՏՏՈՅԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Խատիսեան» խումբի դասախօսութիւնը այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորա-կան հաւաքատեղին:

ՊՈՄՈՆԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Քրիստա-փոր» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի, իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Սրահը բաց է ժամը 7.30ին (Ping, Pong, dames, echec, եւայլն): Երկուքին ալ պիտի խօսի Պ. Ստե-փան Միքայէլեան: Նիւթ՝ Համակարութիւն եւ Ցեղափոխութիւն:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաչի վաճառատուն Crepin եւ Tannerie: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. փա-փազեան վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13) Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 *եւ* 14—18, *գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղոր-դակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Առեւտրականներու եւ պատրաստ հագուստ շինողներուն
Ուշադրութեան

Ձեզի պէտք եղած ամէն կարգի նիւթերու հա-մար, ինչպէս դերձան, fաուչու (elastic) եւ կրօկ-քէն, դիմեցէք՝

մատչէտ տան մը, հետաքրքրեցէք կամ ղրեցէք
M. MILEMIAN
4 rue Curie (Bicêtre) Seine , Tél. ITA. 08-55

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՍԱՓՔԻՋՆԵՐ՝
ԵՒ ՎԱՐՍԱՑԱՐԴԱՐՆԵՐ
Foire Internationale de Lyon du 12 au 21 Avril, 1947
Groupe 34 Bâtiment 13, Stand 14



Parfumerie
Jac-Mot
ՑԵԿՈՐ
ՄՈԹԵԱՆ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏԵՂԷՆԻ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ

136 RUE BOILEAU, LYON
Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառին մէջ կը ցուցադրէ իր գանազան տեսակի անուշահոտու-թիւնները:

Ամենակարեւոր հասցէ մը
ԼՈՒՏԵՐ ՖԷՆԷՐՃԵԱՆԻ
Աչխատանոցը բացուած է եւ կը ստանձնէ չէն-քի նորոգութեան եւ զետեղումներու ամէն կարգի աշխատանք վարպետներու ձեռքով: Նորոգութիւն աղօրքներու, արդուհներու եւ կաղի վաճառան-ներու: Բաղնեսննեակի եւ խոհանոցի նորոգու-թիւն եւ ապակիներու զետեղում: Դիմել՝ Entreprise Générale Etablissement LODER, 25 Route de Villejuif, L'Hay-les-Roses, *հեռաձայն* Ita. 38-36: Autobus 186:

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՀԱՐԱՉԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mardi 18 MARS 1947 Երեքշաբթի 18 ՄԱՐՏ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4987–Նոր շրջան թիւ 596 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

Թ Ո Ւ Ր Ք Ի Ա
ԵՐԱԽՏԱՊԱՐՏ ԱՄԲԻՒԿԱՑԻ

Վարչապետը ծանր կը գտնէ երկրին տնտեսական վիճակը

Ինչպէս հաղորդած էինք, Թուրքիոյ վարչապետը, Րչճէպ Փէքէր, յայտարարութիւն մը ուղղեց մամուլին, նախագահ Թրումընի ճառէն ան միջապէս վերջը: Ստորեւ՝ հիմնական մասերը.—

Թուրքիա խորապէս երախտապարտ է նախագահ Թրումընի ճառին համար, որ ամէն մէկուն ազատութեան յոյս կը ներշնչէ իր սահմաններուն վրայ: Թուրքիա թէեւ ազատ մնաց պատերազմի աւերներէն որ ծանրացան ուրիշ երկիրներու վրայ, բայց դուրս եկաւ չատ աւելի դէշ կացութեան մէջ քան ուրիշ երկիրներ: Իր տնտեսականը, ընկերային, հողագործական, ճարտարագործական եւ հաղորդակցութեան պայմանները մինչեւ հիմա չեն կրնար բաղդատուիլ ուրիշ երկիրներու հետ: Մեր տնտեսական կացութեան վատթարացումը հետեւանք է մեծ բանակ մը պահելու բեռին: Ամբողջ Թուրք ազգը պիտի դիմադրէ թէ ինչպէս պիտի պաշտպանէ իր պատիւը, իրաւունքները եւ հայրենիքին սահմանները, երբ հարկ ըլլայ: Ի պատասխանութիւն այս պարտականութեան մենք հարկադրուած ենք մեր տարեկան եկամուտին կէսը ծախսել ազգային պաշտպանութեան համար:

(Այս տեղ փոխադրենք վերջ Անգլիան, չարունակեց).— Մեր դաշնակիցը, Մեծն Բրիտանիա, ներշնչուած բուն կացութենէն, հարկ դատեց դիմել Ամերիկայի օգնութեան, ինչ որ չիտակ եւ ազնիւ գործ մըն է: Հեռագրական գործակալութիւնները տակաւին չեն հաղորդած նախագահ Թրումընի ճառին ամբողջ բնագիրը, բայց դատելով անոր ամփոփումէն, Մ. Նահանգներու նախագահը իր օգնութեան առաջարկները ներկայացնելով Թուրքիոյ եւ Յունաստանի համար, չէ սահմանափակուած միայն համաշխարհային ռազմագործութեան մը պահանջով, այլեւ ներշնչուած է թէ, իրաւամբ եւ թէ լիովին մարդասիրական տեսակէտէ մը: Այս բառերուն մէջ արտայայտուած դադափարներուն խոր ազդեցութիւնները պիտի հասնին Միջերկրականէն եւ Միջին ու Մօտաւոր Արեւելքէն ալ անդին: Նախագահին դադափարները որոնք ծավիահարուեցան Մ. Նահանգներու երեսփ. ժողովին եւ ծերակոյտին կողմէ, կը ներկայացնեն կատարեալ զարթնումը Ամերիկայի հանրային կարծիքին եւ կատարեալ հակակշռութիւն աշխարհի դժուարութեանց եւ պարտադրեալ ձգտումներու: Այս տեսակէտը պիտի ամրապնդէ այն համոզումը թէ աշխարհի ապահովութիւնը անրաժանելի ամբողջութիւն մը կը կազմէ եւ խաղաղասէր ու ազատասէր ժողովուրդներուն պիտի ընձայէ երաշխաւորութիւն մը ապրելու բարգաւաճ, անկախ եւ պատուաւորապէս, իր սեփական սահմաններուն մէջ: Մենք խորապէս ղգածուեցանք Յունաստանի ստանալիք օգնութենէն: Մենք անոր հետ ապրեցանք այն տագնապներուն առեն ղոր կրեց դրաման առեն եւ հիմա կը բաժնենք իր դառն օրերուն տառապանքները: Մենք չատ ուրախ պիտի ըլլանք տեսնելով երջանիկ օրերու վերադարձը Յունաստանի մէջ որուն հետ միացած ենք հասարակաց ճակատագրի կապերով »:

★ Աթէնքի մէջ զոհարանական աղօթքներ եւ երախտագիտութեան ցոյցեր կատարուեցան նախագահ Թրումընի ճառին առթիւ: Նախագահը նոր յայտարարութիւն մը ուղղեց յոյն ժողովուրդին, յոյս յայտնելով թէ բոլոր հոսանքներն ալ պիտի զործակցին, վերահաստատելու համար երկրին բարեկարգութիւնը եւ տնտեսական բարգաւաճումը: Միեւնոյն առեն կը թելադրէ որ ընդհ. ներքին չնորհուի ապստամբներուն :

★ Թէհրանի թերթերը դիտել կուտան թէ Իրան ալ Ամերիկայի օգնութեան պէտք ունի, քանի որ կը դտնուի Յունաստանի եւ Թուրքիոյ վիճակին մէջ: Կարեւոր թերթ մը նախագահին ճառը կը նկատէ քաղաքական ամենամեծ դէպքը 1939 Սեպտեմբերէն ի վեր եւ կ'ըսէ թէ ան բացէ ի բաց պատերազմի յայտարարութիւն մըն է համայնավարութեան դէմ: Հաւանական է որ Սուրիա, Լիբանան, Չինդարիա եւ Պաղեստին եւս օգնութիւն խնդրեն, իրրեւ հնչուն դրամ կամ վարկ: Յունաստանի եւ Թուրքիոյ համար տրամադրուած 100 միլիոն սթերլինն ալ հաչուելով, Ամերիկա աւելի քան 250 միլիոն սթերլին պիտի վճարէ Եւրոպայի եւ Չինաստանի պէտքերուն համար:

Մոսկուայի պատասխանը Նախագահ Թրումընի

ՄՄԲ.— Իզվեստիա, Մոսկուայի կառավարական պաշտօնաթերթը, հաղորդելով նախագահ Թրումընի այն ճառը որով կ'առաջարկէր 400 միլիոն տոլար, ինչպէս եւ տնտեսական եւ զինուորական մասնագէտներ տրամադրել Յունաստանի եւ Թուրքիոյ, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կընէ.

Անգլիացի զինուորները Յունաստան կը զբաղեցնեն 1944էն սկսեալ: Զբրչիլի նախաձեռնութեամբ Անգլիա իր վրայ առաւ «Յունաստանի քաղաքական կացութիւնը ամրապնդելու » պատասխանատուութիւնը: Բրիտանական իշխանութիւնները ոչ միայն քաջալերեցին Յունաստանի յետադիմական տիրապետութեան պահպանումն ու հակաժողովրդավար ուժերը, որուն համար ծայրաչեղ անբարեխղճութիւն մը ցոյց տուին,— օգնեցին Գերմաններուն հետ գործօն եւ դիտակցաբար դործակցող մարդոց, այլեւ քաջալերեցին բոլոր քաղաքական եւ տնտեսական գործունէութիւնը կարճառեւ յունական կառավարութիւններուն՝ կազմուած դանազան տարրերէ : Այս քաջալերութիւնները մինչեւ այսօր կը չարունակուին Անգլիոյ աչալուրջ հակակշռին եւ վարչութեան ներքեւ :

Այսօր, կը տեսնենք այդ քաղաքականութեան արդիւնքը.— կատարեալ մնանկութիւն: Անգլիական զինուորները չարատանջ Յունաստանի չբերեն խաղաղութիւն եւ հանդարտութիւն, որոնց այնքան արժանի էր: Յոյն ժողովուրդը ինքզինքը դտաւ խրած ճամբու մը վրայ, լեցուն նոր տառապանքներով, անօրութեամբ եւ թշուառութեամբ: Քաղաքական կռիւը չի վերջնար, ընդհակառակն աւելի կատաղի հանդամանք կը ստանայ:

Սակայն յունական հողին վրայ օտար զինուորներու ներկայութիւնը չօգնե՞ց որ դէպքերը այնքան տխուր հանդամանք ստանան: Բրիտանիա որ ինքզինքը Յունաստանի պահապան յայտարարեց, պատասխանատու չէ՞ իր խնամակալութեան ենթակայ երկրին սնանկութեան:

Մ. Նահանգներու նախագահին զեկուցումը կ'անտեսէ այս չատ բնական հարցումները : Այս փափկանկատութեան պատճառները կատարելապէս հասկնալի են: Մ. Նահանգները չեն ուզեր քննադատել բրիտանական գործունէութիւնը, քանի որ իրենք ալ մտադրած են հետեւիլ Անգլիոյ օրինակին: Զարմանալի չէ որ Լոնտոնի «Թայմզ»ը ջերմօրէն չնորհաւորէ Թրումընի յայտարարութիւնը, իսկ «Տէյլի Թելկրաֆ» կ'ըսէ թէ անոր ճառը «կատարելապէս կարդարացնէ բրիտանական քաղաքականութիւնը Յունաստանի մէջ»:

Թրումընի յայտարարութենէն կը հասկցուի թէ Մ. Նահանգները միտք չունին փոխելու Յունաստանի մէջ Անգլիոյ հետեւած քաղաքականութեան ընթացքը: Ուրեմն այս խնդրին մէջ ալ աւելի լաւ արդիւնքներու պէտք չէ սպասել: Ամերիկեան կառավարութիւնը ամենադոյզն նպատակ իսկ չունի յունական խնդրին մէջ չարժելու այնպէս ինչպէս կը յուսացուի Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան անդամ մը, որ կը մտատանջուի ուրիշ մէկ անդամի մը ճակատագրով:

Ակներեւ է որ Ուշինկթընի մէջ չեն ուզեր նկատողութեան առնել Ամերիկայի Մ. Նահանգներուն ստանձնած յանձնառութիւնները, Միացեալ Ազգերու հանդէպ:

Տարօրինակ ջղադրդռութիւն մը ցուցնելով Թրումընն նոյնիսկ հարկ չհամարեց սպասել ՄԱԿի Ապահովութեան խորհուրդի կողմէ մասնաւոր կերպով Յունաստան ղրկուած յանձնախումբի քննութեան արդիւնքին:

Թրումընն հաչուի չառներ ոչ միջազգային կազմակերպութիւնը եւ ոչ ալ Յունաստանի վիճակին տակաին իրաւունքները: Իրականին մէջ ի՞նչ պիտի մնայ Յունաստանի վիճապետութենէն երբ Ամերիկայի զինուորական եւ քաղաքային մասնագէտները տեղաւորուին Յունաստանի վարիչներու ղլխուն վրայ եւ երբ այդ մասնագէտները սկսին Յունաստանի վարչական մեքենան իրենց ձեռքերուն մէջ առնել, չնորհիւ հոն տարուած 250 միլիոն ամերիկեան տոլարին:

Այս տարօրինակ «պաշտպանութենէն» ամէնէն առաջ պիտի տուժեն Յունաստանի դերիչխանութիւնն ու անկախութիւնը: Յոյն ժողովուրդը որ հերոսական պայքար մը մղեց իր անկախութեան եւ ազատութեանը համար, արժանի չէ այս տեսակ վերաբերումի: Բազմաչարչար յոյն ժողովուրդին մէկ հեռանկար կը սպասէ.— ունենալ մէկ տիրոջ՝ Անգլիոյ փոխարէն ուրիշ տէր մը, Մ. Նահանգները:

Ամերիկեան «աջակցութիւնը» Թուրքիոյ նոյնպէս կը ձգտի այդ երկիրը դնել Մ. Նահանգներու իշխանութեան տակ, որմէ վերջ այլեւս կարելի չէ խօսիլ Թրքական հայրենիքի եւ արտաքին քաղաքականութեան անկախութեան մասին քանի որ այդ քաղաքականութիւնը ուղղակի պիտի հակակշռուի ամերիկեան աշխարհակալութեան կողմէ:

Կարգ մը ամերիկացի հրապարակագիրներ բացէ ի բաց կ'ընդունին այս պարագան: Օրինակ, Ուոլթըր Լիփմըն անկեղծօրէն կը յայտարարէ Ն. Ե. Հէրըլտի մէջ թէ ամերիկեան զինակցութիւն մը Թուրքիոյ հետ ռազմագիտական դիրք մը պիտի ապահովէ Մ. Նահանգներուն, անհամեմատ աւելի նպաստաւոր քան ուրիշ որեւէ զինակցութիւն, որով կարելի է տիրապետել Միջին Արեւելքի վրայ:

Նոր չեն այն պատմութիւնները թէ Մ. Նահանգները կոչուած են փրկելու Յունաստանը եւ Թուրքիան այսպէս կոչուած միահեծան պետութեանց ծաւալումէն: Հիթլէր ալ բոլշեւիկներուն կ'ակնարկէր, երբ կ'ուղէր ճամբան բանալ իր աշխարհակալութեան համար:

Այժմ կը չտան Յունաստանը եւ Թուրքիան իրենց ազդեցութեան տակ առնել եւ ազմուկ հանելով «միահեծան» (ամբողջատիրական) պետութեանց մասին, կը փորձեն քօղարկել իրենց ծաւալման ծրագիրները»:

Մոսկուայի պաշտօնաթերթը յետոյ կը յիչէ թէ 13 ամերիկացի ծերակուտականներ ընդդիմացած են նախագահ Թրումընի յայտարարութեան, եւ մասնաւորապէս կը յիչէ հետեւել պարագան,— Ծերակուտական Ճօնսըն ըսած է թէ ինք համաձայն չէ զինուորական պաշտօնէութիւն մը ղրկելու Յունաստան եւ Թուրքիա նոյնիսկ իբրեւ խորհրդականներ: Զինուորական օգնութիւն Թուրքիոյ եւ Յունաստանի՝ կրնայ առաջնորդել զինուորական միջամտութեան աշխարհի ուրիշ մասերուն մէջ: Ինք պատրաստ է միլիոններ տալու իբրեւ նպաստ անօթի ժողովուրդներու, բայց ոչ մէկ սէնթ՝ օդնելու համար քայքայուած միապետութեանց :

Մարուլի գործադուլը վերջացաւ

Շաբաթ օր հրատարակուած պաշտօնական յայտարարութեամբ մը, վերջացաւ մամուլի աշխատաւորներու գործադուլը որ կը տեւէր փետր. 13էն ի վեր: Թերթերու հրատարակութիւնը վերսկսաւ երէկ, երկուշաբթի, նախկին պայմաններով, այսինքն առանց յաւելումի: Մամուլի սէնտիքան այս առթիւ հրատարակած զեկոյցին մէջ կ'ըսէ թէ կառավարութիւնը մերժեց աշխատավարձի որ եւ է յաւելում, բացի նուազագոյն ռոճիկէն: Ցետոյ կ'ըսէ թէ մարտ 13ին համաձայնութիւն գոյացած եւ պայմանագիրն ալ կնքուած էր, օրաթերթերը չաբաթը եօթը օր հրատարակելու եւ մասնագէտ բանուորներու թիւը կրճատելու պայմանով, բայց վերջին պահուն նախարարական խորհուրդը մերժեց: «Փարիզեան մամուլի սէնտիքան եւ բանուորական կազմակերպութիւնները չեն ընդունիր այս մերժումը որ անընդունելի կը թուի իրենց: Անոնք չեն ընդունիր որ կառավարութիւնը մերժէ իր խոկ թելադրած լուծումը ճիշդ այն պահուն երբ հաւանութիւն կը յայտնէր: Որպէսզի փարիզի ժողովուրդը առանց լուրի չմնայ այն արտաքին եւ ներքին հանդամանքներուն մէջ ուր կը գտնուի երկիրը, համախորհուրդ որոշեցին որ թերթերը վերհրատարակուին երկուշաբթի, 17 մարտ, նախկին պայմաններով: Թերթերը անմիջապէս միաձայն պայքար մը պիտի բանան, որպէսզի այս վերհրատարակումը դառնայ տեւական, այսինքն կառավարութիւնը վաւերացնէ Մարտ 13ի տեղադրութիւնը փարիզեան մամուլի մասին, ապահովելով չաբաթական հանդիստը — կարծով — բոլորին համար, մէջն ըլլալով յրադրավաճառները: Բանալով այդ պայքարը, փարիզեան մամուլը կ'ուղէ ուժ տալ դիներու կրճատման քաղաքականութեան, որ կրնայ չպողոպել միայն ազատ մամուլի մը, արտայայտութիւնը երկրի կամքին»:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

100.000 ՖՐ. ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՍԻԼ.— Հարաւային Ֆրանսայի Ներդաղթի Հանդանակիչ Կեդր. Յանձնախումբը ստացած է Բալահովիտի (Բալու) Հայոց Վերաչ. Մութենէն (100.000) հարիւր հազար ֆրանք, ի նպաստ ներդաղթի հիմնադրամին:

★ Անիէս Պուա Բոլմալի չրջանին (Փարիզ) հանդանակութիւնը հասած է 850.000 ֆրանքի:

ԱՒԻՆԻՒՆ հասած լուրերու համաձայն, այս տարի Յունաստանէն Հայաստան պիտի փոխադրուին աւելի քան 15.000 Հայեր: Անցեալ տարի հազիւ կարելի եղած էր 5000 հոգի փոխադրել: Եւրեանէն մասնաւոր պատուիրակներ պիտի երթան դործը կազմակերպելու համար:

400 միլիոն տոլար Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ իբրեւ ապահովութեան գին

ԼՄՐ.— Ուրբաթ օր հաղորդած էինք նախագահ Թրումընի ճառին ամփոփումը : Բնագրին թարգմանելով կը ներկայացնենք ամբողջութիւնը.—

Աշխարհի կացութեան ծանրութիւնը կը հարկադրէ զիս ներկայանալ Ժողովրդարանի խառն նիստին : Ինդիրը կապ ունի այս երկրի արտաքին քաղաքականութեան եւ ազգային ապահովութեան հետ : Ներկայ կացութեան երեւոյթներէն մէկը զոր կ'ուզեմ ձեր նկատողութեան եւ որոշումին յանձնել, կը վերաբերի Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ :

Մ. Նահանգները ստիպողական կոչ մը ստացած են յունական կառավարութենէն, որ կը խնդրէ մեր ելմտական եւ տնտեսական օժանդակութիւնը : Այժմ Ցունաստան դանուող ամերիկեան տնտեսակ. յանձնախումբն եւ Ցունաստանի ամերիկեան դեսպանէն ստացուած առաջին տեղեկագիրները կը հաստատեն յունական կառավարութեան յայտարարութիւնը թէ այդ օգնութիւնը ստիպողական է, եթէ Ցունաստան պիտի ապրի իբրեւ ազատ ազգ : Ձեմ կարծեր թէ ամերիկացի ժողովուրդն ու Ժողովրդարանը իրենց ականջները պիտի խցեն յունական կառավարութեան կոչին առջեւ : Ցունաստան հարուստ երկիր մը չէ : Բնական հարստութիւններու պակասը միշտ ստիպած է յոյն ժողովուրդը չարաչար աշխատիլ, ծայրը ծայրին բերելու համար : 1940էն ի վեր այս ժրաջան եւ խաղաղասէր երկիրը կրեց արշաւանք, չորս տարի անողորմ դրաւում եւ ներքին բուռն պայքարներ : Ազատագրման բանակները երբ Ցունաստան մտան, տեսան որ նահանջող Գերմանները քանդած էին գրեթէ բոլոր երկաթուղիները, ճամբաները, նաւահանգիստները, հաղորդակցութեան միջոցները եւ առեւտրական նաւատորմը : Աւելի քան հազար գիւղեր հրկիզուած էին : Երախաներուն ութսուն եւ հինգ առ հարիւրը թոքախտաւոր էին : Արջառը, հաւեղէնները եւ լծկան անասունները գրեթէ ամբողջապէս հալեցուած էր բոլոր խնայողութիւնները :

Իրրեւ հետեւանք այս եղերական պայմաններուն, մարտական փոքրամասնութիւն մը, չհամագործելով մարզկային կարօտութիւնն ու թշուառութիւնը, յաջողեցաւ ստեղծել քաղաք· քաոս մը, որ մինչեւ այսօր անկարելի կը դարձնէ տնտեսական վերականգնումը :

Ցունաստան այսօր դրամ չունի ներածելու համար այն ապրանքները որ կենսական են պարզ ապրուստի համար : Այս պայմաններուն տակ Ցունաստանի ժողովուրդը չի կրնար չարժիլ լուծելու համար իր վերաշինութեան խնդիրները : Ցունաստան յուսահատօրէն պէտք ունի ելմտական եւ տնտեսական օգնութեան, կարեկալ վերսկսելու համար ուժերնիքի, հաղուստի, վառելանիւթի եւ սերմնցուի գնումը : Ասոնք անհրաժեշտ են ժողովուրդին ապրուստին համար եւ կրնան ճարուիլ միայն դուրսի աշխարհէն : Պէտք է օգնել մինչ որ կարենայ նեղածել այն ապրանքները որոնք անհրաժեշտ են վերահաստատելու ներքին բարեկարգութիւնը եւ ապահովութիւնը : Երկուքն ալ այնքան կենսական՝ տնտեսական եւ քաղաքական վերակազմութեան համար :

Ցունական կառավարութիւնը խնդրած է նաեւ աջակցութիւնը փորձառու ամերիկացի վարիչներու, տնտեսագէտներու եւ մասնագէտներու, ապահովելու համար թէ՝ տրամադրուած դրամական եւ այլ օգնութիւնները պիտի գործածուին հաստատուն եւ ինքնաբաւ տնտեսութիւն մը ստեղծելու եւ հանրային վարչութիւնը բարւոքելու :

Ցունաստանի գոյութիւնն իսկ վտանգուած է այսօր քանի մը հազար զինուած մարդոց ահաբեկչական գործունէութեան հետեւանքով, գլխաւորութեամբ համայնավարներու, որոնք կ'արհամարհեն կառավարութեան հեղինակութիւնը, կարգ մը վայրերու մէջ, մասնաւորաբար հիւսիսային սահմաններուն երկայնքը : ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին կողմէ նշանակուած յանձնախումբ մը, ներկայիս կը քննէ հիւսիսային Ցունաստանի խռովեալ պայմանները եւ սահմանային կարծեցեալ բռնաբարումները մէկ կողմէ Ցունաստանի, միւս կողմէ Ալպանիոյ, Պուլկարիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ սահմանապուրիին վրայ :

Մեւնոյն ատեն յունական կառավարութիւնը չի կրնար դիմադրել կացութեան : Ցունական բանակը փոքր է եւ խեղճ կերպով սպառազինուած : Եթէ կ'ուզենք որ ան վերահաստատէ կառավարութեան հեղինակութիւնը ամբողջ երկրին մէջ, պէտք է ճարել պաշար եւ հանդերձանք : Պէտք է օգնել Ցունաստանի, եթէ ան պիտի ըլլայ ինքնաբաւ եւ արժանապատուութեան տէր ժողովրդավարութիւն մը :

Մ. Նահանգները պէ՛տք է ճարեն այդ օգնութիւնը : Մենք արդէն տուած ենք անոր կարգ մը ժանդակութիւններ եւ տնտեսական օգնութիւն. բայց ատոնք անբաւական են : Ձկայ ուրիշ ժողովրդավար երկիր մը, որուն կարենայ դիմել ժողովրդավար Ցունաստանը : Ձկայ ուրիշ պետութիւն մը որ ուզէ եւ կարենայ հայթայթել անհրաժեշտ օժանդակութիւնը, յունական ժողովրդավար կառավարութեան մը համար : Անգլիական կառավարութիւնը որ կ'օգնէր Ցունաստանի, այլեւս չի կրնար զրամական կամ տնտեսական օգնութիւն ընծայել Մարտ 31էն վերջ : Մեծն Բրիտանիա հարկադրուած է կրճատել կամ հաւուէյարդարի են թարկել իր յանձնառութիւնները աշխարհի կարգ մը մասերուն մէջ, մէջն ըլլալով Ցունաստանը :

Մենք նկատողութեան առած ենք թէ Միացեալ Ազգերը ինչ ձեւով կրնան օգնել այս տագնապին մէջ : Բայց կացութիւնը ստիպողական է եւ անմիջական գործողութիւն կը պահանջէ : Միացեալ Ազգերը եւ իրենց յարակից կազմակերպութիւնները ի վիճակի չեն պահանջուած օժանդակութիւնը տրամադրելու :

Կարեւոր է նկատի ունենալ թէ յունական կառավարութիւնը խնդրած է մեր օժանդակութիւնը, մեր տալիք զրամական եւ ուրիշ աջակցութիւնէն օգտուելու եւ իր քաղաքային վարչութիւնը բարւոքելու համար : Շատ կարեւոր է որ մենք հակակշռի տակ առնենք այդ երկրին տրամադրուած որ եւ է զումարի գործածութիւնը, այնպիսի եղանակով մը որ իւրաքանչիւր ծախսուած տոլար ծառայէ երկիրը զարձնելու ինքնաբաւ եւ օգնէ հաստատելու տնտեսութիւն մը, որուն մէջ կարենայ ծաղկիլ առողջ ժողովրդապետութիւն մը :

Ոչ մէկ կառավարութիւն կատարեալ է : Սակայն ժողովրդապետութեան գլխաւոր առաքինութիւններէն մէկն այն է, որ իր թերութիւնները միշտ տեսանելի են, կրնան մատնանշուիլ եւ ուղղուիլ : Ցունաստանի կառավարութիւնը կատարեալ չէ : Հակառակ ատոր, սակայն, ան կը ներկայացնէ ութսուն եւ հինգ առ հարիւրը յունական խորհրդարանին անդամներուն որ ընտրուեցան անցեալ տարի : Օտար դիտողները, որոնց մէջ 692 Ամերիկացիներ այս ընտրութիւնը նկատեցին իբրեւ օրինաւոր արտայայտութիւնը յոյն ժողովուրդի կարծիքին :

Ցունական կառավարութիւնը կը գործէ քաոսային եւ ծայրայեղութեան մթնոլորտի մը մէջ : Սխալներ գործեց ան : Մեր օգնութիւն ընծայելը չի նշանակեր թէ Մ. Նահանգները համաձայն են այն բոլոր բաներուն զոր յունական կառավարութիւնը ըրած է կամ պիտի ընէ : Անցեալին մէջ մենք դատապարտած ենք եւ հիմակ ալ կը դատապարտենք այնի կամ ձախին ծայրայեղ գործերը : Անցեալին մէջ մենք խորհուրդ տուինք հանդուրժող ըլլալ, այսօր ալ նոյնը կ'ըսենք :

ԹՈՒՐՔԻԱՆ ԱՀ ԱՐԺԱՆԻ Է ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ

Ցունաստանի զրացին՝ Թուրքիան ալ արժանի է մեր ուշադրութեան : Թուրքիոյ ապագան իրրեւ անկախ եւ տնտեսապէս առողջ պետութիւն նուազ կարեւոր չէ աշխարհիս հպատակեալ ժողովուրդներուն համար քան Ցունաստանի ապագան : Թուրքիոյ ներկայ պայմանները մեծապէս կը տարբերին Ցունաստանի պայմաններէն : Թուրքիա ազատ մնաց Ցունաստանի կրած ազէտներէն : Եւ յետոյ, պատերազմի միջոցին, Մ. Նահանգները եւ Մեծն Բրիտանիա նիւթական օգնութիւն ընծայեցին Թուրքիոյ : Բայց եւ այնպէս Թուրքիա կը կարօտի մեր օգնութեան : Պատերազմէն ի վեր, Թուրքիա զրամական օգնութիւն խնդրած է Մեծն Բրիտանիայէն եւ Մ. Նահանգներէն, պլուխ հանելու համար այն արդիացումը որ անհրաժեշտ է իր ազգային ամբողջութեան համար : Այդ ամբողջութիւնը կենսական է բարեկարգութիւնը պահպանելու համար Մօտաւոր Արեւելքի մէջ : Բրիտանական կառավարութիւնը հաղորդած է մեզի թէ՝ ինքն իսկ դժուարութեան մատնուած ըլլալով, այլեւս չի կրնար զրամական կամ տնտեսական աջակցութիւն ընծայել Թուրքիոյ : Ինչպէս Ցունաստանի պարագային, եթէ Թուրքիա պիտի ստանայ իր խնդրած օգնութիւնը, Մ. Նահանգները պէտք է ընծայեն զայն : Մենք միակ երկիրն ենք որ կրնանք ճարել այդ օգնութիւնը :

(Մնացեալը յաջորդով)

ՅԱՋՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

Փոն ա'Օպնայի Կապ· Ֆերի մատնահիւղը երկու չարաթ ի վեր բացած է իր ծաղկոցը :

Անհկարագրելի է ազգ ուրախութիւնը : Առաջին օրէն իսկ, անոնք՝ ցոյց տուին ջերմ փափաք մը սորվելու իրենց մայրենի լեզուն : Ա.յսուհետեւ Կապ· Ֆերի իր խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնէ վաստակն Պ. Ցակոբ Տէր Սարգիսեանի որ՝ շատ շատ դեղեցիկ եւ օգտակար նուէր մ'ըրաւ դպրոցին, դրկելով 20 հայերէն դասագրքեր : Պ. Սեդրակ Թօփալեան յանձն առած էր չինել նոտարանները, ուրիշ մը տուաւ սեղան մը եւ քանի մը թոռ : Այծպէս բոլորին բարեկամեցողութեամբ դպրոցը յաջողութեամբ սկսաւ :

Ս· ՁԷՖԷՄեան

«Խաչատակութեամբ եւ վաստակ ևորին»...

(Մասնաւոր թղթակցութիւն Ցառաջի)

Կը զրենք ու կը խօսինք Թուրք դեմոկրատութեան ձախողանքին,— պատրանքին չուրջ :

Իրե՞նք : Իրե՞նք ինչ կը զրեն :

Ա.հաւասիկ «Ճումհուրիէթ»ի 8 Փետրուարի խմբագրականը, «Պատկերազարդ պատմութիւն Թրքաց» :

— « Եօթը ամիսէ ի վեր, վերջացած են երեսփոխանական ընտրութիւնները : Երբ ընդդիմադիր ճակատը զօրացաւ Ազգ· ժողովին մէջ, յուսացինք՝ որ Ժողովին աշխատանքները բեղմնաւոր կը դառնան աւելի, ու նոր քայլ մը կ'առնուի դէպի ազգ· վերականգնում : Ամէն ոք ներքին անդորրութեան պատրաստ կը դտար, եւ բաղձանք՝ որ ընդդիմադիրներու հակակշիռը յանգի բարերար արդիւնքներու :

Ինչ ցաւ, որ խոր յուսախաբութեան մը առջեւ կը գտնուինք : Ընտրական օրերու յուզեալ եւ ջղային մթնոլորտը կը չարունակուի : Հայհոյանքի պրականութիւն մը կը մշակուի ամէնուրեք, ու կռուազանութեան... բարենիշներ կը հաստատուին երեսփոխաններու միջեւ : Մոռցած ենք ազգային բոլոր դաւերը, որոնք լուծման կը սպասեն, եւ իրար կը մերկացնենք : Ժողովուրդին առջեւ, կուսակցութիւնները իրար ամբաստանելու մրցումի մը լծուած են, ու Թուրքը Թուրքին թշնամի է դարձած : Իրարու անցեալ կը քրքրեն, իրարու մեղք կը նետեն հրապարակ, իրար կը խծրծեն :

Պատկերը այնքան վհատեցուցիչ է, որ անսահման է մեր վիշտը : Մինչեւ ե՞րբ եւ ո՞ւր պիտի չարունակուի այս անտիրութիւնը : Մեր աչքերն առջեւ կը պատկերանայ անհուն – անսահման ա – նապատ մը, ու կը համոզուինք տակաւ՝ թէ խեր չէ որ պիտի ծաղկի բոլոր այս աղմուկներէն :

Քաղաքական կուսակցութիւնները անչուշտ կրնան վճռեր ու գրչապայքարներ ունենալ հանրային կարծիքին առջեւ : Քաղաքականութիւն կը նշանակէ տեւական պայքար, ու պայքարը կրնայ երբեմն անսանձ ըլլալ : Կուսակցականութիւնը չափազանցութեան գոյն կուտայ չամաչ մեր տեսակէտներու տարփողումին : Բայց չափազանցութեան եւ բանսարկութեան մէջեւ շատ յստակ է գետինը : Ընտրութեան օրերուն, այս կարգի զէշ գուրս զեղումներ չափով մը ըմբռնելի ու ներելի ըլլային գուցէ : Ամէնէն ամուր ու հաստատուած ժողովրդավարութիւններու մէջ իսկ, անխուսափելի կը դառնան երբեմն կուսակցութիւնն ու չէշտ պայքարները : Մարդոց տկարութիւններուն կը վերագրես եւ կ'անցնիս : Բրիտանական վերջին ընտրութեանց չրջանին, նման զեղումներ անպակաս էին նաեւ Անգլիոյ մէջ : Զրբիլ «համայնավարութեամբ» ամբաստանեց պնակավաճառները , ու Մոսկուայի հետ իրենց մտերմութիւնը մեղադրող գործակցութիւն համարեց : Իսկ Ընկերվարները, իրենց կարգին, ֆաշականութեամբ ամբաստանեցին Պահպանողականները : Բայց երբ ժողովուրդը տուաւ իր քուէն, այս կարգի վիճաբանութիւններ աւելորդ եւ վնասաբեր նկատուեցան, եւ կոճակ չբրին : Բովանդակ ժողովուրդը վերադարձաւ նախկին :

Նախապէս Պահպանողականները իշխանութեան գլուխ էին, իսկ Աշխատաւորականները՝ հակակշռող դերին մէջ : Ընտրութիւններէն վերջ, դերերը փոխուեցան : Անգլիոյ քաղաքական կեանքին մէջ ոչ մէկ փոփոխութիւն տեղի ունեցաւ : Կառավարութեան քաղաքականութեան չուրջ բոլոր վիճաբանութիւնները կեդրոնացան հիմնական սկզբունքներու չուրջ : Ներքին կարգ մը խնդիրներու եւ արտաքին բազմաթիւ հարցերու մէջ՝ ընդդիմադիրները ուժ տուին ու կուտան կառավարութեան : Ու տարակոյս չկայ, թէ օգտուողը երկիրն է միշտ :

Իսկ մե՞նք :

Եօթը ամիսէ ի վեր նոյն անսանձ պայքարն է որ կը չարունակուի : Եւ ոչ միայն չի մեղմանար, այլ կը սաստկանայ : Եթէ չկարենանք մենք մեղ ազատել այս կոյր արշաւէն, ժողովրդապետութեան փորձը վերջ պիտի գտնէ կատարեալ ձախողանքով մը :— Խայտառակութեամբ : Երկու կողմերն ալ կը չամաչին իրենց կուրութեան մէջ : Մէկուն սեւը՝ ճերմակ է միւսին համար : Անձնական քինախնդրութիւններ ու հաշիւներ գոհացնելու մոլուցք է ներկայի վիլլուկը : Անդամ մը մեր ներքին կեանքին, անդամ մըն ալ երբ արտաքին աշխարհին կը նայինք՝ կը խղճանք պարզապէս իրերու արդի կացութեան : Իտալիան իսկ՝ ամէն ճիգ կը փորձէ ինքզինք արժեցնելու եւ ոտքի կանգնելու համար, մինչ մենք — նուազադոյն որակումով — Իրար կ'ուտենք եւ տեղայլ կը փորձենք :

Մեկնութիւնները աւելորդ են :

Մ.

ՍՏԱՅԱՆՔ

«ՎԵՐԵԼՔ», հայ քրիստոնեայ երիտասարդին ամսագիրը, թիւ 1—2 : Հասցէ 19 rue Portalis, Aix en Provence :

ՄԱՄՈՒԼ

Հայաբնուն վայրեր

Պուէնոս Այրէսի մեր պաշտօնակիցը, «Արմենիա» զգուելի եղբայրադատութիւն մը կը պարզէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (7 Յուն - ուար) .

— « Վերջերս տեղական համայնավար օրկան «Օրինթասիոն» չաբաթաթերթին մէջ զգուանքով կարդացինք Սարգիս Փափազեան կոչեցեալ խեղ - ճութեան մը ժահրալից մէկ յօդուածը Դաշնակ - ցութեան դէմ :

Ասկէ առնկէ հատաքուած եւ հայ կեանքին առ - ծանօթ օտար թերթի մը հրամցուած այդ թափ - թփած զրուքիւնը կուզայ անգամ մը եւս հաստա - տել, թէ Դաշնակցութեան հակառակորդները, ի - րապէս զուրկ են ազդային արժանապատուութենէ :

Առնք եթէ կրամ մը խելք ունենային, ոչ մի - այն պիտի խղճէին մեր իրականութեան ամէնէն օրատուր եւ ժողովրդական կուսակցութիւնը յաչս օտարներու խեղաթիւրուած կերպով ներկայա - ցնելէ, այլ պիտի մոածէին մեր ներքին ցաւերը օտարներու առջեւ չհանել քանի որ նման քայլ մը ինքնին դէմ է հայ պատիւին ու արժանիքին :

Սուտերով եւ քսութեամբ լի այդ յօդուածը, հրամցուած արժանթինցի համայնավարներու, ու - րիշ նպատակ ունեցած չէ անշուշտ, բայց եթէ յաչս «Օրինթասիոն»ի ընթերցողներուն նպաշ - տիլ ներկայացնել հայ քաղաքական կուսակ - ցութիւն մը, ու, ջանալ այդ կերպով օտարը լարել Դաշնակցութեան դէմ :

Աւելին· յօդուածագիրը թշուառականը, կը խորհի անշուշտ, որ երբ օր մը համայնավար դառ - նայ նաեւ Արժանթին, այն ատեն յօդուածը պիտի ունենայ իր դրական արժէքը· այսինքն, նպշ Փա - շիստ Դաշնակցութիւնը պիտի ենթարկուի հատա - տաքնութեան եւ հալածանքներու, ինչպէս եղաւ Պալքաններու մէջ կամ ինչպէս պիտի ըլլար նաեւ Ռուսաստանի մէջ, եթէ համայնավարները ձեռք անցընէին այդ երկրին կառավարութեան ղեկը :

Կը զարմանանք, սակայն, որ մեղի համբաշ - խութեան եւ դրչասպայքարի մասին յորդոր կը զացողները բարի չեն ըլլար հրապարակով դատա - պարտելու ելոյթը Փափազեաններու, որոնք օգ - տուելով այս ասպնջական երկրին մէջ մամլոյ ա - զատութենէն, իրաւունք կը նկատեն, օր ցերեկով ցեխարձակել եւ հայհոյել 56 տարուան քաղաքա - կան եւ յեղափոխական կազմակերպութեան մը : Սարգիս Փափազեան կոչեցեալ ոչնչութիւններ ան - տարբեր պիտի ձգէին մեղի, եթէ չնկատէինք ա - նոնց վայրերան դործունէութեան մէջ մեր գաղու - թին ներքին անդորրութիւնը խանգարող կարմիր ելոյթներ :

Եթէ յանցանքներ ունի կամ մեղաւոր է Դաշ - նակցութիւնը, «Օրինթասիոն»ները չեն որ պիտի սրբագրէին զայն :

Արդ, եթէ օտարներու մօտ քաղաքական կու - սակցութիւն մը մեղադրելու յուզայական աշխա - տանքը նպատակ ունեցած չէ պարզ դրդռւթիւներ ոչ հայ հոսանքի մը՝ նպշ Փաշիստ յորջորջուած Հայտն դէմ, ապա ուրեմն ո՞րն է նպատակը այդ եւ նման դարշելի դրուքեանց, որոնցմով լեցուն են չարունակ ուղեղները եւ թերթերը հակադաշնակ - ցական այլ պարոններուն :

Հ· Մ· Ը· Մ ·Ը ՄԱՐՍԼԷՅԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ (Յապաղած) .— Գարնանային գե - ղեցիկ օդով մը եւ խուռներամբաղմութեան մը ներ - կայութեան տեղի ունեցաւ չատ հետաքրքրաշարժ ախոյեանական խաղարկութիւնը Հ·Մ·Ը·Մ·Ի եւ Mi - ramasի միջեւ :

Հ·Մ·Ը·Մ·Ի փութպոլի յանձնախումբը ամէն մէջոց ձեռք առած էր : Նախ քան հոդինոց յանձ - նախումբ մը, դեկավարութեամբ Պ· Ժէռոմի, դաշտին չորս բոլորտիքը կը հսկէր կազմ ու պատ - րաստ, օգնելով ոստիկանական երեք ներկայացու - ցիչներուն : Իսկ Փրանսական Փութպոլի Ֆետերա - սիոնը դրկած էր մասնաւորաբար եւ առաջին ան - դամ ըլլալով Promotion d'Honneurի խաղարկութեան մը համար երեք պաշտօնական դատաւոր, որոնց երկուքը arbitre de touche եւ երկու ներկայացուցիչ Ֆետերասիոնի : Նմանապէս Մարսէյլի օրաթերթե - րէն La Marseillaise, le Soir եւ la Franceը ուղարկած էին իրենց մարզական թղթակիցները :

Երբ որ Miramas իր մուտքը զործեց դաշտին վրայ, բոլոր ներկաները բուռն ծափերով ողջու - նեցին : Ամբողջ մրցումի ընթացքին Miramas ցոյց տուաւ այն տեսակ փութպոլի խաղարկութիւն մը որ ապշութեան մատնեց ներկաները : Հ·Մ·Ը·Մ·ի հանդիսատեսները առաջին անգամ ականատես կ'ըլլային խումբի մը, որ իւրացուցած էր փութ - պոլի դաղտնիքները եւ կը զործադրէր զանոնք մե - քենական դրութեամբ մը : Մեր մարզիկները ի՞նչ կրնային ընել այս տեսակ կազմակերպուած խումբ - րի մը խաղարկութեան դէմ, եթէ ոչ ցոյց տալ ի - րենց հայկական կամքը եւ ուժը : Այսպէս բոլոր խաղարկութեան ընթացքին մերթ ընդ մերթ եր - կու կողմէն ալ նշանակէտներ չահուելով, խաղը աւարտեցաւ հաւասարութեամբ , 3—3:

Պէտք է խոստովանինք որ Miramasի անպարտ - տելի խումբը, որ մեր groupeին առաջինն է վեց կէտերու տարբերութեամբ, բնաւ չփորձեց ան - միջական յաղթութիւն չահելու, այլ չանցաց եւ յա - ղողեցաւ ցոյց տալ այն տեսակ խաղարկութիւն մը որ պատիւ կը բերէր փութպոլի վարդապետու - թեան :

Գալով մեր տղոց, կրկին չկրցան ցոյց տալ ի - րենց իրական արժէքը, 7րդ անգամ ըլլալով այս եղանակի ախոյեանական խաղարկութեան ընթաց - քին : Չկրցան penaltyն նշանակէտի վերածել : Մաս - նաւոր դովասանքի արժանի է Պ· Վարուժ Օշիք - եան, որ յաջողութեամբ կատարեց իր դժուարին պարտականութիւնը

Հ·Մ·Ը·Մ·ի պատուոյ անդամներէն Պ· Սա - մոյեան մեծապէս ոգեւորուած այս խաղարկութե - նէն, առանձնակի զոյդ մարզական կօշիկ նուիրեց մեր Ա· խումբին : Մեր շնորհակալութիւնները

Վահան Շամլեան

ԼԻՈՆ—ՏԷՍԻՆ Հ·Մ·Ը·Մ·Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

ԼԻՈՆ·— 11 Մարտ·— Ինչպէս զրած էի, կի - րակի Լիոն-Տէսին Հ·Մ·Ը·Մ·ի Ա· խումբը մեկնե - ցաւ St-Foy, մրցելու համար տեղական Ա· խումբին հետ : Այս անգամ դէպ Լիոնէն մեկնեցանք պայ - ծառ արեւի ջերմուկ ճառագայթներու տակ : Օթօ - քարը լեցուած էր իր չափէն աւելիով, բայց դեռ մայթին վրայ կը մնային քանի մը տասնեակ մար - զասէրներ, որոնք եկած էին յաջողութիւնմաղթե - լու հայ մարզիկին :

Մօտ մէկուկէս ժամէն հասանք St. Foy :

Խաղը սկսաւ ժամը 3.30ին : Դաշտը ցեխոտ է, գնդակը սահուն : Կարելի չէ արագ խաղալ, ոտքե - րը կը սահին, բայց Հ·Մ·Ը·Մ·ի տղաքը իրենց բո - լոր ջանքը ի գործ կը դնեն լաւ խաղարկութիւն ցոյց տալու : Տեղացի հանդիսականները կը սկսին զեհիկ խօսքերով ջղայնացնել մեր խաղացողնե - րը : Առիթէն օգտուելով տեղացի խաղացողները յաջողեցան չահիլ 2 կէտ, բայց մերիններն սկսա - փելով սկսան յարձակումի եւ 10 վայրկեանի մէջ իրենց կարգին չահեցան երկու նշանակէտ : Առա - ջին կիսախաղը վերջացաւ հաւասար, 2ով 2:

Խաղը վերսկսաւ աւելի արագ : Երկու խում - բերու յառաջապահներն ալ սկսան իրենց չարձա - կումները եւ յաջողեցան մէկ մէկ կէտ եւս չահիլ : Խաղը վերջանալու մօտ է, մեր յառաջապահներու զարկած գնդակները կը զարնուին հակառակորդի բերդի ցիցերուն : Ահա այդ գնդակներէն մէկն է որ կ'ինկայ հակառակորդին բերդապահի ոտքերուն առջեւ : Բերդապահը սահելով կ'ինկայ, մեր յառա - ջապահներէն մէկը կը մօտենա գնդակին հարուա - ծելու, բայց հակառակորդ խաղացողներէն մէկը որ սահելով ինկածէր դեռին, մերխաղացողինոտ - քէն բռնելով չի ձգեր որ գնդակը հարուածէ : Օր - ուան դատաւորը այդ սխալին վրայ կը սուլէ : Գնդախաղի օրէնքով պէտք է որ մեր տղաքը 12 մեթրէն գնդակը հարուածեն հակառակորդի բեր - դէն ներս : Տեղացի հանդիսականները տեսնելով որ իրենց խումբը պիտի կորսնցնէ խաղը, դաշտ խու - ժեցին, արգելք հանդիսանալով որ մերոնք հար - ուածեն գնդակը եւշ ձգելով որ խաղը չարունակ - ուի : Հազիւ թէ հինգ վայրկեան մնացած էր :

Շատ ցաւալի է որ, օտարներու հանդէպ նա - խապաշարումը արմատ ձգած է տեղացիներու սր - տին մէջ :

Կիրակի օրը Հ·Մ·Ը·Մ·ի պահեստին ալ փայ - լուն յաղթանակ մը տարաւ, յաղթելով C.A.S.C.O.L.ի 4—2:

Մարգիկ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Պրպտուռնի երաժշտանոցին մէջ, Ռավէլի նուիրուած երեկոյթին նուագած է նաեւ մեր հայ - րենակից՝ Քասաւիէ Եղնիկեանը որու մասին Comtois թերթին երաժշտական լրատուն կը զրէ ,— «Ցայտ - նութիւն մը եղաւ չատ փայլուն երիտասարդ դաշ - նակահար մը Քասաւիէ Եղնիկեան, որ անտարա - կոյս խակայ թարգման մը պիտի ըլլայ Լիցթի : Ան լեցուն է եռանդով, ճաշակով եւ ճշդրտու - թեամբ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԵՐԲ ՇԷՆ ԷՐ ՄԵՐ ԲՈՑՆԸ

ՕՐՈՒԱՆ ՄԸ ԿԵԱՆՔԸ

Ժամաւարտին կերոնները մարեցինք, դուբսը լոյս էր : Ոտիցներուս տեղը մոռցած էի (մինչեւ հիմա ալ երազներուս մէջ յաճախ կը կորսնցնեմ կօշիկներս, եկեղեցիին դրան եռեւ ի դուր որոնե - լով) դուրս կ'ելլեմ բոպիկ : Բարի է, կ'ըսեն երա - զահաններըը, ինձի հարցուր անգամ մը :

Նախիրը կարծես մեղի կը սպասէր դուրսը , կը խառնուինք անոնց : Մեր կարմիր կովը հեռուէն կը ճանչնայ զիս ու քովս կը վազէ, որչափ աղ կե - րած է ափերուս մէջէն :

Աբջառին հետ եւ անոնց պէս ազատ ենք այլեւս վարժապետին ու տէրտէրին կապանքներէն ու տուն կ'երթանք :

Հոն ալ իմ բախտս՝ հայրս հսկայ հասակր ցցած է մեր թեւաւոր բաց դրան մէջ, զիս տես - նելուն կը պատուիրէ որ վաղը չմոռնամ երթալ բարեխնոցը ջրելու ··· : Վա՛ղը :

Բայց մենք վաղուան համար, ամբողջ չաբաթ մը որճալով, ընկերովի ինչ դատաղրական ծրա - դիրներ ունինք կատարելու : Այդ դիշեր դրեթէ չկրցայ աչք զոցել : Կ'երեւակայէի վաղուան վա - յելքները եւ անակնկալները : Առաջին անգամն էր որ, կլոր կալին զծէն՝ լուծի սամին կոտրող ըն - ճուղի պէս դիւղէն դուրս պիտի փախչէի : Փորձա - ռու ընկերներս կը ծաղրէին զիս, երբ իրենց կր յայտնէի թէ՝ ան մօտակայ բլուրի դագաթէն կա - րելի էր Առուծոյ մօրուքը սանտրել քնացած ա - տեն : Քանի՛ անգամ զինք տեսած էի երազներուս մէջ, պատարագիչ քահանայի մը պէս զգեստա - ւորուած, կրծկալի տեղ սպիտակ երկար մօրու - քով : Անգամ մը մեղրածոր բարութեամբ անունս ալ հարցուցած էր, աւելցնելով թէ այդ անունով մէկը արձանագրուած չէ իր տոմարին մէջ : Այդ օրէն ի վեր փափաք մը արթնցաւ մէջս դրել անունս ամէն տեղ :

— Չէ՛, կ'ըսէր Սեդրակը, միջամտելով, թէեւ Ան ամէն տեղ է, բայց մեր բլուրները չատ ցած են անոր աթոռին պատուանդան ըլլալու համար, մեր լեռներէն աւելի հասակաւորներ կան, ես տեսած եմ զանոնք հօրս հետ քաղաք զացած ատեն, կա - րելի է հոնտեղուանքն ըլլայ :

Գլխուս մէջ կարծես խոշոր կա՛կտա՛ռն հաւ մը թուխս նատելու տեղ կը քրքրէր : Առաու իրի - կուն ժամ կ'երթայինք եւ կրօնքէ լուր չունէինք , ինչպէս որ Զինուամաչուրայի մայրաքաղաքը Լոն - տոն ըլլալը պիտէինք! (հիմա ի՞նչ է որ), բայց մեր դեռակին ուր ըլլալն իսկ անտեղեակ էինք : Աւոր համար հիւանդապին փափաք մը ունէի, տեսնել՝ մեղի սահմանուած մուկի թակարդի չափ դիւղի տարածութիւնէն անդին, նոր ու ընդար - ձակ, դետեր, լեռներ, անդունդներ, որոնք թերեւս տէր չունին ··· Այո՛ կ'ուզէի տեսնել ու վայելել , առանց մեր ուսուցիչին, առանց տէրտէրին եւ ա - ռանց հօրս, որուն հետ դեռ հաչտուած չէի, որով - հետեւ ես ծաղկած էի մօրս դրկին, մնծցած էի ա - նոր կենսատու ու ներող թեւերուն մէջ, անոր միակ ապահով հովանիին տակ, ու այն «մարդը» որ հայրս է, օր մը եկաւ խլեց ամէն բան ինձմէ եւ անոնց տեղը դրաւ իր օրէնքներն ու պատիժները , պատուէրներն ու սաստերը :

Սակայն ան ի՛նչ վարպետութեամբ մօտեցաւ ինձի իր ժամանման առաջին օրը : Բաւական ճամ - բայ կարած էր արդէն սրտիս մէջ իր բերած դրա - ւիչ նուէրներով : Շատերուն հայրը սիկաին վե - րադարձած էր, բայց ո՞վ ունէր իմ հպարտանքս : Ծովային զինուորի հպարտա՛ , հը՛մ , դուրսէն կապոյտ, ներսէն կարմիր, սաւանի չափ ճերմակ օձիքով, զրպանները լեցուն չաքրուկ ու չամիչ, վիզէն ալ կախուած սուսուկ մը ու մանա - ւանդ ոսկի կոճակները :

— Գնա՛ չաղաս, կը սոխկէր մայրս, գնա՛ , պապաղ է նէ՛, պայրիխ՛ տրնէ զիզի, ծովու զին - ուոր, ծովիդ մատաղ ըլլիմ :

Ես ժանիք կախելս մոռցած, հպարտանքս հետ քաշած այդ դիշեր եւ մեր դեղի աղուոր աղ - ջիկներուն նման թեւաւոր հրեշտակներ ճլորիկ նատեցուցին զիս անասհման ջուրերու վրայ հա - սակ նետելով :

Այդ «օտար մարդը» ինչ լաւ որ հայրիկս էր, քանի որ ծովերու վրայ զինուոր ընելու համար ինձի հպարտ բերած էր, ո՞վ զիտէ ինչ զին վճա - րելով իր տարագիր կեանքին մէջ :

Բայց ափսոս, առանք մէկ դիշերուան երազ ևղան միայն : Ո՞վ կրնայ առուգը առագի վերածել կրկին : Առաուն՝ ուռկանով քաշեց հայրս երազի ծովերէն ու կարծես կը խեղդէր զիս տղմուտ առ - ուակի մը մէջ, իր առաջին արգելքով : Կը յիշեմ, որչափ զուարճութիւն պատճառեց այդ, իրեն եւ բոլոր թաղեցիներուն համար : Կիրակի : Ես մօրմէս անբաժան կ'ուղէի անոր հետ ժամ երթալ : Ան այդ օրը հագուած էր իր պերճագեղ հալաւները ոսկե - թել, իր Աբի մարդուն զարիպութենէ վերա - դառնալուն համար, եւ եսիրկորբիէրեցիի անձա - նօթ ծովը աչքերուս մէջ հլաւ կ'ուղէի որ ամէն մարդ միասին տեսնէր մեզ :

— Ոչ, ըսաւ հայրս, դուն պիտի չերթաս մօրդ հետ :

— Պիտի երթամ, ըսի իրեն : Գնա՛ կորսուէ դուն ուրկէ որ եկար :

— Լաւ, առանկ հա՛, տէ հանէ՛ բերած հա - գուստներս :

Ես կրկնել չտուի ու մերկացայ ,

(2) ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

ՖՐԱՆՍԱ ԿԱՌԱՎԱՐԿԷ ԴԱԴՐԵՑՆԵԼ ԳԵՐՄԱՆՆԵՐՈՒ ՎՏԱՐՈՒՄԸ, ԵՒ ԳԵՐՄԱՆ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐ ԸՆԴՈՒՆԻԼ

Զորսերու խորհուրդին ուրբաթ օրուան նիստին մէջ, զօր. Մարշըլ պարզեց ամերիկեան տեսակէտը՝ ժողովրդավարութեան մասին: Այս առթիւ ծրագիրը մը ներկայացուց Գերմանիան ժողովրդավարութեան վերածելու համար: Մասնաւորապէս ընդգծեց թէ իրենց համար «ընկերութիւն մը ազատ չէ, եթէ օրինապահ քաղաքացիներ կ'ապրին այն վախին տակ թէ կրնան ղրկուիլ իրենց աշխատելու իրաւունքէն, կեանքէն, ազատութենէն եւ բարօրութենէն»:

Ցեւտոյ յայտարարեց թէ Գերմանիոյ ամերիկեան շրջանին 117 զինուորական գործարաններէն 80ը փակուած են, թէ Մ. Նահանգները այժմ ունին 15.103 նաքի գերիներ, մեծ մասով Իտալիոյ մէջ, իսկ 15.873 հոգի ալ արագօրէն կ'արձակուին ամերիկեան շրջանին մէջ:

Պ. Պէվին ալ, հաղորդեց թէ Անգլիա 435.295 գերման գերիներ ունի Գերմանիայէն դուրս: Ասոնք իրենց երկիրը կը ղրկուին ամիսը 17.000 հոգիի հաշուով, որ պիտի բարձրանայ 20.000ի, Յուլիս 1ին:

Պ. Պիտօ եւս հաղորդեց թէ Ֆրանսա ունի 641.483 գերման գերիներ, որոնց 593.267ը Ֆրանսայի մէջ, 19.601ը Ալբիկէ, 18.606ը Գերմանիոյ Ֆրանսական շրջանին մէջ:

Յաջորդ օրը Պ. Մոլոթով եւս հաղորդեց թէ Գերմանիա վերադարձուցած են 1.003.974 գերման գերիներ, եւ իրենց քով կը մնան միայն 895.530 հոգի:

Իրազեկներ դիտել կուտան թէ այս թիւը չի համապատասխաներ խորհրդային պատերազմական ղեկոյցներուն:

Տարագիրներու խնդիրը եւ ուրիշ հոգեր

Գերիներու հարցին հետ քննուեցաւ նաեւ «տեղահան» բազմութեանց խնդիրը: Ա. Մթուրթիւնը կը պնդէ որ այս տարագիրները իրենց երկիրները վերադարձուին: Անգլիա եւ Ամերիկա հակառակ են բռնի վերադարձին: Մանաւանդ որ, իրենց համար պարզ չէ «խորհրդային քաղաքացի» բացատրութիւնը: Անգլիա եւ Ամերիկա մինչեւ հիմա չեն ընդունած Լիթուանիոյ, Լեթոնիոյ եւ Էսթոնիոյ կցումը Ա. Մխութեան: Անոնք խորհրդային քաղաքացի կը նկատեն ան որ այդպէս էր պատերազմը պայթած ատեն եւ Ա. Մխութեան մէջ կը բնակէր:

Այս առթիւ շատ կարեւոր տեսակէտ մը պարզեց Ֆրանսայի ներկայացուցիչը, Պ. Պիտօ, վտանգաւոր դռնելով Գերմանիոյ վտիտացնց խճողումը: Ա.հաւասիկ իր ճառին հիմնական կէտերը.

— « Զափազանց բազմամարդ Գերմանիա մը միշտ պատերազմի թաքուն վտանգ մը պիտի կազմէ եւ այդ վտանգը շատ աւելի պիտի չեշտուի, եթէ ժողովուրդը դժուարութիւններ կրէ իրեն տրամադրուած հողին վրայ ապրելու համար: 1946 հոկտեմբերի մարդահամարով, գերման ժողովուրդին թիւն է 66 միլիոն, իւրաքանչիւր քիլոմեթրի վրայ 185 բնակիչ, այսինքն 40 աւելի քան պատերազմէն առաջ, եւ այս երկրի մը մէջ որուն աշխարհագրական կեդրոնը մօտեցած է Ֆրանսայի սահմաններուն:

Բայց ամէնը այս չէ: Զորս ուկէս միլիոն գերմանացեղ տարրեր Գերմանիա փոխադրուած են Լեհաստանէն, Չեխոսլովաքիայէն, Հունգարիայէն, Փոցտամի համաձայնութեամբ: Եւ դեռ երկու միլիոն Գերմաններ պիտի փոխադրուին նոյն երկիրներէն: Վերջապէս երկու միլիոն կը հաշուեն գերման գերիներուն թիւը: Ի սէր խաղաղութեան եւ բարձրացնելու համար Գերմաններու կեանքի մակարդակը, կ'առաջարկեմ ձեռք առնել հետեւեալ միջոցները.—

1. Այլեւս գերման ժողովուրդներ չտեղափոխել Գերմանիա, բայց եղածներէն:

2. Մղդրել չհակիլց կառավարութիւններէն (ամէնէն առաջ Լեհաստանէն եւ Չեխոսլովաքիայէն) դադրեցնել նոյնիսկ այն փոխադրութիւնները որ վճռուած են Փոցտամի համաձայնութեամբ:

3. Արգիլել տեղահան քաղաքացիներու վերջնական բնակութիւնը Գերմանիոյ մէջ: Փութացնել անոնց հայրենիք վերադարձը կամ զանոնք տեղաւորել Գերմանիայէն դուրս:

4. Կազմակերպել Գերմաններու արտադաղթը Գերմանիայէն:

Պ. Պիտօ աւելցուց թէ Ֆրանսա պատրաստ է գերմանախօս զաղթականներ ընդունելու, բայց պէտք է կացութիւնը լրջօրէն քննել եւ կրճատել գերման ժողովուրդին խառնութիւնը: Զօր. Մարշըլ ջերմապէս պնդեց Ֆրանսական ծրագրի ոգին:

ՀԻԻԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԻ դաղանիքը դռնուած է Ֆրանսայի մէջ, համաձայն Պրոֆ. Ժոլիօ, Քիւրիի յայտարարութեան, բայց չինուհեան նիւթերն են որ կը պակսին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ ՀԵՏ ծագած միջադէպին առթիւ, Ֆրանսական կառավարութիւնը դադրեցուց առեւտրական բանակցութիւնները եւ վտարեց երկու թղթակիցներ: Ուրիշ պուլկար թղթակիցներ ալ զրկուեցան կարգ մը առանձնաշնորհներէ, թէեւ պիտի կրնան հեռագիրներ ուղղել իրենց թերթերուն: Փարիզի պուլկարական դեսպանը Սոֆիա մեկնեցաւ:

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻ կրճատումները պիտի դադրին Մարտ 24էն սկսեալ (յառաջիկայ երկուշաբթի):

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ պատերազմական նախարարը հրամայեց բանակէն աւելցած պաշարները յատկացնել գերման ժողովուրդին, մասնաւորապէս կերակրելու համար 3.500.000 մանուկներ եւ միկ միլիոն ծերունիներ:

23 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ ձիւներուն տակ թաղուելով, երբ ֆրանսական օդանաւ մը ջարդուփշուր լինկաւ կրընոպլի մօտ, հուչակաւոր Վէրքորի լեռնաշղթային վրայ եւ ձիւներուն տակ թաղուած մնաց 24 ժամ:

ԺԱՆ ՌԻՇԱՌ ՊԼՕՔ, Ce Soir թերթին խմբագրապետը (համաշխատակ), որ քանի մը օր առաջ իրաւարար նշանակուած էր մամուլի գործադուլին առթիւ, յանկարծամահ եղաւ չարաթ օր: Միեւնոյն ատեն ընտիր գրագէտ էր, սուր խմացակաւնութեամբ: Գրաման ատեն Մոսկուա կը գտնուէր եւ խորապէս տառապեցաւ իր աղգակիցներուն կրած սարսափներէն: Անդամ էր Հայկ. Դատի Ֆրանսացի բարեկամներու կոմիտէին:

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՎԵՐԱՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ մէջ ծանրը ղեղծումներ պատահած ըլլալով, կարգ մը պաշտօնատարներ ձերբակալուեցան: Գլխաւոր մեքսատանեալը, Պուքովինացի հրեայ Եօանովիչի, քրջահաւաք մը որ հազիւ ղրել կարղալ գիտէր եւ միլիոնատէր դարձած էր, յաղողած է փախչիլ: Այս մարդը տասը տեսակ անուն կը գործածէր եւ նոր Սթալինգրի մը կը համարուէր:

ՋԷՆՔԻ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ՄԸ երեւան հանուեցաւ Ալֆորվիլի մէջ եւ կարգ մը ձերբակալութիւններ կատարուեցան:

ՄԱՐԱԹՆԵՐՈՒ ԲԱՆԱԿ ՄԸ Ալժերիոյ վրայ թափելով, տեղ տեղ ամպեր կազմած է մինչեւ լինը մղոն երկայնութեամբ:

ՋՈՐՐՈՐԴ ՄԻՋԱԴԻՊ ՄԸ ծագեցաւ Ագգ. ժողովին մէջ, ուրբաթ օր, երբ Պ. Վիօլէթ դիտեց, տուաւ թէ Հնդկաչինի ազգայնական չարժումը կը ծառայէ «խորհրդային աշխարհակալութեան»: Համայնավարները բարկանալով, «ամօթալի սուտեր» պոռացին: Պ. Վիօլէթ պատասխանեց.— «Կը սպասեմ որ նախատեն, մինչեւ անդամ ձեզնէն դիս»: Թորէզ նախարարներուն քովէն հեռանալով իր ընկերներուն միացաւ եւ բոլորը մէկ դուրս ելան: Նախագահը դադրեցուց նիստը, յետոյ երբ-ջնութեան հրաւիրեց երեսփոխանները, վարչապետին հետ միասին:

ՊԱՇԱՐՄԱՆ ՎԻՃԱԿԸ ջնջուեցաւ երուսաղէմի եւ Թէլ Ավիվի մէջ, բայց կրնայ վերահաստատուիլ, եթէ նոր դէպքեր ծագին: Երկու շաբթուան ընթացքով հետեւանքով ձերբակալուած են 78 կասկածելիներ:

ԱՆԳԱՐԱՅի համալսարանին ուսանողները, աւելի քան հազար հոգի, կրակոտ ճառեր խօսելէ վերջ, «անկցին կարմիրները» պոռացին փողոցէ փողոց, պատուհեցին եւ կոխոտեցին «Մարքս փառա» եւ «24 սաաթ» լրագիրները եւն.: Մանրամասնութիւնները աղօրդով:

ՏԻԿԻՆ ԱԶՆԻՒ ԴԱԶԱԶԵԱՆ հազար ֆրանք կը նուիրէ Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Իսիի դարմանատան՝ իր ամուսնոյն հանդուցեալ ԳԻՈՐԳ ԴԱ-ԶԱԶԵԱՆի մահուան 13րդ տարելիցին առթիւ:

Իր աղջիկները՝ Հրանոյշ եւ Արաքսի Գազազեան քոյրեր՝ նոյն առթիւ 1000 ֆրանք կը նուիրեն Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի պաշտօնաթերթ «Հայաստան»ին:

« ՀԱՅԱՍՏԱՆ » ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Օր. Հրանոյշ Գազազեան մէկ մէկ տարեկան «Հայաստան» կը նուիրէ Տիկին Մարօ Յակոբեանի (Տիթրոյթ) եւ Տիկին Հելէն Վան Նիվէքպուրկ Մաճեանի (Նիւ Եորք):

Ծախու հոր տուն եւ հուկայի գործարան

Սեվրանի մէջ ծախու է երկյարկանի տուն մը 6ՕԹը սենեակներով: Իրեն կից ունի Նուկայի գործարան մը եւ կառաւտուն:

Տունը օժտուած է ամէն յարմարութիւններով, ջուր, ելեկտրականութիւն, հանոյց, ազատնոց, նպաստատեղոց, 600 քառ. մեթր պարտէզ, չրջապատուած նոր եւ հաստատուն պատերով:

Ծախողը պատրաստ է Nougat պատրաստելն ալ սորվեցնել:

Հասցէ.— 12 rue de L'Independance, Sévran, (S. et O.):

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանէզօ Քալանի մասնաճիւղին դասախօսական ժողովը՝ այս չորեքշաբթի, ժամը 8.30ին, աւելորդական հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Նոր Սերունդի «Խատիսեան» խումբի դասախօսութիւնը այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՊՈՄՈՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Քրիստափոր» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի, իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Սրահը բաց է ժամը 7.30ին (Ping, Pong, dames, echec, եւայլն): Երկուքին ալ պիտի խօսի Պ. Ստեփան Միլտոնեան: Նիւթ՝ Ռամկավարութիւն եւ Յեղափոխութիւն:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղին դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի, ժամը 8.30ին, կը խօսի ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ, նիւթը՝ «Ժամանակակից բանաստեղծներ, Տէրեան եւ Մեծարենց, իրենց կեանքն ու գրականութիւնը»: Այս դոյդ բանաստեղծներու գործերէն կտորներ՝ պիտի արտասանուին: Société Savantes-ի սրահը:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Գիւղխանտոնեան» խումբի առաջին դասախօսութիւնը՝ այս ուրբաթ Bar Central-ի մէջ, ժամը 8.30ին: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները եւ համակիրները:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հայ Աւետարանական Արամեան Միութեան դասախօսութիւնը, 2 rue Philippe de Girard-ի երիտասարդաց սրահին մէջ, այս հինգշաբթի, ժամը 20ին: Դասախօս՝ Եովէֆ Արմէն, նիւթ՝ Ա. Հայաստանի վերելքը:

Տարեկան պարահանդէս

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՇԱՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

23 Մարտ, ժամը 3էն կէս գիշեր, քաղաքապետարանի սրահը, Rue Stalingrad:

Կը մասնակցի Բաֆֆի երգեցիկ խումբը, դեկավարութեամբ Պ. Ս. Ճուվհաննէսեանի: Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը կը ներկայացնէ Սուրէն Պարթեւեանի՝ ԱՆՄԱՀ ԲՈՑՔ, եւ զաւեշտ մը, 70ՆՈՑ ՓԵՍՍԱՑՈՒՆ, բեմադրութեամբ Պ. Բ. Հապէչեանի: Մուտք 75 ֆրանք:

Թատերական երեկոյթ

Անիէր Պուա Քոլոմպի Հայ Ռամկիկներու մասնաճիւղին թատերական երեկոյթը, Մարտ 22ին չարաթ երեկոյ, Պուա Քոլոմպի թաղապետարանի սրահին մէջ, (կայարանին մօտ), կը ներկայացուի «ՓԱՐՈՍԻ ՊԱՀԱՊԱՆՆԵՐԸ»: Հասարակութեան փափաքին ընդառաջելով երկրորդ անգամ պիտի ներկայացուի «ԹԻԻ 5 ԽԵԼԱԳԱՐԸ»:

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻ ՄԷՋ

Եկեղեցւոյ Ագգ. Մխութեան նախանձեռնութեամբ եւ մասնակցութեամբ Աւետարանական Մխութեան, Ագգ. Ճակատի, Սթանոզի Հայր. Մխութեան եւ Կարմիր Խաչի, 23 Ապրիլ Զորեքշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, սինէմա Վառիէթէի մէջ: Պիտի խօսին կարող դէմքեր: Մուտքը ազատ է: Զարդանիշերու հասոյթը դպրոցին:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշի վաճառատուն **Crepin եւ Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. փափազեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** **Tél. Gob. 64-54:** *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շարաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՍԱՓՐԻԶՆԵՐ՝
ԵՒ ՎԱՐՍԱՅԱՐԴԱՐՆԵՐ
Foire Internationale de Lyon du 12 au 21 Avril, 1947
Groupe 34 Bâtiment 13, Stand 14



Parfumerie
Jac-Mot
ՅԱԿՈԲ
ՄՈԹԵԱՆ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏԵՂԻՆԻ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ

136 RUE BOILEAU, LYON
Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառին մէջ կը ցուցադրէ իր զանազան տեսակի անուշահոտութիւնները:

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mercredi 19 MARS 1947 Չորեքշաբթի 19 ՄԱՐՏ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4988–Նոր շրջան թիւ 597 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

«ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ՎՏԱՆԳԻ ՏԱԿ»

Բազմաթիւ դաւադիրներ ձերբակալուած

Պաշտօնապէս կը հաստատուին այն չշուկները որ շրջան կ'ընէին առեւ մը ի վեր: Ներքին նախարարը, Պ. Լա. Տէվրէօ, Բշ. օր ունկնդրութեան ընդունելով մամուլի ներկայացուցիչները, յայտարարեց բացէ ի բաց .

— « Հանրապետութեան կեանքն իսկ վտանգի տակ է»:

Այս առթիւ պարզեց ոստիկանական վերահսկողութեան մէջ երեւան հանուած գայթակղութիւնները (Եովանովիչի), Ֆրէնի բանտին մէջ սարքուածդաւը, դաղտնի զինարաններու յայտնութիւնը, վանքերու մէջ կատարուած խուզարկութիւնները եւայլն:

Ընկերվարական նախարարը երբեք չծածկեց երեւան հանուած դէպքերուն ծանրութիւնը, բայց միեւնոյն առեն հերքեց այն չռնդալից ղրոյցները որ կը շրջէին բերնէ բերան, երբ թերթերը լոյս չէին տեսներ: Այսպէս, կ'ըսէին թէ վտանգուածներն 10 զօրավարներ, 15—17 նահանգապետներ եւն.: Առ այժմ երեւան հանուած դէպքերէն առաջինը, Ֆրէնի բանտին դաւադրութիւնը վերջ մըն էր պաղտնի տեղեկութեանց գիծ մը հաստատելու:

(ՄՄՌ.— Այս դէպքին մանրամասնութիւնները հրատարակած ենք Փետրուար 25ին):

Երկրորդ դէպքն է հրեայ Եովանովիչի պարագան, որուն հետեւանքով ձերբակալուած են կարգ մը բարձրաստիճան պաշտօնատարներ ոստիկանական վերատեսչութեան մէջ: (Այս վախճատականերին պատմութիւնը՝ առանձին):

Երրորդը՝ զէնքի պահեստներու յայտնութիւններ (դլխաւորը՝ Ալֆորվիլէի մէջ), եւ այնուհետեւ մանուր խուզարկութեամբ :

Չորրորդը՝ վանքերու մէջ պահուած զործածական իրերու խնդիրն է (տես վարը): Պ. Տէվրէօ յայտարարեց .

— « Մենք վճռած ենք անկարելին փորձել, կանխելու համար նոր Փետրուար 6 մը: Ատոր համար պարտաւոր ենք չհիլ երկրին անտեսական եւ ընկերային կացութիւնը: Բայց եթէ կան մարդիկ որ կ'ուզեն զործի անցնիլ Հանրապետութեանդէմ, յաջորդ օրն իսկ մեզ պիտի զտնեն մեր պաշտօնին դլուխ: Եթէ Հանրապետութիւնը ձգուի կուսակցական խմբակցութեանց քմայքին, հետեւանքը պիտի ըլլայ քաղաքացիական պատերազմ : Եթէ Հանրապետութիւնը չհիմ ուժի պայքարը դաւադիրներուն, խռովարարներուն եւ անոնց մեղսակիցներուն դէմ, այն առեն պիտի իրականանան մեր բոլոր յոյսերը մեր նոր Հաստատութեանց մասին :

Շատեր նախարարին այս խօսքերը կը նկատեն աղդարարութիւն մը այն խմբակցութեանց որոնք դէնքի պահեստներ կազմած եւ ուրիշ զործեր սարքած են, սպառնալով պետութեան ապահովութեան :

Եողէֆ Եովանովիչի խնդիրն առթիւ հարցքննուած են առ նուազն 18 ոստիկանական պաշտօնատարներ: Նախարարին յայտարարութեան համաձայն, այս Ռուս-Ռումանացին որ պարզ քրէական հաւաք մըն էր, 20 միլիոն սթերլին չհաած էպրաւման առեն, ոչ-երկաթեայ մեռաղներ ծախելով Գերմաններուն, իսկ ազատագրութենէն վերջը յաջողած է չհիլ ոստիկանական վերատեսչութեան պաշտօնեաներուն վստահութիւնը: Եղած է նաեւ անդամ Ամընիւ Ֆօչի Կէսթափոյին, կապ հաստատելով Դիմադրականներու հետ, մեծ դումարներ տրամադրած է անոնց, Patrie et Police զծով որ մակոյկներ կը բանեցնէր Մանչի վրայ, ըմբռնուներ տանիլ – բերելով: Կը կարծուի թէ պաղտնապէս կ'օդնէր նաեւ Պաղեստինի Հրեաներուն, զէնք ճարելով: Թերթերը կը զրեն թէ Եովանովիչի զործը ամենամեծ զայթակղութիւնն է ազատագրութենէն ի վեր: Ոստիկանութեան դլխաւոր պաշտօնատարները ձերբակալուած են :

Տէրտէրներ, մարապետներ...

Բազմաթիւ ոստիկանական պաշտօնեաներ 30 կառքերով արշաւեցին դէպի վանքերը եւ ուրիշ կրօնական հաստատութիւններ, մասնաւորապէս Վերսայլի եւ Գոմոն-Սիւր-Ուազի մէջ: Այս առթիւ երեան հանուեցաւ որ 50—100 նախկին «մխիթարիսներ» եւ ուրիշ կասկածելի մարդիկ պահուած են վանքերու մէջ: Կասկածելիներէն մէկը մահատան դատապարտուած էր ի բացակայութեան : Ձերբակալուեցան վեց վանականներ, որոնց մէջ են Հայր Սալոմոն, Բենեդիկտեան Ս. Մարիամ վանքէն եւ Հայր Թէննըսոն, Մեծաւոր Վիլլա Մանրէզ վանքին (Բլամառի մօտ): Ձերբակալուած է նաեւ կաթոլիկ Երիտասարդութեան նախադահը: Բոլորն ալ ամբաստանուած են թէ օդնած են Գերմանիոյ եւ Վիշիի զործակիցներու, Սպանիա կամ Գերմանիա փախչելու եւ կամ վանքերու մէջ պահուելու համար: Մանաւորապէս հարցաքննուեցաւ նաեւ Հայր Աւրիլ, որ Մեծ Պահքի քարոզիչը կը խօսէր Նոթր – Տամի մայր եկեղեցին եւ զրաման առեն խօսած է նաեւ անթելի վրայ: Կրօնական հաստատութեան մը մատենադարանին մէջ զտնուեցաւ կատարեալ տպարան մը, կեղծ անցագիրներ եւ ուրիշ վաւերագիրներ պատրաստելու համար:

Բազմաթիւ գաղտնի զինարաններ

Զէնքի պահեստներու խնդիրն ալ նոյնքան ծանրակշիռ հանգամանք ունի, ինչ որ կը նշանակէ թէ դաւադիրները մանաւոր ծրագիրներ մշակած էին:

Պ. Տէվրէօ հաստատեց թէ պահեստներ կազմուած են ամբողջ Ֆրանսայի մէջ, գրեթէ ամէն տեղ, զանազան խմբակցութեանց կողմէ: Անուններ չտուաւ, բայց հասկցուց թէ այս գործին հետ կապ ունին թէ ծայրայեղ աջեր եւ թէ ձախեր: Զէնքերուն մէկ մասը փախցուած է Ֆրանսական բանակի պահեստներէն, ինչպէս հաստատեց նախարարը: Առաջին զաղտնի պահեստը երեւան հանուեցաւ Ալֆորվիլի մէջ,— 50 մնուկ մեծ եւ փոքր զնդացիրներ, քանի մը թոն ռազմանիւթ եւ պայթուցիկներ եւն.: Այս մեծաքանակ զէնքերը դաղտնուած էին Տորտոնեը նահանգին օդանաւային մթերանոցին: Գլխաւոր ամբաստանեալն է Ժորժ Լերկոֆ, անդամ զօր. ժո կոլի անուամբ կազմուած Միութեան, թէեւ զօրավարը որեւէ կապ չունի այդ զործին հետ: Պ. Տէվրէօ չուզեց յայտնել թէ երբ դաղտնուած են այս զէնքերը, որովհետեւ եթէ ըսէր թէ քանի մը ամիս առաջ կատարուած է դաղտնութիւնը, անուղղակի ամբաստանած պիտի ըլլար օդանաւային նախորդ նախարարը, Շարլ Թիլեօն, (Համաձնավար):

Ալֆորվիլը, ինչպէս Փարիզի արուարձաններուն մեծ մասը, համայնավարական կեդրոն մըն է. բայց Պ. Տէվրէօ պատմեց թէ երբ Լերկոֆ ձերբակալուեցաւ, վրան զտան որ Կոլեան Միութեան անդամատետրը, ինչպէս եւ ուրիշ անդամատետր մը F. T. P. (Ֆոռն-Թիւէօր է Փառթիզան), որ Դիմադրական ձակատի կազմակերպութիւն մըն է, մեծ մասով համայնավարական: Ամբաստանեալը յայտարարեց թէ զէնքերը կը հաւաքէր օդնելու համար Սպանիոյ հանրապետականներու ստորերկրեայ գործունէութեան :

Նախարարը յայտնեց թէ բացի պետական մթերանոցներէ փախցուած զէնքերէն, ահագին քանակութեամբ զէնքեր եւ ռազմանիւթեր մնացած են դիմադրական շարժումի օրերէն, այսինքն կառավարութեան չեն յանձնուած: Այստեղ ալ նախարարը չուզեց անուններ յիշել, բայց դիտել տուաւ թէ «կարդ մը խմբակցութիւններ» կը մոռնան որ պատերազմը վերջացած է: «Այս մասնաւոր զինարանները ծանր վտանգ մը կը ներկայացնեն մեր ժողովրդավար կառավարութեան եւ ազգային ապահովութեան համար» :

Նախարարը խոստացաւ ամենախիստ միջոցներ ձեռք առնել, երեւան հանելու համար բոլոր պաղտնի զինարանները: Իր դիրքը չատ փափուկէ, որովհետեւ թէ աջերը եւ թէ համայնավարները ամիանալէ ի վեր իրար կ'ամբաստանեն թէ զինեալ ապստամբութիւն կը պատրաստեն: Մինչեւ անդամ այդերը կ'ըսեն թէ նախարարին այս յայտնութիւնները թելադրուած են համայնավարներուն կողմէ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՀԱ ՎԵՐՋԱՊԷՍ ԹԵՐԹԵՐԸ

Քառասուն օր քառասուն զիչեր պահք պահեց Ֆրանսա, թերթի երես չտեսաւ, եւ բանդէտ մարդիկ մեծ չունչ մը քաշեցին:

Հիմայ կիրքերը կը խաղաղին, իրարու դէմ հայհոյանք, պարսաւանք, սուտն ու իրաւը իրար խառնուած լուի-լսաւներ պիտի չկարդանք, մոռցեցին յոգնած մարդիկ, որոնք ալ դիրեր զոց ընելէն, խմբակցութեանց անունները միտք պահելէն ձանձրացած էին քիչ մը:

Շատեր կային նոյնիսկ որ պղտիկ զրքոյկ մը հրատարակել ուզեցին բառարանի ձեւով, իւրաքանչիւր երեք չորս զլխագիր տառերու իմաստը զէմը զրելով, ի պէս պոլիտիկոսներու եւ նոյնիսկ լրագրողներու :

Ես իմ մասին երկուքը լաւ սորված եմ, S. N. C. F. որ թարգմանի երկաթուղիներու Ազգ. ընկերութիւն եւ M. R. P., որուն ամէնքդ այ ծանօթ էք: կը խոստովանիմ սակայն որ այս վերջինը սորվեցայ մեր երեք տարեկան Գառնիկէն որ ամէն օր զոյն կը փոխէ օդին համեմատ, օր մը ընկերվարական է, օր մը համայնավար, ուրիշ օր մըն ալ M. R. P.: Ինչ ը՞նէ տրախան, չուզեր եա մնալ մեծերէն :

Նիւթէն չեղեցայ: Հանդստացած եւ արձակուրդ առացած քաղաքական կիրքերու մասին էր խօսքս :

Յուսախաբութիւններու աշխարհ է հիմայ, ամէն բան քեզ արմանքէ զարմանք կը տանի, սկսած Թրումընի ճառէն, մինչեւ մեր զրացի կրպօին «ճենթըլմէն» դառնալը:

Այդ կիրքերու ընդհանուր զործադուլին կ'ուզէ որ Ազգ. ժողովին մէջ ներեք – չորս անդամ իրար ծեծեն մեր խմաստուն քաղաքագէտները:

Այդ սէդան սակայն հանդուրժողութիւն ունենայու: Մեր զործաւոր ընկերները տեսան որ օգուտ չունի կիրքերու խաղաղացման իրենց փորձը եւ որոշեցին անմիջապէս վերհրատարակել թերթերը: ՍՕՍԻ

ՄՈՍԿՈՒԱ 2,500,000,000 ՍԹԵՐԼԻՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ

Իր ծրագիրը Գերմանիոյ վասին

Մոսկուայի Նորհրդաժողովին Բշ. օրուան նիստին մէջ, Պ. Մոլոթով պարզելով Մ. Միութեան ծրագիրը Գերմանիոյ ապագայ կազմակերպութեան մասին, քառամեայ ծրագիր մը պարզեց, 2.500.000.000 սթերլին հատուցում պահանջելով : Միեւնոյն առեն յիշեցուց թէ Մ. Միութիւնը պէտք է առանձայ նաեւ զերմանական զործարանները, բաժին մը՝ արտահանման զերմանական առարտադրութիւններէն եւ հատուցում՝ Գերմանիոյ նոր արտադրութիւններէն: Այս բոլոր փոխարինութիւնները պիտի կատարուին քանի տարիէն, սկսելով Փոցտամի համաձայնութեան թուականէն: Այս առթիւ առաջարկեց որ արտօնուի Գերմանիոյ պղպատի տարեկան արտադրութիւնը բարձրացնելու 10 — 12 միլիոն թոնի: Ճետոյ պահանջեց չորս մեծ պետութեանց հսկողութեան տակ առնել Ռուրի շրջանը եւ անմիջապէս ընդել Գերմանիոյ անդլիական եւ ամերիկեան շրջաններուն միացումը:

Այս պահանջները ծանր տպաւորութիւն զործեցին միւս նախարարներուն վրայ, մանաւանդ որ Պ. Մոլոթով մասնաւորապէս չեշտեց թէ արեւմտեան պետութիւնները խախտած են Փոցտամի համաձայնութիւնը, հետեւեալ պարագաներուն մէջ.— 1. Անդլիացիները՝ զրաւելով Ռուրի ածուխը եւ պղպատը.— 2. Ֆրանսացիները՝ Գերմանիայէն անջատելով Սարի շրջանը.— 3. Անգլիա եւ Ամերիկա, միացնելով իրենց շրջանները: Մ. Միութեան պահանջները ներկայացնելէ առաջ, Պ. Մոլոթով ուզեց ապացուցանել որ Եալթայի եւ Փոցտամի մէջ համաձայնութիւն զոյացած էր թէ Մ. Միութիւնը պիտի ստանայ Գերմանիայէն պահանջուած 5.000.000.000 սթերլին հատուցումին կէսը, 2ուկէս միլիառ սթերլին: Իր պահանջներուն ուժ տալու համար պարզեց Մ. Միութեան կրած ահաւոր կորուստներ, 120 միլիառ տոլար: Ընաւ թէ քանդուած են 1702 քաղաքներ եւ 70.000 զիւղեր, 5000 քիլոմեթր երկաթուղի եւն.: Եւ բացատրեց թէ Մ. Միութիւնը իր կորուստին միայն մէկ տասներորդը պահանջած կ'ըլլայ, տասը միլիառ տոլար ուզելով: Ճետոյ հետեւեալ բանաձեւը առաջարկեց.—

1. Անմիջապէս կեդրոնական վարչութիւններ հաստատել Գերմանիոյ մէջ.— 2. Բարձրացնել, հարատարապարծութեան մակարդակը.— 3. Զորսով ձեռք առնել, բանբերելու համար Գերմանիոյ եւ լեմոտաքը :

Զօր. Մարշըլ խօսք առնելով, առաջարկեց որ Գերմանիոյ անտեսական միութեան մասին որոշումները տրուին մեծամասնութեամբ եւ ոչ թէ միաձայնութեամբ, ինչպէս կ'առաջարկէ Մոլոթով: Ինքն ալ համաձայն է որ կեդրոնական վարչութիւններ հաստատուին Գերմանիոյ մէջ եւ դարկ տրուի արտածման եւ ներածման: Այս առթիւ փափկութեամբ հասկցուց թէ ներկայ արտադրութիւններէն հատուցում առնելէ առաջ, պէտք է դլուխ հանել ներածումի եւ արտածումի ծրագիրը, որպէսզի Գերմանիան ինքնաբաւ դառնայ : «Մենք չենք կրնար ընդունիլ միացեալ Գերմանիա մը այնպիսի եղանակով մը որ Ամերիկան հատու –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

ՋԻՆԱՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ — Գ.

Որքան որ ապահով կը համարուէր Վարդի վանքը, այնուամենայնիւ անհրաժեշտ էր պահակներ դնել վանքէն մէկ քիլոմէթր հեռու, «Կարկուտ Ծաչ» կոչուած վայրէն անդին, բլուրի մը վրայ, ուրկէ կը նշմարուէր հովտին ղրեթէ կէսը: Պէտք էր հսկել նաեւ վանքի հարաւային շրջանի ձորին վրայ, ուրկէ կ'անցնէր քաղաքէն Նոր-Գիւղ, Ծոշապ եւ Պարսկահայաստան տանող ճամբան:

Կարաւանները, զինուորական խումբեր, բանակներ անկէ կանցնէին: Անկէ կրնային զգուշանալ՝ վանքին մօտենալ ոտիկանները, զինուորները եւ լրտեսները:

Վանքին հիւսիսային եւ արեւելեան կողմերը բոլորովին ապահով էին:

Վաղգէն ու Ղասապը մտահոգ էին պահակներու խնդրով, իբրեւ այդ պարտականութեան ընդունակ եւ փորձուած, իրենցմէ զատ մեր մէջ կը գտնուէին նաեւ երկու ընկերներ:

Անոնք որոշեցին երկու մասի բաժնուիլ եւ պահակ կենալ:

— Մենք պիտի քնանանք, իսկ անոնք պահա՞կ պիտի կենան, բսաւ մեր խմբապետը. այդ անվայել է: Ընկերնե՛ր, ո՞վ կ'ուզէ պահակ կենալ:

— Ե՛ս, ե՛ս, լսուեցաւ ամէն կողմէ:

Զինավարժ ղեկավարները կը վարանէին:

Մենք պնդեցինք, աղաչեցինք:

— Լա՛ւ, ըսաւ Վաղգէն, դուք երկուական հոգի պահակ կը կենաք, իսկ մենք ժամը անդամ մը կ'այցելենք ձեզի: Եւ իւրաքանչիւր 500 մեթրի վրայ երկու պահակներ որոշուեցան:

Որեւէ բան նշմարուելու պարագային, պահակներէն մէկը պէտք է տեղեկացնէր մօտակայ պահակախմբին եւ այսպէս արագօրէն լուրը պէտք է հասնէր կեդրոնը – վանքը:

Ես եւ Արտաշէս (Հացագործեան) վանարեան տեղաւորուեցանք «Կարկուտ Ծաչի» կողմի ղիրքը: Հմայեակ Վարդանեան, Ա. Ճանիկեան ղէպի Նոր Գիւղի ճամբան հսկող բլուրին վրայ, իսկ մեզմէ 500 մեթր հեռաւորութեամբ՝ պահակ էին Պանիրեան, Կզարթմեան, Սիւնէթճեան, Տէր Թ...եան, Ռորինեան, Շիրինեան եւ ուրիշներ:

Հարկ եղած հրահանգը տանալէ վերջ, առինք հրացանները, տասնոցները եւ մեկնեցանք: Վազգէն մեզի ընկերացաւ, Ղասապը միւսներուն, տեղին վրայ կարգադրութիւնները ընելով:

[illegible]

ձիւնով: Ցուրտը մեր ոտքերը կը խածնէր, բայց մենք չէինք ազդուեր: «Սուրբ գործին» նուիրուելու կը պատրաստուէինք, պէտք է որ չարքաշ եւ տոկուն դառնայինք, դիմանալու համար բնութեան եւ թշնամիի կողմէ նիւթուած բոլոր արհաւիրքներուն:

Հաստ ձիւնի երեսը սառած էր, մեր ծանրութեանը դիմանալու չափ ամուր, եւ մենք կ'երթեւեկէինք, մեր ձեռքերը չփելով եւ հեռուները դիտելով:

Որոշուած պահերուն եկաւ Վաղգէն եւ հրը – ճուանքով դիտեց մեր կեցուածքն ու խանդավառութիւնը, քաջալերեց մեզ, ամէն անգամ իր թէյամանէն մէկ մէկ թէյ տալով մեզի:

Երկու ժամ վերջ եկան մեզի փոխարինողները, դժուարութեամբ դիջեցանք մեր դիրքերը:

Երանելի՛ օրեր... եւ երանելի զգաստիարա – պաշտութիւն...:

Լուսաբացին՝ խումբը կաթով, պանիրով եւ կլորիկ, փոքրիկ խնձորանմման վանական հացերով նախաճաշը տանալէ վերջ, կարգի կեցանք դէպի (ձորը) մեկնելու, նշանառութեան եւ զինավարժական փորձնական աշխատանքներու:

Վարագայ վանքը շրջապատուած էր պարիսպներով եւ ունէր քանի մը աշտարակներ:

Պարսպի արեւմտեան դռներէն մէկուն վրայ դրուած էր «վարժարան», հոն կ'ուսանէին հարիւրի չափ որբեր:

Պարիսպէն ներս ընդարձակ բակ մը, որուն արեւելքը, դարերու յիշատակներով ու ծերութեամբ կային եօթը եկեղեցիներ՝ Ս. Նշան, Ս. Խաչ, Ս. Յովհաննէս, Ս. Գէորգ, Ս. Աստուածածին, Ս. Սոֆիա եւ Ս.Սիոն:Մէկ մասը փլած, բայց կմախքներ եւ հետքերը կը մնային:

Ըստ ժողովրդական աւանդութեան, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ երբ Վասպուրականի Տոսպ գաւառը կ'այցելէ, տեսիլքին մէջ՝ երկինքէն իջած, սաւաներկու լուսեղէն սիւներ կը տեսնէ եւ այդ սիւներուն տեղ վանքեր կը չինէ, որոնց եօթը Վարի Վարագին մէջ:

Մէկ դար առաջ, Ս. Նշանի վանքին մէջ կը պահուէր Հռիփսիմէ կոյսի Հայաստան բերած Քրիստոսի խաչի նշխարը, որ յետագային փոխադրուած էր քաղաքի Ս. Նշան եկեղեցին:

Նոյն եկեղեցիի նախագաւթին մէջ թաղուած էին Հայոց Թագաւորները, ինչպէս նաեւ Սենեքերիմը, որ Սեբաստիա գտնուած ատեն, կտակած էր, զինք թաղել հայրենի գերեզմանին մէջ:

Մատթէոս Ուռհայեցին կը գրէ — «Ցայսմ ա-

400 միլիոն տոլար Ծունաստանի եւ Թուրքիոյ իբրեւ ապահովութեան գին

(Բ. եւ վերջին մաս)

Կատարելապէս կ'ըմբռնեմ այն մեծ բարդութիւնները որ կրնան պատահիլ եթէ Մ. Նահանգները իրենց օժանդակութիւնը ընծայեն Ծունաստանի եւ Թուրքիոյ հիմա ձեղի հետ պիտի խօսակցիմ այդ բարդութիւններու մասին:

Մ. Նահանգներու արտաքին քաղաքականութեան դլխաւոր նպատակներէն մէկն է ստեղծել այն տեսակ պայմաններ, որոնց մէջ մենք եւ ուրիշ ազդեր կարենան ապրիլ առանց բռնատիրման: Ա'յս էր մեկ հիմնական նպատակը Գերմանիոյ եւ Ճապոնի դէմ մղուած պատերազմին: Մենք յաղթեցինք այնպիսի երկիրներու որոնք կը ջանային իրենց կամքն ու կենցաղը պարտադրել ուրիշ ազդերու:

Ապահովելու համար ազդերու խաղաղ զարգացումը, ազատ բռնադատումէ, Մ. Նահանգները վարիչ դեր մը կատարեցին Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան հաստատման մէջ: Այս կազմակերպութիւնը սահմանուած է կարելի դարձնելու համար տեւական ազատութիւնն ու անկախութիւնը իր բոլոր անդամներուն համար: Սակայն եւ այնպէս մեր նպատակներուն չենք կրնար հասնիլ, եթէ չուղենք օդնել ազատ ժողովուրդներուն որ պահեն իրենց ազատ հաստատութիւնները ու օրէնքները եւ ազդային ամբողջականութիւնը ընդդէմ յարձակողական չարժումներու, որոնք կը ձգտին անոնց պարտադրել միահեծան վարչաձեւ:

Այլեւս չատ պարզ է թէ միահեծան վարչաձեւերը՝ ուղղակի կամ անուղղակի յարձակումներով պարտադրուած ազատ ժողովուրդներուն, կը խախտեն միջազդային խաղաղութեան հիմերը, ուրեմն նաեւ Մ.Նահանգներուն ապահովութիւնը:

Կարգ մը երկիրներու ժողովուրդները վեր – չերս միահեծան վարչաձեւ ունեցան որ պարտադրուեցաւ հակառակ իրենց կամքին: Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը չաճախ բողոքեց այն ճնշումին եւ ահաբեկումին դէմ որ կատարուեցան Լեհաստանի, Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ մէջ, բռնադարձելով Եալթայի համաձայնութիւնը: Պէտք է ըսեմ նաեւ թէ ուրիշ կարգ մը երկիրներու մէջ ալ նմանօրինակ դէպքեր պատահեցան:

Ներկայիս աշխարհի պատմութեան մէկ դրե – թէ ամէն ազգ ստիպուած է ճշտել ապրելու այս

[illegible]

զատ չէ:

Ապրելու մէկ եղանակը հաստատուած է մեծամասնութեան կամքին վրայ եւ կը դանագանուի ազատ իրաւակարդերով, ներկայացուցչական կառավարութիւններով, ազատ ընտրութիւններով, անհատին ազատութեան երաշխաւորութիւններով, խօսքի եւ կրօնքի ազատութեամբ:

Երկրորդ եղանակը հիմնուած է փոքրամասնութեան մը կամքին վրայ եւ բռնի պարտադրուած մեծամասնութեան: Անիկա կը յենու սարսափի եւ հարատահարութեան վրայ, հսկողութիւն մամուլի եւ ձայնասփիւռի վրայ, նախորոշուած ընտրութեանց եւանհատական ազատութեան ջնջումին վրայ:

Ես կը հաւատամ թէ Մ. Նահանգներուն քաղաքականութիւնը պէտք է ըլլայ ուժ տալ այն ազատ ժողովուրդներուն, որոնք կը դիմադրեն զինեալ փոքրամասնութիւններու կամ արտաքին ճնշումով փորձուած հպատակութեան: Կը հաւատամ թէ պէտք է օդնենք ազատ ժողովուրդներուն որպէսզի իրենց ճակատագիրը տնօրինեն իրենց ուզած եղանակով: Կը հաւատամ թէ մեր օդնութիւնը պէտք է ըլլայ նախ տնտեսական եւ դրամական աջակցութիւն, որ անհրաժեշտ է տնտեսական հաստատուն վիճակի եւ քաղաքական կանոնաւոր դործունէութեան համար:

Աշխարհը կայուն վիճակ չունի եւ դոյավիճակը նուիրական չէ: Սակայն չենք կրնար թոյլատրել որ դոյավիճակին մէջ փոփոխութիւններ կատարուին բռնաբարելով Միացեալ Ազգերու դաշինքը, բռնութեամբ կամ քաղաքական թափանցումի նման հնարամտութեամբ: Օդնելով ազատ եւ անկախ ժողովուրդներուն որ անոնք պահեն իրենց ազատութիւնը, Մ. Նահանգները պաշտպանած եւ արդիւնաւորած պիտի ըլլան Միացեալ Ազգերու Ուխտին սկզբունքները:

Կը բաւէ ակնարկ մը նետել քարտէսին վրայ, հասկնալու համար թէ յոյն ազդին կենդանութիւնը եւ հողային ամբողջութիւնը մեծ կարեւորութիւն կը ներկայացնեն, չատ աւելի յայն կացութեան մը մէջ: Եթէ Յունաստան գիներ փոքրամասնութեան մը թշնամութեան տակ իյնայ, հետեւանքը պիտի ըլլայ անմիջական եւ ծանրակշիռ իր հարեւաններ՝ Թուրքիոյ համար:Շփոթութիւն եւ անկարգութիւնը պիտի տարածուի բովանդակ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ:

Դեռ աւելին,— եթէ Ծունաստանը անհետանայ իբրեւ անկախ պետութիւն, այդ պարագան խոր ազդեցութիւն պիտի գործէ Եւրոպայի այն երկիրներուն վրայ որոնց ժողովուրդները կը մաքառին մեծ դժուարութեանց դէմ ,պահպանելու համար իրենց ազատութիւնը եւ անկախութիւնը, մինչ կը դարմանեն պատերազմին վնասները: Անպատմելի ողբերգութիւն մը պիտի ըլլայ եթէ այս ազդերը, որոնք երկար տաեն պայքարած են ջախջախիչ ուժերու դէմ, կորսնցնեն այնքան զոհաբերութիւններով չահուած յաղթանակը: Ազատ կարգ ու սարքերու փլուզումը եւ անկախութեան կորուստը ազէտալի պիտի ըլլան ոչ միայն իրենց, այլեւ ամբողջ աշխարհի համար: Շատ մը դրացի ժողովուրդներ որոնք կը ջանան պահել իրենց ազատութիւնն ու անկախութիւնը, չուտով պիտի վտանգին եւ հաւանաբար անհետկանան: Եթէ մենք չօգնենք Ծունաստանի եւ Թուրքիոյ, այս ճակատագրական պահուն, հետեւանքը չատ ծանր պիտի ըլլայ Արեւմուտքի թէ Արեւելքի համար: Պէտք է գործի ձեռնարկենք անմիջապէս եւ վճռապէս:

Ուստի կը խնդրեմ խորհրդարանին իրաւասութիւն տալ 400.000.000 տոլար օժանդակութիւն մը տրամադրելու Ծունաստանի եւ Թուրքիոյ, մինչեւ 1948 Յունիս 30: Ինդրելով այս վարկը, նկատի առած եմ տառապեալ դումարը այն օդնութեան որ պիտի յատկացուի Ծունաստանի 350.000.000էն որուն համար խորհրդարանին հաւանութիւնը խնդրեցի վերջերս, սովամահութենէ եւ տառապանքէ փրկելու համար պատերազմէն քանդուած երկիրները:

Դրամական յատկացումներուն հետ միասին կը խնդրեմ խորհրդարանէն որպէսզի արտօնէ ամերիկացի քաղաքացիներ եւ զինուորական պաշտօնեաներ ղրկելու Ծունաստան եւ Թուրքիա, անոնց իսկ խնդրանքով, օդնելու համար վերաշինութեան աշխատանքներուն եւ հսկելու գործածութիւնը վրայ հայթայթուելիք դրամական եւ նիւթական օժանդակութիւններու: Կը յանձնարարեմ նաեւ որ արտօնութիւն տաք կրթելու եւ մարդելու յունական եւ թրքական հաւքնտիր պաշտօնեաներ:

Եւ վերջապէս խորհրդարանին հաւանութիւնը

մի մեռաւ Սենեքերիմ թագաւորն Հայոց եւ տարան զնա ՚ի գերեզմանն հարցն իւրոց, ուր առաջին թագաւորքն Հայոց թաղեալ կան ՚ի վարագ Ս. Նշանին եւ անդ թաղիցին զՍենեքերիմ, ընդ հարսն իւրում»:

Հայաստանի ամէնէն ընտիր մարմարէ հսկայ չիրմաքար մը, դեղեցիկ քանդակներով եւ սիրուն դիրերով կենսագրուած, մեր ուշադրութիւնը կը դրաւէր եւ յուզիչ ու պատմական անցքեր, չարժանկարի մը նման կը պատկերանային մեր աչքերուն, աւելի՛ դունաւոր, աւելի՛ խօսուն ու հոգեխռով:

Վանքն ունէր թանգարան, հարուստ էր թանկարժէք ձեռագրերով, ոսկեղէն եւ արծաթեայ աւօթիներով, քարերու տեսակներով, հին դրամներով, հին զէնքերու կտորներով եւ ունէր բեւեռագրերու մոյչներ:

Բակին հիւսիսային կողմն էր «Առաջնորդարանը», որուն վերի յարկին մէջ իր տաեղին բազմած էր «Վասպուրականի Արծիւը» — Խրիմեան Հայրիկը:

Վարի յարկը տաեղին եղած էր տպարանը, ուրկէ սաւառնած էր «Արծուի Վասպուրականը» աւետաբեր, լուսամիտ միտքերով, ազատատենչ գաղափարներով (հիմնուած 1857ին): Հոն կը տպագրուէին նաեւ դասագրքեր՝ ընթերցանութեան, հայրենագիտութեան եւ այլն:

Եկեղեցիներու դէմ՝ միաբաններու խուցեր, հիւրերու, ուխտաւորներու սենեակներ:Եկեղեցիին հետեւը կը գտնուէր պարտէզ մը, «դրախտ»ը:

Ահա նաեւ դպրոցը, ուր դաստիարակուած էին Վասպուրականի արծուի ձագերը՝ յետագային Դար. եպիսկ. Սրուանձտեանց, Մ. աւ. քահանայ Ճանիկեան, Տէր Դիւնիկեանը եւ ուրիշ աշխարհական դրագէտներ, ուսուցիչներ, գործիչներ եւ յեղափոխական մեծանուն դէմքեր:

Խորհրդածութիւններ, մտահոգութիւններ, իղձեր ու ծրագիրներ իրար կը հրմշտկէին:

«Ձորս չարք կազմելու հրահանգը կը սթափեցնէր մեզ եւ մենք դուրս կուգայինք պարսպի «պոմեր» կոչուած մասին դուռնէն:

Բլուրին ստորոտէն դէպի ձախ դարձ մը եւ ոլորապտոյտ չաւիղ մը վայրէջք դէպի գետին:

Մեր աչ կողմը կը մնար քաղաքէն մինչեւ Ստրպոտամիկը տանող բանուկ ճամբան:

Ու կերդինք «Լուսին չկար, մութ դիշեր էր»: Այս երգը նոր էր, Կովկասէն նոր ժամանած հայդուկ մը, չաքաթ մը առաջ մեզ սորվեցուցած էր:

Մեր երգը կը սլանար դէպի պատմական «Աստղկան Բերդը», դէպի «Ծաչպատուհան»ը, կը զարնուէր հսկայ ժայռերուն եւ ապա զարձ-զարձիկ ոլորաններով կ'արձագանդէր:

Կարծես մեր խումբը Ծանի խումբն ըլլար: Չէ՞ որ մենք ալ իր զաղափարին հետեւորդներն էինք, եւ չէ՞ որ ամէն Դաշնակցական միեւնոյն քուրային մէջ թրծուելով, միեւնոյն գաղափարներով անանելով կը դառնայ նոյնպէս հայրենասէր, անձնազոհ, առաքինի, ինչպէս Ծան ու Նեվրուզը, ինչպէս Դաւիթ Բէկն ու Սասունցի Դաւիթը:

ՀԱՄԱԶԱՍՊ

ՕԺԱՂՈՂ ԵՒ ՊԱՂՎԱԾ

— Հէհ, հէհ, հաւ, հաւ, ինձ մի՛ դիպչիր...

Ես մի հին օրո՛ր եմ երգում, իմ ոսկի՛ մանկութեան օրօրը, որ ինձ ուղեկցում է ամբողջ կեանքիս մէջ: Էլ ինչո՞ւ չերգեմ այդ օրօրը, երբ ես ինքս էլ ծերացած եմ, ինչպէս իմ հին օրօրը, որ ինձ ուղեկցում է ամբողջ կեանքիս մէջ: Ես ինքս էլ ծերացած եմ, ինչպէս իմ հին օրօրը, որ ինձ ուղեկցում է ամբողջ կեանքիս մէջ:

Ես օրօրն եմ, որ ինքս ինձ եմ երգում, որ ոչ ոք չի լսում, որ ոչ ոք չի ուզում լսել, որ ոչ ոք չի ուզում լսել, որ ոչ ոք չի ուզում լսել:

Ես ծերացած եմ, ինչպէս իմ հին օրօրը, որ ինձ ուղեկցում է ամբողջ կեանքիս մէջ: Ես ինքս էլ ծերացած եմ, ինչպէս իմ հին օրօրը, որ ինձ ուղեկցում է ամբողջ կեանքիս մէջ:

Ես ինքս էլ ծերացած եմ, ինչպէս իմ հին օրօրը, որ ինձ ուղեկցում է ամբողջ կեանքիս մէջ: Ես ինքս էլ ծերացած եմ, ինչպէս իմ հին օրօրը, որ ինձ ուղեկցում է ամբողջ կեանքիս մէջ:

ՅԱՂՈՂԱՑԱԾ ԵՒ ՔՑՈՂՈՒՏ ՏԱՂՈՒ

ՍԱՄՍՈՒՆ, 13 Մարտ.— Կատաղի ձմեռ է այս տարի: Ամէն օր ձիւնի նոր շերտեր են գալիս ծածկելու հին ձիւնը, որ արդէն մի քանի ոտնաչափ հաստութիւն ունի: Ամէն տեղ ձիւնի մէջ խրուած են մնացել ոչ միայն ոտքով գնացող անցորդները, այլ եւ ձիաւորներ, սայլեր, ինչպէս նաեւ ամբողջ գիւղեր: Ամենից շատ տուժել են լեռնային գիւղերը, որոնք ամբողջ շաբաթներով կտրուած են մնացել աշխարհից: Ձիւնի մէջ խրուած գիւղերի մէջ կան հիւանդներ, որոնք չեն կարողանում բժիշկ կանչել, ինչպէս նաեւ կան ծննդկան կանայք, որոնք չեն կարողանում հասնել մանկաբարձուհու մօտ: Ձիւնի մէջ խրուած գիւղերի մէջ կան հիւանդներ, որոնք չեն կարողանում բժիշկ կանչել, ինչպէս նաեւ կան ծննդկան կանայք, որոնք չեն կարողանում հասնել մանկաբարձուհու մօտ:

Ձիւնի մէջ խրուած գիւղերի մէջ կան հիւանդներ, որոնք չեն կարողանում բժիշկ կանչել, ինչպէս նաեւ կան ծննդկան կանայք, որոնք չեն կարողանում հասնել մանկաբարձուհու մօտ: Ձիւնի մէջ խրուած գիւղերի մէջ կան հիւանդներ, որոնք չեն կարողանում բժիշկ կանչել, ինչպէս նաեւ կան ծննդկան կանայք, որոնք չեն կարողանում հասնել մանկաբարձուհու մօտ:

ՀԱՅՈՑ ՀԱՐՑԸ ԱՄՆԱՊԱՏԿԱՆԱՒՈՐ ԼՈՒԾՄԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻՆ

Հայոց հարցը, երբ արդէն ալ յաշողուած առաջ դուրս հանել միջազգային մամուլի ուշադրութեան կեդրոնին, մեծ ճիգեր կը թափուի անոր շուրջ, որպէսզի ան ամբողջովին ամնապատկանաւոր լուծում մը ստանայ: Ամէն կողմէ կը հաւաքուին տեղեկութիւններ, որոնք կրնան լոյս սփռել հարցին վրայ: Ամերիկեան մամուլը ամենէն աւելի կը զբաղի հարցով, եւ ամերիկեան ազգային ժողովի անդամներ ալ կը յայտնուին հարցին մասին: Ամերիկեան ազգային ժողովի անդամներ ալ կը յայտնուին հարցին մասին:

Ամերիկեան ազգային ժողովի անդամներ ալ կը յայտնուին հարցին մասին: Ամերիկեան ազգային ժողովի անդամներ ալ կը յայտնուին հարցին մասին:

Ամերիկեան ազգային ժողովի անդամներ ալ կը յայտնուին հարցին մասին: Ամերիկեան ազգային ժողովի անդամներ ալ կը յայտնուին հարցին մասին:

ՀԱՅՈՑ ՀԱՐՑԸ ԱՄՆԱՊԱՏԿԱՆԱՒՈՐ ԼՈՒԾՄԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻՆ

Հայոց հարցը, երբ արդէն ալ յաշողուած առաջ դուրս հանել միջազգային մամուլի ուշադրութեան կեդրոնին, մեծ ճիգեր կը թափուի անոր շուրջ, որպէսզի ան ամբողջովին ամնապատկանաւոր լուծում մը ստանայ: Ամէն կողմէ կը հաւաքուին տեղեկութիւններ, որոնք կրնան լոյս սփռել հարցին վրայ: Ամերիկեան մամուլը ամենէն աւելի կը զբաղի հարցով, եւ ամերիկեան ազգային ժողովի անդամներ ալ կը յայտնուին հարցին մասին: Ամերիկեան ազգային ժողովի անդամներ ալ կը յայտնուին հարցին մասին:

Ամերիկեան ազգային ժողովի անդամներ ալ կը յայտնուին հարցին մասին: Ամերիկեան ազգային ժողովի անդամներ ալ կը յայտնուին հարցին մասին:

ՀԱՅՈՑ ՀԱՐՑԸ ԱՄՆԱՊԱՏԿԱՆԱՒՈՐ ԼՈՒԾՄԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻՆ

Հայոց հարցը, երբ արդէն ալ յաշողուած առաջ դուրս հանել միջազգային մամուլի ուշադրութեան կեդրոնին, մեծ ճիգեր կը թափուի անոր շուրջ, որպէսզի ան ամբողջովին ամնապատկանաւոր լուծում մը ստանայ: Ամէն կողմէ կը հաւաքուին տեղեկութիւններ, որոնք կրնան լոյս սփռել հարցին վրայ: Ամերիկեան մամուլը ամենէն աւելի կը զբաղի հարցով, եւ ամերիկեան ազգային ժողովի անդամներ ալ կը յայտնուին հարցին մասին: Ամերիկեան ազգային ժողովի անդամներ ալ կը յայտնուին հարցին մասին:

Ամերիկեան ազգային ժողովի անդամներ ալ կը յայտնուին հարցին մասին: Ամերիկեան ազգային ժողովի անդամներ ալ կը յայտնուին հարցին մասին:

ՀԱՅՈՑ ՀԱՐՑԸ ԱՄՆԱՊԱՏԿԱՆԱՒՈՐ ԼՈՒԾՄԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻՆ

Հայոց հարցը, երբ արդէն ալ յաշողուած առաջ դուրս հանել միջազգային մամուլի ուշադրութեան կեդրոնին, մեծ ճիգեր կը թափուի անոր շուրջ, որպէսզի ան ամբողջովին ամնապատկանաւոր լուծում մը ստանայ: Ամէն կողմէ կը հաւաքուին տեղեկութիւններ, որոնք կրնան լոյս սփռել հարցին վրայ: Ամերիկեան մամուլը ամենէն աւելի կը զբաղի հարցով, եւ ամերիկեան ազգային ժողովի անդամներ ալ կը յայտնուին հարցին մասին: Ամերիկեան ազգային ժողովի անդամներ ալ կը յայտնուին հարցին մասին:

Ամերիկեան ազգային ժողովի անդամներ ալ կը յայտնուին հարցին մասին: Ամերիկեան ազգային ժողովի անդամներ ալ կը յայտնուին հարցին մասին:

ՎԱՐՈՒՆԻ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵԶԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Ուրբաթ, մարտի 14-ին (փետրուար) 1 ժ. ե. Ս. Երեւանի հայկական մանկապարտէզի 3 աշակերտներ Ս. Ծառուկեան, Ա. Ղազարեան եւ Ա. Ղազարեան Ալեք (Syrie) :

ՍՏԱՑԱԾ

Ս. Ծառուկեան, Ա. Ղազարեան եւ Ա. Ղազարեան Ալեք (Syrie) :

ԵՐԵՒԱՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵԶԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Ուրբաթ, մարտի 14-ին (փետրուար) 1 ժ. ե. Ս. Երեւանի հայկական մանկապարտէզի 3 աշակերտներ Ս. Ծառուկեան, Ա. Ղազարեան եւ Ա. Ղազարեան Ալեք (Syrie) :

ՍՏԱՑԱԾ

Ս. Ծառուկեան, Ա. Ղազարեան եւ Ա. Ղազարեան Ալեք (Syrie) :

ցումներ վճարէ դաշնակիցի մը: Ցետոյ, անհրա-ժեշտ է որ դրաւող պետութիւնները իրենց միջեւ բաժնեն ուտեստի ներածման ծախքերը, Գերմա-նիան ապամահուելնէ վրկելու համար »:

Նիստը տեւեց 4ուկէս ժամ, նախագահու-թեամբ Պ. Պիտոյի եւ հանդարտ անցաւ, հակա-ռակ խոր տարակարծութեանց :

« ԹՈՒՐՔԻԱ ՊԼՏՌ ՉԻ ՄԱՄՆԱԿՑԻ »

Զորս արտաքին նախարարներու փոխանորդնե-րը Բշ· օր կը քննէին ամերիկեան բանաձեւ մը, որ կ'առաջարկէր գերմանական դաշնագրին պատրաս-տութեան առթիւ հրաւիրել նաեւ այն պետութիւն-ները որոնք պատերազմ յայտարարած էին Գեր-մանիոյ դէմ: Պ· Վիշինսկի, խորհրդային պատ-ուիրակը, հակառաձառելով, բացատրեց թէ այդ պա-րագային Թուրքիան ալ իրաւունք պիտի ունենայ մասնակցելու: Այս առթիւ յիշեցնով Ամերիկայի մէջ եղած յայտարարութիւն մը թէ «Թուրքիան պարարտացաւ» պատերազմին մէջ, հետեւեալ ա-ռակը պատմեց·—

Գեղջուկի մը կը հարցնեն·— Կ'ուզե՞ս աշխա-տիլ: Գիւղացին կը պատասխանէ ·— Չեմ կրնար, հիւանդ եմ: Քիչ վերջը կը հարցնեն·— Կ'ուզե՞ս ուտել: Գիւղացին կը պատասխանէ,— Ո՞ւր է մեծ դգալս »:

Այս առակէն վերջ, Պ· Վիշինսկի չեշտեց թէ Թուրքիա Գերմանիոյ դէմ պատերազմ յայտարա-րեց 1945 ապրիլ 26ին, պատերազմին դադարումէն հազիւ քանի մը շաբաթ առաջ: Հետեւաբար, աւե-լորդ է դաշնագրի պատրաստութեան համար հրա-ւիրել Թուրքիան եւ այն միւս պետութիւնները ո-րոնք պատերազմէն դուրս մնացին եւ վերջին պա-հուն միայն ձեւական յայտարարութիւն մը ըրին:

★ Մոսկուայի անթելը Թուրքերէն լեզուով յորդորներ կը կարդայ Թուրքիոյ, որպէսզի չխաբ-ուի Ամերիկայէն, «որ կ'ուզէ սարկացնել երկի-րը» եւայլն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ա.Թ.Ի.Ն.Ք.Ի.Ն կը հետաքրքրէն թէ Մխիթեան Ազգի-րու քննիչ յանձնախումբը երկու մասին բաժնուած է: Յանձնախումբին անդամները երկու օր սպասեր են, տեսակցելու համար ապստամբապետին՝ «Հօր· Մարկոսի» հետ: Պատասխան ստացած չըլլալով, Ամերիկացիները եւ ուրիշներ որոշեր են Ա.Թ.Ի.Ն.Ք վերադառնալ, իսկ հինգ սլաւ անդամները կ'ուզեն մնալ (Ա· Մխիթեան, Եուկոսլաւիա, Պուլկարիա, Ալպանիա եւ Թեմին ներկայացուցիչը):

15 ՀՈԳԻ մեռան Անգլիոյ մէջ, իբրեւ հետե-ւանք զարհուրելի փոթորիկի մը որ ահագին ա-ւերներ գործեց: Հաղարաւորներ փախան իրենց տուներէն, հեղեղներու պատճառով: Միայն մէկ չրջանի մէջ 6000 բնակիչներ զրկուեցան կազ: Զինուորներ օգնութեան հասան ջուրին վրայ բա-նող հրասայլերով: Ամբողջ չրջաններ ողողուած են լճացոնի մէջ:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ մասին երկրորդ ծանուցագիր մը ուղղեց ամերիկեան կառավարութիւնը, խոր-հրդային իշխանութեանց, դիտել տալով թէ ապօ-րէն փորձեր կը կատարուին համայնավարներու կողմէ, իշխանութիւնը ձեռք ձգելու համար:

ՄԻՍԻ ՏԱԳՆԱՊԸ նորէն ծանրացած է: Կառա-վարութիւնը միջոցներ կը խորհի փարիզի պարե-նաւորումը ապահովելու համար: Մայիս 1էն սկսեալ պիտի զործադրուի բաշխումի նոր դրու-թիւնը: Տասներկու նահանգներու միսի արտադրու-թիւնը պիտի վերապահուի Փարիզի: 500.000 ոչ-խարներ պիտի դնուին Մարոքի մէջ եւ կէս առ կէս պիտի ղնուին միսի առեւտուրի միջնորդները:

1200 ԹՈՆ ՄՈՐԹ երեւան հանուած է Էօռի նահանգին մէջ, միայն մէկ մարդու քով, հարատու-թիւն մը որ կը բաւէ մէկ միլիոն զոյգ կօշիկ չի-նելու: Հետապնդումները կը չարունակուին :

200.000 ԻՏԱԼԱՑԻ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ Ֆրանսա փո-խադրելու համար, Հոմ գնաց աշխատանքի նա-խարարը, Պ· Բռուատա: Համաձայնութիւն զոյա-ցած է արդէն եւ նախարարը պիտի ստորագրէ պայմանագիրը: Իտալացի բանուորները հաւասար աշխատավարձ պիտի ստանան, օգտուելով բոլոր ընկերային օրէնքներէն:

ԱՆԳԱՐԱՑԻ եւ Ա.Թ.Ի.Ն.Ք.Ի ամերիկեան դեսպան-ները Ուշինկթըն հրաւիրուեցան, խորհրդակցու-թեան համար: Մորհրդարանին յատուկ յանձնաժո-ղովները վերջացուցած են նախագահ Թրումընի առաջարկած օգնութեան ծրագրին քննութիւնը: Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ խորհրդարանը պի-տի արտօնէ 400 միլիոն տոլարի վարկը Ցունաս-տանի եւ Թուրքիոյ:

10 ԱՌ ՀԱՐԻՒՐ ՑԱՒԵԼՈՒՄ պիտի ըլլայ նա-խորդ չրջանի տուրքերուն վրայ, եթէ չվճարուին մինչեւ Մարտ 31:

Ա.Շ.Խ.Ա.Տ.Ա.Ն.Ք.Ի ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ «ազգային ցոյց մը» սարքած է Մարտ 25ին: Այս առթիւ պիտի պահանջէ նաեւ պարտաւորիլ աշխատանքի ենթար-կել 18—55 տարեկան անգործ մարդիկը, ինչպէս եւ մակաբոյծները, սեւ չուկացիները եւն.:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի ձախակողմեան խմբակցութիւ-նը, Էամ, բանաձեւ մը քուէարկեց, ի պատասխան

Հ. Ց. Դ. Թանգարան

Այժմ երբ թղթատարական հաղորդակցու-թիւնները կանոնաւորուած են արտասահմանի բո-լոր երկիրներուն հետ, կը խնդրենք մեր հեռաւոր ընկերներէն, բարեկամներէն եւ համակիրներէն, որ եթէ իրենց մօտ կան զանազան յիշատակներ, իրեր, նկարներ եւ պատմական գրութիւններ, մնացած մեր նահատակներու ու մեռածներու կող-մէ, որոնք կապ ունին մեր ազատագրական աչխա-տանքին ու յեղափոխական պայքարին հետ, ու-զարկեն մեզ, պահելու համար սրբութեամբ մեր թանգարանին մէջ: Շնորհակալութեամբ կ'ընդու-նինք նոյնպէս դրամական նուէրներ, թանգարանը ճոխացնելու համար: Մեր մշտական հասցէն է· — K. Balayan, 16, rue des Basserons, Montmorency (S. et O.), France: Կարելի է ուղարկել նաեւ «Ցառաջ»ի հասցէով, յանձնելու համար մեզ:

Հ. Ց. Դ. ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ց. Գ. — Կը խնդրուի արտասահմանի մեր թերթերէն արտատպել :

ՈՒՐԲԱԹ ԳԻՇԵՐ 21 ՄԱՐՏ ԺԱՄԸ 8.30ԻՆ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ
Հայ թատերերգութեան մեծ վարպետին Ա. ՇԻՐՎԱՆԶԱՏԻի գլուխ գործոցը

"ՁԱՄՈՒՍ„Ը

Խնամուած բեմադրութիւն, մասնակցու-թեամբ Ա. ԴՄԲԻԹԵԱՆի, ԳՐԻԳՈՐ Վ.ՀԱՆԻ, Ս. ՄԱՒՈՒՏԵԱՆի, ՏԻՐՎԻՇԵԱՆի, Մ. Ա.ՋՆԱ-ԻՈՐԵԱՆի, ՏԻԿԻՆ Բ. ԴԱԻԻԹԵԱՆի, Պ. Ա.Լ-ԹՈՒՆԵԱՆի եւ ուրիշներու, Théâtre d'Iéna, 10 Ave. d'Iéna, métro Iéna:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Վալանսի Հայ Մարզականի կողմէ, ղեկավարութեամբ Մ. Ժամագործեանի : Սերայօժար մասնակցութեամբ տեղւոյն կարող ու-ժերու, 21 Մարտ, ուրբաթ երեկոյեան ժամը 20.30-ին, Théâtre Municipal պետական թատրոնի սրահը: Խնամեալ պատրաստութեամբ կը բեմադրուի Պ. Ց. Ամբրեանի Թիւ 5 ՆԵԼԱԳԱՐԸ, քրքջալիր կա-տակերգութիւն երեք արար մէկ պատկեր:

ՍԷՕԼԷՕՋի վերաչ. Հայր· Մխուեեան թէյա-սեղանը 23 Մարտ կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին իսի լէ Մուլինոյի «Մրիմեան» դպրոցը: Ա-ռաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի «ՏՕՔՍԱ-ՆԸ» , Սէօլէօզի կեանքէն առնուած ծիծաղաշարժ պիէսը: Գեղարուեստական բաժին, տոմսերը ապա-հովել Զաուիկեան եւ Մելքոնեան սրճարանները եւ բոլոր անդամներուն մօտ :

Այրի Տիկին Տ· Սամուէլեան, Տէր եւ Տիկին Տոնոյի, Տէր եւ Տիկին Հ· Սամուէլեան եւ զաւակ-ները, Այրի Տիկին Քէօսէեան իրենց խորին չնոր-հակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որ ան-ձամբ, դրաւոր կամ ծաղկեպատկով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, զաւկին եւ եղ-բօր, ողբացեալ Պ· Վ.Ա.ՀՐԱՄ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆի մահուան առթիւ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Յարութիւն (Արթին) Տիզ-րանեան: 1914 Յուլիսին Պոլսէն մեկնած է Ռու-սիա, 1921էն ի վեր լուր չկայ իրմէ: Վերջերս ի-մացուած է որ Մարսէյլ է: Հայրը՝ Տիգրան, մայ-րը Անպէլ: Եղբայրը՝ Ալիքսան եւ քոյրը Մաւիլէն, այժմ Նիս եղած: Տարիքը 54: Պոլսէն փոած է Ա-նէսթի Փէթրիսիս կեղծանունով: Գրել «Ցառաջ»ի, կամ իր եղբօրը՝ Alex Dikranian, 2512, 43rd Street Long Island City, 3, New York, U. S. A.: Լուր տուո-ղին նիւթական վարձատրութիւն:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Ֆր· Կապոյտ Ալէն Վիէնի մասնաճիւղի կողմէ: Մարտ 23ին կիրակի կէսօրէ վերջ , ժամը 2.30ին, Սէրքըլը Կաթոլիկ սրահին մէջ: Առաջին անգամ ըլ-լալով կը ներկայացուի տեղւոյս մէջ «ՏԱՆՋՈՒԱՆ-ՆԵՐԸ» տարագրութեան կեանքէն առնուած, դըր-ուագ մը: 4 արար, մասնակցութեամբ կարող ու-ժերու:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Սէնթ Էթիէնի «Քնար» թա-տերախումբին կողմէ, եւ սիրայօժար մասնակցու-թեամբ տեղական կարող ուժերու, ՇԻՐՎԱՆԶԱ-ՏԻի «ՆԱՄՈՒՍ»Ը (ողբերգութիւն 4 արար), 29 Մարտ, չաբաթ երեկոյ ժամը 20ին, 2 rue Saleysel (Սէնթ Էմիօնի չարժնկարի սրահը) : Ասանդական հարսանիքին առնուհիները պիտի մասնակցին տոհ-միկ տարազներով: Մուտքը 50 ֆրանք :

նախագահ Թրումընի ճառին: Բողոքելով օտար միջամտութեան դէմ, բանաձեւը կ'ըսէ·— «Թող չմոռնան թէ այս երկիրը Ցունաստան կը կոչուի եւ թէ իր ժողովուրդը երբեք չէ վարանած տղջակէզ դառնալ, պաշտպանելու համար իր ազատութիւնը եւ ազգ· անկախութիւնը »:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ցառաջիկայ ապրիլ 8ին կը լրանայ ՑԱՌԱՋի երկրորդ տարին: Պիտի խնդրէինք մեր այն բաժ-նորդներէն որ չեն վճարած տակաւին 1946ի բաժ-նեգինը, փակել իրենց հաշիւները տարեվերջէն առաջ:— ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պահեչօ Քաչանի մասնաճիւղին դասախօսական ժողովը՝ այս չորեք-չաբթի, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՊՈՄՈՆԻ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Քրիստա-փոր» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգչաբթի, իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Սրահը բաց է ժամը 7.30ին (Ping, Pong, dames, echec, եւայլն): Պիտի խօսի Պ· Ստեփան Միլտոն-եան: Նիւթ՝ Ռամկավարութիւն եւ Ցեղափոխու-թիւն :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— «Ակնունի» ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 9ին, սո-վորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնա-ճիւղին դասախօսութիւնը այս հինգչաբթի, ժամը 8.30ին, կը խօսի ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ, նիւթը՝ «Ժա-մանակակից բանաստեղծներ, Տէրեան եւ Մեծա-րենց, իրենց կեանքն ու գրականութիւնը »: Այս զոյգ բանաստեղծներու գործերէն կարդալ՝ պիտի արտասանուին: Société Savantesի սրահը :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Գիւլ-խանտանեան» խումբի առաջին դասախօսութիւնը՝ այս ուրբաթ Bar Centralի մէջ, ժամը 8.30ին: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները եւ համակիրները:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ· Ց· Դ· Կարաճի Նիկոլ Դու-ման ենթակոմիտէն կազմակերպած է ընկերա-կան խնջոյք մը, այս կիրակի ժամը 3.30ին, Հ· Ց· Դ· Պիվէռի տան մէջ: Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Նոր Սերունդը եւ Կապոյտ Աչքի Սանուհիները:

Տարեկան պարահանդէս

ՖՐ· ԿԱՊՈՅՏ ԱՉՔԻ ՇԱՒԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

23 Մարտ, ժամը 3էն կէս դիշեր, քաղաքապե-տարանի սրահը, Rue Stalingrad:

Կը մասնակցի Բաֆֆի երգեցիկ խումբը, ղե-կավարութեամբ Պ· Ս· Ցովհաննէսեանի: Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդը կը ներկայացնէ Սուրէն Պարթեւ-եանի՝ ԱՆՄԱՀ ԲՈՑՔ , եւ զաւեշտ մը, 70ՆՈՑ ՓԵ-ՍԱՑՈՒՆ, բեմադրութեամբ Պ· Բ· Հապէչեանի : Մուտք 75 ֆրանք: Հասոյթին կէսը կը յատկացուի ներդաղթին :

ՄԿՐՏԻՉ ԷՇՃԵԱՆ ընտանիքը հազար ֆրանք կը նուիրէ Ֆր· Կապոյտ Աչքի, եւ հազար ֆրանք Հ· Ց· Դ· Վեթերաններու Ֆոնտին, փոխան ծաղ-կեպատկի իր ազգականուհի՝ ՏԻԿԻՆ ՎԱՐՍԵՆԻԿ ՄԵՐԱՆԿԻԻԼԵԱՆի մահուան առթիւ: Ստանայ «Ցառաջ»էն:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie:** Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց· Գ· Փա-փազեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղոր-դակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՍԱՓՐԻԶՆԵՐ՝
ԵՒ ՎԱՐՍԱՑԱՐԴԱՐՆԵՐ

Foire Internationale de Lyon du 12 au 21 Avril, 1947
Groupe 34 Bâtiment 13, Stand 14



Parfumerie
Jac-Mot
ՑԱԿՈՔ
ՄՈԹԵԱՆ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏԵՂԻՆի
ԳՈՐԾԱՐԱՆ

136 RUE BOILEAU, LYON

Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառին մէջ կը ցուցադրէ իր զանազան տեսակի անուշահոտու-թիւնները :

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Jeudi 20 MARS 1947 Հինգշաբթի 20 ՄԱՐՏ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4989-Նոր շրջան թիւ 598 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ՖՐ.

ԱՄԵՐԻԿԱ ԻՆՉՊԷՍ ՊԻՏԻ ՕԳՆԷ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

Խորհրդարանը կը ֆնռէ ճախագահին առաջարկը

Պ. Իթըն, Մ. Նահանգներու երեսփ. ժողովին արտաքին գործերու յանձնաժողովին նախագահը հրապարակ հանեց այն օրինագիծը որուն համաձայն 400 միլիոն տոլար (100 միլիոն սթերլին) պիտի տրամադրուի Յունաստանի եւ Թուրքիոյ։ Երեսփ. ժողովը երէկ սկսաւ քննել օրինագիծը, որ կը պարունակէ հետեւեալ տրամադրութիւնները.—

1. Դրամական օգնութիւն տալ փոխառու-թեան, վարկերու կամ պարզեւներու ձեւով։

2. Ամերիկեան պաշտօնեաներ տրամադրել, օգնելու համար Յունաստանի եւ Թուրքիոյ։

3. Սահմանափակ թիւով զինուորական պաշտօնեաներ տրամադրել, միայն իբրեւ խորհրդական գործելու իրաւասութեամբ։

4. Նիւթեր եւ տեղեկութիւններ ճարել եւ մատղել յոյն եւ թուրք պաշտօնէութիւնը։

Օրինագիծը կ'արտօնէ 100 միլիոն տոլարի կանխավճար մը կատարել, փութացնելու համար ծրագրին գործադրութիւնը։ Այս առթիւ հետեւեալ պայմանները պիտի առաջարկուին Յունաստանի եւ Թուրքիոյ.—

1. Ազատ մուտք ամերիկացի պաշտօնեանե-րուն, առուգելու համար թէ տրամադրուած օգնութիւնը իր նպատակին կը գործածուի՞։

2. Երաշխաւորել ամերիկացի խորհակիցներու իրաւունքը՝ տեղեկութիւններ տալու համար տրամադրուած վարկերու գործածութեան մասին, առանց գրաքննութեան։

3. Ուրիշ կառավարութեան մը չվոխանցել տրամադրուած օգնութիւնը։

Երկու ազգերիկ ծերակուտականներ կը դիտեն օր առաջ քուէարկել օրէնքը, որպէսզի Յունաստան կարենայ պահել իր դիրքը եւ բանակը, միայն ներքին նպատակներու համար։ Ներկուտական Քոնըլլի, որ կը մասնակցէր Փարիզի խորհրդաժողովին, յայտարարեց թէ նախագահին քաղաքականութիւնը նորութիւն մը չէ, քանի որ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ տրուած վարկերուն նպատակն էր «կանխել խառնակութիւնը եւ քաոսը եւ Եւրոպան պաշտպանել համայնավարութեան ծաւալման դէմ»։

★ Մ. Նահանգներու ծովային նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ մեծ օդանաւակիր մը որ 27.000 թոն տարողութիւն ունի, Տարանէլ պիտի այցելէ յառաջիկայ ապրիլին, ընկերակցութեամբ երեք թեթեւ յածանաւերու եւ վեց թորպիլահալածներու։ Այս մարտանաւերը պիտի հանդիպին նաեւ Կրեթէ։ Օդանաւակիրը պիտի այցելէ Պոլիս, Նափոլի, Ազեքսանդրիա եւ Ճիպրալթար։ Այս պտոյտի ծրագիրը կը քննուէր երկու ամիսէ իվեր։

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆԸ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԿԱՐՕՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

Յունաստանի Հ. Կ. Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութեան ուղղուած նամակով մը յերմ չնորհակալութեամբ կը յայտնէ թէ ստացած է 1000 (հազար) տոլար, իբրեւ եղբայրական օգնութիւն։

Ինչպէս հաղորդած ենք ասկէ առաջ, այս դրամը ճարուած էր բոլոր մասնաճիւղերուն գործակցութեամբ, զանազան ձեռնարկներով։

72.500 ԾԱՌԵՐ անկուած են Հալէպի մէջ, անցեալ տարուան ընթացքին։ Ցառաջիկային պիտի բազմապատկուի այս թիւը։

369.281 ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐ (լեհ եւ եուկոսլաւ) իրենց երկիրները պիտի վերադարձուին այս զարնան։ Ասոնք գրեթէ կէսն են այն 728.000 տարագիրներուն որոնք կը խնամուին Գերմանիոյ, Աւստրիոյ, Իտալիոյ եւն. գաղթականներուն մէջ, Գերմանիոյ պարտութենէն ի վեր։ UNRAA, որուն կեդրոնը Փարիզ փոխադրուեցաւ, կ'ուզէ վերջնապէս հաշուեյարդարի ենթարկել տարագիրներու խնդիրը։

200 ԿՐԱՄ ԹԱՐՄ ՄԻՍ պիտի բաժնուի այս շաբթու, մարտի DD եւ DN կտրօններով (100 ական կրամ)։ 100 կրամ խոզեղէն՝ մարտի SK կտրօնով։

Նոր դիմում Հայկ. Գաւին համար

ՄՄԲ.— Թբէահայ Դատի Պաշտպան Յանձնախումբէն ստացանք հետեւեալ զեկոյցը, երեքշաբթի ժամը 16ին, երբ արդէն լոյս տեսած էր այլուր (ինչպէս ներգաղթի կեդր. կոմիտէին զեկոյցները).—

Պարոն նախարար, պարտք կը համարինք անգամ մը եւս հրաւիրել ձեր՝ ինչպէս եւ Մոսկուայի խորհրդաժողովին ձեր պաշտօնակիցներուն ուշադրութիւնը ցաւագին խնդրոյն վրայ Թրքական Հայաստանին, որուն ազատագրումը, ամենավարանքան ազգերու կողմէ այնքան երկար տեւնէ ի վեր խոստացուած, դեռ չէ իրականացած։

Մոսկուայի խորհրդաժողովը պիտենք որ պիտի ղրաղի մի միայն յաղթուած Գերմանիայի պարտադրութեան պայմաններով. բայց եթէ 1914ի պատերազմի առեն Թուրքիոյ մէկուկէս միլիոն մարդկային արարածներմեռցուցին Թրքական Հայաստանի ու Փոքր Ասիոյ մէջ՝ ըստ իրենց քանաձեւին Օսմանեան պետութեան հայ ազգաբնակչութիւնը ջնջելով Հայկական Հարցը ջնջելու համար, դերման կառավարութիւնը պատասխանատուութեան իր մեծ բաժինն ունեցած է այդ հակամարդկային հրէշաւոր եղեռնին մէջ, ու մինչեւ այսօր ոչ թուրք զոհերը, ոչ ալ իրենց դերման մեղսակիցները այդ վիթխարի ոճիրին համար պատժուած են։

Կը խնդրենք ուշեմն Ձեր Գերապանցութենէն որ հաճիք Մոսկուայի խորհրդաժողովին առաջարկել որ Թրքական Հայաստանի ազատագրման հարցը հաշուութեան խորհրդաժողովներու օրակարգին մէջ դրուի, ու դուք գիտէք թէ մեր բովանդակ ժողովուրդը այսօր կը պահանջէ, ոչ իսկ Թուրքիոյ բոլոր հայկական նահանգներուն վերկազմութիւնը, այլ գործադրութիւնը Սեւրի դաշնագրին, ազատագրումը Թրքական Հայաստանի այն չորս նահանգներուն զոր Դաշնակից կառավարութեանց խնդրանքով սահմանագծեց Ուտրօ Ուիլսըն նախագահը եւ անոնց կցումը Խորհրդային Հայաստանի Հանրապետութեան։

Մէկ միլիոնէ աւելի Հայեր որ այլեւայլ օտար երկիրներու մէջ ապաստանած են, կ'ուզեն ունենալ երջանկութիւնը զոր արդէն ունեցան այն 60 հազար գաղթականները որոնք անցեալ տարի՝ հայ կառավարութեան ընծայած դիւրութիւններուն շնորհիւ՝ գացին Խորհ. Հայաստանի մէջ հաստատուիլ եւ զոր պիտի ունենան ներկայ տարուան ընթացքին 70.000 հայ գաղթականներ։ Խորհրդային Հայաստանի հողամասը չատ անճուկ է կարենալու համար ընդունիլ եւ տեղաւորել այդ հարիւր հազարաւոր Հայերը որոնք Թուրքիոյ հայկական նահանգներու զաւակներ են եւ որոնք 1915-21ի մեծ աղետէն ճողոպրած, քանի մը հիւրընկալ երկիրներու մէջ ապաստանած՝ հիմա բուռն փափաքին ունին իրենց գարաւոր հայրենիքին նուիրական հողին վրայ երթալու ապրիլ ու աշխատիլ։

Մենք լիացոյս ենք որ այս հարցը քիչ առենէն Հաշուութեան Խորհրդաժողովներուն օրակարգին մէջ պիտի դրուի եւ արդար լուծում մը պիտի ստանայ, որովհետեւ թէ այս անգամ ալ մեր ժողովուրդը զոհէին՝ հակառակ այն հերոսական գործակցութեան զոր ան բերաւ Դաշնակից Տէրութեանց եւ այն անսահման կորուստներուն զոր կրեց Ազատութեան Դատին յաղթանակին համար, պէտք պիտի ըլլար մարդկութեան բառարաններուն մէջ Արդարութիւն բառը ջնջել»։

ՍՈՎԸ ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ ՄԷՋ

Թէհրանի վերջին թղթակցութիւնները կ'իմանանք թէ Ատրպատականի դիւղերուն թշուառութիւնը չատ աւելի ծանր է քան կ'ենթադրուէր։ «Ալիք» հետեւեալ հեռագիրը ստացած է Ռեյտիէնէն.— «Աղետ-եալներու վիճակը ծանր է։ Շատերը կը պատրաստ-պարուին խոտերու մէջ։ Կը խնդրենք չուտափոյթ օգնութիւն»։

Ատրպատականի առաջնորդ Մելիքթանգեան արք. կոչին վրայ Թէհրանի մէջ կազմուած է հանգանակիչ մարմին մը, օգնութեան հասնելու համար աղէտեալ չքաւորներուն։ Յանձնախումբը իր կոչով կը խնդրէ փութացնել օգնութիւն «բազարձակ սովի ճիրաններուն մէջ գալարուող Ատրպատականի մեր եղբայրներուն։ Կացութիւնը տղբերգական է, կը խնդրենք չուտպել։

Մինչեւ փետրուար 20 Թէհրանի մէջ հաւաքուած էր 124.000 ռիալ։

Հեկոյց Ներգաղթի հանգանակութեան Գրաւնապի Կեդր. Յանձնաժողովի

Ներգաղթի Հանգանակութեան Գրանսայի Կեդր. Յանձնաժողովը իր լիագումար նիստը ունեցաւ Մարտ 7ի ուրբաթ օրը, Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի կեդրոնատեղին։

Ներկայ էին, բացի Յանձնաժողովի անդամներէն, Գրանսահայ Ազգ. Ընդհ. Միութեան կողմէ մէկը Մարմարեան եւ Լեւոն Զորմիսեան, ինչպէս նաեւ դորդի, հիւսուածեղինաց, ադամանդի, կօշիկի ճիւղերու ներկայացուցիչներ։

Ժողովը դոհունակութեամբ տեղեկացաւ թէ Գրանսահայ բազմաթիւ դաղութներ եւ Միութիւններ պատասխանելով կեդր. Յանձնաժողովին անդրանիկ պաշտօնական յայտարարութեան եւ 27 Դեկտեմբեր թուակիր երկրորդ կոչին, իրենց ծոցին մէջ մարմին տուած են հանգանակիչ Յանձնախումբերու, որ վաւերացուելէ վերջ սկսած են դործել իրենց շրջանակներուն մէջ։

Այսպէս Հանգանակիչ մարմիններով օժտուած են հետեւեալ վայրերն ու միութիւնները.—

Փարիզի եւ արուարձաններու մէջ

Փարիզի 14րդ. թաղամաս, Արժանթէօյ, Արնուվիլ, Պանեէօ, Պուա Քոլոմպ, Անիէր, Ժանթիյի, Իսի լէ Մուլինօ, Վէնսէն։

Գաւառները

Մարսէյլ, Լիոն, Վալանս, Սէնթ Էթիէն, Տրակինեան, Տէսին, Նիս, Վիլֆրանշ, Գաղապլանքա, Պելֆոռ, Ֆօթէնպլօ, Պուրժ, Պոռտօ, Գրէնոպլ-Ժէրման, Կասի, Լանսէյ, Բիւժէ-Արժան, Ռօան, Ռօման, Սէն Շամոն, Վիչէն։

Հայրենակցական միութիւններ

Կեսարիա, Տարօն - Տուրուբերան, Էսկի Շէհիր, Մեծ Նոր Գիւղ, Բարձր Հայք, Սեբաստիա, Տրապիզոն, Պօլիս, Համահարբերդցիական եւ Հայ կանանց Միութիւն։

Ասոնցմէ ոմանք, արդէն լրացուցած իրենց աշխատութիւնները ըլլայ ուղղակի եւ ըլլայ Պանք Մօրկանի միջոցաւ կեդր. Յանձնաժողովին յղած են իրենց հաւաքած դումարները, որոնց ընդհանուր ճշդրիտ պատկերը դիւանին կողմէ ժողովին ներկայացուեցաւ, հաշուական մրիք տախտակներով։

Ժողովը, յետ խորհրդակցութեան, օգտակար դտաւ որ ձեռք բերուած արդիւնքները հետզհետէ եւ հաւաքական դումարներով յայտարարուին մամուլի միջոցաւ։

(Մնացեալը յաջորդով)

Մեծերը նորեն յարուեցան

ՄՈԼՈԹՈՎ ԿՈ ՄԵՂԱԴՐԷ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— ՁՕՐ. ՄԱՐՇԷԼ ԿՐ ՄԵՐԺԷ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐԸ.— ՊԻՏՕ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ԱՆՋԱՏԵԼ ՌՈՒՐԻ, ՀՈՒՆՈՍԻ ԵՒ ՍԱՐԻ ՇՐՋԱՆՆԵՐԸ

Զորաբերու Խորհուրդին Գչ. օրուան նիստին մէջ, մթնոլորտը նորէն պղտորեցաւ, երբ Մոլոթով մեղադրեց Անգլիան եւ Ամերիկան թէ 2500 միլիոն սթերլինի արժողութեամբ հասուցած ստացած են իրենց զրաւման չրջաններէն, եւ Պիտօ պարզեց իր ծրագիրը՝ Գերմանիոյ ապագայ կազմակերպութեան մասին։ Պ. Պեվին եւ զօր. Մարշէլ անմիջապէս հերքեցին Մոլոթովի վերագրումը, աւելի կամ նուազ ուժգնութեամբ։ Հերքեցին նաեւ այն մեղադրանքը թէ ստացած են Գերմանիոյ ամբողջ ոսկիի պահեստը, որ կը մնայ Հասուցումներու Յանձնաժողովին տրամադրութեան տակ։ Միայն Հունդարիոյ վերաբերեալ ոսկին վերադարձուածէ։

Վիճաբանութեանց ընթացքին, երեւան հանուեցան եալթայի համաձայնութեան զաղտնի պայմանները։ Զօր. Մարշէլ վճռապէս յայտարարեց թէ եալթայի նախնական համաձայնութեանց տեղ հաստատուած են Փոցտամի համաձայնութիւնները, եւ թէ ինք պիտի չհետեւի Պ. Մոլոթովի, «Փոցտամէն եալթա նահանջելու համար»։ Ցետոյ յայտարարեց թէ իր կառավարութիւնը հակառակ է որ հասուցումներ առնուին Գերմանիոյ ներկայ արտադրութիւններէն կամ աշխատաւորներ գործածելով։

Իրազեկներու կարծիքով, այս յայտարարութիւնը ծանր վտանգ մը կը կազմէ Մոսկուայի խորհրդաժողովին համար։

Գալով Պ. Պիտոյի ծրագրին, նոյնքան ծանր տպաւորութիւն գործեց։ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, որ մէկուկէսժամուանտեսակցութիւն մը ունեցած էր սպարապետ Սթալինի հետ, հետեւեալ պահանջները կը դնէր, միշտ իբրեւ սեւեռակէտ ունենալով ապահովութեան խնդիրը.—

1. Չվերահաստատել Գերմանիոյ տնտեսական միութիւնը.— 2. Չաւելցնել Գերմանիոյ պողպատի արտադրութիւնը.— 3. Վերահաստատել ապրանքներու փոխադրութիւնը արեւմտեան չրջաններէն, իբրեւ հասուցում.— 4. Անջատել Ռուրի, Հունոսի եւ Սարի շրջանները։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

Նահանջ տալ ես էլ չեմ ֆոտֆրա, քանի որ ամբողջ ուժով ես էլ իմ տեղը պիտի պահեմ։ Ես էլ ունեմ իմ ուզածը, ինչպես դուք ձերը։ Ֆոտֆրա՛ չունեմ, բայց ունեմ ինչ-որ բան, որ ինձ համար ավելի թանկ է, քան ֆոտֆրան։ Ես ունեմ իմ հայրենիքը։ Ես ունեմ իմ ազգը, որ ինձ ծնել է, սնել է, մեծացրել է, ինձ տվել է իր լեզուն, իր հոգին, իր ոգին, իր ամբողջ էությունը։ Ես ունեմ իմ ազգի պատմությունը, որ ինձ ոգևորում է, ինձ ուրախացնում է, ինձ տխրեցնում է, ինձ ստիպում է ամեն ինչ անել, որ իմ ազգը ապրի, ծաղկի, զարգանա։ Ես ունեմ իմ ազգի ներկան, որ ինձ ստիպում է ամեն ինչ անել, որ իմ ազգը ապրի, ծաղկի, զարգանա։ Ես ունեմ իմ ազգի ապագան, որ ինձ ստիպում է ամեն ինչ անել, որ իմ ազգը ապրի, ծաղկի, զարգանա։ Ես ունեմ իմ ազգի ամբողջ էությունը

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԱՆԴԱՐԱՁԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՑՈՑՑԸ ԿԱՐՄԻՐՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Պոլսոյ թերթերէն կը հաղենք հետեւեալ տե - ղեկութիւնները, ուսանողական խլրտումներու մասին.—

Անգարայի համալսարանականներուն ջղա - դրգռութիւնը, որ օրերէ ի վեր սկսած էր, իր ծայրայեղ համեմատութեան հասաւ Մարտ 6ին եւ տեղի տուաւ հրապարակային պոռթկումի մը:

Հազարէ աւելի ուսանողներ յուզումնալից ժողովի մը գումարեցին համալսարանի բանախօսութեան սրահին մէջ, եւ յետոյ խմբակներու բաժնելով՝ զացին հաւաքուիլ Ուլուսի հրապարակը: Հոն կրակոտ ճառեր խօսելէ վերջ, զացին Սամանփազար եւ ճամբան դրամով գնեցին «24 Սաաթ» եւ »Մարքօ Փաշա» թերթերը, եւ զանոնք պատռեցին եւ ոտքերու տակ կոխկռտեցին:

Անգարայի աշխարհազրական համալսարանը երկար տարիներէ ի վեր հակամարտ հոսանքներու թատեր հանդիսացած էր: Նախորդ կրթական տարուան Հասան Ալի Եիւճէլ առ ի զգուշութիւն պաշտօնադուրկ ըրած էր Ահմետ Ձէմկիլ, Նիյազի Պէրքէզ, Մեհիւա Պէրքէզ նաեւ Պօրաթան անուն դասախօսները, ինչպէս նաեւ Սապահէտտին Ալին: Անոնք ճանչցուած էին իբրեւ ձախակողմեան դէմքեր, «Եուրտ վէ Տիւնեա»ի կուսակից: Ձախակայուած այս դասախօսները դէմած էին սակայն պետական խորհուրդին որ բեկած էր կրթական գործավարութեանորոշումը եւ վերստին դասախօսելու իրաւունք տուած էր իրենց: Միմիայն Սապահէտտին Ալի վերադարձած չէր իր պաշտօնին եւ սկսած էր հրատարակել «Մարքօ Փաշա» երկիծաթերթը Իսթանպուլի մէջ:

Այս մթնոլորտը կը տիրէր համալսարանին մէջ, երբ մէկ շաբաթ առաջ Անգարայի մէջ սկսաւ հրատարակուիլ «Պայրաղ» անուն քաղաքական շաբաթաթերթ մը, Հալք կուսակցութեան կողմէ: «Պայրաղ»ի առաջին էջին վրայ կ'երեւար չունդալիից դրութիւն մը ուղղուած վարչապետին, կըր - թական եւ ներքին գործավարներուն ու կը ծան - րաբառ համաձնաւոր խմորումներուն եւ ծածուկ գործունէութեան վրայ եւ պետական վարիչներուն ուշադրութիւնը կը հրաւիրէր:

— Կրթական բեմերէ համաձնաւորական թոյն կը սրսկեն տակաւին եւ այսպիսի դասախօսներ կան դեռ, կ'ըսէր այդ գրութիւնը եւ իբր ձախակողմեան կ'ամբաստանէր վերոյիշեալ դասախօսները, որոնք կը հրատարակեն համաձնաւորական ոճրագործ հանդէսներ, «Եուրտ վէ Տիւնեա» եւ «Ատոմլար»: Երիտասարդութեան ձայնը բարձրացած է ալ եւ կը պահանջենք որ հեռանան այս ուսուցիչները համալսարանէն:

Այս հանրագրութիւնը ջղայնոտ մթնոլորտը աւելի զրգռեց եւ համալսարանականները որոշեցին լռեցնել նաեւ փրոֆ. Փերթեւ Նայիլին, որ բանախօսութիւն մը պիտի տար: Ժամանակին լուր տրուեցաւ Փրոֆ.ին որ չեկաւ բանախօսութեան եւ այսպէս առաջը առնուեցաւ բարդութիւններու:

«ԱՆԿՅԻՆ ԿՕՄԻՒՆԻՍՏՆԵՐԸ»

Այս էր կացութիւնը, երբ ոստիկանութիւնն ու համալսարանի վարչութիւնը այս առտու կանուխէն միջոցներ ձեռք առին, որովհետեւ լսած էին որ դէպք մը պիտի ծագի: Համալսարանի բանախօսութեան սրահը կղպուած էր եւ դուրսը ոստիկանական կարեւոր ուժ մը դիրք բռնած էր: Հաղարի մօտ համալսարանականներ բռնի բանալ տուին բանախօսութեան սրահը, եւ հոն ճառեր խօսեցան համաձնաւորներուն դէմ, «Անկիւին կոմիւնիստները», կը պոռային:

Ուսանողներէն Սալահէտտին էրթիւրք ըսաւ.

— Ոստիկանութիւնը դուրսը կը հսկէ, բայց մենք պէտք չունինք ոստիկանական միջամտութեան: Ձախերուն պիտի ապացուցանենք թէ երիտասարդութիւնը առանց օրէնքի միջադէպի դիտէ աղաղակել իր արդար ընդվզումը: Ներքին գործավարը հաստատեց թէ «Եուրտ վէ Տիւնեա»ն համաձնաւոր է եւ զայն հրատարակողներն այ ձախեր են, ին - չո՞ւ դատ չբացին եւ չըսին թէ ղրպարտութիւն մըն է ասիկա: Հիմա պիտի երթանք Ուլուսի հրապարակը եւ հոն պիտի պարզենք մեր զգացումները:

Նոյն պահուն բեմ բարձրացաւ ապահովութեան քաղաքական բաժնի տնօրէն էքրէմ եւ ըսաւ.

— Տղաք, կառավարութիւնը կը դնահատէ ձեր այս ազնիւ յուղումը, բայց օրէնքը գերիվեր է բոլորէն: Եթէ մի թիթնիկ զումարէք, պիտի ստիպուինք մի - ջամտել:

Ուսանողները հետեւեալ պահանջները ներկայացուցին վերատեսուչին.

Ա.— Պարբերական բանախօսութիւնները շարունակել, բայց խօսք չտալ կասկածելի մարդոց:

Բ.— Հեռացնել խակոյն ձախակողմեան դատախօսներն ու ուսանողները:

Գ.— Հաւաքել անոնց հրատարակած «Եուրտ վէ Տիւնեա»ները, որոնք Հասան Ալի Եիւճէլի օրով դպրոցներու մէջ մուտ գործած էին: Դասեր անոնց հրատարակիչները եւ մինչեւ դատավարութեան վախճանը դանոնք հսկողութեան տակ պահել: Այս պահանջներէն վերջ, համալսարանի վերատեսուչ Շէվքէթ Քանսու ստիպուեցաւ աթոռի մը վրայ ելլել, եւ ըսաւ.— Շատ յուզուած եմ եւ դժուար կը զսպեմ արցունքներս: Ես ճանչցայ Ատաթիւրքը, իր սեղանը նստայ, իր հրահանգները լսեցի: Իր փափաքով բացինք այս համալսարանը: Կը յարգեմ, կը սիրեմ ձեր դեղեցիկ յուզումը, ձեր մաքուր պոռթկումը եւ ձեզ սրտիս վրայ կը սեղմեմ, լիովին կ'ըմբռնեմ ձեր խէալը, որովհետեւ դիտութեան մարդը սիրտ պէտք է ունենայ ամէն բանէ առաջ:

Քանի մը երիտասարդներ վճռական խոսքեր ուղեցին վերատեսուչէն վերոյիշեալ պահանջներուն համար, բայց ան չխօսեցաւ այլեւս:

Այնուհետեւ ուսանողները անկախութեան քայլերդը երգեցին, եւ նորէն կրկնեցին «անկիւին կոմիւնիները»: Ցետոյ դուրս ելան, ուր ոստիկանները, ոստիկան - զինուորները հրշէջները իրենց ջուրէ խողովակներով կը հսկէին: Ուսանողները խուսափեցան ծայրայեղութենէ եւ խումբերու բաժնուեցան: Ձամբան ցրուիչներէն խլեցին «Մարքօ Փաշա» ե «24 Սաաթ» թերթերը, անոնց պատի ծանուցումները պատռեցին: Իրենցմէ մին ցրուիչին ըսաւ.— Ուղեղդ կը պայթեցնենք եթէ անգամ մըն ալ ծախես այս թերթերը:

Ուսանողներէն ոմանք փափաքեցան «24 Սաաթ»ի տպարանը երթալ, բայց ոստիկանութիւնը արգիլեց:

ՈՐԲԻ ՄԸ ՑԱԻԸ

Ահա կը մօտենան դաժան օրերը մեր ցաւերուն, մեր որբութեան: Կը նորոգուին հին հին վէրքերը: Գարունն է, կ'ըսեն, մեր դուռներուն մօտ եւ արեւոտ օրերու հեռանկարը մեր առջեւ, բայց մեր վէրքերը բաց են միշտ, թաց են տակաւին:

Դարերը չեն կրնար դարմանել զանոնք, երբ մեր արիւնին մէջ լողացող հրէշներ կենդանի են, ոտքի, ի պատուի:

Գարուն է դուրսը, մանուշակներու թոյրն ու բոյրը կը զգւիչ քեզ. բայց իմ որբի ճակատագիրս սեւ է միշտ, իմ ցեղս թափառական: Բլուրներ զարդարուեր են հորիզոններու վրայ, դաշտերը կանաչ են հագեր, բայց իմ հայրենի բուխերիկս կը մխայ անոէր: Իմ գիւղս, իմ նուիրական սրբութիւններս, իմ յիշատակներս միշտ հեռու, թշնամին ծածկեր է զանոնք աւերակներու կոյտով: Իմ պարտէզիս պտուղները լերան արջերու բաժին է դեռ, իմ դաշտերուս բերքը ո՞ր հնձուորն է որ կը բեռցնէ սայլին:

Հեռու է գերեզմանը իմ նահատակ հօրս, ի՞նչպէս ծնրադրել անոր առջեւ աղօթելու կամ վրէժ աղաղակելու համար:

Այո՛, կ'ապրինք մենք, «Ապրիլեան Սերունդ»ս, բայց կ'ապրինք մեր յիշատակներու հետ, մեր մեռելներուն, մեր սուրբ մեռելներուն գերեզմաններուն կողքին: Ցոյսը մեր սրտին մէջ իբրեւ խորան, մեր կորովը իբրեւ խունկ, երախտագիտութեամբ պիտի նուիրենք զանոնք օր մը ձեր անմոռաց գերեզմաններուն որոնց տէրն ենք եւ ժառանգը:

Մ. ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՐՇԱՒՆԵՐ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Անցեալ տարեշրջանին Մ. Հայաստանի գիտութեան Ակադեմիայի հետախուզական կաճառները 100է աւելի գիտական արշաւներ կազմակերպեցին հնգմեայ ծրագրով նախատեսուած խնդիրներու մասին: Այսպէս, երկրախոյզներ Հայաստանի զանազան մասերուն մէջ գտան 200է աւելի ակեր, որոնք զարմանագիտական մեծ արժէք կը ներկայացնեն: Ուրիշ արշաւախումբեր մեկնեցան փընտռելու դիրք մը իբրեւ առաջին կայան ուսումնասիրութեան դեռերու յատակին կազմութեան մասին: Բուսաբանական արշաւախումբ մը ուսումնասիրած է Արագած լերան լեռնային բուսաբանութիւնը: Հնէաբանութեան մասնագէտ խումբ մը հաւաքած է ուսումնասիրութեան թանկարժէք նիւթեր Հայաստանի, Վրաստանի եւ Ատրպէյճանի մէջ երկար ճամբորդութենէ վերջ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԵՐԲ ՇԷՆ ԷՐ ՄԵՐ ԲՈՑՆԸ

ՕՐՈՒԱՆ ՄԸ ԿԵԱՆՔԸ

Ան ալ մեր հոգը չէր, ուրիշ առթիւ զափքիէի մը՝ չուքչն ծակէ ծակ մանելու կը դատապարտուէինք մեր մեծերէն, իսկ այդ օ՞ր. աշխարհը մերն էր, մեր գրպանը լեցուն էր կլոր երկաթաքարերով մեր պարապուիկերուն համար, մեր ուսերուն վրայ ալ բազմաթիւ նետեր:

Երկարաձեւ բանտ - գիւղին փախած էինք չըղթայաղերծ, եւ մեր չրթունքներուն կղպանքները խարտեակած: Ըսէք, կ'աղաչեմ, երէ մեր գերեզմանոցներէն, ծանրաթաթխիծ տապանաքարերու տակէն յանկարծ մեռելները դուրս ելլեն առանց պատանքի, եւ իրենց ոսկոր մատները նիզակներու պէս երկարած դէպ յառաջ գրոհ տան, ինչի՞ն պիտի վախնան, ինչէն, մենք տարբեր չէինք անոնցմէ ու այժմ ալ նոյնն ենք:

Ողջ մեռելներ, մեր օրօրոցներէն խակ, — ատ՛ուս, Տաճիկը եկաւ. զդոյշ, Թուրքը դուրսն է: Մի եր - դեր, մի խօսիր, մի շնչեր, նոյնիսկ մի մտածեր, Թշնամին գլխուդ նստած է ամէն տեղ է... քու մէջդ է, քու մէջդ է, այո եւ երբեմն անունը փոխուած: Մինչ Թուրք մայրը քսաիկ աւելը իր լակոտին առջեւ կը նետէ իբրեւ կեավուր, որպէսզի ան ձեռնել սպաննել սովի դարերէ ի վեր, հայ մայրերը, « օ՛ր օ՛ր, Թուրքն եկաւ,» վայելով մահելով խմոր կը չաղէին ու հիմա ալ եղեր են օտարութեան մէջ լաւաշ հացեր:

Մենք՝ սակայն այդ օրը ողջընկեր էինք հրաշքով, անձանօթ հով մը կը փչէր մեր վրայ ու մեր գլուղի վերջին սերունդի չափահասներէն ոչ ոք գիւղի վերջին սերունդի չափահասներէն ոչ ոք կը բացակայէր: Վարժապետին սահմանիներն ուր, մենք ուր, ու վատահ էինք որ մեր մէջ ոչ լրտես կար, ոչ այ գաղտնի կառավարիչ:

Թաղարէն հոսող մեծ գետը, նաղանքով պատուն քօղ մը առած երեսին կը սահէր հեռուէն, հազարաւոր բուրվառներ կը խնկարկուէին անոր ծոցերէն, ամպղող ու մրշաղ ափերէն դիւթական դուլաներ կը բարձրանային դէպի մեղ: Երանա - ւէտ երաժշտութիւնը բնութեան դեռնոր կը սկսէր, օդէն, ջրէն ու ցամաքէն ճճմծոցը կենսունակութեան կը բազմապատկուէր: Կեանքը կ'ուզէր գաղտնապէս մինչեւ մեր սրտերուն մէջ:

Հասած էինք արդէն Մորսակալ կիրճին բարձունքը: Արեւը յանկարծ դիմացէն գլուխը դուրս հանեց ու կարծես մեզի կը լրտեսէր իր նայուածքով մկները քարացնող նայիրցի կատուի մը պէս պոռալով.

— Ծօ հոտ ի՞նչ կ'ընէք, Անդուստ արջեր...

Ի պատասխան մենք քաշեցինք մեր պարսատիկերը թէ Համիտը չկար արեւը հոս էր, եւ սկսանք տարիներով չղթայակապ զերիներու խոյանքով դէպի արեւը կլոր երկաթաքարեր արձակել, մեղուներու փախչող պարսերու ձայներ հանելով: Սահելով զայն վախէն վեր վեր բարձրանալու թոթովախօսի մը պէս աչքերը քթթելով: Գետին միւս եղերքէն կչուտորներ կ'անցնէին, անոնց լօ՛ լօ՛նքը կանգ առին եւ սկսան բաց բերան մեղ դիմել: Մինչ մենք զուարճանալով եա ու յառաջ իրարու հետ կը կռուեցնէինք մեր բարեխիղճ սուտերները: Պահ մը այնքան հրապուրուած էինք նախապատմական մարդոց նմանող մեր չուքերով՝ որ մեր կռնակը արեւին սկսանք զանազան ծամածռութիւններով սարսափելի տեսարաններ ուրուագծել:

— Մեր պապերը, ահա այսպէս տիտաններ են եղած, բացատրեց Բարթողը.

Հետազբոսութեամբ իրար դիտեցինք, մեր խոշոր փորերը սկսած էին մաշիլ կարծես, սմքած տիկերու պէս: Երանի մենք ալ այդ հսկաներուն նման ըլլայինք, ի՞նչ ընելու ենք որ հասնինք մեր փափաքին:

Ցանկարծ՝ Զնկռենց Թորոսը, որ բարձր քարի մը վրայ պպզած՝ իր ճերմկած մազերով աղուէսի մը կը նմանէր, ըսաւ.

— Եկէք ֆէտայի խաղանք:

Այս խաղը ճիշտ է թէ ամենքս ալ կը սիրէինք, բայց դժուար կէտ մը կար որ ահագին վէճի առարկայ կը դառնար, — դերակատարներուն մէջ քանի մը Թուրքեր պէտք էին. եւ բոլորս ալ կը նախընտրէինք չան դեր առնել, իշու դերձ ստանձնել եւ՝ Թուրք չըլլալ: Բայց եւ այնպէս չմերժեցինք առաջարկը: Դիմեցինք քուէին. տասը քար պահեցինք, հինգին եռեւ թաքած էինք կուշտ մը. ո՛վ որ վերցներ այդ քարերէն մին, Թուրքի դերը ինք պիտի կատարէր: Վիճակը միշտ յարգուած էր մեր մէջ ճակատագրի պէս:

Շուտով զատուեցան մեղմէ հինգ ակամայ «Թուրքերը» ու դացին ծպտուիլ, տաճկանալ: Մենք ասդին «հարսնիք» մը կազմակերպեցինք: Հարս ու փեսայ, առջեւէն պարելով երգելով ճամբայ ինկանք: Մեր ուրախութիւնը չուտով մեռաւ երբ երկու «Թուրք»եր մեր առջեւը կտրելով «հարսը» փախցուցին. հարսնեւորները փախան, փեսան սկսաւ լալ, ինչպէս մանուկ մը՝ իր կորսնցուցած չաքարին համար կը հեկեկայ, ու խրտուիլակի մը պէս մնաց մինակը: Բայց ահա ժայռերուն եռեւէն անծանօթներ դուրս կը նետուին դինուած ու քաջակորով: Ֆէտայիներ են, հարցուփորձ կ'ընեն ու կը յուսադրեն մեր փեսան. «Իրենք ինչո՞ւս ֆէտայի են որ չպիտի կրնան հարս մը ազատել Տաճկին ձեռքէն»:

Բայց ահա հետզհետէ խաղը եղերական դոյն կը ստանայ, մինչեւ այդ թաղտոցները սմքածներ հրապարակ ելլելով կ'աղմկին, իրատ կուտան որ ամէն մարդ ծանր նստի իր տեղը, թէ չէ հիւթքիւմէին լուր կուտան, «Մենք ո՞վ կ'ըլլանք որ «տէրութեան» դէմ դնենք, աղջկան մը համար «աղգը» պիտի այրենք, եւն: Խաղը աւելի կը տաքնայ:

(4) ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

Ֆրանսական ծրագրով, Գերմանիա պարտաւոր է ամէն տարի արտածել իր ածուխին մէկ մասը: Մինչ միւս երեք պետութիւնները համաձայն են աւելցնելու պողպատի արտադրութիւնը, Ֆրանսա կ'ընդդիմանայ: Ֆրանսա հակառակ է կեդրոնական վարչութեանց հաստատութեան, զորչափ չեն ճշդուած Գերմանիոյ վերջնական սահմանները: Վերջապէս չատ աւելի մեծ հատուցումներ կը պահանջէ եւ արագօրէն: Պ. Պիտոյի կարծիքով բարգաւաճ Գերմանիա մը վտանգաւոր կրնայ դառնալ:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

Նոր ձեռնարկատէրեր

Նախարարական Խորհուրդը Դշ. օր վերջերս ընդունեցաւ ներքին նախարար Պ. Տէվիէյի յայտարարութեամբ, զոր հրատարակեր էինք ե երէկ: Այս առթիւ կարգ մը թերթեր կը գրեն թէպետ փոխուի ոստիկանութեան վերատեսչը, Պ. Լիւիզէ, իբրեւ հետեւանք Եովանովիչի դաւթակղութեան: Պ. Լիւիզէ գործօն դեր կատարած է Դիմադրական Ճակատին մէջ, բայց դիտել կուտան թէ անհրաժեշտ ուշադրութիւնը չէ ընծայած իր պաշտօնէութեան եւ Եովանովիչի կատարած դերին: Կ'ըսուի թէ նոր ձերբակալութիւններ պիտի կատարուին ոստիկանական վերատեսչութեանմէջ:

Գալով զէնքի գաղտնի պահեստներուն, կը հաստատեն թէ ներքին նախարարը անմիջ կատարեալ ցանկն ունի ձեռքի տակ եւ գիտէ թէ զէնքերը ուրկէ առնուած են:

Ամէն պարագայի մէջ, յարաբերութիւնները չատ լարուած են ալ եւ ձախ հոսանքներուն միջեւ: Համայնավարները կը մեղադրեն թէ վանքերը ապաստան կուտան հանդիպողին, նոյնիսկ Ֆրանսայի ոխերիմ թշնամիներուն: Վանքերու եւ ուրիշ կրօնական հաստատութեանց խուզարկութիւններ պիտի չարունակուին դաւառի մէջ ալ: Առջի օր ձերբակալուեցաւ Բենեդիկտեաններու վանքին մեծաւորը, հայր Կալիաո: Կալնաւորներէն երեքը, ժէզիւիթ մը եւ երկու բենեդիկտեաններ, ենթակայ են պատժական օրէնքի 61 եւ 153 յօդուածներուն (չարագործներ պահել եւ ինքնութեան թուղթ կեղծել):

Առջի օր խիստ խուզարկութիւններ կատարուեցան Եովանովիչի Անկէնի բնակարանին մէջ, բայց կարելի չեղաւ կարեւոր վաստակուղթեր գտնել: Վեց տեսակ ամբաստանագիրներ կան այս մարդուն դէմ որ ունի հինգ անձնագիրներ, երեք բնակարաններ, ութ կառքեր եւ անբաւ հարստութիւն եւ որուն ձերբակալութեան կամ անձնասպանութեան կը սպասուի այսօր-վաղը: Ոստիկանութիւնը վստահ է թէ պահուած է Փարիզի մէջ: Վերջին պահուն փորձած էր 50 ամերիկեան կառքեր (ճիպ) ծախել ոստիկանութեան:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԵՐՄԱՆ ԳԵՐԻՆԵՐԸ աղատ աշխատաւոր պիտի դառնան հետզհետէ, համաձայն նախարարական խորհուրդին որոշման: Առ այժմ ամիսը 25000 հոգի պիտի ընդունուին եւ եթէ փորձերը յաջողի, այս թիւը պիտի բարձրանայ:

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ՄԱՄԻՆ նորէն բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան Ազգ. ժողովին մէջ: Դաղթական նախարարը, Պ. Մուրէ յայտարարեց թէ Դեկտեմբեր 19ի ապստամբութիւնը սարքուած էր կանխաւ, եւ թէ Հնդկաչինի վարիչները կանակէն զարկին Ֆրանսան, մինչեւնոյն ատեն բանակցութիւններ կատարելով: Նախապէս Պ. Փիէռ Քոթ առաջարկած էր բանակցութիւններ կատարել եւ վերջ տալ պատերազմին:

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ նախագահ ընտրուեցաւ սենատորէ մը, Պ. Մոնէրվիլ, անդամ արմատական կուսակցութեան եւ ներկայացուցիչ Ֆրանսական Կումիթոյ: Շահած էր 141 քուէ, համայնավար Մարթէլի 131 քուէներուն դէմ:

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐԸ կը չարունակուին Անգլիոյ մէջ, ահագին աւերներ գործելով: Աւելի քան 300 ճամբաներ անանցանելի դարձած են 44 շրջաններու մէջ, իրրեւ հետեւանք ողողումներու, ձիւնի, սառի, ինչպէս եւ հաղարաւոր ծառերու տապալման: Ուրիշ լուրի մը համաձայն խեղդուած են աւելի քան մէկ միլիոն ոչխարներ:

ԳԵՐԱԳՈՑՆ ԱՏԵԱՆԸ առջի օր դաւեց Փիէռ Քաղիօն, 71 տարեկան, որ հողագործական նախարար եղած էր Փէթէնի կառավարութեան մէջ եւ որ կը մեղադրուի մասնաւորապէս երկու ճառերու համար: Ցաճախ ընդդիմացած է Գերմանիոյ պահանջներուն:

ԻՏԱԼԻՈՑ Սահմանադիր ժողովին մէջ բուռն խօսքեր փոխանակուեցան աջերուն եւ ձախերուն մի քիչ, քաղաքացիական պատերազմի սպառնալիքով, իրրեւ հետեւանք հակաբոլշեւիկ լրագրողի մը՝ Ֆրանքօ Ակածիոյի սպանութեան: Այս դէպքը չատ կը նմանի բնկերվարական Մաթէոթթիի սպանութեան՝ Ֆաշականներու կողմէ, 25 տարի առաջ:

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՀԱՄԱՐ

ՆՈՎԻԼ (Ռօն), 16 Մարտ.— Մենք ալ մը Հայեր, մեր մասնակցութիւնը բերելու համար հայրենադարձի նուիրական գործին, որոշեցինք հանդանակութիւն մը կատարել մեր մէջ: Թէեւ ամէնքս ալ գործաւորներ ենք եւ զաւակներով բեռնաւորուած, սակայն սիրով մասնակցեցանք հանդանակութեան եւ հաւաքեցինք 16.150 ֆրանք: Ա. Հաւասիկ ցանկը.— Հ. Սամուէլեան 2000, Խ. Յովհաննէսեան 2000, Գ. Խարբուէլեան, Ժ. Ո. Հաննէսեան, Պ. Հէքիմեան, Մ. Դաւիթեան, Յ. Նաճարեան, Խ. Աւետիսեան, Ս. Աֆարեան, Ո. Պեղիրճեան 1000ական ֆրանք, Յ. Ոհաննէսեան 600, Տ. Խաչէրեան 600, Ե. Տիրիմսիզեան, Խ. Ղազարեան, Մ. Մուրատեան 500ական, Պ. Աւուրեան, Յ. Հէքիմեան, Գ. Գրիգորեան 300ական, Ղ. Փելիքեան, Ա. Սարիկարապետեան 200ական, Տիկին Գրիգորեան 100, Տիկին ոմն 50 Ֆր., դուրմար 16.150 ֆրանք:

Կը խնդրուի Լիոնի Հանդանակիչ Յանձնախումբին համապատասխան ընկալագրով ստանալ, սոյն դրամը Խ. Յովհաննէսեանէ եւ Պ. Գ. Խարբուէլեանէ, rue Victor Hugo 27,Nauville S)s(Rhône):

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻ, 16 Մարտ.— Այստեղ այ կազմուեցաւ Ներդաղթի Հանդանակիչ Յանձնախումբ մը մասնակցութեամբ բոլոր կազմակերպութեանց եւ հաւաքուեցաւ 32.000 ֆրանք: Թէեւ չատ մեծ դրամ մը չէ մեր դաղթին համար եւ կրնար չատ բարձրանալ, բայց կը պակսին համբաւչութիւնը եւ եռանդը: Մաղթենք որ ասկէ վերջը մէկդի դրուի անհամերաչխութիւնը եւ ամէնքս մէկ ներդաչնակօրէն չանանք վառ պահել մեր բոլոր աղգային գործերը:— Յ.Մ.Պիչաճեան

Թատերական երեկոյթ

Անիէը Պուա Քոլոմպի Հայ Ռագմիկներու մասնաճիւղին թատերական երեկոյթը, Մարտ 22-ին չաբաթ երեկոյ, Պուա Քոլոմպի Թաղապետարանի սրահին մէջ, (կայարանին մօտ), կը ներկայացուի «ՓԱՐՈՍԻ ՊԱՀԱՊԱՆՆԵՐԸ»: Հասարակութեան փափաքին ընդառաչելով երկրորդ անգամ պիտի ներկայացուի «ԹԻՒ 5 ՄԵԼԱԴԱՐԸ»:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Այրի Տիկին Հ. Գիւլխանտանեանէ, իր ամուսնոյն մահուան տարելիցին առթիւ անոր հիւանդութիւններէն «Կովկաս» դիրքը 40 օրնիակ, իր մասնաճիւղերուն եւ գրադարաններուն յատկացնելու համար:

★ Նոյնպէս չնորհակալութեամբ ստացած է բարեսէր Հայուհիէ մը 2000 ֆրանքը ի նպաստ իր հիւանդներուն:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Յարութիւն (Արթին) Տիգրանեան: 1914 Յուլիսին Պոլսէն մեկնած է Ռուսիա, 1921էն ի վեր լուր չկայ իրմէ: Վերջերս իմացուած է որ Մարսէյլ է: Հայրը՝ Տիգրան, մայրը Անպէր: Եղբայրը՝ Ալիքսան եւ քոյրը Մաւիէն, այժմ Նիս Եորք: Տարիքը 54: Պոլսէն վախած է Անէսթի Փէթրիսիս կեղծանունով: Գրել «Յառաջ»ի, կամ իր եղբօրը՝ Alex Dikranian, 2512, 43rd Street Long Island City, 3, New York, U. S. A.: Լուր տուողին նիւթական վարձատրութիւն:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Վիէնէ մասնաճիւղի կողմէ: Մարտ 23ին կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին, Սէրքըլը Կաթոլիկ սրահին մէջ: Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի տեղւոյս մէջ «ՏԱՆՋՈՒՄՏՆԵՐԸ» տարագրութեան կեանքէն առնուած, դերուագ մը: 4 արար, մասնակցութեամբ կարող ուժերու:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԱՀԱՆՈՒՄԲԻ տարեկան պարահանդէսը Մայիս 3ին, չաբաթ: Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

«Սիփան - Կոմիտաս» երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Գ. Մ. Ալէմշահի, այս երկուչաբթի 24 Մարտ, ժամը 9ին, Arnouville-les-Gonnesse մէջ, Cinéma - Casino, Ave. de la Gare:

ԳՐԱԽՈՒՄՔ ՕՐ

Պետ. Կ. Խաչի Ցերեկոյթ - Պարահանդէսը, 22 Յունիսին, Մխիթեան Համազգամարին յաչորդ օրը: Կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ.— Կազմակերպուած Տիվրիկի Խուռնավիլ դիւղի Հայր Մխիթեան կողմէ, Ծաղկազարդի օրը (30 մարտ), կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն իրիկուան 7.30, 66 Route Nationale, Viroflay: Ճոխ պիւֆէ, զանազան անակնկալներ:

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Յառաջիկայ ապրիլ 8ին կը լրանայ ՅԱՌԱՋի երկրորդ տարին: Պիտի խնդրէինք մեր այն բաժանորդներէն որ չեն վճարած տակաւին 1946ի բաժնեգինը, փակել իրենց հաչիւները տարեվերջին առաջ:— ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ-ՊՕՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Պօմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— «Ակնունի» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղին դասախօսութիւնը այս հինգչաբթի, ժամը 8.30ին, կը խօսի ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ, նիւթը՝ «Ժամանակակից բանաստեղծներ, Տէրեան եւ Մեծարենց, իրենց կեանքն ու գրականութիւնը»: Այս ղոյդ բանաստեղծներու գործերէն կտորներ՝ պիտի արտասանուին: Société Savantesի սրահը:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Գիւլխանտանեան» խումբի առաջին դասախօսութիւնը՝ այս ուրբաթ Bar Centralի մէջ, ժամը 8.30ին: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները եւ համակիրները:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Կարտանի Նիկոլ Դուման ենթակոմիտէն կազմակերպած է ընկերա-համակրական խնջոյք մը, այս կիրակի ժամը 3.30ին, Հ. Յ. Դ. Պիվէռէ տան մէջ: Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Նոր Սերունդը եւ Կապոյտ Խաչի Սանուհիները:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին հերթական ընկերական հանդիպումը, 22 Մարտ, չաբաթ կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 3ին, Sociétés Savantesի սրահը: Պիտի դասախօսէ Պ. ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ: Նիւթ՝ Կնոջ դերը հերոսներու ստեղծումին մէջ: Կը հրաւիրուին մասնաճիւղերու ընկերուհիները:

ՖՐ. ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ մասնաճիւղին խնջոյքը, 30 Մարտ, կիրակի կէսօրէ վերջ, Յոյներուն սրահը: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Ողջադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաչիի վաճառատուն Crepin եւ Tannerie: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Յ. Գ. Փափագեան վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13) Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ չաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՍԱՓՐԻԶՆԵՐ՝ ԵՒ ՎԱՐՍԱՑԱՐԴԱՐՆԵՐ
Foire Internationale de Lyon du 12 au 21 Avril, 1947
Groupe 34 Bâtiment 13, Stand 14



Parfumerie
Jae-Mot
ՅԱԿՈԲ
ՄՈՒՐԹԵԱՆ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏԵՂԷՆԻ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ

136 RUE BOILEAU, LYON

Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառին մէջ կը ցուցադրէ իր զանազան տեսակի անուշահոտութիւնները:

Ծախու նոր տուն եւ նուկայի գործարան

Սեվրանի մէջ ծախու է երկյարկանի տուն մը 600 մեթր սենեակներով: Իրեն կից ունի նուկայի գործարան մը եւ կառատուն:

Տունը օժտուած է ամէն յարմարութիւններով, ջուր, էլեկտրականութիւն, հաւնոց, ազատնոց, նպաստատիկնոց, 600 քառ. մեթր պարտէզ, չրջապատուած նոր եւ հաստատուն պատերով:

Ծախողը պատրաստ է Nougat պատրաստելն ալ սորվեցնել:

Հասցէ.— 12 rue de L'Independance, Sévran (S. et O.):

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Vendredi 21 MARS 1947 Ուրբաթ 21 ՄԱՐՏ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4990-Նոր շրջան թիւ 599 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐԷՆ ԱՋՆ ՈՒ ՁԱԽԸ

Օրուան լուրերը իրար կը հրմշտկեն: Այնպէս որ հազիւ կարելի կ'ըլլայ հարեւանցի ակնարկ մը նետել չատ մը բախտորոշ երեւոյթներու վրայ :

Այդ կարգէն է մեր քնակած երկրին նոր տագնապը,— քաղաքական, տնտես. եւ ընկերային :

Ազատագրութենէն վերջ, բոլոր հոսանքներուն առաջին մտահոգութիւնն եղաւ ապահովել երկրին նոր կարգուսարքը, արդիական սահմանադրութեամբ մը :

Երկար տեւեց երկունքը, անգամ մը եւս երեւան հանելով հին կիրքեր : Սաստկապէս լարուեցան աչն ու ձախը : Բայց ի վերջոյ կարելի եղաւ քուէարկել նոր Սահմանադրութիւնը, որուն խմբագրութեան մէջ ուրեակն գեր կատարեցին ձախերը :

Շատ աւելի արմատական էր անոր առաջին նախագիծը, որ մերժուեցաւ : Երկրորդը «կլորցնելու» համար բաւական քրտինք թափեցին Ժողովրդականները (M. R. P.), մասնաւորապէս յաջողցնելով երկրորդ ժողովի մը հաստատումը (Հանրապետութեան Խորհուրդ) :

Նոր տարուան հետ, Նոր Սահմանադրութիւնն ալ սկսաւ ճլորիլ, առանց ուժգին ցնցումներու :

Ամէնէն ծանր միջադէպերը պատահեցան վերջին տասը օրերու ընթացքին, երբ համաձնամբ նոր երեք անդամ ձգեցին հեռացան Ազգ. Ժողովէն, Հնդկաչինի հարցին քննութեան առթիւ :

Եւ ահաւասիկ նոր ճեղքը,— Համաձնամբ ներսը մասնակցելով հանդերձ կառավարութեան, կը պայքարին անոր դաղթային քաղաքականութեան դէմ, եւ կը մերժեն քուէարկել դիմուորական վարկերը :

Շատ աւելի խոր են այս տագնապին պատճառները : Ոչ միայն աչի եւ ձախի յատկանշական պայքարը, այլեւ ներքին ապահովութեան խնդիրն է որ կը զբաղեցնէ միտքերը :

Պատահական դէպք մը չէ դաղտնի դինադադ հեռատեսներու յայտնութիւնը, Փարիզի թէ դատի մէջ :

Ոչ միայն ներքին նախարարը, այլեւ մամուլը նախընտրեցին կարճ կապել այս պատմութիւնը, ամբողջ գործին քննութիւնը յանձնելով ոստիկանութեան :

Ինչպէս բոլոր փշոտ խնդիրներուն մէջ, այստեղ ալ աչն ու ձախը ակռայ կը կճրտեն, փոխադարձաբար :

Աչերը կը կարծեն թէ կառավարութիւնը կ'ուղէ դոհացում տալ համաձնամարներուն, հետապնդումներ կատարելով նոյնիսկ վանականներու դէմ : Իսկ ձախերը անվերջ կը հնչեցնեն ահազանգը եւ կը պահանջեն անխնայ ջախջախել յետադիմականը չարժումը :

Ամէն պարադայի մէջ, ստոյգ է որ երկու կողմերն ալ դինուած են : Եւ սակայն կառավարութիւնը վստահ է իր ուժերուն վրայ, ինչպէս յայտարարեց ներքին նախարարը, Պ. Լա. Տէֆոէօ (ընկերվարական) :

Շատ ալ դարմանալի չեն այս խմորումները երկրի մը համար, որ չորս տարի քամեց օտար գրաւման լեղին, ինչպէս եւ մաշած կարդուսարքի մը ահաւոր հետեւանքները :

Երբ ամբողջ Եւրոպան խոր չղաճդութեան մը մատնուած է, այս յեղափոխական երկիրը չէր որ բացառութիւն պիտի կազմէր :

Որքան ալ դիւրադրգիռ, Ֆրանսացի ժողովուրդը, դիտէ, ամէնէն տաղնապալի պահուն իսկ, լսել տրամաբանութեան ձայնը :

Մանաւանդ որ, երկիրը ամէն բանէ առաջ անդորրութեան եւ վերակազմութեան կը կարօտի :

Արտասահմանի թերթերը չատախ չընդալից լուրեր կը հրատարակեն, Ֆրանսայի ներքին կացութեան մասին :

Մանաւանդապէս անդլեսաքսոն շրջանակները ուշադրութեամբ կը հետեւին ներքին եղելութեանց, ուր տիրական դեր կը կատարեն ծայրագոյն ձախերը :

Կան թերթեր ալ որ այժմէն կը խօսին զօր. տր Կոլի վերադարձի մասին, արտակարգ նշանակութիւն ընծայելով անոր խօսելիք երկու ճառերուն :

Այս բոլորը մտքի մարզանքներ են : Զորրորդ Հանրապետութիւնը բաւական զօրաւոր է, դիմանալու համար զանազան ցնցումներու :

Շ.

ԷՏԳԱՒՐ ՇԱՀԻՆԻ ՄԱՀԸ

Վերջին պահուն ցաւով կ'իմանանք թէ երկու օր առաջ մեռած է հանրածանօթ նկարիչը, Էտկառ Շահին, որ երկար տաեներ ի վեր անկողին դամուած էր : Վերջերս իր բոլոր գեղարուեստական գործերը նուիրած էր Երեւանի պետական թանգարանին :

Թաղումը պիտի կատարուի այսօր, ուրբաթ, ժամը 14.15ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին :

Ձ ե կ ո յ ց
Ներգաղթի հանգանակութեան Ֆրանսայի Կեդր. Յանձնաժողովի

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ժողովը գնահատանքով տեղեկացաւ որ, Ռօանի եւ Իսի լէ Մուլինոյի գաղութներըչնորհատուրելի չափով գերակատարած են իրենց պարտականութիւնները, եւ յոյս յայտնեց թէ ամէն հայ գաղութ եւ անհատ անխոթր պիտի ձգտի իր կարողութեան գերագոյնովը սատարել հայրենադարձի այս հըսկայ ձեռնարկին :

Ժողովը այս առթիւ լսեց Պ. Լեւոն Զորմխեանի կողմէ, Ֆրանսահայ Ազգ. Ընդհ. Մխութեան անունով ներկայացուած չահեկան խորհրդածութիւններն ու թելադրութիւնները, ներգաղթի պահանջքներուն եւ զանոնք գոհացնելու համար ֆը րանսահայ գաղութէն ակնկալուած գոհաբերութեանց մասին, եւ յանգեցաւ այն եզրակացութեան թէ՝ մեր ունեցող դասակարգը մանաւանդ՝ պարտ էր այս պատմական առիթով, կարկառուն ապացոյցը տալ իր հայրենասիրական բարձր դիտակցութեան :

Լսուեցաւ եւ արձանագրուեցաւ նաեւ արհեստակցական կազմակերպութիւններու ներքին հանգանակութիւնները, որպէսզի ներգաղթող հայ արհեստաւորները ի վիճակի ըլլան հայրենիք դառնալ արդիւնաբեր գործիքներով, մեքենաներով :

Այս առթիւ Կեդր. Յանձնաժողովը անգամ մը եւս ջերմ գնահատանքով արձանագրեց այն իրողութիւնը թէ Ֆրանսահայ ներգաղթի հանգանակութիւնը առաջին օրէն իսկ բախտ ունեցած է վայելելու թանկագին հովանաւորութիւնը Կաթողիկոսական պատուիրակ՝ Գեր. Տ. Արտաւազդ արքեպիսկոպոսի որ լիովին գիտակ ձեռնարկին աւադ կարեւորութեան, չէ վարանած եւ այժմ ալ կը չարունակէ իր բարձր հեղինակութիւնը, իր հայրենասէր խօսքը, դիրն ու գործը ի սպաս դնել հանգանակութեան գործին, ասկղձելով մեծ ոգեւորութիւն եւ յարուցանելով արտասովոր նուիրատուութիւններ :

Շնորհակալութեամբ յիշուեցաւ գնահատելի դերը Ֆրանսայի Ազգ. Ընդհ. Մխութեան վարչութեան եւ տեղական կոմիտէներուն, որ մեծապէս դիւրացուցած են հանգանակիչ մարմիններու կազմութիւնը հոն ուր կը պակսէին բարեգործական մասնաճիւղեր, ինչպէս նաեւ այն անձնուէր կամաւորներուն, որ Հազանակիչ Յանձնախումբերու կազմին մէջ սատարած են եւ կը չարունակեն սատարել նուիրատուութեան արդիւնաւորման :

Կեդր. Յանձնաժողովին համար հաճելի պարտականութիւն մըն է արտադին շնորհակալութիւն յայտնել նաեւ Ֆրանսահայ մամուլին եւ անոր աչխատակիցներուն որ իրենց յօդուածներով կը չարունակեն զօրավիդ կանգնիլ հանգանակութեան, եւ մանաւանդ բոլոր այն պարտաճանաչ ազգայիններուն, որ բերին իրենց լիաբուռն մասնակցութիւնը ի նպաստ համազգային այս մեծ գործին :

Վերջացնելով իր այս հակիրճ տեղեկատուութիւնը, ներգաղթի հանգանակութեան Ֆրանսայի Կեդր. Յանձնաժողովը անգամ մը եւս կոչում կ'ընէ ազգասիրական բարձր դիտակցութեանը բոլորին եւ մանաւանդապէս մեր բարեկեցիկ հայրենակիցներուն որ ցարդ չեն մասնակցած հանգանակութեան կամ մասնակցած են անբաւարար նկատուած չափով, որպէսզի, այս հազանակութեան առթիւ փութան բարձրադոյն աստիճանի վրայ դերակատարել իրենց պարտականութիւնը հանդէպ հայ սրբազան Հայրենիքին եւ ազգին, արժանանալով մեր սիրեցեալ Սուվետ. հայկական կառավարութեան, Վեհ. Հայրապետին եւ սիւնեցի հայութեան բարձր գնահատանքին :

Լիայոյս թէ ձմեռնային խստաչունչ եղանակի մը պարտադրած բազմազան նեղութիւններէն եւ դժուարութիւններէն ետք, ես մանաւանդ Ֆրանսայէն եւս տեղի ունենալիք ներգաղթին նախօրեակին, մեր այս երկրորդ կոչը արձագանգ պիտի դտնէ հայ դգայուն հոդիներուն մէջ, կը փութանք յանուն ազգին եւ հայրենիքին ուղղել բոլորին սրբատպին չնորհակալութիւն :

Փարիզ, 13 Մարտ 1947

Ի դիմաց Ֆրանսայի Ներգաղթի Հանգանակութեան Կեդր. Յանձնաժողովի աոենապետ՝ Ե. Պարկիրեան, *առենադպիր՝* Ա. Զաքրեան :

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ

Հանապետարները չեն խուսափիր Հնդկաչինի գիւնուորական վարկերը

Նախարարական խորհուրդը արտակարգ նիստ դումարեց երէկ առաւօտ, քննելու համար նոր տագնապ մը որ հետեւանք է համաձնամարներու բըռնած դիրքին, ուրկէ խօսքով՝ Հնդկաչինի պատերազմին :

Երեքչաբթի օր, երբ նորէն կը քննուէր այս փշոտ խնդիրը, դաղթային նախարարը՝ Պ. Մուրէ երկար ճառով մը պարզեց կացութիւնը եւ կառավարութեան տեսակէտները : Վիճաբանութիւնները չարունակուեցան մինչեւ առաւօտ ժամը չորս, երբ վարչապետը, Պ. Ռամատիէ բեմ բարձրացաւ, լրացուցիչ բացատրութիւններ տալու համար : Ըսաւ թէ վիճաբանութիւնները կը հաստատեն երկու պարագաները,— 1. Ֆրանսա պէտք է մնայ Հնդկաչինի մէջ.— 2. Դաղթային հին մեթոտներու ժամանակը անցած է : Յետոյ կրկնեց թէ պատերազմը պարտադրուեցաւ, եւ խորհրդարանն ու կառավարութիւնը հարկադրուեցան ընդունիլ : Այս առթիւ կառավարութեան մեծարանքը եւ երախտագիտութիւնը յայտնեց բանակին, որ կը կռուի հերոսաբար : Երեսփոխանները ոտքի ելան եւ ջերմագին ծափահարեցին, բացի համաձնամարներէն : Նախկին նախարար մը, Փլէվէն, պոռաց,— կը տեսնեմ որ ազգ. պաչտպանութեան նախարարը ոտքի չկըլլէր (Պ. Թիյօն, համաձնամար) : Պ. Ռամատիէ անուչի կապելու համար, պատասխանեց,— վարչապետին կը վերաբերի յայտնել ազգ. ժողովին եւ երկրին դգացումները : Եւ չարունակեց.

— « Մենք ոչ Հնդկաչինի տիրել կ'ուզենք, ոչ ալ հպատակեցնել զայն, այլ միայն ընկերակցիլ : Մենք տէրեր չենք, այլ կրնանք ըլլալ ուսուցիչներ եւ խորհրդականներ : Այս սկզբունքներէն կը հետեւի թէ մենք կը յարգենք Ֆրանսական Միութեան (դաղթավայրերու) բոլոր ժողովուրդներուն անկախութիւնը : Ահա թէ ինչո՛ւ յունուար 21ին խօսեցայ անկախութեան մասին, Ֆրանսական Միութեան չրջանակին մէջ : Անկախութիւնը՝ այս սահմաններուն մէջ՝ կը նչանակէ ժողովուրդներուն իրաւունք տալ իրենք գիրենք կառավարելու, իրենց կառավարութիւնն ընտրելու, իրենց կենցաղը որոչելու : Մենք նախապատուութիւն չունինք այս մասին, ոչ ալ կ'ուզենք մեր տեսակէտները պարտադրել » :

Եզրակացնելով, Պ. Ռամատիէ չէչտեց թէ անհրաչեշտ է որ ամբողջ Ֆրանսան ընդունի այս դիրքը, եւ կառավարութեան քաղաքականութիւնը չդառնայ մեծամասնութեան մը քաղաքականութիւնը փոքրամասնութեան մը դէմ, այլ Ֆրանսայի քաղաքականութիւնը, խորհրդարանին կամքով : Յետոյ խօսքն ուղղելով համաձնամարներուն, յայտարարեց.— Ահաւասիկ մեր քաղաքականութիւնը, ազատութիւն եւ Ֆրանսական Միութիւնը : Կ'ընդունիք կամ կը մերժենք : Ա՛յս է բունհարցը» :

Յետոյ քուէարկութիւն կատարուելով, 421 քուէարկողներու միաձայնութեամբ վստահութիւն յայտնուեցաւ կառավարութեան : Համաձնամարները ձեռնպահ մնացին :

Այս անցուդարձին վրայ էր որ թերթերը դրեցին թէ նախարարական տագնապը անխուսափելի է : Պ. Ռամատիէ անմիջապէս նիստի հրաւիրեց նախարարական խորհուրդը եւ այս առթիւ անգամ մըն ալ հաստատուեցաւ թէ համաձնամարները համաձայն չեն դահլիճին քաղաքականութեան : Բայց եւ այնպէս թէ վարչապետը եւ թէ անպաչտօն նախարար մը, Իլօն Տէլպոս յայտարարեցին թէ կառավարական տագնապ չկայ : Ժողովէն վերջը վարչապետը էլիզէի պալատը երթալով, երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Հանրապետութեան նախագահին հետ :

Կացութիւնը աւելի պղտորեցաւ վերջէն, երբ համաձնամար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէն

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԹՇԱԽԱՌՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ

Բ.

Փարի՛զ, քրո՛ջ ըրիր զիս։

Ձիշտ 25 տարեկան էի՝ երբ Ֆրանսա մտայ։ Մաղերս երեսնոսկ գոյն եւ առատ։ Աչքերս լոյսով ու շողով լեցուն, ինչպէս ակունքները մեր գիւղին լանջքերուն։ Հոգւոյս մէջ՝ անհուն տենչ մը ուսանելու եւ հմտութիւն ամբարելու։

Քիչ կուգար բժշկական համալսարանին տուածը։ Աղատ ժամերուս՝ կը վազէի Սորպոն, ու դիւանները՝ Սէնթ-Ժընեվիեւի մատենադարանը։ Ըոց կար երակներուս մէջ, կանա՛չ բոց մը, լափող եւ սպառիչ բոց մը,— այնպէս որ տակաւին ժամանակ ալ կը գտնէի՝ հետեւելու համար Օփերային, Քոմէտի Ֆրանսէզին, Օփերա Քոմիքին, կէթէ Լիրիքին, Ֆոլի Պէրժէրին, Սառա-Պէռնարին, Օտէոնին ու Շաթըլէին, այլ մանաւանդ դէպրագնօրէն յեղափոխական եւ յառաջապահ թատրոններուն նորութեանց, զբօսատուներուն խենթութեանց, կիներու հանդիսադրութեանց, ցաւելով որ չէի կրնար միջոց մը գտնել՝ ներս մտնելու համար Քլիչէի գաղտնի տուներէն, «հաշիշի աչխարհ» անուանով ծանօթ։ Կ'ուզէի տեսնել, դիտել, ուսումնասիրել,— ամէ՛ն բան, ամէ՛ն բան։

Եւ սակայն ոչինչ ունէի դրամիս մէջ։

Ուս. Միութիւնը սկիզբները 100 Ֆր. կուտար ամսական նպաստ, յետոյ՝ 150։ Ամսական 100 Ֆր. եւս կը ստանայի՝ Ֆրանսերէնի դաս տալու համար հայ աշխատաւորներուն, Ալֆորվիլի Ֆրանսական վարժարանին մէջ, շաբաթը 2—3 երեկոյ։ Ուրեմն ամբողջ ունեցածս էր ամսական 200 Ֆրանք առաջին տարին, 250 Ֆր. յետագային։ Ուրիշ ոչ մէկ «եկամուտ»։ Պատահաբար՝ փոքրիկ դումար մը մօրմէս, զոր կը խաբէի ըսելով թէ մեծագումար ամսականն կը ստանամ, եւ ազգականներէս։ Ուրիշ ուսանողներ եւս կը ստանային նոյն նպաստը։ Բայց կը ստանային նաեւ կարեւոր դումարներ, զորս գաղտնի կը պահէին, որովհետեւ Ուս. Միութիւնը պիտի մերժէր վճարել իր նպաստը։ Վերջերը իմացանք, որ Կովկասեան Ուս. Միութիւն մը 40 տոլար նպաստ կուտար իր անդամներուն, ուսանող որպէս նպաստակով՝ Լէնինի սպասարկու, բայց կարգ մը ուսանողներ, աւելի ճարտար որ - սորդ, նպաստ կ'առնէին թէ՛ մէկէն եւ թէ՛ միւսէն, առանց ....ուսանելու։ Տոլարը երբեք չէր յաջողեցաւ հրապուրել զիս, եւ ապրեցայ ամսական 200 Ֆրանքով,— դեռ այդ նպաստը ստանալու համար՝ պայման էր ներկայանալ համալսարանի տարեվերջի քննութեանց եւ յաջողիլ։ Փակագիծի մէջ՝ կ'ուզէի այստեղ խոստովանիլ որ, երբ ձեռքս կը դնէի Ուս. Միութեան վարչութիւնը անդամ մը աչք դոցեցի՝ նոյն նպաստը տալու համար մէկ - երկու ընկերներու, որոնք վերաքննութեան մնացած էին Յուլիսէն (տարեվերջ) Նոյեմբերին (տարեմուտ), բայց նոյն այդ ընկերներս ձայնիկ մը չհանեցին՝ երբ, այդ արդար գանգատութեանս համար իրրեւ պատիժ, ընդհ. ժողովին մէջ ոչ միայն վտարուեցայ Վարչութենէն, (ինքնապաշտպանութեան առիթ անգամ չտալու համար ինծի՝ ժողովը դումարած էին հիւանդանոցի հերթապահութեանս մէկ գիշերը), այլեւ դեղչուեցաւ (25 Ֆրանք) ինծի տրուած ամսական նպաստը, որպէսզի չկարենամ շարունակել ուսանողութիւնս,— երիտասարդի նախանձ։

Եւ սակայն շարունակեցի ուսանողութիւնը,— այդ ամսական 200, երբեմն 225, երբեմն ալ 250 Ֆրանքով՝ վճարելի սեպհական վարձքը (երկու ընկեր մէկ սենեակի մէջ), հանապազօրեայ փոմֆրիթով հացս, համալսարանին տուրքը, գիրքերս, դրամ, հագուստ-կապուստս, լուացքը, ու նաեւ այն բացառիկ ծախքերը, որոնց կ'ենթարկէի ինքզինքս՝ Փարիզը յաւ ճանչնալու ցանկութեամբ։ Հետեւեցայ ամէնէն ծայրայեղ քննադատութեանց՝ հոգւոյս մէջ զարգացնելով դժուարահաճութիւնը, դժգոհութիւնը, յեղափոխութեան սէրը։ Միեւնոյն յաղթեցաւ Մարքսի, յետոյ Ֆրոյտի գրականութեամբ,— սկսայ կոմունիստ վարդապետութեան պրիսմակով դիտել արուեստ եւ պատմութիւն, դերիւրապաշտներուն հետ՝ արհամարհել Եւրոպան եւ պանծացնել Ասիան, որ գիս պիտի առաջնորդէր, ետքէն, դտնելու Միջերկրականը, պորտաքարն իմ պատմափիլիսոփայական տեսակէտներուս, ոգին իմ գրական հանգանակիս։ Նորութեան սէրն էր ու պրպտումներու ոգին, որ գիս առաջնորդեց ներծոր դեղձերու հոգերնախօսութեան, այն օրերուն՝ երբ դեռ... անոպիմ կը համարուէր խօսիլ նման նիւթի մը մասին։

Ի՞նչպէս կարելի էր ե՛ւ ապրիլ, ե՛ւ ուսանիլ ամսական 200 Ֆրանքով։

Անօթի չե՞մ եղած Սեւ Ծովին եզերքը, Թրքական գիւղի մը մէջ, (Գուրու-Տէրէ՛, անունը կը բացատրէ տառապանքս,— ուտելի կանաչութիւն խակ չկար), ուր աքսորուած էինք՝ իրրեւ գինուորի ընտանիք, (հայրս գինուոր էր)։ Ուրեմն անօթութենէն վախ չունէի Փարիզի մէջ, բայց պէտք էր վճարել համալսարանին արձանագրութեանց եւ քննութեանց տուրքը, (քանիցս չհաջողեցայ վճարած՝ ի վարձատրութիւն քննութեանց մէջ ստացած բարձր նիշերուս)։ Պէտք էր վճարել գիրքերը, (ընդհանրապէս մատենադարանին մէջ կ'անցընէի ժամերս՝ պատրաստելու համար դասերս, իսկ քննութեանց ժամանակ՝ վարձքով կ'առնէի քանի մը օրուան համար, երբ հարկ կ'ըլլար դիւրաւոր լուսցնել)։

Ամէնէն աւելի կը տարաբախտեցնէին զիս հագուստի եւ կօշիկի ծախքերը։ Ձմեռը, ցուրտին դէմ կը դողայի ամառուան մաշած հագուստներուս մէջ։ Օր մը, նախանձով դիտեցի ընկերս, ինծի պէս փտացած մը, երբ կը հագնէր տաք վերարկուն, զոր իրեն նուէր ըրեր էր իր ուսուցիչը, Առաքել Զաքրեան։ Անգամ մը հօրեղբօրս տղան, Ամերիկայէն, ուր թէ կ'ուսանէր եւ թէ հանքերու մէջ կ'աշխատէր, 600 Ֆրանք ղրկեր էր ինծի,— անմիջապէս դնեցի ձեռք մը զգեստ, զոր երբ տեսան ընկերներս՝ յանձնարարեցին, որ չատ չմօտենամ ամառուններուն, կրնայ ըլլալ որ խոտի դէզ կարծեն եւ բանան իրենց երախը։ Գնեցի նաեւ զոյգ մը կօշիկ,— ա՛խ, այդ կօշիկները, մանաւանդ ձմրան եղանակին։ Հիւանդանոցներուս մէջ, սրահներուն տախտակամածը այնքան մաքրուած կ'ըլլար ամէն առաւօտ, որ կը պսպղար կարծես։ Կօշիկներս, մաշած ու ծակած, կամ կարերը քակուած, երբ վեր կը վերցնէի՝ լեցուն կ'ըլլար մօտ կէս լիթր ջուրով, եւ երբ դետին կը կոխէի՝ դուրս կը ցայտէր այդ ամբողջ ջուրը։ Ու սեւ, աղտոտ, ցեխոտ ջուրը հիւանդանոցին տախտակամածին վրայ կը դծէր կօշիկներուս պատկերը,— տեսնելո՛ւ էր հիւանդապահուհիներուն կատաղութիւնը։ Ուրիշ միջոց չունէի,— երբ փրոֆէսէօրին հետ, առաւօտուն, ուսանողական երամ մը կ'անցնէր հիւանդներուն առջեւէն, կը մտնէի երամին կեդրոնը, որպէսզի հիւանդապահուհիները չկարենային տեսնել, թէ որո՛ւն կօշիկն է յանցաւորը։ Ճաշարան կը փրթէր կօշիկիս ներբանը,— սուր punaise մը կ'առնէի, դետին կը դնէի, կը կոխէի վրան, եւ այսպէս քանի մը punaise, ու կօշիկս կը նորոգուէր։ Շատ եմ փորձած կարել, բայց չուտ կը մաշէր կաշը եւ կը փրթէր, մինչդեռ punaiseը կը դամէր ամբողջն, — ասիկա իմ դիւտս է։

Դիւրին էր գուլպային հարցը,— երբ մաշէին ու ծակէին գուլպաներս, կը կարէի ոլոքներէն եւ մերկ ոտքերս կը խօթէի կօշիկիս մէջ, բաւական էր որ գուլպայ տեսնուէր ոլոքին վեր։ Ձմեռը կը փաթթէի լաթով մը կամ հին թաշկինակով, եւ վրայէն կը քաշէի կտրուած գուլպային սրունքի մասը։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Իրաքը երէկ եւ այսօր

ԽՄԲ. — Ամերիկեան թերթի մը թղթակիցը, որ Իրաք այցելած էր վերջերս, կը նկարագրէ երկրին վիճակը եւ Մեծերու մրցակցութիւնները. —

Այս փոքր երկիրը որ պարզ ակնարկով մը կը թուի ամբողջովին բաղկացած ըլլալ չոր ցեխէ, կը կազմէ կատարեալ տարբերութեան նմոյշ մը ամբողջ Միջին Արեւելքի խնդրին։ Հոս կը դտնուին տարրերը այն կացութեան որ հետզհետէ կը զբաղեցնէ Ամերիկայի քաղաքական առաջնորդներուն ուշադրութիւնը։

Բացատրենք։ Աւերիչ թշուառութիւն։ Մուրացիկ կիներ՝ իրենց նիհար ու յոգնաբեկ աչքերով երախաները գրկած («Ձօնի, Ձօնի, երախային բան մը տուր, Ձօնի»)։ Նեխած, ճանճերով լեցուն, ցեխով շինուած հիւղակներ։ Քուրձեր, անբաւարար սնունդ։ Թրախտիս եւ հիւծախտ, ճահճատենդ, ժանտատենդ։

Կարելիութիւնները. — Եփրատի եւ Տիգրիսի միջեւ գտնուող սիկայի դաշտին անդամ մը եւս հարուստ եւ առատ դրախտի մը վերածուելու հեռանկարը, որ չատ դիւրութեամբ կարելի է դրծադրել։ Ծուլիա Ֆանին դաժան տղան՝ Հուլաղու նախ քան Միջադետքի ոռոգման միջոցները քանդելը, այս շրջանը կը կերակրէր երեսուն միլիոն ժողովուրդ։ Այժմ մշակուած հինգ միլիոն արտաւար հողը կ'ապրեցնէ հինգ միլիոն բնակիչ, մեծ մասով չատ խեղճ։ Մերձաւոր Արեւելքի ամերիկեան հողագործական քննիչ յանձնախումբի տեղեկագրին համաձայն, չկայ աշխարհի վրայ ուրիշ շրջան մը ուր կարելի ըլլար այնքան դիւրութեամբ բարւոքել ժողովուրդին ապրուստի միջոցները — նուազ աշխատանքով եւ նուազ դրամով — որքան այդ երկրին մէջ։ Յանձնախումբը այն եզրակացութեան եկած է թէ հարիւր միլիոն տոլար ծախսելով կարելի պիտի ըլլայ տասը միլիոն հէքթար մշակելի հող աւելցնել, եղածին վրայ։

Առատ քարիւղը որ կը փոուի Թշուառ Ֆէյլահին տակ, դինքը չի հարստացներ։ Անգլոյ դիրքը իրրեւ մեծ պետութիւն ու նաեւ իր ամբողջ մտահոգութիւնը՝ կախում ունի այս եւ դրացի Պարսկաստանի քարիւղէն։

Անգլիացիները Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելքի մէջ ամէն տեղ կը կրճատեն իրենց յանձնառութիւնները, բայց այստեղ չատ չէ փոխուած իրենց քաղաքականութիւնը։ Բրիտանական կայսերական մեծութիւնը նոյնութեամբ կը բանին հոս։ Անգլիոյ այս դիրքը կրնայ բացատրուիլ Իրաքցիներու հե-

տեւեալ կատակով.— «Ո՞ւր կ'երթաս», կը հարցնէ իրաքցին սենեակէն մեկնող իր հայրենակցին։ — Փէրուվինն կ'երթամ, հրահանգներ ստանալու համար, կը պատասխանէ միւսը։ Սթիւըրթ Փէրուոն անպէսիացի չատ զարգացած, պաղարիւն եւ ուշիմ գաղթային խորհրդականն է։ Անոր ամենակարողութիւնը անկասկած չափազանցուած է իր բազմաթիւ թշնամիներուն կողմէ։ Պարզ է սակայն որ իր եւ ուրիշ Բրիտանացիներու ազդեցութիւնը մեծ է Իրաքի քաղաքականութեան վրայ՝ մինչեւ իսկ Իրաքի գաւլիճներուն կազմութեան վրայ։ Եւ սակայն ամենամեծ կայսերամիտ Անգլիացին անդամ տարտամօրէն դիտէ թէ տեսակ մը փոփոխութիւն կատարուելու վրայ է։ Մարդ այն տպաւորութիւնը կ'ունենայ թէ հոս անգլիական քաղաքականութիւնը տեսակ մը անշարժութեան քաղաքականութիւն մըն է։

Էֆէնտիները, էյլխերը, վարիչ դասակարգը, չատ մը անկեղծ հայրենասէրներ, չատեր որոնք մինչեւ 300.000 արտաւար հող ունին, բոլորն այ կը դողան իրենց առանձնաշնորհներուն վրայ։ Անգլիա իր հակակշիռը կը դործադրէ այս փոքրամասնութեան մէկ փոքր մասին չնորհիւ։ Եթէ բրիտանական մեթոտը արմատապէս չփոխուի, ճարտարադործական ծրագրէն ամէնէն առաջ օգտուողները պիտի ըլլան էյլխերն ու էֆէնտիները։ Նոր հողը պիտի ըլլայ իրենց հողը։

Ռուսերը իրենց աչքերը տակաւին յառած են Միջին Արեւելքի հարուստ աւարին վրայ։ Իրաքը՝ առաջին գծին վրայ չի գտնուիր, ինչպէս Պարսկաստանը, Թուրքիան կամ Յունաստանը եւ երբեք չէ զգացած Սովետներու ամբողջական ճնշումը։ Եւ սակայն ուժէ բան իմաց մարդու համար կան տրոշ նշանները,— Սովետներու կարճատեւ սիրաբանութիւնը Իրաքի Քիւրտերուն հետ, Քէրքիւքի քարիւղի հանքերուն գործադուլը, որ զուգադիպեցաւ Սովետներէն ներշնչուած անդլուբրանեան հանքերու գործադուլին, Համայնավար գաղտնի կազմակերպութեան մը յայտնութիւնը Յունուարի ընթացքին, զեկավարութեամբ Մոսկուա մարդուած Արաբի մը, որ ինքն իրեն առաստպետական ընձաւիւծ (ֆահատ, կամ լէօփատ) անունը տուած էր։ Ռուսերն ալ Անգլիացիներուն նման, դիտեն թէ փոփոխութիւնները տեղի պիտի ունենան այս շրջանին մէջ։ Ռուսերը կը կարծեն դիտնալ թէ ո՛ր ուղղութեամբ պիտի կատարուի այդ փոփոխութիւնը։ Միւս կողմէ, Պաղեստինը առաջնակարգ խնդիր մըն է Իրաքի համար։

Աւտնք են ահա զլխաւոր հանգոյցները Միջին Արեւելքի տարօրինակ եւ չափազանց բարդ քաղաքական ցանցին։ Մէկ բան որոշ է, որ ասիկա դիւրաւ կարգադրելիք խնդիր մը չէ եւ ամերիկեան մոդական զաւազանով մը չի լուծուիր։ Սակայն կամ վճռական եւ լուրջ աշխատանք պէտք է կատարել այս շրջանին մէջ ամրապնդելու համար քաղաքական եւ տնտեսական կացութիւնը եւ կամ պէտք է որ Միացեալ Նահանգները պատրաստուին հանդիսատես ըլլալու համաշխարհային զօրութեան կշիռքին ամբողջական տեղնուվաչութեան, որ տեղի պիտի ունենայ ուշ կամ կանուխ։ Այս է բոլոր հեղինակաւոր մարդոց ընդհանուր կարծիքը այս շրջաններուն մէջ։

Փարիզահայ Ուսանողական Միութեան կեանքէն

Մարի Նուպար Ուսանողական Ոստանին մէջ վերջերս կազմուեցաւ Փարիզահայ Ուսանողական Միութիւնը, որ պատերազմի հետեւանքով դադրած էր գործունէութիւն ունենալէ։

Միութեան նորընտիր վարչութիւնը այսու կը փափաքի ուսանողական կեանքով հետաքրքրուղ հանրութեան սեփականութիւն դարձնել կարգ մը տեղեկութիւններ վասն լուսաբանութեան։

Միութիւնը կենդանացնելու առաջին աշխատանքները սկսած են 1946 Նոյեմբերէն Փետրուարի վերջերը։ Նախաձեռնող ուսանողները մամուլի միջոցաւ կոչ մը հրատարակեցին բարձրագոյն ուսմանց հետեւող Փարիզահայ բոլոր ուսանող-ուսանուհիներուն եւ նաեւ 1939ի վերջին վարչական մարմնի անդամներուն մասնակցելու առաջին ընդհանուր ժողովին։ 1947 Փետրուար 4ին տեղի ունեցաւ այս ժողովը, որուն ներկայ էին Ուսանողական Տունէն 22 ուսանողներ, եւ որ ընտրուեցաւ Յանձնախումբ մը, տանելու համարնախապատրաստական աշխատանքները։ Փետր. 13ին, Յանձնախումբը ասարտելով՝ Մ.Թիւնը կեանքիկոչելու անհրաժեշտ աշխատանքները, 25 ուսանողներէ բաղկացած Բ. ընդհ. ժողովին յանձնեց իր խնամքով պատրաստուած տեղեկագիրը եւ իր օրինական հրաժարականը։ Սոյն ժողովին, համաձայն Միութեան Մրագիր Կանոնագրին, ընտրուեցաւ 5 անդամներէ բաղկացած եւ մէկ տարուան համար վարչութիւն մը։ Նորընտիր մարմնի անդամները, նոյն օրն իսկ հետեւեալ ձեւով կազմեցին իրենց դիւանը.— Պ. Պ. Տիրան Ոսկերիչեան՝ ատենապետ, Վահէ Օշական՝ ատենադպիր, Շաւարշ Ազիաչերեան՝ դանձապահ, Տօքթ. Կարպիս Գարակէօզ-

ՍՏԱՑՈՒՄ

ՀԱՅՈՑ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ, Հայրապետական Տան - կեն, 1947 յունուարի 6ին: Հայցն.— 4 Mechitaristengasse, Wienne 62 (Autriche):

ՀԱՅ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ, Հասարակաց պարտքերի Գ. ատեանի 2 (30), 1947 Յունուարի 1 առաւօտ: Հայցն.— A. R. S. 212 Stuart St. Boston, Mass. (U. S. A.):

Ի ՆԱՀԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՏԱՆ ԵՒ ՄԱՏՈՒՑՈՒՄ ՀԱՅՈՑ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ

յայտարարեց պաշտօնապէս , թէ չեն կրնար քուէարկել ընդհանուր վարկերը (մինչդեռ քուէարկած էին ելմտական յանձնաժողովին մէջ) : Այս առթիւ հրատարակուած զեկոյցը հաւանու - թիւն կը յայտնէ համայնավար երեսփոխաններու բռնած դիրքին (ընդդիմութիւն եւ ձեռնպահու - թիւն) եւ կ'ըսէ :— «Հնդկաչինի ժողովուրդին դէմ մղուած թշնամութիւնները, որոնք կը խախտեն սահմանադրութեան սկզբունքները, անվերջ պիտի քանդեն մեր աղնեցութիւնն ու դիրքերը Մայր. Արեւելքի մէջ, ինչպէս եղաւ երբեմն Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ» : Ուրիշ մտահոգութիւններ ալ յայտնելէն վերջ, կեդր. կոմիտէն կը պահանջէ դադրեցնել պատերազմը եւ վերսկսիլ բանակցութիւն - ները :

Ինչպէս միւս հոսանքները, ընկերվարական - ներն ալ խստօրէն կը դատապարտեն համայնավար կուսակցութեան ընթացքը եւ յիշեցնելով անոր ծանր պատասխանատուութիւնը, կը հարցնեն, — նախարարական տաղնապ է ձեր ուզածը : Ընկեր - վարական կուսակցութեան աղդ. խորհուրդը, որ բացառիկ նիստի հրաւիրուած է, հաւանութիւն յայտնեց դահլիճին քաղաքականութեան :

Մեծերը միշտ իր վիճին

Զորսերու Մորհուրդին Դշ. օրուան նիստին մէջ (8րդ), Մոլոթով հասկցուց թէ Ա. Միու - թիւնը աւելի մեծ հաւատացումներ կը սպասէ, իբրեւ հիմնական սկզբունք եւ թէ միայն այս պայ - մանով կը հաւանի Գերմանիոյ տնտեսական միա - ւորման : Զօր. Մարշըլ եւ Պ. Պեվին անմիջապէս պատասխանեցին թէ չեն կրնար ընդունիլ այս պայմանը, իսկ Պ. Պիտօ յաջորդ օրուան յետաձգեց իր պատասխանը :

Պ. Պեվին չեշտեց թէ Անգլիա չի կրնար երբեք մոլորով հաշուել հաւատացումները, թէ Սթալին ինք խնդրած էր արեւմտեան պետութիւններէն համաձայնիլ որ հաւատացումները կատարուին ապ - րանքով եւ մասնաւորապէս գործարաններով, թէ կարելի չէ բաժին սպասել ընթացիկ արտադրու - թիւններէն եւն. : Բացատրեց նաեւ թէ Զըրչիլի օ - րով իսկ իրենք հաշուած էին որ 5.000.000.000 սթերլին հաւատացումը չատ մեծ գումար է : Պեվին մերժեց նաեւ ընդլել Գերմանիոյ անգլիական եւ ա - մերիկեան չրջաններուն միացումը, Ռուրը չորս պետութեանց հսկողութեան ենթարկելու ծրագի - րը, Ցրանսայի ածուխ ճարելու պայմանը եւն. :

Մոլոթով կրկին խօսք առնելով, մեղմօրէն բացատրեց թէ անկարելի չէ որ Զորս Մեծերը ի վերջոյ համաձայնութեան մը ալնպէս վիճելի խնդիրներու մասին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈԼՍԷՆ հասած լուրերու համաձայն, ժողո - վուրդը մեծապէս խանդավառուեցաւ, երբ պաշ - տօնապէս հաղորդեցին թէ ամերիկեան նաւաբա - ժին մը Տարտանէլ պիտի այցելէ յառաջիկայ ապ - րիլին : Թէեւ չատնց որոշուած էր այս այցելու - թիւնը, բայց Թուրքերը զայն կը կապեն նախա - գահ Թրումընի վերջին յայտարարութեան հետ, որով կ'առաջարկէր 400 միլիոն տոլար տրամա - դրել Յունաստանի եւ Թուրքիոյ :— Անգարայի ա - մերիկեան դեսպանը Ուոչինկթըն մեկնեցաւ, եր - կար տեսակցութիւն մը ունենալէ վերջ Թուրքիոյ վարչապետին հետ :

ԶԱՐՀՈՒՐԵԼԻ ԼՈՒՐԵՐ կը հաստին Անգլիոյ ողղղումներու մասին : Հարիւրաւորներ կը վախ - չին հեղեղներէն որոնք աւերած են ահագին տա - րածութեամբ ազարակներ եւ դաշտեր : Միայն մէկ չրջանի մէջ 100 քառ. մղոն տարածութեամբ ար - տեր թաղուած են չուրերուն տակ, ցորենի եւ գեռնախոտերի բերքերով : Խեղդուած են անհամար ոչխարներ, ձիեր, խոզեր, հաւեր եւ վառելիքներ : Բանակը եւ օդանաւեր չարժման մէջ դրուած են, ապրուստներուն օդնելու համար :

ՊԵԼՃԻՈՑ վարչապետը, Պ. Սպաք, երկթեւ դահլիճ մը կազմեց մասնակցութեամբ ութ ընկեր - վարականներու, ինը կաթոլիկներու եւ երկու մասնագէտներու : Դուրս կը մնան համայնավար - ները եւ ազատականները :

ԳԵՐԱԳՈՑՆ ԱՏԵԱՆի փրդուեալները 15 ժամ խորհրդակցելէ վերջ, ցկեանս ազդ. իրաւազրկու - թեան եւ գոյքերու կէսին գրաւման դատապարտե - ցին Վիշիի հողագործական նախարարը, Քաղիօ , որ Գիւղացիական Արհեստապետութիւն մը կազ - մած էր հետեւողութեամբ Մուսոլինիի : Երկկ դատուեցան երկու զաղթային կառավարիչներ , Պռովիճ եւ Ռնէ , որոնց պարագան աւելի ծանր է :

ԱՆԳԼԻՈՑ արտաքին նախարարը նամակ մը ուղղելով Սթալինի, որամադրութիւն յայտնեց վերսկսելու բանակցութիւնները, վերանորոգելու համար 1943ի անգլեսխորհրդային դաչինքը, հա - մաձայն նոր կացութեան :— Կ'ըսուի թէ զօր. Մարշըլ զաղտնի տեսակցութիւն մը ունեցած է Սթալինի հետ :

ԶՈՐՍ ԴԻՄԱԿԱՒՈՐ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐ զրականու - թեան եւ Արուեստներու Ակումբը խուժեցին սպա - ռագէն, կապեցին զնապանն ու կինը եւ դրա - մարկղը բանալ տալով, յափշտակեցին մօտ երկու միլիոն ֆրանք :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

Փարիզի Ցր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին հերթական ընկերական հանդիպումը, 22 Մարտ , չաբաթ կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 3ին, Sociétés Savantesի սրահը : Պիտի դասախօսէ Պ. ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐ - ԴՈՒՆԻ : Նիւթ՝ կնոջ դերը հերոսներու ստեղծու - մին մէջ : Կը հրաւիրուին մասնաճիւղերու ընկե - րուհիները :

ՈՒՐԲԱԹ ԳԻՇԵՐ 21 ՄԱՐՏ ԺԱՄԸ 8.30ԻՆ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ
Հայ Թատերդութեան մեծ վարպետին Ա. ՇԻՐՎԱՆԶԱՏԻ գլուխ գործոցը՝

"ՆԱՄՈՒՍ,,Ը

Խնամուած բեմադրութիւն, մասնակցու - թեամբ Ա. ԳՄԲԻԹԵԱՆի, ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆի, Ս. ՄԱՔՈՒՏԵԱՆի, ՏԻՐՎԻՇԵԱՆի, Մ. ԱԶԱՆ - ԻՈՐԵԱՆի, ՏԻԿԻՆ Բ. ԴԱԻԻԹԵԱՆի, Պ. ԱԼ - ԹՈՒՆԵԱՆի եւ ուրիշներու, Théâtre d'Iéna, 10 Ave. d'Iéna, métro Iéna:

Թատերական երեկոյթ

Անիէր Պուա Քոլոմպի Հայ Ռազմիկներու մասնաճիւղին թատերական երեկոյթը, Մարտ 22- ին չաբաթ երեկոյ, Պուա Քոլոմպի Թաղապետա - րանի սրահին մէջ, (կայարանին մօտ), կը ներ - կայացնէ «ՓԱՐՈՍԻ ՊԱՀԱՊԱՆՆԵՐԸ» : Հասարա - կութեան փափաքին ընդառաջելով երկրորդ ան - գամ պիտի ներկայացուի «ԹԻԻ 5 ՅԵԼԱԴԱՐԸ» :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Վալանսի Հայ Մարզականի կողմէ, ղեկավարութեամբ Մ. ժամագործեանի : Սիրայօժար մասնակցութեամբ տեղւոյս կարող ու - ժերու, 21 Մարտ, ուրբաթ երեկոյեան ժամը 20.30- ին, Théâtre Municipal պետական թատրոնի սրահը : Խնամեալ պատրաստութեամբ կը բեմադրուի Պ. Ց. Ամիրեանի ԹԻԻ 5 ՅԵԼԱԴԱՐԸ, քրքջալիր կա - տակերգութիւն երեք արար մէկ պատկեր :

ՍԷՕԼԷՕՋի վերաչ. Հայր. Մխիթեան թէյա - սեղանը 23. Մարտ կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին իսի լէ Մուլինոյի «Արխմեան» դպրոցը : Ա - ռաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի «ՏՕՔՄԱ - ՆԸ» , Սէօլէօզի կեանքէն առնուած ծիծաղաշարժ վիճակը : Դեղարուեստական բաժին, տոմսերը ապա - հովել Զատիկեան եւ Մելքոնեան սրճարանները եւ բոլոր անդամներուն մօտ :

ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

«Սիփան - կոմիտաս» երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Գ. Մ. Ալէքմշեանի, այս երկու - չաբթի 24 Մարտ, ժամը 9ին, Arnouville-les-Gon - nesseի մէջ, Cinéma - Casino, Ave. de la Gare:

ՀԱՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ կրօն. Ընկերակցութեան բոլոր անդամները կը հրաւիրուին խորհրդակցա - կան ժողովի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Ս. եկեղեցւոյս մէջ, ուր պաշտօնէ դադ - րած վարչութեան անդամներուն պարագան նկատի առնելով՝ նոր ընտրութեան հարցի չուրջ պիտի կատարուի խորհրդակցութիւն : Ժողովը խորհըր - դակցական ըլլալով ներկաներու թիւը մեծամաս - նութիւն պիտի նկատուի :— Վարչութիւն

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ, Մարտ 1—15

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ դրամարները.—

ՓԱՐԻԶ (19)՝ Մել. 500, ՓԱՐԻԶ (14)՝ Մոս. 500, ՓԱՐԻԶ (19)՝ Հեպ. 500, ՓԱՐԻԶ (9)՝ Ալէ. 1000, ՆԻՑԱ՝ Ոսկ. 500, ՎԻԼ ՏՒՎՐԻ՝ Զաք. հազար, ԷՔՍ՝ Մաք. հազար, ՊԱՐԻ՝ Սուք. 1200, ՀՈՒԼԻՒՄ՝ Քեն. 525, ԱՐՏԷՇ՝ Պալ. հազար, ԱՐ - ՏԷՇ՝ Սարգ. հազար, ԻՍԻ՝ Զաք. 500, ՎԱԼԱՆՍ՝ Փափ. 300, Թեր. 500, ՎԻԼԺԻՒՖ՝ Ֆեն. 1000 , ՄՈՆՖԵՐԱՆ՝ Քէչ. 500, ՄԱՐՍԷՅԼ՝ Շաք. 1200 , Գաբ. 500, Կիւր. 500, Պ. ՕՏՏՕ՝ Փետրուարը , ՄԱՐՍԷՅԼ՝ Շահ. 2000, Երե. հազար, ԻՍԻ՝ Ուղ. հազար, ՄԱՐՍԷՅԼ՝ Շեր. 577—582, ՄԵԶՈՆ Ալ - ՖՈՐ՝ Թրա. 500, ՓԱՐԻԶ (6)՝ Թոր. 500, ԿԱՐ - ՏԱՆ՝ Ազա. հազար, ԱՆԻԷՐ՝ Ամիր. 500, ՄԱՐ - ՍԷՅԼ՝ Վեմ. 1625, Զոր. հազար, Տոլ. 500, ԼԱՆ - ՍԷՑ՝ Օհա. հազար, ՎԱԼԱՆՍ՝ Գապ. հազար, ՎԱՒ՝ Դաւ. 1200 , ՓԱՐԻԶ (16)՝ Բազ. 500, ԱՒ - ՆՈՒՎԻԼ՝ Տիա. հազար, ՍԵԼԱՆԻԿ՝ Ղուկ. 500, ԱԼՖՈՐՎԻԼ՝ Եազ. հազար, ՄՈՆԹՐԷՕՑ՝ Եաի. 1700, ԱՒՈՆՈՒՎԻԼ Կար. 500, ՔՈԼՈՄՊ՝ Ինճ. հա - զար, ՎՈՒԼԻԺ՝ Հայ. 500, ՎԻԼԻՆ՝ Թեր. 500, ԼԻՆ՝ Կոս. հազար, ՏՈՒՊ՝ Խվը. 450, ՏԷՍԻՆ՝ Գործ. փետրուարը, ԼԻՈՆ՝ Ղազ. հազար, ԻՍԻ՝ Ազգ. հազար, ԱՐՏԷՇ՝ Աւա. հազար, ԼՒ ՍԻՕՔ՝ Թաշ. 500 ԼԻՈՆ՝ Պօզ. 500, ՄԱՐՍԷՅԼ՝ Սուք. հազար, ԼԻՈՆ՝ Թոփ. հազար, ԳՈՒՊԱ՝ Հալ. 1250, ՓԱ - ՐԻԶ՝ Պոտ. հազար, ՔՈԼՈՄՊ՝ Երա. 200, ՓԱՐԻԶ՝ Աքն. հազար, ԿՐԸՆՈՒԼԸ՝ Տէղ. հազար, ՓԱՐԻԶ՝ Հ. եկեղ. հազար, ՄԱՐՍԷՅԼ՝ Շերիկ. 583—588, ԱԼՖՈՐՎԻԼ՝ Գալ. 500 ֆրանք :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ցառաջիկայ ապրիլ 8ին կը լրանայ ՑԱՌԱՋի երկրորդ տարին : Պիտի խնդրէինք մեր այն բաժա - նորդներէն որ չեն վճարած տակաւին 1946ի բաժ - նեդինը, փակել իրենց հաշիւները տարեվերջէն առաջ :— ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ-ՊՕՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Պօմոնի «Զա - ւարեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժո - ղովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 8.30ին, սո - վորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— «Ազնուհի» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 9ին, սո - վորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Գիւղ - խանտանեան» խումբի առաջին դասախօսութիւնը՝ այս ուրբաթ Bar Centralի մէջ, ժամը 8.30ին : Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները եւ համակիրները :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Կարտանի Նիկոլ Դու - ման ենթակոմիտէն կազմակերպած է ընկերա-հա - մակրական ինջոյք մը, այս կիրակի ժամը 3.30ին, Հ. Ց. Դ. Պիվէռի տան մէջ : Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Նոր Սերունդը եւ Կապոյտ Խաչի Սանուհիները :

Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէին ընդհ. ժո - ղովը՝ այս չաբաթ երեկոյ, ժամը ճիշդ 9ին, իր ա - կումբին մէջ : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

TAM-TAM

BAR RESTAURANT

(Տնօրէն Պ. ԿՐԻԿՈՒՒՈՒՐ)

28, rue St. Séverin, Paris (V)

Métro: St. Michel **Tél. Odé. 34-83**

Հայկական, արեւելեան եւ եւրոպական ընտիր ճաշ : Աղաւնդերներու ճոխ զանազանութիւն : Արե - ւելեան առաջնակարգ նուագախումբ : Կ'երգէ փա - րիզի ծանօթ արուեստագիտուհի եւ երգչուհի **Mme. SONIA KARAKACHE** : Նախընտրելի է նախա - պէս գրաւել սեղանը :

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. փա - փագեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ չաբաթ օրերը : Հաղոր - դակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՍԱՓՐԻՋՆԵՐ՝
ԵՒ ՎԱՐՍԱՑԱՐԴԱՐՆԵՐ

Foire Internationale de Lyon du 12 au 21 Avril, 1947
Groupe 34 Bâtiment 13, Stand 14



Parfumerie

Jac-Mot

ՑԱԿՈՒ

ՄՈԹԵԱՆ

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏԵՂԻՆԻ

ԳՈՐԾԱՐԱՆ

136 RUE BOILEAU, LYON

Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառին մէջ կը ցուցադրէ իր զանազան տեսակի անուշահոտու - թիւնները :

Ծախու նոր տուն եւ նուկայի գործարան

Սեվրանի մէջ ծախու է երկյարկանի տուն մը ճօթը սենեակներով : Իրեն կից տունի նու - կայի գործարան մը եւ կառատուն :

Տունը օժտուած է ամէն յարմարութիւններ - րով, ջուր, ելեկտրականութիւն, հաւնոց, աղաւ - նոց, նապաստակնոց, 600 քառ. մեթր պարտէզ, չրջապատուած նոր եւ հաստատուն պատերով :

Ծախողը պատրաստ է Nougat պատրաստելն ալ սորվեցնել :

Հասցէ՝— 12 rue de L'Independance, Sévran (S. et O.) :

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Samedi 22 MARS 1947 Շաբաթ 22 ՄԱՐՏ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4991–Նոր շրջան թիւ 600 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ա Խ Տ Ա Ն Շ Ա Ն Ն Ե Ր

Մի՛ջազգային մամուլը կը չարունակէ քրքրել անպէտաքոյն աշխատակավարութեան ծալքերը, նախագահ Թրումընի ծանօթ յայտարարութեան առթիւ (400 միլիոն տոլար տրամադրել Յունաստանի եւ Թուրքիոյ):

Միեւնոյն առեն հարցումներ եւ հարցապընդումներ՝ խորհրդարաններու մէջ:

Առաջին հարցումը ուղղուեցաւ Մեծն Բրիտանիոյ երեսփ. ժողովին մէջ, ևւ արտաքին նախարարին փոխանորդը դոհացաւ դիւանագիտական, այսինքն խուսափողական պատասխանով մը:

Աչխատաւորական երեսփոխան մըն էր որ կը հարցնէր փոխ – նախարարին.

— Լման կարդացա՞ծ էք նախագահ Թրումընի յայտարարութիւնը: Կրնա՞ք հանդարտութեամբ ընդունիլ հարաւային – արեւելեան Եւրոպայի այս արշաւանքը:

Փոխ – նախարարը, Պ. Մ ք Նիլ պատասխանեց, նեղսիրտ չարժուձեւերով.

— Կը կարծէ՞ք թէ անպատկառութիւնը պիտի ունենամ այս ժողովին ներկայանալ առանց կարդալու յայտարարութիւնը:

Եւ կարճ կապեց, ըսելով թէ ի վիճակի չէ լրիւ յայտարարութիւն մը ընելու Մ. Նահանգներու այս ձեռնարկի մասին: Իր կարծիքով, քաղաքական պայմաններ դրուած չեն նախագահին առաջարկած օգնութեան առթիւ:

Շատ աւելի ծանրակչիռ հարցումներ եւ հակաճառութիւններ՝ Մ. Նահանգներուն մէջ:

Ցիշենք ամենավերջինը, որ տեղի ունեցաւ հինգշաբթի օր, երեսփ. ժողովի սրահներուն մէջ:

Արտաքին գործերու յանձնախումբը նեղը դրած էր զօր. Մարշըլլի փոխանորդը: Շատեր մտահոգութիւն կը յայտնէին թէ Մ. Նահանգները օգնելով Յունաստանի եւ Թուրքիոյ, պայքարելու համար համայնավարութեան դէմ, Եւրոպայի եւ Մօտաւոր Արեւելքի մէջ, ի վերջոյ դուռ պիտի բանան պատերազմի:

Հարցը դրուած էր չեչտակի եւ փոխ–նախարարը, էչըն, պատասխանեց ամերիկեան առնապարտութեամբ, հատիկ հատիկ ընտրելով բառերը.

— Կ'ուզէի ըսել թէ կարելիութիւն չկայ որ նախագահին ծրագիրը պատերազմի առաջնորդէ մեզ: Այո, ես չեմ կարծեր թէ պատերազմի պիտի առաջնորդէ: Ժողովրդապետութեան եւ ազատութեան ուժերուն զօրացումը մեծապէս պիտի օգնէ վանելու ընդհարումը մեծ պետութեանց միջեւ»:

Վարժ դիւանագէտ, փոխ– նախարարը չուզեց ուղղակի պատասխանել ուրիշ նեղացուցիչ հարցումի մը.

— Մ. Նահանգներուն ապահովութիւնը պիտի վտանգուի՞, եթէ Յունաստան եւ Թուրքիա կործանին, եւ Մ. Միութիւնը դառնայ Միջերկրականեան պետութիւն մը:

Այս առթիւ մանաւորապէս պարզելով Յունաստանի տնտեսական կացութիւնը, դիտել տուաւ թէ այս ամսու վերջը պիտի դադրի արտաքին օգնութիւնը.

— « Երկու շաբաթ առաջ Յունաստանի տրամադրելի տոլարի գումարն էր միայն 14 միլիոն, որ հազիւ կը բաւէ մէկ ամսուան ուտելիք եւ ուրիշ անհրաժեշտ պիտոյքներ ներածելու բազաքացիներուն եւ բանակին համար: Եթէ ներածումները դադրին, հաւանաբար հետեւանքը պիտի ըլլայ վերջ Յունաստանի ազատութեան եւ անկախութեան: Եւ եթէ Յունաստանի հողային ամբողջութիւնը եւ անկախութիւնը կորսուին կամ վտանգուին, անխուսափելի է հետեւանքը Թուրքիոյ վրայ »:

Փոխ – նախարարը չատ աւելի ծանր հետեւանքներ կը նախատեսէ Հարեւան երկիրներուն մէջ, եթէ Յունաստան եւ Թուրքիա կործանին, ևւ միհաեծան (ամբողջատիրական) իշխանութիւններ հաստատուին այնտեղ:

Ինչպէս կը տեսնէք, ամբողջ քաղաքական ծրագիրը մըն է որ կը հետապնդէ ամերիկեան կառավարութիւնը, տնտեսական եւ ընկերային օգնութեան քողին տակ:

Բուն քառով՝ ազդեցութեան պայքար: Մանաւանդ հիմա որ Ամերիկա կը տեղաւորուի Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելքի մէջ, չահագործելու համար անոր անթառ հարստութիւնները:

Այս պայքարին ամէնէն ցայտուն ախտանչանները կ'երեւան Մոսկուայի խորհրդաժողովին մէջ, Մարտ 10էն ի վեր: Շ.

Օ Ր Ը Օ Ր Ի Ն

ՉԻՆՁ ՈՒ ՉԻՆՁ ՏԱՄ...

Ելլադան ողջակիզ, ցնծութեան մէջ է: Որոշեր են չգիտեմ քանի միլիոն տոլար տալ, պէնք տալ, աս տալ, ան տալ:

Ի՛նչ մարդասիրութիւն, կեցցէ՛ն քաղաքակիրթ մեծ ազգերը:

Ապերախտ չըլլանք, մարդիկ ամէն բան կ'ընեն փոքր ժողովուրդները փրկելու համար:

Նախ մեզ փրկեցին հուբէն ու սուբէն, փութալով խաղալով Կիլիկիոյ ափերուն վրայ, երբ Թուրքը մեր մանուկներու դանկերով կը խաղար Տէր Զօրի անապատներուն մէջ: Եւ եթէ Ֆրանսան չըլլար՝ մեր քաջարիՍուէտիան եւս իր անունն իսկ թաղած պիտի ըլլար Տաւրոսի անդնդախոր ձորերուն մէջ, ինչպէս Ուրֆայի 600 կուրծիները ճամբայ չինեցին իրենց ոսկորներով Ինճիլիհէն Հալէպ: Մեծ մարդասէրներու քիթին տակ:

Մենէ վերջ փրկուածներ չատ կան: Երկար է ցանկը:

Ճամբուն վրայ տուն մը ունիս, պէտք է փրկես այս կամ այն հակառակորդին: Մէկը դուռ պիտի ջարդէ, մէկը պատուհանդ: Ինչքերդ պաշտպանելու համար երիտասարդ տղաքդ կրակը պիտի նետես: Ամէն բան մոխիրի պիտի վերածուի ուրիշին չահուն, ուրիշին մանուածապատ հաշիւներուն համար:

Կոտորակուած, սովալլուկ կտոր մը տախտակ ձեռք կը բերես հիւղակդ նորոգելու եւ ընտանիքիդ մնացած անդամները հաւաքելու համար:

Ամէնդ ես, մարդ, ծով ու արեւ ունիս, այսինչին կամ այնինչին դրացի ես, չեղա՛ւ: Առ քեզի դէնք, դրամ, ջարդէ՛ դրացիդ, վառէ նորին տունն ու տեղ:

Ու այսպէս պատմէ որքան որ կրնաս:

Ո՞ր մէկը սակայն: Ի՞նչ երջանիկ են սա փոքր ազգերը, Ֆիներէն մինչեւ Հելլէնները:

Մարդ կը փորձուի ըսել.— խնդրեմ, այդպէս երդում պատուա մի՛ ըլլաք, կը հաւատանք որփոքր ազգերու ազատութեան եւ բարօրութեան համար է ձեր կռիւը: Դուք քարիւղը ի՞նչ պիտի ընէք որ, չատ չատ պիտի զոէք, անկէ անուշահոտութիւն չինելով եւ ձրի բաժնելով փոքր ժողովուրդներուն արդուզարդին համար:

ՍՕՍԻ

ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՀԱՆԴԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՊՕԼՈՒԻ եւ Շրջ. Հայր. Միութեան կեդր. վարչութիւնը կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ իրրեւ երկրորդ առաքում հարիւր հազար (100.000 ֆրանք) եւս ղրկած է Ներպաղթի Հանդանակիչ կեդր. Ճանճնաժողովին, գումար 200.000 ֆրանք: Այս առթիւ չնորհակալութիւն յայտնելով Լիոնաբնակ հայրենակիցներուն, կը յուսայ թէ մօտերս պիտի արդիւնաւորուին նաեւ Ֆրանսայի միւս քաղաքներուն մէջ ցրուած հայրենակիցներու ձեռնարկները:

Շուառութիւնը Պուլկարիոյ մէջ

Անհատական նամակէ մը կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Երբեմն կը խորհիմ երթիկ եւ ապուխտ ղրկել, բայց եկուր տես որ այդ ուտելիքները մեզի համար ալ դարձած են հին օրերու յիշատակ: Մենք հոս երբեմն հազիւ երկու–երեք չաբաթը անգամ մը մարդ գլուխ 200 կրամ միս կը առանձք, այն ալ կարօնով: Բրինձին անունը եւ դոյնը չատոնց մոռցած ենք: Հասարակ դեռնախնձորին ախոյ կը քաշենք: Ձոր լուբիան ալ կարօնով է եւ հրապարակէն անհետացած: Պանիրը, ճերմակ թէ բաշխավաղ, երբեմն անունը կ'իմանանք երախտիներու համար: Այդ ալ բան մըն է, որպէսզի բորովին չմոռնանք անունը:

Շաքարը նմանապէս: Տղայութեանս օրերին կը յիշեմ գոյութիւնը լեմոնին, նարինջին, որոնց գոյնը եւ համը չատոնց մոռցած ենք եւ երախտիքրուն կը պատմենք իրրեւ հէքեաթ: Շոքոլա՞, քաքաօ՞,— ո՞վ է տեսեր:

Հագուստ – կապուտի պակասը այնքան զգալի է որ, եթէ մէկը պատահաբար կապոց մը ստանայ Ամերիկայէն կամ Ֆրանսայէն, անմիջապէս աչքի կը զարնէ իրրեւ բախտաւոր մարդ:

Ատոնք մարմնական զրկանքներն են: Մնացեալը, մանաւանդ հոգեկան մտաւորը կրնաք պատկերացնել առանց մեծ դժուարութեան:

ԴԱՀԼԻՃԸ ՊԻՏԻ ՀՐԱԺԱՐԻ ԱՅՍՕՐ, ԵԹԷ...

«Ո՞ւր կ'ուզէի տանիլ հանրապետութիւնը եւ Թուանան

Դամասկէի դահլիճը պիտի հրաժարի այսօր, եթէ վերջին պահուն ելք մը չդտնուի: Ուրիշ խօսքով, եթէ համայնավարները մերժեն քուէարկել Հնդկաչինի համար պահանջուած զինուորական վարկերը: Ամփոփենք այս ծանր տագնապին եղերգները.—

Ադդ. ժողովին եչ. օրուան նիստին մէջ, երբ կը քննուէին 1947ի զինուորական ծախքերը, որոնց մէջ են նաեւ Հնդկաստանի համար պահանջուած վարկերը (34 միլիառ ֆրանք), համայնավար խմբակցութեան առաջնորդը, ժաք Տիւքլո, դիտել տուաւ թէ Հնդկաչինի պատերազմը օրական 100 միլիոն ֆրանքի կը նստի, թէ ծանր դէնքեր կ'ապսպրուին արտասահմանէ, փոխանակ բանակցելու եւ կռիւը դադրեցնելու: Ցետոյ յայտարարեց.

— « Մենք պիտի չքուէարկենք պահանջուած վարկերը: Եւ մեր այս ձեռնպահութեան կուտանք այն իմաստը ինչ որ երկուան ձեռնպահութեան: (ՄՄՌ.— Ձեռնպահ մնացին, երբ կառավարութիւնը վստահութեան քուէ կը պահանջէր):

Այս յայտարարութեան վրայ, թէր ու դէմ վիճաբանութիւններէ վերջ բեմ բարձրացաւ Պ. Ռամատիէ, եւ անգամ մը եւս պարզելով կառավարութեան տեսակէտը Հնդկաչինի դէպքերու մասին, դարձաւ համայնավար երեսփոխաններուն եւ յայտարարեց.

— « Կը հարցնեմ ձեղի, աչք աչքի,— քաջութիւն ունիք դուք, ապացոյցներ կան, բայց բուն քաջութիւնը այն է որ մարդ չհակասէ ինքն իրեն եւ չքօղարկէ խնդիրները: (Բուռն ծափեր): Դուք պիտէք թէ խնդիրը ո՛ւր կրնայ յանդիլ, եթէ յամառիք ձեռնպահ մնալ, ինչ որ ալ ըլլան խորհրդարանական ճարպիկութիւնները ու հնարամտութիւնները: Մինչեւ հանրապետութեան վախճա՞նը կ'ուզէք երթալ, մինչեւ Ֆրանսայի վախճա՞նը (ծափեր): Եթէ յամառիք ձեր ձեռնպահութեան մէջ, եթէ կապերը խզէք, Ֆրանսական քաղաքական կանութիւնը պիտի վերադարձնէք սա հիմնական ընդդիմութեան,— համայնավարութիւն եւ հակահամայնավարութիւն, քաղաքականութիւն մը որմէ խուսափելու համար ամէն բան ըրինք: Մենք չենք կրնար դործել առանց անկեղծութեան եւ յստակութեան: Ուստի, վստահութեան խնդիր կը յարուցանեմ յանուն կառավարութեան: (Բուռն ծափեր ձախէն, կեդրոնէն եւ աջէն: Երեսփոխանները ոտքի ելլելով կ'ողջունեն վարչապետը: Կառավարական ամպիոնին մէջ նստած կը մնան Թորէզ եւ Պիչու):

Պ. Ռամատիէ իր յայտարարութեան սկիզբը չերմապէս դնահատեց Մորիս Թորէզը, որ համամտութիւն յայտնած էր դահլիճին քաղաքականութեան:

Վարչապետին ազդարարութեան պատասխանեց Ժաք Տիւքլո, որ չեչտեց թէ Սահմանադրութիւնը կ'արդիլէ աչխարհակալութեան պատերազմը – «Արդ, մենք պատերազմ կը մղենք, բայց չենք համարձակիր ըսել: Մինչեւ վերջին վայրկեանը մենք յուսացինք թէ կառավարութիւնը պիտի հանդարտեցնէ միտքերը: Հիմա որ վստահութեան խնդիր դրած է, մենք ձեռնպահ կը մնանք եւ ուրիշ բան մը չենք կրնար ընել: Համայնավարութեան դէմ պայքարը չատ չարիքներ դործեց այս երկրին մէջ, այդ պայքարին հետեւանքով էր որ չատեր դաւաճանեցին: Համայնավար կուսակցութիւնը այժմ կենդանի է աւելի քան երբեք: Հակառակ ձեր յուղիչ կոչին, Պ. վարչապետ, չենք կրնար հետեւիլ ձեղի: Չենք կրնար ուրիչ դիջումներ ընել»:

Ցետոյ խօսեցան միւս հոսանքներու ներկայացուցիչները, յայտարարելով թէ պիտի քուէարկեն պահանջուած վարկերը: Սահմանադրութեան տրամադրութեամբ, երբ կառավարութիւնը վստահութեան խնդիր կը դնէ, պէտք է մէկ օր անցնի: Հետեւաբար քուէարկութիւնը պիտի կատարուի այսօր, չաբաթ:

Տաղնապը ինքնին բացուած ըլլալով, հանրապետութեան նախագահը յաջորդաբար պալատ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Հայ Ազգ. Ճակատի անդամներ կը դատապարտուին

Մարսէյլի La France թերթին մէջ կը կարդանք (19 Մարտ).—

1944 Սեպտեմբերին չորս Հայեր, Քալիման – Թիս (Քլէման?) Փարասքեվան?, Փոլ Քամպոյեան, Ժորժ Մանուկեան եւ Պէրքէյ (Պարգեւ?) Դարբինեան, անդամ Հայ Ազգ. Ճակատի, մաքրագործումի պատրուակով 200000 Ֆր.ի գումարմը չորթած էին իրենց մէկ հայրենակիցէն, Տէր Զաքարեան, կօչիկակար: Այս վերջինը դատ բացաւ երկու տարի վերջը եւ դրամաջորթները խոստովանեցան: Փարասքեվան եւ Դարբինեան դատապարտուեցան երկու տարի բանտարկութեան, իսկ Քամպոյեան եւ Մանուկեան ոմն պատիժը պիտի կրեն 18 ամիս:

ԹՇՆԱՒԱՌՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ

Գ.

Ամէնէն աւելի տառապած եմ հիւանդանոցի ճերմակ չապիկին համար: Երբ կէսօրին կը մեկնէինք հիւանդանոցէն, մեր չապիկները կը ձգէինք հանդերձարանին մէջ: Ժամանակ մը չապիկի դողութիւնը սովորական դարձաւ, եւ օր մըն ալ թոցուցին իմ չապիկս, մաքո՛ւր, անունս ալ վրան նախշուած՝ աղջկան մը մատներով եւ Պոլսէն ինծի նուէր ղրկուած: Հաղիւ հաղ կը հասնէի առօրեայ ծախքերուս, ի՞նչպէս չապիկ ճարէի: Սիսիկուած, առտու մը, գացի ուրիշ հիւանդանոց մը, եւ կէսօրին, երբ մեկնեցայ, պայուսակիս մէջ դրած էի արդէն նոր չապիկ մը,— ամօթալի օր մըն էր այդ օրը ինծի համար, չունէի բռնուած էր կարծես եւ կրակներու մէջ էի: Ամիս մը առքը նորէն գողցան չապիկս: Այս անգամ քիչ մը վրէժխնդրութիւն կար հոգւոյս մէջ, քիչ մըն ալ քաջութիւն, երբ ուրիշին չապիկը դրի պայուսակիս մէջ: Երրորդ անգամ՝ նոր չապիկ մը թոցուցի, կարծես թէ մեր տունէն առնէի: Շապիկի գողութիւնները երբ չատցան, այլեւս հարկ չեմնուեցաւ վրթալ ուրիշ հիւանդանոց,— սկսանք հագնիլ ո՛ր չապիկը որ հանդիպէր, «իմս գողցան, քուկդ հագայ առժամաբար», արդարացումը բաւական էր: Եւ կամ յաճախ միասին կը պատրաստէինք չապիկը՝ հիւանդանոցէն պանդոկ, պանդոկէն հիւանդանոց:

Սարսափելի էր նաեւ հաշիւ ունենալ պանդոկապետին հետ, — կը խաբէինք հազար ու մէկ սուտերով, բայց եւ այնպէս կը դիղուէր պարտքը եւ կը վճարուէր ի վերջոյ մե՛ծ զոհողութիւններով: Ոմանք պանդոկին փոքր կարասիները կը թոցնէին, կը ծախէին եւ կը վճարէին պանդոկին վարձքը: Այդքան կարողութիւն կը պակսէր ինծի:

Ամէնէն դիւրին բանն էր խաբել սառամոքսը,— օրական 3 ֆրանքով փոր կշտացնելը կը կոչէինք թաղաւորական: Կէսօրին՝ մէկ ֆրանք փամ-փրիք եւ 40 սանթիմ հաց, ընդհանր՝ երեկոյին: Մէկուկէս ֆրանքով փոր կշտացնելը կը կոչէինք իշխանական,— կէսօրին փորձ կուշա, երեկոյին ալ կանուխիկ մը անկողին՝ փառաւոր երազով մը նաեւլու համար ընդոյզի: Մէկ ֆրանքով փոր կշտացնելը կը կոչէինք դիւղացիական,— ցամաք հաց: Սէն-ժաք փողոցին անկիւնը, Սէն դեւնին մօտիկ, փամ-փրիք ծախող մը կայ, ի՛նչքան է կերբ իմ մէկուկէս ֆրանքս, — կը հաւատացնեմ ձեզ, որ չա՛տ ախորժաբեր էր իր փամ-փրիքը: Երբհարուստ ըլլայի, փամ-փրիքին հետ խոյլի իւղին մէջ կր նետէր մատ մը ձիու երշիկ, որ այրած այդ իւղին մէջ կը կարմրէր ճակնդեղի պէս: Ախ քանի համեղ կ'ըլլար, որ վրայէն երկու-երեք դաւաթ ջուր կը խմէի՝ փորս ուռեցնելու ատիճան: Հիմակ, ամէն անգամ որ կ'անցնիմ այդ անկիւնէն, զօրաւոր փափաք մը կ'ունենամ փամ-փրիք ուտելու, ուսանողութեանս տաժանելի բայց անուշ օրերը յիշելով, — ախո՛ն, դիւղացի իմ առողջ ստամոքսս այնքան տկարացաւ այդ իւղերէն,— ո՞վ դիտէ, ի՛նչ իւղեր էին,— որ այսօր ի վիճակի չէ ամէն բան մարսելու:

Ախ տարիներուն պտուղի տարօրինակ կարօտներ կ'ունենայի, աչքերս դուրս կ'իյնային՝ երբ հայրենի երկրիս պտուղները կը տեսնէի,— պտուղի հայրենասրաղծութիւն: Այսուհանդերձ կարելի էր խօսք հասկցնել իմ խելօքիկ ստամոքսիս, որ դիտէր հրաժարիլ պտուղէն, բայց չէր կրնար հանդուրժել ջրոտ կերակուրի մը պակասին:

Ժամանակ մը, ընկերս բաւ թէ ինք լաւ խոհարարութիւն դիտէ, կրնայ կերակուր եփել՝ աւելի աժան քան փամ-փրիքը: Ու լմբ մը առինք, մէկ սան, երկու պատառաքաղ եւ saindoux-ով դեռնախնձոր եփեցինք,— այնքան համեղ էր, որ մինոյ դեռնախնձորի տեղ անցաւ: Գոհ էի: Խոհանոցին անունը դրինք Վառնա, (ընկերս, կէսվճեան, ծնած էր Վառնա): Միակ դիտողութիւնս այն էր որ կերակուրին ջուրը քիչ կը դնէր,— պէտք է որ ջուրը չատ ըլլայ, հացս բրդեմ, թաթխեմ եւ ուտեմ: Պատասխանեց թէ օրէնքով ջուրը քիչ պէտք է ըլլայ, լաւ խոհարար մը ջուրը քիչ կը թողու, կերակուրը պէտք է ծծէ ջուրը, եւ այլն: Ըսի թէ համը ջուրին մէջն է, յետոյ ջուրը ո՛րքան չատ ըլլայ, այնքան կը չահինք: Եւ երբ չատ երկնցուցի պատճառաբանութիւններս, խոհարարը ըսաւ թէ կերակուր եփելն ալ դիտութիւն է եւ դիւղացիները զաղափար չունին խոհարարութեան մասին: Ինք ինծի դիւղացի՞ ըսէ, ես ալ քաղքցի ըսի փրեն եւ այնքան հեգնեցի որ կռիւ եղաւ,— իրարու հետ քէն ըրինք եւ «Վառնա» խոհանոցը փակուեցաւ:

Շարաթ մը եաքը, ըսի թէ մէկ հաւկիթ եւ տասը ըոլիկ աղուոր ճաշ մը կ'ըլլայ թէ համեղ, թէ առատ, թէ խնայողական,— նոյն ճաշը կէսօրին եւ երեկոյին: «Վառնա»ն վերաբացուեցաւ: Ճաշը համեղ էր, խնայողական եւ այնքան առատ, որ եպիսկոպոսի փորի պէս կուշտ ու կլոր՝ երկնցանք անկողիններուն վրայ, կէսօրուան ճաշէն եաքը, պռուժոայի պէս վեր վար փարատելով ոտքերը: Բայց քիչ եաքը, երբ ընկերս հրամայեց, իրրեւ խոհարարապետ, լուաշ ամաններըը, բացարձակապէս մերժեցի,— այդ բանը չեմ ըներ, ատման չեմ լուար: Ա՛խ, այդ արհա՛ւոտը կսկծալի յիշատակներ կ'արթնցնէ հոգւոյս մէջ: Աքսորի տարիներուն, Սեւ Ծովի եղերքներէն փախչելով՝ քալելով դացի Ատափազար, բեռնակրութիւն ըրի, փայտ կտրեցի, փուռերուն մէջ պատկեցայ, պարտէզներուն մէջ դիշերեցի, եւ օր մըն ալ, անօթի, մտայ Թաթարի մը ճաշարանը,— ատման լուացի: Գարշելի հոտերէն, սխտորի եւ քացախի գոլորշացող հոտերէն այնքան աղդուեցայ, որ նուաղեցայ ինկայ,— երբ ուշքի եկայ, Թուրք մը կ'ըսէր. — «Նմոյշի՞ համար ողջ պահեր են հոս»: Զգեցի թաթարական ճաշարանը, դարձեալ դացի պարտէզները,— ձմեռ էր, գետինը սառած, սկսայ պրաս հանել հողէն, մաքրել քար դարձած դուղձերէն, լեցնել ֆիւֆէներու մէջ, չայկել եւ քաղաք տանիլ հինգ քիլոմեթր ճամբայ: Զէ՛, ատման չեմ լուար, ըսի՝ տառապանքի օրերուս յիշատակով սիրտս բաբախուն: Թէ կերակուր եփեմ, թէ ատման լուամ, իսկ դուն նստիս՝ դա՞զդ սորվիս,— հրամմե՛ր ես, իշխան, ըսաւ ընկերս արդարօրէն: Եւ առինք տրւինք, նորէն քէն ըրինք եւ Վառնայի խոհանոցը անդամ մը եւս փակուեցաւ:

Ամիս մը եաքը, պատկից սեմեակին մէջ բնակող ուսանող մըն ալ միացաւ, եւ ատելի խնայդական ճաշելու համար՝ այս անգամ Վառնան բացինք երեք ընկերներով: Խոհարարապետ՝ Վառ-

ԵՐԳԻՔԱՆԲ

Թահիկը եւ աստղերը

Աստեղագիտական տեսութիւն մը կամ Գամիլ Ֆլամարիոնի l'Univers անուն հսկայ հատորէն դուրս մնացած դիտական մէջբերում մը չէ ըսե՛լիքս, այլ, պարզ դուդպիպութիւն մը: Ոչ թէ ան հունին ներգաչնակութիւնը խանգարող, այլ, մեր պատերը ու մեքերը տակնուվրայ ընդ այլակերպութիւն մը, որ տեղի ունեցաւ սա երկիր ըսուած մոլորակին վրայ:

Աստղերը մօտեցան ...մահիկին:

Այս պատահարը՝ զլխովին անսպասելի, եթէ իրապէս վերը պատահէր, այս տղերը գրողը, դուն աղնիւ ընթերցող, եւ բոլոր աշխարհը հիւլէի պիտի վերածուէին, հիւլէ ոռմբին քթին խնդալով: Բարեբախտաբար եղածը միայն դրօչակներու վրայ երեւցող նշաններուն մէջեւ մերձեցում մըն է: Եօթնաստեղեան Ամերիկեանը և պաղած ,անկենդան ու դալկադէմ մահիկը, որոնք պիտի ծածանին իրարու առընթեր:

Դո՛ւն, անողոք քաղաքականութիւն, մինչեւ ե՞րբ պիտի խարազանես ՀԱ՛ՅԸ: Դուն, ով մարդկութիւն, մինչեւ ե՞րբ պիտի խնդաս ՀԱՅՈՒՆ քրքթին: Վերջապէս դո՛ւն, ով Աստուած, ե՞րբ պիտի դադրիս ու հրաժարիս քու անտարբերութենէդ ու գոնէ պիտի խնայես որդիդ պաշտող ազգին մնացորդներուն կեանքին:

Աչխարհի էն քաղաքակիրթ ազգին ղեկավար նախարարը կ'ուզէ ու կ'առաջարկէ տիղմին մէջ մխրճուած, ու մեղքի մէջ արիւնաթաթախ ժողովուրդի մը օդնութեան հասնիլ նիւթապէս , անոր Դամասկեան կարասը լեցնելով Տոլարով ու հէմը ընիվխին ձեռքը տալով այն նոր զէնքերը որոնցմով դերմանական օրինակելի բանակը քիքը կախեց : Ինչո՞ւ...:

Այս հարցումին պատասխանը մխիայն politique ըսուած եօթնագլուխեան դազանը կրնայ տալ, ուրիշներ՝ ոչ:

Ու կը զարմանամ: Եօթնաստեղեան դրօչակին տէրն ու տիրական նախարարը, որուն մտքին առջեւէն պէտք է անցած ըլլան հայկական ջարդերուն կարմիր ժապաւէնները, իրը քրիստոնեայ ու բողոքական, փոխանակ ատիթը վնտռելու բողոքելու համար այդ սոսկալի արարքներուն պատճառ եւ հեղինակ ազգութեան դէմ, կ'օժանդակէ անոր , թեւ կուտայ կը մեծարէ նիւթապէս թէ բարոյապէս, առանց նկատի առնելու ողջակէզ ազգի մը արցունքները, որոնք դեռ չեն ցամքած :

Պարզ Մէհմէտճիք դեսպանի մը դիակը՝ «Միսուրի»ի չքեղ զրահաւորով մը իր ծննդավայրը փոխադրելը չէր բաւեր կարծես, այս անգամ այ դրամական փոխառութիւն, բարոյական աջակցութիւն, զինուորական ձեռնտուութիւն: Համմէ՞:

Արդ, այս պարադային ի՞նչ կը խորհին մեր ինքնակոչ դեսպանները, որոնք պաշտօն եւ յոյս ունէին թուրքիկի պոչի պէս հետեւիլ չորս ջողերու ժողովներուն, Հայուն բաղձանքը լսելի ընել տալու համար :

Ռուսիա.— Ես իմ մարդկային պարտականութիւնս կատարեցի, հոդ, տեղ տուի եւ ստանձնեցի հոն հաւաքուած հայ թևկորներուն պաշտպանութիւնը, ալ ի՞նչ կը կամիք ինէ ...:

Անգլիա.— Այս պահուս նոյնիսկ բնութիւնը հակառակ է ինծի, փոթորիկները իրարու կը յաջորդեն, դաղթավայրերս իրենց դլուխը վերցուցած են, նոյնիսկ Մուշնները եւ Ավռամները պօմպա կը տեղան դլխուս, ի՞նչպէս կ'ուզէք որ ձայնս լսելի ընեմ տամ անոր՝ որուն օժանդակութեան պէտք ունենամ, թերեւս ...:

«ՎԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔ ՄԸՆ Է», ԿԸ ԳՐԷ ԹՈՒՐՔ ՊԱՇՏՕՆԵԱՑ ՄԸ

ԽՄԲ.— Պոլսոյ Թատրը թերթը կը պատմէ...

Մէկ ամիս առաջ կուսակալութեան պաշտօնաթերթին մէջ լոյս տեսաւ Մուխլու առորպրուքեամբ եւ «Բարի-Սիրական» խորագրով յօդուած մը: Յօդուածագիրը դարաւոր թուրք Վանը ցոյց կուտար իբրեւ Հայերուն մշակութային կեդրոնը եւ Բարի Սիրական անուն հայ ընկերակցութեան բարոյական ու ընկերային արժանիքներուն ներքողը հիւսելով կ'ըսէր թէ մենք ալ նման ընկերակցութեան մը կը կարօտինք եւ այս կերպով կը վիրաւորէր աղդային զգացումները: Այս յօդուածին հրատարակութիւնը Սպարթայի երիտասարդութեան ցասում պատճառեց եւ «Թատրը» Փետր. 14ի թիւին մէջ թարգման հանդիսացաւ այս ցասումին:

Վանէն հասած բազմաթիւ հեռագրեր նոդկանքով կը պախարակէին այս վարկաբեկիչ յօդուածը, զրի առնուած խմբագիր Ակեահ Եիւճէլի կողմէ, որ միանդամայն թղթատարակաին պաշտօնեայ է Սպարթայի մէջ:

Ընդհանուր դատախազը դատ բացաւ Ակեահ Եիւճէլի դէմ :

Ամբաստանագիրը բառ առ բառ կը վերլուծէր յօդուածը եւ դիտել կուտար թէ խեղաթիւրուած է Աղդային Պատմութիւնը եւ վիրաւորուած են աղդային զգացումները :

Ամբաստանեալը, լսաւ թէ այս ցասումը ծնունդ առած է ոչ թէ իր յօդուածէն, այլ «Թաս-վիր»ի լուրէն որ իր յօդուածին վերլուծումը կ'ընէր եւ թէ ընդհանուր դատախազութիւնը Վանէն հասած հեռագրերուն աղդեցութեան տակ դատ բացած էր իրեն դէմ :

Յաջորդաբար կարդացուեցան Վանի երիտասարդութեան, Վանի Հալէվիին եւ Հալք կուսակցութեան նախագահներուն կողմէ ընդհ. դատախազութեան, կուսակալութեան, Հայքի եւ Հալէվիին քաշուած հեռագրերը որոնք կը մերժէին

Ֆրանսա.— Համբերեցէք սա ներքին դժուարութիւններս հարթեմ, փաթթիներու դժուարութիւնները վերջ դտնեն, դրամը իր արժէքը դտնէ, այն ատեն ես ալ «Ազիաէ»ի երկրին պէս պիտի կրնամ ինքզինքս սիրցնել աչխարհի, այն ատեն թերեւս իսօքը նկատի առնուի մասամբ...:

Ամերիկա.— Հասկչէժամ, որպէսզի մենք այ մեր մայտամնոսը խառնենք եւրոպական ապուրին մէջ: Պէտք է դիտնաք որ, հեռուին սուրբը միշտ ղօրաւոր է: Ուժով ենք, հարուստ ենք, խելացի ենք, եւրոպական խառնարանէն հեռու ենք, եւ աւելին... պօմպաթօմիք ունինք: Թուրքին օդնելուս համար դիս մի մեղադրէք, ան ալ որսացի, պայուսակիս մէջն է, մինչեւ ի լրումն մեր վարած քաղաքականութեան ...:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ.— Ինծի չի դպող օձը հազար ապրի: Ես անբարբառ մի մանուկ, երկու ձեռքս պարզեցի , եւ իմ հուժկու թեւերուս, աղատութիւն խնդրեցի, դոր չտուին, ղլացաք, բայց ես ԱՌԻ...: Ձեր ուղածին չափ պարարտացուցէք հարեւանս, անոր տուէք եւ յատկացուցէք իրեն պէտք եղածէն ալ աւելին: Ի՞նչ փոյթ, մենք ամէն ինչ ունինք, մեր ուժը մխրճիւնն է, մեր հարստութիւնը, մեր բաղուկներն են, մեր դրամը աչխատութիւննե՛ է եւ մեր սպառազեն եւ անոր յոյսը՝ ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԻՐԸ :

Թուրքը մեզ ղինեց, Ամերիկա դայն կը դինէ: Never mind!: Թրումբոնի ճառը, դաս մըն է մեզի տեսնելու մեր ղլխուն... ճարը :

ԼԻԼԱ.

ՏԱՐԱԾՔԻ ՀԱՅԵՐԸ

Ա.

Ամէն անգամ որ Տարածքի հայերուն մասին խօսք մը կ'ըլլայ, ինծի համար ամենէն դժուարը անոնց ազգային ինքնութիւնը որոշելն է: Ինչպէս գիտէք, Տարածքը Ռուսիոյ Կովկասեան կողմերուն մէջ գտնուող նահանգ մըն է, որ կը բաղկանայ Կարսի, Ալեքսանդրապոլի եւ Էրիվանի նահանգներէն: Ասոնց մէջ կը գտնուին Ախալքալաքի, Ախալցխայի, Նոր Բայազէտի, Էրիվանի, Նախիջեւանի, Շարուրի, Սուրմալուի, Կարսի, Ալեքսանդրապոլի, Ղարաքիլիսայի, Ղազախի, Ղարաղանլուի, Ղարաքալիսայ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Այս խորագրին տակ ընթերցողը միշտ կը սպասէ զանազան տեղեկութիւններ նկարահանդէսի, երգահանդէսի կամ նուագահանդէսի մասին:

Ձեր միտքէն կ'անցնէ՞ր խօսիլ կօշիկի մասին.— Աբուհասաղէմի եւ ոչ թէ արհեստաւորի պատրաստած կօշիկին մասին: Ինչ ճաշակ, ինչ երեւակայութիւն, ի՜նչ ներքութիւն պէտք են, ստեղծելու համար այն կօշիկը որ պիտի յարմարի այն ինչ ոտքին:

Երեքշաբթի օր Ambassadeursի մէջ տեղի ունեցաւ «Mardis de l'Elégance»ի հանդիպումներու շարքին, «Entente Professionnelle de la Haute Botterie Création»ի ցուցահանդէսը: Տասնըվեց արուեստագէտ կօշկագործներ (կարճեմ bottierի ճշդրիտ թարգմանութիւնը չունինք) ներկայացուցին 16 մանրէֆներու միջոցաւ 64 զոյգ կօշիկներ, քաղաքի, զբօսական պտոյտի դիւերուան կամ ամառուան:

Առանց աղջային կողմնակցութեան, առաջին տեղը կը գրաւէր Պ. Ս. Տէր Պալեան, պարծանք չէ՞ Հայերուն համար որ այստեղ ալ, այդ սահմանափակ եւ մասնագիտական շրջանակին մէջ ունին իրենց ներկայացուցիչը, Պ. Տէր Պալեան ունի ստեղծագործութեան համար թէ ինքնատպութիւն եւ թէ երեւակայութիւն մը,—ի հարկին զգուշանալով արտակեդրոն մարզանքներէ — եւ թէ նուրբ խառնուրդ մը գոյներու: Միւս modèlեները մեծ մասով դասական են, իսկ մեր հայրենակիցը օտար ըլլալով, իրեն չէին տուած այն բացառիկ տեղը որուն արժանի էր: Բայց ոչինչ, մասնագէտները եւ ինքն ալ միասին շատ լաւ գիտեն իր իսկական արժէքը:

Աւելի modéliste քան bottier, Պ. Տէր Պալեան Ամերիկա եւս ուղարկած է իր ստեղծագործութիւնները, իսկ Ambassedeursի չքեղ մթնոլորտին մէջ ներկայացուց չորս զոյգ զանազան կօշիկներ, առաջինը՝ «Tout en flânant», կարելի է ըսել ամէնէն զեղեցիկը եւ ինքնատիպը, պէտք է տեսնել ոչ թէ իբրեւ կօշիկ մը, այլ իբրեւ արուեստի, վայելչութեան, փրանսական ճաշակի ամէնէն յատկանշական մէկ նմոյշը: Ունէր ուրիշ երեք շատ զեղեցիկ նմոյշներ,— «Palm - Beach», «Bagatelle» եւ «Bal des petits lits blancs»:

Պէտք է շնորհաւորել Պ. Տէր Պալեանը որ կրցած է փրանսական ճաշակին ամենաբարձր ներկայացուցիչներուն մօտ ապահովել պատուաւոր տեղ մը, եւ անդամ մը եւս ապացուցանել թէ արեւելեան ժողովուրդ մը, Հայն ալ կրնայ տալ զեղեցիկ նպաստ մը արեւմտեան ճաշակի եւ նոր ձզտումներուն:

Ա. Միսաճեան

ԼԻՈՆ - ՏԷՍԻՆ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Լիոն, 17 Մարտ.— Կիրակի Լիոն Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ը խրախճանքի մէջ էր, եւ իրաւունք ալ ունէր, քանի որ իր չորս խումբերէն 3ը վայլուն յաղթութիւններ տարին իր անփական դաշտին վրայ: Մասնաւորի Ա. խումբը որ կատարեց եղանակի ամէնէն դժուարին մրցումը յաղթութեամբ, այժմէն իսկ ապահովելով իր դասակարգի խումբերուն ախոյեանական տիտղոսը եւ բարձրանալով մէկ աստիճան եւս համնելու համար վերջին աստիճանին:

Խաղը սկսաւ ժամը 3.30ին: Մեր սիրտերը կը տրոփեն աւելի ուժգին քան թէ խաղացողներունը: Մերոնք կը խաղան հովին հետ այնպէս որ մեծ առաւելութիւն ունին, պէտք է որ առաջին կիսախաղին օգտուին, որպէսզի կարենան երկրորդ կիսախաղին իրենց բերդը պաշտպանել թէ հովէն եւ թէ հակառակորդ խաղացողներու դէմ: Այդ իսկ պատճառով սկսան իրենց սովորական յարձակողականին, բայց հովը չէր ձգեր որ իրենց ուղածին պէս դասաւորեն իրենց խաղը: Ամէն փոքր հարուած զնդակը օդը կը հանէ, պէտք է որքան կարելի է զետնէն խաղան, բայց անօգուտ: Այս անգամ ալ հարուածները կը հանդիպին մէկ այս մէկ այն ձողին: Մեր տղաքը առանց վհատելու փոքր փոսերով կը մօտենան հակառակորդի բերդին մէջ տեղէն ձախ, ձախէն ալ աջ, բայց հովը զօրաւոր է, ահա զնդակը դուրս պիտի ելլէ, բայց մեր փոքր աջ ծայրը ճարպիկ եւ արագ հարուածով մը կը տեղաւորէ զնդակը հակառակորդի բերդէն ներս: Տասը վայրկեան կայ, տղաքը, թէեւ ջղայնացած հովէն, կամաց կամաց կը մօտենան հակառակորդի բերդին եւ նոյն ձեւով կը նշանակեն երկրորդ կէտը: Ահա երկրորդ կիսախաղը: Այժմ մեր տղաքը կը խաղան հովին դէմ, տեղացիները իրենց կարդին կ'ուզեն օգտուիլ առիթէն եւ ապահովել յաղթութիւնը, բայց մեր բերդապահը առիւծ է կարծես իր վանդակին մէջ, ոչ մէկ զնդակ կը վրիպի իր ձեռքերէն, պաշտպանողական դիծն ալ վաղ բերու պէս միշտ զնդակին վրայ, չի ձգեր որ հակառակորդները իրենց ուղած ձեւով հարուածեն զնդակին, իսկ յառաջապահներու դիծը աղուէսանեղու նման փոքր հարուածներով հովին դէմ կը յառաջանան դէպի հակառակորդ բերդը ծափերու տեղատարափի մը տակ: Իսկապէս 2—300 հանդիսականները զարմացած են մեր տղոց ճարպիկ խաղարկութեան եւ տեղացիներու հետ եկողներն ալ կը գնահատեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի խաղարկութիւնը: Դժբախտաբար օրուան իրաւարարը մեր պաշտպանողական դծի խաղացողներէն մէկուն դէմ սխալ մը կը սուլէ, պէտք է որ 12 մէթրէն զնդակը մեր բերդէն ներս հարուածեն ինչ որ կը յաջողի: Այդ սխալը չի վհատեցներ Հ.Մ.Ը.Մ.ի խաղացողները որոնք կը դործեն աւելի արագ եւ աւելի ճարպիկ մինչեւ խաղի վերջը ապահովելով յաղթութիւնը 2—1:

Ջերմապէս գնահատելի են Հ. Մ. Ը. Մ.ի բոլոր խաղացողները, որոնք ունեցան եղանակի ամէնէն լաւ խաղարկութիւնը:

Խաղէն վերջ Լիոն Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբի վարչութիւնը, շնորհաւորելու համար հանուած յաջողութիւնը, տարբեց փոքր խնջոյք մը, ուր չանփանիայի դատաթները պարպելով տեղի ունեցան, բաժակաճառեր մատուցուցին իր սիրելի նախագահին Մ. Սողոմոնեանի կողմէ, որ յուզուած այդ ուրախ մթնոլորտէն ըսաւ.— Տղաք, այսօր տարիք ձեր ամէնէն փայլուն յաղթութիւնը, շարունակեցէք ըլլալ եղբայրներ իրարու հանդէպ եւ միշտ բարձր պահեցէք Հ. Մ. Ը. Մ.ի դրօշը: Ցետոյ խօսք առաւ Լիոն - Տէսին Հ. Ը. Մ. Ը.ի վարչական անդամներէն Գ. Դաւիթեան, որ պարզելով Հ. Մ. Ը. Մ.ի կատարած մեծ գործը հայ երիտասարդութեան համար, աւելցուց.— սիրելի կրտսեր եղբայրներ, ուրախ եմ ձեր յաջողութեանց համար, չարունակեցէք: Ահա ներգաղթը, մեր սիրելի հայրենիքը դուռները բացեր է մեզի: Մեր հայրենիքը մեկնելէ առաջ ցոյց տանք տեղացի մարզիկներուն թէ մենք ալ ազգ ենք, ունինք մարզուած եւ մաքուր երիտասարդութիւն, որպէսզի մեր հայրենիքի մարզիկներն ալ իմանան թէ մենք բարձր կը պահենք հայ մարզիկին դրօշը եւ հայ աղջին պատիւը:

Նոյն օրը առաւօտ նոյն դաշտին վրայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատանիները (junior) խումբը յաղթեց Croponին 2—0, իսկ կրտսէրներու (cadet) խումբը յաղթեց U. S. Charlyի 4—1:

Կիրակի, 23 Մարտ, Լիոն - Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը իր սեփական դաշտին վրայ կը մրցի St. Georgesի Ա. խումբին դէմ (ախոյեանական): Այս մրցումին հասոյթն ալ ամբողջութեամբ պիտի յատկացուի Նեղոզքի Փոնտին: Կը հրաւիրենք Լիոնի եւ Տէսինի հայ գաղութը որ քաջալերէ հայ մարզիկներու սոյն ձեռնարկը:

Մարզիկ

յօդուածին փաստարկութիւնները եւ ի վեր կը հանուէր որ Վան ի վազուց Թրքական ոստան մըն է:

Վանի Հալքի նախագահութենէն հասած հեռագրին մէջ կը հաղորդուէր որ յօդուածագիրը ամբաստանեալը Վանայ մէջ Թղթատարի պաշտօնեայ եղած չրջանին պետական դրամարկղէն յափշտակած 125 ոսկեդրամով հայ հրոսախումբերուն միացած է:

Երբ հեռագրին ընթերցումը աւարտեցաւ, ամբաստանեալը Ակեան Եփեմ դէմքը ծածկելով ունկնդիրներէն, արցունքները կը սրբէր եւ դժուարաւ ոտքի ելլելով պատասխանեց.

— Այո, այն առեն նման դէպք մը պատահեցաւ: Բայց միւնդղին մըն է դրամարկղը խորտակողը: Ես ալ իբրեւ զանցառու դատապարտուեցայ: Մուտ է այն պղտումը թէ հայ հրոսախումբերուն միացած եմ: Պաշտօնէս հեռանալուս պատճառն է նախարար Ոսկան Էֆէնտիի հետ ծագած տարակարծութիւն մը: Այս չրջանին քաղաքապահ ուժերուն ալ յարեցայ:

Ընդհ. դատախազը պահանջեց որ լսուին այն վկաները որոնց անունը կը յիշատակուի Վանէն հասած հեռագրին մէջ եւ յօդուածը քննելէ Ամբաստանեալը Համալսարանին դասախօսներէն բազկացեալ մարմնի մը կողմէ:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Փարիզի բժշկական համալսարանի externatի քննութեանց այս տարի ներկայացած էին 2500 թեկնածուներ: Այս հսկայ բազմութենէն յաջողած են 315 ուսանողներ, որոնց մէջ 17րդ հանդիսացած է Օր. Նորա Տամլամեան (Տոքթ. Տամլամեանին աղջիկը):

«ՑԱՒԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԵՐԲ ՇԷՆ ԷՐ ՄԵՐ ԲՈՑՆԸ

ՕՐՈՒԱՆ ՄԸ ԿԵԱՆՔԸ

Խաղերը միշտ կը փոխուէին: Թէ կ'ուտէինք, թէ կը խաղայինք, ուսերու մասնաւոր ժամանակ յատկացուելը մեծ կորուստ մըն էր մեզ համար: Երբ կը յոգնէինք խաղալէն եւ ուտելէն, կը յարձակէինք ջրշուններու, ձկնկուլներու պէս դեռին տելլանիներուն մէջ խնդուած կոյտ կոյտ արծաթ ձուկերու վրայ, որոնք կարծես մարդ տեսած չէին բնաւ, եւ չէին դիտեր թէ կրակի վրայ պիտի քանեն իրենց միամտութիւնը:

Ցանկարծ թաւուտներուն եռուէն Բարունականց Վարդանը մարտակոչ մը արձակելով մէջտեղ ելաւ իր հետեւորդներով, անոնք իրենց զլուխները դրած էին սաղաւարտներու նմանող դուդուլներ, հիւսուած եղեգնային մասնաւոր խոտերով, եւ կուրծքերուն կապած խոշոր կաղնեփալուտներով փամբչտակալներ: Անոնք ունէին հարուստ կապարճներ, նետեր: Կատարելապէս ծպտուած էին իրենց հադուստներու աստառով:

Կրակները մարեցան, ամէն ոք պահ մը քարացած մնաց, ուսելիքը նոյնիսկ կոկորդները մնացին: Բոլորս ալ մեր պէնքերուն վազեցինք, «Վարդանանց, Վարդանանց» պոռալով:

Այդ օրը ես Վասակ եղած էի, չատ հետեւորդներ ունենալու հաճոյակատար փառասիրութեամբ: Կռուի տաք րոպէներուն, մեր կողմէն Ղեւոնդը աւելի հրահարերու համար, այսահարի պէս կեցած տեղը ցատկելով կը կանչըռտէր. «Վարդան - Վարդան - Վարդան - Հոյրման»:

Մեզի համար Պարսիկները չկային այդ դոյամարտին մէջ. այլ Վասակ ու Վարդան: Դարերու ընթացքին պատմութեան այդ փառաւոր էջը պատառած, խանձուած, մարած մոլեփ մը պէս կերպարանափոխուած մեզ հասած էր միայն բնազդօրէն, Վասակի պարտութիւնը պայման ըլլալով:

Ամէն ինչ փթփթած թերերով չինուած էր մեր մէջ: Կռիւը սկսանք խորունկ եւ երկար փոսի մը երկու ասպրուստ ու լերկ կողերը զրաւելով: Փիղերը միայն կը պակսէին:

Խաղը վերջ չունէր այնքան խանդավառուած էինք, երբ ես ճակտէս ստացայ պարսաքար մը եւ սկսայ զալարուիլ աւազուտին մէջ: Ընկերներս նախ կարծեցին թէ պայմանադրական անկումն էր: Որովհետեւ մեր այս խաղին մէջ Վասակը միայն կը մեռնէր: «Իմացեալ» մահէն զաղափար չունէինք:

Բոլոր ընկերներս ճնճղուկներու պէս զլխուս հաւաքուած եղերա - զաւեշտական ձեւով սկսան մեներգել «Լռեց»: Ամպերը եկան ծածկեցին իրիկուն վերջաւորութիւն: Այդ միջոցին եթէ մեռնէի ու մէկուն հոգը չէր, միայն մերմանուկը, ատրակտոր քովս վազեց եւ դիտէր որ ես այլեւս Վասակը չեմ, ու տաք մոխիրին մէջէն քար մը վերցնելով սեղմեց ճակտիս բուսած դունտին վրայ որ հետզհետէ կը սեւնար:

Ջեմ դիտեր թէ՝ տեսողութիւնս սկսաւ մոայլիլ, ամբողջ դեմին վրայ սաւան մը ըռնած էին կարծես, ու հեռուէն երեւցան նիզակաւոր ձիաւորներ, բնազդաբար իյար դիտեցինք, ու վերադարձի ճամբուն բարակ ժապաւէնը սկսանք արագօրէն փաթթել մեր ոտքերուն: Լուռ ու մունջ հասանք Սէյմընները: Երբ դիւղը երեւցաւ, լուսինը ծագեցաւ մեր սրտերուն մէջ եւս, բայց մենք կարծես մեռելաթաղներու պէս իրարու սեղմուած էինք: Շատեր մերկացած էին իրենց պէնքերէն:

Մեզմէ ոմանք դեռ սիրտ ունէին երգելու, թէեւ մեր երգարաններուն ցանկը աւարտած էինք այդ օր, սակայն անցեալ Վարդավառին՝ քաղքէն եկած երկու բամպդի նման տղաք նոր երգեր էին բերեր մեզ ընծայ, Մուշեղ վարդապետին «Աստղով բռնուած դիւերին մէջ» եւ «... Լուսնակ չուտ փախիր ամպերուն ետին», որոնք չատ յարմար էին երդելու դէպի դիւղ բարձրանալու առեն, թոյլ ու մեղկ, յագեցած, յոգնած ու զղջահար, մոտհոգ: Լաւ որ իրար չէինք դիտեր, այլ զլխիկոր ու յանցաւոր կը յառաջանայինք:

Աներեւս մժեղներու պարս մը զլխուս վրայ եւ ականջներուս մէջ դեռ դեռի խուլ մրմունջը, կը քալէի ինքնամոռաց, կարաւանին ետեւը մնացող կռունկի մը նման: Ընկերներս զանազան ճամբաներէ դիւղ մտան, երբ առջեւս ելաւ փոքր եղբայրս Պօղոսը, մեր յաղթանդամ մերկ եւ անսանձ ճերմակ ձիուն վրայ հեծած, մէկ ակնարկով հասկացանք իրար: Ան այսօր մինակ մնացած էր եւ առտոր համար ալ մասնաւոր աւելութեամբ վերջացուց իր կափը ըսելով — օ՛ֆ, տուն եկուր որ տեսնես, ամբողջ օրը քեզ փնտռած ենք, ու նետի պէս դէպի տուն արշաւեց կարծր քարերէն կանանչ կայծեր ցրուելով իր ետին:

Ես մինակ մնացած աղէ արձան մըն էի, պատրաստ փլելու ոտքերուս վրայ առաջին հպումով իսկ: Սարսափը չերմի պէս քամի մը անդամ չրջան ըրաւ երակներուս մէջ:

Ճնճղուկի մը պէս մտայ մացառներու տակ ու պահուիլ փորձեցի: Ամէն չարժում, ամէն մէկ տուեր ձայնի փոխուեցաւ, ու կը լսէի անունս որ ամէն կողմէ կը կանչուէի: Սողալով, մերթ վազելով աւելի ապահով տեղ մը կը փնտռէի: Քանի ձայները զիս կը հալածէին, ես կը հեռանայի դիւղէն քաշուելուելով միանդամայն նոյն կանչերէն:

Պահ մը թուեցաւ, թէ մինակ չեմ, ինձի հետ հորիզոնական զլխիվար կը թռչէին ճուկերու լուսարձակ կմախքներ:

(6) ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

հրաւիրեց բոլոր հոսանքներու ներկայացուցիչնե – րը, եւ մասնաւորապէս Պ. Պ. Թորկոմ ու Տիւբլօն, որպէսզի միջին ճամբայ մը գտնեն: Թորկոմ աւելի հաշտարար կ'երեւայ, բայց կուսակցութիւնը տարբեր որոշում տուած է:

«Տէյլի Մէյլ» կը դրէ թէ կարգ մը քաղաքա – կան շրջանակներու մէջ կը խօսին «քաղաքացիա – կան պատերազմ»ի մասին, եթէ համայնավարները դառնան ընդդիմադիր կուսակցութիւն: Հիւանդա – գին ենթադրութիւններ են այս զրոյցները: Աւելի շատ հաւանական է որ ընդհատուր գործադուլներ սարքուին:

Ցրաճապի վերջնագիրը Մոսկուայի ժողովին մէջ

Պ. Պիտօ, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, տեսակ մը վերջնագիր ներկայացուց Զորսերու ժո – ղովին եշ. օրուան նիստին մէջ, հետեւեալ յայ – տարարութեամբ.

— « Հրահանգ ստացած եմ կառավարութենէս յայտարարել թէ պիտի չմասնակցինք Գերմանիոյ տնտեսական միութեան, ճարտարագործութեան մակարդակի եւ հատուցումներու մասին ծրա – գրուած համաձայնութեան, եթէ հանքածուխի արտածումները չկարգադրուին համաձայն մեր պահանջներուն»:

Այս յայտարարութիւնը ուղղակի պատասխան մըն էր Պ. Պէվինի, որ առջի օր վճռապէս մերժեց Ֆրանսայի ծրագիրը՝ ածուխի արտածման մասին: (Պ. Պիտօ կը պահանջէր գաշնագրին մէջ տեղա – դրել յօդուած մը որուն համաձայն Գերմանիա պարտաւոր պիտի ըլլայ արտածել իր հանքածու – խին մէկ մասը):

Մոսկուայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը կարծեն թէ Պիտօ ի վերջոյ պիտի բաւեխոխէ իր վճռական պահանջը: Անոնց կարծիքով, Ֆրան – սայի գլխաւոր պատուիրակին նպատակն է կարելի եղածին չափ շատ ածուխ ապահովել, որովհետեւ չի կրնար փարիզ վերադառնալ ձեռնունայն: Այս առթիւ խօսած ճառին մէջ, Պ. Պիտօ բացատրեց թէ հանքածուխը չոայլօրէն կը գործածուի Գեր – մանիոյ մէջ, թէ կարելի է ամէն տարի առ նուազն 17 միլիոն թոն խնայել եւ արտածել: Այս առթիւ նորէն պնդեց թէ միջդաշնակցային մասնաւոր վարչութիւն մը պէտք է հաստատել Ռուրի հա – մար, կարելի եղածին չափ շուտ, մինչեւ անգամ բրիտանական դրաման շրջանին: Ցոյս յայտնեց թէ Անգլիոյ ժխտական դիրքը վերջնական չէ: «Վերջին 15 ամիսներու ընթացքին որքան աւելցաւ ածուխի արտադրութիւնը, այնքան պակսեցան արտածումները: Այսօր իւրաքանչիւր Գերմանացի շատ աւելի ածուխ կը սպառէ քան Ֆրանսացին»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԵԼԱՆԻԿԻՆ կը հեռագրեն թէ համայնավար կուսակցութեան վարիչը, Ճօն Զերրոս, որ հողա – գործական նախարար էր 1944ին, սպանուեցաւ եշ. օր, երբ խմբագրատունէն ելլելով ճաշի կ'եր – թար: Ահաբեկիչը, որ մօտէն կը հետեւէր նախկին նախարարին, երեք գնդակ արձակեց դէմուն: Մա – հը վայրկենական եղաւ: Սպայ մը ձերբակալեց ա – հաբեկիչը որ յայտարարեց թէ կ'ուզէր վրէժ լու – ծել: Զերբակալութեան եթեք կասկածելիներ եւ 8— 10 համայնավարներ: Զոհը շատ ժողովրդական էր Աթէնքի մէջ, ուր կռուած էր գերմանական գրաւ – ման չրջանին, խորապէս տառապելով:

ՃԱՏՐԱԿԻ ՀԱՑ ԱԽՈՑԵԱՆԸ.— Մարտ 8ին Լե – նինկրատի Համախորհրդային ճատրակի մրցում – ներուն մէջ հայազգի ախոյեան Գասպարեանը դրա – ւած է տասներորդ տեղը քսան խաղացողներու մէջ, որոնք բոլորը ճատրակի մեծագոյն վարպետ – ներն են Ս. Մխիթեան: Գասպարեան միակն էր որ չունէր ռուսական կամ հրէական ծագում:

ՆԵՐՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ կախակայեց ոստիկա – նութեան վերատեսուչը, Պ. Լիւիզէ, միեւնոյն ա – տեն բացատրելով թէ այս պնօրինութիւնը երբեք չի դպչիր անոր պատասխանատուութեան: Պ. Լիւիզէ որ եւ է կապ ունեցած չէ Եովանովիչի գործին հետ: Պարզապէս իր բարոյական մաքրագործումի քա – ղաքականութիւնն է որ նախարարին հատանուե – ցուցած չէ արժանացած: Փախստական Եովանովիչ ձերբակալուած չէ տակաւին:

ՉԻՆԻի ԵՐԵՔ ՊԱՀԵՍՏՆԵՐ հոս երեւան հան – ուեցան, մէկը Ժընեւիւիէ, երկրորդը՝ Փիթօ, երրորդը՝ Անիէռ:

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ԱԻԼՏՈՒՔ ՄԸ կատարուեցաւ առջի օր սակարանի կողմերը եւ կարգ մը թաղե – րու մէջ: Բազմաթիւ կասկածելիներ հարցաքնն – նուեցան (ոսկիի եւ օտար դրամներու առեւտուր):

ՓԱՐԻԶԻ ՄՍԱՎԱՃԱՌՆԵՐԸ պարտաւոր են չաբաթը առ նուազն երեք օր բաց պահել խանութ – ները (հինգշաբթի, ուրբաթ եւ շաբաթ): Անոնց – առողները պիտի պատժուին:

15 ՄԱՀԱՊԱՐՏՆԵՐ զնդակահարուեցան Պա – տրն Պատրնի մէջ, իբրեւ պատերազմի ոճրագործ:

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ Հնդկաչինի պատուիրա – կութեան Բ. նախագահը, Տուօնկ Պաչ Մէ, որու մասին ծանր տմբաստանութիւններ կան: Կա'մ Փա – րիզի մէջ պիտի դատուի եւ կամ Սայկոն պիտի փոխադրուի:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

Փարիզի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին հերթական ընկերական հանդիպումը, 22 Մարտ, չաբաթ կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 3ին, Sociétés Savantesի սրահը: Պիտի դասախօսէ Պ. ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐ – ԴՈՒՆԻ: Նիւթ՝ կնոջ դերը հերոսներու ստեղծու – մին մէջ: Կը հրաւիրուին մասնաճիւղերու ընկե – րուհիները:

Ցերեկոյթ պարահանդէս

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի «Դուսան» երգ – չախումբի կողմէ, հովանաւորութեամբ Հայ Թագ – միկներու Միութեանց, կիրակի, 30 մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 16.30ին մինչեւ կէս գիշեր, Salle des Sportsի մեծ սրահը, 158 rue Jean Jaurès, Maison Alfort: Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգչա – խումբի անդամներու կողմէ եւ առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով: Եւրոպական պարեր, կր նուագէ GARO SARIANի նուագախումբը, մուտք 75 ֆրանք: Charenton Ecoleէն առնել 181 թիւ հանրա – կառքը եւ իջնել Terminus: Ցերեկոյթին ամբողջ հասոյթը պիտի յատկացուի երգչախումբին մօտ առնէն կազմակերպելիք առաջին համերգին:

ՍԻՕՒԼԻՕՋի վերաշ. Հայր. Միութեան թէյա – սեղանը 23 Մարտ կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Իսի լէ Մուլինոյի «Խրիմեան» դպրոցը: Ա – ռաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի «ՏՕՓԱՍ – ՆԸ», Սիօլիօզի կեանքէն առնուած ծիծաղաշարժ փիէսը: Գեղարուեստական բաժին, տոմսերը ապա – հովել Զատիկեան եւ Մելքոնեան սրճարանները եւ բոլոր անդամներուն մօտ:

ԲԱՅԱՌԻԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

«Սիփան – Կոմիտաս» երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Գ. Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ, այս երկու – շաբթի 24 Մարտ, ժամը 9ին, Arnouville-les-Gon – nesseի մէջ, Cinéma - Casino, Ave. de la Gare:

ՏԷՍԻՆ.— Տ. Տ. Հ. Միութեան մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ հայրենակից Պ. Ա – ռաքել Զաքրեանին եւ բոլոր պարագաներուն իր մօր՝ ՏԻԿԻՆ ԱՐՍԻՆԷ ՋԱՔՐԵԱՆի մահուան առ – թիւ:

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ
ՀԱՑ ՍԷՆՖՕՆԻԲ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ

Մարսէյլ, Théâtre d'Alger, կիրակի 13 Ապրիլ, ղե – կավարութեամբ ԱՐԱ. ՊԱՐԹԵԻԵԱՆի: Մանրամաս – նութիւնները յաջորդով):

Ռազմիկի գիշերը

Կազմակերպուած Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան կողմէ, Շաբաթ 29 Մարտ, ժամը 22էն մինչեւ առաւօտ:

Պատուոյ նախագահութեամբ Gen. Delattre de Tassigny, ներկայութեամբ Gén. Reversի:

Գեղարուեստական բաժին.— Tango-Morino եւ իր նուագախումբը, Jazz.— H. Cooper, Yochka Ne-meth եւ իր ցիկաննները:

Ալէմշահ եւ իր խումբը մասնակցութեամբ Օր. Ա. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆի, Alexandre Gourdji եւ իր պարի խումբը, անակնկալ մը, պիւֆէ, պառ, հայկական Cabaret, երեկոյեան զգեստը փափաքելի է:

Տոմսերը ապահովել.— Garabedian, 22 rue Bo – tzaris, Bot. 53-74, Nalbandian 15 Bld. Bonne Nouvelle, Gut. 93-70, Haroustian 7 rue Mulhouse, Gut. 91-94, Maladjian 32 rue de Cléry, Cen. 95-94 եւ Djermaghian 35 rue La Boëtie, Ely. 35-48:

Տարեկան պարահանդէս

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՇԱՒԻԼԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ

23 Մարտ, ժամը 3էն կէս գիշեր, քաղաքապե – տարանի սրահը, Rue Stalingrad:

Կը մասնակցի Բաֆֆի երգեցիկ խումբը, ղե – կավարութեամբ Պ. Ս. Յովհաննէսեանի: Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը կը ներկայացնէ Սուրէն Պարթեւ – եանի՝ ԱՆՄԱՀ ԲՈՑՔ, եւ զուարճ մը, 70ՆՈՑ ՓԵ – ՍԱՑՈՒՆ, բեմադրութեամբ Պ. Բ. Հապէչեանի: Մուտք 75 ֆրանք: Հասոյթին կէսը կը յատկացուի ներդաղթին:

ԿՈՉ ՀԱՑ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՄՆԵՐՈՒՆ

Գիւղատնտեսական վարժարան աւարտած խումբ մը հայրենակիցներ կ'առաջադրեն կազմել Հայ Գիւղատնտեսներու Ընկերակցութիւնը, ո – րուն նպատակը պիտի ըլլայ ծառայել հայրենիքի գիւղատնտեսութեան եւ ընկերակցական շրջանակ ստեղծել այդ ճիւղով հետաքրքրուող հայրենա – կիցներու միջեւ: Ուստի կը հրաւիրուին Գիւղա – տնտեսական վարժարան աւարտած կամ գիւղա – տնտեսական գործնական ծանօթութիւններ ունե – ցող մեր հայրենակիցները յարաբերութեան մէջ մտնել Ժպտունիի հետ 12 Pass. du Caire, Paris (2), Tél. Cen. 72-75, որպէսզի հրաւիրուին մօտերս դու – մարուելիք ընդհ. ժողովի մը, հիմը դնելու հա – մար Հայ Գիւղատնտեսական Միութեան եւ վաւե – րացնելու համար մշակուած ծրագիրը - կանոնա – դիրը:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Յառաջիկայ ապրիլ 8ին կը լրանայ ՑԱՌԱԶԻ երկրորդ տարին: Պիտի խնդրէինք մեր այն բաժա – նորդներէն որ չեն վճարած տակաւին 1946ի բաժ – նեգինը, փակել իրենց հաշիւները տարեվերջէն առաջ:— ՎԱՐԶԱԽԻԻՆ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ-ՊՕՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Պօմոնի «Զա – ւարեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժո – ղովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 8.30ին, սո – վորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— «Ակնունի» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 9ին, սո – վորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Կարտաճի Նիկոլ Դու – ման ենթակոմիտէն կազմակերպած է ընկերա – կան իրիկնոյթ մը, այս կիրակի ժամը 3.30ին, Հ. Ց. Դ. Պիվէռի տան մէջ: Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Նոր Սերունդը եւ Կապոյտ Խաչի Սանուհիները:

Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէին ընդհ. ժո – ղովը՝ այս չաբաթ երեկոյ, ժամը ճիշդ 9ին, իր ա – կումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մալաթիոյ Կրթասիրաց Ընկ. մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէս – օրէ վերջ, ժամը 3ին, Bar du Globeի ժողովասրա – հը, 7 Bld. d'Athenes: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

Հ. Ց. Դ. Պօմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Սար – գիս Պօղոսեանի եւ իր զաւակներուն, իր տիկնոջ, ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՆՈՒՇ ՊՕՂՈՍԵԱՆի դառնակսկիծ մահուան առթիւ:

Հ.Մ.Ը.Մ.ի պարահանդէսը Մարսէյլի մէջ

Մարտ 29, Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մին – չեւ լոյս, Salons de l'Hôtel de la Plageի (ex. Sabatier) սրահներուն մէջ:

Գեղարուեստական բաժին., անակնկալներ, ճոխ պիւֆէ: Ա.ճուրդ չկայ:

Նուագախումբ, Bertho եւ իր խումբը «Paris - Montmartre»էն: Կարգապահութիւնը ապահով – ուած է:

Laboratoire du Trocadéro
CRÈME DE BEAUTÉ
ROSE DE L'ILE DE FRANCE
Արժանացած ծանօթ մասնագէտներու գնահատանքին
Crèmeին գլխաւոր յատկութիւնն է սնուցանել մորթը եւ պահել անոր փափկութիւնն ու թարմու – թիւնը, արդիլելով եւ անհետացնելով կնճիռները: կը գործածուի նաեւ ձեռքի ճեղքուածքներու եւ արեւին դէմ պաշտպանելու:
Դիմել ուղղակի հաստատութեանս աճման ձրի խորհուրդ ստանալու համար
(երկուշաբթի եւ շաբաթ օրերը) եւ նամակով:
20 Rue Scheffer, Paris (16), métro Trocadéro,
Ave. Paul Doumer անկիւն, Հեռ. **Klé. 26-49**
ինչպէս նաեւ գլխաւոր դեղարանը,
Grande Pharmacie de France
13 Place du Havre, Paris (Gare St. Lazareի մօտ)

Աչքը լոյս մեր հայ լուսաւիկարիչներուն

ՀԱՑԱՍՏԱՆ ՄԵԿՆՈՂՆԵՐՈՒՆ 20 % ԶԵՂՉ

Կը ծախենք Ալամիւնիք գործիքներ, կ'առնենք եւ կը ծախենք նաեւ 13—18, 10—15, 9—12 Ռը – փորթաժի մեքենաներ: Ունինք նաեւ թիրէօզ, Գիւվէր, Ռէփլէֆս եւ Լայֆա գործիքներ:

Դիմեցէք ՄԵՐԿԵՐ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ,
2 rue Curie K. Bicetre (Seine), Porte d'Italieէն 7 վայրկեան:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փա – փագեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** *Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղոր – դակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Dimanche 23 MARS 1947 Կիրակի 23 ՄԱՐՏ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4992-Նոր շրջան թիւ 601 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՉՐՈՑՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Չերմապէս կը դնահատեմ ձեր կուսակցութեան ջանքերը, նոր սերունդին փրկութեան համար : Այստեղ եւ ամէն տեղ : Բայց, ապառաժի վրայ նետուած հունտեր չե՞ն ինչ որ կը ցանկք...

— Եթէ ձեզի պէս մտածէինք, ամէն չարժում ինքնին կը դադրէր : Կեանքն իսկ ամենօրեայ պայքար մը չէ՞ բարոյական խոչընդոտներու դէմ : Բար, խիճ, ապառաժ, փոս, թակարդ, ծով կամ ճախճախուտք.— ի՞նչն է որ կը պակսի մեր ճամբուն վրայ : Տակաւին չենք հաշուեր յուսախաբութիւնները, նեղութիւները, բարոյական տառապանքներն ու դաւերը : «Մարդ մարդու գայլ», ըսեր են վաղ - առուն մարդիկ : Եւ սակայն, մարդկութիւնը չի յուսահատիր : Անընդհատ կը բանի : Կը ծրագրէ, կը դործէ, կը փորձէ :

— Ըսել կ'ուզէի թէ արդիւնքը համապատասխան չէ ձեր թափած քրտինքին : Հազիւ 10% :

— Երբ ուզածդ չես կրնար ընել, կրցածդ կ'ընես : Զանցառելի քանակութիւն մը չէ հարիւրին տասն իսկ, նկատի առնելով պարագաները : Լպրծուն է գետինը : Հազարումէկ փորձութիւն՝ ճամբուդ վրայ : Միջավայրը կ'առնէ կը տանի, պզտիկութ՝ դպրոցը, չափահասութեան՝ փողոցը :

— Միակ արմատական դարմանը՝ հայրենիքն է : Հայրենադարձ :

— Հասարակ ճշմարտութիւն մը : Մինչեւ որ աղը հասնի, մատաղը կը հասնի : Այս տարի 7000 հոգի է ներդաղթի մեր բաժինը : Գալիք տարի այլ կրնայ չարունակուիլ, երրորդին, չորրորդին ալ : Մինչ այդ՝ հազարաւոր մանչեր եւ աղջիկներ պիտի մեծնան այնպէս ինչպէս մինչեւ հիմա : Բոլորովին պիտի մոռնան լեզուն, կամ պիտի հնարեն իրենց յատուկ բարբառ մը,— « Ես ժէօսի էկլիզ երթամ չեմ» : Լեզուն մոռնալով, միտքն ալ պիտի դառնայ բանուկ ածու մը, պատրաստ՝ ամէն տեսակ հունտի, բաց ի հայկականէն :

— Սա ցիրուցան ծաղկոցնե՞րն են որ պիտի խոփանեն այդ ահաւոր չարիքը : Եւ կամ պարբեր - բական դասընթացքներն ու դասախօսութի՞ւն - ները, քաղաքէ քաղաք :

— Այդպէս արհամարհանքով մի՛ խօսիք : Ի վերջոյ ի՞նչ է ձեր միտքը : Հայաջինջ սարսափներուն առեն, երբ Նիկոմիդիայէն, Պարտիզակէն, Ատափազարէն եւ Բիւթանիոյ միւս շրջաններէն հասած կարաւանները չարաթներով կը կենային ճամբան, Գոմֆիայի դաշտին մէջ կամ այլուր, երբ չուները դիակներ կամ երախաներ կը յափշտակէին վրաններէն, համեստ այլ սրտցաւ մարդիկ մանուկները հաւաքելով, Ա. Բ. Գ. կը սորվեցնէին : Այսօր ասելի՞ յուսահատական է մեր կացութիւնը... Պէտք է խառնուիլ հոսանքին, չափելու համար կարուած ճամբան :

— Կը խոստովանիմ որ մինչ հեռու մնացած եմ ազգային գործունէութենէ : Տղաքս ալ իրենք իրենց դլխուն ձդուած, բառ մը հայերէն չեն խօսիր : Սիրտս կ'արիւնի, բայց...

— Մի՛ կեղծէք : «Սիմ կ'ըսէք, Սիմաւոն չէք ըսեր» : Կա՛մ այն է որ չէք հաւատար որեւէ բանի, եւ կամ արդէն ընտրած էք ձեր ճամբան,— թող իրենց ուզածին պէս մեծնան, ի՞նչ ազդ, ի՞նչ հայրենիք ...

— Կը սխալիք : Հարցումներս անդամ չե՞ն ապացուցաներ թէ կը հետաքրքրուիմ ազդով ալ, հայրենիքով ալ :

— Վանականներ կան որ օրն ի բուն «Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս» կը հոլովեն, բայց իրենց մատր մոխիրը չեն թաթխեր, իրենք իրենց կամ ուրիշին օգտակար ըլլալու համար : Ինչո՞ւ կը վարանիք, երբ այնքան ճամբաներ կը փորձուին, ի խնդիր սերունդի փրկութեան : Սկսէք ձեր տունէն : Հետաքրքրուեցէք թէ ի՛նչ կ'ընէ ձեր հարեւանը : Ցանց մը դուռէ դուռ, պատուհանէ պատուհան : Եւ առտու մը դուք անդամ պիտի զարմանաք, տեսնելով արդիւնքը : Ձեր հոգին պիտի խայտայ, ամէնէն առաջ ողջունելով ձեր իսկ զաւակներուն փրկութիւնը :

— Այս ճակատին վրայ եւս ճամբաները բաժնուած են, դժբախտաբար :

— Ոչի՛նչ : Կ'ուսումնասիրէք եւ կ'ընտրէք լաւագոյնը, համաձայն ձեր ճաշակին եւ զարգացման : Ամէն Միութիւն իր գործերով, ամէն աչխատանք իր արդիւնքով կը դասուի : Մենք ուժ առ - րով Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին, երբեք առելութիւն չենք սերմաներ ուրիշներու հանդէպ : Ամէն մէկը իր դաշտին մէջ :

Շ.

Ֆր. կապոյտ Խաչը 100,000 ֆրանկ կը տրամադրէ Ներգաղթի հանգանակութեան

Ուրբաթ օր Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութեան ներկայացուցիչները կաթող. պատուիրակ Արտաւազդ արք.ի ներկայանալով 100.000 (հարիւր հազար) ֆրանքի չէք մը եւ նամակ մը յանձնեցին անոր, յանուն Ֆրանսայի իրենց ամբողջ կազմակերպութեան :

Կաթող. պատուիրակը իր ջերմ չնորհակալութիւնները յայտնելով Միութեան, այս գեղեցիկ մտածումին համար, յարատեւութիւն եւ յաջողութիւն մաղթեց անոր : Այս առթիւ յիշեց նոյն Միութեան քոյր՝ Սուրիոյ եւ Լիբանանի Օգնութեան Խաչին գործունէութեան բարիքները, որոնց մասին հետեւած եւ քաջալերած է :

Ահա Շրջ. Վարչութեան նամակը, ուղղուած կաթող. պատուիրակին, որ միեւնոյն առեն պատուակալ նախագահն է Ներգաղթի Հանգանակութեան Կեդր. Յանձնաժողովին :—

«Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի վերջին Պատգամ. ժողովը միաձայնութեամբ որոշեց յանուն Ֆրանսայի փր կազմակերպութեան 100.000 (հարիւր հազար) ֆրանք տրամադրել Ներգաղթի Ֆոնտին , ապահովելով այն ընդհանուր ճիդին որ կը փորձուի յօդուտ հայրենիք վերադարձող մեր հայրենակիցներուն :

Այդ դումարը Ձեր Սրբազնութեան տրամադրութեան տակ դնելով, կը խնդրենք որ թարգմանը ըլլաք նաեւ մեր պագատումներուն՝ որոնցմով մեր 25 մասնաճիւղերը իրենց 1500 անդամուհիներով կը խոստանան կատարել միշտ իրենց պարտականութիւնը հանդէպ հայրենիքին եւ ժողովուրդին» :

Խ. ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Խնջոյքի երգ

Սեղանն է առատ,— Դիմացն՝ Արարատ, — Հնչում են երգեր — Ուրախ ու զուարթ :

Լցնենք ընկերնե՛ր — Բաժակները լի, — Թող Հայոց գինին — Մեզ անուշ լինի :

Փառք տանք մայր - հողին,— Արեւի շողին, — Գինի պարգեւող — Հայոց խաղողին :

Լցնենք, ընկերնե՛ր,— Բաժակները լի,— Թող Հայոց գինին — Մեզ անուշ լինի :

Փառք տանք նոր կեանքին :— Հողի մշակին — Որ միշտ կանաչեն — Մեր դաշտն ու այգին :

Լցնենք ընկերնե՛ր .. Բաժակները լի — Թող Հայոց գինին .. Մեզ անուշ լինի :

Գովենք դարէ դար — Աշխատանքն արդար ,— Հայոց աշխարհի — Արեւը պայծառ :

Լցնե՛նք, ընկերնե՛ր,— Բաժակները լի,—Թող Հայոց գինին — Մեզ անուշ լինի :

ՍԱՐՄԷՆ

Վայրէջք

Անսպասով ահա իմ հոգու ձայնին,
Որ ամէն բայլիս՝ նոյնն էր շշնչում ,
Մենակութիւնս թողած լեռներին
Իմ լոյս գանձերով աշխարհն եմ իջնում
Ու թող վայրէջքս իմաստուն լինի՝
Ես կ'իջնեմ ինչպէս ձիւները լերան՝
Կը հալուեմ՝ կ'իջնեմ՝ լա՛ւ է՝ իմ ճամբին
Սպիտակ պահեմ ջաղացի ճամբան ,
Քան թէ ձիւն մնամ մենութեան ժայռին ,
Իսկ կեանքի հովտում ծարաւեն երան...
Ու կ'իջնեմ ահա գետի պէս գարնան՝
Հոգուս ծաղկունքը ափերիս տանում ,
Բացում ամէնքի սարն ի վեր ճամբան ,
Նրանց վերելքով ես թեթեւանում ՝
Աղբիւր եմ դառնում ծարաւ ճամբորդին,
Ես կոյր աչքին՝ լոյս, ես կաղին՝ յենակ
Կեանքս բովանդակ՝ ցրում ճամբէքին՝
Անցնում եմ ուրախ՝ որ իմ կրծքի տակ
Ինչ որ ունէի գեղեցիկ ու վեհ՝
Ամէ՛նքի ճամբին՝ շա՛ղ տուի սիրով,
Շա՛ղ տուի խի՛նդս ու՝ թեթեւացա՛ծ
Ու երջանկացա՛ծ ուրիշի խինդով՝
Իմ հոգուս ձայնը այսպէս շշնչաց՝
— Սիրտ իմ, դեռ գնա, ճիշդ է այս ճամբէդ
Ինչ որ բեզ պահես՝ հէնց այն է կորած
Ինչ տես աշխարհին՝ այն ֆոնն է յաւէտ ...

Ց. ՇԻՐԱԶ

Դահլիճին տագնապը

Հանրապետութեան նախագահը երկու օրէ ի վեր ամէն միջոց կը փորձէր, որպէսզի ռամտիէի դահլիճը չհրաժարի : Բոլորն ալ անխուսափելի կը համարէին հրաժարումը, մանաւանդ որ Պ. Ռամատիէ յայտարարած էր ընկերվարական ազդ. համագումարին մէջ թէ պիտի քաչուի, եթէ համայնավարները մերժեն վստահութեան քուէ տալ : Վերջին պահուն վարչապետը կը յայտարարէր.— «Բոլոր կամուրջները քանդուած չեն» :

Ամէնէն փափուկ պարագան այն է որ ոչ ընկերվարականները, ոչ ալ ժողովրդականները կ'ուզեն նոր կառավարութիւն մը կազմել առանց համայնավարներուն, իսկ այս վերջինները անհաչտ կը մնան կարգ մը կէտերու մէջ : Կը յուսացուի ելք մը գտնել Հնդկաչինի պատերազմը կարճ կապերու համար : Ընկերվարական համագումարն ալ համաձայն է որ բանակցութիւնները վերսկսին, առանձին առթիւ :

Կիրքերը այնքան լարուած են որ, ամէն անդամ նոր միջադէպ մը կը ծագի : Ուրբաթ օր, երբ կը քննուէր 1936—1945ի դէպքերու քննութեանմասր կազմուած յանձնաժողովին նախագահութեան խնդիրը, համայնավար անդամները ձգեցին դացին, որովհետեւ արդարադատութիւն չկար քննելու իրենց ընկերը, զօր. Ժուանվիլ :

Նոր հետապնդումներ

Ոստիկանական վերատեսուչ Լիւիզէի կախաղան առթիւ, թերթերը անոր կը վերագրեն ոչ թէ որ եւէ մեղակցութիւն, այլ պարզապէս թուլութիւն : Այսպէս, ոստիկանական տեսուչ Ֆուռնէ, որ ձերբակալուած է, ժամանակին լուր տուած էր Եովանովիչի թէ պիտի ձերբակալուի : Այդ օրէն ի վեր քրջահաւաք միլիառատրը ի դերու հանած է Ազդ. Ապահովութեան Ջանքերը եւ տակաւին պահուած կը մնայ : Կ'ըսեն թէ արտասահման փախած է, իսկ ոստիկանութիւնը կը հաւատայ թէ Փարիզ կամ չրջակաները կը գտնուի :

Փախստականին Փարիզի բնակարաններէն մէկին ալ խուզարկուեցաւ առջի օր : Կ'ըսուի թէ կարեւոր փաստաթուղթեր գտնուած են, ուր կ'երեւան չարք մը ականաւոր անուններ :

Ներքին նախարարը կախակալեց Ազդ. Ապահովութեան տեսուչներէն Փուռնէի, որ պաշտօն ստացած էր փնտռելու Եովանովիչը : Կախակալուած է նաեւ դատական ոստիկանութեան մէկ պաշտօնատարը, իսկ ձերբակալուած կը մնան վերկու տեսուչներ, Ֆուռնէ եւ Լիւսիէն Փիլիոնատ :

Շարունակելով իրենց հետապնդումները, Ազգ. պահովութեան տեսչութեան պաշտօնեաները խուզարկեցին ոստիկանական վերատեսչութեան այն յարկաբաժինը ուր կ'աչխատէր Ֆուռնէ, իր ձերբակալութենէն առաջ : Արդիւնքը դաղտնի կը պահուի : Հայր Մ. Ռիքէ, անդամ Ճիսուսեան Միութեան (Ժէզուիթ), բաց նամակ մը ուղղելով հանրապետութեան նախագահին, կը բողոքէ վանքերու մէջ կատարուած խուզարկութեանց դէմ : Այս առթիւ կը մեղադրէ ներքին նախարարը, անանց անունը յիշելու, դիտել տալով թէ վանականները իրրեւ դաւաճան ամբաստանելէ առաջ, հարկ է փաստեր ցուցնել : Եւ «զրպարտութիւն» կը կոչէ մամուլին մէջ հրատարակուած վերապրումները :

Նամակագիրը, որ պերճախօս քարոզիչ մըն է եւ գործնապէս մասնակցած Դիմադրական ճակատին, յիշելէ վերջը Գերմաններու կողմէ չարչարուած եւ սպաննուած քահանաները, եւ իր իսկ ձերբակալութիւնը 1944 Յունուարին, չորս տարուան դիմադրական պայքարէ վերջ, կը յայտարարէ :

— « Ես անոնցմէ չեմ որ սպասեցին մինչեւ 1941 յունիս 22, դէնք բարձրացնելու համար Գերմանիոյ դէմ կամ մխանալու դիմադրական չարժումին : Բայց ես իմ կարելիս պիտի փորձեմ Ֆրանսայի ժողովուրդին մատնանչելու համար անոնք որ վերջին երկու տարիներու ընթացքին ամէն բան ըրին տեղութեան, գեհենիկ վրէժխնդրութեան, մատնութեան եւ հաւատաքննութեան մթնոլորտ մը ստեղծելու համար, բոլորն ալ ժառանգուած նացիական դրաման օրերէն » :

Հայր Ռիքէ այս առթիւ կը թուէ իր ստացած չքանչանները եւ բարձր պնահատանքները դիմադրական ճակատէն, աքսորականներու եւ ռազմիկներու Միութիւններէն եւն. :

★ Paris - Presse կը դրէ թէ Եովանովիչ որոչած է անձնասպան ըլլալ, կարգ մը պայմաններով : Ոստիկանական տեսուչ Ֆուռնէ նորէն հարցաքննուեցաւ ուրբաթ օր, թէեւ կը մերժէ որեւէ պատասխանատուութիւն : Զրոյցի մը համաձայն Եովանովիչ Լիվրիուլ կը գտնուի :

Ուրբաթ առտու նոր խուզարկութիւններ կատարուեցան, բայց արդիւնքը դաղտնի կը պահուի :

★ Զօր. Ալամիչէլ, որուն ձերբակալութիւնը պիտի կարգաք մանր լուրերուն մէջ, 36 ժամ հարցաքննուելէ վերջ, ատրճանակ մը ուզեց, անձնասպան ըլլալու համար : 1939ին եղած է տնօրէնն օդանաւային վարժարանին :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԹՇԱԽԱՌՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ

Դ.

Կը բնակէինք Ֆիւժաս փողոցը :

Եւ առտու մը, առջի օրուընէ անօթի, ընկերոջս հետ ձեռք ձեռքի, սովորական ճամբով, «ո – տոմոպիլով», գացինք հիւանդանոց Սէն-Լուի : Պիւռնիէ չատ խիստ էր իր դասերուն մէջ, կը սկսէր ու կը վերջացնէր ժա՛մը ժամին :

Այն օրը, երբ զլուխս կը վժար եւ ճակատս կը ցաւէր անօթութենէն, աչքերս պղտորած, ականջներուս մէջ զոռոզոց,— բան մը չեմ հասկնար չուրջս խօսուածէն,— չոր բախտս՝ Պիւռնիէ մէջտեղ կանչեց ինծի, հիւանդի մը քով : Ցաղթահասակ մարդ մըն էր հիւանդը, մօրթ մերկ, կանգնած կը դիտէր չուրջը, կարծես հոգն իսկ չէր որ ժանդոտեր ու խոցոտեր էր Ադամին ցնցուղը : Պիւռնիէ, մասնագէտ վէներական հիւանդութեանց, հրաւիրեց զիս քննել եւ ախտաճանաչութիւնը կատարել :

Շարժելու տրամադրութիւն չունիմ, աշխարհի դէմ քէնոտած բան մը զարձեր եմ այդ պահուն, կզակս չի բացուիր, խօսելու վարժութիւնն իսկ կորսնցուցեր եմ :

— Վերցո՛ւր թանկագին ապրանքը, քննէ՛ ու ըսէ՛ :

Կ'ուզէի ըսել թէ հիւանդ եմ, զլուխս կը ցաւի, բայց ահա.

— J'ai faim, ըսի :

Տաք չուր թափեցաւ կարծես վրաս : Ե՞ս ըսի այդ չիմար խօսքը, բայց ինչո՞ւ ըսի : Ուրիշ բան կ'ուզէի ըսել ահաւոր, ըսել միայն թէ հիւանդ եմ, զլուխս կը ցաւի : Ծօսքի մեքենան չէպատակեցաւ ինծի, կամ պատշաճութեան, կամ արժանապատուութեան : Ցիմարացաւ լեզուս եւ դուրս տուաւ ապուշ խոստովանութիւն մը : Լուութիւն ահռելագոյժ մը : Եւ յանկարծ, սրահին պատի մեծ ժամացոյցը սկսաւ զարնել տա՛նկ, տա՛նկ, տա՛նկ, 12 :

— Moi aussi, ըսաւ Պիւռնիէ եւ զուարթ չարժումով մը ոտքի նետուեցաւ : Բոլորը խնդացին : Դասը վերջացած էր :

Ընդհանուր այդ ալմուկին եւ Պիւռնիէի զուարթ տրամադրութեան մէջ՝ ուշադրութիւն չդրաւից չիմար խօսքս :

Դուրս երանք հիւանդանոցէն :

Քալելով, պահ մը անխօս, ընկերոջս հետ մերճեցանք փողոցներուն մէջ, սովորական ճամբով :

— Ինչո՞ւ ըսիր «անօթի եմ», խելքդ կերա՞ր, հարցուց ընկերս քիչ ետքը :

Զպատասխանեցի : Աչքերս լեցուած էին : Հոլը զարկաւ եւ արցունքներս յորդեցան :

Քալեցինք, քալեցինք :

Օթէլ ոը Վիլէն անցին, երբ կը մօտենայինք փոմֆրիթի խանութին, ընկերս ըսաւ որ մինակս պահուկ երթամ, ինք քանի մը ֆրանք պիտի գտնէ փոխ եւ փոմ-ֆրիթ պիտի գնէ :

— Այսօր պէտք է ճաշել, ըսաւ :

— Ո՛չ, ըսի, անօթի չեմ :

Իրաւ որ անօթի չէի այլեւս : Ֆիզիքապէս հանդչած եւ խաղաղած, կուշտ մարդու զգացողութեամբ, որեւէ պահանջ չէի զգար այդ պահուն : Միայն միաքս էր որ կը դործէր, ինքզինքս նուաստացած կը տեսնէի, պղտիկցած, խեղճացած, ողորմելի, հոգիով վիրաւոր, բարոյական արժէքներս կորսնցուցած, հակազդեցութիւններուս զսպանակը կարած, անհատականութիւնս փըչըրուած :

Ես ինքզինքիս դէմ բարկացած :

Երբ Ֆրանսա մտայ եւ ուսանող արձանագրուեցայ, կառավարական պաշտօնեաները կը թելադրէին .

— Գրուեցէ՛ք աշխատաւոր : Անսպառ աշխատանք կայ, ի՛նչ զործ ուզէք կայ, զրամ կը ղիզէք, կը հարստանաք, խե՞նթ էք որ կը զրուիք ուսանող :

Արդարեւ, փեթակի մը կը նմանէր Ֆրանսան, այդ օրերուն : Զրամը կը հոսէր, վաճառի մեքենաները կը դառնային դիչեր ցերեկ : Թուրքիոյ մէջ, մեր մտաւորականները աշխատա՞նք կը մուրային, — չատեր պիտի կոտրէին իրենց դրիչը՝ եթէ կարնայինն զանել աշխատանք մը, որ ապրեցնէր զիրենք, ընտանիքով : Եւ անոնք, զառնութեամբ լեցուած, արտնջալով, անիծելով, հայհոյելով՝ վաճառ էին այն ապերախտ ասպարէզին, որ մտաւորական հայ մշակինն է :

Այստեղ, ընդհակառակն, կա՛յ աշխատանք՝ որ քեզի կը հայթայթէ զրամ ու վայելք,— կրնաս չահիլ՝ որքան ուզես, կրնաս վայելել՝ ինչքան ուզես եւ ինչ որ ուզես : Բայց դուն կը մերժե՞ս, չիմա՛ր, կը մերժես՝ մտաւորականի տիտղոսի մը համար, հայ միաքին ջահը վառ պահելու համար, հայ մշակոյթի դաշտին նոր ծաղիկ մը տալու համար, չանձն առնելով անհատականութեանդ խարտակումը, նուաստացո՛ւմդ օտարին առջեւ : Կր մերժե՞ս, չիմա՛ր, նախընտրելով մարտիրոսի մը տառապանքը, ֆիզիքական առողջութեանդ քայքայումը, երիտասարդ օրերուդ սպառումը, որպէսզի չփչրուի՛ ազդային քաղաքակրթութեան չղթան, հոդ չէ թէ փչրուի քու ողնայարդ :

Իրապաշտութիւնը գրականութեան մէջ

Դասական դպրոցի համամարդկային բայց դաղափարական տիպարներէն ու վիպապաշտութեան անհատական եւ առաւելապէս զգայնական ու երեւակայական հերոսներէն վերջ, զրականութիւնը ձգտեցաւ տալ իրական կեանքեր : Փողոցի սովորական մարդն իսկ զարձաւ հետաքրքրութեան արժանի եւ ենթարկուեցաւ մանրակրկիտ վերլուծումի մը : Մեքենաներու չնորհիւ արագօրէն ծաւալող ճարտարարուեստ մը, կրօնքին տկարացումը, հոդեզեղութեան եւ մարքսեան վարդապետութեան , ինչպէս եւ վիրաւորմունքի զարդացումը մղեցին զրականութիւնը փնտռել նիւթական ու իրապաշտ ուղղութեամբ կեանքի նոր ըմբռնում մը : Ընդունուեցաւ մարդուն հաւաքական էակ մը ըլլալը : Միս ու ոսկոր էր ան հոգի ըլլալէ առաջ : Ու ծայրայեղ մտայնութիւն մը վերածեց զայն առարկայի մը՝ ուրանալով անոր մէջ անհատական բոլոր ձգտումներն ու զգացումները : Ան պիտի ծառայէր հաւաքականութեան եւ անկէ պիտի առնէր իր ապրելու իրաւունքը : Ու ան պիտի աշխատէր այդ հաւաքականութեան մէջ՝ ստեղծելու համաբընդհանուրին անհրաժեշտ (հետեւաբար եւ իրեն) նիւթական պայմաններու բարելաւում մը՝ որմէ կախում ունէր երջանկութիւնը : Հոգեկան տուեալները չէին այլեւս որ պիտի մխիթարէին թշուառները, եւ աշխարհիկ դրախտը նախընտրելի պիտի ըլլար այն միւսէն որ երազային ու ցնորական էր, այն ձեւով ինչպէս որ կրօնքները կուտային : Այլ խօսքով՝ առաջնութիւնը կը տրուէր մարմնական պահանջներուն եւ զործնականին :

Նման իրապաշտութիւն մը սակայն, չուտով պիտի մատնէ ոչ միայն հակասութիւն մը, այլեւ վերացական խորք մը : Եւ պիտի զանք այն եզրակացութեան թէ իրապաշտութիւնը բան մըն է եւ անկարելի է անոր կատարեալ կիրարկումը : Որովհետեւ մարդ էակը անասուն մը չէ միայն, այլ եւ ունի մտաւորական մաս մը : Եւ մէկին կամ միւսին զանցառումը կը ստեղծէ անհաւասարակշռութիւն մը որ կը դառնայ դժբախտութեան եւ սխալ ապրումի մը պատճառը : Պատմութեան մէջ ամէնէն բախտաւոր շրջանները եղած են անոնք ուր նկատի առնուած է այդ աւասարակշռութիւնը : Անկէ դուրս կը սկսի կեղծիքը որմէ տուժեցին կրօնքները, քայքայուեցան նոյնիսկ : Այդ կեղծիքը կ'երեւայ մինչեւ կրօնաւորներուն մէջ իսկ՝ որոնք իրենց վերացումին մէջ՝ պէտքը կը զգան զոհացնել իրենց մարմինը եւ կը ծածկեն այդ զոհացումները՝ զերծ մնալու համար զայթակղութենէ եւ աննպաստ մեկնութիւններէ : Միւս եզրին վրայ, հոն ուր կ'ապրէ ոչխարի հոգին, մարդուն մտաւոր ու անհատական կեանքը, կը տիրէ զարձեալ կեղծիք մը, որովհետեւ մարմնական բոլոր յագեցումները կը ստեղծեն ընդհակառակն մարքի եզք մը փնտռելու պէտք մը : Մարդը կը ձանձրանայ ի վերջոյ տարիներով հանդիստ ու ճոխ կեանքէ մը, կամ տարիներով միօրինակ ու տաժանակիր բանուորութենէ մը՝ ու կ'ապաստանի զաղափարներու մէջ : Ասոնք կը ստեղծեն հակասական ու կեղծ դրութիւն մը, եթէ չեն մղեր մարդը դէպի անկում, ձանձրոյթ եւ դեղխութիւն : Անոնց բերած խանդավառութիւնն ու հաւատքն իսկ, ի վերջոյ, վերջն նայողին համար, կը թուին պատրանքներ : Հետեւեալ խօսքը մարդկային յուսահատութեան դլխաւոր խոստովանութիւնն է . «կարեւորը նպատակը չէ այլ նպատակի մը, որեւէ բանի մը հաւատալը ... յոյսն ու սէրը» :

Նիւթապաշտ վարդապետութիւնը կը դիմէ հոդեկան նոր խոյանքներու :

Մարդուն այդ դժբախտութիւնն ու ապրելու բարդութիւնը արդիւնքն են նիւթականեւ հոդեկան անկայուն աշխարհներուն : Ծնած օրէն յեղաշրջումի մէջ է իր մարմինը, ինչպէս եւ իր հոդին : Կը փոխուին մարմնին պահանջները, կը փոխուին նաեւ ճշմարտութեան ըմբռնումները, ինչպէս եւ կեանքի պայմանները : Իսկ ամէնէն կարեւոր կէտը այն է որ մարդը անկարող է ինքզինք ճանչնալու եւ առաւելապէս անկարող չուրջիններուն հոդիէն ներս թափանցելու : Դարերու փորձերը ցոյց կուտան թէ մարմիններու մերձեցումը անբաւարար է տեւական կապ մը ստեղծելու համար երկու էակներու միջեւ : Ու առաւել դժուար հոգիներու մերձեցումը այդ երկու մարմիններուն մէջէն : Եղածները ժամանակաւոր են : Ամէնէն մտերիմ ընկերութիւնն իսկ, ամէնէն սեղմ մտերմութիւնն անգամ այր եւ կնոջ միջեւ անկարող են փակելու կեղծիքին բոլոր դռները : Երկու հոգիները ունին իրենց առանձնացման ոլորտները ուր կը քաշուին առեն առեն : Որովհետեւ առանձին են անոնք իրենց էութեանը մէջ, կատարելապէս անջատ աշխարհէն, կեանքին պայմաններով միայն կապուած իրարու, փոխադարձ չահերով կամ նկատումներով միացած : Որովհետեւ զարձեալ, կարելի չէ կատարեալ անկեղծութիւն մը՝ որ չենք գիտեր ուր կը սկսի եւ ուր կը վերջանայ, երբ ի վիճակի չենք մենք իսկ զանազանելու զայն մեր մէջ մեր իրականութենէն : Բացառիկ պահերու անկեղծութիւնն իսկ կը հատուտէ կեղծիքի մը դոյութիւնը եւ բացառիկ այդ պահերէն առաջ կամ վերջ, երբ կը մնանք մենք մեզի հետ, կեղծիք մըն է որ կ'ապրինք կրկին : Ո՞վ պիտի ըսէ թէ մեր մտածումներն ու զգացումները անկեղծ են : Անոնք եկած ծաւալած, հասունցած են մեր մէջ, չնորհիւ դաստիարակութեան , այլինքն արտաքին աշխարհէն, որ տեսանք, վաւերական ճշմարտութիւն մը չէ մեզի համար, քանի որ սխալ կը ճանչնանք զայն :

Այսպէս է որ, երբ մահը կը մօտենայ մեզի մեր ծերութեան, կ'ըմբռնենք թէ ամբողջ կեանքը երազի մը պէս անցած, խաբկանք մըն է եւ մտածողները մեր մտիակութեամբ՝ սուզուելէ առաջ անյայտին մէջ ուր չենք գիտեր ինչ վերապրուած է մեզի, կատարեալ անէացո՞ւմ մը թէ տարբեր , աւելի կատարեալ գոյութիւն մը : Անձկոտ է մարդուն խորքը : Միսը կորսուելիք բան մըն է : Տկար : Հոգին անմբռնելի՝ առանց միսին ու ոսկորին , անկատար :

Ի՞նչպէս կարելի է իրապաշտ ըլլալ մարդկային ճակատագրի այս պայմաններուն մէջ եւ ունենալ յաւակնութիւնը բրականութիւնը տեսնելու : Ճշմարտութիւնը կը խուսափի միշտ մենէ : Փակ ենք մարմնով ու հոդիով արտաքին աշխարհին առջեւ : Եւ սակայն, մեր մարմինն ու դիտակցութիւնը կ'ածին այդ աշխարհն ընորհիւ : Անհատնութիւն մըն ենք մենք մեր մէջ : Եւ սակայն աննշան կէտ մըն ենք արտաքին ու մանաւանդ տիեզերական անհունութեան մէջ : Շատեր զերծ են անշուշտ այս բարդութիւններէն եւ կեանքը կ'առնեն եզածին պէս ու կը վայելեն, բայց անոնց զիտակցութիւնն ու կուրութիւնը չեն ջնջեր այդ բարդութիւնը՝ որուն տեղեակ են ոմանք : Եւ այս վերջիններն են ի վերջոյ որ կը ներկայացնեն քաղաքակրթութիւնը եւ կը բացատրեն հայելիներուն խաղը, հոդիէ հոդի եղող արձագանգը, իրարու արձագանգը :

Բարդութիւն մը : Կը զատնենք աշխարհը անկէ առաջուան մեր միջոցներով : Եւ կրնանք սխալ առաջնումներ ունենալ միայն, համաձայն մեր զարկայնումին եւ դիտակցութեան որոնք չատ աւելի անվստահելի պէտք է ըլլան քանի որ տիրացած ենք անոնց անցեալին մէջ երբ նուազ կատարեալ էինք : Կասկածելի է մեր մտաւոր ամբողջ կառուցուածքը : Ու կուգայ օր մը երբ մեր բնազդները կ'ապաղաքեն մեր դերութեան դէմ որուն կ'ենթարկէ մեզ մեր անձը, դերին՝ իր կարգին արտաքին աշխարհին : Եւ մեր չեշտուած անհատապաշտութեան մէջ իսկ՝ կը զգանք թէ տէրը չենք մեր էութեան : Բայց կը զգանք նոյն ատեն թէ մենք անձնականութիւն մըն ենք ըլլալով այլակերպումը դուրսի աշխարհին, տարբեր մեր չուրջիններէն՝ մեր մէջ կատարուած յեղաշրջումովը : Նման ենք բոլորս ալ իրարու չատ մը կիրքերով ու առաքինութիւններով , բայց այս բոլորը՝ վարիասիոնով՝ մը որ կը չեշտէ մեր անհատականութիւնը : Ճշմարտութիւններ տարբեր արտայոտումներ կ'ունենան ամէն մէկ էակի մէջ, ամէն տարիքի համաձայն, համապատասխան առողջ կամ տկար մեր մարմնին ու հոդիին :

Սխալ պիտի ըլլար հետեւաբար զարձեալ փնտռել հիմնական կէտեր կիրարկելու համար իրապաշտութիւն մը : Միչտ պիտի մեկնինք զգայարանքներէն եւ գիտակցութենէն՝ ընելու համար մեր դատումները ուրիշներուն վրայ եւ ոչինչ հիմնական ու կայուն է մեր մէջ՝ կարենալ ըսելու համար թէ մեր տեսածն ու զգացածը, մեր վերլուծած մարդը, մեր վէպին հերոսը իրականութիւնն է, մանաւանդ որ անպայման բան մը կը խտանինք մենէ անոր պատկերին : Եւ առօրեայ, մակերեսային իրականութիւնը չէ որ պիտի տայ մեզի էակներուն ու իրերուն իրականութիւնը, երբ չենք դաներ զայն խորտակէն իսկ երթալով :

Անշուշտ պէտք է զոհանալ եզածով եւ ընդունիլ կեղծիքը, որուն համար, Փասքալ կ'ըսէ թէ նոյնքան բնական է մեզի որքան ճշմարտութիւնը : Եւ նոյնիսկ կը նախընտրենք զայն իրականութենէն, որ իրական չէ : Զենք սիրեր լսել ճշմարտութիւնը որ վիրաւորիչ է մեզի համար եւ չենք ուզեր ըսել զայն մեր չուրջիններուն՝ պահելու համար մեր յարաբերութիւնները : Արուեստն իսկ կեղծուած ճշմարտութիւն մըն է կամ ճշմարտանման կեղծիք մը :

Բայց այս բոլորին մէջ իսկ կը տեսնենք թէ սխալ ըմբռնում մըն է իրապաշտութիւնը :

Ն · ՍԱՐՅԱՖԵԱՆ

Բայց զո՞յշ, կը քամէ քեզ Փարիզը, այս դիւային, այս ջատուկ կլիմը :

Մե՞ծ է զոհողութիւնը՝ զոր յանձն առեր ես, ուժերդ վեր, կարողութենդէ վեր : Մեծ մտաւորական ըլլալու համար անհրաժեշտ է հարստութիւն : Աղքատիկ միջոցներով, անօթի մնալու նմանի հերոսութիւններով կարելի չէ հասնիլ իսէալին : Շարունակէ, եւ կը տեսնես : Եթէ անկողին չինկար, հայելի մը առ եւ տե՛ս,— աչքերդ մըթնած, մազերդ թափած : Այն ատեն, սարսափով , պիտի հարցնես .

— Փարի՛զ, ի՞նչ րրիր զիս :

Շ · ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՁԻՆԱՍՏԱՆԻ ազգայնական բանակը դրաւեց համայնավարներուն մայրաքաղաքը, ԵՀՆան : Հեռագիրը կ'ըսէ թէ 10.000 համայնավարներ սպանուեցան, 2000 հոգի դերի բռնուեցան :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

ՋԻՆԱՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ — Դ.

Ընթրիքէն վերջ, մեր յոգնած մարմինները տաքուկ անկողին կը փնտռէին :

Նորէն պահակներու կարգադրութիւն եւ ապա քուն մը քարայրներու մէջ, յատկապէս յատակին փռուած ցորենի ծղօտներու վրայ, մեր պայուսակները բարձի եւ վերարկուները վերմակի տեղ դործածելով :

Պահակներ նշանակուեցան միայն մէկ կէտի համար : Զորաբեբանը զոնուող կորացած ժայռի մը տակէն, պէտք է հետազօտուէր Նոր Գիւղի ճամբան : Ուրիշ կողմէ վտանգ չէր սպասուեր :

Պարտաւոր էինք ահաղանդի սուլոցը լսելուն պէս հագուիլ եւ վերցնել զէնքերը, կազմ ու պատրաստ սպասել հրահանգի :

Միայն երեք վայրկեան էր պայմանաժամը :

Մեր տաննեակին մէջ կը դոնուէր Ա. Տայեան, մեր Թաղի մեծահարուստին տղան, փափկասուն օրիորդի մը ձեւերով, շատ հանդստաւէտ կեանքի վարժուած ու թուլակազմ պատանին, զոր «Աղջիկ Արամ» կ'անուանէինք երբեմն :

Գիշերուան կէսէն վերջ, պահակ էին Աղջիկ Արամն ու Գաբօ Հացագործեանը (Փետրուարեան ապստամբութեան հերոսներէն եւ զոհերէն) :

Անոնք նկատած էին, որ ձիւնին վրայ մէկը կը յառաջանայ դէպի ընկուզենին, մերթ կեղծանիի ձեւ առնելով, մերթ մարդու մման կանգնելով : «Ո՞վ ես, հարցուցած էին. մարդ կամ ծուռածը կեցեր, լսեր ու նորէն յառաջանալ սկսած էր :

— Արամ, վազէ քարայրը եւ լուր տուր, ես կը հսկեմ ու եթէ պէտք ըլլայ, կը կոուիմ, պատուիրած էր Գաբօն :

Արամը սարսափով դիտած էր անծանօթը եւ իրեն թուած էր թէ՝ մէկ չէ ան, այլ՝ բազմաթիւ հետեւորդներ ալ ունի եւ այդ կէրպ ալ խմբագրած էր իր լուրը :

Ահաղանդի սուլիչին ձայնէն վեր թռանք, պատրաստուեցանք եւ մտանք մօտակայ ժայռերը :

— « Մենք կը կռուինք ու դուք զոյչ կերպով, մէկիկ - մէկիկ կը բարձրանաք Վերին Վարդը, պատուիրեց Վազգէն եւ Ղասապի հետ յառաջացան : Երբ մօտեցած էին Գաբօին, տեսած էին որ անծանօթը կը ծռէ ծառէն վար կախուած ճիւղերը, ընկոյզ կը փրցնէ, կը կտրէ եւ կ'ուտէ :

Վազգէնն ու Ղասապը լուծած էին զաղանիքը :

Մինչ մենք սրատոտուի կը սպասէինք հրահանգի, լուեցաւ երկու հրացաններու միաժամանակ որոտումը, արձագանգելով լեռ ու ձորը :

Կռիւն սկսաւ, կը մտածէինք բոլորս :

Շուտով հասաւ Գաբօն եւ պատուիրեց որ Վազգէնի քովը երթանք :

Աճապարանքով կը չտապէինք, զանազան են - թաղրութիւնները ընելով :

Հասանք դէպքին վայրը : Խաղաղ էր, Վազգէն լուռ կը ծխէր ու մեղ կը դիտէր, ապա դառնալով Արամին ըսաւ,— Մէկը սպաննեցինք, միւսները ո՞ւր թռան ...

Արամը կմկմաց ու լռեց :

Ղասապը չկար, հետեւած էր որսին :

— « Լաւ է որ միշտ այսպէս անվախ ըլլաք » չարունակեց Վազգէնը, հիմա պիտի տեսնէք թէ ո՞վ էր եկողը, որ պատժուեցաւ» :

Եւ Ղասապը վերադարձաւ մեղի նուէր բերելով արջի գլուխ մը :

Բոլորս կը խնդայինք : Ղասապը արջերու մասին բացատրութիւններ կուտար :

Բայց Արամը տխուր էր ու գլխիկոր :

Եւ այդ Արամն ալ ժամանակի ընթացքին յեղափոխական — Դաշնակցական կեանքի մէջ դարձաւ տոկուն, անվախ ու քաջ հայդուկ մը, եւ զոհ մը Վանի փառապանծ հերոսամարտին :

Քարայրին քով, հատ փայտերը կը ճարճատէին, քունը փախեր էր մեր աչքերէն, անվերջ կը խնդայինք արջի-գլուխը դիտելով, մինչեւ որ լուսցաւ :

×

Առաւը խիստ ախորժելի էր այդ օրը : Լեռ ու ձորը կարծես կը խնդային մեզի :

Զէնքերը բռնած հրամանի կը սպասէինք, երբ հրահանգ տրուեցաւ Վերի Վարագը բարձրանալ :

Վերելքը թէեւ բաւական դժուար, բայց մեղի համար խիստ հաճելի եղաւ :

Վերի Վարագ կը կոչուի Վարագն ու Ս. Գրիգորի վանքը իրարմէ բաժնող վերնլքը, ուր կը մնային հինաւուրց եկեղեցիի մը պատերը միայն :

Երկշարքի կեցած երկու լեռներու միացման կէտին վրայ շինուած է եղեր վանքը : Հակառակ իր բարձրադիր կեցուածքին, ցուրտ չէր : Փլիլած եկեղեցիին շրջապատը բաւական ընդարձակ հարթութիւն մըն է :

Այնտեղ, մինչեւ կէսօրը մենք զէնքով, շարքային մարզանքներ կատարելէ վերջ, պատրաստուեցանք նշանառութեան :

Հինգ հարիւր քայլի վրայ ննկուեցան արջի գլուխը, որուն ճակտին փակցուած էր կլոր թուղթ մը : Նշանակէտին ետեւը փոս մը, ուր պիտի կենար ստուգիչ անձը — Ղասապը :

Մեղի տրուած էր երեքական հատ ծխասուր հրացանի (բերդանի եւ այնալոզի) փամփուշտներ :

Հինգ հարիւր քայլի նշանառութեան փորձը մեծ մասամբ յաջող էր, մէկմէկ փամփուշտով :

Նշանակէտը տեղափոխուեցաւ 800 քայլի վրայ, ապա 1500 քայլի : Արդիւնքը ընդհանրապէս գոհացուցիչ էր, մենք ուրախ եւ հպարտ :

Ժամը 3ին, Ս. Գրիգորի կողմէ եկաւ Իշխանի խումբը, քսանէ աւելի սպառազէն հայդուկներով, Դատուանցի հսկայ Սօզոն, Շերին, Գրիգոր Պուլկարացին, ռումբ չինող Ռուբէնը, Սիւրմէնի Դաւոն, Մելքիսէթ Էշնաթեան (մեռած Հայաստանի մէջ), Միհրդատ Միրզախանեան, Քոթոթ Պօղոս եւ ուրիշներ :

Բոլորն ալ մօսինով եւ տասնոցներով զինուած : Ողջագուրուեցանք «երկնային մարդոց» հետ եւ չարունակեցինք դործը :

Ամմահն Իշխան ուշի ուշով կը զննէր մեղ եւ մեր աշխատանքները : Ի վերջոյ գոհ մնալով արդիւնքէն երեքական հատ մօսինի փամփուշտ նուիրեց մեզի :

Այս արդէն մեծագոյն չնորհն էր որ չափահաս ընկերներու նախանձը կը շարժէր :

Մեղի տուին մօսիններ եւ այս անգամ Իշխանն էր զեկավարը : Անձամբ նօթագրեց արդիւնքը եւ մեզմէ քանիները վարձատրուեցան Հ. Ց. Դ. զինանշան կրող արծաթեայ չքանշաններով եւ Բրիխատափորի նկարներով :

Երջանկութիւն բառը հազար անգամ բազմապատկուելէ վերջ ալ չէր հասասարեր մեր իրական երանութեան :

Նշանառութիւնէնետք, Իշխանը դասախօսեց մեղի զինուորական տարրական դիտելիքներու մասին : Ապա չարուեցանք ընթրիքի սեղանին չուրջ : Երգ, արտասանութիւն, ճառ :

Այդ օրը, բոլորս ալ համոզուեցանք որ Իշխան բազմակողմանի ընդունակութիւններով օժտուած, տաղանդաւոր ու հազուագիւտ յեղափոխական մըն է : Ան յաւ տերդիչ էր, լաւ հռետոր, բանաստեղծ, հրապարակագիր, զինուորական, քաջ կռուող եւ ահաբեկիչ : Ճետագային պարզուեցաւ որ ան նշանաւոր դաշնակահար եւ ձիավարժ մըն ալ է :

Բախտ ունեցանք օր մըն ալ «լերան մարդոց» աննման Հայերու, դիւցազուն հայդուկներու հետ ապրելու, անոնցմէ ներշնչուելու եւ անոնցմով հիանալու :

Երրորդ օրը երեկոյեան զէնքերը հոն ձգեցինք ու նոր սերնդականներս միայն վերադարձանք քաղաք :

Լեռ բարձրացանք պատանի, ու վերադարձանք նշանառու, անվախ, տոկուն եւ երիտասարդ դարձած յեղափոխականներ :

(Վերջ) Վ. ՀԱՄԱԶԱՍՊ

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

Զարդագիր

Հարսնիք կայ Թուրքերուն տունը :

Նոր կնքահայր մըն ալ դտած են հիմա : Հինը, Յովհաննէս, կնքահայրը, այլ անուամբ ձօնպուլ յոգնած է, իր տեղը կ'առնէր Սամուէլ Հօբարը :

Ամերիկան, հարիւր յիսուն միլիոն տալէր պահշիշ պիտի զրկէ Անգարա, իբրեւ վարձք վերջին պատերազմի միջոցին, Թուրքերու մատուցած ծառայութիւններուն :

Մենք խառնուելու իրաւունք չունինք թէեւ, բայց եւ այնպէս, լուութեամբ անցնիլն ալ մեր դիտաղէտի պատուոյն կը դպի կարծէք : Թող Ամերիկայի Հայերը հետաքրքրուին այդ խնդրով, քանի որ ամերիկեան բանակի մէջ՝ իբրեւ կեանքը կշռուի մէջ դրին, ի հաշիւ արդարութեան եւ դիմոկրասիի յաղթանակին : Դրամն ալ մեր դրպանէն չէ որ կ'ելլէ... Մարդիկ ազատ են, իրենց դրամը ուզած ձեւով գործածելու : Պատը փակցնելու, կտրած ապակիները կպցնելու եւ նոյնիսկ բանի Թուրքին դրպանը թափելու, որ երթայ էֆ ընէ եւ Ալլահին փառք տայ :

«Ինչու Թուրքին կուտա՞ն» : Է՛հ, ան դրամ քաշելու, ուտելու ձեւը դիտէ : Հինգ հարիւր տարիէ, բիւզանդացիներէն սկսած, պատրաստ դրամ ուտելու մասնագիտութիւն ձեռք բերած է : Շափգալը կեսավաւրները հերթի կը սպասեն իրենց ժամուցը մատուցանելու համար ամենակուլթուրքին :

Ատեն մը, կարմիր Սուլթանին քաղաքները խնկարկեցին՝ յանուն միապետութեան, հիմա՝ «հանրապետական» Թուրքիան կը հովանաւորեն, մի - միայն Դեմոկրասիի սկզբունքները յարդելու համար ...

Գէ՞չ կ'ընեն : Երբեք : Աւետարանը կ'ըսէ, «սիրէ քու թշնամիներդ» : Թշնամիներդ սիրելը աւետարանական պատգամ է, առաքինութիւն է, ուրիշներուն թշնամին սիրելը վերադոյն առաքինութիւն պէտք է նկատել :

Հարիւր յիսուն միլիոն տոլար : Եթէ Թուրքիան քսան միլիոն բնակիչ ունի, ամէն մէկ Թուրքին տասը տոլարի կլորիկ դումար մը կ'իյնայ : Այ աշխատելու ինչ պէտք ունին :

Եւ երբ, մէկ միլիոն Հայ ջարդուած է, Թուրքիոյ մէջ, մէկ Հայու համար տասնըհինդ տոլար ջարդարին վճարած կ'ըլլան՝ Ամերիկայի քրիստոնեաները : Ամէն մէկ նահատակուած Հայ, տասներհինդ տալէր եկամուտ բերած կ'ըլլայ Թուրք «Հանրապետութեան» զանձին :

Այս կէտը մեր ամէնուն հպարտութիւնը չոչեւ է ... Մասնաւորապէս, բարի միսիոնարները որոնք քրիստոնեայ Հայերը վերստին քրիստոնեայնելու համար այնքան քրտինք թափեցին ժամանակ, Տէփոյենց Մարտիկն էր, դոյնդոյն յապաւոր մը ձեռքը, այնքան արագօրէն դիս չալակը նետեց որ չկրցայ ճզալ նոյնիսկ, եւ պարզապէս աւերակի մը վերջին քարին պէս փլայ իր լայն կռնակին վրայ պարուրած եւ վերստին յանձնուած դիւղի ժանդոտ չղթաներուն : Եւ օրը կը վերջանար ... :

(7րդ եւ վերջ) ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

«ԾԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԵՐԲ ՇԷՆ ԷՐ ՄԵՐ ԲՈՑՆԸ

ՕՐՈՒԱՆ ՄԸ ԿԵԱՆՔԸ

Թումբերու վրայ երկու ոտքի վրայ կանդնած փորսողներ կը նշմարէի որոնք վայրահասաի պէս աա հա՛, աա հա՛ ընելով ծակէ ծակ պահուրտուք կը խաղային հոտած չռանները :

Աներեւոյթ թռչուն մը իր կարգին ա՛յ ա՛յ ա՛յ կռնչալով անկողին կը փոխէր : Լուսինն ալ շատոնց երես պահած էր ինձմէ եւ ամպերու ետեւ տարիներու փնտռտուքը կը չարունակէր :

Գիտէի որ այս ժամուն Տէրսիմցիներն ու քարանցաւներու չատ մը դաղտնները դողդողեան կուդային դէպի մեր դիւղը, քոսնիքոս, դաւադիր աներես Գիւղուներու պէս ու միշտ ալ կը յաղողէին պատառ մը փրցնել դուրսը մնացածէն : Ես անոնց ճամբաներուն վրայ կը դտնուէի եւ ի դուր ապահով տեղ մը կ'որոնէի, երբ լոյս մը ծագեցաւ մտքիս մէջ : Սկսայ վազել դէպի կալերը :

Հիմա մեր դիւղը կալհոս մեքենայ մը ունէր որ դիշեր ցերեկ կը դործէր, ուղղուեցայ անոր թաքա թաք թաքը, աշխատանքի ձայնին ամէնէն վստահելին բոլոր ձայներուն : Շատ գոհ էի ըրած դիւտէս եւ անդնդարելի կերպով հանձնելով մտայ յուրանաձեւ չարուած սրահներուն մէջ ապահով ու տաքուկ, քիչ առենէն թաղուելով մրեղին տակ :

Երկու աչքերէն ծաղկակուռ Շուչանին Գրիդոր աղբարն էր մեքենան դարձնողը, կեսարի մը արձանին պէս գլուխը միշտ դէպի երկինք ամկած : Զնչքարի նմանակ երեսին մշտաժպիտ յոյս մը, մօտէն կախուած միացող լապտերին ցոլքերուն մէջ կը խլրտար : Սոդկանց Սաթենիկին սիրահարուելէն ի վեր անոր բոլոր չարժումները տարօրինակ աշխուժութիւն մը հագած էին, երբ կը քալէր՝ փոթորկոտ նժոյդի մը հանդոյն չատ բարձրէն նայելով ոտքերուն տակ դողացող սալերը, թաքա թաք թաք ադմկելով իր վարած մեքենային պէս : Զեռքէն թռչուն չէր ազատեր, նոյնիսկ սկսած էր դեղաքանդակ մարդիկներ չինել ընկոյզի ափիւռ փայտով քաղուր աղջիկներու մատները անցընելու համար :

Դիւրին չէր Սաթենիկի սիրտը դրաւել, եւ անոր սէրն էր որ կը լուսաւորէր իր վարագուրուած աչքերը : Եւ ահա ան հոս մինչեւ լոյս մեքենայ կը դարձնէր եւ իր թեւերը յոդնիլ չդիտէին երբեք : Թաղատոգէն խաւարին մէջ երկար ատեն գինքը կը դիտէի, երբ նշմարեցի կալատէրը... որ իր սեփականն ցորնկէն մաս մը դաղտնի մօտակայ պարտէզը կը փոխադրէր, տասանորդի ծանր տուրքէն մասամբ վերծ մնալու համար, այսպէս դիւղացին տռիալուած էր «դողնալ» իր արդար քրտինքէն, եթէ կ'ուզէր ապրիլ, բանտերուն մէջ փտտելու դիմով :

Այսպէս ես սրտիս մորմոքը մոռնալու համար կ'աշխատէի ուրիշ բաներ մտածելանձիտելիքաքլորի մը նման որ չի մոռնար կուկուլիկուն, մինչեւ որ անուշ քունը, մրեղոտ բժժոցի մը մէջ դիս պարտկեց մեքենայի թաքա թաք թիքը կամովին ականջս անբաժան, որովհետեւ որոշած էինկալերէն այ փախիլ, երբ դադրէր անոր աղմուկը այդ օրուան կեանքը երկարելու յոյսով :

Կռանի ու մուրճի տեղդապործ ճնշումին են - թակայ կը դդայի : Գլխուս մէջ հրաչէկ երկաթ մը ձեւեր կը փոխէր, պատրաստ վարպետ ձեռքերու համար անկէ կոփելու ցանկալի առարկան :

Մրտիս մէջ դիւղ մը դիւղով տոդանգ լսրին, հակակրօնքի նետեր արձակելով, դեամ հոսանքէն քշուող հրդեհուած հոդիս ցանկարծ աղմուկները դադրեցան, եւ դարձեալ լսուեցան դիս փնտռտողներու ծանօթ ձայները : Լոյսի մը ճաճանչներէն աչքերս բացի ակամայ, Տէփոյենց Մարտիկն էր, դոյնդոյն յապաւոր մը ձեռքը, այնքան արագօրէն դիս չալակը նետեց որ չկրցայ ճզալ նոյնիսկ, եւ պարզապէս աւերակի մը վերջին քարին պէս փլայ իր լայն կռնակին վրայ պարուրած եւ վերստին յանձնուած դիւղի ժանդոտ չղթաներուն : Եւ օրը կը վերջանար ... :

նակին, ուրախ պիտի ըլլան տիրոջ անդաստանին արդիւնքը տեսնելով... Զկնային լռութիւնով մը իրենց հաւանութիւնն ալ պիտի յայտնեն Մր. Թրուման:

Մեր քաղաքը երկաթուղի եւ դրամատուն կար, որոնց տնօրէնները եւ գլխաւոր պաշտօնեաները Հայեր, Յոյներ կամ Եւրոպացիներ էին, իսկ պահակի պաշտօնը տրուած էր Թուրք զապտիայի, Քոստու Սիւլէյման չավուշ եւ Վէյլի աղայի: Երկաթուղիի հսկիչը, ձեռքը ճպոտ մը, խաղաղ այցելուները վախցնելով, երկաթուղիէն հեռու պահելու պաշտօն ունէր եւ վիզը ծուռ բարեւի կը կենար հաստատութեան հայ, յոյն, կամ եւրոպացի պաշտօնեաներուն առջեւը:

Ներկայիս, Թուրքը կրկին նոյն պաշտօնը կը վարէ իր «անկախ» եւ ինքնիշխան» երկրին մէջ: Բարեւի կը կենայ մենծերուն եւ ղօրաւորներուն առջեւ ի հաչիւ պահիշի, իսկ իր քրիստոնեայ անպաշտպան հպատակները, ճպոտովը ահուդողի կը մատնէ, մինչեւ իսկ քիթը խօթելով անոնց ժամերուն կանթեղներուն մէջ:

Նախանձի՞նք անոնց այս զապտիյայի պատոնին...

Կ. ՊԵՏՈՒՐ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ կառավարութեան ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ բանակը յարձակողականի ձեռնարկած է մարտ 20ին, Քասթորիայի շրջանին մէջ, ուր ապստամբները կը գործեն հրամանատարութեամբ «զօր. Մարկոսի»: Այս այն շրջանն է ուր զօրք էին Միացեալ Ազգերու քննիչ յանձնախումբին անդամները, տեսակցելու համար զօր. Մարկոսի հետ: Երկու օր սպասելէ վերջ, միայն սլաւ պատուիրակները մնացին: — Աթէնքի դրամատան տնօրէնը յայտարարեց թէ մեծապէս պակասած է ոսկիի եւ օտար դրամներու պահեստը: Շրջաբերութեան հանուած թղթադրամներու գումարն է 600.000 միլիոն տրախմի:

ՍԵԼԱՆԻԿԻ համաձայնութեամբ առաջնորդին՝ Եանի Զերդոսի սպանութեան առթիւ, թերթերը կը գրեն թէ սպանեալը, 40 տարեկան մէկն էր ԷԱՄի զինադադարի բանակին 250 հրամանատարներէն ո՛ր բանք վերադարձան Թեսալիոյ լեռներէն, երբ 1945 յունուարին վերջացաւ քաղաքացիական պատերազմը: Նախապէս ուսուցիչ էր: Անցեալ տարի ալ մահափորձ մը կատարուեցաւ, երբ ճառ կը խօսէր Կորնթոսի մէջ: Այն ատեն գտուեցաւ թէ արբշռեցուցիչ նիւթեր են գաւաթիները:

ԳԵՐԱԴՈՑՆ ԱՏԵԱՆԸ վերջացնելով երկու նոր ամբաստանեալներու դատավարութիւնը, Վէյլի զաղթային նախարարը՝ Պոէվիէն դատապարտեց տասը տարի թիապարտութեան, ցկեանս աղջային իրաւազրկութեան եւ դոյքերու զրաւման, իսկ Մատակասքարի կառավարիչը՝ Անէն ցկեանս աղգային իրաւազրկութեան:

ԶԵՐՒԱԿՈՒԼՈՒԵՑԱՒ օդանաւային զօրավար մը, Ալամիչէլ, նախկին պատասխանատու վարիչ Դիմադրական Ճակատի «Ալիանս» գէնի որ Գերմանիոյ կողմն անցնելով անոնց յանձնած էր ռազմական զաղանիքներ: Հիւսիսային շրջանին մէջ գործած ատեն, ձերբակալուած էր իր սիրուհիին հետ: Թերթերը կը զրեն թէ կէսթափօն այս կինը կը տանջէր իր աչքին առջեւ, եւ զօրավարը չդիմանալով անձնատուր եղաւ: Իր արձակումէն վերջ մօտ 50 հայրենասէրներ ձերբակալուեցան: Գերմանները պահանջեցին որ իրենց համար աշխատի: Զօրավարը այն ատեն Անգլիա, յետոյ Ամերիկէ անցաւ, եւ ի վերջոյ մատնուեցաւ հայրենասէրի մը կողմէ:

ԱՆԳԼԻՈՑ պատերազմական նախարարը յայտարարեց երեսփոխանական ժողովին առջեւ թէ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան առաջին շրջանին որոշուն մեծ պետութիւնները չեն կրնար հրաժարիլ իրենց անջատ դիրքէ ուժերէն: Ըսաւ նաեւ թէ Մեծն Բրիտանիա այլեւս պիտի չյայտնէ իր դիրքեալ ուժերուն քանակը, «որովհետեւ, ցորչափ միջազգային համաձայնութիւն գոյացած չէ զինաթափութեան տեղեկութիւններ հաղորդելու համար, սխալ է վերազատնալ մեր նախապատերազմեան սովորութեան»:

400 ՆՈՐ ԹԵՐԹԵՐ պիտի հրատարակէ Անգլոյ աշխատաւորական կուսակցութիւնը, մասնաւորապէս գաւառական քաղաքներու մէջ ուր պահպանողականներուն ձեռքն է մամուլը:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ ներքին նախարարը, Թէնօարի Եորկէսքու (համայնավար), յսելով ազգ. դիւզացիական կուսակցութեան դանդատները, յայտարարեց թէ Պուքրէշի մէջ ձերբակալուած ընդդիմադիրներուն թիւն է 300: Այս առթիւ պնդեց թէ կալանաւորները զրած են դիւզացիներուն որ ընդդիմանան ցորենի հաւաքման, նորսերմնցուցչանեն եւ թէ հակախորհրդային քարոզութիւններ կատարած են: Տասը կալանաւորներ արձակուեցան:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ հաշտութեան դաշնագրին պատրաստութեան առթիւ, Մոսկուայէն կը հաղորդեն թէ խորհրդաժողովին մէջ պիտի լսուին այն փոքր պետութիւնները որ մասնակցած են պատերազմին:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ մասին երկրորդ ծանուցագիր մը ուղղած էր Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը, բողոքելով խորհրդային հրամանատարութեան ոտնձգութեանց դէմ: Այս վերջինը դարձեալ մերժեց բողոքագիրը:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ցառաջիկայ ապրիլ 8ին կը լրանայ ՑԱՌԱՋի երկրորդ տարին: Պիտի խնդրէինք մեր այն բաժանորդներէն որ չեն վճարած տակաւին 1946ի բաժնեդինը, փակել իրենց հաշիւները տարեվերջէն առաջ:— ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

Ցերեկոյթ պատրանաձեւ

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի «Գուսան» երգչախումբի կողմէ, հովանաւորութեամբ Հայ Ռազմիկներու Միութեանց, կիրակի, 30 մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 16.30ին մինչեւ կէս գիշեր, Salle des Sports մեծ սրահը, 158 rue Jean Jaurès, Maison Alfort: Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգչախումբի անդամներու կողմէ եւ առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով: Եւրոպական պարեր, կր նուագէ GARO SARIANի նուագախումբը, մուտք 75 ֆրանք: Charentonի Ecoleէն առնել 181 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Terminus: Ցերեկոյթին ամբողջ հասոյթը պիտի յատկացուի երգչախումբին մօտ առենէն կազմակերպուելիք առաջին համերգին:

«ՑԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Բիւժէ Սիւր Արժանէն Պ. Արմենակ Դաւիթեան վեցամսեայ «Ցառաջ» կը նուիրէ իր քաղաքին - բուն, Պ. Պետրոս Դրօշակիրեանի եւ եղիչէ Մաշօեանի, Ամերիկա:

ՊԻՑԱՆԲՈՒՐ.— Ամիրխանեան, Թօլեան, Հերպոյեան, Փափազեան, Հօրթեան եւ Մելքոնեան ընտանիքները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ թէ նամակով ցաւակցութիւն յայտնեցին, իրենց եղբօր եւ ազգականին՝ ԽԱՉԻԿ ԱՄԻՐԽԱՆԵԱՆի անդառնալի կորուստին առթիւ:

ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ Արմենակ (Զալիբեկի), կը փնտռէ իր մօրեղբայրը՝ Սուքիասեան Զիվան Գեվոյի, ծնած 1918ին: Իմացնել Abrahamian A., 39 rue Kléber, Le-Teil, (Ardèche):

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Ճարութիւն (Արթին) Տիքրանեան: 1914 Յուլիսին Պոլսէն մեկնած է Ռուսիա, 1921ին ի վեր լուր չկայ իրմէ: Վերջերս իմացուած է որ Մարսէյլ է: Հայրը՝ Տիգրան, մայրը Անպէր: Եղբայրը՝ Ալիքսան եւ քոյրը Մաւիէն, այժմ Նիւ Եորք: Տարիքը 54: Պոլսէն փախած է Անէսթի Փէթրիսիս կեղծանունով: Գրել «Ցառաջ»ի, կամ իր եղբօրը՝ Alex Dikranian, 2512, 43rd Street Long Island City, 3, New York, U. S. A.: Լուր տուողին նիւթական վարձատրութիւն:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Հայաստանէն, վանի Աւանց գիւղացի Հայաստան Աշաւուբեան, հօր անունը Ղեւոնդ, մօր անուն Լուսիկ, քրոջ անուն Ադրինէ, բանակի մէջ զինուոր եղած է պատերազմէն առաջ: Փնտռողն է հայրը Ղեւոնդ Երեւան, հօրեղբայրը Աւետիս Փանոսեան Ֆրանսա, սարտան: Կը փնտռուի նոյնպէս Լեւոն Մաթէոսեան, հօր անուն Գադիկ, մօր անուն Սաթենիկ, կնոջ անուն Լուսիկ, աղջկան անուն Դոնաբայ, տղայի նաեւ փոկու եղբայրներ Լենինական: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Աւետիս Փանոսեանի, Կարման, Rue Franklin, No. 5, Gardanne, (B. du R.):

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑՔ

Դպրոցասէրի պարանցիկ ցերեկոյթին, նախագահութեամբ Պ. Պետրոս Պալըզճեանի, ապրիլ 13ին կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3—12, Hôtel Georges V ի չքեղ սրահներուն մէջ, Ave. Georges V: Գեղարուեստական բաժին.— Orchestre Fernand Bouillon:

Տոմսերը ապահովելու համար դիմել յանձնախումբի դանձապահ Պ.Ա. Ադէմեանի, 12 rueCadet:

ՀԱՑ - ԲՈՑԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԸ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

ՀԱՑ - ԲՈՑԺ որոշած է բարձրացնել բաժնեդինը: Անոնք որ մինչեւ Ապրիլ 1 կը վճարեն, բաժնեդինը կ'ընդունուի հին հաշիւով: Ապրիլ 1էն սկսեալ՝ Ֆրանսայի համար բաժնեդինն է 300 Ֆր., Ամերիկայի եւ Անգլիոյ համար՝ 400 Ֆրանք, մնացեալ երկիրներու համար 350 Ֆրանք:

ՀԱՑ - ԲՈՑԺ կը ղրկուի միայն կանխիկ վճարողներուն: Զրի կը ղրկուի ազգ. հաստատութիւններու եւ դպրոցներու:

ՀԱՑ - ԲՈՑԺի ամբողջական հաւաքածոն (վեց տարի) սպառած է: Սպառած են նաեւ 1946 տարուան թիւերը: Անոնք որ մեղի կը վերադարձնեն մանաւորաբար 66, 68, 69, 70 եւ 71 թիւերը, վարչարէն կը ստանան նոր թիւեր 1947 տարեշրջանէն: (Կ'ընդունինք նաեւ թիւ 60, 62, 64):

ՀԱՑ - ԲՈՑԺ իր բարեկամներէն կը խնդրէ անյապաղ հայթայթել յիշեալ թիւերը, ղրկել իրենց բաժանորդագրութիւնը նորոդող անձերուն անուններն եւ հասցէները՝ տպագրութեան համար:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի ընդհ. անդամական ժողովը՝ Մարտ 28ին, Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Սէն Մարթէնի սրահը: Շատ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— «Զամալեան» խումբի ժողովը՝ այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը հրաւիրուին Պուլվար Օտտոյի Հ. Ը. Դ. «Վռամեան» ենթահամիւթէի, Նոր Սերունդի ընկեր - ընկերուհիները եւ Կապոյտ Աչուհիները:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. Սէն Ժէրմէի «Հայասատան» ենթահամիւթէի ընկերները իրենց խոնարհ ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկեր Ս. Պողոսեանի եւ պարագաներուն իր տիկնոջ՝ ողբացեալ ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՆՈՑՇԻ մահուան առթիւ: Նոյնպէս ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկեր Ղազար Տէրտէրեանի (եւ պարագաներուն) իր տիկնոջ կսկծալի մահուան առթիւ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ընկեր Գ. Խոզեանի նշանախօսութեան առթիւ ան, 200 ֆրանք կը նուիրէ Հ. Ը. Դ. Ֆոնտին:

Ծախու է

Bottier - կօշկակարի խանութ մը finissageի մեքենայով մը: Խանութը ունի իրեն հետ բնակարան մը, վերեք դլխաւոր սենեակներով, խոհանոց եւ մուտք: Դիմել «Ցառաջ»ի, Ն. սկզբնատառով:

Ամենակարեւոր հասցէ մը

ԼՈՒՏԵՐ ՖԻՆԷՐՃԵԱՆի

Աչխատանոցը բացուած է եւ կը ստանձնէ չէնքի նորոգութեան եւ դետեղումներու ամէն կարգի աչխատանք վարպետներու ձեռքով: Նորոգութիւն աղօրքներու, արդուկներու եւ կաղի վառարաններու: Բաղնեսենեակի եւ խոհանոցի նորոգութիւն եւ սպակիներու դետեղում: Դիմել՝ Entreprise Générale Etablissement LODER, 25 Route de Villejuif, L'Hay-les-Roses, հեռաձայն Ita. 38-36: Autobus 186:

Ծախու նոր տուն եւ նուկայի գործարան

Սեվրանի մէջ ծախու է երկյարկանի տուն մը 4օթը սենեակներով: Իրեն կից ունի նուկայի գործարան մը եւ կառաւուն:

Տունը օժտուած է ամէն յարմարութիւններով, ջուր, էլեկտրականութիւն, հանոց, աղաւնոց, նապաստակնոց, 600 քառ. մեթր պարտէզ, չրջապատուած նոր եւ հաստատուն պատերով:

Ծախողը պատրաստ է Nougat պատրաստելն ալ սորվեցնել:

Հասցէ.— 12 rue de L'Independance, Sévran (S. et O.):

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՍԱՓՐԻԶՆԵՐ՝ ԵՒ ՎԱՐՍԱՑԱՐԴԱՐՆԵՐ

Foire Internationale de Lyon du 12 au 21 Avril, 1947
Groupe 34 Bâtiment 13, Stand 14



Parfumerie
Jac-Mot
ՑԱԿՈՐ
ՄՈՐԹԵԱՆ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏԵՂԷՆԻ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ

136 RUE BOILEAU, LYON

Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառին մէջ կը ցուցադրէ իր զանազան տեսակի անուշահոտութիւնները:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. փաթագեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mardi 25 MARS 1947 Երեքշաբթի 25 ՄԱՐՏ

Թ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4993–Նոր շրջան թիւ 602 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր·

ՖԵՐ ԽՕՍՔԸ

«Կ'ՕԳՆԵՆՔ ՈՐ ԴԻՄԱՆԱՑ»

Ցնծութեան աղաղակները Պոլսէն եւ Անգարայէն մինչեւ յետին դիւղը, նախագահ Թրումընի պատմական ճառին առթիւ։ Լո՛յս ինձած էֆուրքիոյ վրայ։ Նոյն իսկ ամբողջ աշխարհի վրայ, ինչպէս կը յայտարարէ «Վաթան»ի խմբագրապետը, Ահ – մէտ Էմին Եալման, որ վերջերս Ամերիկա գա – ցած էր։

— « Բովանդակ աշխարհի համար ցերեկը սկսած է եւ գիշերը այլեւս պատմութեան խառ – նուած » (13 Մարտ)։

Ուրիշ ամբոխավար թերթ մը, «Ճիւմհուր – իյէթ», այլապէս պատկերացից տպաւորութիւն մը կ'արձանագրէ.

— « Թուրքիա որ պատերազմ մը պայթած պարագային հիմքիճէր կը նկատէ կրակի առաջին գծին վրայ, հիմա տոգորուած է այն անխառն գո – հունակութեամբ որ կ'ապետէ իրեն Ամերիկացիներ – ը տեսնելով ճիշդ իր կողքին եւ վճռական»։

Անգարայի կիսապաշտօնական բերանը, «Ու – լուս», նոյնպէս զոհունակութիւն կը յայտնէ, մասը վէրքին վրայ դնելով.

— « Ներքին ապահովութեան փոխարէն երկու տարիէ ի վեր արտաքին ճնշում կը գործադրուի։ Հաւաքական պաշտպանութեան անունով խստիսխ պահանջուած է Նեղուցներու մէջ։ Արեւելեան նա – հանգիներէն հող կորզելու սպառնալիք եղած է, ա – ւարդարօրէն եւ առ ոչինչ համարելով ներկայ դաշնագիրները »։

Դեռ ո՛րքան պերճախօս ապացոյցներ ուրա – խութեան եւ երախտագիտութեան։ Բայց կը բա – ւէ, այսօրուան համար։

Բուն գործին դաղանիքը պէտք է փնտռել Ա – յլանտեանէն անդին, Մ· Նահանգներուն մէջ, ուր պաշտօնական շրջանակները եւ մամուլը կը շարու – նակեն վերյուծել կացութիւնը եւ խոստացուած օդնութեան խմաստը։

Ուրբաթ օր, Մ· Նահանգներու երեսփ· ժողո – վին արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովը կրկին քննեց այս խնդիրը, չարք մը նոր հարցում – ներ ուղղելով փոխ–նախարարին, Պ· Տին Էչիսընի։

Այս վերջինը իր պատասխաններուն մէջ սահե – ցուց խօսք մը որ ամէն բան կը բացատրէ·

— Կ'ՕԳՆԵՆՔ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՈՐՊԷՍԶԻ ԿԱՐԵ – ՆԱՑ ԴԻՄԱՆԱԼ ԱՐՏԱՔԻՆ ՃՆՇՈՒՄՆԵՐՈՒՆ»։

Այս առթիւ խոստացաւ հրատարակութեան տալ «զաղտնի փաստաթուղթեր» Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ մասին։

Երեսփոխան մը դիտել տուաւ թէ Թուրքերու կարծիքով Մ· Միութիւնը ջլամարտ մը կը մղէ Նեղուցներու մասին եւ սահմանադլուխին վրայ, «հետեւաբար մեզմէ կը խնդրուի հոն երթալ»։

Ուրիշ մը հարցուց թէ դաղափարական պայ – քար մը չէ՞ որ կը մղուի։ «Եթէ Թուրքիան ար – տաքին ճնշումի ենթարկուած է, ինչո՞ւ խնդիրը չէք ներկայացներ Միացեալ Ազգերու Ապահովու – թեան Խորհուրդին։ Եթէ երկիր մը պիտի արշաւէ Թուրքիոյ սահմանին վրայ, 700.000 զինուորներ չեն որ պիտի կեցնեն զայն»։

Փոխ նախարարը զոհացաւ հետեւեալ յայտա – րարութեամբ·

— « Ինչ որ տեղի ունեցած է, համոզած է Թուրքերը թէ պարտաւոր են զէնքի տակ պահել ի – րենց բանակը »։

Ցեռոյ բացատրեց թէ ամերիկեան քաղաքա – կանութիւնը չի նշանակեր Միացեալ Ազգերու անտեսութիւնը։ «Ոչ ալ վերադարձ դէպի ուժերու հաւասարակշռութիւն»։

Անգլեւսաքսոն թերթերը աւելի բացորոշապէս «կը լուսաբանեն» այս խնդիրը։

Անոնք պարզապէս կը հասկցնեն թէ Մ· Նա – հանգները պարտաւոր են ամէն ջլակցութիւն ընծայել Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ, կասեցնելու համար ռուսական յառաջխաղացութիւնը, դաղա – փարական թէ քաղաքական։

Մենք որ, փոխ–նախարարը ինք իր լուսաբա – նութեանց ընթացքին հասկցուց թէ Մ· Նահանգ – ներուն ապահովութիւնը պիտի խանգարուի, եթէ խորհրդային իշխանութիւն հաստատուի Ցունաս – տանի եւ Թուրքիոյ մէջ։

Այս յայտարարութենէն քանի մը շաբաթ ա – ռաջ, հռչակաւոր հրապարակագիրը, Լիփմըն, ո – րուն տեսութիւնները միաժամանակ լոյս կը տես – նեն բազմաթիւ թերթերու մէջ, կը թելադրէր դի – նակցութիւն ինդել Թուրքիոյ հետ…

Շ·

Ի՞նչպէս պիտի կազմակերպուի վաղուան Գերմանիան

ՈՐԱԳԻՐՆԵՐԸ ՄԵԾԱՊԷՍ ԿԸ ՏԱՐԲԵՐԻՆ

Զորսերու Խորհուրդը այժմ զբաղած է Գեր – մանիոյ վարչական կարգադասրքին սահմանումով։ Ուրբաթ օր Պ· Պէվին ներկայացուց իր ծրագիրը, որ միչին ճամբան է բաղդատելով Ֆրանսայի եւ Մ· Միութեան ծրագիրներուն հետ։ (Ֆրանսա կ'առաջարկէ պարզապէս դաշնակցային պետու – թեանց վերածել Գերմանիան, իսկ Մ· Միութիւնը կը պահանջէ կառաբեալ կեդրոնացում)։ Այս առ – թիւ Պ· Պէվին բացորոշապէս յայտարարեց թէ Մեծն Բրիտանիա երբեք պիտի չհոչլատրէ որ վե – րահաստատուի միակ կուսակցութեան դրութիւ – նը, որուն չնորհիւ Հիթլէր յաջողեցաւ իշխանու – թեան դլուխ հանիլ։ Անդլիոյ արտաքին նախարա – րը չարտասանեց համայնավար կուսակցութեան անունը, բայց խմաստը չատ որոշ էր, երբ ըսաւ·

— « Մենք (Անդլիա) չենք հաւատար թէ Գեր – մանիան պէտք է պարզապէս նացիական կուսակ – ցութենէն վերածուի ուրիշ կուսակցութեան մը, ոչ ալ նացիական դաղափարականէն ուրիշ դաղափա – րականի մը»։

Աւելորդ է ըսել թէ ակնարկը ուղղուած էր Մ· Միութեան դէմ որ միակ կուսակցութեան դրու – թիւնը հաստատած է իր շրջանին մէջ, Միացեալ Ընկերվարութիւն կուսակցութեան մէջ ձուլելով ըն – կերվարականները եւ համայնավարները։

Բրիտանական ծրագիրը չատ կը նմանի Աւստ – տրալիոյ սահմանադրութեան։ Խստօրէն որոշուած եւ սահմանափակուած են կեդրոնական կառավա – րութեան իրաւասութիւնները, մնացեալ ամբողջ իշխանութիւնը յանձնելով դաւառական կառավա – րութեանց (Լանտէր)։

Յաջորդ օրը, Պ· Մոլոթով ներկայացուց իր կառավարութեան ծրագիրը, առաջարկելով Գեր – մանական Վայմարի Սահմանադրութեան։ Այս ա – ռաջարկը անմիջապէս մերժուեցաւ Անդլիոյ եւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչներուն կողմէ։ «Վայ – մարի ուրուականը հաճելի չէ Ֆրանսայի համար», ըսաւ Պ· Պիտօ։

Մոլոթովի ծրագրին համաձայն, նոր Գերման – նիան պիտի ունենայ խորհրդարան մը բաղկացած երկու ժողովներէ, հիմնուելով Վայմարի սահման – նադրութեան վրայ։ Զայնակցելով Պ· Պիտոյի, Պէվին դիտել տուաւ թէ այդ սահմանադրութիւնը չատ մը տկար կողմեր ունի, օրինակ՝ նախագահին իրաւունքը՝ կախակայելու սահմանադրութիւնը, բան մը որուն չնորհիւ Հիթլէր իշխանութեան բարձրացաւ։

Մոլոթով իր ծրագիրը պարզած ատեն խոսո – րէն քննադատեց դաշնակցային դրութիւնը, զայն համարելով դուռ մը «Գերմանիան անդամատելու»։ Իր տեսակէտին ուժ տալու համար, յիշեց Ճափո – նը, ուր ժողովուրդը իր կառավարութիւնն ունի դրաւման իշխանութեանց դեկավարութեան տակ։ Այս առթիւ առաջարկեց հանրաքուէ կատարել։ «Եթէ դերման ժողովուրդը դաշնակցային դրու – թիւն վճռէ, դրաւման պետութիւնները պէտք է ըն – դունին»։ Ցեռոյ քանիցս կրկնեց թէ Գերմանիան ուժամեայ կառավարութիւն մը ունենալու է, որ – պէսզի կատարէ զանազան պարտաւորութիւններ (հատուցում եւն)։

Ֆրանսական ծրագիրը կը տրամադրէ հաս – տատել ապակեդրոնացեալ, թուլօրէն դաշնակցա – յին կառավարութիւն մը, մէկ խորհրդարանով որ պիտի ընտրուի դաշնակցային պետութեանց կողմէ։ Պ· Պիտօ չեչտեց թէ Ֆրանսա հակառակ է որ եւ է դերման կառավարութեան հաստատման, ըլ – լայ իսկ ուժամեայ։ Իր կարծիքով, կանխահաս է այդ խնդիրը։ Զօր· Մարշըլ համաձայն կ'երեւայ, խորհրդային ծրագրին։

★ *Այսօր, երեքշաբթի, չորս արտաքին նա – խարարները պիտի վերսկսին ընդհ· վիճաբանու – թիւնները Գերմանիոյ հաշտութեան դաշնագրի պատրաստութեան մասին։ Խորհրդաժողովը այժմ հասած է որոշումներ տալու շրջանին։*

ՀԱԿԱՆԱՑԻ առեանի մը համայնավար անդա – մը, Ռայնհօլտ Հուպ սպանուեցաւ երկու անծա – նօթներու կողմէ, Շեմուիկարտի մօտ։ Առաջին անդամն է որ Գերման մը կը սպանուի հականացի գործունէութեան համար, ամերիկեան շրջանին մէջ, թէեւ ուրիշ ատեն դժդոհութեան ցոյցեր կա – տարուած են։

ԴԱՀԼԻՃԸ ՓՐԿՈՒԻԵՑԱՒ

Վստահութեան յուն 411 ձայնով

Շնորհիւ հանրապետութեան նախագահին մի – ջամտութեան եւ վարչապետին վճռականութեան, չաբաթ օր կարելի եղաւ փրկել դահլիճը։ Համայ – նավար կուսակցութեան Քաղաքական Բիւրոն վեր – ջին պահուն զիջում մը եւս կատարեց, արտօնելով որ իր նախարարները «չիպլեն դահլիճին համերաշ – խութիւնը»։ Ուրիշ խօսքով, համայնավար երես – փոխանները ձեռնպահ պիտի մնային Հնդկաչինի համար պահանջուած զինուորական վարկերու քուէարկութեան ժամանակ, բայց նախարարները պիտի քուէարկէին կառավարութեան համար։

Այս հիման վրայ, չաբաթ օր Ազգ· ժողովի քուէարկութեան մասնակցեցան 411 երեսփոխան – ներ, եւ բոլորն ալ միաձայնութեամբ վստահու – թիւն յայտնեցին, քուէարկելով զինուորական վարկերը։

Համայնավարները վերջին պահուն միչին բա – նաձեւը առաջարկեցին այն մտահոդութեամբ որ՝ երկիրը առանց կառավարութեան չմնայ ճիշդ այն պահուն երբ Գերմանիոյ ճակատագիրը կը վճռուի Մոսկուայի մէջ, մասնակցութեամբ Ֆրանսայի։ Բանաձեւը որոշապէս կ'ըսէ թէ համայնավար ե – րեսփոխաններուն ձեռնպահութիւնը «չի կրնար խնդրոյ առարկայ դարձնել կառավարութեան քա – ղաքականութեան միւս երեսները»։

Արմատականներն ալ, որոնք նախապէս որոշեր էին քաշել իրենց նախարարները, վերջին պահուն փոխեցին իրենց որոշումը, մասնակցելով քուէար – կութեան։

★ *Շաբաթ առաւօ, երբ Ազգ· ժողովը բաց – ուեցաւ, համայնավարները բացակայ էին, մաս – նաւոր խորհրդակցութեան հրաւիրուած ըլլալով։ Հարկ եղաւ զանազան գործերով զբաղիլ, մինչեւ անոնց վերադարձը։ Ցետոյ իւրաքանչիւր խմբակ – ցութիւն իր տեսակէտները պարզեց, յայտարարե – լով թէ վստահութեան քուէ պիտի տայ։ Համայ – նավար ներկայացուցիչը, Ժաք Տիւքլո, կրկնեց թէ եչ· օր տրուած որոշման համաձայն քուէ պիտի չտան զինուորական վարկերուն համար, բայց հա – կառակ ալ պիտի չքուէարկեն եւ թէ իրենց նախա – րարները արտօնուած են քուէարկելու։ «Կ'ընդու – նինք թէ ներկայ պարադաներուն մէջ դժուար է Ֆրանսան կառավարել առանց խառն կառավարու – թեան մը։ Մեր արտաքին նախարարը Ֆրանսայի դատը կը պաշտպանէ Մոսկուայի մէջ։ Նկատի առ – նելով այս պարագան եւ կարդ մը մութ խաղեր հանրապետական վարչաձեւին դէմ, մինչեւ ծայրը տարինք հաշտարար ոդին»։*

*Վարչապետը, Պ· Ռամատիէ բեմ բարձրանա – քականութիւնը յստակեցուց եւ ը – նդհ· վիճաբանութիւնը վերահաստատուեցաւ։ Հնդկաչինի մեր պին – ուորներուն քաջութեան եւ հերոսութեան։ (Բուռն ծափեր, երեսփոխանները ոտքի կ'ելլեն, բացի հա – մայնավարներէն։ Թորէզ ծափահարելով հանդերձ նստած կը մնայ։ Աչերը կը բոդոքեն)։ Կը խնդրեմ ձեր արտայայտութեանց մէջ չմոռնալ անոնք որ կը կռուին։ Երբ հանրապետութեան նախագահը դիս նշանակեց, ես մինակս ձեղի ներկայացայ նա – խարարական յայտարարութեամբ։ Դուք վաւերա – յուցիք դայն։ Հաստատեցիք իմ պաշտօնս։ Պայմա – նագիր մը կնքուեցաւ ձեր եւ իմ միջեւ։ Ես հա – մոզուած եմ թէ հաւատարիմ մնացի այդ պայմա – նագրին։ Ճիշդ հիմա պիտի ըսէք թէ բոլորս ալ հա – ւատարիմ մնացի՞նք։ Դուք պիտի ըսէք ձեր մեծա – մասնութեամբ թէ պայմանագիրը դոյութիւն ու – նի՞ տակաւին։ Մնաց որ, ուեւէ կառավարութիւն չի կրնար ապրիլ առանց նախարարական համե – րաշխութեան (միաձայն ծափեր)։ Երբ մեզմէ մէ – կը համաձայն չէ, իրաւունք ունի վերադանելու իր պատասխանատուութիւնը, բայց մինչեւ այդ կատարած է հա – մերաշխութեամբ։ Կառավարութիւնը խոստովին պիտի համակերպի սահմանադրութեան ոդիին եւ տառին»։

Այս ճառէն վերջը, ամէնէն առաջ խօսք առաւ ընկերվարական ներկայացուցիչը, որ յայտարա – րեց թէ պիտի քուէարկեն զինուորական վարկերը։ Սահմանադրական մեծամասնութիւնը 310 ձայն էր, բայց քուէարկութիւնը եղաւ միաձայն (411)։

Իրավիճակներու կարծիքով, այնքան խոր ճեղքեր բացուած են որ, դահլիճին համերաշխութիւնը չատ երկար չի կրնար տեւել, մանաւանդ երբ Մոս – կուայի խորհրդաժողովը վերջանայ։ Հնդկաչինի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

«ԴԱՏԱՊԱՐՏԵԱԼՆԵՐԸ ՀԱՅՑ Ա.ԶԳ· ՃԱԿԱՏԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐ ՉԵՆ»

ՄՄԲ·— Ֆր· Ազգ· Ընդհ· Միութեան Հաբաւ· Ֆրանսայի Շրջ· վարչութիւնը կը խնդրէ մեզմէ հրատարակել հետեւեալ նշդումը, վերի խորագրին տակ·—

ՄԱՐՍԷՅԼ, 22 Մարտ·— Քալամանթիս Փա – րասքէվան, Փոլ Քամպոյեան, Ժորժ Մանուկեան եւ Պերքել (Պարգեւ) Դարբինեան որ դատապար – տուեցան, կօշկակար Տէր Զաքարեանի բողոքին վրայ, ոչ անցեալին եւ ոչ այ ներկային ուեւէ կապ չեն ունեցած Հայ Ազգային Ճակատի հետ։ (Դի – ւան եւ կնիք)։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱԼԻՔԵՐԻԱՑԷՆ

Մոռցուած գագութի մը կեանքէն

Ա.

Պատերազմէն առաջ, ամէն տարեգլուխի Ցառաջ պարբերական թղթակցութիւններով կամ տարեկան տեսութիւններով կը ներկայացնէր իւրաքանչիւր գաղութի պատկերը, նիւթական թէ բարոյական: Այս պարտականութիւնը առաւելապէս կ'ենթադրուէր «Ցառաջ»ի սանեռուն եւ թղթակիցներուն վրայ: Թող ուրիշն, սերտն եւ լոյս ընծայէն իրենց գաղութներու կեանքի չարն ու բարին, իրենց պատկեր կամ հում նիւթ պատմութեան:

Վերջերս չատ մօտիկ բարեկամ մը հանդիստ խոովեց, իր մեկնումին առթիւ ինծի յանձնելով չորս ծրար մը, տետրներ, հաշուական տոմարներ, պաշտօնական թուղթեր եւ կնիք մը: Քանի գացեր է ամբողջ օրեր մխաքս կեղրոնացած է այս ծրարին վրայ: Քրքրեցի փաստաթուղթերը եւ զբաղ մոռցուած, ինքնիր վիճակին ձգուած գաղութի մը անցեալ կեանքը, չատ մը տխուր երեսոյթներով: Երբեք պիտի չուզէի խօսիլ այս գաղութի մասին, եթէ մեծ բաժին մը բերած չըլլայի իր ազգային կեանքին մէջ: Ահա թէ ինչո՛ւ հոգիս կը խռովի եւ պարտականութիւնը կը մղէ զիս գրի առնել, պատմութեան յանձնել Ալժերիոյ հայ գաղութին կեանքը, իր կարճ մեղրալուսնի գործունէութեամբ:

Նախ քիչ մը պատմութիւն: Ո՞երկէ ուր, եւ ո՞ր թուականներուն ոտք կոխած է առաջին Հայը Ալժերիոյ մէջ: Չէ՞ որ «Ցառաջ» ամէն օր թիւ ու թուական, համբառնք կը պահանջէ: Ուրեմն խօսինք թիւերու լեզուով:

Պլիտայի հայ գաղութին ամենահին եւ երիցագոյն անդամն է Պ. Քերոբ Թորոսեան, Քեմախցի: Դիմեցի անոր եւ ստացայ հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Իր հայրը, Թորոս Մատոիկեան, Թրքական լուծէն ազատելու համար կ'որոշէ չատ չատերու նման արտասահման գաղթել: Քեմախէն կ'անցնի Կիպրոս, բայց հոն իր ակնկալած մթնոլորտը չի գտներ, գործը ձախող կ'երթայ, տան տպրուստը պինք կը մտատանջէ. պէտք է բան մը ուելի չահիլ որ տուն ղրկէ: Կ'որոշէ ուելի հեռուները երթալ բախտ փնտռելու, տուն ու տեղ ապրեցնելու մտահոգութեամբ:

1892ին Մարսէյլ կը հասնի, հոն կը լսէ որ Ալժերիա արաբական երկիրը ըլլալով, կրնայ լաւ ծախել: Կը հաստատուի Ալժէ: Կարճ ժամանակ մը առանձին կ'անցընէ. 1893ին եղբայրը բերել կուտայ, համոզուած ըլլալով որ կրնայ չահիլ եւ տուն ապրեցնել: Նոյնիսկ կը նախատեսէ եղբօրը հետ փոխն ի փոխ հայրենիք վերադառնալ եւ կարօտը առնել իր սիրելիներէն:

1896ին Վէմեան ընտանիքը կը հասնի ու կը հաստատուի Ալժէ: Իմիջիցի Վէմեան Թրքական կառավարութեան հետ կալուածական խոշոր դատ մը կ'ունենայ, կառավարութիւնը կը գրաւէ բոլորը եւ մոխիրի վրայ կը նստեցնէ հայ ընտանիքը: Այս կորուստէն վերջ, հայր Վէմեան կը վախնայ իր կեանքի ապահովութենէն ու օրին մէկը իսա - լական չղթնաւով մը կը հասնի Իտալիա: Ամբողջ ընտանիքով փախստական, չատ մը ղրկանքներ քաշելէ վերջ, Ֆրանսա կուգայ: Հոս ալ էի յարմար - բիր իր բախտին: Ծանրաբեռնուած չորս զաւակներով, վերջապէս չունէը կ'առնէ Ալժերիա:

Թախտական կեանքէն յոգնած ամէն ղնով կ'որոշէ տեղէն չշարժիլ: Բաւական նպաստութիւն կը քաշէ, բայց Հայու չատաս նկարագրով կը դիմաւորէ ամէն խոչընդոտ: Այդ օրերուն պզտիկ գործ մը կը գտնէ ծխախոտի արհեստանոցի մը մէջ: Հոն կը նշմարէ որ ծխախոտի կոթերը, թափթփուքները չեն գործածեր, կը նետեն պղտնոց եւ կամ ծովը: Ժամանակ մը կը խորհի այս անպիտան կոթերու մասին եւ օր մը կը մտածէ նմոյշ մը ղրկել անգլիական ընկերութեան մը: Պատասխանը գոհացուցիչ, գինը լաւ: Շուտով պզտիկ գործիւն մը կը կնքէ անգլիական տան հետ, ապահովելով տեւական գործ եւ իրեններուն ապագան: Զինք ճանչցողները կը կոչեն «պղբանոցի հարուստ: Հայր Վէմեան մեռաւ քանի մը տարի առաջ, իր զաւակները՝ երկու մանչ եւ երկու աղջիկ ամուսնացած են տեղացիներու հետ: Մեծ որդին, Տիդրանը ներկայիս ունի ապահովագրութեան գրասենեակ մը:

1897ին կը հասնին Փալանճեան եղբայրները (Երկ կացի): Անոնք ալ կը փարին սուրճի գործին: 1910ին Կիւլպէնկեան, կինը Սպանուհի, ունի երկու մանչ զաւակներ, մեծը լաւ գնդակխաղացող է տեղական խումբերու մէջ: Հայր Կիւլպէնկեան եւս մեռած է:

1908ին Մատոիկեան բաւական չահած ըլլալով իր գիրքը, կը փափաքի իր մանչ զաւակը ազատել: Քերոբ 18 տարու է, կը մօտենան զինուորագրութեան օրերը: Կը դիմէ Երզնկայի «Ընկերութեան մարդոց» որոնք գինք կը ղրկեն Տրապիզոն: Հոն կը

Երեք մեծ արուեստագէտներ

ԽՄԲ.— «Սովետական Հայաստան. ամսագրին 1946 Նոյեմբերի թիւէն, մեր հայերէնով.—

Սովետական արուեստի տաղանդաւոր գործիչներուն Ստալինեան մրցանակի պսակաւորի (լաւութե՛ա) պատուաւոր կոչումի չնորհուեցաւ նաեւ Հայկական ՍՍՌ ժողովրդական արուեստագէտներ՝ Արմէն Գուլակեանի, Միքայէլ Թաւրիզեանի և Շարա Տալեանի, Երեւանի Ա. Սպենդիարովի Լենինի չքանչանակիր Օփերայի ու Պալէթի պետական թատրոնին մէջ «Արշակ Երկրորդ» ներկայացման համար:

Անոնք իրենց երկար տարիներու ստեղծագործական բեղնաւոր գործունէութեամբ եւ անխոնջ աշխատանքով խթանած են հայկական արուեստի ծաղկումը եւ բարգաւաճումը:

Սովետական Հայաստանի աշխատաւորութիւնը մեծ պոհունակութեամբ ընդունեցաւ առաջնորդի անունը կրող մրցանակներու չնորհումը՝ իրրեւ հայ ժողովուրդի արուեստի եւ երաժշտական մշակոյթի նոր նուաճումներու, ստեղծագործական նոր յաջողութիւններու ցուցադրութեան լաւագոյն գնահատականը:

Ստալինեան մրցանակի պսակաւոր ժողովրդական արուեստագէտ Արմէն Գուլակեանի անունը սերտօրէն կապուած է սովետահայ թատրոնի վարչիչ (ռեժիսորական) մշակոյթի զարգացման հետ: Քսան տարիէն աւելի է որ ան իր ստեղծագործական ուժերն ի սպաս դրած է հայ ժողովուրդի թատերական մշակոյթի զարգացման:

Տակաւին երիտասարդ թատրոնի վարիչ՝ Ար - մէն Գուլակեանի բեմական գործունէութեան առաջին քայլերը կը սկսին Երեւանի Գ. Սունդուկեան պետական թատրոնին մէջ տուած բեմադրութիւններով «Անթաբալա», «Պէպօ», «Քանդուած օջախ»: Ցետագայ տարիներուն Գուլակեան ձեռնամուխ կ'ըլլայ արեւմտա-եւրոպական եւ ռուսական դասական թատերգութեան լաւագոյն ներկայացուցիչներու՝ Շէյքսպիրի, Գոլդիի, Օստրովսկիի ստեղծագործութիւններու բեմական կերպարներու մեկնաբանութեան: Գուլակեանի վարիչի արուեստը իր ցայտուն արտայայտութիւնը գտած է նաեւ սովետական թատերգութեան բեմական կերպարներու մեկնաբանութեան մէջ: Այդ քնագաւառին մէջ նոյնպէս Գուլակեան երեւան բերած է բեմական արուեստի բարձր հասկացողութիւն եւ նուրբ ճաշակ:

Մասնաւորապէս ուշադրաւ եւ արժէքաւոր են Ա. Գուլակեանի վերջին տարիներու բեմական

ներկայացում Հ.Ց.Դ.Կոմիտէին: Պ. Մատոիկեան կը պատմէ թէ Կոմիտէն մասնաւոր մարմին մը ունէր, որուն պարտականութիւնն էր ներքին գաւառներէն հասնող տղոց փախուստը կազմակերպել դէպի Եւրոպա: Քերոբ Մատոիկեան կ'ըլլայ Թուրքասի և Ֆրանսական չղթնաւով կը հասնի Մարսէյլ: Մարսէյլ գինք կ'առաջնորդեն Վրթանէս Ղազարեանի միակ հայկական պանդոկը, որ իչխեանն էր բոլոր նոր եկուորներու:

Երիտասարդ Քերոբ Ալժէն չի սիրեր. նորէն եկած է փաթթոցաւորներու երկիրը: Չօրը չի հնազանդիր եւ 1909ին կը մեկնի Ամերիկա, Արշակ Ցարութիւնեանի հետ, (այս վերջինը այժմ հասուցած է Մարոք):

Ամերիկայի գործարանային աշխատանքը ծանր կուգայ, Քերոբ կը հիւանդանայ եւ 1910ին կը վերադառնայ երկիր: Շուտով կը մտանուի եւ հետապնդուելով, կը վերադառնայ հօրը քով: Ալ մեծցած է, կ'ուզէ առանձին գործ ընել: 1913ին պզտիկ դրամադլուխով կը հաստատուի վերջնապէս Պլիտա, սուրճի առեւտուրով: Այն ժամանակ քանի մը քիլօ սուրճ, քանի մը քիլօ սիսեռ բաւական էր նախնական ձեռնարկի համար, ամբողջ դրամագլուխ ունենալով 100 ֆրանք: 1914ին արդէն բաւական թիւով պատուիրատուներ կը հաստատուին Ալժերիոյ զանազան քաղաքներուն մէջ,— Սէթիֆ՝ Գալուստեաններ, Կոստանդին՝ Ֆիլիփովիչ, Մի - քայէլեաններ, Պօն՝ կոյր Պօղոս, բոլորն ալ Քէմախցի, իսկ Օրանի նահանգին մէջ կը հաստատուի Տոքթ. Շահինեան:

Այս բժիչկը անձամբ ճանչցայ. պատուական Հայ, Պանք Օթօմանի հայրենասէր հայորդիներէն մէկը, մասնակցած է ռումբերու փոխադրութեան: Շատ չատերու նման փախստական հասած է Ֆրանսա, իր եաին Թողելով ծնողք, տուն - տեղ: Այդ օրերուն Ֆրանսա լոյս աշխարհ էր բոլոր յեղափոխական երիտասարդներու համար: Շահինեան կը նետուի իր սիրած ասպարէզին մէջ, յաղեցնելով ուսման ծարաւը: Կը մեկնաբանայ բոլորովին, թէ կ'աշխատի եւ թէ կ'ուսանի Պոռտոյի բժչկական վարժարանը յաճախելով: 1911ին կ'աւարտէ շրջանը, կ'ամուսնանայ Ֆրանսուհիմբ հետ, ու կը հաստատուի Օրան, Սէն-Քլու օդաւէտ դիւղաքաղաքը: Ներկայիս ունի իր բուժարանը, թէեւ ծերացած է: Իր երեք զաւակները պատիւ կը բերեն բանելով իր տեղը, Երուանդը դեղագործ, Արմէնը բժիչկ, Հայկը քիմիագէտ:

Պ. ԿԱՐՕՏՈՒՆԻ

ստեղծագործական լուրջ նուաճումները Երեւանի Լենինի չքանչանակիր Օփերայի եւ Պալէթի թատրոնին մէջ: Օփերա-թատրոնին մէջ՝ ան երեւան կուգայ մեծակառոյց իր չարք մը բեմադրութիւններով, «Անուշ», «Քարմէն», «Օթէլլո», «Հիւսկենոտները», «Իվան Սուսանին» եւ այլն, որոնց բեմադրութեան մէջ Գուլակեան դրսեւորած է վարիչի արուեստի բարձր մշակոյթ: Բեմական արուեստի «մանր» երկրորդական տեսարաններէն մինչեւ խոշոր զանգուածային տեսարանները, զուտաւոր հերոսներու կերպարներու, անոնց անհատական, ներքին հոգեբանական ապրումներու բացայայտման ամենաբարդ խնդիրներու լուսաբանումն են Ա. Գուլակեանի թատրոնի եւ օփերայի մէջ ըրած վարիչի արուեստի խոր դիտելիքներու առանձնայատկութիւնները:

«Արշակ Երկրորդ» օփերայի մեծակառոյց բեմադրութիւնը կը հանդիսանայ Գուլակեանի ստեղծագործական փայլուն նուաճումը, որուն համար արժանաւորել կերպով չնորհուեցաւ Ստալինեան պսակաւորի բարձր եւ պատուաւոր կոչումը:

Ստեղծագործական վառ երեւակայութեամբ օժտուած ժողովրդական արուեստագէտ Միքայէլ Թաւրիզեան Սովետական Միութեան ղեկավարողի (դիրիժորական) արուեստի ճանչցուած վարպետներէն մէկն է:

Թաւրիզեանի երաժշտական կատարողական արուեստը կազմաւորուած է Լենինկրատի երաժշտանոցին մէջ: Տարիներ չարունակ աշխատելով համանուագային (սիմֆոնիկ) նուագախումբին մէջ իրրեւ ջութակահար, անմիջական եւ սերտ շփման մէջ ըլլալով ռուսական եւ արեւմտաեւրոպական դասական երաժշտական բազմահարուստ մշակոյթին հետ, իսկ յետոյ հանդէս գալով իրրեւ ղեկավար, Թաւրիզեանն իր գործունէութեան առաջին օրերէն աչքի կ'ինկնայ բացառիկ երաժշտականութեամբ, նուրբ ճաշակով եւ երաժշտական ստեղծագործութիւնները խորապէս ղգալու եւ դայն ըմբռնելու բարձր իմացութեամբ-կարողութիւններով:

Հայաստանի օփերային թատրոնի հիմնադրութեան առաջին իսկ տարիներուն՝ Միքայէլ Թաւրիզեան իր ղեկավարողի արուեստին խոր ներգործութեամբ կրցաւ դրաւել հասարակութեան համակրանքը: Աչնուհետեւ լուրջ կերպով աշխատելով իր արուեստին կատարելագործութեան համար, ան անշեղօրէն աճեցաւ, ապրելով իր ղեկավարողի արուեստին վերելքի չրջանը: Երեւանի թատրոնը հանդիսացաւ անոր ստեղծագործական աշխատանքներու իսկական փորձաքարը: Անոր ղեկավարողի ստեղծագործական գործունէութիւնը հաստատած է ազգութիւն ուշադրութեան արժանի բեմադրութիւններով: Ան կրցած է դրսեւորել երաժշտական երկի պաղատարական նպատակասլացութիւնը եւ յուզական (էմոցիոնալ) բովանդակութիւնը, ցուցաբերելով երաժշտական - դեղարուեստական կերպարները եւ հանդիսաւոր հորդորիչ գարձնելով կատարողական վարպետութեան:

Այդ կը վկայեն Թաւրիզեանի ղեկավարած «Ռիգոլետտո», «Թոսկա», «Թրուբատուր», «Լաքմէ», «Անուշ», «Լուսաբացին», «Թագաւորի հարսնացուն», «Այիտա», «Պիկովայա Դամա», «Օթելլո», «Իվան Սուսանին», «Հուգենոտներ» բարդ եւ կատարողական դժուարութիւններ պարունակող օփերաները:

Մ'իքայէլ Թաւրիզեան մէկն է այն արուեստագէտներէն, որոնք չատ խստապահանջ են իրենց արուեստի նկատմամբ: Ան չի հանդուրժեր ստեղծագործական յաջողութիւններու դափնիներու վրայ եւ անվերջ կը ձգտի հարստացնել իր արուեստի գանձարանը նոր եւ հետաքրքիր նորմուծութիւններով:

Տ. Զուհաճեանի «Արշակ Երկրորդ» օփերայի երաժշտական ղեկավար Մ. Թաւրիզեանի ջանքերով Երեւանի Օփերա-Թատրոնի բեմէն լիարժէք հնչականութեան հասան այդ վառ եւ տպաւորիչ երաժշտական վերկի մասերուն բոլոր բազկացուցիչ տարրերը: Նուրբ ճաշակով ու վարպետօրէն մշակուած «Արշակ Բ.» օփերայի տարբեր դործողութիւնները, ինչպէս նաեւ ներկայացումը ամբողջութեամբ՝ վերաժշտական մեծակառոյց աստիճանի հասան չնորհիւ Թաւրիզեանի ղեկավարական արուեստի հմուտ իմացութեան:

Ժողովրդական արուեստագէտ Շարա Տալեանի անունը հանրապետութեան մէջ եւ անոր սահմաններէն դուրս ժողովրդական լայն զանգուածներուն յայտնի անուններէն մէկն է: Այդ պատուին արժանացած է իր երկարամեայ բեմական-երաժշտական ժողովուրդի հետ ունեցած մշտական կենդանի կապի չնորհիւ: Շարա Տալեան հայկական ճայնական կատարողական արուեստի ականաւոր վարպետներէն մէկն է: Պատանեկան տարիներէն մինչեւ այսօր ան իր երաժշտական վայլուն ընդունակութիւնները ի սպաս դրած է հայ երգի եւ օփերային արուեստի զարգացման:

1912ին Շարա Տալեան Թիֆլիսի մէջ հանդէս կուգայ Զուհաճեանի «Լէսլէկճի» (Կարինէ) գործով օփերային մէջ: Նոյն թուականին Ալեքսանդրապոլի (Լենինական) մէջ, առաջին անգամ հրա-

Թշուառութիւնը Ռումանիոյ մէջ

Ռոյթերի բղթակիցը կը հեռագրէ Վիէննայէն.—

Ռումանիա ներկայիս կ'անցընէ ծղթադրամի տեղատարափի այն տեսակ տագնապ մը, նման ա-նոր որուն ենթարկուեցաւ Հունգարիա անցեալ տարի գարնան:

Լէյի գինը ամէն օր կը փոխուի, հետզհետէ իյնալով: Ապրանքներու գիներն ալ կը փոխուին, սակայն չարունակ բարձրանալով: Տեղական որեւէ ապրանքի մը գինը հարցուցած առենդ, խանութպանը կ'առնէ միջազգային ապրանքներու ցուցակը, կը հաշուէ այդ օրուան տոլարին համապատասխան արժէքը, յետոյ զայն կը վերածէ լէյի: Արդիւնքը կ'ըլլայ դումար մը որ խելքի պտոյտ կուտայ:

Առաւելապէս հողագործական այս երկրին համուռօը մեծապէս նուազեցաւ իրրեւ հետեւանք երկու տարուան երաշտին: Դեռ ուրիշ պարագայ մը: Քարիւղի հանքերը, պետական անտառները եւ գանազան մեծ ճարտարարուեստները նախապէս օտարներու կը պատկանէին եւ սակայն կառավարութեան կը վճարէին ահագին տուրքեր: Այս բոլոր ճարտարարուեստներուն արտադրութիւնները այժմ կամ զրաւուած են Ռուսերու կողմէ իբրեւ պատերազմ.հատուցում, կամ ծախուած Մ.Ա.Հ.ին, այժմու արտադրութեան արժէքէն չատ վար,1938ի պարակ կուպայ Ա. Տիգրանեանի «Անուշ» օփերային անդրանիկ բեմադրութեան մէջ, Սարոյի դերով: Տաղանդաւոր արուեստագէտը հայ իրականութեան մէջ կը կերտէ մինչեւ այսօր չգերազանցած Սարոյի բեմական կերպարը:

Աւելի քան երեսուն տարիներու իր դեղարուեստական գործունէութեամբ, Շ. Տալեան կազմակերպած ու առեղծած է հայկական բազմաթիւ եւ բաժշտական հաւաքոյթներ: Անդրկովկասի եւ Հիւսիսային Կովկասի գրեթէ բոլոր քաղաքներուն մէջ անոր ղեկավարութեամբ հիմնադրուած ու կազմակերպուած են երաժշտական ողբերգութեան եւ գաւեշտի անդրանիկ բեմադրութիւնները, ինչպէս նաեւ 1925ին Լենինգրատի մէջ կազմակերպած է օփերայի խումբ, որ հայերէն լեզուով բեմադրած է «Ֆաուստ», «Քարմէն» եւ այլ օփերաներ:

Շարա Տալեանի ղեդարուեստական գործունէութեան մէջ մասնաւորապէս ուշագրաւ ու արժէքաւոր է հայ ժողովրդական եւ աշուղական արուեստի քարոզչութիւնը: Հայ երաժշտական մշակոյթին քաջածանօթ Տալեան տասնեակ տարիներու ընթացքին հոգատարութեամբ հաւաքած ու գրի է առած ժողովրդական ու աշուղական հիասքանչ երգերը, իր անզուգական կատարումով, չունչ ու կենդանութիւն է տուած ժողովրդական ստեղծագործութեան այդ թանկարժէք գոհարներուն եւ ամէնուրեք արժանացած չգիմ ընդունելութեան: Անոր անմիջական ղեկավարութեան տակ, կազմակերպուած են հանրապետութեան գրեթէ բոլոր աշուղական ու դուսանական համանուագները.

Հայ ժողովրդական երգ — արուեստին վարպետօրէն գործադրութիւնը եւ քարոզչութիւնը անկասկած ժողովրդական արուեստագէտ Շարա Տալեանի ղեդարուեստական գործունէութեան ամենահպարտ էջերէն մէկն է:

Երեւանի Օփերա – թատրոնի հիմնադրութեան առաջին օրերէն՝ հանդիսանալով զայն կազմակերպող հիմնական սիւներէն մէկը՝ Շարա Տալեան իր ստեղծագործական բոլոր ուժերն ի սպաս է դրած հայկական Օփերա-թատրոնի խազացանկին ստեղծումին եւ զարգացումին: Ժողովրդական երգի հարուստ մշակոյթի բարձր իմացութիւնը եւ մեծ փորձը ան օգտագործած է ազգային խազացանկը կատարողական վարպետութեան բարձր աստիճանի հասցնելու:

Շարա Տալեանի միշտ թարմ ու հնչեղ ձայնը, առաջնակարգ ձայնական արուեստը, յստակ առոգանութիւնը եւ առաջատար մենակրդողի բնորոշ բեմական վարպետութիւնը հնարաւորութիւն տրուած են անոր, Օփերա-թատրոնին մէջ կերտելու Սարոյի (Անուշ), Թաթուլի (Ալմաստ), Գրիգորի (Լուսաբացին), Ռուստամի (Նամուս), Արշակ երկրորդի, Քէօռ-Օղլուի, Քիացոյի (Թախտ), Սկարբիայի, Ռիգոլետտոյի, Էսկամիլիոյի եւ բազմաթիւ այլ կերպարներ:

Երեւանի Սպենդեարեան Օփերա-թատրոնին մէջ, Շարա Տալեանի ձեռք բերած ստեղծագործական այդ բարձր արժանիքներու եւ առանձնապէս Արշակ երկրորդի դժուարին դերը վարպետօրէն դրոշմադրելուն համար, ան արժանացաւ Ստալինեան մրցանակի պատուաւոր կոչումին: Շարա Տալեան Հայաստանի Օփերա-թատրոնին մէջ ստեղծած է Արշակ երկրորդի բեմական յիշարժէք ու ամբողջական կերպարը:

Տարակոյս չկայ որ Ստալինեան մրցանակի նոր պսակաւորները իրենց ստեղծագործական նոր խիզախումներով կը նպաստեն սովետական արուեստի յետագայ զարգացման:

ՍԱՄՍՈՆ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

դիներով: Իրրեւ արդիւնք եկամուտներու նուազութեան, ճիշտ այն միջոցին երբ ծախքերը երթալով կ'աւելնան, կառավարութիւնը ստիպուած է օգտագործել իր տպագրական մեքենան, հոգալու համար իր ծախքերը: Մինչեւ տարեվերջ, Ազգային Դրամատունը՝ որ հիմա ամբողջովին կառավարութեան ձեռքերուն մէջ կը գտնուի, հրապարակ հանած է օրական 36.000.000.000 լէյ: Անկէ ի վեր ոեւէ դիկուցում չէ եղած ,բայց կը կարծուի թէ պետական տպագրական մեքենաները օրական կը ապեն առնուազն 42.000.000.000 լէյ:

Պուքրէշի վաճառատուներուն լեցուն են պէրճանքի առարկաներով, բայց գիները անմատչելի են միջին դասակարգին համար: Եաշի մէջ ուր գիները աւելի աժան են եւ աւելի կայուն քան Պուքրէշի մէջ, առօրեայ պիտանի ապրանքներու գիներն են.— հաց՝ միչտ կը փոխուի, քիլոն 20.000էն 80.000 լէյ: Փայտ՝ գլխաւոր վառելանիւթը, թոնը 800.000: Ձերմակ լուբիա՝ քիլոն 40.000: Միս քիլոն 20.000էն 40.000 (ժաժան է, որովհետեւ կենդանիները կը մորթեն կերի պակասին պատճառով): Գետնախնձորը՝ քիլոն 12.000: Կաղամբ՝ հատը ութ հազար: Սոխ՝ քիլոն 40.000: Խնձոր՝ 30.000 քիլոն: Շաքար՝ քիլոն 120.000էն 150.000: Կաթ՝ 12 հազար լիթրը: Հաւկիթ՝ հատը ութ հազար: Իւղ՝ լիթրը 85.000: Պանիր՝ 80.000 լէյ: Ալիւր 50.000:

Այս թիւերէն կը հետեւի թէ եաշի բնակող ուսուցիչ մը օրինակ, որ ամսական կը ստանայ 200 հազար լէյ, հոգալու համար իր ընտանիքին ապրուստը, ամբողջ ամիսը կրնայ գնել չորս քիլօ հաց՝ ամէնէն ժաժան տեսակէն, մէկ քիլօ պանիր եւ հինգ կաղամբ: Հապա տան վո՞րձքը, հագուստեղէնը, վառելի՞քը, եւն:

Կարգ մը ընդդիմադիր վարիչներ, մասնաւորապէս Ազատականները, որոնց գլուխը կը գտնուի վաղեմի դրամատէր – քաղաքագէտ Կոստանդին Պրաթիանօ, կը յայտարարեն թէ դրամական այս ողղումը մաս կը կազմէ կառավարութեան խնամքով պատրաստած մեկնարգրին: Անոնց կարծիքով, կառավարութիւնը կը պատրաստուի ազդ. դրամատան ոսկի պահեստը տրամադրել ,դուրսէն գնելու համար ուտելիք եւ բանուկ ապրանքներ: Անգամ մը որ այս պահեստը սպառի, կ'ը-սեն անոնք, ոչ մէկ բան կրնայ փրկել Ռումանիոյ տնտեսութիւնը կատարեալ քայքայումէ:

Ուրեմն անոնք կը հետեւցնեն թէ՝ երբ երկիրը տնտեսական կատարեալ քայքայման ենթարկուի եւ անկարող ըլլայ դիմադրելու ,համամիտավար կառավարութիւնը իր ձեռքը պիտի առնէ երկաթուղինները եւ տակաւին Սուէզեանները ձեռքը չանցած ճարտարարուեստները պիտի յանձնէ նոր Սովրոմներու (50 % ռուսական, 50 % ռումանական) հատատութիւններուն որոնք պիտի չհագորդեն ի հաշիւ Մ. Միութեան:

ՋԱՑՆԵՐ ԴԱՒԱՌԷՆ

ԵՐԵԿՈՑԹ ՄԸ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴՈՎ

ՊՈՒՏՈ.— *Նոր Սերունդն է որ ապարէզ կուդայ. ճամբա՛յ եւ գործ կը պահանջէ: Առանց բացառութեան, ամէնքն ալ ծնած ու սնած այս օտար ափերու վրայ, մնացած են զգայուն հայորդիներ. կը դժուարանան, երբեմն կամաց մը կ'ըմբռնանա՛, բայց ետը կը յիշեցնես իրենց դերքն ու պարտականութիւնը, ցեղային ծաղումն ու ժառանգը, լրջութեամբ, դիտակցութեամբ կը փարին գործի: Օրինակներ կ'ուզէ՞ք. առէք մեր բոլոր հանդէսները, եւ պիտի գտնէք իրական նոր սերունդին ոգին:*

Այս տղաքն ու աղջիկները որոնք մեր բեմերու գարդը կը կազմեն, ե՞րբ եւ ինչպէ՞ս սորվեցան իրենց մայրենի լեզուն: Թողուած պատահական դպրոցին, կլանուած ամբողջովին իրենց առօրեայ ֆրանսական դասերով, անոնք միշտ են դեռ սորվելու նաեւ մայրենիքը ,եւ իրենց հարազատութեամբ կը հնչեն գայն, եւ կ'ուզեն որ ունկնդրենք գիրենք:

16 Մարտ կիրակի կէսօրէ վերջ արդէն Ընկերվարականներու սրահն ենք: Առաւն ընկերներ եւ Նոր Սերունդիօրիորդներ կանոնաւորած են սրահը, մաքուր եւ ներկայանալի:

Արդէն ժամը երեքն է, ու տիկին եղիս Կարապետեան կը յայտարարէ հանդէսին բացումը՝ քանի մը խօսքով կը բացատրէ հանդէսին իմաստը. ապա բեմ կը հրաւիրէ Օր. Մարի Քէնտիրեանը, որ դրաւոր ընդարձակ զեկուցում մը կուտայ Նոր Սերունդի գործունէութեան մասին, խելով ծագիրը: Եւ ահա դաշնակը՝ օրիորդներ Շաքէ եւ Մարի Քէնտիրեաններու կողմէ Շուպէրթի քայլերգը չորս ձեռքով: Սա արդէն բացառիկ երեւոյթ էր մեր մէջ:

Սան-Սանուհիներու կողմէ խմբերգ մը՝ «Սարչն ելաւ ձիաւոր», դաշնակի ընկերակցութեամբ օր. Շաքէի: Սարգիս Տօնէրեան ճարտարօրէն ղեկավարեց երգը, ձգելով ներկաներուն վրայ թախծոտ հեւք մը:

Կատակերգութիւն մը դարմիկներ Յակոբ եւ վարդեր Քէնտիրեաններու կողմէ, կուշտ ու կուռ խնդացուց ներկաները: Օր. Մաքրուհի Խաչատուրեան երգից Հայաստանի նոր երգերէն, խլեցին երկու երգեր: Իրրեւ արդիւնք եկամուտներու նուազութեան, ճիշտ այն միջոցին երբ ծախքերը երթալով կ'աւելնան, կառավարութիւնը ստիպուած է օգտագործել իր տպագրական մեքենան, հոգալու համար իր ծախքերը: Մինչեւ տարեվերջ, Ազգային Դրամատունը՝ որ հիմա ամբողջովին կառավարութեան ձեռքերուն մէջ կը գտնուի, հրապարակ հանած է օրական 36.000.000.000 լէյ: Անկէ ի վեր ոեւէ դիկուցում չէ եղած ,բայց կը կարծուի թէ պետական տպագրական մեքենաները օրական կը ապեն առնուազն 42.000.000.000 լէյ:

Պուքրէշի վաճառատուներուն լեցուն են պէրճանքի առարկաներով, բայց գիները անմատչելի են միջին դասակարգին համար: Եաշի մէջ ուր գիները աւելի աժան են եւ աւելի կայուն քան Պուքրէշի մէջ, առօրեայ պիտանի ապրանքներու գիներն են.— հաց՝ միչտ կը փոխուի, քիլոն 20.000էն 80.000 լէյ: Փայտ՝ գլխաւոր վառելանիւթը, թոնը 800.000: Ձերմակ լուբիա՝ քիլոն 40.000: Միս քիլոն 20.000էն 40.000 (ժաժան է, որովհետեւ կենդանիները կը մորթեն կերի պակասին պատճառով): Գետնախնձորը՝ քիլոն 12.000: Կաղամբ՝ հատը ութ հազար: Սոխ՝ քիլոն 40.000: Խնձոր՝ 30.000 քիլոն: Շաքար՝ քիլոն 120.000էն 150.000: Կաթ՝ 12 հազար լիթրը: Հաւկիթ՝ հատը ութ հազար: Իւղ՝ լիթրը 85.000: Պանիր՝ 80.000 լէյ: Ալիւր 50.000:

Այս թիւերէն կը հետեւի թէ եաշի բնակող ուսուցիչ մը օրինակ, որ ամսական կը ստանայ 200 հազար լէյ, հոգալու համար իր ընտանիքին ապրուստը, ամբողջ ամիսը կրնայ գնել չորս քիլօ հաց՝ ամէնէն ժաժան տեսակէն, մէկ քիլօ պանիր եւ հինգ կաղամբ: Հապա տան վո՞րձքը, հագուստեղէնը, վառելի՞քը, եւն:

Կարգ մը ընդդիմադիր վարիչներ, մասնաւորապէս Ազատականները, որոնց գլուխը կը գտնուի վաղեմի դրամատէր – քաղաքագէտ Կոստանդին Պրաթիանօ, կը յայտարարեն թէ դրամական այս ողղումը մաս կը կազմէ կառավարութեան խնամքով պատրաստած մեկնարգրին: Անոնց կարծիքով, կառավարութիւնը կը պատրաստուի ազդ. դրամատան ոսկի պահեստը տրամադրել ,դուրսէն գնելու համար ուտելիք եւ բանուկ ապրանքներ: Անգամ մը որ այս պահեստը սպառի, կ'ըսեն անոնք, ոչ մէկ բան կրնայ փրկել Ռումանիոյ տնտեսութիւնը կատարեալ քայքայումէ:

Ուրեմն անոնք կը հետեւցնեն թէ՝ երբ երկիրը տնտեսական կատարեալ քայքայման ենթարկուի եւ անկարող ըլլայ դիմադրելու ,համամիտավար կառավարութիւնը իր ձեռքը պիտի առնէ երկաթուղինները եւ տակաւին Սուէզեանները ձեռքը չանցած ճարտարարուեստները պիտի յանձնէ նոր Սովրոմներու (50 % ռուսական, 50 % ռումանական) հատատութիւններուն որոնք պիտի չհագորդեն ի հաշիւ Մ. Միութեան:

ՋԱՑՆԵՐ ԴԱՒԱՌԷՆ

ԵՐԵԿՈՑԹ ՄԸ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴՈՎ

ՊՈՒՏՈ.— Նոր Սերունդն է որ ապարէզ կուդայ. ճամբա՛յ եւ գործ կը պահանջէ: Առանց բացառութեան, ամէնքն ալ ծնած ու սնած այս օտար ափերու վրայ, մնացած են զգայուն հայորդիներ. կը դժուարանան, երբեմն կամաց մը կ'ըմբռնանա՛, բայց ետը կը յիշեցնես իրենց դերքն ու պարտականութիւնը, ցեղային ծաղումն ու ժառանգը, լրջութեամբ, դիտակցութեամբ կը փարին գործի: Օրինակներ կ'ուզէ՞ք. առէք մեր բոլոր հանդէսները, եւ պիտի գտնէք իրական նոր սերունդին ոգին:

Այս տղաքն ու աղջիկները որոնք մեր բեմերու գարդը կը կազմեն, ե՞րբ եւ ինչպէ՞ս սորվեցան իրենց մայրենի լեզուն: Թողուած պատահական դպրոցին, կլանուած ամբողջովին իրենց առօրեայ ֆրանսական դասերով, անոնք միշտ են դեռ սորվելու նաեւ մայրենիքը ,եւ իրենց հարազատութեամբ կը հնչեն գայն, եւ կ'ուզեն որ ունկնդրենք գիրենք:

16 Մարտ կիրակի կէսօրէ վերջ արդէն Ընկերվարականներու սրահն ենք: Առաւն ընկերներ եւ Նոր Սերունդիօրիորդներ կանոնաւորած են սրահը, մաքուր եւ ներկայանալի:

Արդէն ժամը երեքն է, ու տիկին եղիս Կարապետեան կը յայտարարէ հանդէսին բացումը՝ քանի մը խօսքով կը բացատրէ հանդէսին իմաստը. ապա բեմ կը հրաւիրէ Օր. Մարի Քէնտիրեանը, որ դրաւոր ընդարձակ զեկուցում մը կուտայ Նոր Սերունդի գործունէութեան մասին, խելով ծագիրը: Եւ ահա դաշնակը՝ օրիորդներ Շաքէ եւ Մարի Քէնտիրեաններու կողմէ Շուպէրթի քայլերգը չորս ձեռքով: Սա արդէն բացառիկ երեւոյթ էր մեր մէջ:

Սան-Սանուհիներու կողմէ խմբերգ մը՝ «Սարչն ելաւ ձիաւոր», դաշնակի ընկերակցութեամբ օր. Շաքէի: Սարգիս Տօնէրեան ճարտարօրէն ղեկավարեց երգը, ձգելով ներկաներուն վրայ թախծոտ հեւք մը:

Կատակերգութիւն մը դարմիկներ Յակոբ եւ վարդեր Քէնտիրեաններու կողմէ, կուշտ ու կուռ խնդացուց ներկաները: Օր. Մաքրուհի Խաչատուրեան երգից Հայաստանի նոր երգերէն, խլեցին երկու երգեր: Իրրեւ արդիւնք եկամուտներու նուազութեան, ճիշտ այն միջոցին երբ ծախքերը երթալով կ'աւելնան, կառավարութիւնը ստիպուած է օգտագործել իր տպագրական մեքենան, հոգալու համար իր ծախքերը: Մինչեւ տարեվերջ, Ազգային Դրամատունը՝ որ հիմա ամբողջովին կառավարութեան ձեռքերուն մէջ կը գտնուի, հրապարակ հանած է օրական 36.000.000.000 լէյ: Անկէ ի վեր ոեւէ դիկուցում չէ եղած ,բայց կը կարծուի թէ պետական տպագրական մեքենաները օրական կը ապեն առնուազն 42.000.000.000 լէյ:

Պուքրէշի վաճառատուներուն լեցուն են պէրճանքի առարկաներով, բայց գիները անմատչելի են միջին դասակարգին համար: Եաշի մէջ ուր գիները աւելի աժան են եւ աւելի կայուն քան Պուքրէշի մէջ, առօրեայ պիտանի ապրանքներու գիներն են.— հաց՝ միչտ կը փոխուի, քիլոն 20.000էն 80.000 լէյ: Փայտ՝ գլխաւոր վառելանիւթը, թոնը 800.000: Ձերմակ լուբիա՝ քիլոն 40.000: Միս քիլոն 20.000էն 40.000 (ժաժան է, որովհետեւ կենդանիները կը մորթեն կերի պակասին պատճառով): Գետնախնձորը՝ քիլոն 12.000: Կաղամբ՝ հատը ութ հազար: Սոխ՝ քիլոն 40.000: Խնձոր՝ 30.000 քիլոն: Շաքար՝ քիլոն 120.000էն 150.000: Կաթ՝ 12 հազար լիթրը: Հաւկիթ՝ հատը ութ հազար: Իւղ՝ լիթրը 85.000: Պանիր՝ 80.000 լէյ: Ալիւր 50.000:

Այս թիւերէն կը հետեւի թէ եաշի բնակող ուսուցիչ մը օրինակ, որ ամսական կը ստանայ 200 հազար լէյ, հոգալու համար իր ընտանիքին ապրուստը, ամբողջ ամիսը կրնայ գնել չորս քիլօ հաց՝ ամէնէն ժաժան տեսակէն, մէկ քիլօ պանիր եւ հինգ կաղամբ: Հապա տան վո՞րձքը, հագուստեղէնը, վառելի՞քը, եւն:

Կարգ մը ընդդիմադիր վարիչներ, մասնաւորապէս Ազատականները, որոնց գլուխը կը գտնուի վաղեմի դրամատէր – քաղաքագէտ Կոստանդին Պրաթիանօ, կը յայտարարեն թէ դրամական այս ողղումը մաս կը կազմէ կառավարութեան խնամքով պատրաստած մեկնարգրին: Անոնց կարծիքով, կառավարութիւնը կը պատրաստուի ազդ. դրամատան ոսկի պահեստը տրամադրել ,դուրսէն գնելու համար ուտելիք եւ բանուկ ապրանքներ: Անգամ մը որ այս պահեստը սպառի, կ'ըսեն անոնք, ոչ մէկ բան կրնայ փրկել Ռումանիոյ տնտեսութիւնը կատարեալ քայքայումէ:

Ուրեմն անոնք կը հետեւցնեն թէ՝ երբ երկիրը տնտեսական կատարեալ քայքայման ենթարկուի եւ անկարող ըլլայ դիմադրելու ,համամիտավար կառավարութիւնը իր ձեռքը պիտի առնէ երկաթուղինները եւ տակաւին Սուէզեանները ձեռքը չանցած ճարտարարուեստները պիտի յանձնէ նոր Սովրոմներու (50 % ռուսական, 50 % ռումանական) հատատութիւններուն որոնք պիտի չհագորդեն ի հաշիւ Մ. Միութեան:

ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷԻ ԽՆԴՈՑՔԸ

ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՕ.— Անցեալ կիրակի տեղի ունեցաւ Հ.Յ.Դ. Զաւարեան կոմիտէի կազմակերպած խնդոյքը, ընկեր Ազատի սրահին մէջ, որ լեցուած էր ընկերներու եւ համակիրներու կոկիկ բազմութեամբ: Ժամը 4ին ընկ. Յովհաննէսեան հանդէսը բանալով ,առաջարկեց երգել «Մշակ բանուոր»ը յոտնկայս: Յետոյ խօսք տրուեցաւ ընկեր Հայկ Սերենկիւլեանի, որ ներկայ էր իբրեւ հիւր: Ընկերը ծանրացաւ մասնաւորապէս օրուան քաղաքականութեան վրայ եւ ըսաւ թէ չատ լաւ օրեր չենք տեսներ: Կարգ մը մարդոց նման պէտի չէ ոտքը գետնէն կտրել: Անդրադառնալով Հայկական Հարցի եւ Ներգաղթի, ըսաւ թէ երախտապարտ են խորհրդային իշխանութեան որ անցեալ տարուընէ սկսաւ ներգաղթը, ինչ որ Հ.Յ.Դաշնակցութեան պահանջն էր 25 տարի չարունակ: Մեր հակառակորդները յաճախ կ'աւետեն Դաշնակցութեան«լուծումը», բայց Դաշնակցութիւնը կայ եւ պիտի մընայ ցորչափ հայկական հողերը չեն միացած մեր հայրենիքին, եւ հայութեան մէկ մասը դուրս կը գտնուի իր հայրենիքէն:

Գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը բերին Օր. Քէօսէեան, Օր.Շ.Պէնկեան, իրենց երգերով, իսկ օրիորդներ Շ.Յովհաննէսեան, Լմխրեան՝ արտասանութեամբ:

Յետոյ սկսաւ կերուխումը որուն կը սպասարկէին Նոր Սերունդի օրիորդները: Սրահը կը թրնդար աղգային եւ յեղափոխական երգերով: Ընդյոյքը տեւեց մինչեւ գիշերուան ժամը 11: Միջոնկալ խօսք տուին ընկերներ Ս. Օհանեան, Սէյթիկեան եւ ուրիշներ: Սթանոզդի երկու հայրենակիցներ, Բարատեան եւ Պօյաճեան կը մասնակցէին ուրախութեան իրենց ուտով եւ ջութակով: Օր. Սրբուհի Շահինեանի հայկական պարը չատ գեղեցիկ էր: Ընկերոջ մը կողմէ խոշոր ափսէ մը թերթա-նուշ նուիրուած էր Կոմիտէին: Վիճակախաղի դրուելով չահեցան Տիկ.Շահինեան եւ Օր. Մ.Օհանեան, որոնց փափաքով բաժնուեցաւ բոլորին:

Լրատու

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱԼԷՊԻ ՀԱՑՈՑ

Նոր ստացանք Արտաւազդ արք. Սիւրմէեանի այս գործը, որ կը բաղկանայ վերջու հատորներէ, առաջինը՝ 1092, երկրորդը 977 մեծադիր էջերէ, պատկերազարդ:

Ս. Հատորը Սուրիոյ պատմութիւնն է, տպուած 1940ին, երկրորդը՝ բուն Հալէպի պատմութիւնը, տեղագրական, վիճակագրական եւ պատմագրական: (Տպուած 1946ին, Պէյրութ): Բուն հայկական մասը՝ Հայ Հալէպ, լոյս պիտի տեսնէ երրորդ հատորով մը, նոյնքան ընդարձակ, իսկ աւելի վերջը՝ Պէյրութի կամ Լիբանանի Հայոց պատմութիւնը:

Առանձին գրախօսական մը կ'արժէն հրատարակուած երկու հատորները, որոնք կը պարունակեն բազմաթիւ հում նիւթեր, թէեւ քիչ մը չատ խճողուած: Ամէն պարագայի մէջ, ինչպէս այս հրատարակութիւնները, միւս պատրաստ ձեռագիրներն ալ արդիւնք են տարիներու ուշադրութեան: Անոնց գործերու կարգին յիշենք — Պատմութիւն Կիլիկիոյ հայ վանքերու, Պատմութիւն Կիլիկիոյ հայկական թերդերու եւ ամրոցներու, Ընդարձակ բառարան Ս. Գրոց եւն:

համար քուէարկուած վարկն է 34 միլիառ ֆրանք, 100.000նոց բանակի մը համար: Այդ գաղթավայրին խորհրդաւոր նախագահը, Հօ Շի Մին, նորէն հաշուութեան առաջարկ ներկայացուցած է անթեղով, բայց պաշտօնական շրջանակները վաւերական չեն նկատեր, ուրիչ առեն ալ փորձած ըլլալով: Համայնավարները կը պահանջեն օր առաջ դադրեցնել կռիւը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ կը հեռագրեն թէ սուրբերու պատկերներ եւ գոհարեղէններ գողցուած են Ս. Յովհաննէան եկեղեցիէն: Միեւնոյն առեն ջախջախուած է ապակիէ տուփ մը որ կը պարունակէր Ս. Կոյս Մարիամի արձանիկը:— Սուրիական Որբանոցի թաղին մէջ ձերբակալուեցաւ հրեայ ահաբեկիչ մը: Խուզարկութեանց հետեւանքով երեան հանուեցան տունը չինուած ռումբեր, ժելատինիթ, պայթուցիկներ եւն.:

ԻՏԱԼԻՈՑ հետ կնքուած պայմանագրով, ամէն ամիս 17.000 բանուորներ պիտի գան Ֆրանսա, համապատասխան 200.000 հոգի որ կրնայ բարձրանալ 500 հազարի: Բանուորները արտօնուած են միասին բերելու իրենց ընտանիքները: Պայմանագրին տրամադրութեամբ, կրնան իրենց վաստակին 40 առ հարիւրը Իտալիա ղրկել, եթէ առանձին են կամ իրենց ընտանիքները Իտալիա կը գտնուին: Իսկ եթէ ընտանիքով եկած են, 20 առ հարիւր միայն կրնան ղրկել իրենց երկիրը:

ԱՖՆՈՒՔԻՆ կը հեռագրեն թէ հարիւր ըմբոստներ սպանուեցան Քանթիի մօտ (արեւմտեան Մակեդոնիա), իբրեւ հետեւանք ոստիկան - զօրքի հետ եղած ընդհարումի մը: Ամբողջ օր մը կռիւ տեղի ունեցաւ Լամիայի մէջ (Աթէնքէն հարիւր մղոն հեռու): 15 ըմբոստներ սպանուեցան, 8 հոգի դերի բռնուեցան: Արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուեցան Պելոպոնէսի շրջանին մէջ: Զրոյցի մը համաձայն, 40 քաղաքական յանցաւորներ ջարդուած են Կիւթիոնի բանտին մէջ, իբրեւ վրէժ արքայական Քացարիսի սպանութեան:

ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐ արժէքով ամերիկեան բամպակ (16.000 հակ) վաճառեցաւ Հաւրի նաւահանգիստին մէջ: Ամենամեծ հրդեհն է այս պատերազմէն ի վեր: Հրշեջներուն օգնութեան հասան զինուորներ եւ գերման գերիներ, բայց անօգուտ:

ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ յայտարարել ձեր եկամուտի տուրքը մինչեւ Մարտ 31: Ազատ են անոնք որոնց տարեկան վաստակը 40.000 ֆրանքէն աւելի չէ:

ՀԻՆԳ ՏԱՐի ազգային իրաւազրկութեան դատապարտուեցաւ Պ. Լէմէռի, 72 տարեկան, որ հինգ ամիս նախապար եղած էր փէթէնի դահլիճին մէջ: Վճիռը անմիջապէս ընդունեցաւ, նկատի առնելով իր ծառայութիւնը Դիմադրական ճակատին մէջ:

ՅՈՒԶԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ կատարուեցան Թուլուզի կարգ մը վանքերուն մէջ: Արդիւնքը գաղտնի կը պահուի:

10 եւ 20 ՍԱՆԹԻՄՆՈՑ մետաղ ղրամները հրապարակէն պիտի քաշուին մօտերս եւ այլեւս արժէք պիտի չունենան սպրիլ 1էն սկսեալ:

15 ՀՈԳԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՆ եւ երեք միլիոն ֆրանքի ոսկի եւ օտար ղրամներ բռնուեցան Մարսէյնի եւ ուրիշ թաղերու մէջ: Գլխաւոր ամբաստանեալներէն մէկը Զուիցերիայի մըն է, Լօժէն Միլլէր որ ծանօթ էր «Փէրնօ» անունով: Ամբաստանութեան տակ են նաեւ Սլիկման ղրամատան կարգ մը պաշտօնեաները:

11.481 ՀՈԳԻ ՅՈՒՐՏԷն ՄԵՌԱՒ ԵՆ Անգլիոյ մէջ, համաճարակային առողջապահական նախարարութեան յայտարարութեան:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ համայնավար կուսակցութիւնը մեծ հանդանակութեան մը ձեռնարկած է, պայքարելու համար օրինագծի մը դէմ որ եթէ քուէարկուի խորհրդարանին կողմէ, կուսակցութիւնը օրէնքէ դուրս պիտի հռչակուի: Օրինագիծը մշակուած է աշխատանքի նախարարին կողմէ: Ամէն պարագայի մէջ կասկածելի պաշտօնեաները պիտի արձակուին վարչական շրջանակներէ:

ԽԱՒՆ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ արդիլուեցան Ս. Մխութեան Գերագոյն Խորհուրդին մէկ հրամանագրով որ հրատարակուեցաւ մարտ 21ին: Պատերազմի առեն անդլիացի զինուորներու հետ ամուսնացած 27 խորհրդային պաղչիկներէ 12ը արտօնուեցան երկրէն հեռանալու, Հնորհիւ Սթալինի մօտ կատարուած դիմումներու, իսկ մնացեալ 15ը հրաման չեն ստացած տակաւին:

ՅՈՐԵՆԻ ՏԱԳՆԱՊԻՆ առթիւ բուռն քննադատութեանց ենթարկուեցաւ հողագործական նախարարը, Թանկի Փոխիան, Ազգ. Ժողովին մէջ: Նախարարը պաղարտեց թէ սոսկուած են զօրծածել Ամերիկայի վոխ տուած տոլարները, 2.690.000 կենդինար ցորեն գնելու համար, այլապէս հացի տագնապը անխուսափելի է: Ցորենա - չատ նահանգի մը երեսփոխանը դիտել տուաւ թէ հողագործները յուսահատած են կառավարութեան քաղաքականութենէն եւ քանի մը տարուան մէջ տարեկան հունձքը 12.000.000 կենդինար պակսած է. քանակութիւն մը որ բաւական էր սաոերէն վճացած բերքին տեղը բռնելու եւ ուրիչ պէտքեր հոգալու: Աճապարկուեցաւ վերահաստատել հողագործներուն սահմանուած նպաստը:

ՀՐԵԱՆԵՐՈՒ ՆԵՐԳԱՂԹԻՆ ՀԱՄԱՐ 12 միլիոն տոլարի վարկ մը սահմանած է Հրէական գործակալութիւնը, որուն այս տարուան ելեւմուտքին գումարը կը հաշուուի 36—40 միլիոն տոլար: Հանգանակութեան 80 առ հարիւրը պիտի ճարուի Ամերիկայի մէջ: Կը յուսան 22.500.000 տոլար ալ ստանալ տարագիրներու Միջկառավարական յանձնաժողովէն, որ 25 միլիոն տոլար ստացած է պետութիւններէն, տարագիրներու տեղաւորման համար, 90առ հարիւրը յատկացնելով Հրեաներու:

ԻՐԱՆ Ա.Լ կարեւոր վարկ մը, 65 միլիոն սթերլին խնդրած է Միջազգային դրամատունէն, ինչպէս յայտարարեց վարչապետը, եօթնամեայ ծրագրի մը գործադրութեան համար: Այս առթիւ խօսած ճառին մէջ, Ղաւամ Սալթանէ յիշեց թէ բրեկամական յարաբերութիւններ կը մշակեն Խ. Միութեան, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն հետ: Շահն ալ նոր տարուան առթիւ ճառ մը խօսելով, յորդոր կարդաց միութեան եւ աշխատանքի: Ցեւ տոյ չեշտեց թէ Իրանը «չատ հարուստ երկիր մըն է, բնական հարստութիւններով, եւ ամէն մարդ կրնայ բաւական մնունդ, հագուստ եւ մաքուր բնակարան ունենալ»:

ԱՄԵՆԱՄԵԾ ՊԱՑԹԻԻՆԸ տեղի պիտի ունենայ քանի մը օրէն Եւրոպայի մէջ, քանդելու համար Հէլիկոլանտի միջնաբերդը: Պիտի գործածուի 6.700 ֆոն պայթուցիկ, հիւլէական ռումբի տպաւորութիւնը գործելով: Պայթիւնը պիտի լսուի անթեղի միջոցաւ: Այս գործողութեամբ միանգամ ընդ միշտ պիտի քանդուի Գերմանիոյ ամէնէն զօրաւոր միջնաբերդը Հիւսիսային ծովուն մէջ: Պայթուցիկ նիւթեր դրուած են գետնին տակ, 14 մղոն տարածութեամբ: Հէլիկոլանտ Անգլիոյ կը պատկանէր նախապէս եւ Գերմանիոյ ձգուեցաւ 1886ին, Զանզիպարի փոխարէն:

Հ.Մ.Ը.Մ.ի պարահանգէսը Մարսէյլի մէջ

Մարտ 29, Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին մինչեւ լոյս, **Salons de l'Hôtel de la Plage**ի (ex. Sabatier) սրահներուն մէջ:

Գեղարուեստական բաժին., անակնկալներ, ճոխ պիւֆէ: Աճուրդ հկայ:

Նուագախումբը, Bertho եւ իր խումբը «Paris - Montmartre»էն: Կարգապահութիւնը ապահովուած է:

Ռազմիկի գիշերը

Կազմակերպուած Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան կողմէ, Շաբաթ 29 Մարտ, ժամը 22էն մինչեւ առաւօտ:

Պատուոյ նախագահութեամբ Gen. Delattre de Tassigny, ներկայութեամբ Gén. Reversի:

Գեղարուեստական բաժին.— Tango-Morino եւ իր նուագախումբը, Jazz.— H. Cooper, Yochka Nemeth եւ իր ցիկանները:

Ալէմշահ եւ իր խումբը մասնակցութեամբ Օր. Ա. ՌՈՒՖԷԼԵԱՆԻ, Alexandre Gourdji եւ իր պարի խումբը, անակնկալ մը, պիւֆէ, պառ, հայկական Cabaret, երեկոյեան զգեստը փափաքելի է:

Տոմսերը ապահովել.— Garabedian, 22 rue Botzaris, Bot. 53-74, Nalbandian 15 Bld. Bonne Nouvelle, Gut. 93-70, Haroustian 7 rue Mulhouse, Gut. 91-94, Maladjian 32 rue de Cléry, Cen. 95-94 եւ Djermaghian 35 rue La Boëtie, Ely. 35-48:

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Պանեւօյէն Տիկին Ե. Նորիկեան մէկ տարեկան «Յառաջ»ը կը նուիրէ Պ. Քէչիչեանի, Մօնթէվիտէօ (Հարաւ. Ամերիկա):

ՍԱՌՈՒՖԷԼ, ՅԱԿՈԲ եւ Տիկին Հռիփսիմէ ՁԱՔՐԵԱՆՆԵՐ իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ ղրկուած ցաւակցութիւններ յայտնեցին իրենց ողբացեալ մօր մահուան առթիւ: Մասնաւոր շնորհակալութիւններ Ազգ. իշխանութեանց, Բարեգործական եւ հանրային բոլոր միութիւններու եւ թերթերու խմբագրութեանց, որոնք նոյնպէս փութացած էին յարգել ողբացեալին յիշատակը:

ՏԻԿԻՆ ՌՈԶ եւ Օր. Մարօ Հանըմեաններ, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ ԱՐՏԱԻԱԶԴ ՀԱՆԸՄԵԱՆի մահուան Բ. տարելիցին առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրեն Ֆր. Հ. Կապոյտ Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին:

ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՅԻՆ ՄԵՆ ԺՈՂՈՎ

Կազմակերպուած Ժանթիլի - Պիսէթրի եւ շրջանի ներդաղթի ենթակոմիտէի կողմէ, 29 մարտ, շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին 32 rue Danton, Bicêtre: Նախագահութեամբ կաթող. պատուիրակ ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՐՔ.ի եւ մասնակցութեամբ Պ. Ս. Քարեանի, ներկայութեամբ Հ. Բ. Ը. Մ. ներկայացուցիչին, որոնք խօսք պիտի առնեն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ ԿՈՄԻՏԷԻ ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը, 9 rue Victor Massé: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս հինգշաբթի իրիկուն, ժամը 8ին, Պար տիւ Կլոպի մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի ժամը 8.30ին Sociétés Savantesի սրահին մէջ: Կը խօսի ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ, նիւթ ունենալով՝ «Առաջին յեղափոխական շարժումները.— Ս. կուկումենաս խումբի արշաւանքը»:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանէլօ Քաշանի մասնաճիւղին դասախօսական ժողովը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

Հ. Ց. Դ. ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՎԻՆԻի Հ. Մ. Ը. Մ.ի ընդհ. անդամական ժողովը՝ Մարտ 28ին, Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Սէն Մարթէնի սրահը: Շատ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— «Զամալեան» խումբի ժողովը՝ այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը հրաւիրուին Պուլվար Օսմանի Հ. Ց. Դ. «Վռամեան» ենթակոմիտէի, Նոր Սերունդի ընկեր - ընկերուհիները եւ Կապոյտ Խաչուհիները:

ԱՒՐԻԼ 11ի ԱՌԹԻԻ.—Օսմանի Կ. Խաչի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր կազմակերպութիւնները վաղը, չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, Պ. Լ. Զիլինկիրեանի բնակարանը, խորհրդակցելու համար Ապրիլ 11ի սղահանդէսի մասին որ չէր տօնուած անցեալ տարի:

Ծախու է

Bottier - կօշկակարի խանութ մը finissageի մեքենայով մը: Յանուխը ունի իրեն հետ բնակարան մը, ներք գլխաւոր սենեակներով, խոհանոց եւ մուտք: Դիմել «Յառաջ»ի, Ն. սկզբնատառով:

Աչքը լոյս տար հայ լուսանկարիչներուն

ՀԱՑԱՍՏԱՆ ՄԵԿՆՈՂՆԵՐՈՒՆ 20 % ԶԵՂՉ

Կը ծախենք Ալամիւնիք գործիքներ, կ'առնենք եւ կը ծախենք նաեւ 13—18, 10—15, 9—12 Ռըլփորթաժի մեքենաներ: Ունինք նաեւ թիրէօզ, Գլավէք, Ռէֆլէքս եւ Լայֆա գործիքներ:

Դիմեցէք ՄԵՐԿԵՐ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ,
2 rue Curie K. Bicetre (Seine), Porte d'Italieէն 7 վայրկեան:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՍԱՓՐԻՉՆԵՐ՝
ԵՒ ՎԱՐՍԱՅԱՐԴԱՐՆԵՐ

Foire Internationale de Lyon du 12 au 21 Avril, 1947
Groupe 34 Bâtiment 13, Stand 14



Parfumerie Jac-Mot

ՅԱԿՈԲ ՄՈՐԹԵԱՆ

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏԵՂԷՆԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

136 RUE BOILEAU, LYON

Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառին մէջ կը ցուցադրէ իր զանազան տեսակի անուշահոտութիւնները:

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mercredi 26 MARS 1947 Չորեքշաբթի 26 ՄԱՐՏ

Թ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4994–Նոր շրջան թիւ 603 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ «ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ»

Գաղտնիք մնա՞ց այլեւս, ամերիկեան ճակատին վրայ, նախագահ Թրումընի ծանօթ ճառէն ի վեր :

Ահաւասիկ ծանուցուած «գաղտնի փաստաթուղթեր»ն ալ, որոնք անգամ մը եւս կը պարզեն Մ. Նահանգներուն մտահոգութիւնները ու առաջադրութիւնները՝ Մօտաւոր Արեւելքի մասին :

Երէկ անդլեւսաքսոն մամուլը կը հաղորդէր կարգ մը նոր տեղեկութիւններ՝ երեսփ. ժողովի եւ Միաբանութեան համապատասխան յանձնաժողովներուն առջեւ տրուած լուսաբանութեանց մասին :

Արձանագրենք այդ պաշտօնական տեղեկութիւնները ալ : Մանաւանդ որ, խնդիրը սերտ կապ ունի ոչ միայն Մ. Միութեան, այլեւ հայկական պահանջներուն հետ :—

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարին օգնականը, Պ. Էչիսընն, յայտարարեց.

— « Մենք Յունաստանի կամ Թուրքիոյ հետ չունինք որեւէ համաձայնութիւն, բերանացի կամ ուրիշ, զօրք ղրկելու համար այդ երկիրները : Մեր զինուորական պատասխանատուութիւնները պիտի ըլլան փոքրաթիւ : Անոնց պաշտօնը պիտի ըլլայ հաւաքաբար բնակիլ տեղական պահեստները զինուորական սարքաւորման մասին եւ ստուգել որ պէտք եղած նիւթերը յանձնուին համապատասխան իշխանութեանց : Մեր պատուիրակութիւնները պիտի բաղկանան դիտողներէ եւ խորհրդականներէ» :

Այս նոյն հարցի մասին խօսելով նաեւ պատերազմական նախարարը, Պ. Փէթըրսըն, կրկնեցաւ թէ զինուորական խորհրդականներուն թիւը պիտի ըլլայ շատ սահմանափակ, տասնէն քառասուն : Եւ իր կարգին հաւատաց թէ զինուոր ալ ղրկելու խընդիր չկայ :

Միւս կողմէ, ծովային նախարարը յայտարարեց թէ պատրաստ են անմիջապէս փոքրաթիւ մասնագէտներ ղրկելու Յունաստան եւ Թուրքիա, քննելու համար նաւային պէտքերը :

Արտաքին նախարարութեան ուրիշ մէկ օգնականը, Ֆլէյթըն չեշտեց թէ առաջարկուած ղրկումական օգնութիւնը անհրաժեշտ է, որովհետեւ Ամերիկայի տեսակէտով «բոլոր դերիչխան պետութիւնները պէտք է պահեն իրենց հողային ամբողջութիւնը եւ ազատութիւնը, եթէ կ'ուզենք պահպանել աշխարհի խաղաղութիւնը » :

Այս պաշտօնատարը ան՛քան առատաձեռն է որ, կ'առաջարկէ 400 միլիոն տոլարի (100 միլիոն սթերլին) դումարը տրամադրել ոչ թէ իրրեւ փոխառութիւն, այլ իրրեւ պարգեւ :

Իր կարծիքով, առաջարկուած 100 միլիոն սթերլինի վարկին 75 միլիոնը պիտի յատկացուի Յունաստանի, հաւասարապէս բաժնուելով զինուորական եւ քաղաքական պէտքերուն համար : Իսկ Թուրքիոյ սահմանուած 25 միլիոն սթերլինը պիտի գործածուի «ամրապնդելու այդ երկրին ապահովութիւնը» : Մեծագոյն մասը պիտի ծախսուի զինուորական սպառազինութեան համար, մաս մըն ալ փոխադրութեանց բարւոքման :

Վկայութիւնները ու հարցապնդումները կը շարունակուին տակաւին, երկու մասնաւոր յանձնաժողովներուն առջեւ :

Արտաքին նախարարին փոխանորդը իր վերջին զեկուցման առթիւ ձեռքն ունէր աւելի քան 125 հարցումներ, ուղղուած՝ ակնառուոր ծերակուտականներու կողմէ : Ինչ որ կ'ապացուցանէ թէ խոր լուսաբանութեանց կը կարօտի նախագահ Թրումընի առաջարկած ուղեգիծը :

Այս բոլոր տեղեկութիւններուն մէջ, որոնք դեռ պիտի չարունակուին, կան երկու հիմնական պարագաներ, հայկական տեսակէտով ,—

1. Անգլիային վերջ, Մ. Նահանգներն ալ անհրաժեշտ կը գտնեն Թուրքիոյ հողային ամբողջութիւնը եւ դերիչխանութիւնը : Եւ պատրաստ են ամէն աջակցութիւն ընծայելու, որպէսզի անխախտ մնան երկուքն ալ :

2. Նոյնպէս «անարդարանալի» կը գտնեն հայկական պահանջները : Մինչեւ անգամ Կարս-Ախտահածի հարցը, որ շատոնց հասունցած կը համարուէր եւ որ չի լուծեր բուն Հայկական Դատը :

Կ'արժէ առանձին քննել այս պարագան, միշտ հետեւելով օրուան անցուդարձին :

Պարապ տեղը չէ որ Թուրքերը թեւ առած են, Թրումընի ճառէն ի վեր : Առեւտրական հրապարակն անգամ ոգեւորուած է եւ առաջարկներ կը տեղան Ամերիկայէն :

Շ.

Ուսանողական Տան հաւատոյքը

Փարիզի Հայ Ուսանողական Միութեան վերակազմութեան առթիւ կիրակի օր հաւաքոյթ մը կազմակերպած էր Բարեգործականի Փարիզի մասնաճիւղը, Հայ Ուսանողական Տան մէջ, թէյասեղանի մը շուրջ :

Փոքր սրահին մէջ հաւաքուած էին նախ Ուսուցումը քնակող 37 ուսանողները, Բարեգործականի տեղական մասնաճիւղին բոլոր անդամները, եւ սակաւաթիւ հրաւիրեալներ, որոնց կարգին հիմնադրին զաւակը, Զարեհ պէյ Նուպար իր երկու աղջիկներով, Տիկին Գալուստ Կիւլպէնկեան, չէնքին Ֆրանսացի կառավարիչը եւն. Մամուլի կողմէ ներկայ էր միայն «Յառաջ»ի աշխատակիցը :

Թէյի եւ խմորեղէններու սպասարկութենէն վերջ, Հ. Բ. Ը. Մ. Փարիզի մասնաճիւղիատենապետ, Պ. Մ. Ոսկերիչեան նախ հրաւիրեց յոբելեան կայս յարգել յիշատակը Համալսարանական Տան հիմնադիր Պօղոս Նուպարի որուն այս հեռաւոր ու դեղեցիկ գաղափարը կոչուած է մեծ ծառայութիւն մը մատուցանել մասնաւորապէս մեր ուսանող երիտասարդութեան եւ ընդհանրապէս հայ մշակոյթին : Ցետոյ խօսքը տալով ըսաւ.

— « Հպարտ է անշուշտ որ ուրիշ չատ մը մեծ ազգերու կարգին՝ դուք ալ ունիք ձեր սեփական տունը : Ի՞նչ նանակութիւն ունի թիւով փոքր ազգ մը ըլլալ, երբ մշակոյթով բարձր է ան : Ահա հելլէնները որ աշխարհը լուսաւորած են գաղափարով, եւ մինչեւ այսօր յարգանք եւ հիացում կը պարտադրեն իրենց մտաւորական թիւով մեծ ազգերուս » : Յորդորեց երիտասարդները պահել — իրենց ազգ. ոգին, Հայ մնալ եւ ըլլալ պատրաստ, դիտուն մարդիկ որոնց այնքան պէտք ունի հայրենիքը :

Պ. Վահան Խմէրեան՝ Բարեգործականի կեդր. վարչութեան կողմէ Փրանսերէն ճառով մը բարի գալուստ մաղթեց բարերարին որդւոյն, ներկայացուց Ուսանողական Տան նշանակութիւնը հայ գաղութին համար Ֆրանսական համալսարհային մթքի այս վառարանին մէջ, չնորհակալութիւն յայտնելով Ֆրանսական կառավարութեան եւս որ ամէն առթիւ իր գուրգուրանքը եւ ամէն կարգի դիւրութիւնները չէ զլացած մեր ուսանողական հաստատութեան համար : Բարեգործականի նախագահը, Տօքթ. Քօլօլեան բացակայ ըլլալով, Պ. Խմէրեան կարդաց անոր մէկ նամակը ուղղուած ուսանողներուն, քաջալերելու համար զանոնք վառ պահել իրենց հայ դպացումները եւ կապուած մնալ իրենց ազգային աւանդութեանց եւ իրենց սիրելի հայրենիքին :

Գեղարուեստական հաճելի բաժին մը յաջորդեց, երիտասարդ ուսանողներուն կողմէ, ջերմիկ մթնոլորտ մը ստեղծելով սեղանին չուրջ : Արտասանութիւններ, մեներդ, խմբերդ, սրամիտ պատմութիւններ իրարու յաջորդեցին, նոյնիսկ առանձին ու խմբական պարեր, բոլորն ալ ուսանողներուն կողմէ, պատուելու համար իրենց հիւրերը եւ անոնց փոխանցելու խանդավառ չունչը եւ ոգեւորութիւնը ուսանող երիտասարդութեան :

Բժիշկ Գարակէօզեան վրէն հետ Հայաստանէն բերած հայկական նամակադրոշմներու շարք մը նուիրեց ուսանողներուն, ճաշուրդի դրուելով դումար մը ապահովելու համար Միութեան Ֆոնտին : Ճաշուրդը դոր կը վարէր Պ. Մոստիչեան բարձրացաւ 22000 ֆր.-ի : Առատաձեռնութեամբ մասնակցեցան Զարեհ պէյ Նուպար, Պ. Պետրոս Պալըք-ճեան, Բէյպազեան : Ուսանողները իրենք եւս իւ միւս ներկաները : Նամակադրոշմները յանձնուեցան Օր. Զ. Նուպարի :

Ճօսք տրուեցաւ նաեւ Վիէննայի Միխաքեան-թեան երիտասարդ անդամներէն Խապալեան վարդապետի, որ ներկայացուց այդ վառարանին ներքին ազգային կեանքը, ազգ իրարու հանդէպ ունեցած ընկերական ջերմ վերաբերումը, եւ եղբայրական սէրը :

Ուսանողական Միութեան նախագահը, Պ. Տիգրան Ոսկերիչեան փակելով հանդէսը, երախտագիտութեամբ յիշեց մեծ Հայուն, Նուպար փաշայի այս զեղեցիկ հաստատութեան նուէրը հայ ժողովուրդին, չէշտելով անոր մշակութային նշանակութիւնը եւ թուեց անոր միւս նուէրները, — դպրոցներ, ակնառուժարան, ուսանողական Ֆոնտ, ուսանողներու տուն եւն. :

Շնորհակալութիւն յայտնեց Բարեգործականի տեղական մասնաճիւղին, անոր ստեղծած այս զեղեցիկ առիթին համար որով օտար երկիրներէ հաւաքուած ան՛մ երիտասարդներ չփում ունեցան Փարիզի հայ գաղութին հետ :

ԳԱՂՏՆԻ ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹԵՐ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԱՍԻՆ

«ԱՆԱՐԴԱՐԱՆԱԼԻ» ԿԸ ԳՏՆԵՆ ԿԱՐՍԻ ԵՒ ԱՐՏԱՀԱՆԻ ՄԱՍԻՆ ԴՐՈՒԱԾ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ

Ամերիկեան կառավարութիւնը մարտ 24ին հրատարակութեան յանձնեց արտաքին գործերու նախարարութեան այն գաղտնի փաստաթուղթերը որոնց հիման վրայ Թրումըն 400 միլիոն տոլարի վարկ մը պահանջած էր Յունաստանի եւ Թուրքիոյ համար : Այս փաստաթուղթերը բացատրաբար հրատարակուեցան, խորհրդարանին բացորոշ պահանջին վրայ : Թէ երեսփոխանները եւ թէ ծերակուտականները կ'ուզեն կատարեալ լուսաբանութիւն, պահանջուած վարկերը քուէարկելէ առաջ :

Ահաւասիկ այդ փաստաթուղթերուն ամփոփումը, համաձայն տեղական թերթերու հրատարակութեանց :—

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Գաղտնի տողեկագիրներէն մէկուն համաձայն, Յունաստանի բռիտանական զօրքին թիւը կրճատուած է վերջերս եւ անգլ. դինուորները պարզապէս քաղաքական եւ հոգեբանական դեր մը կը կատարեն, այսինքն թոյլ չտալ որ Եուկոսլաւիոյ, Ալպանիոյ եւ Պուլկարիոյ կառավարութիւնները յարձակողական գործողութիւն կատարեն Յունաստանի դէմ : Ամերիկեան ներկայացուցիչները այն համոզումն ունին թէ Յունաստանի հիւսիսային դրացիները այդ երկիրը կը նկատեն հասուն պտուղ մը որ իրենց ափին մէջ պիտի իյնայ քանի մը չաբաթէն, իբրեւ հետեւանք արեւմտեան ժողովրդավարութեանց անտարբերութեան :

Ուրիշ տեղեկագիր մը կը պարզէ Յունաստանի համայնավարներուն գործունէութիւնը : Տեղեկագիրը 13.000 կը հաշուէ սահմանադրութիւն վրայ դործող համայնավարական ուժերուն թիւը : «Անոնց նպատակն է ներքանգ մը հաստատել Ալպանիոյ սահմանադրութենէն մինչեւ Ողիմպոսի արեւելեան կողմը, որով Յունաստանը պիտի բաժնուի երկու մասերու : Այս առթիւ կը յիշէ թէ հրոսակումբերու պետերը բացառիկ մարզանք մը ստացած են եւ թէ յունական բանակը պիտի չկրնայ վերահաստատել բարեկարգութիւնը, եթէ իր թիւը եւ ռազմամարութիւնը չաւելնան :

Տեղեկագիրը խոր մտահոգութիւն յայտնելով Յունաստանի եւ իր դրացիներու միջեւ ծագած վէճերուն առթիւ, հիմնական կապ մը կը տեսնէ այս խնդիրներուն եւ Մ. Նահանգներու ապահովութեան միջեւ :

Ուրիշ փաստաթուղթեր կը ճշդեն Մ. Նահանգներուն դիրքը կարգ մը յունական խնդիրներու մասին : Այսպէս, կ'առաջարկեն պահպանել 1939ի սահմանները, ազատ նաւահանգիստ մը հաստատել Սելանիկի նաւահանգստին մէջ, ռեւտրական ելք մը տալու համար Պուլկարիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ, եգէականի վրայ, Յունաստանի յանձնել Կիպրոսը, բարեկամութեան ու նաւարկութեան դաշնագիր մը կնքել Յունաստանի հետ, ընդլայնել Յունաստանի ներկայ դահլիճը եւն. :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԱՍԻՆ

Քննելով Թուրքիոյ եւ Մ. Միութեան յարաբերութիւնները, ուրիշ փաստաթուղթ մը մանաւանդ կը պարզէ այն ջանքերը զոր կը թափէ Մոսկուա, «ներքին խռովութիւններ յարուցանելու եւ Թուրքիոյ ներկայ կարգուսարքը տապալելու համար» : Եւ կը չեշտէ թէ Մ. Նահանգներուն կողմէ տրուելիք վարկերը պիտի ապահովեն Թուրքիան թէ իր դերիչխանութեան դէմ յարձակում մը անպատասխանի պիտի չմնայ :

Գալով Կարսի եւ Արտահանի մասին տրուած պահանջներուն, տեղեկագիր մը կ'ըսէ.

(Լրացրու դարձուածութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ուսանող տղոց մեծամասնութիւնը Սուրիայէն եւ Լիբանանէն եկած ըլլալով ջերմ զգացումներով կապուած են արաբական այդ երկու փոքր երկիրներուն հետ, որ եղբայրական վերաբերում ունեցած են միշտ մեր ժողովուրդին հանդէպ, գաղթականութեան ամէնէն տաժանելի օրերուն : Տղաքը յոռնկայս երգեցին անոնց ազգային քայլերգները, ջերմագին ծափահարութեամբ ներկաներէն :

★ *Շէնքը որ ծանօթ է Փարիզի հայութեան, քաղաքին հարաւային ծայրը լայն պողոտայի մը վրայ, Ուսանողական Ատանին սկիզբը, Հայկական ոճով գեղեցիկ ճարտարապետութեամբ հաստատութիւն մըն է 70 սենեակներով, կահաւորուած : Ունի ամէն յարմարութիւններ եւ առողջապահական պայմաններ : Ընթերցարան, հաւաքման սրահ, ընդարձակ պարտէզներ տրամադրելի են տղոց, ինչպէս եւ յարմար դիներով ճաշարաններ :*

Սուրիայէն, Լիբանանէն, Պաղեստինէն, եգիպտոսէն եւ ուրիշ դանազան վայրերէ քառասուն մօտ տղաքներ նոր կեանք եւ ոգեւորութիւն մտցուցած են այդ չէնքէն ներս : Հայերէն երգը, խօսքը կը հնչեն ամէն կողմ :

Փարիզի գաղութին եւ անոր զանազան Միութիւններուն կը մնայ պէտք եղած գուրգուրանքով չրջապատել զանոնք եւ լրացնել պակասները :

ՇԻՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

Թ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ 1947Ի ՆԱԽԱՀԱՇԻՒԸ

Որեւէ երկրի կացութիւնը բնորոշող անվիճելի երեւոյթներից մէկն է նրա տարեկան նախահաշիւը: Երբ այնտեղ պետութեան եկամուտը տարէց տարի բարձրանում է ու ծախքերն ընդարձակւում, դա նշան է, որ կայ յառաջդիմութիւն, նիւթական ու նաեւ հոգեկանարժէքների կուտակում ու սրտապնդիչ ապագայի հեռանկար:

Անշուշտ այս դատողութիւններն ուղեկցուած են բազմաթիւ «եթէ»ներով: Եթէ, օրինակ, դրամի գնողական ոյժն ու ապրանքների գները մնում են անփոփոխ, եթէ եկամուտները հոսում են դէպի կառավարական գանձարան իրրեւ հետեւանք ժողովուրդի աստիճանական բարեկեցութեան եւ ոչ թէ տուրքերից ճնշուելուն, եթէ ծախքերի մի կրեւոր մասը գնում է մշակութային նպատակներին, նոր արտադրական ու հանրային օգտակարութեան հիմարարութիւններին եւ ոչ թէ զրեթէ ամբողջովին կլանւում է բանակից, ոստիկանական ու վարչական պաշտօնէութիւնից, պարտքերի ու նրբանց տոկոսների վճարումից եւայլն:

Պետութիւնն էլ մի ընտանիք է եւ տնտեսական տեսակէտից եկամուտների ու ծախքերի օրէնքները նոյնն են նրանց համար բացի մէկից — ընտանիքը ձգտում է որքան կարելի է շատ մի կողմ դնել, յաճախ իրեն զրկելով, ժողովրդավար պետութիւնն իրեն համարում է յաւիտենական, ծերանալու վախը չունի եւ «գուլպան» բացակայում է նրա մօտ:

1947ի խորհրդային նախահաշիւը հաստատուեցաւ Գերագոյն Խորհրդի կողմից Փետրուարի 24ին: Իրաւակարզերի տարբերութիւնը թոյլ չի տալիս համեմատութիւններ անել խորհրդային եւ դրամատիրական պետութիւնների նախահաշիւների միջեւ: Խորհրդային պետութիւնը տէր ու տիրական է երկրի բովանդակ տնտեսութեան. նրան աւելի դիւրին է հաւասարակշռել իր ելքն ու մուտքը, քան մասնաւոր ձեռնարկութեան իրաւունքը յարդող պետութիւններին: Փաստ է, որ այսօր վերջինները տնտեսապէս ծանր կացութեան մէջեն. նախահաշիւի կողմից զրեթէ ամէնքը, մասնաւանդ պատերազմին մասնակցողները բացեր ունին, որոնք երբեմն վտանգաւոր չափերի են հասնում ու ծայրը ծայրին բերելու համար բացառիկ աղբիւրներ են փնտռում — պարտք՝ ներքին ու արտաքին, ռազմական հատուցումներ, արտասահմանում ունեցած գոյքերի վաճառք եւն: Խ. Միութեան մի կարեւոր մասը, բացի Գերմանիայից, ամէնէն աւերեալ երկիրն է:

Առանց մի տոլար պարտք խնդրելու ամերիկեան «քեռուց», արագ ու տեղադիր թափով վերաշինում է Կասպից ու Բալթեան ծովերի միջեւ ընկած հսկայ տարածութիւնը: Բացի այդ նպատակով արւած արտակարգ ու պետական մեքենան դրձնելու սովորական ծախքերից, կան նաեւ հսկայ յաւելեալ դրամարներ հնդամեայ ծրագրի երկրորդ տարւայ համար: Հակառակ այդ բոլորին, 1947ի խորհրդային պետական նախահաշիւը կազմւած է հաւասարի յաւելումով: Այս երեւոյթն առաջին հայեացքից կը թուէր հրաշք, եթէ չունենար իր բացատրութիւնը խորհրդային վարչաձեւի առանձնայատկութեան մէջ: Բացատրութիւն, որ ոչ միայն տնտեսական է, այլ եւ քաղաքական: Խորհրդային վարչաձեւը պետական դրամատիրութիւն է: Նա չահագործում է աշխատաւորին թերեւս աւելի, քան քաղքենի դասակարգը իր տիրապետութեան ենթակայ երկրներում, միայն թէ ժողոված «յաւելեալ արժէքը» դրամատիրոջ հաճոյքի ու ստամոքսի վրայ չի ծախսւում, այլ երկրի յառաջդիմութեան: Միլիոնաւոր բազմութիւնների կրած զրկանքի եւ նրանից ստացած արդիւնքի միջեւ կարելի՞ է դնել հաւասարութեան նշան: Աւա՛ղ. ի պատասխան երեսուներորդ անգամ երեսուներորդ տարին ստիպւած են կսկիծով մը դլուխը չարժել աչից ձախ:

Խորհրդային զարկերակի իրական անկանոնութիւնը հարեւանցի չօչափելուց յետոյ անցնենք, թղթի վրայ, նրա երեւութական վարդագոյն առողջութիւնը վկայող թւերին:

Ուրեմն Խորհ. Ընկերվար. Հանրապետութիւնների Միութեան Գերագոյն Խորհրդի որոշումով, 1947ին նատաեանւում է.—

Եկամուտ 394.202.438 հազար րուբլի.
Ծախք 374.105.064 ,, ,,
Ցաւելում՝ աւելի քան 20 միլիար րուբլի:

1946ին համապատասխան դումարներն էին.

333.536.814 հազ. ր. եւ 319.423.814 հազ. ր.

յաւելում աւելի քան 14 միլիար րուբլի:

Խորհրդային նախահաշիւները երկու մասից են բաղկացած — կեդրոնական կառավարութեան եւ դաշնակցային հանրապետութիւնների: Երկուքը միասին առնուած, մտնում են յիշուած դումարների մէջ: Դաշնակցային հանրապետութիւնների մուտքերն ու ծախքերը հաւասարակշռուած են. յաւելման ամբողջութիւնը մտնում է Միութեան նախահաշիւի մէջ:

Այսպէս 1947ին Միութեան մուտքն է 311.882.879 հազար րուբ., ծախքը 291.785.505 հ. ր.:

1946ին համապատասխան դումարներն էին՝ 268.139.204 հ.ր. եւ 254.024.204 հ.ր.

1947ին Դաշնակցային 16 հանրապետութիւնները մուտք 82.319.559 հ. ր. ելք՝ նոյնքան: 1946ին համապատասխան դումարներն էին մուտք՝ 65.397.610 հ. ր. ելք՝ նոյնքան:

Հաճոյքով արձանագրում ենք, որ Խ. Հայաստանի 1947ի նախահաշիւն անցնում է մէկ միլիառ րուբլուց. ճիշտ դումարը՝ մուտք 1.051.609 հ. ր. ելք նոյնքան: Անցեալ տարի՝ 856.864 հ.ր. թէ մուտք, թէ ելք: Խ.Հայաստանի նախահաշիւն այսպիսով 1947ին աւելացել է 22.7%: Վրաստանինը՝ 27,4%, Ադրբէջան 18,6%: Ամենախոշոր յաւելումը կարելօ-ֆիննական հանրապետութեան նախահաշիւն է ունեցել — 36,3%: Անցեալ 1946ին Հայաստանի նախահաշիւի յաւելումը 1945ի հետ համեմատելով 30,9% էր, Վրաստանինը՝ 21,6%, Ադրբէջանինը 35,1%:

Խ. Հայաստանը նախահաշիւի տեսակէտից չարունակում է մնալ 10րդը 16ի մէջ: Եթէ նախահաշիւի դումարը բաժանենք բնակիչների թիւի վրայ, հիմք ունենալով 1939 Յունուար 17ի մարդահամարը, կը տեսնենք որ ամբողջ Միութեան մէջ դաշնակցային հանրապետութիւնների նախահաշիւից մարդդլուխ մուտք եւ ելք է լինում 430 րուբլի: Հայաստանում 1947ին այդ դումարը բարձրանում է 800 րուբլու, Վրաստանում 610, Ադրբէջանում 550: Դժբախտաբար անկարելի է ստուգել, թէ համամիութենական նախահաշիւից ինչ դումարներ են ծախսւում հանրապետութիւնների մէջ, բայց անկասկած է, որ աւելիւն բաժին է ընկնում մեծ եւ հարուստ երկիրներին, ուր շինւում են հսկայ գործարանները, կամ չահագործւում հանքեր, որոնք ունեն համամիութենական նշանակութիւն: Խ. Հայաստանը դուրկ է դրանցից. իր փոքրիկ տարածութեան վրայ նա կարող է զարդացնել փոքրիկ եւ միջակ արդիւնաբերութիւն, օգտագործելով ջրաելեկտրակայանների դրեթէ ձրի ստացւող ուժը: Խ. Հայաստանի վարիչները թող յարեն իրենց արթնութիւնը, որ այդ համեստ ճարտարարուեստը թեթացումներ չունենայ: Յաւով կարդացինք «Իզվեստիա»յում հայկական հիւսուածեղէնի թուլացման մասին — 60% միայն կտաւատած է 1946ի ծրագիրը: Նոյնը նաեւ. ալիւսի եւ չաղախի արդիւնաբերութեան մէջ: Բարեբախտաբար, ընդհանուր առմամբ մերհայրենիքը քայլում է համընթաց իր քոյր հանրապետութիւնների հետ, որոնք նոյնպէս այս կամ այն մարզում ունին փոքրիկ բացեր:

Վստահ սպասելով այն լուսաւոր օրւան, երբ մեր հայրենիքը կ'ունենայ տարածւելու եւ կամք ու մտածողութիւն արտայայտելու ազատութիւն, այսօր չկայ մեզ համար ուրիշ հրամայական գործ, քան նպաստել ներդաղթի — ցրւած ստեղծագործ ուժերի ներհաւաքման ու կենդրոնացումի աշխատանքին:

Ջմռռնանք, որ իր հանրապետական նախահաշիւով մեր հայրենիքը ունի դրեթէ այնքան մուտք ու ելք, որքան երկու անդամ աւելի բնակչութիւն եւ տարածութիւն ունեցող Լիտվիան: Նոյն տեսակէտից կէս մուտք եւ ելքն ունի Վրաստանի, ունենալով մէկ երրորդը նրա բնակչութեան: Որքան ալ առարկեն այս չոր փաստերի դէմ, այնուամենայնիւ կչխի վրայ մնում է մի ծանրութիւն:

ՀԱՅԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ԼՈՒՐԵՐ ԿԻՊՐՈՍԷՆ

ՆԻԿՈՍԻԱ (Յառաջ). — Կիպրոսի նորընտիր առաջնորդ Ղեւոնդ Ծ. վրդ. Ձէպէհեան Կիլիկիոյ կաթողիկոսին հրաւէրով Սուրիա մեկնեցաւ եւ Անթիլիասի մէջ եպիսկոպոս ձեռնադրուեցաւ, ուրիշ չորս վարդապետներու հետ:

● Թեմական ու վարչական գոյդ խորհուրդ ներու անդամ Պ. Օննիկ Շաքարեան, որ միշտ կը ձգտի բարձրացնել կիպրահայ թեմին արժէքը, նորանոր նուէրներով մղում կուտայ ամէն հանգանակութեան եւ ազգօգուտ ձեռնարկի: Գաղութը հիմա իրմէ կը սպասէ որ նախաձեռնարկ ըլլայ Նիկոսիոյ մէջ կառուցանելու Ազգ. Առաջնորդարան մը, ու կարդադրէ նաեւ Ս. Մակարի վանքին արդի դժուարին խնդիրները: Սոյն մենաստանը դարերէ ի վեր Հայոց կը պատկանի, ու միակ հասութաբեր աղբիւրն է Կիպրահայ աղգ. մուտկին:

★ Նիկոսիոյ Հայ Երիտասարդաց Միութիւնը մեծ պատրաստութեամբ տօնեց Վարդանանց յիշատակը, Փետր. 14ին: Դեղարուեստական բաժինը կը կազմէին Միութեան քառաձայն խումբը եւ Պ. Զաւէն Մաքսուտեանի նուագած քանի մը երգերը: Հոգեպարար էր քառաձայն երգչախումբին երգած «Նորահրաչ»ը: Շատ յաջողօրէն մանուօլինի վրայ նուագեց, Պ. Զաւէն Մաքսուտեան «Տէր կեցո», ու «Լռեց ամպերը», իբր սոլօ: Այս երիտասարդը եղբայրն է «Յառաջ»ի եւ ուրիշ թերթերու աշխատակից Նուպար Մաքսուտեանին: Օրուան բանախօսն էր Պ. Յակոբ Փալամուտեան (անդամ Կիպրոսի վարչական խորհուրդին) որ պարզեց Վարդանանցի ոգին ու Հայ. եկեղեցւոյ մեծ դերը՝ ազգապահպանման գործին մէջ: Նիկոսիոյ Հայ Երիտասարդաց Միութիւնը այժմ կը պատրաստուի տօնելու Մայիս 28ի գերագոյն տօնը: — Ն. Մ.

ՄԱՄՈՒԼ

Նոր աւետիսը

ԽՄԲ.—Ինչպէս հաղորդած էինք, այստարի **15-17.000** հայրենակիցներ Հայաստան պիտի փոխադրուին Յունաստանէն: Այս լուրը պաշտօնապէս Ազգ. Առաջնորդարանին հաղորդած է Աթէնքի խորհրդային դեսպանը, աւելցնելով թէ ամրան սկիզբը պիտի գան երեք լիազօրներ, գործը կազմակերպելու համար:

Աթէնքի մեր պաշտօնակիցը, «Ազատ Օր», հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ այս աւետաբեր լուրին առթիւ (**1** Մարտ).

— «Տակաւին դարունը չողջունած, աւետաբեր լուրը հասաւ — 15-17.000 Յունահայեր 1947ի ընթացքին, բախտաւորութիւնը պիտի ունենան հայրենիքի պաշտելի հողը համբուրելու եւ Հայաստանի քաղաքացիներ դառնալու, հրաժարելով վերջնականապէս պանդուխտի անհրապոյր եւ հալածական կեանքէն:

Սովիէթ դեսպանի փոխանորդն է որ Առաջնորդ Սրբազան Հօր եւ Ազգ. կեդր. Վարչութեան ան դամներուն հաղորդած է այս երջանկաւետ լուրը, աւելցնելով թէ՝ Մոսկուայի Գերագոյն Սովիէթի կողմէ տրուած է որոշումը եւ հաղորդուած Աթէնքի դեսպանին, որ լիազօրուած պիտի ըլլայ յունահայ ներդաղթի կազմակերպութեամբ՝ իրեն օժանդակ ունենալով դարնան վերջին օրերը Հայաստանէն Աթէնք սպասուող ներդաղթի երեք պատուիրակներ եւ տեղւոյս ներդաղթի կեդր. Յանձնախումբի անդամները:

Այս խիստ բերկրաւէտ աւետիսը պէտք չէ պատճառ ըլլայ սակայն, չափազանցեալ խանդավառութեան արդիւնք՝ հապճեպ եւ անժամանակ հաշուեյարդարի մը: Մեր հայրենադարձ բազմութիւնները հիմա է որ ցոյց պիտի տան թէ դիտեն չափ դնել իրենց խանդավառութեան՝ փութկոտ կարդադրութիւններէ խուսափելով:

Սովիէթ դեսպանատան ուղղակի հսկողութիւնը, ներդաղթի կազմակերպութեան եւ կարաւաններու առաքման գործին նուիրուած ազգային մարմիններու ձեռք ձգած փորձառութիւնը՝ անցեալ տարի գործուած անկանոնութիւններէն եւ սխալներէն, կը ստիպեն մեզ հաւատալ թէ՝ այս տարի հայրենադարձը, այս կենսական գործի կազմակերպութիւնը պիտի դրուի առողջ եւ ապահով հիմերու վրայ: Որով, մինչեւ կարաւաններուն մեկնումի օրը, ներդաղթողները չարաթներ առաջ տեղեակ պիտի ըլլան իրենց մեկնումի մօտաւոր թուականին, եւ հետեւաբար, ժամանակ պիտի ունենան հաշուեյարդար կատարելու իրենց գործերուն եւ կալուած ու աւելորդ գոյքերուն, եւ հանդարտօրէն մեկնումի պատրաստութիւններ տեսնելու:

Ներդաղթի վերստուգուած ցանկերու պատրաստութեան ձեռնարկած ներդաղթի Կեդր. Յանձնախումբը, պարտի ուրեմն, այժմէն իսկ ձեռք առնել բոլոր այն միջոցները, որոնցմով պէտք է ապահովուի անպղմուկ կազմութիւնը կարաւաններուն՝ նախապատրաստութեան կարդով, որուն Խ. գրծին վրայ կուգան Թրակիոյ, Թեսալիոյ եւ Մակեդոնիոյ, ինչպէս նաեւ Պելոպոնէզի հայ բեկորները: Ներդաղթի Կեդր. Յանձնախումբը, մինչեւ ամառ իր առջեւ ունի երեք ամիսներ, հետեւաբար բաւականաչափ ժամանակամիջոց, իրեն յանձնուած պատասխանատու գործը մեթոտիկ կերպով գլուխ հանելու համար:

Նոյնպէս, ներդաղթի Կեդր. Յանձնախումբին կ'ինկնայ համերաշխութեան եւ միասնականութեան կոչով մը հրաւէր կարդալ բոլորին՝ խմբուելու իր չուրջը, վերջ տալու դրչապայքարին եւ վէճերուն, դադրեցնելու՝ համայնքին ներս ներդաղթի հակառակ տարրեր եւ հոսանքներ տեսնելու խիստ վտանգաւոր եւ վնասակար մտայնութիւնը, համագաղութային միացեալ ճիդով մը նիւթապէս եւ բարոյապէս զօրավիդ կանդնելու հայրենադարձին, որուն մէջ կը կայանայ մեր փրկութիւնը, եւ որով միայն պիտի կրնանք իրականացնել ազգային ամբողջացումը:

... Այս առթիւ, աւելորդ չըլլար յիշեցնել Հ. Բ. Ը. Միութեան եւ Հ. Կ. Մայի Շրջ. Վարչութեանց որ դրեն գոյդ Ամերիկաներու իրենց քոյր Մասնաճիւղերուն, որպէսզի զգեստեղէնի մասնաւոր առաքումներ ընեն անոնք, յատկացուելու համար բացառապէս այն ներդաղթողներուն՝ որոնք կիսամերկ են եւ դժբախտաբար մեծ թիւ մը կը կազմեն անոնք:

Վերջապէս, ամէն ինչ ներգաղթին համար եւ բոլորս ալ ներգաղթի ցանձնախումբին զօրավիգ»:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԻՆ ցորեն պիտի ստանան յառաջիկայ մայիսին.— Ֆրանսա՝ 100.000 թոն, Պելժիա՝ 40.000, Հոլանտա 56 հազար, Գերմանիոյ Ֆրանսական շրջանը 38 հազար, անգլեւամերիկեան շրջանը՝ 330.000, Իտալիա 145 հազար, Ցունաստան 38 հազար թոն:

ՈՂՋՈՅՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ

Վիէն.— Ձեր կոչումի բերումով, կը մտնէք ասպարէզ մը, որ ձեզմէ կը պահանջէ ըլլալ դրական, պահանջկոտ եւ զոհաբերող : Սիրել ազգ · եւ հայրենիք : Այդպէս է ազնիւ եւ դիտակից երիտասարդի մը ձգտումը:

Հայրենիք սիրելը, հայրենիքը ճանչնալու մէջն է : Նախ պէտք է ծանօթանալ հայրենիքի անցեալի սրբազան փառքերուն, անոր մարտերուն, զոհաբերութեան, անցուցած փորձըրիկներուն :

Գիտցէք, եւ մի մոռնաք, որ անոր ճամբան անցած է արցունքի եւ արեան ծովերէն, եղած է փշոտ ու քարքարոտ, բայց երբեք կանգ առած չէ որեւէ խոչընդոտի առջեւ: Աշատութիւնը եղած է իր նշանաբանը, իր սիրոյ կրակը, եւ իր այն կրակոտ ծոցէն ծնած են բազմաթիւ հերոսներ, որոնց համար անարժէք եղած է կեանքը առանց հայրենիքի աղատութեան : Այդ սիրով անոնք իրենք զիրենք նուիրեցին փրկութեան գործին :

Կոչման արժանի տղաք, ձեր պարտքն է ճանչնալ ձեր ազգին հերոսները, ճանչնալ զանոնք ոչ թէ անունով, այլ անոնց գործնական կեանքով, ու թոիչքներով : Անոնց կատարած աշխատանքն ու անցուցած փորձրիկները , առանց քիթ քրտնքի (չեղելու) թող դրոշմուին ձեր մտաղ սրտերուն մէջ, որպէսզի դառնաք անոնց ջահակիրները:

Սորվեցնեք որ Հայը մեռնիլ չգիտցող, մահուընէ չվախցող ազգերէն է : Փորձրկուտ է անոր պատմութիւնը, արիւնով ծփուն, ու կոտորածներով ընդհատուած , բայց արտասովոր՝ իր դիմադրականն ճիգերով :

Մտէք բոլոր շրջանակներու մէջ, սորվեցէք ամէնէն բարին, զարգացուցէք ձեր մայրենի լեզուն, եւ ձեր հայրենադիտութիւնը, ձեռք բերէք ամէն ինչ որ օգտակար է հայրենիքին եւ երբեք մի մոռնաք թէ ձեր սորված արհեստն ու արուեստը հայրենիքի համար են : Երբ որ բացուին դռներն յուսոյ... եւ ահա այն ատեն կ'արժանանաք ձեր կոչումին : Ցառաջ անսասան, յառաջ անվհատ :

Մարգար Բարխեան

ԳԱՂՈՒԹՔ ԳԱՂՈՒԹ

ՍՈՒՐԻՈՅ ՆԱԽԿԻՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏ Սաատալլա պէյ Ճապրիի Դամասկոս ժամանումը մեծ խանդավառութիւն ստեղծած է ժողովուրդին մէջ: Հաւէտպէն զայող 300 պատուիրակներուն մէջ կը գտնուէր նաեւ Հայկական պատուիրակութիւնը , հայ երեսփոխաններ Պ. Պ. Հրաչ Փափազեան եւ Մովսէս Սալաթեան: Պատուիրակութիւնը դիմաւորելու համար հայ երեսփոխաններուն, այցելած է նաեւ Սուրիոյ նախագահ Շիւքրիւ պէյ Քուաթլիի պալատը, անոր Պէյրութէն վերադարձին բարի գալուստ մաղթելու համար եւ արձանագրած է պատուոյ տոմարին մէջ:

ՍՈՒՐԻՈՅ ՀԱՆՐ. ՆԱԽԱԳԱՀ Շիւքրիւ պէյ Քուաթլիի Լիբանանի հանրապետութեան նախագահին այցելութեան առթիւ, Պէյրութի մէջ հանդիսաւորընդունելութիւն մը կատարուած է : Նախագահական թափորը Այնճարէն անցած պահուն ձէպէյը Մուսայլ հայութիւնը արտակարգ ընդունելութիւն մըն է ցոյց տուած : Փառաշուք կամար մը կանգնած էր ճամբուն վրայ, զարդարուած Լիբանանեան եւ սուրիական դրօշակներով : Երկար պատառի մը վրայ արաբերէն խոշոր տառերով արձանագրուած էր ,«Ձէպէյը Մուսայլ հայութիւնը բարի գալուստ կը մաղթէ Սուրիոյ հանրապետութեան մեծանուն նախագահին» : Այնճար տօնական երեւոյթ ստացած էր : Կամարին քով կանգ կ'առնէ նախագահին ինքնաշարժը ուր Օգն. Խաչին կողմէ անոր կը տրուի ծաղկեփունջ մը եւ բարի գալուստի մաղթանքներ կ'ըլլան :

Մանաւոր պատուիրակութիւն մը գլխաւորութեամբ Գարեգին կաթողիկոսի , եպիսկոպոսներու, ազգ. կեդր. վարչութեան առեղնապետ Պ. Սրապեանի եւ հայ վարժարաններու քրնէիչ Պ. Իսկենտէրեանի բարի գալուստի գացած է նախագահին, ուր փոխանակուած են սիրալիր խօսքեր եւ բարեմաղթութիւններ :

ՎԵՐՋԵՐՍ ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՄԷՋ մեռած է Գրիգոր Եարտըմ 86 տարեկան : Ամերիկա հաստատուած էր վաթսուն տարիներ առաջ: Գործօն անդամ մըն էր «Եարտըմ եղբարք եւ ընկ.» առեւտրական տունին, որ մէկն է եղած արեւելեան գորգերը Ամերիկա ներածելու գործին մէջ: Հանգուցեալը այս ընկերութեան տեղական գնորդը եղած էր Պոլսոյ մէջ այն տեսակ առեն մը, երբ քաղաքական կացութիւնը շատ խառնակ էր, եւ սակայն յաջողած էր չնորհիւ իր կամքին եւ անկախութեան :

ՊՈԼՍՈՑ ԹԵՐԹԵՐը կը գրեն թէ կեդրոնական վարժարանի չէնքը որ ներկայիս 400է աւելի երկտեղ աշակերտութիւն կը պարունակէ, սկսած է պղտիկցալ: Թաղի Մխիթարիստներն ալ տեսչութիւնը, համախորհուրդ որոշած են վարժարանին յարակից թափուր դետինը գնելով ընդարձակել վարժարանը եւ դայն օժտել արդիական ամէն յարմարութիւններով : Արդէն սկսած են նախապատրաստական խորհրդակցութիւնները եւ հաշուի առնուած է ընդհ. ծախքը :

ՀԱՅՑ ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՅ ԿԵԴՐ. ՕՓԻՍԸ

Հայ Գաղթականաց կեդր. Գրասենեակը (Օֆիս), որ տարեսկիզբէն ի վեր փոխադրուած է 7 rue Copernic, Paris (16), (métro: Boissière կամ Victor Hugo), անդամ մը եւս կը յիշեցնէ դաղթական Հայերուն թէ՝ ամբողջ Ֆրանսական հողին վրայ ինք միայն իրաւունք ունի տալու դանազան վկայադրեր, որոնք ընդունելի են պետական պաշտօնատանց մօտ :

Օֆիսը կուտայ հպատակութեան, ծննդեան, ամուսնութեան եւայլ վկայադրեր, ուէ դիմումի առթիւ օդտադործուելու համար :

120 ֆրանք պէտք է վճարել այն վկայադրերուն համար, որոնց վաւերացումը կը պահանջուի եւ որոնք ֆրանսական քաղաքային ու դատական իշխանութեանց մօտ իսկական եւ հիմնական վկայադրերու արժէք կը ներկայացնեն (actes originaux ou de notoriété), 75 ֆրանք պէտք է վճարել այն վկայադրերուն համար , որոնք պաշտօնատուներու կը ներկայացուին պարզ տեղեկութեան համար : Թղթատարի ծախքը առանձին :

Վճարումէ դերծ կը կացուցուին աղքատները, ինչպէս նաեւ անոնք որ վկայադրերու պէտք ունին ընկերային ապահովագրութեանց (assurances Sociales) պետական նպաստի (Assistance), թոշակի (pension) եւ պատերազմի վնասուց (dommages de guerre) համար :

Օֆիսը նոյնպէս վկայադրեր կուտայ աղքատներուն՝ զանոնք վերծ կացուցանելու համար ինքնութեան թուղթի նորոգման առթիւ վճարուելիք պետական տուրքէն եւ Նախկինեան դրոշմանիշէն :

Ուէ վկայադիր ստանալու համար անհրաժեշտ է ներկայացնել ինքնութեան թուղթը կամ անոր առաջին երեք էջերուն վաւերացուած ընդօրինակութիւնը: Ասկէ դատ, վաւերացուած վկայադրեր ստանալու համար, պէտք է ներկայացնել ծննդավայրի իշխանութիւններէն ստացուած ինքնութեան թուղթ մը (նուֆուս թէզքէրէսի եւն) կամ, ատիկա չունենալու պարագային, Ֆրանսա մտնելու անցագիրը, եւ կամ extrait du registre d'immatriculation մը, որ ժամանակին կը տրուէր օտարականներուն՝ երկնց անցագրի հիման վրայ :

Հարաւային Ֆրանսա բնակող մեր հայրենակիցները կրնան դիմել Մարսիլիոյ մեր գրասենեակը, 6 rue d'Arcole, Marseille:

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՁԵՌՆԱՐԿԸ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Այս անդամ, Կապոյտ Խաչի հանդէսներու վարժուած հասարակութիւնը պահանջին ընթացք տալով է ձեր տիկինները կազմակերպեցին պարահանդէսը: Կիրակի 16 մարտ, ժամը 4ին մինչեւ կէս գիշեր զուտ ճաշուն բոլոր ներկաները անխտիր : Այս անգամ ալ սրահը փոքր եկաւ :

Ցայտագիր, պիւֆէ, սպասարկութիւն, կարգապահութիւն, ամէն ինչ անթերի էր եւ ժողովուրդը այնքան դոհ մնաց որ հակառակ հանդէսի տեւման յայտարարութեան, անկարելի եղաւ սրահը պարպել կէս գիշերէն առաջ :

Մասնաւոր գնահատութեան արժանի են Կ. Խաչի տիկիններ՝ իրենց գեղարուեստական բաժնի պատրաստութեամբ : Անոնք չեն դոհանար տրամադրելի ուժերը օգտագործելով եւ կը պատրաստեն նորերը :

Հանդէսին բացումը կատարուեցաւ երեք խմբերգներով՝ տանջնորդութեամբ ընկերը Եր. Մաթաչեանի եւ մասնակցութեամբ «Նոր Սերունդ»ի եւ Սանուհիներու Միութեան անդամներու : Հանդէսին յաւուկ փայլ տուին Նոր Սերունդի երիտասարդները՝ որոնցմէ յաջողապէս երգեցին, արտասանեցին եւ նուագեցին Գ. Նահապետեան, Պող. Աբրահամեան եւ Ղ. Մարտիրոսեան, ջերմ ծափերու մէջ: Յաջողապէս երգեցին Օր.ներ Ս. Տէր-կոմսեան, Տ. Աւալեան, ինչպէս նաեւ օր.ներ Ա. Թունեան, Թ. Մարտիրոսեան եւ ներկաներէն Տիկ. Ճերմակեան: Արտասանեցին նոյնպէս յաջողութեամբ Օրիորդներ Գ. եւ Պ. Թրոսեաններ, Ա. Աբգարեան, Գլճեան եւ Ալիքեան :

Յանդալառ, ընտանեկան ջերմ մթնոլորտի մը մէջ խօսք առնելով, Տիկին Ս. պարդեց Կ. Խաչի բարեսիրական եւ կրթական գործունէութեան ընդհ. պատկերը: Անդրադառնալով «Կաղանդի ծառ»ին եւ այս հանդէսի ընթացքին բեմ հանուած երիտասարդութեան հայեցի կրթութեան՝ որով կրնայ հպարտանալ Կրընոպլի գաղութը, ըսաւ. «Առանց կապոյտ Խաչի գործունէութեան, այս երիտասարդութիւնը մեզի համար կորսուած պիտի ըլլար : Մինչ այսօր անոնք արժանաւոր յաջորդներ ըլլալու ամէն հատասիք կուտան : Հայրենասիրական չունչով պատրաստուած երիտասարդներու այս դեղեցիկ փունջը Կ. Խաչի կողմէ լաւագոյն նուէրն է մեր հայրենիքին համար եւ մենք, այս նուէրն է որ կը կոչենք «պատկառելի» եւ կ'ընդգծենք այս բառը :

Տեղի ունեցաւ աճուրդ մը որմէ վերջ ալ ներկաները չարունակեցին ընել նուէրներ եւ գոյացաւ երկու հազարէն աւելի : Ընդհ. մուտքը եղաւ 33000 ֆրանք : Շատեր մեկնելէ առաջ կ'ուզէին յաջորդ հանդէսի թուականն իմանալ : Ապրիլ, Կ. Խաչուհիներ : Շարունակեցէք ձեր ճամբան : Այս ժողովուրդը միշտ ալ դիտէ գնահատել արդիւնաւէտ գործը :— Ս. Ս.

ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Երգիչ Փափազեանի Սալ Կավոյի հանդէսը իրական վայելք մըն էր գեղեցիկ երգը (պէլ ճանթօ) սիրողներուն համար, որովհետեւ մեր համակրելի հայրենակիցին մշակուած, տաք եւ զգայուն դրոշմով ձայնը յարմար էր իր յատագրին տուած երգերու մեծամասնութեան :

Անշուշտ իտալական դպրոցին այս հարազատ արտայայտիչը դժուար պիտի կրնար տալ Պախ կրօնական չունչն ու խորութիւնը ամբողջ իր մեծութեամբ, բայց իր Զայքովսքին, Վերտին, նոյն իսկ Մասընէին եւ Պիզէն որոնցմէ կատորներ կրկնուեցան հանդիսականներու խանդավառ ծափերով, մեզի տուին նուրբ եւ դեղեցիկ իր vocaliseներուն հաճոյքը :

Հայ արուեստագէտը առաջին անդամն էր որ կը ներկայանար իր հայրենակիցներուն իր երեք հայերէն երգերով, երեքն ալ Վաղապետէն «Կուսնկը», «Անուշին» եւ «Մի բրանի ծառ» : Դժուար է արձիներով հայկական միջավայրէ դուրս ապրած արուեստագէտին համար հարազատ չունչ դնել այդ երգերուն մէջ: Գեղեցիկ ձայն, մարզուած ծանօթ արուեստի բոլոր նրբութիւններուն, փափագան պէտք ունի հայ հասարակութեան որպէս զի կարենայ նախ անոր աչքերուն մէջ կարդալ եւ անոր դէմքին վրայ տեսնել մեր երգերուն տուած յուզումը, կարենայ արտայայտելու համար զանոնք յետոյ իր սրտին խորէն եկած ձայնով :

ՔանըՀինդ տարուան մեր չփումը օտար արուեստի ոստաններուն հետ՝ տուին մեզի եւրոպական իմաստով արուեստագէտներ, որոնցմէ էմմանուէլ Փափազեան միշտ ալ սիրով պիտի ողջունուի Փարիզի հայ գաղութին կողմէ իր «Թնոր լէժէ»ի տաք ձայնով եւ նուրբ արուեստով :

Արուեստասէր

ՀԱՅԿ. ԹԱՏՐՈՆ ՊՐԻՒՍԷԼԻ ՄԷՋ

ՊՐԻՒՍԷԼ.— Նախկին Փարիզահայ Տրամատիք թաւերախումբի հիմնադիր-ղեկավար եւ յայտնի դերասան Տրդատ Նշանեան եւ իր տիկինը Սիրուհի Նշանեան Թաւերական բացառիկ ներկայացում մը տուին Պրիւսէլի մէջ, կիրակի, Մարտ 16ին, մասնակցութեամբ տեղական ուժերու եւ հոմանուագրութեամբ գաղթ. վարչութեան օժանդակ Հայ Տիկնանց Միութեան : Գրեթէ ամբողջութեամբ ներկայ էին Պրիւսէլի եւ Անվէրսի հայրենակիցները :

Ներկայացման նիւթերն էին՝ Ճիաքօմէթիի աչքաբացիկ Քօրրատօն «Ճորագործին ընտանիքը», ընտանեկան բարոյալից տուամ մը, ինչպէս նաեւ մէկ արար ծիծաղաշարժ կատակերգութիւն մը «Ընկերային ոճիրը», Մ. Հէնրըքէնի: Երկուքըն ալ հայերէն :

«Քօրրատօ»ն ծանօթ ըլլալով, տեղի անձկութեան պատճառաւ զանց կ'առնեմ հոս նշանակել թաւերախաղին մանրամասնութիւնները: Տ. Նշանեան եւ իր տիկինը ներկայացման բոլոր դերուագներուն մէջ անդամ մը եւս ցոյց տուին իրենց փորձառու դերասանի կարողութիւնը: Ժողովուրդը, որ բազմութեամբ լեցուցած էր սրահը, իրաքանչիւր արարուածէ վերջ խանդավառ ծափերով բեմ հրաւիրեց դերակատար ամոլը: Զաւեշտի բաժինին մէջ յիշատակութեան արժանի էր տեղական ուժերէն՝ Ա. Կ. Տէվլէթեանի յաջող խաղարկութիւնը :

Ներկաներու փափաքին դոհացում տալու համար, Տիկին Նշանեան արտասանեց Հայաստանի գրականութենէն՝ Դէորգ Էմինի «Կուսնկի երգը» , չերմապէս դնահատուելով :

Այս առթիւ կ'արժէ յիշել անձնուէր ու եռանդուն ջանքերը Հայ Տիկնանց Միութեան երկու դեկավար անդամուհիներուն՝ Աւետնապետուհի՝ Տիկին Մեղրիկ Էմիրզեանի եւ Տիկին Նուարդ Մարքեանի, որոնք պատերազմի ժամերուն օրերուն քանիցս հանդանակութիւն կատարելով, նիւթապէս ու բարոյապէս օժանդակեցին դաղութիս կարօտեալներուն, հիւանդներուն եւ բանտարկեալներուն : Հիմա ալ երբ առիթը ներկայացաւ, սիրայօժար տրամադրեցին իրենց գործօն աջակցութիւնը Նշանեան արուեստագէտ ամոլին, որ յառաջիկային պիտի մեկնի Հայաստան :

Հ. ՏԷՐՕՍԿԻ

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ցառաջիկայ ապրիլ 8ին կը լրանայ ՑԱՌԱՋի երկրորդ տարին : Պիտի խնդրէինք մեր այն բաժանորդներէն որ չեն վճարած տակաւին 1946ի բաժինեդինը, փակել իրենց հաշիւները տարեվերջէն առաջ :— ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

— « կարելի չէ պատմական, իրաւական կամ ազգագրական արդարացում գտնել այս մասին» :

Եւ կը բացատրէ թէ այս խնդիրը կապ ունի ցարական Ռուսիոյ եւ խորհրդային իշխանութեան վերջին տեւչերուն հետ, ուրիշ խօսքով՝ ապահովել Կովկասի քարիւղաբեր հաստատութեանց ապահովութիւնը, ծովային ելք մը ճաթել Պարսից Ծոցին վրայ եւ ճնշել որպէսզի Թուրքիան սովետասէր դիրք մը բռնէ եւ Խ. Միութեան համար նպաստաւոր կարդուսարք մը հաստատուի Թուրքիոյ մէջ :

Գալով Վրաստանի պահանջներուն, տեղեկագիրը այս հարցին մէջ կը տեսնէ ոչ միայն վրացական, այլեւ հայկական եւ ատրբէյճանական տեսչերը, եւ նորէն կը յիշեցնէ թէ այս պահանջներն ալ արդարացում չունին աղդագրական տեսակէտով :

★ *Ռոյթերի գործակալութիւնը վերջին պահուն կը տեղեկացնէ թէ Կիպրոսի մասին դրուած պահանջը եւ Սէլանիկի ազատ նաւահանգստի խընդիրը վերջին պահուն եւս առնուած են ամերիկեան ծրագիրներու ցանկէն :*

«Զորք պիտի չղրկենք Յունաստան եւ Թուրքիա»

Մ. Նահանգներու արտաքին փոխնախարարը, Պ. Էյչիսըն, որ անցեալ շաբթու կարդ մը լուսաբանութիւններ հաղորդած էր երեսփ. ժողովի արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին, երկուշաբթի օր ալ հարցումներու տեղատարափի մը ենթարկուեցաւ Վերահոյտի արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին առջեւ : Նախագահ Թրումընի պահանջած վարկերուն առթիւ վճռապէս յայտարարեց թէ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ համար առաջարկուած օգնութեան ծրագիրը «չի նշանակեր զօրք ղրկել : Այդպիսի բան խնդրուած չէ մեզմէ : Մենք չենք նախատեսեր այդպիսի պէտք եւ միտք չունինք այդպիսի բան ընելու » :

Եւ նորէն կրկնեց թէ ինք չի կարծեր որ ամերիկեան այս ծրագիրը կրնայ պատերազմի առաջ նորդել : «Ես ճիշդ հակառակը կը մտածեմ : Այս առաջարկները սահմանուած են աւելցնելու քաղաքական կացութեան ամրութիւնը եւ զօրացնելու ժողովրդապետութիւնը երկու երկիրներուն մէջ որոնք չատ կարեւոր են համաշխարհային համերաշխութեան համար : Այդ ծրագիրները կ'օգնեն պահպանելու հողային ամբողջութիւնը եւ անկախութիւնը երկու պետութեանց : Այս՝ մէկն է այն սկզբունքներէն որոնց վրայ հիմնուած է աշխարհի խաղաղութեան ամբողջ ճիդը :

Արտաքին նախարարութեան ուրիշ մէկ օգնականը, Քլէյթըն, իր կարգին բացատրութիւններ տալով երեսփ. ժողովի արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին առջեւ, ըսաւ թէ անհրաժեշտ է ծրագրուած վարկէն առնուազն 100 միլիոն տոլար քուէարկել Յունաստանի համար : Եւ չեշտեց թէ դինուորական նպատակներու համար առաջարկուած օգնութիւնը «կենսական ըլլալով մեր իսկ ապահովութեան համար», պէտք է արուի իրրեւ բացորոշ պարգեւ եւ ոչ թէ փոխատուութիւն : Իր կարծիքով, տնտեսական օգնութիւնն իսկ պէտք չէ փոխատուութիւն համարուի :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ խորհրդաժողովի վերջին նիստին մէջ, զօր. Մարշըլ առաջարկեց կրճատել Գերմանիոյ զրաւման բանակները, նուազագոյն չափին իջեցնելով :— Վիճաբանութիւնները կը շարունակուին Գերմանիոյ ապագայ կազմակերպութեան մասին : Այս շաբաթը վճռական պիտի ըլլայ : Շատեր յոռետես են վերջնական համաձայնութեան մասին :

ՓՈՑՏԱՄԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՆ մէկ դաղանի յօդուածը մէկտեղ հանուեցաւ, որուն տրամադրութեամբ Անգլիա, Մ. Նահանգները եւ Խ. Միութիւնը որոշեր են հատուցում չպահանջել Աւստրիայէն : Բ. օր երբ արտաքին նախարարներու փոխանորդները կը քննէին այս խնդիրը, խորհրդային պատուիրակը մերժեց այս որոշումը եւ պահանջեց որ Աւստրիա 37.500.000 սթերլին հատուցում վճարէ Եուկոսլաւիոյ :

ԳԱՂՏՆԻ ՋԻՆԱՊԱՀԵՍՏ մը եւս դտնուեցաւ վերոյիշեալ անուանին մէջ, երբ խումբ մը տղաքներ կը խաղային : Պահեստը կը պարունակէր 30 դնդացիրներ, 10 հրացան ու մեծաքանակ ռազմանիւթ : Արտադրութիւնները՝ ռուսական, ամերիկեան եւ Ֆրանսական :

480 ԹՈՒՐՔ ՆԱԻԱՁՆԵՐ Փլիմութ (Անգլիա) երթալով, թրքական դրօշը պարզեցին ութ ակա - նատաւաք նաւերու վրայ որոնք Ամերիկայի կողմէ փոխ տրուած էին Անգլիոյ եւ յետոյ Խորհրդային Թուրքիոյ : Այս առթիւ Թուրքերուն յանձնուեցան նաեւ անդլիական օդանաւեր եւ ուրիշ ռազմական պիտոյքներ :

ՅԻՍՈՒՍԵԱՆ ՔԱՐՈԶԻՉ, հայր Ռիթչ, որ բողոքագիր մը ուղղած էր վարչապետին, վանականներու դէմ բացուած պայքարին առթիւ, կիրակի օր կերմպէկ Ծախհարթուեցաւ Նոթր Տամի մայր եկեղեցիին մէջ, երբ կը խօսէր այս նիւթին վրայ : Բացատրեց երեւոյթ.— Փուլթիէի մէջ վանական մը ձերբակալուեցաւ եկեղեցիէն դուրս ելածատեն :

ՍԹԱԼԻՆԻ ՀԵՏ մանաւանդ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Անգլիոյ արտաքին նախարարը : Մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին :

ՆՈՐԻՆ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ դնդ. Հարտի, Դիմադրական Ճակատի «երկաթ» խումբին հիմնադիրը, որ ամբաստանուած էր թէ մասնակից է ճակատին նախագահը, Ժան Մուլէն (գնդակահարուած) : Գնդապետը այս անգամ խոստովանեցաւ թէ 1943 Յունիսին ձերբակալուած էր կէսթափոյին կողմէ եւ քանի մը օր վերջը արձակուած, յանձն առնելով ծառայել Գերմաններուն :

Ցերեկոյթ պարահանդէս

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի «Դուսան» երգչախումբի կողմէ, հովանաւորութեամբ Հայ Ռազմիկներու Միութեան, կիրակի, 30 մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 16.30էն մինչեւ կէս գիշեր, Salle des Sports մեծ սրահը, 158 rue Jean Jaurès, Maison Alfort: Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգչախումբի անդամներու կողմէ եւ առատ պիւֆէ դիւրամատչելի դիներով : Եւրոպական պարեր, կը նուագէ GARO SARIANի նուագախումբը, մուտք 75 ֆրանք : Charenton Ecoleէն առնել 181 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Terminus: Ցերեկոյթին ամբողջ հասոյթը պիտի յատկացուի երգչախումբին մօտ առնէն կազմակերպելիք առաջին համերգին :

Հ.Մ.Ը.Մ.ի պարահանդէսը Մարսէյի մէջ

*Մարտ 29, Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս, **Salons de l'Hôtel de la Plage**ի (ex. Sabatier) սրահներուն մէջ :*

Գեղարուեստական բաժին., անակնկալներ, ճոխ պիւֆէ : Ա.ճուրդ չկայ :

Նուագախումբ, Bertho եւ իր խումբը «Paris - Montmartre»էն : Կարգապահութիւնը ապահովուած է :

Ռազմիկի գիշերը

Կազմակերպուած Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան կողմէ, Շաբաթ 29 Մարտ, ժամը 22էն մինչեւ առաւօտ : Բարձր հովանաւորութեամբ Հանրապետութեան Նախագահին :

Պատուոյ նախագահութեամբ Gen. Delattre de Tassigny, *ներկայութեամբ* Gén. Reversի :

Գեղարուեստական բաժին.— Tango-Morino *եւ իր նուագախումբը,* Jazz.— H. Cooper, Yochka Nemeth *եւ իր ցիկանները :*

Ալէմշան եւ իր խումբը մասնակցութեամբ Օր. Ա. Ռուֆելեանի, Alexandre Gourdji *եւ իր պարի խումբը, անակնկալ մը, պիւֆէ, պար, հայկական* Cabaret, *երեկոյեան զդեստը փափաքելի է :*

Ընտրութիւն գեղեցկութեան թագուհիին :

Տոմսերը ապահովել.— Garabedian, 22 rue Bo - tzaris, Bot. 53-74, Nalbandian 15 Bld. Bonne Nouvelle, Gut. 93-70, Haroustian 7 rue Mulhouse, Gut. 91-94 , Maladjian 32 rue de Cléry, Cen. 95-94 *եւ* Djermaghian 35 rue La Boëtie, Ely. 35-48 :

Ի ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

Ապրիլ 27ին կիրակի օր Հայ Ուսանողական Միութիւնը դեղարուեստական ցերեկոյթ մը կը կազմակերպէ Sorbonneի Salle Richelieuի մէջ :

ՄՇԵՒՈՒ 4ին, Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան ցերեկոյթ պարահանդէսը ժամը 3էն 12, Salle Jean Goujonի մէջ :

ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ Արմենակ (Զալիբեկի), կը փնտռէ իր մօրեղբայրը՝ Սուքիասեան Զիվան Գեվոյ, ծնած 1918ին : Իմացնել Abrahamian A., 39 rue Kléber, Le-Teil, (Ardèche) :

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie:** Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ը. Գ. Փափագեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 *եւ* 14—18, *գոց է* ուրբաթ *եւ* շաբաթ *օրերը : Հաղորդակցութիւն՝* métro: **Tolbiac. Place d'Italie. Clacière:**

Փոխադրութեան ընկերութիւն
Transport Robert

Կը ստանձնէ ամէն կարգի եւ ամէն ապրանքի փոխադրութիւն , տրամադրելով բեռնաբարձ կառք : Նոյնիսկ երկար պայմանաժամով վարձու կուտայ օթօ, քամիոն եւայլն : Դիմել 66 Allée de la Seine, Issy les Moulineaux : *Հեռաձայն* Mic. 28—16 :

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ԳՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ը. Դ. ԵԳԻՊՏԱՅԻ ԿՈՄԻՏԷԻ ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը, 9 rue Victor Massé: Ներկայութիւնը օրակարգ :

ՄԱՐՍԷԼ.— «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս հինգշաբթի իրիկուն, ժամը 8ին, Պար տիւ Կլոպի մէջ : Կարեւոր օրակարգ :

Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի ժամը 8.30ին Sociétés Savantesի սրահին մէջ : Կը խօսի ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ, նիւթ ունենալով՝ « Առաջին յեղափոխական չարժումները.— Ս. Կուկունեան խումբի արշաւաւիքը » :

Հ. Ը. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանէզօ Քաշանի մասնաճիւղին դասախօսական ժողովը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

Հ. Ը. Դ. ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին : Ներկայ կարեւոր օրակարգ :

Վիէննի Հ. Մ. Ը. Մ.ի ընդհ. անդամական ժողովը՝ Մարտ 28ին, Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Սէն Մարթէնի սրահը : Շատ կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷԼ.— «Զամալեան» խումբի ժողովը՝ այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին : Կը հրաւիրուին Պուլվար Օտտոյի Հ. Ը. Դ. «Վռամեան» ենթակոմիտէի, Նոր Սերունդի ընկեր - ընկերուհիները եւ Կապոյտ Աչուհիները :

ԱՊՐԻԼ 11ի Ա.ՌԹԻԻ.— Ռամանի Կ. Աչէի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր կազմակերպութիւնները այսօր, չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, Պ. Լ. Զիլինկիրեանի բնակարանը, խորհրդակցելու համար Ապրիլ 11ի սպահանդէսի մասին որ չէր ոտնուած անցեալ տարի :

ՇԱՎԻԼԻ Հ. Ը. Դ. Արդութեան խումբի ժողովը՝ այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Ժանօթ հաւաքատեղին :

ԻՍԻ ԼԷՄՈՒԼԻՆՈՑԻ Արմաան դպրոցի աշակերտներու ծնողները ժողովի կը հրաւիրուին այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, դպրոցի մէջ : Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի հանդարուի :

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ը. Դ. Էքս «Քեւոր» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ, սովորական հաւաքատեղին :

Հ. Ը. Դ. ՎԱՐԴԱՆ ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սարսէլի մէջ , սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ներկայ գտնուիլ :

ՄԱՐՍԷԼ.— Հայ Կապոյտ Աչի Քաղաքի մասնաճիւղի անդամուհիներու ընդհ. ժողովը՝ այս հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Քաֆէ Նոայէ ներքնասրահը : Կարեւոր օրակարգ : Զեկոյց նիւթական եւ բարոյական գործունէութեան :

ՓՈՆ ՏՕՊՆԱՑԻ Հ. Ը. Դ. «Կոբիւն» խումբին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի, 30 մարտ, կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 3ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՎԱԼԱՆՍ.— Ֆր. Հայ Կապոյտ Աչի ընդհ. անդամական ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին Ա.Տարոնեան Ակումբին մէջ :

Ծախու է

Bottier - կօշկակարի խանութ մը finissageի մեքենայով մը : Խանութը ունի իրեն հետ բնակարան մը, երեք դլխաւոր սենեակներով, խոհանոց եւ մուտք : Դիմել «Յառաջ»ի, Ն. սկզբնատառով :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՍԱՓՐԻՋՆԵՐ՝ ԵՒ ՎԱՐՍԱՑԱՐԴԱՐՆԵՐ

Foire Internationale de Lyon du 12 au 21 Avril, 1947
Groupe 34 Bâtiment 13, Stand 14



Parfumerie
Jac-Mot
ՅԱԿՈԲ
ՄՈԹԵԱՆ

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏԵՂԷՆԻ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ

136 RUE BOILEAU, LYON

Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառին մէջ կը ցուցադրէ իր զանազան տեսակի անուշահոտու - թիւնները :

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

8ար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Ամրաս. 10 $ոլ.

Jeudi 27 MARS 1947 Հինգշաբթի 27 ՄԱՐՏ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4995-Նոր շրջան թիւ 604 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՒՐԻՇ «ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐ»

Օր նոր, ծալք նոր, իբրեւ հետեւանք նախադահ Թրումընի չհնդալից յայտարարութեան :

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը հրատարակութեան յանձնեց կարգ մը գաղտնի փաստաթուղթեր : Նորհրդարանի անդամները անհրաժեշտ համարած էին անոնց հրատարակութիւնը : Նախադահը փնջին ալ յարմար կը դատէր, պաշտպանելու համար իր նոր քաղաքականութիւնը,— օգնել Ռուսաստանի եւ Թուրքիոյ (ի հարկին ուրիշ պետութեանց), որպէսզի կարենան դիմանալ արտաքին ճնշումներու : Ուրիշ խօսքով, պահել փրենց հոգային ամբողջութիւնը, անկախութիւնը եւ ներքին կարգուսարքը :

Բացատրութեան չի կարօտիր թէ որո՛ւ դէմ ուղղուած է այս աշակերտութիւնը : Մանաւանդ որ, ինչպէս արտաքին նախարարին փոխանորդը, նոյնպէս ուրիշ օգնական մը, Քլէյթըն, բացորոշապէս պարզեց ամբողջ պատկերը, ի պատասխան հարցուփորձներու :

Ո՛րքան պերճախօս էին Քլէյթընի բացատրութիւնները, Ներակոյսի Արտաքին Գործոց Նախարարութեանց Ընձեռնաժողովին առջեւ :

Ան յատկապէս կը խնդրէր որ Ռուսաստանի եւ Թուրքիոյ դիմեալ ուժերուն սահմանուած դումարները տրուին իբրեւ պարգեւ, նուէր, եւ ոչ թէ վարկ :

— « Ես կը կարծեմ թէ գինուորական նպատակներու համար օգնութիւնը էական ըլլալով մեր սեփական ապահովութեան համար եւ ոչ թէ հիմնին վճարելի, պէտք է տրուի իբրեւ բացառիկ շնորհ մը» :

Քաղաքային նախքերը տարբեր գեղով մը վրայդատելով հանդերձ, ամերիկացի պաշտօնատարը կը թելադրէր չընել այնպիսի պարտաւորութիւններ որոնց վճարմանհաւանականութիւնչկայ :

Այս առթիւ կը յայտնէր նաեւ թէ ինչպէս պիտի բաժնուի առաջարկուած 400միլիոն տոլարը :— 150 միլիոն տոլար Ռուսաստանի, բանակը զինելու, զգեստաւորելու, պարենաւորելու համար, որպէս զի կարենան «արդիւնաւորապէս դործել ըմբոստներուն դէմ » :

Հարիւր միլիոն Թուրքիոյ, զինուորական օդնութեան եւ հանրօգուտ ծրագիրներու գործադրութեան համար (երկաթուղիներ եւն.) : Մնացեալ 150 միլիոնը Ռուսաստանի, (20 միլիոն հողագործութեան, 130 միլիոն ճարտարագործական եւ ելմտական վերաշինութեան համար) :

Մպասելով որ Մ. Նահանգներու Նորհրդարանը վաւերացնէ այս վարկերը, պարզինք այլապէս չհակիրճ «գաղտնիք» մը :

Զուգադիպութի՞ւն թէ դիւանագիտական հնարամտութիւն, ճիշդ այն օրը երբ կը հրատարակուէին ամերիկեան գաղտնի փաստաթուղթերը, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը մէջտեղ կը հանէր զանազան գաղտնի յօդուածներ՝ Թէհրանի, Եալթայի եւ Փոցտամի խորհրդաժողովներու առնչագրութիւններէն :

Ճիշդնք ամէնէն «զգայացունը», որ կապ ունի Թուրքիոյ հետ եւ որ կը բացատրէ շատ մը մութ երեւոյթներ :

1943 Դեկտեմբեր 1ին Թէհրան են նախագահ Րոզվելթ, Չըրչիլ եւ Սթալին : Երեքը միասին «կը համաձայնին թէ զինուորական տեսակէտով խիստ ցանկալի է որ Թուրքիա պատերազմին մասնակցի Դաշնակիցներու կողքին, տարին չլրացած» :

Այս առթիւ, երեք պետութիւնները «կ'արձանագրեն մասնաւոր Սթալինի հետեւեալ յայտարարութիւնը.—

Եթէ Թուրքիա պատերազմի բռնուի Գերմանիոյ հետ եւ իբրեւ արդիւնք Պուլկարիա պատերազմ յայտարարէ Թուրքիոյ դէմ կամ յարձակի ասոր վրայ, ի՝նչ որ Միութիւնը անմիջապէս պատերազմի պիտի բռնուի Պուլկարիոյ հետ» :

Խորհրդաժողովը կ'արձանագրէ նաեւ թէ կարելի է այս պարագան բացորոշապէս յայտարարել, յառաջիկայ բանակցութեանց մէջ, Թուրքիան պատերազմի մղելու համար :

Պատմութիւնը անքան խօսուն է որ մեկնութեան չի կարօտիր : Եւ լրիւ ալ չէ, այլ մասնիկ մը : Ամբողջական բնագիրները չեն որ կը հրատարակուին, այլ որոշ մասեր :

Շ.

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

ՀՈԳԻՈՎ ԱՂՔԱՏՆԵՐՈՒՆ

Ճաճախ լսած եմ օտարներ, որոնք զարմանքով կը հարցնեն թէ ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ այսքան փոքր ժողովուրդ մը միլիոններ կը հաւաքէ իր տասնօրեակով, հանրային նպատակի համար :

Ինչպէ՞ս կ'ըլլայ որ մեր տասնապատիկը համրանք ունեցող ազգեր չեն կրնար պահել այնքան հանրօգուտ հաստատութիւներ, իսկ մենք, Հայերս, կը պահենք Հիւանդանոց, Մատենադարան, Ուսանողական Տուն, Ապաքինարան, Կոյրերու յատուկ ապաստանարան, Ճեմարաններ, դպրոցնե՛ր ու դպրոցնե՛ր :

Պատճառը շատ պարզ է :

Զունենալով պետական միջոցներ, ստիպուած ենք մեր գլխուն ճարը նայիլ :

Օտարին ձեռք չերկարելու առաքինութիւնն ալ ուրիշներէն փոխ առած չենք :

Չեմ դիտեր թէ ուրիշներ դիտո՞ծ են նաեւ որ այդ դումարները առաւելապէս կը հաւաքուին ժողովրդական քսակներէ :

Ձունեւորին լուման է մեղի համար յարգին եւ ոչ թէ կրեսոսին դանձը :

Մեր ջոջերը ընդհանրապէս եկեղեցի չինելու առաքինութեամբ կրնան պարծենալ, իսկ «ձեռքի տակէ», անունը չարճանադրուելիք տեղեր դրամ տալու վարժութիւնը ցամքեր է իրենց քով :

Ներդաղթի համար հաւաքուած դումարնե՞րը : Եթէ 12—15 միլիոն հաշուենք, ջոջերուն տուածը հազիւ երկու – երեք միլիոն կը բռնէ, մնացեալը տուած են միջին եւ չունեւոր դասերը :

Անուններ կան որոնց ոչ մէկուն հանդիպեցանք ցանկերուն գլուխը : Իսկ ես հանդիպեցայ անանկ անունի մը որ կրնայ պետական բացեր փակել, մեծ – մեծ աւեր ու ահ ու դող ըլլալ կեղծ ամէնէն սրտառուչ կոչերու առջեւ...

Ականջը խօսի Տիկին Ն.ին ...

ՍՕՍԻ

«Ի՞նչպէս ապաւինեցի Մուսոլինիին»

«Գնդապետ Վալէրիօ», բուն անունով Ուլո – Թըր Օտիլիօ, 37 տարեկան համայնավար մը, որ սպաննած էր Մուսոլինին իր կուսակցութեան հրամանով, Գ. օր հրապարակաւ պատմեց ամէնքան, ժողովի մը մէջ եւ լրագրական տեսակցութիւններով : Ահաւասիկ իր յայտարարութեանց ամփոփումը.

— « Սպաննեցի վոքր գնդապիրի մը հինգ գնդակներով : Միտք չունէի սպաննելու իր սիրուհին, Քլարէթթա Փէթաչին, բայց ան Առաջնորդին առջեւը նետուեցաւ, աղաչակելով,— «Մուսոլինի պէտք չէ մեռնի» : Ըսի որ հեռանայ, բայց ան կը շարունակէր խլրտիլ անոր առջեւ : Չեմ գըգջար զայն ալ սպաննած ըլլալուս համար : Մուսոլինի մեռաւ վախկոտի մը պէս, ահուսարսափէն դողալով պատի մը առջեւ : Հազիւ կրնար թոթովել · — « Մա, մա, մա, Սինեօր Բոլոնկլօ· (բայց, բայց, բայց, պարոն գնդապետ) : Ցետոյ գլխակնեբը փոխադրեցի Միլան, Փիացցա Լորէթօ, ուր ցուցադրուեցան հանրութեան, ըմբոստական շարժումին վարիչներուն հրամանով : Տասնըհինգ ըմբոստներ սպաննուած էին այդ վայրին մէջ, Մուսոլինիի հրամանով : Անոր դիակին ցուցադրութիւնը վերջաբան էր Դիմադրական Ճակատի փառաւոր պայքարին : Այնպէս որ կասկած չի կրնար ըլլալ թէ մեռած է : Ուզեցինք ապացուցանել թէ պատճ է արժանի պատիժը :

« Ես Մուսոլինիին սպաննելու հրամանը ստացայ Ազատութեան կամաւորներու հրամանատարութենէն, 1945 Ապրիլ 27ին : Ամէնքն ալ համաձայն էին որ սպաննուի եւ ձեռքս թոթվեցին, երբ մեկնեցայ : Չեմ յիշեր թէ ո՛վ ներկայ էր տեսակցութեան : Ես չէի դիտեր թէ զինադադարի պայմանագրով Մուսոլինիի պէտք էր Դաշնակիցներուն յանձնուէր : Մնաց որ, Դաշնակիցները երբեք բան մը չըսին այս մասին, սպաննութենէն վերջը :

«Երբ հասայ Տոնկոյի մօտակայ ագարակը, ուր պահուած էին Մուսոլինի եւ իր սիրուհին, տեսայ որ երկուքն ալ վերջին վար հադուած էին եւ Մուսոլինիի կը չըշէր սենեակին մէջ : Դիկտատորը հարցուց մարսուհահար, երբ դուռը բացի,— «Ի՞նչ կ'ուզէք» : Ըսի թէ եկած եմ ազատելու ձեզ : Այդպէս ըսի, որպէսզի տեսարանները չպարզուին : Երբ կառք նստանք դնդակահարութեան վայրը երթալու համար, Մուսոլինի ճաղատ գլուխը բռնելով ըսաւ.— «Պիտի ճանչնան զիս, ի՞նչ պիտի ընեմ» : Ըսի որ գլուխը ծածկէ : Երբ կառքէն դուրս ելանք եւ զայն կեցուցի պատին դէմ, տակաւին չէր դիտեր ինչ ընելիքը : Երբ կարգացի մահավճիռը յանուն Ազատութեան կամաւորներու հրամանատարութեան, սկսաւ դողալ : Քաշեցի գնդացիրի բըլթակը, բայց կրակ չտուաւ : Ատրճանակ մը քաշեցի, նոյնպէս չբռնեց : Ցետոյ քիչ մը անդին երթալով առի ընկերոջս զէնքը : Մուսոլինի փորձեց փախչիլ կամ իմ վրայ յարձակիլ, բայց տեղէն չշարժեցաւ : Երբ վերադարձայ, դեռ կը դողար : Մեռաւ առանց բառ մը ըսելու Քլարէթթային կամ որեւէ ձեւով զայն փրկելու » :

ԲԱՆԱԿՈՐՆԵՐՈՒ ՅՈՑՔԸ ԱՊՐՈՒՍՏ ՄԸՂԹԵԱՆ ԴԷՄ

Քաղաքական խնդիրներ ալ կը խառնուին

Աշխատանքի Դաշնակցութեան որոշումով, երեքշաբթի օր բանուորական ցոյցեր տեղի ունեցան ամբողջ Ֆրանսայի մէջ : Գլխաւոր պահանջն էր միջոցներ ձեռք առնել ապրուստի սղութեան եւ թղթադրամներու յաւելման դէմ, խստօրէն պատժել սեւ շուկացիները, պարտաւորիչ աշխատանքի ենթարկել բոլոր Ֆրանսացիները, 18—55 տարեկան եւն. : Սակայն քաղաքական խնդիրներ ալ խառնուեցան : Այսպէս, ցուցարարները կը պահանջէին անմիջապէս դադրեցնել Հնդկաչինի պատերազմը, եւ կը բողոքէին Մ. Նահանգներու արտաքին քաղաքականութեան դէմ, աշխարհակալութիւն համարելով անոր միջամտութիւնը Յունաստանի ներքին դործերուն մէջ :

Թիւերը 100—150.000 կը հաշուեն Փարիզի ցուցարարները որոնք թափոր կազմելով քաղաքին զանազան պողոտաներէն, համախմբուեցան Շան որ Մառս, էյֆէլի աշտարակին տակը : Համայնավար օրկանը, «Իւմանիթէ», կէս միլիոն կը հաշուէ այդ հրապարակին վրայ խռնուած բազմութիւնը, 120.000 Լիոնի մէջ, 80.000 Պոռտօ, 60 հազար Մարսէյլ եւայլն : Այս առթիւ ճառեր խօսեցան Աշխատանքի Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Լէոն Ժուհօ եւ իր օգնականը, Պրնուա Ֆռաչօն (համայնավար), Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. քարտուղարը՝ Լօժէն Հէնաֆ (նոյնպէս) : Այս վերջինը ձաղկելով ամերիկեան քաղաքականութիւնը, յայտարարեց թէ «Թրումընի երեւութական նպատակն է օգնել Ռուսաստանի, բայց իրականին մէջ՝ պաշտպանել անոր ֆաշական կառավարութիւնը» :

Ճառերէն վերջը Պրնուա Ֆռաչօն բանաձեւ մը կարդաց, որով Միացեալ Բրիտանիա եւ Մ. Նահանգները կը հռչակուէին իբրեւ «բռնի միջամտողներ» (ինտերվանցիոնիստ !) Ռուսաստանի մէջ եւ կը պահանջուէր չխառնուիլ այդ երկրի ներքին դործերուն :

Ցոյցերուն կը մասնակցէին նաեւ պետական պաշտօնեաներ : Երկաթուղիներու երթեւեկն ալ կրճատուեցաւ մինչեւ ի կիսով չափ : Կազմուած էին վեց դլխաւոր թափորներ : Առանձին տեղ մը որուած էր Հնդկաչինի բանուորներուն որոնք մասնաւոր նշանաբանախտակներով կը պահանջէին դադրեցնել պատերազմը :

Գալով ռուս հնդկական հարցերուն, ռուս ճառախօսներն ալ պահանջեցին դադարեցնել պատերազմը եւ պահանջեցին պահպանել պատերազմը :

Գերման ժողովուրդը պէտք է ընդունի դաշնագիրը

Մոսկուայի խորհրդաժողովին Գ. օրուան նիստին մէջ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, զոր. Մարշըլ առաջարկեց Գերմանիոյ նոր սահմանադրութեան մէջ դնել յօդուած մը, որուն համաձայն ամբողջ գերման ժողովուրդը եւ ոչ թէ կառավարութիւն մը պէտք է ընդունի հաշտութեան դաշնադիրը : Զօրավարը պնդելով այս կէտին վրայ, բացատրեց թէ այս պահանջը տրամաբանական հետեւանքն է Գերմանիոյ անպայման անձնատուրութեան : Ցետոյ պաշտպանեց փոքր պետութեանց մասնակցութեան իրաւունքը : «Ձարմէ չի կրնար ղրկուիլ ռեւէ պետութիւն որ նպաստած է ընդհանուր յաղթանակին» : Ըսաւ նաեւ թէ անհրաժեշտ է պատեհութիւն ընծայել որպէսզի գերման ներկայացուցիչներ փրկնց տեսակէտները յայտնեն հաշտութեան դաշնադրի մասին, իսկ անոր ընդունելութիւնը պէտք է պարտադրել ամբողջ գերման ժողովուրդին :

Պ. Պիտօ ճանակցեցաւ զոր. Մարշըլի, իսկ Պ. Պեվին ընդդիմացաւ, օրինաւոր չդտնելով այդպիսի պայման մը : Ցետոյ իր կարգին անհրաժեշտ դտաւ բոլոր պետութեանց մասնակցութիւնը, դիտել տալով թէ Զորս Մեծերը պէտք չէ դիկտատորական եղանակով դործեն : Պ. Մոլոթով պնդեց թէ հաշտութեան դաշնագիրը պէտք է ստորագրուի գերման կառավարութեան կողմէ : Այս առթիւ ա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱԼԺԵՐԻԱՑԷՆ

Մոռցուած գաղութի մը կեանքէն

Բ.

1914.— Համաշխարհային պատերազմին թղթակցութիւնները կը դադրին, մտահոգութիւն պատճառելով բոլորին: Սակայն չուտով կը հասնին սեւ լուրերը տեղահանութեանց եւ ջարդերու: Բոլորը անձկութեամբ կը սպասեն պատերազմի վախճանին, լուր մը առնելու համար իրենց սիրելիներէն:

1918. Զինադադար: Բոլորը իրար անցած են օր առաջ օդնութեան հասնելու համար իրենց մնացորդներուն: Ցոյսեր, երազներ, վ դերեւ կ'ելլեն: Շատ քիչեր բախտ կ'ունենան սրտակից մը, հարազատ մը գտնելու: Պահ մը վհատեցան, յետոյ կը սկսին ամփոփուիլ եւ նոր բոյներ կազմել, ամուսնանալով որբուհիներու հետ: Շատեր կ'օդնեն իրենց հայրենակիցներուն եւ նոր եկուորներով կը բազմանայ գաղութը:

Մօտաւոր գաղափար մը տալու համար կ'արժէ քիչ մը թիւերով խօսիլ: Ալժէրիա կը բաղկանայ երեք նահանգներէ, ուր բոյն կազմած են մեր հայրենակիցները.— Ալժէ, Կոստանդին եւ Օրան: Քաղաք տեղեկութիւններս հետեւեալ պատկերը կը ներկայացնեն այս երեք նահանգներուն մէջ.—

Ալժէ	22	ընտանիք	71	հոգի
Պլիտա	25	,,	102	,,
Ա.Ֆֆրէվիլ	3	,,	11	,,
Կոստանտին	5	,,	26	,,
Սուքարաս	4	,,	17	,,
Պոն	5	,,	22	,,
Ֆիլիփվիլ	3	,,	9	,,
Սէթիֆ	6	,,	25	,,
Պորճ Պուարըրիճ	6	,,	27	,,
Օրան	7	,,	32	,,
Սիտի Պէլ Ապպէս	4	,,	13	,,
	——	,,	—	,,
Գումար	90	,,	355	,,

Անշուշտ այս թիւերուն վրայ կարելի է աւելցնել մոռցուածները, խուլ անկիւններ մնացածներ եւ ամուրիներ որոնք մեզի ծանօթ չեն: 400 հոգինոց գաղութ մը ցիրուցան՝ ընդարձակ տարածութեան մը վրայ: Այս համրանքին 56 երիտասարդներ զինուոր եղած են 1939-40ին, եւ 1943էն մինչեւ զինադադար: Բարեբախտաբար ունեցած ենք [illegible] մէկ զոհ, քանի մը վիրաւորներ եւ ուրիշներ: Ունեցանք անձնազոհ քաջեր, որոնք արժանի հպարտութեամբ զարդարեցին իրենց կուրծքերը զինուորական չքանչաններով: Այս հայորդիները մասնակցած են դրեթէ բոլոր ճակատագրական կռիւներուն, Ափրիկէէն մինչեւ Իտալիա, Ֆրանսա եւ Գերմանիա, կրելով ահաւոր ամբակոծութիւններու սարսափը, պատերազմին ամբողջ արհաւիրքը որ երբեմն կը յիշեցնէր 1915-22ի օրերը:

Ինչպէս ամէն գաղութ, մենք եւս ունինք մանուկներու, նորահասներու բազմութիւն մը: կը մեծնան հասակ կը նետեն բոլորովին անտեղեակ իրեց ինքնութեան: Միայն անունի տարբերութիւնն է որ իրենց զգալ կուտայ թէ հայորդիները են: Քիչեր կան որ կտորիկ մը կը թոթովին քանի մը հայերէն բառեր, այն ալ աղճատուած: Այս սեւ տախտակին մէկ դժբախտաբար տեղ կը բռնեն խմիչները ալ...

Անցնինք մեր պրպտումներուն: Ինչպէս ամեսանք, Ալժերիոյ գաղութին հիմնաքարը դրած են Քէմախցիներ, յետոյ կուպան ուրիշներ, Երզնկացի, Իզմիրցի, Պոլսեցի, Քէօթահիացի, Սիվրիհիսարցի, Այնթապցի, Առաբգիրցի, Խարբերդցի, Շ. Գարահիսարցի նոյնիսկ Թիֆլիզցի եւն.: Ընդհանրապէս բոլորն ալ բարեկեցիկ դիրքերու տիրացած են չնորհիւ իրենց տոկուն եւ յամառ աշխատանքին: Կան վայրկեան դիրքի տէր անհատներ, որոնք միշտ խուսափած են ցուցամոլութենէ: Գրեթէ բոլորն ալ ունին իրենց սեփական գործերը եւ արհեստները,— առեւտրական, նպարավաճառ, սրճադործ, ոսկերիչ, դերձակ, կօշկակար, մսավաճառ, պանդոկատէր, ճաշարանատէր, սափրիչ, աղիքի եւ մորթի արհեստանոց, ներածումի եւ արտածումի դրասենեակ, ապահովագրական տուն, պաշտօնեայ, դրադիր եւ հաշուակալ, մէկ բժիշկ, մէկ երկրաչափ ու մաս մըն ալ շրջուն լուսանկարիչներ: Անհատապէս բոլորն ալ հայրենասէր են եւ հիւրասէր, բայց հաւաքաբար, ապիկար, ինչպէս հաստատեց փորձը: Նորեկ մը կ'արժանանայ բոլորին հիւրասիրութեան. մէկը միւսին հետ կը մրցի, բան մը աւելի ընելու համար: Դեռ կը պահեն մեր ազգային աւանդութիւնները: Բոլորն ալ անխտիր օգտուեցան մանաւանդ պատերազմի շրջանին:

Քանի՛ քանիներ եկան ու անցան, Ամերիկայէն մինչեւ Սուրիա մատղաշ երիտասարդութիւնը, եւ ինչ յուզումնալից տեսարաններ, Ովկիանոսի ու Միջերկրականը կարելով մինչեւ Ափրիկէ նետուած հերոսներու կեանքէն: Ահաւասիկ հատ մը խօսուն եւ սրտաճմլիկ, մանաւանդ այդ օրերուն: Զինուոր մըն էր որ կ'աղաղակէր.—

... «Մայրիկ, մի վախնաք. մենք հայ ենք, մեզի բան չըլլար, ասիկա դեռ բան մը չէ, մենք ասկէ աւելին տեսանք երբ՝ դեռ ատոնք կը քնանային, աշխարհի բանէրէն լուր չունէին: Նոր է որ սորվիլ սկսան իրենց մօրթին վրայ կրել հալածանքը, տանջանքը, տուն ու տեղ ձգել-փախչիլը: Ալ հիմա թերեւս հաւատան մեր պատմութեան, մեր խօսքին, քանի որ իրենց աչքերուն առջեւ կատարեցինք մեր տղամարդու քաջագործութիւնները, ապացուցանելով թէ մենք վախկոտ սորուկ չենք:

«Թող կարդան ու սորվին մեր պատմութիւնը, միշտ կռուած ենք ստրկութեան դէմ եւ հաւատացած Արդարութեան, Ազատութեան: Մենք ալ իրենց հետ ըլլալով կը նորոգենք մեր երդումը, մեր ուխտը: Հարկաւ, ինչո՞ւ չէ, այս անգամ լոյս մը, յոյս մը պիտի ծագի մեզի ալ...»

●

Շրջան երկրորդ.— Ազգային չարժում: 1918էն վերջ նորեկներով բազմացած է գաղութը: Մինչեւ 1923 Պլիտայի մէջ միակ Հայը Քերոր Թորոսեանը կար. այնուհետեւ հատիկ հատիկ, իրարու եւեւէ հասնողներ տուն տեղ եղած, կազմած են այսօրուան համրանքը: Մասնաւորելով մեր խօսքը Պլիտայի վրայ, առածի կարգ անցած է, թէ ան որ այստեղի ջուրը կը խմէ ու կռնակը կը տաքցնէ արեւի դիւթիչ ճառագայթներուն տակ, ա՛լ դիւրին չի կրնար բաժնուիլ այս սիրուն, արեւահամ քաղաքէն:

Ամբողջ Ալժերիոյ մէջ որեւէ ազգային ճեռնարկ եղած չէ մինչեւ 1934: Ամէն ամհատ ինքն իր վիճակով տապկուած, միայն բարեկամական, ընտանեկան այցելութիւններով յարաբերութիւն պահած են: Անշուշտ եղան վէճեր, խօսքեր տաք ու պաղ, մանաւանդ երբ նորեկները ուզեցին համբաշխութեամբ ստեղծել ազգային չարժում մը:

Պ. ԿԱՐՕՏՈՒՆԻ

(Մնացեալը յաջորդով)

Աղեխառնիչ ապեղիտարով

Ա.

ՄՄԲ.— «Սովետական Հայաստան» ամսագրի **1946** Նոյեմբերի թիւէն, մեր հայերէնով.—

1946 Նոյեմբերի սկիզբը հայ հասարակութիւնը նշեց անուանի երգահան, հայկական երաժշտութեան դասական հեղինակ, Ալեքսանդր Սպենդիարովի ծննդեան 75 ամեակը:

Ալ. Սպենդիարովը ծնած է 1871 Նոյեմբեր 1ին Դնեպրի ափերուն վրայ, Կախովկա պլիւղը:

Սպենդիարով իր երաժշտական ձիրքը ժառանգած է մօրմէն, որ շատ լաւ դաշնակ կը նուագէր: Այդ հանդամանքը մանկան մէջ սէր արթնցուց դէպի երաժշտութիւնը:

Երախայի մէջ արթնցած երաժշտական ընդունակութիւնն ու հակումը դէպի ստեղծագործական աշխատանքը դրդեցին ծնողքը սորվեցնել անոր նուագել դաշնակ, աւելի ուշ նաեւ ջութակ:

Ալ. Սպենդիարովի երաժշտական լուրջ ուսումը կապուած է անոր ուսանողական տարիներուն հետ, Մոսկուայի Համալսարանի փրաւաբանական բաժինը: Հոն երիտասարդ ուսանողին երաժշտական արտասովոր ընդունակութիւնները կը նկատէ Մոսկուայի մէջ յայտնի երաժշտագէտ եւ մանկավարժ Ն. Ս. Սլչնովսկին: Անոր ղեկավարած ուսանողական երաժշտախումբի ջութակահարներու առաջին շարքին վրայ կը նուագէր Սպենդիարով:

Գիմնազիական եւ ուսանողական տարիներուն Սպենդիարով չատ կ'աշխատէր սիրերգներ եւ ջութակի, թաւջութակի եւ դաշնակի համար փոքրիկ կտորներ յօրինել:

Բայց Սպենդիարովը երկար տարիներ համոզուած չէր իր յօրինողի ձիրքին վրայ: Անոր այս երկբայութիւնը չուտով փարատեցուցաւ ականաւոր յօրինող Ն.Ա.Ռիմսկի-Կորսակովը, որ ծանօթանալով անոր ստեղծագործութիւններուն, ոչ միայն յայտնեց թէ ան ունի ստեղծագործական բոլոր առաձնութիւնները, այլ և պատրաստակամութիւն յայտնեց դառնալու անոր ուսուցիչը:

Այնուհետեւ սկսաւ Սպենդիարովի եռանդուն պարապմունքները Ռիմսկի-Կորսակովի մօտ, որ չափազանց բարերար ներգործութիւն ունեցաւ Սպենդիարովի յօրինողական տաղանդին զարգացման վրայ:

Հաւատալով իր կարողութիւններուն, Սպենդիարով յետագայ քանի մը տարիներու ընթացքին կը դրէ իր առաջին մեծ աշխատանքները համանուագային (սիմֆոնիկ) նուագախումբի համար, ինչպէս օրինակ «Համերգային ուվերթիւրան» Մաքսիմ Գորկիի բնագրի հիման վրայ նուագախումբի հետ երգուող «պաս»ի համար գրուած «Զկնորսն ու վերին» դեղօնը (բալադ), այնուհետեւ «Մրիմի էսքիզներու» առաջին շարքը, որ հեղինակի չուրջ մեծ ժողովրդականութիւն ստեղծած է: Ի դէպ Սպենդիարովի եւ Մ. Կորքիի միջեւ հաստատուած էին ամենասեր բարեկամական եւ ստեղծագործական կապեր:

1905ին Փեթերպուրկի մէջ հեղինակին դեկավարութեամբ կատարուեցաւ «Երեք Ազմաւէնիներ» (ըստ Մ. Լերմոնտովի) համանուագային պատկերը: Այդ գործը վերջնապէս հաստատեց յառաջդէմ երաժշտական շրջաններու կարծիքը Սպենդիարովի մասին՝ իբրեւ յայտնի յօրինող եւ նուագախմբային երաժշտարուեստի վարպետ:

Հեռու ըլլալով անհատապաշտական տրամադրութիւններէ, Սպենդիարով առողջ, գեղարուեստական բնազդով չարունակ կը ձգտէր ստեղծագործօրէն իւրացնել ժողովրդական երաժշտութեան հարուստ դանձերը: Ռուսական, ուկրայնական, Արիմի եւ հայկական երգերու անոր ազատ մշակումները կը հանդիսանան արդարև երաժշտական մշակոյթի իսկական, իսկ որոշ պարագաներու մէջ նաեւ չգերազանցուած գլուխ-գործոցներ:

Շահեկան է նշել որ Սպենդիարովի՝ ռուս բանաստեղծներու խօսքերուն վրայ ամբողջ շարք մը ռոմանսներ՝ դրուած կանուխէն, դասընտրուած են արեւելեան դոյներով: Այս հանդամանքը ստեղծագործական յետագայ զարգացման մէջ կը ստանայ չափազանց իւրայատուկ եւ բարդ երանգաւորում: Բայց Սպենդիարովը երաժշտական այդպիսի պատնաւորումը չէր դարձներ իր ստեղծագործական դաղափարներու հիմնական նպատակը, այլ կ'են թարկէ իր ստեղծագործութիւններու հիմնական դաղափարներուն:

Անշուշտ անոր բարեկամական կապերը ռուսական մշակոյթի յառաջդիմական գործիչներու Ն.Ա. Ռիմսկի-Կորսակովի, Ա. Կ. Գլազունովի, Ա. Պ. Զեխովի, Մ. Կորկիի հետ, իրենց կնիքը դրին եւ յաժշտագէտին ստեղծագործական կերպարի և այլ դաղափարական նպատակասլացութեան վրայ, որ կ'երեւայ Սպենդիարովի բազմաթիւ ստեղծագործութիւններուն մէջ: 1905ի ահեղ իրադարձութիւններու նախօրեակին, ան կը դրէ «Սպասում» մեծ արիոզոն. 1917ին, ան կը ստեղծէ «Մայիսեան հիմն»ի խօսքերն ու երաժշտութիւնը: Ունենալով իսկական արուեստագէտի յատուկ զգայողութիւն, ան կը չարունակէ ռուսական երաժշտութեան դասականներու յաւադոյն աւանդութիւնները, քաղելով իր ստեղծագործութիւններու նիւթը ժողովրդական երաժշտութեան դանձերէն:

Սպենդիարովի ստեղծագործութիւնները իրենց հարուստ բանաստեղծական կերպարներով, ազդային ոճով, պատկերաւոր դրուագներով եւ մեղեդիական ճկուն պատկերներով, ինչպէս եւ յօրինուածքի բազմազանութեամբ, մեծ հնարաւորութիւններ կ'ընձեռնին անոր աշխատութիւններու կատարողական մեկնաբանութեան համար:

Յօրինողի գունեղ, բոլորէն ճանչցուած համանուագային համուռ երանգաւորումները կը թողուն խոր տպաւորութիւն ունկնդիրներու վրայ:

Գ. ԲՈՒՅԱՂԵԱՆ

(Հայկ. ՍՍՌ. ժողովրդական արուեստագէտ)

(Մնացեալը յաջորդով)

Քիչ մը վերապահութիւն

Նկատի ունենալով թէ աշխարհի մէջ ոչինչ կայ բացարձակ, եւ իմաստութեան հիմնական սկզբունքներէն մին է թէ ամէն ինչ յարաբերական է, կեանքի բոլոր իրագործութիւններուն մէջ, հարկ է դնել քիչ մը վերապահութիւն:

Հայութիւնը՝ այս տեսակէտով, հին չրջաններէն իվեր, միշտ անղոյզ դիրք բռնած է, տարաբախտաբար: Օրինակ, երբ քրիստոնէութիւնը տարածուեցաւ եկաւ, հայ ազգը ամէնքէն առաջ դիմաւորեց եւ ողջագուրեց զայն: Համաշխարհային պատմութեան մէջ, պաշտօնապէս՝ քրիստ. կրօնքը ընդգրկող վեհապետը Հայ է (Տրդատ Թագաւոր):

Վերջին եւ նորագոյն շրջաններուն մէջ, նմանապէս Հայեր՝ կարապետի եւ մոլեռանդ ազդակի դերեր կատարած են, բազմաթիւ պարագաներու մէջ: Այլապէս ըսելով, Թագաւորէն աւելի Թագաւորական, Պապէն աւելի կաթոլիկ:

Մեր կարճատեւ կեանքին տեւողութեան ընթացքին, արդէն ականատես եղանք ուժգին փոփոխութիւններու եւ հիմնայատակ յեղաշրջումներու: Աւարտչի մը դոյնէն աւելի կարեւոր է իր կազմութիւնը եւ հանդամանքը: Ճերմակ, կարմիր, կանաչ կամ դեղին կը կազմեն անցողական պիտակները միայն:

Բազմաթիւ Հայեր՝ անպիտակցաբար կը տարուին հոսանքէն եւ ստէպ ջուրը չտեսած կը հանուին իրենց տանջամանները: Ուրիշներ ալ, զուրկ հեռատեսութենէ, հոգիով, մարմնով կը փարին որեւէ նորաթեք արեւոյթի: Օրուան մթնոլորտը կը պաշարէ ու կը սահմանափակէ իրենց միտքը: Օրինակ, եթէ այսօր՝ անձրեւ կը տեղայ, կլխմանկը չափուի միայն անձրեւով, առանց նկատի առնելու արեւի պարագան:

Այս դասակարդի հայրենակիցներ կարելի չէ՛ որակել պատեհապաշտ անունով, որովհետեւ անոնց մէջ կան անկեղծ ու հաւատաւոր անձեր, անբասիր եւ բարեմտութ: Սակայն չատեր ալ կը սայթաքին պիտակցաբար, իրենց համար բանի գործ ընտրելով կեղծիքն ու սուտը, նենգն ու դաւը եւ պղտոր ջուրի մէջ ձկնորսութիւնը:

1914—18ի պատերազմի վերջացքին դանուեցան Հայեր, որոնք ուղակի դաւաճանեցին գեղին դէմ: Ուրիշներ ալ վնասեցին իրենց անխորհուրդ

վարմունքով: Բաղմաթիւ անհեռատես Հայեր, հրապարակաւ ցոյց տուին իրենց զգացումները: Այդ առթիւ էր որ թուրք թերթ մը, «Գարակէօչ» կը չարաքօսէր,— «Պատերազմին ընթացքը իմա - նալու համար, պէտք չունին քղինուորականզեկոյց - ները կարդալու, դիտեցէք Հայու մը դէմքը, եւ այլն»: Մինչդեռ ուրիշ ցեղեր, օրինակ, Հրեան միշտ վերապահ դիրք բռնեց:

Այժմ, Հայաստանի զոյութեան եւ ներգաղթի նման կարեւոր հարցերու առթիւ, կեանական խնդիրն է համերաշխութիւնը: Այս անհրաժեշտ նպատակին իրագործումը կը պահանջէ պաղարիւն, անհատական եւ կուսակցական փոքրոգի հաշիւներէ հրաժարում:

Համօրէն մարդկութիւնը մատնուած է ան - նախընթաց տագնապի մը: Արեւելքէն արեւմուտք, հարաւէն հիւսիս՝ խաւճոտ հոտեր կ'ապականեն մթնոլորտը: Թուրքը կը հսկէ: Ջուրերը կը քննան, բայց թշնամին ո՛չ: Հորիզոնը անստոյգ է եւ մութ: Համաշխարհային դիւանագիտութեան զարշահոտ կաթսան կրակին վրայ դրուած է: Մի քիչ վերապահութիւն:

ԳՐԻՄԻԹԷԼ

ԳԱՐՈՒՆ Է . . .

Երկիւղ էր դեռ քաղաքն ամբողջ ծածկուած էր ձիւնէ սպիտակ պատմուճանով: Ահա՛ գարունը, հասած յաղթական իր երկինքին ջինջ կապոյտով, իր արեւուն զուլէ ցոլքերով ու խումբ խումբ թռչնիկներու հեշտանուագ դայլայլիկով ողջունուած:

Գարուն է, թարմ գարուն, յոյսի ու երազի քաղցրաշունչ շեմարան:

Գարուն է, ձմրան բուքով մոռլամած մթնոլորտը կը խայտայ խինդ ու ծիծաղով: Ջուրթուն ծիլ ու տերեւ, վարդ ու ծաղիկ կենդանութիւն կը սփռեն ծառերու կմախացած ճիւղերուն:

Գարուն է, ամայացած դաշտեր ու պարտէզներ եռուզեռ են հազած, մեղուներու պէս բզզացող, կեանքին ձմրան դեռ անպիտակ մանուկներու անմեղ խաղով:

Գարուն է, չրջուն երդիչ մը ահա, ճամբուն վրայ սիրոյ երգ մը կ'երգէ, զայն ունկնդրող մատղաշ աղջիկներ, իրենց սիրտերը բա՛ց կը ձայնակցին իր յանկերգին. սէ՛ր, ամէնէն քաղցր գարուններուն եւ է՛ն այ դաժանը ձմեռներուն:

Քիչ անդին, աճպարար մը իր մարմինը կը կապկպէ հատ երկաթով. կը գալարուի աջ ու ձախ, դեռնէ դեռին կը զարնուի մինչեւ որ կարենայ քակել կապը իր մարմինը կաշկանդող չղթաներուն: Կարմիր կապոյտ խոշոր հեռքեր մակին վրայ, երակներն ալ այնքան ուռած՝ կարծես պիտի պայթին: Միայն այդ չէ, ան իր քով ունի եղբէն տասը տարու հինգ փոքրիկներ. անոնց մին կ'առնէ ձեռքին, միւսը ուսին, ուրիշ մը գլխուն վրայ ու կը դառնայ հովի նման: Քիչ վերջ վարձել կուտայ մանկիկներուն հաղարումէկ ոստոստումներ, կեանքի պայքար մը չոգեպինդ, համարձ ընտանեօք . . . :

Գարուն է, կամուրջի մը ճիշտ մէջտեղը, պատառ պատառ ցնցոտիով մուրացիկ մը գալիհար, ողորմութիւն կ'աղերսէ ի խնդիր հացի: Գարուն է, իր գաւաճան մարմնոյն զոհ՝ անդամալոյծ մը կիսամեռ գամուած կը կառչի իր անկողնոյն իրեւ երկինք իր սենեակին ձեղունը միայն ունենալով:

Գարուն է. տես սա կոյրը, խարխափելով մթութեան մէջ իր մշտատեւ, քարշ կուտայ իր վարանոտ քայլերուն:

Գարուն է, աչխարհն աչխարհն է, ըլլայ գարուն թէ ձմեռ . . . :

ԴԵՂԱՄ ՏԵՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՄԿՐՏԻՉ ԴԵՐՁԱԿԵԱՆ

Աթէնքի «Ազատ Օր»էն կ'իմանանք թէ փետր. 23ին, 83 տարեկանին յանկարծամահ եղած է Մկրտիչ Դերձակեան որ ծանօթ էր Մաղնիսայի մէջ: Հանգուցեալը հրաշքով ազատած էր Իզմիրի աղէտէն, ուր կորնգուց որդին՝ Թագուրը, եւ հասատատուած էր Աթէնք: Եւ ահա քսամնելի ժրաքաւութիւն մը եւս, իր կեանքի վերջին օրերուն,— իր աղջկան՝ Արմենուհիի եւ փեսին՝ Պետրոս Խաչամեանի սպանութիւնը՝ հայ հրէշի մը ձեռքով: Ինքն է որ կը գրէ, իր տանին ուղղուած նամակով մը.— «Սեգրակ, զաւակս, թոռնիկիս համար ինքզինքիս կորով կը ներշնչեմ եւ կ'ուզեմ քիչ մը եւս երկարաձգել կեանքս: Ամբողջ հոգիովս կ'ըմբոստանամ, սակայն, երբ կը վերյիշեմ այդ ոճրագործ Դարբինեան Մանուկ ըսուածը, որ ուրիշ մէկ երկու ընկերներու հետ ամիսներով կերաւ, խմեց եւ վատնդի օրերուն՝ ապաստան գտաւ մեր տունը, փեսիս եւ աղջկանս մօտ, որոնք քանիցս այդ հրէշին եւ անոր ընկերներուն նիւթապէս ալ օգնած էին: Ապերախտ եւ անկուշտ չունը մեզ բոլորովին կողոպտելու համար դիմեց այս սոսկալի ոճիրին, չհնարելով նոյնիսկ աղջկանս, որուն ցաւր անպայման պիտի տանի դիս օր մը, թերեւս չատ չուտով»:

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

«ԱՐՄԵՆԻԱ» ԵՐԳՋԱԽՈՒՄԲԸ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷԼ.— Պոմոնի թաղ. խորհուրդին հրաւէրով, «Արմենիա» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգիսեանի, Մարտ 16ի կիրակին տուաւ իր տոհմիկ համերգը, նորակառոյց սրահին մէջ, ի ներկայութեան երկսեռ հասարակութեան: Այս առթիւ Պ. Սարգիսեան անդամ մը եւս վայելեցաւ իր խումբին հետ, համայիչ ազդեցութեան տակ պահելով սրահը երկուեւկէս ժամ:

Համերգը կը բաղկանար Կոմիտաս վարդապետի, Այվազեանի, Եկմալեանի եւ Վ. Սարգիսեանի կողմէ դաշնաւորուած տոհմիկ երգերէ: Բացումը կատարուեցաւ «Ծաղկիր ազատ իմ հայրենիք» կիսապաշտօնական քայլերգով (յոտնկայս), յորինուած Ա. Այվազեանէ եւ քառաձայն դաշնաւորումը կատարուած Պ. Վ. Սարգիսեանի կողմէ:

Ա. մասը կը բաղկանար երեք կարճ պատարագի երգերէ.— Սուրբ-սուրբ, Մ. Եկմալեանի, Աղօթք Տէրունական եւ Քրիստոս ի մէջ մեր յայտնեցաւ (երկսեռ խումբ):

Հարսանեկան երգեր.— Թագուորի մեր, դուս արի, Մումար պահկէ երես բաց (երկսեռ խումբ) եւ մեներգ օր. Ա. Սահակեան:

Գեղջուկ սիրերգ եւ պարերգ.— Եար ջան արի, Ջուր կուգայ, Ես օր ուրբաթ է պաս է (երկսեռ խումբ):

Բ. մաս.— Հայ զաւառական պարանուագ,— Ես-առաջ, Երանդի, Շուշիկի-Ունաբի, Շօրօր պար ընկերակցութեամբ (դաշնակ) օր. Փօլօմաճի: Երկու մեներգ «Անուշ»ի չարքէն (Վ. Սարգիսեանի), տիկին Զապել Մօռընօնի կողմէ: Եւրոպական երկու պարեր, փոքրիկն Սիմիթա Սարգիսեանէ, դաշնակի ընկերակցութեամբ օր. Փօլօմաճի կողմէ:

Դաշտային աշխատանքի երգեր. — Կալերդ՝ Հօռօլօ, Մայլերդ՝ Հօլ արա եզօ (երկսեռ խումբ) եւ մեներգ օր. Ա. Սահակեան ընկերակցութեամբ պ. Գ. Մտեփանեանի:

Հովուական. — Արեւ թրմռալ ելաւ, Ձիւնարի եարբ, (երկսեռ խումբ) եւ մեներգ օր. Արմ. Սերխնկիւլեանէ:

Երկու շարք գեղջուկ երգերու.— 1. Սիրերգները՝ Երեւան բաղ եմ առել, Տըլէ մը կօնակ, Սուսամ սիւմբիւլ, 2. Պարերգներ՝ Ծանր պար, Թըռնոցի պար (Սօնա եար) երկսեռ խումբ եւ մեներգ Պ. Գուրդէն Քրմոյեանէ:

Փոքրիկն Սիմիթա Սարգիսեան (9 տարեկան) իր պարերով ամէնկալի մը առջեւ դրաւ ներկաները: Թաղ. Խորհուրդի առենապետ Տօքթ. Ց. Փափազեան խորապէս յուզուած՝ երկու խօսքով իր շնորհակալութիւնը յայտնելէ վերջ, դեղեցիկ ծաղկեփունջ մը նուիրեց փոքրիկն Սարգիսեանի, իսկ ներկանները սրտաբուխ ծափերով իրենց գնահատանքը յայտնեցին: Նոյնպէս խանդավառ ծափերու արժանացան մեներգողներն Տիկ. Զ. Մօռընօն, օրիորդներ Ա. Սահակեան, Ա. Սէրէնկիւլեան, եւ Պ. Պ. Գ. Շէհրէրեան, Գ. Քրմոյեան եւ Գ. Մտեփանեան, դաշնակահարուհի օր. Փօլօմաճ:

Թղթակից

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ — ՆՈՐ ԵԴԵՍԻԱ

ՊՈՒԷՆՈՍ-ԱՅՐԷՍ, 27 Փետր.— Հայրենակիցներ, մեր սովետական հայրենիքը հետզհետէ կը զարգանայ չինարար աշխատանքներով: Ամէն տեղ կը շինուին եւ կը պատրաստուին բնակարաններ, ներդաղթի առթիւ:

Զանազան Հայրենակցական Միութիւններ նոր գիւղեր եւ աւաններ չինած են արդէն, իրենց եբեմնի ծննդավայրներու անունով: Հերոսական եդեսիան կրնա՞յ բացառութիւն կազմել այս ճամբուն վրայ, իբրեւ ինքնապաշտպանութեան ոահվիրաններէն մէկը:

Ուսաի եդեսիոյ Հայր. Վերաշինող Միութիւնը կոչ կ'ընէ Եդեսիայի բոլոր Միութեանց եւ Ընկերութեանց եւ անհատներու, որպէսզի ընծայեն իրենց օժանդակութիւնը, չինելու համար նոր Եդեսիան: Այս առթիւ դործի պիտի լծուին իրենց անխոնջ բազուկներովը Հայրենիք վերադարձող Եդեսացիները: Անոնք իրենց աջնէջան աչխատանքովը, իսկ մենք մեր նիւթականովը պիտի կերտենք Նոր Եդեսիան:

Պիտի կազմակերպենք մասնաւորապէս այս նպատակին համար հանդանակութիւն մը որուն դումարը անձեռնմխելի պիտի մնայ: Անշուշտ հանդանակութեան պիտի մասնակցին բոլոր եդեսացիները, չրջանին բնակիչները եւ համակիրները: Բոլորին անունները պիտի արձանագրուին մասնաւոր տոմարի մը մէջ, իրենց նուիրած դումարներով:

Պիտի ունենանք նաեւ ընդհանուր հաչուետո - մար մը, որպէսզի նուէրներէն զատ արձանագրուին բազմաձեւները, կտակներ եւն: Ասոնց պատճէնը պարբերաբար պիտի ղրկուի առ որ անկ է:

Այս գեղեցիկ ծրագիրին իրականացման համար Տէր եւ Տիկին Գէորգ Տէր Հայրապետեան արդէն բերած են իրենց սիրայօժար օժանդակութիւնը 2000 (երկու հազար) փէսոյի նուէրով մը, որ կը դնուի եդեսիոյ Հայր. Վերաշինաց Միութեան տրամադրութեան տակ:

Ուրեմն կը հրաւիրենք բոլոր հայրենակիցները ձեռք ձեռքի տալ, օր առաջ կատուցանելու համար Նոր Եդեսիան, մեր ամենասիրելի Մ. Հայաստանի մէջ: — Գէորգ Տէր Հայրապետեան

ՕՏԱՐԱԼԵԶՈՒ ԹԵՐԹԵՐԸ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան գրասենեակին ներկայացուած զեկուցումէ մը կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Մ. Նահանգներուն մէջ 18.000 օրաթերթերէն եւ պարբերաթերթերէն 1010ը օտար լեզուներով կը հրատարակուին: Այս ոչ-անգլերէն մամուլը կը զոլծածէ 39 տարբեր լեզուներ, որոնցմէ գլխաւորներն են: Սպաներէն 130, գերմաներէն 115, իտալերէն 102, լեհերէն 79, հունգարերէն 54, չեխերէն 52, ֆրանսերէն 43, ռուսերէն 17, հայերէն 17, ռումաներէն 6, պուլկարերէն 4, սերպերէն 4, եւայլն:

1739ին գերմաներէն լեզուով լրագիր մը երեւցաւ Փէնսիլվանիոյ մէջ, առաջին անգլերէն թերթէն 35 տարի ետք: Ֆրանսական լրագիրներ երեւցան Պոսթընի եւ Տիթրոյիթի մէջ:

Իսկ քաղաքացիական պատերազմէն վերջ՝ յաջորդական ներգաղթի ծաւալումով երեւցան առաջին դանիական, իտալական, նորվեկեան, եւայլն թերթերը: 1867ին երբ Մ. Նահանգները Ալասքան գնեցին Ռուսիայէն՝ ռուսական թերթ մը հրատարակուեցաւ Սան Ֆրանչիսկոյի մէջ: 19րդ դարուն վերջը արդէն երեւցան արաբերէն, հայերէն, կարպատեան-ռուսերէն, չինարէն, յունարէն եւ ուրիշ ոչ - անգլերէն թերթեր: 1917ին օտար թերթերու թիւը հասաւ մինչեւ 1350ի: Բայց դաղթականութեան օրէնքին սեղմումի պատճառաւ այս թիւը փչաւ:

Օտար թերթերը լոյս կը տեսնեն 48 նահանգներէն 36ին մէջ, մեծագոյն թիւը ըլլալով Նիւ Եորքի մէջ 290, Իլլինույզի մէջ 121, Փէնսիլվանիոյ մէջ 83, Քալիֆորնիոյ մէջ 66, Մէսաչուսէթի մէջ 53 եւայլն: Օտար թերթերուն մէկ չորրորդը կը հրատարակուի Նիւ Եորքի մէջ:

1010 ոչ - անգլերէն հրատարակութիւններէն 95ը օրաթերթ է, 38ը կէս չաբաթեայ, 401ը չաբաթական, 71ը կիսամսեայ, 312ը ամսական, իսկ 93ը անկանոն: Օրաթերթերու ամէնէն մեծ թիւը ըլլալով 4.949.780, յունարէն 273.520, իտալերէն 3.766-

1840—1940 Մ. Նահանգները մտած են 37.529.494 գաղթական, աչխարհի ամէն անկիւնէն: Այս նորեկներուն համար հրատարակուեցաւ ամերիկեան թերթ մը որ անոնց մայրենի լեզուով կը տպուէր: Կապ մըն էր ասիկա անոնց եւ որդեգրած երկրին միջեւ ծանօթացնելու ամերիկեան պատմութիւնը, բարքերը եւայլն:

Ոչ միայն օտարածին կամ օտար ծնողք սեփական մարդիկ ամերիկեան ժողովուրդին մէկ չորրորդը կը կազմեն, այլ 1940ին մարդահամարը ցոյց տուաւ որ 21.996.240 անձ իրենց «մայրենի լեզուն» ցոյց կուտային ոչ անգլերէնը: Այդ լեզուներն էին, արաբերէն 107.240, հայերէն **68.320**, չինարէն 77.504, ֆրանսերէն 1.412.000, գերմաներէն 1.861.400 եւն.: Եբրայ 1751000: 820, լեհերէն 2.416.320, ռուսերէն 585.080, սպաներէն 1.861.400 եւն., Եբրայ 1751000:

Այս անձերէն չատեր երկ-լեզուական են, թէ իրենց, թէ անգլերէն լեզուն կը խօսին:

Ոչ-անգլերէն թերթերը Մ. Նահանգներուն մէջ չատ փոքր ծաւալէն մինչեւ 6 էջնոց թերթեր են: Անոնց հրատարակութիւնները ունին միեւնոյն առանձնաչնորհները ինչ որ իրենց անգլերէն մրցակիցները:

Մի՛ խոնարհ նորեկներու համար այս ոչ անգլերէն հրատարակութիւնները կապ մըն են նորեկին սեփական մշակոյթին եւ ժառանգութեան: Հազարաւոր Ամերիկացիներու համար, որոնք երկ-լեզու դիտեն, անոնք կուտան տեղեկութիւններ զոր չեն կրնար ստանալ անգլերէն մամուլէ:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Ֆարուք թագաւորը Անգլիայէն գնած է չորս չունի ձագեր, տասը չաբաթուան, Պէնկնճի ցեղէն: Այս չուները որոնք չեն հաչեր՝ նկարուած են փարաւոններու դամբարաններուն վրայ: Ուրեմն անոնք դոյութիւն ունէին հինգ հազար տարի առաջ: Հազարաւոր տարիներէ ի վեր Պէնկնճի չուներու ցեղը կորսուած էր, սակայն մէկ. Ափրիկէի ցեղը անհետանալու վրայ է: խումբերուն մօտ՝ անգլիացի լորտի մը տիկնոջ կողմէ, որ զանոնք Անգլիա փոխադրեց 1923ին:

Այսպէս հինգ հազար տարուան բացակայութենէ մը վերջ Փարաւոններուն չուները կը վերադառնան վրիոնց նախահայրերուն երկիրը: Չհաչող չուներէն 150 հատ միայն կը դտնուին Անգլիոյ մէջ: Կէդր. Ափրիկէի ցեղը անհետանալու վրայ է: Անոնք փոքր են եւ ունին կարմիր մորթ:

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԹՂԱԿԻՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԱՐՃ ԳՐԵԼ, ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ԳՐԵԼ, ՄԱՔՈՒՐ ԳՐԵԼ:

ռաջարկեց որ Իրան եւ Ալպանիա եւս հրաւիրուին խորհրդակցական ժողովին: Նիստը փակուեցաւ առանց վերջնական որոշումի :

★ Նախարարներու փոխանորդները նորէն քննելով Աստրիոյ խնդիրը, համաձայնեցան որ անոր բանակը բաղկանայ միայն 53.000 զինուոր - ներէ :

ԱՆԳԼԵԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Սթալին - Պէվին տեսակցութեան առթիւ լաւատեսութիւն կը տիրէ Մոսկուայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ, թէեւ մանրամասնութիւնները դաղտնի կը պահուին: Իրազեկներու կարծիքով, տեսակցութեան ատեն քննուած են չորք մր հիմնական խնդիրներ, մասնաւորապէս Միջին Արեւելքի մասին: Կ'ըսուի թէ Սթալին այս առթիւ չօշափած է նաեւ անգլեւամերիկեան նոր քաղաքականութիւնը Յունաստանի եւ Թուրքիոյ հանդէպ: Սորհրդային մամուլին հրատարակութիւններէն կը հետեւի թէ Մ. Նահանգները կը փորձեն Անգլիոյ տեղը անցնիլ Միջին Արեւելքի մէջ: Այժմ կը սպասուի որ Սթալին տեսակցութեան հրաւիրէ նաեւ զօր. Մարշըլը, բացորոշապէս արտայայտուելու համար ամերիկեան քաղաքականութեան մասին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

40 ՄԻԼԻԱՒ ՖՐԱՆՔ ԵԻՍ պիտի տրամադրուի կառավարութեան, Պանք տը Ֆրանսի կողմէ: Տախտակէ տաղաւարներու չինութիւնը պիտի բաղմապատկուի, մեղմացնելու համար քնակարանի տաղնապը:— Մխի խնդիրը նորէն քննուեցաւ նախարարական խորհուրդին կողմէ:— Մամուլի աշխատաւորներու սէնտիքան վարչապետին ներկայանալով, խնդրեց փութացնել մարտ 13ի համաձայնութեան գործադրութիւնը :

Ե. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՑ երեք կամ հինգ տարիէն, նման Ամերիկեանին, համաձայն զերման զինադադարութեան: Այս զինադադարը փոխած է Ռուսաստանէն եւ չատ հեռաքշքրքրական բաներ կը պատմէ: Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՀԻՆԳ ՏԱՐԻ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹԵԱՆ, ցկեանս իրաւազրկութեան եւ գոյքերու գրաւման դատապարտուեցաւ Պ. Ֆ. Շոթան, որ քանիցս վարչապետ եղած է Ֆրանսայի եւ այժմ Ամերիկա կը գտնուի: Այս առթիւ Գերագոյն Ատեանը վկայութեան կանչած էր նախկին վարչապետ մը՝ Փոլ Ռէյնօ եւ երկու գրագէտներ՝ Ժիւլ Ռոմէն եւ Ա. Մոռուա: Ամբաստանեալը զանազան վայրէր եւ ապա Ամերիկա զրկուած էր մասնաւոր առաքելութեամբ, Փէթէնի կողմէ, մեծ դումարներ ծախսելով,— երեք ամիս Լիզպոնա՝ 300.500 ֆրանք, երեք օր Մարոք՝ 20.000: Ամերիկայի մէջ ծախսած էր 730.000 ֆրանք, (ամսական 90 հազար թոշակ որ կարուեցաւ 1941 հոկտեմբերին):— Ի բացակայութեան մահուան դատապարտուեցաւ ուրիշ փախստական մը, Ժաք Կէռաո, ընդհ. քարտուղար Վիչիի կառավարութեան :

175 ԿՐԱՄ ՊԱՀԱՆՋՈՑ ՄԻՍ պիտի բաժնուի Մարտ 24—30, Մարտի DE կտրօնով, 100 կրամ խոզերէն՝ SM կտրօնով :

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹՅԱՒ M. L. N.ի (Ազգ. Ազատագրութեան Շարժում) ընդհ. քարտուղարը: Ամբաստանուած է թէ անխոստովանելի նպատակներու գործածած է հարիւրաւոր միլիոններ որոնք ղրկուած էին Լոնտոնէն եւ Ալժիէրէն, Դիմադրական Ճակատի դանազան կազմակերպութեանց համար: Երեք հարիւր միլիոն կը հաշուեն իր կատարած ղեկծումներուն դումարը: Թերթերը կը զրեն թէ անանկ տեղանաւոր մըն էր, որ 8—10 տեսակ առեւտրական գործեր բացաւ յետոյ, չնորհիւ այս մեծագումար դեկծումներուն :

1933—1945ի ԴԻՊՔԵՐՈՒՆ քննիչ յանձնաժողովին անդամակցութենէն հրաժարեցան համայնավար երեսփոխանները, վրէնց կուսակցութեան դէմ ուղղուած ցոյց մը համարելով զօր. Ժուան - վիլի նախագահութեան բեկանումը:

ԵՈՎԱՆՈՎԻՉԻ գործին առթիւ ամբաստանութեան տակ առնուեցաւ դատաւոր մը, Մառչա, ոստիկանական տեսուչ մը՝ Վէռամէն: Ուրիշ բարձր պաշտօնատարներ ալ հարցաքնութեան պիտի կանչուին :

ԱԼՊԱՆԻԱՆ յանցաւոր համարուած էր Ազգ - հովութեան Սորհուրդին առջեւ, Քորֆուի Ջրանցքին մէջ տեղի ունեցած պայթումին առթիւ, որուն զոհ գացին 44 անգլիացի նաւաստիներ: Սորհրդային պատուիրակը, Կրոմիքօ, ջուրը ձգեց այս որոշումը, օգտուելով վեթոյի իրաւունքէն :

1946ի ՁՕՐԱԴԱՍԻՆ ՁԻՆՈՒՈՐՑՈՒՆԵՐԸ մի - այն 11 ամիս պիտի ծառայեն զործօն բանակին մէջ, 20 օր սովորական, 10 օր ալ բացառիկ արձակուրդ ստանալով: Հնդկաչին պիտի չղրկուին այն զինուորները որոնց հայրը, զաւակը կամ եղբայրը սպաննուած է պատերազմի դաշտին վրայ , 1939 Սեպտ. 2էն սկսեալ:

ԱՀՌԵԼԻ ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐ տեղի ունեցան Գերմանիոյ մէջ, Օտէր գետին յորդումով: Թումբերը խորտակուեցան, ողողելով 28.000 հէքթար տարածութիւն խորհրդային չրջանին մէջ: Ուրիչ 15.000 հէքթար ալ վտանգի տակ է: Անպատսպար կը մընան 15.000 հոգի: Զոհեր ալ կան:

Ցերեկոյթ պարահանդէս

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի «Դուսան» երդ - չախումբի կողմէ, հովանաւորութեամբ Հայ Ռազմիկներու Միութեան, կիրակի, 30 մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 16.30էն մինչեւ կէս գիչեր, Salle des Sportsի մեծ սրահը, 158 rue Jean Jaurès, Maison Alfort: Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգչախումբի անդամներու կողմէ եւ առատ պիւֆէ դիւրամատչելի դիներով: Երոպական պարեր, կր նուագէ GARO SARIANի նուագախումբը, մուտք 75 ֆրանք: Charenton Ecoleէն առնել 181 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Terminus: Ցերեկոյթին ամբողջ հասոյթը պիտի յատկացուի երգչախումբին մօտ առնէն կազմակերպելիք առաջին համերգին:

Երեկոյթ - պարահանդէս

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Իսմիր մասնաճիւղին կողմէ, այս չաբաթ ժամը 8.30—12, «Ազատ»ի սրահը, 4 rue de la Défense:

Գեղարուեստական բաժին, դեկավարութեամբ Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի:

Ի ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ.— Վալանսի կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նկատի ունենալ, յառաջիկայ 14 Մայիսի Թուականը, որպէսզի կրթական Մարմնոյ կազմակերպած դպրոցական հանդէսը չխոչընդուի :

ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ Արմենակ (Զալիբեկի), կը վիճտռէ իր մօրեղբայրը՝ Սուքիասեան Զիվան Գեվոյ, ծնած 1918ին: Իմացնել Abrahamian A., 39 rue Kléber, Le-Teil, (Ardèche):

Պ. Ա. ՁԱՔԸՐԵԱՆ իր մօր ՏԻԿԻՆ ԱՐՍԻՆԷ ՁԱՔԸՐԵԱՆի մահուան առթիւ Փարիզի Հայ Սպ - քատախնամ ընկերութեան կը նուիրէ 1000 ֆր. : Նոյն առթիւ Աղքատախնամը վոխան ծաղկեպսակի չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Պ.Պ. Ե. Պարկիրճեան 2000, Ա.Ամէմեան, Ժ. Ֆրէնկեան, Տօքթ. Քօյլեան, Խմէրեան, Վ. Զիլինկիրեան, Յր. Սարաֆեան, Գ. Ջամիչեան 1000ական ֆրանք, Գ. Հայթայեան 500, Մ. Գադանճեան 500, Լ. Զորմիսեան 200, Գ. Պահքիարեան 500, Ե. Սարաֆեան 1000 :

Գործատուներ կ'ուզուին

Կնոջ հագուստի fofիէֆոնի համար գործատուներ կ'ուզուին: Դիմել Պ. ՄԻՆԱՍԵԱՆի, 32 rue des Annelets, Paris (19) :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այս կիրակի Ծաղկազարդի առաւօտուն, կաթող. պատուիրակ Արտաւազդ Աբբ. Մ. պատարագ պիտի մատուցանէ եւ հոգեհանդստի պաշօն պիտի կատարուի հանգուցեալ Յովհաննէս, Նազելի եւ Ատամ եարեանեանները (ՍԻԱՄԱՆԹՕ) համար: Կը խնդրուի բարեկամներէ եւ յիշատակը յարգողներէ ներկայ ըլլալ:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ՄԵՆ ԺՈՂՈՎ

Կազմակերպուած Ժանթիլլի - Պիսէթրի եւ չըրջանի ներդաղթի հնթակոմիտէի կողմէ, 29 մարտ, չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին 32 rue Danton, Bicêtre: Նախագահութեամբ կաթող. պատուիրակ ԱՐՏԱՒԱԶԴ ԱՐՔ.ի եւ մասնակցութեամբ Պ. Ս. Քարեանի, ներկայութեամբ Հ. Բ. Ը. Մ. ներկայացուցիչին, որոնք խօսք պիտի առնեն :

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑՔ

Դպրոցասէրի պարանցիկ ցերեկոյթին, նախագահութեամբ Պ. Պետրոս Պալըզճեանի, ապրիլ 13ին կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3—12, Hôtel Georges V ի չքեղ սրահներուն մէջ, Ave. Georges V: Գեղարուեստական բաժին.— Orchestre Fernand Bouillon:

Տոմսերը ապահովելու համար դիմել յանձնախումբի դանձապահ Պ.Ս. Ամէմեանի, 12 rueCadet:

ՄԱՆԱՒՈՐ ԴԱՍԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այցելու ուսուցիչ մը պատրաստ է դասաւանդել՝ հայերէն, ֆրանսերէն եւ անգլերէն լեզուները դիւրամատչելի դիներով: Փափաքողները արձանագրութեան համար, կը հրաւիրուին դիմել հետեւեալ հասցէին.— Noroyan Frères, 57 rue Barnard du Bois, Marseille:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժէռոմի Թաղականութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս ուրբաթ առաւօտ Ս. եկեղեցւոյ մէջ վերջին անգամ ըլլալով Արեւագալի չարականներու երգեցողութիւնները, դիչերն ալ ժամը 8ին խաղաղականի եւ եկեսցէի պաշտամունքը տեղի պիտի ունենան:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ ԿՈՄԻՏէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը, 9 rue Victor Massé: Խիստ կարեւոր օրակարգ :

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին դասախօսութիւնը՝ այս հինգչաբթի ժամը 8.30ին Sociétés Savantesի սրահին մէջ: Կը խօսի ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ, նիւթ ունենալով՝ « Առաջին յեղափոխական չարժումները.— Ս. Կուկունեան խումբի արշաւանքը »:

Վիչիի Հ. Մ. Ը. Մ.ի ընդհ. անդամական ժողովը՝ Մարտ 28ին, Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Սէն Մարթէնի սրահը: Շատ կարեւոր օրակարգ :

ՇԱՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. Արղութեան խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, ծանօթ հասցեատեղին :

ԻՍԻ ԼԷՄՈՒԼԻՆՈՑԻ Սրխմեան զպրոցի աշակերտներու ծնողները ժողովի կը հրաւիրուին այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, դպրոցի մէջ: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Էջմ «Քեռի» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ, սովորական հաւաքատեղին :

Հ. Ց. Դ. ՎԱՐԴԱՆ ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սարաէլի մէջ, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ներկայ ղտնուիլ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հայ Կապոյտ Խաչի Քաղաքի մասնաճիւղի անդամուհիներու ընդհ. ժողովը՝ այս հինգչաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Քաֆէ Նոայի ներքնասրահը: Կարեւոր օրակարգ: Զեկոյց նիւթական եւ բարոյական գործունէութեան:

ՓՈՆ ՏՕՊՆԱՑԻ Հ. Ց. Դ. «Կորիւն» խումբին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի, 30 մարտ, կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

ՎԱԼԱՆՍ.— Ֆր. Հայ Կապոյտ Խաչի ընդհ. անդամական ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին Ահարոնեան Ակումբին մէջ :

ՎԱԼԱՆՍ.— Մալաթիոյ Կրթասիրաց ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, Հայ Երիտասարդներու սրահը: Բոլոր անդամները կը հրաւիրուին :

ԱՊՐԻԼ 11—24ի ՍԳԱՏՕՆԸ ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ նախկին Զ. Ո. Մ.ի եւ Ֆր. Կապոյտ Խաչի: Մանրամասնութիւնները յառաջիկայ :

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաչիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. փափագեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Ծախու է

Bottier - կօշկակարի խանութ մը finissageի մեքենայով մը: Խանութը ունի իրեն հետ բնակարան մը, երեք դլխաւոր սենեակներով, խոհանոց եւ մուտք: Դիմել «Յառաջ»ի, Ն. սկզբնատառով:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՍԱՓՐԻԶՆԵՐ՝ ԵՒ ՎԱՐՍԱՑԱՐԴԱՐՆԵՐ

Foire Internationale de Lyon du 12 au 21 Avril, 1947
Groupe 34 Bâtiment 13, Stand 14



Parfumerie
Jac-Mot
ՑԱԿԱՐ
ՄՈԹԵԱՆ

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏԵՂԻՆԻ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ

136 RUE BOILEAU, LYON

Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառին մէջ կը ցուցադրէ իր զանազան տեսակի անուշահոտու - թիւնները :

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Vendredi 28 MARS 1947 Ուրբաթ 28 ՄԱՐՏ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4996-Նոր շրջան թիւ 605 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գինն՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲԱՆ ՄԸ ՓՈԽՈՒԱ՞Ծ Է

Կը թուի թէ տարիներ պէտք է անցնին, մինչեւ որ ամբողջովին լուսաբանուին վերջին պատերազմի ընթացքին կատարուած դաշնակցութիւնները՝ մանաւանդ Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելքի մասին :

Բանակցութիւններ միշտ ի հաշիւ տկարներուն : Ոչ միայն հիթլէրական Գերմանիոյ , այլ եւ Դաշնակիցներուն կողմէ :

Բարեպաշտ Ամերիկացիները վարպետ խաղ մը կը փորձեն, մաս - մաս հրատարակելով Թէհրանի, Եալթայի եւ Փոցտամի խորհրդաժողովներուն դաշնակիցներուն գաղտնի տեղեկագրութիւնները :

Երկ հրատարակեր էինք հատ մը, որուն համաձայն Դաշնակիցները վերջին փորձ մը կատարած են 1943 դեկտեմբերին, Թէհրանի մէջ, որպէսզի Թուրքիա մասնակցի պատերազմին, Դաշնակիցներու ճակատին վրայ :

Հրատարակուած տեղեկագրութեան համաձայն, եթէ Թուրքիա կռուէր Գերմանիոյ դէմ եւ իբրեւ հետեւանք՝ Պուլկարիա պատերազմ յայտարարէր Թուրքիոյ դէմ, Մ. Միութիւնն ալ անմիջապէս պիտի զարնէր Պուլկարիան :

Ինչպէս կ'երեւայ, Թուրքերը չեն ուզած օգտուիլ այս պատեհութենէն եւ ուրիշ խայծերէ :

Անշուշտ այս կարգի սակարկութեանց կ'ակնարկեն Թուրք թերթերը, միշտ յիշեցնելով , — Մեզի բաժին խոստացան Կովկասէն, Սուրիայէն, Իրաքէն, բայց մենք մերժեցինք : Մենք աչք չունինք ուրիշի հողերուն : (Իրենց 750.000 քառակուսի քիլոմեթր տարածութեան ո՞րքանը իսկ եւ իսկ թրքական սեփականութիւն է) :

Ուրեմն, երկու կողմերն ալ խայծեր կ'առաջարկէին, մէկնումն առեն պնդելով Թուրքիան , որ պատերազմ հռչակէ Գերմանիոյ եւ Ճապոնիոյ դէմ, տակնուվրայ պահերուն :

Անդիւաքսոնները ընդհանրապէս զգոյշ էին եւ հրապարակաւ չէին յայտներ իրենց դիտումները : Ուրիշներ բացէ ի բաց կը պարզէին իրենց քաղաքական տեսակէտը :

Օրինակ, Թէհրանի ժողովէն չատ առաջ, պատահաբար ձեռք անցած թուրքերէն թերթեր կ'արտատպէին զերմանի զօրավարի մը մէկ տեսութիւնը, որ կ'ապացուցանէր թէ Պաթումը Թուրքիոյ կը պատկանի հարիւր տարիէ ի վեր, եւ պէտք է անոր վերադարձուի :

Աւելի վերջը, Թուրանական Միութիւն մը կը կազմուէր Պոլսոյ մէջ, անմեղ անունի մը տակ :

Տեղեկութիւն չունինք թէ Ամերիկացիները ի՛նչ կը գրէին այդ օրերուն : Բայց ինչ որ կ'ըսեն այսօր, պատահական երեւոյթ մը չէ :

Մ. Նահանգները Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելքի մէջ տեղաւորուելու, քարիւղի հոսը աւելի մօտէն ընչելու որոշումը տուեր էին այն օրէն, երբ կրակը նետուեցաւ իրենց անսպառ հարստութեամբ եւ աշխարհագրղրդող ռազմաւարութեամբ :

Ուրիշ կերպ կարելի չէ բացատրել այն «գաղտնի» վկայութիւնը, որուն համաձայն « ոչ պատմական, ոչ փրաւական, ոչ ալ աղգագրական հիմքեր» կը գտնեն, Կարս - Արտահանի շրջանները բուն տիրոջը վերադարձնելու համար :

Այդ առարկութիւնը պիտի ընկրկի արդեօք , եթէ խորհրդային բանակը Պերլին մտած օրն իսկ ետ առած ըլլար Կարս - Արտահանը, իբրեւ լրացուցիչ մասը 1914ի սահմաններուն...

Ամէն տեղ կոտրեցին - թափեցին, կարեցին - ձեւեցին, վեր ի վայր շրջելով պատմութիւնն ու աշխարհագրութիւնը : Իսկ երբ կարգը մեզի եկաւ, նորէն պատմութիւն եւ աշխարհագրութիւն կը թղթատեն :

Միւս կողմէ, բուն իրաւատէրն ալ կը դոհանայ ջամարտով , որուն դէմ ահա ճակատ են սարքիր Անգլեւսաքսոնները :

Բան մը փոխուա՞ծ է դիւանագիտական բարքերուն մէջ, 1914էն ի վեր :

Ընդհակառակն : Նոյն հակամարտ ուժերը, բոլոր ճակատներուն վրայ : Քաղաքական ազդեցութեան, գաղափարական տիրապետութեան, տնտեսական շահագործման նոյն պայքարը՝ ամէն տեղ :

Նոյն խաւտուտիկ նշանախօսքերը թմրեցնելու համար փոքր եւ անճար ժողովուրդներու քաղաքական գիտակցութիւնը :

Եւ նոյն անթափանցելի գաղտնիքները, մութ, անշնչելի մթնոլորտի մը մէջ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՋ ՈՒ ՁԱԽ ԿԸ ԲԱԺՆԵՆ

Թումբ մըն ալ Թրումըն պայթեցուց, անգամ մը եւս խառնելով այն Ապուրը որ կը կոչուի «Մօտաւոր Արեւելք» :

Սրիմեան Հայրիկին պատմական չերեփը երկար էր այս անգամ, բայց նորէն դժուար է բաժին ստանալ հերիսայէն : Եւ արդէն ո՞ր ապուրէն կամ հերիսայէն բաժին ստացած ենք մինչեւ հիմա : Ուրիշներ մեր հերիսան դղալած են իրենց ուզածին պէս, ամանէն բերանը եւ դգալն ալ մեզի լղկել տալով :

Մարդոց փորը կուշտ, կռնակը տաք, դրպանները լեցուն, աչ-ձախ կը բաժնեն : Ոչ միայն տոլար, այլեւ ջէն ու զրահ, «Թրոփ - Թիւֆէնկ» ղրկելով Արեւելքի «ճէնթըլմէն»ին, որուն պահանջատէրն ըլլալու դժբախտութիւնը ունինք :

Իրենց սիրալիր յարաբերութիւնները եթէ քիչ մըն ալ լրջանան, կրնան քանի մը հարիւր հազար երիտասարդ ալ մորթել տալ : Ո՞վ է հաշուած ինչ որ մորթուեցաւ 1914—18ին : Ո՞վ հաշուեց 1939էն մինչեւ այսօր կոտորուած մարդկային էակներու թիւը : Տոլարի հաշիւ չէ որ խնամով անցընեն մուտքին ու ելքին :

Ես կը տարակուսիմ նոյնիսկ, որ տոլարաբաշխ մեծաւորները տեղեակ ըլլան Հայաստան աշխարհին գոյութեան, մեր օրինաւոր և արդար պահանջներուն, 32 տարի առաջ այդ հողերուն վրայ, անցած ողբերգութեան :

Բողոքե՞նք, պահանջե՞նք :

Ինչո՞ւ չէ : Բայց անոնք չատուց դոց ըրած են պատասխանը,— Հայեր չկան այդ նահանգներուն մէջ : Գիտնալով հանդերձ որ երէկ ալիւր եւ խաղացած կաթ կը բաժնէին այդ ժողովուրդի մնացորդներուն ...

ՍՕՍԻ

ՆԵՐԳԱՂԹԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Վերջերս քանի մը անգամ առիթ ունեցանք տեղեկութիւններ հաղորդելու Եգիպտոսի ներգաղթի արձանագրութեանց մասին :

Գահիրէի վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք թէ Մարտ 1ին հանդէս մը տեղի ունեցած է ամերիկեան համալսարանի մեծ սրահին մէջ, հովանաւորութեամբ Միջազգային Ներգաղթի Հիւանդի Հեյքալ փաշայի : Սրահը լեցուած էր հայ եւ եգիպտացի հրաւիրեալներով : Գեղարուեստական բաժինէն վերջ, Հեյքալ փաշա յերմապէս դնահատած է հայ ժողովուրդին հաստատարմութիւնը եւ աշխատասիրութիւնը, ողջերթ մաղթելով ներգաղթողներուն : Այս առթիւ արաբերէն ուղերձ մը կարդացուած է, դնահատելով եգիպտոսի ժողովուրդին հիւրընկալութիւնը : Ազգ. Օգնութեան նախագահը, Ա. Սարուխան նախ հայերէն, յետոյ ֆրանսերէն ուղերձով մը յայտնած է եգիպտոսի ժողովուրդին երախտագիտութիւնը :

★ *Ինչպէս գրած էինք, ներգաղթի համար արձանագրուած են 14.000 հոգի, այր, կին թէ մանուկ, 8000ը Գահիրէի, 6000ը Ալեքսանդրիոյ մէջ : Եգիպտական թերթերը կը գրեն թէ մինչեւ Պաթում փոխադրութեան ծախքն է մարդ գլուխ 15 ոսկի : Զբաւորները ձրի պիտի փոխադրուին :*

★ *Եգիպտոսի վարչապետը, Նոքրաշի փաշա, պատասխանելով երեսի . ժողովին մէջ եղած հարցումի մը, յայտարարեց թէ Հայոց առաջնորդարանէն ուղած են Հայաստան մեկնողներու անուանացանկը : Ցետոյ չնչեց, ինչպէս գրած էինք արդէն .*

— « Մենք բնաւ չենք ուզեր արգիլք ըլլալ որ համայնք մը հեռանայ երկրէն, բայց կառավարութիւնը որեւէ պարագայի տակ թոյլ պիտի չտայ որ մեկնողները կրկին վերադառնան եգիպտոս : Ի պարծադրութիւն սա քաղաքականութեան, կառավարութիւնը պահանջած է ներգաղթողներէն՝ դրաւորապէս հրաժարիլ իրենց հպատակութենէն եւ մեկնելէ առաջ ծախել իրենց կալուածները : Գալով իրենց ունեցած դրամը միասին տանելու հարցին, այդ խնդիրը կը քննուի ելմտական նախարարութեան կողմէ :

Թուիր ամերիկեան մասնագէտներ հրաւիրեց, լայն իրաւասութիւններով, կարգի դնելու համար երկաթուղիները եւ նաւահանգիստները : Ապրիլին պիտի հասնին 40 մասնագէտներ, օգնականներ չունենալու համար : Այս առթիւ օրինագիծ մը պիտի ներկայացուի , 15—43 միլիոն ոսկի վարկ պահանջելով :

ԹՐՈՒՄԸՆ Կ'ԱՃԱՊԱՐԻ

Ուշիւնկթընէն կը հեռագրեն թէ նախագահ Թրումըն կ'ուզէ ճապարիլ , օգնութիւն հասցնելու համար Յունաստանի , Մարտ 31էն առաջ , երբ անգլ. զօրքը պիտի քաշուի : Նկատելով որ խորհրդարանը պիտի չկրնայ վաւերացնել 400 միլիոն տոլարի վարկը՝ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ համար , ան - հրաժեշտ կը համարուի անմիջապէս 100 միլիոն տոլար հասցնել Յունաստանի , ուր կացութիւնը չատ ծանր է :

Նախագահը արտօնեց որ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան ամերիկեան ներկայացուցիչը , Ու. Օսթին , ուրբաթ օր (այսօր) ճառ մը խօսի Ա - պահովութեան Խորհուրդին առջեւ , պարզելով իրենց տեսակէտները Յունաստանի եւ Թուրքիոյ մասին :

Նախագահը միեւնոյն առեն հաղորդեց թէ Պելկրատ պիտի չվերադառնայ ամերիկեան դես - պանը , փէթըրսըն , որ վերջերս չարք մը դասախօսութիւններ տուած էր մտադիր թիթոյի եւ Եուկոսլաւիոյ մասին , մեծ դժգոհութիւն պատճառելով Պելկրատի մէջ : Այս յայտնութիւններէն առաջ հրաժարած էր Վարշաւայի ամերիկեան դեսպանը , ըսելով թէ կ'ուզէ ազատ ըլլալ , պարզելու համար Լեհաստանի իրական կացութիւնը :

★ *Հէրօլտ Լասքի , Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութեան նախկին նախագահը , յոդ - ուածով մը կը քննադատէ նախագահ Թրումընի քաղաքականութիւնը (օգնել Յունաստանի եւ Թուրքիոյ) , զայն համարելով «ամենամեծ քայլերէն մէկը զոր առած են Մ. Նահանգները՝ կասեցնելու համար ընկերվարութեան ծաւալումը Եւրոպայի մէջ» : Իր կարծիքով , այս քաղաքականութիւնը ուղղակի կը ժխտէ այն բոլոր բաները որոնց համար ստեղծուեցաւ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը :*

Օրերը ապուլ կ'անցնին Մոսկուայի մէջ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ Զորս Մեծերը 4ուկէս ժամ ժողով գումարեցին չորեքշաբթի օր , առանց որոշ ելքի մը յանգելու : Ամբողջ օրը անցաւ ամուլ վիճաբանութիւններով : Եուկոսլաւիոյ ներկայացուցիչը կ'ուզէր խօսիլ Աւստրիոյ եւ Թրիէսթէի մասին , կարգ մը պահանջներ դնելով : Ցետոյ ճաշկերոյթ տրուեցաւ : Երկրորդ խնդիր մը՝ Ճինաստան պիտի մասնակցի՞ հաչտութեան խորհրդաժողովին հրաւիրման : Ինդիրը մնաց առկախ : Համաձայնութիւն չդոյացաւ նաեւ երրորդ հարցի մասին — մոխանուրդներու տեղեկագիրը գերմանական դաշնագրին քննութեան համար : Ցետոյ , մէկ ժամ ալ խօսեցան յաջորդ օրուան օրակարգի մասին :

Զօր . Մարշըլ , Մ . Նահանգներու արտաքին նախարարը յանկարծ անհամբերութիւն յայտնելով , դիտել տուաւ թէ ժամավաճառ կ'ըլլան երկրորդական խնդիրներու համար , անվերջ ձգձգելով խորհրդաժողովին հիմնական աշխատանքները : Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ խորհրդաժողովը պիտի վերջանայ ապրիլ 15ին , բայց տակաւին ոչ մէկ հիմնական խնդիր կարգադրուած է : Մինչեւ անդամ չէ որոշուած թէ ինչպէս պիտի հրաւիրուի հաչտութեան խորհրդաժողովը : Ա . Միութիւնը կ'առաջարկէ հրաւիրել 18 պետութիւններ , իսկ Ա - պահովութիւնը՝ 19 : Զօր . Մարշըլ կ'առաջարկէ հրաւիրել բոլոր այն պետութիւնները որ այսպէս կամ այնպէս մասնակցած են Գերմանիոյ դէմ մղուած պատերազմին . ուրիշ խօսքով՝ այն 51 պետութիւնները որ ձեռնարկեցին Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան : Համաձայնութիւն չդոյացաւ : Վէճ մըն ալ Ճինաստանի մասին ծագեցաւ : Անգլիա , Մ . Նահանգները եւ Ֆրանսա համաձայն են որ Ճինաստան ալ ստորագրէ հաչտութեան խորհրդաժողովին հրաւիրագիրները : Ա . Միութիւնը կ'ընդդիմանայ , թէեւ համաձայն է որ Ճինաստանի ներկայացուցիչն ալ կարգով նախադահէ ժողովներուն :

★ *Պերլինի խորհրդային շրջանի թերթը , «Պերլին ամ Միթթակ» երեք օր դադարման եւ 5000 մարք տուգանքի դատապարտուեցաւ , խստօրէն քննադատած ըլլալով Պ . Պիտօն , որ թելադրած էր արտագաղթի մղել գերման ժողովուրդը , որպէսզի վտանգ մը չդառնայ ապահովութեան համար : Գերման թերթը այս առթիւ դիտել կուտար թէ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը այդ առաջարկութեամբ իւրացուցած կ'ըլլայ Նայրնէրտմէկոնսութիւնը ,— «ժողովուրդ առանցտարածութեան» :*

★ *Վերջին լուրերու համաձայն , Մ . Նահանգները եւ Ա . Միութիւնը պատրաստ են զիջումներ կատարելու մանր հարցերու մասին , որպէսզի կարելի ըլլայ համաձայնութեան մը յանգիլ : Պ . Պիտօ եւս տրամադիր կ'երեւայ զիջումներ ընելու :*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՓԱՄՏԱԿԱՆ Եովանովիչի եղբայրը , Մարսէլ , ձերբակալուեցաւ խուզարկութեան մըատթիւ , բայց յետոյ արձակուեցաւ : Այս առթիւ քիչ մնաց որ իրար զարնէին ոստիկանները , կեղծ ոստիկաններու ջոյց մը ջրջած ըլլալով : Ձերբակալուեցաւ նաեւ լեհ փաստաբան մը :

ՀՐԷԱՍՏԱՆԻ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԸ

Մէջլին Արեւելքի բարդ խնդիրներէն մէկն ալ ապահովաբար կը հանդիսանայ Պաղեստինի ապագան:

Կատարեալ հնոցի մըն է վերածուած աշխարհն ամբողջ, ուր կ'եռան ու կը զարբնուին զաղափարական թէ զործնական զէնքերու տարբերը, իբրեւ հետեւանք աշխարհաւեր պատերազմին յառաջ բերած թշուառութեանց, ժողովուրդներու ինքնագիտակցութեան զարթնումին՝ ընդդէմ իրենց ազատութիւնն ու անկախութիւնը կապտելու ձգտող իշխող պետութիւններուն, ընկերային անարդարութեանց եւն.: Իրենք զիրենք մեծ պետութիւն եւ տիպար իրաւակարգի տէր կարծող երկիրներն անգամ զերծ չեն այս ներքին խլրտումներէն, որ կը յայտնուին զործադուլներով, խափանարար ձեռնարկներով եւ տարբեր զանազան միջոցներով: Հին կարզերն են որ կը ճարճատին ի խնդիր նոր եւ տանելի պայմաններու: Այս խնդրին մէջ ալ իր զլուխը կը բարձրացնէ աշխատաւոր զանգուածը որ հետզհետէ կը զառնայ աւելի անհաշտ ու պահանջկոտ հանդէպ տիրող անարդարութիւններուն:

Այս իրողութեան ցայտուն օրինակներէն մէկը կը ներկայացնէ Պաղեստինի խնդիրը, որուն մասին ամէն օր կը խօսուի այս էջերուն մէջ:

Երբեմնի խաղաղ Երուսաղէմը իր չրջաններով՝ կատարեալ ռազմադաշտի է վերածուած եւ երկու անհաւասար ուժեր.— անգլ. զինուորական իշխանութիւնն ու հրեայ ահաբեկչական կազմակերպութիւնները իրարու ասպարէզ կը կարզան: Ու տակաւին կան Արաբները, նոյնքան բուռն եւ անհաշտ՝ օտար ոտնձգութիւններու հանդէպ:

Պաղեստինի հրեայ ահաբեկչական կազմակերպութեան զինուորական հրամանատարն է Մանահիմ Պէկկին՝ ծնած Լեհաստան: Իր ուսումը ստացած է Վարշաւայի իրաւաբանական համալսարանին մէջ: Իբրեւ զլխաւոր զեկավարներէն մէկը Լեհաստանի երիտասարդական չարժման, 1939ին կը վախչի Լիթուանիա: 1940ին երբ խորհ. բանակը զրաւեց այս երկիրը, սովետները զինքը կը ձերբակալեն եւ ութ տարուան տաժանակիր աշխատանքի դատապարտելով Սիպերիա կ'աքսորեն իր սիոնական զործունէութեան պատճառով: 1943ի համաձայնութեամբ ազատ կ'արձակուի եւ կը մտնէ Թուսիոյ մէջ կազմուած լեհական զօրաբանակը, որուն հետ կ'երթայ Պաղեստին: Հոն ժամանակ մը կ'աշխատի բրիտանական վերին հրամանատարութեան մօտ, մինչեւ իր աթոռակութիւը

Ահա այս է այն մարդը որ փախցուցած է քուն Անգլիոյ քաղաքագէտներուն եւ զինուորականներուն, որուն ձերբակալման համար անոնք խոստացած են երկու հազար անգլ. ոսկիի պարգեւ մը:

Պաղեստինի խնդիրը լուծելու մասին կարգ մը առաջարկներ եւ ծրագիրներ հրապարակ զրուած են: Ասոնցմէ մէկն է օրինակ, քանի մը Ամերիկացիներու ծրագիրը: Անոնք կ'առաջարկեն, իբրեւ հիմնական զարման աւելի քան մէկ միլիոն Արաբներ փոխադրել Իրաք, ուր այնքան խոպան զաշտեր կան, եւ անոնց տեղ ներս առնել քանի մը հարիւր հազար հրեայ զաղթականներ:

Խնդիրը լուծուեցաւ, վերջացա՛ւ: Հապա արաբական աշխարհը՞, իր բազմադէմ՝ ազգային, տնտեսական, քաղաքական պահանջներով ու ձգտումներով...

Բայց զառնանք մեր նիւթին:

Ամերիկացի թղթակից մը վերջերս մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցած է «Իրկուն Զվայ»ի պետ Մանահիմ Պէկկինի հետ, Պաղեստինի մէջ մեկուսի վայր մը, համեստօրէն կահաւորուած սենեակի մը մէջ: Թղթակիցը կ'ըսէ թէ իր սենեակ առաջնորդուած կամ հոն զտնուած միջոցին որեւէ ժամանակ աչքերը չեն կապուած:

Պատասխանելով ամերիկացի թղթակցին հարցումներուն՝ Մանահիմ յայտարարած է, թէ բրիտանական իշխանութիւններուն զինուորական ծայրագոյն միջոցները որեւէ կերպով պիտի չզղջան իրենց ապազայ զործունէութեան վրայ: Իրենք պատրաստուած են, Անգլիացիներուն նման, անողոք պայքար մղել, որուն հետեւանքով քաղաքային բնակչութիւնը նեղութեան կ'ենթարկուի: Սակայն այս նեղութիւններն անխուսափելի են, չհեղլու համար վերջնական չաղթանակը: Իրենք որեւէ զինադադար չեն սպասեր անգլ. իշխանութիւններէն, երբ Երեսփ. Ժողովին մէջ կարգ մը երեսփոխաններ պարտք կը դնեն կառավարութեան վրայ՝ պահել Անգլիոյ արժանապատուութիւնը: Արդ, այդ արժանապատուութիւնը կը նեսեմանայ «Իրկուն Զվայ»ի զործունէութիւնով:

— Գանակոծութեան դզուելի պատժաձեւը տակաւին կը զործադրուի բրիտանական չատ մը զաղթավայրերուն մէջ: Մենք ալ որդեգրեցինք նոյն դրութիւնը իբրեւ փոխ վրէժ: Իւրաքանչիւր հրեայ մահապարտի դէմ մեր փոխ-վրէժը պիտի չարունակուի: Պիտի ձերբակալենք ամէնչափ սպաներ եւ զանոնք պիտի դատենք ստորերկրեայ հրէական դատարաններու առջեւ, իբրեւ ապօրինաբար երկիր մտնողներ, արդիլուած զէնք կրողներ: Անոնց պիտի նկատուին «ահաբեկչական կազմակերպութեան մը անդամները», ուրիչ խօսքով՝ զրաւման

Աղեխաւեր Սպենդիարով

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ապրելով Հայաստանէն հեռու, Սպենդիարովը միշտ ալ կենդանի հետաքրքրութիւն կը ցուցաբերը իր ժողովուրդի պատմութեան, զրականութեան եւ երաժշտութեան հանդէպ: Իր ստեղծագործական կեանքի ամբողջ ընթացքին, ան չարունակ կը դիմէր հայկական երաժշտական նիւթին եւ հայկական բանաստեղծութեան: Յատապէս այս ասպարէզին մէջ վառ կերպով երեւան եկաւ Սպենդիարովի արտակարգ տաղանդը եւ ներաշխարհը: Հայկական նիւթով (թեմատիկա) զրուած ստեղծագործութիւններուն մէջ աւելի ուժով արտայայտած են յառաջադէմ արուեստագէտի նուիրական մտածումները: Անոնք յագեցած են դէպի հարազատ հայրենիքը, անոր բնութիւնն ու լաւագոյն մարդիկն ունեցած անկեղծ եւ անսահման սիրով: Անոնց մէջ կ'արտայայտուի Սպենդիարովի՝ դէպի հայրենի երաժշտութիւնն ու մշակոյթը ունեցած թախիծին ամբողջ խորութիւնը: Սպենդիարովի «Ալ վարդը», «Մի յար բլբուլ» (ըստ Ալ. Ծատուրեանի), «Օրօրոցի երգը» (ըստ Ռափայէլ Պատկանեանի), «Ղարիբ բլբուլը» (Սայաթ Նովայի երգերէն) կը պատկանին անոր երաժշտական քնարերգութեան լաւագոյն էջերուն:

Մօրապէս վերապրելով հայ ժողովուրդի 1914-1915ի մռայլ օրերը, Ռուսաստանի եւ Եւրոպայի մէջ չատոնց ճանչցուած անուանի յօրինողը կը դրէ «Ա՛յնտեղ, այնտեղ, դէպ այն զաշտը» (ըստ Ե. Աբովեանի «Վէրք Հայաստանի» վէպի): Ցիչատակութեան արժանի է այն որ այդ ստեղծագործութեան ռուսական բնաբանը զրած է ինք հեղինակը: Հոս ան հանդէս կուգայ ոչ միայն իբրեւ երաժշտական բանաստեղծութեան վարպետ, այլեւ իբրեւ բոցավառ հայրենասէր:

Սէմֆոնիկ նուագախումբի նուագածութեամբ թենոր ձայնի համար զրուած այս զործը կը զրաւէ ունկնդիրները երաժշտական - զաղափարական բովանդակութեան խորութեամբ եւ հերոսական խանդաղատանքի անկեղծ ներշնչումով:

«Ա՛ւ Հայաստան» երգը (խօսք Յ. Յովհաննէս-

բանակ մը, որ ճանչցուած չէ ստորերկրեայ գործունէութեան կողմէ:

«Մենք չենք սիրեր փոխվրէժի այս դրութիւնը: Կ'ուզենք որ վերջ գտնէ: Եթէ Անգլիացիները մեզ նկատեն իբրեւ պատերազմիկ, այդ պարագային վերջ պիտի գտնէ այդ դրութիւնը»:

Հրէաստանի աղատագրութեան ազգ. մարմնին կամ ապագայ կառավարութեան իբրեւ կեդրոն Փարիզը ընդունելուն նպատակը այն է, որ ան աղատութեան աւանդական քաղաքն է եղած: Իրենք Պաղեստինի Ֆրանսական իշխանութեանց հետ որեւէ կապ չունին, Փարիզի մէջ այդ յարաբերութիւնը կայ թէ ոչ՝ ինք չի դիտեր:

Ինքը համաձայն չէ որ հրէական խնդիրը ՄԱԿի խորհուրդին յանձնուի. այդ պիտի նշանակէր ներկայ դժբախտ զոյավիճակին չարունակութիւնը: Սակայն եթէ հարկ ըլլայ, պիտի չհակառակին: «Որ եւ է հրապարակային վիճաբանութիւն որ կը կատարուի մեր դատի մասին լաւ է: Մենք վստահ ենք մեր դատին մասին»:

Անդրադառնալով այն հարցումին թէ Ս. Միութիւնը կրնա՞յ քաջալերել Արաբները Միջին Արեւելքի մէջ եւ թէ իրենք ինչ բանի կը վերագրեն Ս. Միութեան բացայայտ ընդդիմութիւնը հրէական պետութեան մը կազմութեանՊաղեստինի մէջ, «Իրկուն Զվայ»ի հրամանատարը յայտարարած է թէ ինքը չի կարծեր որ Ս. Միութիւնը զիրք բռնած է հրէական եւ արաբական այս վիճաբանութիւններուն մէջ: «Այդ խնդիրը ամէնէն առաջ կը զրաւեցնէ անգլիական միտքը: Ս. Միութիւնը բռնականաբար Միջին Արեւելքի մասին իր քաղաքականութիւնը ունի եւ չուզեր որ Անգլիա զինուրական խարիսխներ պահէ Պաղեստինի եւ իր չրջականերուն մէջ»:

Իրենք կը կարծեն թէ խնդրին Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան ներկայացուած առնն՝ Ս. Միութիւնը պիտի պահանջէ անգլ. զինուորներու Պաղեստինէն հեռացումը, ինչպէս նաեւ չատ հաւանաբար՝ պարպումը Միջին Արեւելքի միւս երկիրներու զինուորներուն:

Ս. Միութեան ակներեւ ընդդիմութիւնը հրէական պետութեան մը կազմութեան մասին, հիմնուած է կարգ մը զործօններու վրայ: Նախ այդ պետութեան կազմութեամբ հրէական զաղթականներ պիտի տեղաւորուին այնտեղ: Արդ, Ս. Միութիւնը միշտ դէմ եղած է զանգուածներու արտազաղթին: Ս. Միութեան մէջ սիոնական չարժումը նկատուած է իբրեւ ազգայնական, կղզիացման կուսակից չարժում մը, հետեւաբար ոչ հանդուրժելի: Անոնց մէջ տակաւին կը տիրէ այն հոզումը թէ սիոնականութիւնը անգլ. աշխարհակալութեան զործիք մըն է եւն:

Սխալ է կարծել թէ իրենք փաշականներ են. բացարձակ հակառակորդ իշխանասոսո կառավարութեան, իրենք պարզապէս կը ձգտին երկիրը ազատագրել օտար լուծէն: **Ա. ՀԱՒԻԼԵԱՆ**

եանի) նուիրուած է հայ ժողովուրդի նուիրական խոհերուն: Հարազատ Հայաստանին ուղղուած էջերը համակուած են անկեղծ սիրով դէպի հայրենի երկիրը եւ այն հաւատքով, որ ան կը տածէր դէպի իր ժողովուրդի լուսաւոր ապագան:

Վերջին երկու ստեղծագործութիւնները Սպենդիարովի ազգային երաժշտական ոճի ձեւակերպման մէջ վճռական դեր խաղացին:

Իր ժողովուրդին, իր հարազատ մթնոլորտին մօտ ըլլալու անդուլ ցանկութիւնը կը քաշէր դայն, կը զրաւէր: Այդ տարիներուն է որ ան կը յղանայ հայ ժողովուրդի հերոսական անցեալի վերարերեալ հոյակապ երաժշտական երկ ստեղծելու միտքը:

1916ին Թիֆլիսի մէջ տեղի ունեցաւ Սպենդիարովի եւ Յովհաննէս Թումանեանի հանդիպումը: Հանդիպումը չատ նշանակալից է եւ երջանիկ դէպք էր մեր մշակոյթին համար: «Թմբկաբերդի առումը» փոքրիկ բանաստեղծութիւնը հանդիսացաւ այն հիմքը, որուն վրայ յետագային ստեղծուեցաւ «Ալմաստ» օփերան: Զոպտաելի թատերատերին (լիպրետո) վերջնարար, Սպենդիարով, տոգորուած իր երազին իրագործման ցանկութեամբ, կը սկսի խոր կերպով ուսումնասիրել հայկական ժողովրդական երաժշտութիւնը: Ատկէ յետոյ Սպենդիարովը կ'ուսումնասիրէ նաեւ իրանական երաժշտութիւնը, որուն անհրաժեշտութիւնը կը թելադրուի օփերայի նիւթով: Օփերայի ստեղծման կարեւոր աշխատանքներու սկիզբը պէտք է նկատել 1918ը երբ պատրաստ ու ճշտուած էր թատերատերը ու բեմական ծրագիրը:

Երեւան երթալու հրաւէրը զոր ըրած էր Սովետական Հայաստանի կառավարութիւնը, Սպենդիարով զինդուներեցաւ իրրեւ հայրենիքի կանչ: 1924ին զնաց Սովետական Հայաստան եւ սկսաւ անմիջապէս ուրախութեամբ եւ ստեղծագործական ոգեւորութեամբ վարել վերածնած երկրի երաժշտական կեանքը:

Եռուն մանկավարժական եւ երաժշտական կազմակերպչական զործունէութիւնը ոչ թէ խանգարեցին անոր ստեղծագործական աշխատանքները, այլ հանդիսացան նոր մղիչ ուժ անոր տաղանդին լիակատար ծաւալումին համար:

Սպենդիարովի տաղանդը իր բուռն ծաղկումին ապրեցաւ սովետական չրջանին, երբ մէկը միւսին եռեւէն զրեց իր նշանաւոր ստեղծագործութիւնները: Այն քանի մը տարիները որ Հայաստանի մէջ ապրեցաւ (մեռաւ 1928 մայիս 7ին) ան զրեց «Երեւանեան էսքիզները», «Ղարիպ բլբուլը» եւ փայլուն կերպով աւարտեց «Ալմաստ» օփերան:

Հայկական Օփերայի մշակոյթի պատմութեան զարգացման մէջ, «Ալմաստը» կը զրաւէ իր յատուկ եւ պատուաւոր տեղը: Սպենդիարով նոր, առանձնայատուկ ազգային ոճ ստեղծելու համար կ'օգտագործէ եւրոպ. երաժշտական արհեստավարժական վարպետութիւնը: Օփերային մեծ ձեւերուն արտայայտչական հարուստ միջոցները լայնօրէն կ'օգտագործուին «Ալմաստ»ին մէջ: Նիւթը կազմապէս կը զարգանայ ամբողջ օփերայի ընթացքին, որ կազմուած է երաժշտական թատերական մեծ տեսարաններէ, որոնք տրամաբանական են եւ ինչպէս միշտ, ձեւի տեսակէտէն պարզ ևն «Ալմաստ» օփերայի երաժշտութեան ամենաուժեղ կողմը կը հանդիսանայ անոր կենդանի կապը հայ ժողովրդական երաժշտութեան եւ անոր պատկերներու եւ զաղափարներու հետ:

Հինաւուրց խմբերդները, պարերը, քայլերգը հիմնուած են իսկական ժողովրդական - երաժշտական նիւթերու վրայ: «Աչուդի երգը» որ ան կատուցած է երգչի աղատ ափյափոյ յօրինուածքի ձեւով — կը բնորոշէ օփերայի իւրայատկութիւնը: Այդ զրուագներուն մէջ կ'ամբարցուին հայկական երաժշտութեան նոր ոճի արժէքաւոր տարրերը: «Ալմաստ» օփերայի զաղափարական մտայղացումը, անոր պատկերները, որոնք տոգորուած են Յովհաննէս Թումանեանի հրաչալի բանաստեղծութեան ոգիով, ազնիւ են եւ վեհ, փակ ձեւի տեսակէտէն հոյակապ են եւ զասական պարզութիւն ունին:

×

Սպենդիարովի յիշատակը Սովետական Հայաստանի մէջ չրջապատուած է հայկական կառավարութեան բացառիկ խնամքով եւ համաժողովրդական սիրով: Երկրին ամենամեծ հիմնարկութիւններէն մէկը, օփերայի եւ պալէթի պետական թատրոնը կը կրէ Սպենդիարովի անունը: «Ալմաստ» օփերան 14 տարիէ ի վեր թատրոնի խաղացանկին մէջն է: Անոր համանուագային, ձայնական եւ զործիքական ստեղծագործութիւնները կը վայելեն տեւական յաջողութիւն եւ կը կազմեն հանրապետութեան Փիլհարմոնիի եւ ռատիոհաղորդման ծրագիրներու զարդը: Սպենդիարովի ստեղծագործութիւնները կը զործադրուին եղբայրական հանրապետութիւններու քաղաքներուն մէջ եւ Սովետական Միութեան մայրաքաղաք Մոսկուայի, եւ Օտեսայի ու Թիֆլիսի մէջ: Սպենդիարովի անունը կը կրեն Պետական Լարային Քառեակը, որ մեծ յաջողութեամբ կը զործէ Հայաստանի մէջ, եւ Երեւանի երաժշտական դպրոցներէն մէկը, ուր ներկայիս կ'ուսանին 630 մանուկներ:

Սպենդիարովի երաժշտական ժառանգութիւնը հաւաքուած է եւ կը պահուի Հայկական ՍԱՌ Գիտութիւններու Ակադեմիայի երաժշտութեան պատ-

Գիտական ասուլիս

Մարդ կրնայ բնակիլ չափազանց տարբեր բարեխառնութիւն ունեցող կլիմաներու տակ, հասարակածի այրեցեալ գօտիներուն մէջ, ինչպէս նաեւ բեւեռային սառուցապատ հողամասերուն վրայ:

Փորձերը հաստատած են թէ մարդ կրնայ, առանց մեծ անպատեհութեան, քանի մը վայրկեան մնալ 100-120 աստիճան տաք բաղնիքի մը մէջ: Միւս կողմէ՝ յանդուգն բեւեռախոյզներ դժուարութիւններ կատարած են դէպի հիւսիս 40 աստիճան վար ցրտութեան մէջ:

Հակառակ այս ծայրայեղ պարագաներուն, մարդուն մարմինը կը պահէ միեւնոյն ջերմութիւնը, այսինքն 37°: Ասկէ կը հետեւի թէ ան իր մէջ ունի ջերմութեան կայուն աղբիւր մը, կանոնաւորուած այնպիսի ձեւով մը՝ որ կրնայ պայքարիլ արտաքին ցուրտին դէմ, միեւնոյն ատեն ստեղծել չափաւորիչ պայմաններ, որպէսզի այդ ջերմութիւնը պէտք եղածէն աւելի չբարձրանայ:

Հաշիւ եղած է որ մարդ 24 ժամուան մէջ միջին թիւով 2700-3250 գրկ կ'արտադրէ: (Գոլը ջերմութեան այն քանակութիւնն է որ անհրաժեշտ է մէկ քիլոկրամ ջուրի բարեխառնութիւնը 0էն 1 աստիճանի բարձրացնելու համար): Բունի ատեն այդ համեմատութիւնը աւելի նուազ է քան արթուն վիճակի մէջ:

Հիները կը կարծէին թէ մարդու կենդանական ջերմութիւնը բնածին զօրութիւն մըն է, որուն կեդրոնը կը գտնուի սրտին մէջ: Այդ կարծիքը տիրեց ամբողջ միջին դարու ընթացքին, մինչեւ որ Ֆրանսացի նշանաւոր քիմիագէտ Լաւուազիէ վերջնապէս երեւան հանեց շնչառութեան իսկական բնոյթը, գործողութիւն մը՝ որուն նպատակը կիզում է, աղբիւր կենդանական ջերմութեան:

Քլոտ Պէրնար իր կարգին հաստատեց թէ քիմիական բոլոր գործողութիւնները, որոնք տեղի կ'ունենան մարմնահատական տարրերու մէջ, առաջ կը բերեն ջերմութեան ուրիշ աղբիւրներ:

Ամէնուն ծանօթ իրողութիւն մըն է թէ տաքնալու յատկութեան միջոցը կը կայանայ հիւթեղ ճարուելուն մէջ: Ակռ զօտ, օդը որչափ ցուրտ ըլլայ, ա՛նքան աւելի պէտք կը զգանք ուտելու: Միւս կողմէ՝ երկարատեւ ծոմապահութիւնը ցրտութիւն առաջ կը բերէ մարմինին մէջ:

Իւրաքանչիւր մկան որ կը կծկուի, այսինքն ամէն մկանային ճիգ կ'արտադրէ ջերմութիւն: Միեւնոյն արդիւնքը կուտայ նաեւ արեան շրջաբերութիւնը: Գործունէութեան մէջ գտնուող գեղձէ մը դուրս եկած արիւնը աւելի տաք է, քան թէ հոն ժամանող արիւնը:

Ջերմութիւնը մարմինի զանազան մասերուն մէջ կը ներկայացնէ թեթեւ տարբերութիւններ: Այսպէս, սրտին հետեւ գտնուած մասերը աւելի նեթակայ են մսելու, ինչպէս՝ քիթը, ականջները, ձեռքերը եւ ոտքերը: Անութի խոռոչին եւ ոտքին միջեւ ջերմութեան տարբերութիւնը 2 աստիճան է: Ջերմութիւնը կը տարբերի նաեւ տարիքի համաձայն: Նորածինին եւ ծերունիին ջերմութիւնը նուազ է չափահասի մարմինին ջերմութենէն: Այս վերջինը աւելի կը տոկայ ցրտաւութեան պատճառներուն քան թէ միւսները:

Բազմաթիւ հիւանդութիւններու ընկերացող տենդի առեն, մարմինի ջերմութիւնը կը բարձրանայ մինչեւ 40 աստիճան, երբեմն 42 եւ 43°: Ընդհակառակն, քոլերայի եւ ուրիշ հիւանդութիւններու մէջ ոգին, այդ ջերմութիւնը զգալի նուազում մը կրը կրէ:

Ցուրտին դիմադրութիւնը, եւ մարմինի յարատեւ բարեխառնութեան պահպանումը, որ սահմանուած է վառ պահելու քնախօսական գործունէութիւնը եւ առանց որու մեր գործարանները թմրութեան ու մահուան պիտի դատապարտուէին, միակ նպատակը չեն կազմեր կենդանական ջերմութեան արտադրութեան, այլ ան իսկական աղբիւրը է նաեւ մկաններու բոլոր ճիգերուն եւ կատարած աշխատանքին:

Ուրեմն, կենդանական ջերմութիւնը կը վերածուի մեքենական ուժի, ճիշդ ա՛նպէս ինչպէս շոգեշարժ մեքենայի հնոցին մէջ այրող վառելանիւթը աղբիւր է այն ուժին՝ որ շարժման մէջ կը դնէ մեքենային անիւները:

Հ. ՏԷՐՕՍԿԻ

մութեան մասնագիտութեան մէջ եւ կը հանդիսանայ երկրի ակադեմական երաժշտական ընկերութեան ուսումնասիրութեան առարկան:

Կառավարութեան որոշումով հայկական ՍՍՌ Գիտութիւններու Ակադեմիայի երաժշտութեան պատմութեան եւ տեսութեան բաժինը կը նախապատրաստէ Սպենդիարովի երկերու ամբողջական ակադեմական հրատարակութիւնը:

Սպենդիարովի ստեղծագործութիւնը թողած է իր խոր հետքերը հայ երաժշտութեան պատմութեան զարգացման մէջ: Ան կրցած է հայկական երաժշտական մշակոյթի մակարդակին, փոխանցել ռուսական դասական երաժշտութեան հարուստ փորձը հայկական երաժշտական մշակոյթի բնագաւառը:

Գ. ԲՈՒԴԱՂԵԱՆ

(Հայկ. ՍՍՌ ժողովրդ. արուեստագէտ)

Թուրքիա կը ցնծայ...

Ինչպէս գրած էինք Պոլսոյ վերջին թղթակցութիւնները կը հաղորդէին նախագահ Թրումընի ճառին առթիւ: Բոլորն ալ կը ցնծան, աւետելով թէ Ամերիկա վճռապէս դիրք գրաւած է Թուրքիոյ կողքին: «Ճիւմհուրիյէթ»ի թղթակիցը կը հեռագրէ Անդարայէն.—

Թուրքիա որ պատերազմ մը պայթած պարագային ինքզինքը կը նկատէ կրակի առաջին գծին վրայ, հիմա տոգորուած է այն անխառն գոհունակութեամբ որ կ'առթէ իրեն Ամերիկացիները տեսնելով ճիշդ իր կողքին եւ վճռական:

Կարելի է այս պարբերութեամբ ամփոփել այն արձագանգները, որոնց ծնունդ տուած է նախագահ Թրումընի ճառը ամբողջ երկրին մէջ: Կարելի է ըսել որ ոչ մէկ ճառ Թուրքիոյ մէջ այնքան խոր հաւազրդութիւն պատճառած է որքան նախագահ Թրումընի վերջին յայտարարութիւնը: Ճառը արտասանուելէ վրեթէ տասը վայրկեան վերջ Անգարայի ձայնասփիւռը մանուածոյ հրապարակութեամբ ժողովուրդին հաղորդեց ամփոփումը, որ մինչեւ պիւղերը ամենուրեք չհապաղութեամբ ունկնդրուեցաւ եւ արտակարգ զոհոնակութիւն առթեց:

Միւս կողմէ բազմաթիւ օտար գործակալութեանց եւ թերթերու թղթակիցներ Անդարայէն քաշեցին հեռագրեր որոնք թարգման կը հանդիսանան Թրումընի յայտարարութեան ծնունդ տուած արձագանգներուն: Կարգ մը օտար թղթակիցներ արտաքին գործավար Հասան Սաքայէն ալ տեսակցութիւն խնդրեցին: Արտաքին գործավարը չեշտեց որ վարչապետին Իսթանպուլի յայտարարութիւնը լիովին պարզած է մեր տեսակէտը առանց որ հարկ ըլլայ իր կողմէ կարծիք մը յայտնել:

« Ուլուս» այս խնդրոյն նուիրուած առաջնորդողին մէջ կ'ըսէ.— Նախագահ Թրումընի ամենապերճախօս կերպով Ամերիկայի ձայնը բարձրացուց այն պահուն երբ Մոսկուայի մէջ ամենակնճռոտ խնդիրները լուծել կ'աշխատին: Նախագահին խօսքերը մէկ կողմէ յոյսի եւ քաջալերանք աղբիւրները կը կազմեն բարեմաքի ազդերու համար, միւս կողմէ հաւանական նախարձակներն ու ղրդռիչները կը մղեն անգամ մը եւս լրջօրէն անդրադառնալու այն ճակատագրին վրայ որ կը սպասէ արկածախնդիրներու: Փայլուն ներքին ապահովութեան մը վախարէն Թուրքիոյ վրայ երկու տարիէ ի վեր արտաքին ճնշում ի գործ կը դրուի: Հաւաքական պաշտպանութեան անուղղակի խարիսխ ուղուած է Նեղուցներու մէջ: Արեւելեան նահանգներէ հող կորզելու սպառնալիք կատարուած է, անարդարօրէն եւ առօրեայ համարելով ներկայ դաշնագրերը:

Թուրքիա կուտայ այս ծանր ճնշումին, բանակին կարեւոր մէկ մասը զէնքի տակ է· լրացանչիւր ողջամիտ մարդ դիւրաւ կ'ըմբռնէ որ ինչ կը նշանակէ պատերազմին սկիզբէն ի վեր զէնքի տակ պահել մէկ միլիոն հոգի: Այս պատճառաւ ցնցումներ կ'անցընէ թուրք անտեսութիւնը: Ճեւտաձգուած է աղգային վերականգնումի ծրագիրը, զոր սոխուած ենք արտաքին խնդրոյ ծնել: Կարճ՝ Թուրքիա եւ Ցունաստան ստիպողականն օժանդակութեան կը կարօտին: Աչխարհի ճակատագիրը պիտի վճռէ այն իրողութիւնը, որ այս երկու հերկիրները թումբ պիտի կանգնին հաւանական յարձակումի մը դէմ »:

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ը ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՑԼ. — *Մուտներամ բազմութեան մը ներկայութեան Հ.Մ.Ը.Մ.ը ունեցաւ իր վերջնական թեր ախոյեանական մրցումը* Port de Bouc*ի դէմ եւ յաղթական ելաւ 0ի դէմ 2 նշանակէտով:*

Մեր տղաքը այս անգամ ալ յաջողեցան ի պահել հանել Ֆրանսական խումբին բոլոր յոյսերը և անգամ մըն ալ հաստատեցին իրենց Հ.Մ.Ը.Մ.ական բարձր ոգին, բուռն ծափերու մէջ:

Բոլորն ալ արժանի են գնահատութեան, բայց մասնաւորաբար Պ. Օհանեան որ պաշտպանողական գծի վրայ կը փայլէր իր կրակոտ խաղարկութեամբ թշնամի խումբին յառաջապահներուն դէմ:

Սոյն յաղթութեամբ այլեւս Հ.Մ.Ը.Մ.ը բոլոր վճռական barrage*ներու չրջանը եւ արդէն իր* groupe*ին 4րդը դասուած է:*

Գալով Հ.Մ.Ը.Մ.ի Junior *խումբին իր դասակարգի բոլոր խումբերուն յաղթելէ վերջ ունեցաւ* classement*ի չատ կարեւոր մրցում մը համբաւաւոր* Olympique de Marseille*ի ախոյեան* Junior *խումբին դէմ: Մեր տղաքը պարտութեան մատնեցին* 1*ի դէմ* 2 *նշանակէտով: Մեծ է ուրախութիւնը մեր կրտսեր տղոց, քանզի կը յուսան թէ աւելի փայլուն յաղթութիւններ չահելով պիտի պանծացնեն Հ.Մ.Ը.Մ.ի չորս ոսկեզօծ տաճերը:*

Վահան Շամլեան

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱԼԱՆՍ, 23 Մարտ.— *Մարտ 21ին, ուրբաթ երիկուն տեղի ունեցաւ Վալանսի Հայ Մարզական* (U.S.A.) *թատերական ներկայացումը, «Թիւ 5 խնլազարը»: Ժամանակէն առաջ լեցուած էր պետական թատրոնը: Վարադոյրը բարձրացած առեն Հայ Մարզականի «թեքնիք»ի վարիչը, ընկեր Գ. Սիմսպեան բեմ գալով ներկաներուն չնորհակալութիւն յայտնելէ վերջ, աւելցուց թէ մեր փուբ-պուլիստ տղաք եղանակին սկիզբէն մինչեւ այսօր կը չրջին Տոռմ եւ Ափտէլի տասնեակ դիւղեր ու քաղաքներ: Այսպէս ոչ միայն հայ անունը կը տարածենք, այլ եւ կը ծանօթացնենք մեր քաղաքակրթական արժէքները: Մեր Մարզականը հռչակ հանած է ամէն տեղ: Այն դաշտերը ուր մենք կը մրցինք, մեծ բազմութիւններ ներկայ կ'ըլլան, միջազգային մրցումներուն երեւոյթը առնելով»:*

Ապա կարգով բեմ կ'ելլեն մարզիկները խաղի համապգեստներով: Առաջին մուտք գործողներն էին «սթիմփ»ները ուր թեֆնիֆ վարիչը յայտարարեց թէ Տրոմի մէջ միայն U.S.A. է որ ունի այս խումբը: Եւ կարգով անունները հանրութեան կը ներկայացուէին: Ժողովուրդը խելայիզօրէն կը ծափահարէր: Յաջորդաբար բեմ եկան մեր աննման կրտսերները (cadet) ուր վարիչը յայտարարեց թէ 1946ի չրջանին շամփիոն Տրոմ Արտէշ, իսկ այս տարի ալ երկրորդ ½ Finale չահած են արդէն: Ետոյ երեւցաւ պատանիներու խումբը. նորն ծափերն ու կեցցէները. ասոնք ալ եղանակին ½ Finaleը չահած են: Վերջին մուտք գործողներն էին մեր քաջարի Ա. խումբը խլացուցիչ ծափերու տակ: Այս խումբը երկու տարիէ ի վեր կը խաղայ 1ère série: Շահած են անցեալ տարուան ախոյենական տիտղոսը եւ այս տարի կը սպասուի, Promotionի: Ապա մեկնեցան տղանցքով մը:

Յաջորդ վարագոյրները ներկայացուցին փայլուն խաղարկութիւն մը չնորհիւ ճոխ տէֆոռնեռումն: Պ. Ժամադործեան ամբողջ երկու ժամ ծիծաղով լեցուց սրահը, «Թիւ 5 խնլազար»ի դերին մէջ: Շնորհաւորելի էին բոլոր դերակատարները:

★ *Կիրակի, 23 մարտ, Վալանսէն երկու խոշոր ինքնաչարժներ կը մեկնէին դէպի* Rhodia *գիւղաքաղաքը ուր պիտի մրցէր մեր Ա. խումբը* Annonayի *դէմ:* (terrain neutre): *Հոս տեղի ունեցաւ եզանակի չորս գլխաւոր հանդիսացողներէն ½ Finaleի առաջին բաժինը մեր եւ յիշեալ խումբին միջեւ: Խաղը անչուշտ ճակատագրական էր: Նուագդադրն տասը խումբեր պարտութեան մատնելէ վերջ, հոս պիտի վճռուէր կողմերէն մէկուն դէպի* Finale *երթալու բախտը որմէ վերջ այնքա՜ն սպասուած* Promotionը:

Խաղը սկսաւ ժամը 3.30ին: Հակառակորդ խումբէն գտնուեցան մէկ երկու կեղծուած լիսասնները: Առնք իրաւարարին պահանջով դուրս հանուեցան: Մերոնք խաղալէ առաջ ներկայացուցին օրհնաւոր րողոքը: Ներկայ էր 700ի մօտ բազմութիւն մը, հայ թէ տեղացի: Մերոնք հակառակորդ խումբին թեֆնիֆը հանկնալէ վերջ սկսան յարձակողականի եւ հինգ վայրկեան եռքը չահեցան առաջին նշանակէտը, յետոյ երկրորդ մը: Մենք Հայերս գոնէ լայն չունէ մը առինք: Տեղացիներուն դոռում դոչումը մթնոլորտը կը թնդացնէր, երբ հակառակորդը երբեմն կը մօտենար մեր բերդին: Մեր աննման վերջապահները Աւետիս, Փափազեան ու Թեպոյեան եւ մանաւանդ բերդապահ Գասեան, աչք թարթել չէին տար եւ կրկին գնդակը հետ կը մղուէր: Վերջապէս առաջին կիսախաղը լրանալէն առաջ Գազանճեան գեղեցիկ գլխկոկ փաւերով չահեցաւ երրորդ նշանակէտ մը, եւ կիսախաղը վերջացաւ մեր յաղթութեամբ, 3—0, հիացում պատճառելով տեղացիներուն:

Երկրորդ կիսախաղին հակառակորդը տպեղ հրմշտուքներուն պատճառով քանիցս դիտողութիւն լսեց իրաւարար Fontaine*էն որ չրջանիս լաւագոյն դատաւորներէն է: Խաղը պահ մը չփոթ ձեւ առաւ ու հակառակորդը նշանակէտ մը չահեցաւ: Տեղացիներուն ուրախութեան սահման չկար: Մերոնց յարձակողականը աւելի սեղմեց հակառակորդը եւ ահա մեր քաջարի յառաջապահը, ժամադործեան յաջորդաբար նշանակեց երկու նշանակէտ եւս ու խաղը վերջացաւ մեր յաղթութեամբ, 5—1: Նշանաւոր էր հակառակորդ խմբի բերդապահը որ չատ մը վտանգաւոր շիւթեր կեցուց: Ջերմօրէն չնորհաւորելի էին մեր խումբին բոլոր խաղացողները:*

★ *Այս կիրակի ծրագրուած* Finale*ը տեղի պիտի ունենայ Վալանսի* V. S.*ի դաշտին վրայ մեր եւ* Lavoult*ի խումբին միջեւ: Մենք վերջին առաջին հանդիսացողներն ենք· իսկ մեր* cadet*ներն ալ դասաւորուած են նոյն օրը խաղալու* Ouverture de Rideau, Lavoult*ի կրտսերներու դէմ, դարձեալ* Finale: *Ուրեմն այս կիրակի, 30 մարտ, Վալանսա-հայեր դէպի* V. S.*ի դաշտը քաջալերելու մեր երկու աննման ախոյենական տիտղոսին տիրացած խումբերը, անչուշտ լուրջ եւ կարգապահ:*

Քրիստափոր

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԱՐՃ ԳՐԵԼ, ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ԳՐԵԼ, ՄԱՔՈՒՐ ԳՐԵԼ ։

Նոր դաւ մը Գերմանիոյ մէջ

Գերմանիոյ ամերիկեան շրջանին հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ երեքշաբթի հանուած է գաղտնի կազմակերպութիւն մը, որ ունէր «բազմաթիւ եւ հմտատարած ճիւղաւորումներ» եւ կը կոչուէր «Գերմանական Ազատութիւն եւ Վաղաղուտիւն»: Կազմակերպութեան գլուխը կը գտնուէին չորս բարձր աստիճանաւորներ, չորսն ալ նախկին վարիչները հիթլէրական խմբակցութեանց: Անոնցմէ գաղտնի կայաններէ կ'երթեր պիտի ուղղուէին գերման ժողովուրդին, որպէսզի չարժի: Այդ մեքենաներէն մէկը բռնուեցաւ: Դաւադիրները որոշած էին գործել թէ ամերիկեան եւ թէ անգլիական գօտիներուն մէջ: Կազմակերպութեան ծրագիրը կը բաղկանայ 25յօդուածներէ, հիմնուած Նացիներու բանուորական կուսակցութեան ծրագրին վրայ: Նպատակն էր «վերահաստատել Գերմանիայէնիսլուած բոլոր հողերը եւ անխնայ ոչնչացնել բանակի եւ օդատորմիղի այն դաւաճանները որ պատասխանատու են Գերմանիոյ պարտութեան»:

Ամերիկեան հրամանատարութիւնը կը յայտարարէ թէ այս կազմակերպութեան գործունէութիւնը գիտէին սկիզբէն իսկ, եւ արագ ձերբակալութիւններ կատարելով, խափանեցին անոր ծրագիրներուն գործադրութիւնը: Զորս գլխաւոր կազմակերպիչներէն երկուքը զօրավար են, երկուքը գնդապետ, անդամ՝ զինուորական ամէնէն մոլեռանդ կազմակերպութեան որ կը գտնուէր Հիթլէրի անձնական հրամանատարութեան տակ: Զորսն ալ ձերբակալուած էին անցեալ յուլիսին, բայց լուրը գաղտնի կը պահուէր, երեւան հանելու համար ամբողջ ցանցը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՆԵՐԿԱՑ ՕՐԻՆՔԸ երկարաձգուեցաւ մինչեւ 1947 Օգոստոս 1, Ազգ. ժողովին որոշումով: Անհրաժեշտ էր առժամեայ օրէնք մը քուէարկել, քանի որ ներկայ դրութիւնը կը վերջանայ մարտ 31ին, իսկ ընդհանուր եւ կատարեալ օրինագիծը ներկայացուած չէ տակաւին: Նոր օրէնքով, ամէն տանտէր կամ վարձակալ կը մնայ իր բնակած վայրին մէջ, բացի անոնցմէ որ իսկապէս չեն գրաւեր զայն կամ տուրիզ բնակարաններ ունին: Տանտէր մը կրնայ եւս առնել իր վարձատուած չէնքը եթէ ֆրանսացի է, եթէ սեփականութիւնը 1935 Սեպտ. 2էն առաջ է, եթէ ուրիշ բնակարան չունի, բայց չի կրնար եւս առնել, նոյնիսկ վերի պայմանները լրացնելով, եթէ վարձակալը տակաւին երեք զաւակներ որ իրեն հետ կ'ապրին, եթէ 65 տարեկանէն վեր է, անկար կամ հիւանդ, եթէ տանտիրոջ ընտանիքը այնքան բազմանդամ չէ որքան իրենը, եթէ չէնքը կը գտնուի աւելի քան 1 երրորդով աղետեալ քաղաքի մը մէջ: Այն տանտէրները որոնք փրենց «ոչխուիզ»ի իրաւունքը պահանջած ըլլալով հանդերձ չեն օգտագործեր վեց ամսուան մէջ եւ առնուազն երեք տարի, կը դատապարտուին 3000էն 300.000 ֆր. տուգանքի: Միեւնոյն ատեն պարտաւոր են վերահաստատել վարձակալը կամ անոր վճարել տուգանքը՝ համարժէք մէկէն հինգ տարի վարձակալութեան:

800 ԽՈՐ ՀՐԴԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ կը գործեն Մ. Նահանգներուն մէջ, համաճարակային առեւտրական ներկայացուցիչի յայտարարութեան: Բոլորն ալ մարդուած են Մոսկուայի Լէնինեանկաճառին մէջ:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՑ ամերիկեան հիւպատոսը սպառնագիր մը ստացաւ, որով հետեւեալ մերժած էր եգիպտական դրօշն ալ պարզել ամերիկեանին հետ: Սպառնագիրը կ'ըսէ նաեւ թէ հիւպատոսարանը օդը պիտի հանուի:

ՏԱՒԸ օդանաւեր, մեքենաներ եւ ուրիշ զոյքեր այրեցան Սէն-Սիռի օդակայանին մէջ: Վնասը՝ 125.000 սթերլին:

ՁՕՐ. ՏԸ ԿՈՂ կիրակի օր ճառ մը պիտի խօսի Դիմադրական Ճակատի վարիչներուն առջեւ, Պրիւնվալի մէջ (Նորմանտիա), արձանի մը բացման առթիւ: (1942 Փետր. 27ին անգլիացի ռազմիկներ եւ ֆրանսացի դիմադրականներ արշաւ մը կատարեցին այդ քաղաքին մէջ): Զօրավարը ուրիշ, ճառ մը եւս պիտի խօսի եւ հաւանական է որ չօշափէ օրուան խնդիրները:

ԽՍՏՈՐԻՆ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Ռռնէ Հարտիի կինը, Լիտի Պասթիէն, որուն համար կ'ըսեն թէ չատ մը գաղտնիքներ դիտէ: Դիմադրական Ճակատի դատաճան ռազմիկը, Հարտի, որ ամէն բան խոստովանեցաւ, նորէն պիտի դատուի զինուորականատեանի մը առջեւ: Կը կարծուի թէ երկդիմի գործակալի դեր կատարած է: «Իմանիթէ» կը պարծենայ թէ միայն ինք չհաւատաց Հարտիի անմեղութեան, երբ անպարտ կ'արձակուէր երկու ամիս առաջ:

ԼԻՈՆի եւ ՇՐՋԱՆի «Արթիզան» կօշիկակարներու սէնտիքային կոդմէ Syndicat des cordonniers et artisanats) ի կոդմէ, Մարտ 21ին բացուած մրցումին մէջ, առաջին մրցանակը չհատած է Պ. Ասատուր Տուտաքեան (Bottier), 107 Quai Pierre - Seize, իսկ երկրորդ մրցանակը կրկին չհատած է Պ. Յակոբ Քէլէչեան:

Ցերեկոյթ պարահանդէս

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի «Դուսան» երգչախումբի կողմէ, հովանաւորութեամբ Հայ Ռազմիկներու Միութեան, կիրակի, 30 մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 16.30էն մինչեւ կէս գիշեր, Salle des Sports մեծ սրահը, 158 rue Jean Jaurès, Maison Alfort: Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգչախումբի անդամներու կողմէ եւ առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով: Եւրոպական պարեր, կր նուագէ GARO SARIANի նուագախումբը, մուտք 75 ֆրանք: Charenton Ecoleէն առնել 181 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Terminus: Ցերեկոյթին ամբողջ հասոյթը պիտի յատկացուի երգչախումբին մօտ առեւտրական կազմակերպելիք առաջին համերգին:

Ուազմիկի գիշերը

Կազմակերպուած Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան կողմէ, Շաբաթ 29 Մարտ, ժամը 22էն մինչեւ առաւօտ, Georges V.ի սրահը: Բարձր հովանաւորութեամբ Հանրապետութեան Նախագահին:

Պատուոյ նախագահութեամբ Gen. Delattre de Tassigny, *ներկայութեամբ* Gén. Reversի:

Գեղարուեստական բաժին.— Tango-Morino *եւ իր նուագախումբը,* Jazz.— H. Cooper, Yochka Nemeth *եւ իր ցիկանները:*

ԱԼԻՄՇԱՀ եւ իր նուագախումբը Օր. Ա. Ա. ՌԱՖԵԼԵԱՆ, Alexandre Gourdji *եւ իր պարի խումբը, անակնկալ մը, պիւֆէ, պառ, հայկական* Cabaret, *երեկոյեան զգեստը փափաքելի է:*

Ընտրութիւն գեղեցկութեան թագուհիին:

Տոմսերը ապահովիլ.— Garabedian, 22 rue Bo tzaris, Bot. 53-74, Nalbandian 15 Bld. Bonne Nouvelle, Gut. 93-70, Haroustian 7 rue Mulhouse, Gut. 91-94, Maladjian 32 rue de Cléry, Cen. 95-94 *եւ* Djermaghian 35 rue La Boëtie, Ely. 35-48:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Պ. եղիշէ եւ Աշոտ Մէրճանկիւլեան եւ Տէր եւ Տիկին Սայլաճեան չնորհակալութիւն կր յայտնեն բոլոր անոնց որ անձամբ, նամակով եւ ծաղկեպատկով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց՝ մօր՝ ՏԻԿԻՆ ՎԱՐՍԵՆԻԿ ՄԷՐԱՆԿՈՒԼԵԱՆի մահուան առթիւ:

Ղազար Տէրտէրեան եւ զաւակները իրենց խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով եւ Ամերիկայէն ալ հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ողբացեալ կնոջ եւ մօր՝ ՏԻԿԻՆ ՖՆՏՈՒԻ Ղ. ՏԷՐՏԷՐ-ԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ:

Երեկոյթ - պարահանդէս

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Խմի մասնաճիւղին կողմէ, այս չաբաթ ժամը 8.30—12, «Ազատ»ի սրահը, 4 rue de la Défense:

Գեղարուեստական բաժին, ղեկավարութեամբ Ս. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի:

Գործատուներ կ'ուզուին

Կնոջ հագուստի fօնֆէքսիօնի համար գործատուրուհիներ կ'ուզուին: Դիմել Պ. ՄԻՆԱՍԵԱՆի, 32 rue des Annelets, Paris (19):

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ՄԵՆ ԺՈՂՈՎ

Կազմակերպուած Ժանթիլի - Պիւէթթի եւ չըրջանի Ներդաղթի Ենթակոմիտէի կողմէ, 29 մարտ, չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին 32 rue Danton, Bicêtre: Նախագահութեամբ կաթող. պատուիրակ ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՐՔ.ի եւ մասնակցութեամբ Պ. Ս. Քարեանի, ներկայութեամբ Հ. Բ. Ը. Մ. ներկայացուցիչին, որոնք խօսք պիտի առնեն:

Ի ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ.— Անանախրէթեայ նուագադանդէս դասական եւ կոմիտասեան կտորներու, Ապրիլ 21: երեկոյեան ժամը 20.30ին, Մարսէյլ Պօմոնի Florealի մէջ: Կը խնդրուի չհապաղիլ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ լաւ ափիէսէօռ մը եւ օդնական մը աչխատանոցի մէջ աչխատելու համար, լաւ վճարում: Դիմել Պ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆի, 13 rue Saulnier, Paris (9): Tél. Prov. 41-29:

ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ Արմենակ (Ջալիբեկի), կը փնտռէ իր մօրեղբայրը՝ Սուքիասեան Զիվան Գեվոյ, ծնած 1918ին: Իմացնել Abrahamian A., 39 rue Kléber, Le-Teil, (Ardèche):

Ուղարկութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաչիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. փափագեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

ՑՕՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ ԿՈՄԻՏԷԻ ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը, 9 rue Victor Massé: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՇԱՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. Արղութեան խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ Խրիմեան դպրոցի աչակերտներու ծնողները ժողովի կը հրաւիրուին այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, դպրոցի մէջ: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Էքս «Քեոի» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ, սովորական հաւաքատեղին:

Հ. Ց. Դ. ՎԱՐԴԱՆ ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սարսէլլի մէջ, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ներկայ գտնուիլ:

ՓՈՆ ՏՕՊՆԱՑԻ Հ. Ց. Դ. «Կորիւն» խումբին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի, 30 մարտ, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԱԼԱՆՍ.— Ֆր. Հայ Կապոյտ Խաչի ընդհ. անդամական ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին Ահարոնեան Ակումբին մէջ:

ՊԱՏԱՐԱԳ - ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այս կիրակի Ծաղկազարդի առաւօտուն, կաթող. պատուիրակ Արտաւազդ Արք. Ս. պատարագ պիտի մատուցանէ եւ հոգեհանգստի պաշտօն պիտի կատարուի հանգուցեալ Յովհաննէս, Նազելի եւ Ատոմ Եարճաճեաններու (ՍԻՄՄԱՆԹՕ) համար: Կը խնդրուի բարեկամներէ եւ բարեսիրտները չարգողներէ ներկայ ըլլալ:

Տէր եւ Տիկին Հայկ Զաթիկեան կը տեղեկացնեն բոլոր բարեկամ եւ ազգականներու որ Մարտ 30ին Ծաղկազարդի կիրակին հոգեհանգստեան արարողութիւնը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 30ին Ծաղկազարդի կիրակին Պոմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, իրենց հօր, մօր եւ եղբօր, ինչպէս նաեւ Զաթիկեան - Մավէլեան եւ Շուշարճեան գերդաստաններուն համայն նահապետին հոգւոյն:

Ղազար Տէրտէրեան եւ Դարբինեան ընտանիքը կը ծանուցանեն որ, իրենց սիրեցեալ կնոջ եւ հօրաքրոջ Տիկին ՓՐՆՏՈՒԻ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆի (ծնեալ Դարբինեան) մահուան քառասունքի առթիւ հոգեհանգստեան արարողութիւնը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 30ին Ծաղկազարդի կիրակին Պոմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ: Կը հրաւիրուին նահապետին յիշատակը չարգող բոլոր բարեկամները:

Վիէն.— Տիկին Քնար Թէրզեան իր մօրը Տիկին ՀԱՅԿԱՆՈՑ ՓԱՓԱԶԵԱՆի մահուան տարելիցի առթիւ հոգեհանգիստ - պատարագ մատուցանել կուտայ այս կիրակի առաւօտ Լիոնի, Հայոց եկեղեցիին մէջ, Rue Louis Blanc: Կը հրաւիրուին յիշատակը չարգող բոլոր բարեկամները:

Ծախու է

Bottier - *կօշկակարի խանութ մը finissageի մեքենայով մը: Խանութը ունի իրեն հետ բնակարան մը, երեք գլխաւոր սենեակներով, խոհանոց եւ մուտք: Դիմել «Ցառաջ»ի, Ն. սկզբնատառով:*

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՍԱՓՐԻՋՆԵՐ՝
ԵՒ ՎԱՐՍԱՑԱՐԴԱՐՆԵՐ

Foire Internationale de Lyon du 12 au 21 Avril, 1947
Groupe 34 Bâtiment 13, Stand 14



Parfumerie
Jac-Mot
ՑԱԿՈԲ
ՄՈԹԵԱՆ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏԵՂԻՆ
ԳՕՐԾԱՐԱՆ

136 RUE BOILEAU, LYON

Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառին մէջ կը ցուցադրէ իր զանազան տեսակի անուշահոտութիւնները:

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél. : GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Samedi 29 MARS 1947 Շաբաթ 29 ՄԱՐՏ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4997-Նոր շրջան թիւ 606 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՁԻՆՈՒՈՐԻՆ ՓԱՌՔԸ

Կա՞յ ռազմաղաչտ մը որ ծծած չըլլայ հայկական արիւնը, առաջին թէ երկրորդ Մեծ պատերազմներուն մէջ:

Մանաւանդ այս անգամ, երբ հայկական բազուկը հրաշքներ կը գործէր Ատլանտեանի ափերէն մինչեւ Խաղաղական: Եւրոպայի սառուցեալ զօրութիւններէն մինչեւ Աֆրիկէի անապատները եւ Ծայր Արեւելքի հրակէզ շամբուտները: Ցամաքի եւ ծովու վրայ թէ օդին մէջ:

Մինչեւ երեք հարիւր հազար քաջեր կռուեցան կարմիր դրօշին տակ: Անծայրածի՛ր տարածութեանց վրայ: Հիւսիսէն հարաւ, դէպի արեւմուտք եւ արեւելք:

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ եղան ճակատներ ուր ամէնէն աւելի հայկական արիւնն էր որ կը հոսէր անխնայ: Առանց եւս, աչ կամ ձախ նայիլու: Ո՞վ պիտի կրնար նկարագրել կէրչի ճակատամարտը, կամ ինչ ո՛ր տեղի ունեցաւ բուն կովկասեան չբլանին մէջ:

Իսկ զոհե՞րը: 1941ի ձմրան, երբ օրական 800—1000 վէրիները կը մեռնէին դեմման կայաններուն մէջ, իբրեւ հիւծեւանք անօթութեան եւ համաճարակներու, հայկական կորուստները կը հաշուէին 7—8000: Պատերազմի դաշտին զոհերն ալ հաշուելով, մօտ 80.000 քաջերու կանանչ արիւնն էր որ մարեցաւ ի հաշիւ Ն. Հայաստանի:

Սա նուագն քան հազար քաջեր ալ կրակը նետուեցան հեռաւոր Ամերիկայէն, չատերը իբրեւ կամաւոր, իբրեն արիւնը թափելով յայնմի եւ անյայտ ճակատներու վրայ: Համբաւ չահելով ոչ միայն իբրեն մարտական ընդունակութեամբ, այլ եւ դիտակից եւ արհեստագիտական հմտութեամբ:

Այդ ափերէն ամբողջ ընտանիքներ մասնակցած եղան պատերազմին, իրենց մէկ հատիկ ժառանգով կամ երեք-չորս կտրիճներով: Եւ այսօր քանինե՞ր սգաւոր են: Քանինե՞ր չեն դիտեր թէ ո՛ւր ինկան իրենց արի զաւակներուն չարդուփշուր ոսկորները ..

Տակաւին հաշուէ՞ք այն հազարաւորները որ կռուեցան Ֆրանսական դրօշին տակ, Ֆրանսայի ազատութեան եւ աշխարհի խաղաղութեան համար: Անոնք որ լեռները սպացան կամ անապատները նետուեցան Ճոմատոանէն, Սուրիա - Լիբանանէն եւ ուրիշ վայրերէ, իրբեւ կամաւոր կամ զինուոր: Իբրեւ ըմբոստ կամ ահաբեկիչ:

Աչխարհ տեսաւ այս ամէնը, եւ յաղթական ճակատը դէպերով զնահատականներ, ժապաւէններ, չքանչաններ ու պատերազմական խաչեր բաժնեց հայ կտրիճներուն:

Միայն Հայաստանի մէջ պարզեւատրուած հայ ռազմիկներուն թիւը կը հաշուէն 42.500: «Հերոս»ի կոչում ստացած են մօտ հարիւր քաջեր եւն.:

Աչխարհ տեսաւ, կառավարութիւնները այ պաշտօնապէս գնահատեցին, ի լուր ամենքուն:

Բայց, կարճ է մարդոց յիշողութիւնը: Կը կարդան, կ'իմանան եւ կը մոռնան:

Անհրաժեշտ է յիշատակարան մը, մարմարէ կամ պղղպատէ, բանուկ հրապարակի մը կամ պատմական ռազմադաշտի մը վրայ, որպէսզի բազմութիւնները ամէն օր տեսնեն աչօք-բացօք եւ միշտ յիշեն: Ցիշեն ու պատմեն:

Մեծերը, բախտաւորները արդէն ունին քաղմաթիւ յուշարձաններ եւ միշտ նորերը կը շինեն:

Մենք ինչո՞ւ եւս պիտի մնայինք այս գետնին վրայ, երբ մերիններէն բիւրաւորներ մէկ վայրկեան իսկ չվարանեցան, կրակի առաջին դիծերուն վրայ նետուելու համար:

Եւ ահա Հայ Նահատակներու Մխիթարեանը ձեռնարկած է յուշարձանի մը շինութեան:

Դրամագլուխը պիտի ճարուի զանազան ձեռնարկներով: Առաջինը՝ չքեղ պարահանդէս մը, որ տեղի կ'ունենայ այս գիշեր, հովանաւորութեամբ Հանրապետութեան Նախագահին եւ ուրիշ բարձր պաշտօնատարներու:

Անհրաժե՞շտ է սրտառուչ կոչեր ուղղել, այնքան գնահատելի ձեռնարկի մը կատարեալ յաջողութեան համար:

Պարտականութիւններ կան որոնք երկար քննութեան չեն կարօտիր:

Տարրական պարտականութիւն մը չէ՞ վառ պահել հայ զինուորին յիշատակը: Մարմնացնել, «արձանաւորել» անոր փառքը՝ այն պղղատաններուն վրայ ուր հայկական արիւնը հոսեցաւ անհաչիւ: Հոսեցաւ առանց փոխարինութեան: Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԲԱԶՄԱԼԵԶՈՒ ԵՒ ԲԱԶՄԱԶԱՑՆ

Մեծ ազգերը, իրենց բոլոր մեծութիւններով, հոգային, անտեսական, դիւանագիտական եւ նոյն իսկ զինուորական, չեն կրնար մրցիլ հայ ժողովուրդին հետ մէկ մարզի մէջ,— «Գիտութիւն լեզուաց»:

Ամէնէն խեղճուկրակ Հայը առ նուազն երեք լեզու կը խօսի: Սակէ սկսելով կրնաք մինչեւ 8—10 լեզու խօսողը դիւրութեամբ գտնել:

Վայրկեան մը ենթադրենք թէ բոլորս հաւաքուեցանք մեր երկրին մէջ: Ես Թուրք, դուք Հաճեցիք հոն խօսուելիք եւ լսուելիք լեզուները:

Նախ հայերէնը, տէրն ու տիրական անչուշտ: Անոր քովիկը ռուսերէնը, քիչ մը վար՝ անակր Թուրքերէնը: Ճունատանէն գացողը ելլադայի զմայլելի լեզուն, Պուլկարիայէն եւ Ռումանիայէն գացողները անչուշտ միասին պիտի տանին տեղական բառարանը:

Սուրիայէն եւ Լիբանանէն ալ արաբերէնը դնաց արդէն անցեալ տարի: Իտալիա, Ֆրանսա վար չեն մնար, մանաւանդ Ֆրանսերէնը իբրեւ դիւանագիտական լեզու Հայերուս ղէնքն է, եթէ նոյնիսկ մէկ կողմ դնենք իր միւս դեղեցկութիւնները:

Հիւսիսային Ամերիկայէն անգլերէն, Հարաւ. Ամերիկայէն սպաներէն:

Քանի՞ եղաւ, հաչուեցի՞ք: Վրան աւելցուցէք տակաւին գերմաներէն, հունգարերէն, լեհերէն, չեխերէն մէկ մէկ քիչ, թերեւս լրանալ պատկերը այսինքն մօտաւոր թիւով մը 14 կենդանի լեզուներ:

Այս բոլորը պիտի ճուլուին ու հալին մեր մայրենիքին մէջ անչուշտ, բայց պիտի մնան բազ- տարած տարբերութիւն:

Ակնարկա՛ ենք, անվերջ կը զանգատինք մեր թափառական կեանքէն եւ անոր պատասխանատու «ճենթըլմէն»էն:

Ինչո՞ւ չենք յիշեր թէ չնորհիւ այդ «պատյաններուն» դարձանք իսկական աչխարհա- դէտներ եւ լեզուաբաններ:

Բաբելո՞նը պիտի յիչէք: Բայց անոր մեղքը պիտի մնայ անոնց վիզը որ մէկ լեզուով ալ, այսինքն միայն հայերէնով ստեղծեցին այս օրուան բաբելոնը: ՍՕՍԻ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԼԱՒԱՏԵՍ

Վարչապետը լաւատես յայտարարութիւններ ըրաւ առջի օր, մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ, երկրին պաբենաւորման եւ անտեսական կացութեան մասին: Ըսաւ թէ Ամերիկա մէկ ամիս առաջ պիտի ղրկէ 553.000 թոն ցորենը, որով այլեւս վախ չկայ որ հացի բաժնեչափը կրճատուի կամ տեսակը ուրուի: Ամերիկեան կառավարութիւնը կ'ընդունի նաեւ թէ ածուխի հարցը «քիւ մէկ» խնդիրն է Ֆրանսայի համար: Պիտօ այս մասին խօսած է զօր. Մարշըլի հետ ալ, Մոսկուայի մէջ: Մ. Նահատակները խոստացած են աւելի ածուխ յանձնել այսուհետեւ:

Գալով երկրի էմոտական անտեսութեան, կացութիւնը ապժանելի է տակաւին, բայց նուազ վտանգաւոր քան վեց ամիս առաջ: Գիներու բարձրացումը կանգ առած է: 1947ի եւեմուտքը պիտի հաւասարակչռուի: Պարենաւորման մասին չատ բան չկրցաւ ըսել վարչապետը, միւս տպչագրի վերադրելով եղանակի պայմաններուն:

Ազգ. անտեսութեան նախարարը, Պ. Անտէ Ֆիլիփ նոյն օրը ճառ մը խօսելով Լիլի մէջ, ըսաւ թէ Ամերիկա մէկ միլիոն թոն ածուխ պիտի ղրկէ ամէն ամիս եւ թէ այս քանակութիւնը պիտի բարձրանայ մինչեւ մէկուկէս միլիոնի: Ցետոյ յայտնեց թէ ընդհանրապէս հինգ միլիառ պակասած է վերջին չաբաթուան ընթացքին: Այս առթիւ կրկնեց թէ գիներու կրճատման գաղափականութիւնը պիտի չարունակուի: Ցառաջիկայ երեք ամիսներու ընթացքին ազգ. անտեսութեան նախարարութիւնը պիտի ուսումնասիրէ իւրաքանչիւր նիւթի արտադրութեան ծախքերը եւ այն ապրանքները որոնք մեծ չահեր կ'ապահովեն արտադրիչներուն, գիներու կրճատման պիտի ենթարկուին մինչեւ 5—10 առ հարիւր եւ աւելի: Իր կարծիքով, ուտեստի եւ հում նիւթերու ներկայ

Թուրքիա պիտի կրճատէ՞ զօրքը

ԱՆՀԱՄԲԵՐ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ

Անգարայէն ամերիկեան գործակալութեանց հաղորդուած հեռագրի մը համաձայն, Թուրքիա զազտնի ծրագիրներ կը մշակէ՝ մասամբ արձակելու համար մէկ միլիոնոց բանակը, երբ Մ. Նահանգներու խորհրդարանը վաւերացնէ նախագահին առաջարկած վարկերը:

Թուրքիոյ պինուորական վարիչները կը յուսան ամերիկեան զրամին եւ արհեստագիտական օգնութեան չնորհիւ բարելաւել երկաթուղիները եւ ճամբաները, այն ասպիճան որ մեծապէս չարժուն բայց աւելի փոքր եւ ուժեղ բանակ մը կարենայ պաչտպանել սահմանամերձ չրջանները, որոնք այժմ կը պաչտպանուին զանգուածային բայց անչարժ պահակազօրքերով:

Այդ ծրագիրներուն համաձայն, պիտի ընդարձակուին Թուրքիոյ հնօրեայ երկաթուղիները, նոր մեքենաներ եւ վագոններ պիտի գնուին, արդիական ճամբաներու ցանց մը պիտի չինուի, թերեւս հետեւողութեամբ գերմանական խճուղիներու, այնպէս որ կարելի պիտի ըլլայ աւելի արագօրէն սահմանադլուխ հասցնել զանազան ռազմադիտական կէտերէ: Մինուոյն ատեն պիտի կազմակերպուին եւ ապառազինուին մեքենաչարժ զօրաբաժիններ, փոխարինելու համար հետեւակազօրքի գունդերը որոնք լայն տեղ կը դրաւեն Թուրքիոյ ներկայ բանակին մէջ:

Պաչտօնապէս գահլիճը վերջնական որոչում տուած չէ ամերիկեան փոխառութեան մասին. բայց զանազան պաչտօնատուներ ծրագիրներ կը մշակեն այժմէն, օգտուելու համար: Զինուորական կանչէն զատ, ճարտարագործական եւ հողագործական մեթոտներն ալ պիտի արդիանան, չնորհիւ այդ փոխառութեան: Բանակին մասնակիցագումը ահագին բարիք մը պիտի ըլլայ Թուրքիոյ բանուորութեան համար: Հաչիւ եղած է թէ իւրաքանչիւր հինգ Թուրքէն մէկը զինուոր է:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, նախագահ Թրումընի առաջարկած փոխառութիւնը զօրացուցած է Թրքական կառավարութեան դիրքը: Նախագահին ճառէն ի վեր մեղմացած է ընդդիմադիրներուն պայքարը՝ երեսփ. ընտրութեանց դեղծումներուն մասին: Թէ կառավարական եւ թէ ընդդիմադիր կուսակցութիւնները կ'ողջունեն նախագահին առաջարկը իբրեւ ապացոյց բարեկամութեան: Այս առթիւ ընդդիմադիր վարիչ մը, Ֆուատ Քէօփրիւլիւ բուն յօդուած մը հրատարակեց Մ. Նահանգներու նախկին առեւտրական նախարարին՝ Հէնրի Վալլըսի դէմ որ յայտարարած էր թէ «ոչ իսկ մէկ սէնթ» պէտք է տալ Թուրքիոյ: Ան [illegible] թէ Թուրքիան «լաւ կ'ուտէ կը խմէ» եւ երբեք այ ժողովրդավար պետութիւն մը չէ:

Նոր վհատ Մոսկուայի մէջ

Վերջին լուրերու համաձայն, Զորսերու Խորհուրդը կը չարունակէ վիճել դանազան խնդիրներու մասին, առանց վերջնական եղրակացութեան մը յանդելու:

Եշ. օրուան նիստին մէջ, Պ. Մոլոթով զիջում մը կատարեց, հաւանելով վիճաբանիլ Աւստրիոյ գերման ստացուածքներու խնդրի մասին: Այս առթիւ յայտնուեցաւ թէ Թրիէսթէ կը կարօտի 1.250.000 տոներլինի օգնութեան մը: Կը թուի թէ Ամերիկան պիտի ճարէ այս դումարը, քանի որ միւսները ի վիճակի չեն:

Նոյն օրը Զորսերու օժանդակ մասնախումբին խորհրդային ներկայացուցիչը, Վիչինսկի քննադատեց Ֆրանսական այն առաջարկը որ կը տրամադրէ քաղաքներէ Գերմաններու արտադաղթը, նօսրացնելու համար Գերմանիոյ բնակչութիւնը: Պ. Վիչինսկի դիտել տուաւ թէ գերման փոքրամասնութիւնները չատ անգամ խռովութիւններ յառաջացած են իրենց բնական երկիրներուն մէջ: Այս առթիւ իբրեւ օրինակ յիչեց Մ. Նահանգները «ուր գերմանածին Ամերիկացիները որոչ չափով անհատապրիմ եղած են իրենց երկրին»: Այս մեղադրանքին անմիջապէս պատասխանեց ամերիկեան ներկայացուցիչը, զօր. Քլէյ, պաչտպանելով իր հայրենակիցները: Եւ յիչեց թէ չատ մը խորհրդարանին քաղաքացիներ կռուած էին գերման բանակին մէջ, իրենց հարենիքին դէմ:

★ Ֆրանսայի արտաքին նախարարութեան մէկ ներկայացուցիչը վճռապէս հերքեց այն լուրը թէ սպարապետ Սթալին խոստացած է պաչտպանել Ֆրանսայի տեսակէտը Սարի հովիտի մասին, եթէ Ֆրանսան ալ փոխադարձաբար միանայ Մ. Միութեան՝ կեդրոնացեալ իչխանութիւն մը հաստատելու համար Գերմանիոյ մէջ: Իսկ ուրիչ աղբիւրներէ կը պնդեն թէ Սթալին խնդրած է Պիտոյէն ուժ տալ Մոսկուայի ծրագրին՝ Ռուրի չրջանը չորս պետութեանց հսկողութեան ենթարկելու համար:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

սահմանաւորումը (բաժնեչափ) դեռ երկու - երեք տարի ալ պիտի չարունակուի, մինչեւ որ առատ արտադրութիւն ունենանք, ապահովելու համար հաւասար բաչխումը:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆ ՄԸ ԵՒ ԻՐ ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ

Սփիւռքի հայութեան մէջ չատ կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ Սուրիա-Լիբանանը, ուր ունինք հայութեան խոշոր զանգուած մը, որ հաւանաբար անցնի 200 հազարը: Այդ հայութեան մէկ կարեւոր մասը՝ մօտ 100 հազարը, տեղաւորուած է Հալէպ քաղաքին եւ շրջակայքին մէջ: Բարեկեցիկ չէ այդ հայութիւնը, նկատի ունենալով որ անոր մէկ կարեւոր մասը դեռ երկչ թողուց իր հայրենի օճախը եւ հազիւ կրցաւ ապաստան գտնել հիւրընկալ երկրի մը սահմաններէն ներս: Տարիները անցան, զաղթողները քիչ չատ տուն տեղ եղան, չափով մը բուժեցին իրենց վէրքերը եւ, այնուհետեւ, սկսան մտածել դպրոցի, եկեղեցիի, թատրոնի եւ լրագրի մասին ալ:

Անցեալ տարուան Հալէպի Քաղաքական ժողովի տեղեկագրէն քաղուածք մը, որ լոյս տեսած է այս օրերուս մեզ հասած արտասահմանեան քանի մը թերթերու մէջ, կուտայ թէւեր, որոնք ցոյց կուտան թէ ներկայիս կրթական գործը ինչ ծաւալ ունի Հալէպի հայութեան մէջ:

Մօտ հարիւր հազար հաշուուղ Հալէպի հայութիւնը այսօր ունի 42 վարժարաններ, որոնց 12ը կեդրոնին՝ Հալէպի մէջ են, իսկ 29ը շրջաններուն մէջ: Աշակերտութեան թիւը 1944—45 ուսումնական տարիին եղած է 7798, որուն 4221ը մանչեր, 3577ը աղջիկներ: Կրթական վերջին տարեշրջանին՝ 1945—46ին, աշակերտութեան թիւը եղած է 8093, մանչեր՝ 4357, աղջիկներ՝ 3736: Ըսել է վերջին տարին՝ աշակերտութեան թիւը աճելցած է մօտ 300ով:

Բայց Հալէպի դպրոցներու աշակերտութեան թիւը այսքանով չի սահմանափակուիր, հոն կան համայնքին չպատկանող վարժարաններ ալ, որոնց մէջ նոյնպէս կը սորվին բաւական մեծ թիւով աշակերտներ: Ասոնք ալ հաշուած, Հալէպի հայ վարժարաններու աշակերտութեան թիւը կրնայ բարձրանալ մինչեւ 10.000ի:

Համայնքին պատկանող վարժարաններու ուսուցիչներու թիւը նախանցեալ շրջանին եղած է 292 — այրեր ու կիներ, իսկ անցեալ ուսումնական շրջանին՝ 314: Նախանցեալ տարի 26.7 աշակերտներ ունեցած են մէկ ուսուցիչ, իսկ անցնող շրջանին՝ 25.77 աշակերտներ: Ուրեմն, նկատելի բարելաւում մը այս դետի վրայ ալ:

Իսկ ի՞նչ ծախս կ'ըլլայ համայնքին պատկանող այդքան մեծ թիւով դասարանները: Ըստ պաշտօնական տուեալներու, 1945-46 տարիին, 42 վարժարաններու վրայ ծախս եղած է 336,668 սիւրիական ոսկի: Եթէ այս գումարը ամերիկեան տոլարի վերածուի, ոչ պաշտօնական, այլ ընթացիկ սեւ շուկայի դնով, կը ստացուի 112,000 տոլարի մօտ գումար մը: Այս հաշուով, իւրաքանչիւր ուսուցչի կը վճարուի 357 տոլարի չափ գումար մը: Եւ ի՛նչ գումար, ուղղակի ծիծաղելի, նկատի ունենալով որ, ինչպէս ամէն տեղ, կեանքը թանգացած է Հալէպի մէջ ալ եւ ուսուցիչ մը, որ իր ամբողջ ժամանակը կրթական գործին կուտայ, չի կրնար այդքան խղճուկ գումարով պահել ինքզինքը եւ իր ընտանիքը:

Բայց այս պարագային մեզ ամէնէն աւելի հետաքրքրողը Հալէպի հայութեան դէպի դպրոցական գործը ցոյց տուած անհուն սէրն ու ձգտումն է: Եթէ հայութեան թիւը 100 հազար հաշուենք հոն, իսկ աշակերտութեան թիւը 10.000, կը նշանակէ Հալէպի հայութեան մէկ տասերորդը կը սորվի դպրոցներու մէջ: Ահռիկա փայլուն չափանիշ մըն է, ամերիկեան բառով բէէքըրտ մը, որ պատիւ կը բերէ նախ Հալէպի հայութեան եւ ապա ամէն մէկ Հայու: Միայն Հայաստանի մէջ չէ, ուրեմն, որ մենք մեծ թիւով աշակերտութիւն ունինք դպրոցներու մէջ, ետ չեն մնար նաեւ Հալէպահները, որոնք հակառակ իրենց անտեսական անյարմարութիւններուն, լոյս ու կրթութիւն կը ջամբեն իրենց զաւակներուն:

Տեղեկագրէն եղած քաղուածքէն կ'իմանանք, որ այսքան վարժարաններ պիտի չկրնային իրենց գոյութիւնը պահել, անոնցմէ չատեր սոխուած պիտի ըլլային իրենց դռները փակել, եթէ չըլլային տեղին Ուսումնական Մարմնոյն կրթութեան համար յատկացուցած նպաստի կարեւոր գումարները: Իսկ ուրկէ՞ կը ստանայ ինքը՝ Ուսումնական Մարմնոյը, իր նիւթական միջոցները: Գոնէ վերջին երկու տարին — մեզի հասած թերթերին մէջ կը կարդանք — Ուսումն. Մարմնոյի եկամուտին մեծ մասը ապահոված է Սիւրիոյ Օգն. Ժողը: Իսկ մենք գիտենք, որ ամէն տարի Սուրիոյ, Լիբանանի եւ այլ շրջաններու կրթական գործին օգնողն է Ամերիկայի Հայ Օգն. Միութեան Կեդր. Վարչութիւնը՝ իրեն ենթակայ Շրջ. Վարչութիւններու միջոցաւ:

Այն համեստ գումարները, զոր ազնութեամբ ու սիստէմաթիկ աշխատանքով, ամէն տարի այստեղ կը հաւաքուին եւ կը ճամբուին զանազան շրջաններ, կը կատարեն իրենց փրկարար դերը: Կրնանք ըսել որ լի ու լի կ'արդարացուին ամերիկահայ նուիրատուներու առաջադրութիւնները: Սեղմելով մը որ կրնար օտարութեան մէջ ընդմիշտ կորսուիլ, կը խնայուի հայութեան համար: Կը փրկուին կեանքեր, կը պահուի մեր համարկը, շնորհիւ կաթիլ-կաթիլ հաւաքուած գումարներու:

Հալէպի հայութիւնը իր դպրոցներով ճշմարիտ ոգեւորութեան աղբիւր է: Մեզ համար ցաւալին միայն այն է որ Սիփիւռքի մէջ հազուագիւտ են Հալէպները: Քանի հեռանանք մեր Հայրենիքէն, այքան կը զգանք որ կը տկարանայ հայեցի կրթութեան շունչը օտարութեան մէջ: Իսկ այստեղ՝ չքեղ ու փարթամ Ամերիկայի մէջ, բացառութեամբ քանի մը վայրերու, ուր ճիգ կ'ըլլայ Հայ պահելու մեր երախաները, չափազանց մռայլ է պատկերը:

(Խմբագրական «Հայրենիք»ի)

Խղճմտանքը

Կայէն երբ անասունի մորթիները հագած իր զաւակներուն հետ, փոթորիկներուն մէջէն հերաբաձակ ու կապտացած, կը փախչէր Եհովային առջեւէն, իրիկուն եղաւ: Մռայլ մարդը հասաւ լեռան մը ստորոտը, ընդարձակ դաշտի մը մէջ:

Իր յոգնած կինը եւ չհասցած զաւակները լսին իրեն:

— Պառկինք դետինը եւ քնանանք:

Կայէն չէր կրնար քնանալ եւ կը մտմտար, լեռներուն ստորոտը դլուխը վեր վերցնելով՝ տեսաւ մահաչուք երկինքին խորը, աղջամուղջին մէջ մեծավիպալ աչք մը որ սեւեռաբիբ իրեն կը նայէր:

— Շատ մօտ եմ անոր, ըսաւ դողդոջուն: Արթընցուց իր քնացած զաւակները, իր յոգնած կինը, եւ սկսաւ չարաչուքօրէն փախչիլ տարածութեան մը մէջէն: Քալեց երեսուն օր, քալեց երեսուն դիշեր: Կ'երթար անխօս, տժդոյն, դողդողալով շրջուկներէն դողունի առանց ետին նայելու, անդադար, առանց հանդիստի եւ անքուն: Հասաւ ծովեզրին ափունքը, այն երկիրը որ կոչուեցաւ — Ասուր: «Կանդ առնենք այստեղ» ըսաւ, որովհետեւ ապահով է այստեղ, այս պատսպարանը, կենանք հոս, աշխարհի ծայրն հասանք արդէն: Եւ երբ կրնստէր, տեսաւ աչքը, մութ երկինքին մէջ: Հորիզոնին վրայ միեւնոյն տեղը:

Այնատեն բռնուեցաւ սեւ սարսուռով մը.

— «Ծածկեցէք զիս» կը պոռար, եւ իր բոլոր զաւակները իրենց մատները բերանները դրած կը դիտէին իրենց վայրագ մեծ հօրը դողդողալը:

Կայէն ըսաւ Յովելին՝ որ հայրին եղաւ անապատին մէջ մազէ վրանները ապրող բնակիչներուն:

— Ասղին քաչէ վրանին կտաւը:

Եւ պարզեցին ծփացող պատը, ու երբ կապարէ ծանրութիւններով հաստատեցին զայն:

—Ա՛յ բան կը տեսնե՞ս, ըսաւ Սիլլան, աղջիկը իր զաւակներուն, այն խարտեաշ եւ արշալոյսի պէս քաղցրադէմ մանուկը:

Ու Կայէն պատասխանեց:

— Դարձեալ կը տեսնեմ այն աչքը:

Ծորթալ հայրը տունդ, որոնք աւանէ աւան կը պտտին փող փչելով ու թմբուկ զարնելով, պոռաց.— Ես հիմա չուտով պարիսպ մը կը չինեմ:

Եւ չինեց պղինձէ պարիսպ մը եւ Կայէնը անոր հետեւը դրաւ:

Բայց Կայէնը ըսաւ.— «Այն աչքը ինծի կը նայի միշտ»: Ետքով ըսաւ.— «Պէտք է կատուգանել պատնէշի այնպիսի ահարկու պատի մը որ բան չկարենայ անոր, չինենք քաղաք մը իր մէջնարերդով: Շինենք քաղաք մը եւ փակենք անոր անցքերը»:

Այնատեն Թորբէլ, Կայէնին հայրը, ըսաւ զարթիններուն.— Շինեցէք հսկայական եւ զերմարդկային քաղաքը: Մինչ ինք կ'աշխատէր, իր եղբայրները դաշտերուն մէջ կը հալածէին ենովմի որդիները եւ Սեթի զաւակները ով որ անցնէր, անոր աչքերը կը փորէին, եւ իրիկուններ նետեր կը նետէին աստղերուն: Կատէ պատերով վրանին տեղ բարձրացան կրանիթէ ապառաժի կտորները, իրարու վրայ չարեցին երկաթէ հանդոյցներով եւ քաղաքը կր թուէր դժոխային քաղաք մը, անոր աշտարակներուն չուքը ղիւերուան մէջ կը թողուր դաշտավայրերը, պատերուն բարձրութիւնը չինեցին լեռներու բարձրութեամբ եւ դրան վրայ քանդակեցին: — «Աստուծոյ արդիլուած է ասկէ ներս մտնել»:

Երբ աւարտեցին՝ որմափակերը դոցեցին ամէն անցք, դրին մեծ հայրը քաղաքին կեդրոնը քարէ աշտարակի մը մէջ եւ ան կը կենար հոն թախծադին ու խոժոռ:—Հայրիկ,անհետացա՞ւ աչքը, ըսաւ Սիլլա դողդոջուն: Եւ Կայէն պատասխանեց.— «Ոչ, հոն է միշտ»: Այնատեն ըսաւ անիկա «Կ'ուզեմ դեռնին տակը բնակիլ, ինչպէս պիտի քնակէր մեծաւոր մարդ մը իր զերեզմանին մէջ, հոն մէկը պիտ պիտի չտեսնէ եւ ոչ ալ ես մէկը: Ուստի փոս մը բացին եւ Կայէն ըսաւ:— Լաւ է: Ցետոյ միայնակ փլաւ այդ կամարին տակ: Երբ մութին մէջ նստեցաւ իր աթոռին վրայ եւ իր ղլուխն վերեւ փակեցին դետնափոր նկուղը, Աչքը հոն էր զերեզմանին մէջ եւ կը նայէր:

ՎԻՒԹՕՐ ՀՒԻԿՕ

Հայացուց Ա. Տէօմէճեան

ԵՐԳԻՔԱՆԴ

Խաչեւութեան օրը

Երկու օր եւս, եւ ահա քրիստոնեայ աշխարհը՝ երեքշաբթի Ապրիլ մէկի առաւօտուն, պիտի փորձէ կրկնել սովորութիւն դարձած տարեկան կատակը՝ խարէութիւնը:

Դրախտի ծնունդ այս բառը, որուն հեղինակը սատանան, առաջին անդամ էդ բանաւորին վրայ փորձած էր, ան ալ իր կարդին իր արուին փոխանցած ըլլալով, հասած է մինչեւ մեր օրերը:

Դպրոցական միամիտ տղաքներէն մինչեւ մեծերը, մեծամեծները, մինչեւ անդամ երկիրներ կառավարող ջոջ դիւանագէտները կը կրկնեն այս սովորութիւնը: Վկայ՝ ճիշտ այս օրերը կրկին դումարուող խաղաղութեան ժողովը, որուն հիմը ...խաբէութիւնն է:

Խարէութիւնը՝ որուն Ֆրանսացիները Poisson d'Avril անունը կուտան մեզ Հայերուս համար poisson եղած է: Խարէութեամբ օրօրուած ենք, անով ծմրած ենք, անով ապրած ոչ թէ Ապրիլի առաջին օրին, այլ տարուան բոլոր շրջանին, պիտի համարձակիմ ըսել՝ դար մը ամբողջ:

Անտեղի մեղք համարուած այս բանը, այնքան սովորական դարձած է երկրագունտին բոլոր տարածութեան վրայ, որ կարելի է ըսել՝ առանց անոր կեանք չկայ:

Մինչ դիւանագիտութեան հիմը խարէութիւնը չէ՞: Վաճառականին դրամագլուխը խարէութիւնը չէ՞: Նոյնիսկ եկեղեցիէն ներս, Քրիստոսի պաշտօնեաները չե՞ն որ զինքը կը խաբեն, չարականներով, երգերով, քառաձայն պատարագներով...

Խարէութիւն խնբէութեանց, ամենայն ինչ խարէութիւն է: Երբ մայրը, իր հանգիստին համար, օրօրոցի անմեղը կը խաբէ, անոր մինչեւիկ բերանը դնելով պարապ tétineը, որպէսզի տղան ձայնը կորչ: Դպրոցական աշակերտը չի՞ խաբուիր մէկ երկու ֆրանքով, որպէսզի յօժարի դպրոց երթալու, փոխանակ փողոցները չափչփելու:

Երիտասարդները չե՞ն որ անիրականալի խոստումներով կ'ուզեն սերտօրէն իրենց կապել եւ իրենց կեղծ սիրոյն զերի ընել դիւրահաւան օրիորդները, որոնք յուսով կ'ապրին, իրենց երազային տարիքին մէջ:

Կեղծ հաւատարմութեան խոստումները միջոցներ չե՞ն խեղճ կոզակիցները խաբելու համար, որպէսզի տունէն դուրս անցածը յայտնի չըլլայ ու խղճը չծակտի ընտանեկան բոյն ըստեծ տանջանքին մէջ:

Եւ դեռ ինչե՛ր, ինչե՛ր, որոնք խաբէութեան չրջանակին մէջ ըլլալով, անոր կը հպատակին աշխարհ կոչուած այս լաբիւրինթոսին բոլորտիքը:

Եղեմ Ապրիլ մէկ, դուն որ տարին մէկ օր տրամադրած ես մարդկութեան զբօսանքին համար, որպէսզի անմեղ կատակներով փրար խաբեն, անդին տարի մը ամբողջ քու կատակդ իրականութեան կը վոխեն մարդիկ զաղտագողի եւ միայն քու օրդ է որ, անդիմակ ու ճակատաբաց, կը խաբեն իրար:

Գալով մեզի՝ Հայերուս, միշտ խաբէութիւնն է որ մեզ խաղալիկ զարձուցած է մեծերու քաղաքականութեան:

Չէ՛ որ Ապրիլ մէկի այս խաղը միամիտ հոս, հոն, անոր ատոր դրկելու մէջն է որ կ'անցնի: Ուսի վրբ լրջօրէն խորհիք, պիտի համոզուիք բսածիս, եւ պիտի ընդունիք թէ, մեր հայկական խնդիրը, մեր իրաւունքին հարցը, մինչեւ հիմա եւ տակաւին, անորոշ ժամանակուան մը համար Ապրիլ մէկի խաղ մը եղած է, չորս ջոջերու դիւանադէտներու մէջեւ:

— Ֆրանսայի դիմեցէք, անիկա կրնայ օգտակար ըլլալ ձեզի եւ արդէն իր քաղաքականութիւնը կը պահանջէ որ...: Բայց լաւ կ'ընէք անդամ մը Ամերիկայի դիմելով, կրնայ ըլլալ որ...:

— Ամերիկան յօժար է իր միջամտութիւնը տրամադրելու եւ ձեր արդար իրաւունքը պաշտպանելու, բայց լաւ կ'ըլլայ անդամ մը Անգլիոյ կարծիքը առնէք այդ մասին, քանի որ հինէն ի վեր անիկա զբաղած է այդ խնդրով...:

— Անգլիա միշտ պիտի ուզէր նպաստաւոր ելք մը ապահովել ձեր խնդրոյն, բայց առանց Ռուսիոյ հաւանութեան չէ կարելի վճռական եւ վերջնական խոստում մը տալ: Պիտի ընենք մեր կարելին, ընդարձակելու համար այն հողամասը զոր յատկացուցինք ձեզի: Համբերութիւն, պիտի աշխատինք ընել ինչ որ կը փափաքիք: Համբերեցէք, սա Գերմանիոյ մղձաւանջը առանց վատօդի հոտ հանելու վտակայով ու խավեարով անուշի կապելնք, անկէ վերջ ի կարգին...:

Ու երբ Հայ խնդրակուն, յոգնած, պարտատած ինքն իր վրայ կը մտածէր, խորհելով թէ, լաւ եղաւ որ դինքը անդամ մըն ալ Զինաստանի դիկտատորին՝ Չան Քայ Չէքին չղրկեցին, խորունկէն ձայն մը լսեց որ կ'ըսէր դիւահար խնդուքով.

— «Մի աչխատիր որ յոգնած միտքդ այս բանը մեկնէ ...ԱՊՐԻԼԻՆ ՄԷԿՆ Է»:

ԼԻԼԱ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած երեւանի թերթերէն)

ԳԵՐԱԳՈՅՆ ՍՈՎԵՏԻ ընտրութիւններուն առթիւ Հայաստանի զանազան քաղաքներուն եւ գիւղերուն մէջ տեղի ունեցած են չարժանիկարի ներկայացումներ, համերգներ: Յատուկ համերգներ են կազմակերպուած նաեւ արտասահմանէն նուէր զաղթած աշխատաւորներուն համար, որպէսզի առնուազ ծանօթանան խորհրդահայ երգահաններու լաւագոյն ստեղծագործութիւններուն:

ՄԵՂՐԻ չրջանին «Նոր Կեանք» կոլխոզը մեծ յաջողութեամբ փակեց անցեալ մնտեսական տարին: Անցեալ տարուան իր եկամուտը եղած է 2 միլիոն 382.356 րուբլի. 428.000 րուբլի աւելի քան նախորդ տարին: «Նոր Կեանք» արտելը կը զբաղի դլխաւորաբար չերամապահութեամբ եւ այդեմշակութեամբ: Չերամապահութեան դերակատարման չնորհիւ կոլխոզը պետութեան յանձնած է 10.242 քիլօ ընտիր բոժոժ եւ ստացած 600.000 րուբլի: Այդեմշակութենէն ստացած է աւելի քան մէկ միլիոն րուբլի: Բոժոժի բերքը զերակատարուած է 109 առ հարիւր: Այդիներու իւրաքանչիւր հեկտարէն նախատեսուած 65 կենտինարի փոխարէն ստացուած է 81 կենտինար, պտղատու ծառերէն՝ 408 թոնի փոխարէն 479 թոն: Գերակատարուած են անասնաբուծութեան զարգացման պետական ծրագիրները: Լաւ աշխատանք կատարող զործաւորութեան իրրեւ վարձատրութիւն տրուած է դիներ, խաղող եւ դրամական պարգեւներ:

ՔԱՋԱՐԱՆԻ պղնձա - մոլիբդինի զործարանի չինութիւնները կը չարունակուին: Լայնցուած է Ղափան - Քաջարան խճուղին, չինուած են կամուրջներ: Մեծ թափով կը չարունակուին լեռնային աշխատանքները՝ հետախուզական հիմնական հանքուղիներու եւ անցքերու բացումն ու լայնացումը, էլեկտրական պիծի կառուցումը եւն.: Շինուած են նոր բնակարաններ, ուր տեղաւորուած են արտասահմանէն վերադարձած 76 ընտանիքներ:

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ աշխատանքներու մեքենայացումը հետզհետէ կը տարածուի, մեքենաչարժ արօրներու կայանները կ'ստեղծուին: Այս պատճառով ալ դիւղացիները պէտք եղած խնամքը չեն տանիր լծկան անասուններուն եւ կը թերացնեն անոնց օգտագործումը՝ զարնանային դաշտային աշխատանքներուն մէջ: «Ս. Հայաստան» (Փետրուար 6) կը յանձնարարէ աւելի լաւ խնամել կենդանիները:

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳԶԱՒՈՒՄԲԸ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Պատերազմէն առաջ, Սիփան-Կոմիտաս երգչախումբը յաճախ կ'այցելէր Փարիզի արուարձանները, կազմակերպելով ներկայացումներ, մանաւանդ երգահանդէսներ:

Պատերազմի ընթացքին չէր կրցած իրագործել իր այդ ծրագիրը: Այժմ սկսած է աշխատանքներ տանիլ այդ ուղղութեամբ — նպատակ ունենալով վառ պահել եւ տարածել հայկ. երգը: Ուրեմն, բացի Փարիզի մէջ կազմակերպած հանդէսներէն, պիտի այցելէ այն արուարձանները ուր ստուարաթիւ զաղութ մը գոյութիւն ունի:

Այդ նպատակով, առաջին երգահանդէսը տրուաւ Ասնուվիլ լէ Կոնէսի մէջ, սինեմա Քափինոյի սրահը:

Ճոխ յայտագրով մը, երգչախումբը դեկավարութեամբ Պ. Գուրգէն Ալէմշահի, ներկայացաւ հասարակութեան: Բացի խմբերգներէն օր. Ատրիկ Առաքելեան եւ օր. Աննուշ Ասոմեան, ինչպէս նաեւ երկու վերիասարդ մեներգողներ, խումբի անդամներէն, որ առաջին անգամ բեմ կուգային, իրենց հնչուն ձայնով, աւելցուցին հաղէսին փայլը: Վերջին պահուն երգուած «Սիփանայ քալեր»ը իսկապէս յայտնութիւն մը եղաւ: Երկար ժամանակէ ի վեր մեր բեմերու վրայ չլսուած այդ գործուածին խմբերգը, չատ մեծ յաջողութեամբ երգուեցաւ, անշուշտ դեկավարի եւ անդամներու չրջահաւեւ եւ անխոնջ աշխատանքի շնորհիւ:

Միջանկեալ ըսենք թէ արուարձաններու այս չրջագայութեան ընթացքին, չատ լաւ կ'ըլլար եթէ բացի երգերէն, երգչախումբը իր յայտագրին մէջ մտցնէր հայկական պարերու չարք մը, հայկական տարազներով, ինչ որ պիտի կրկնապատկէր հասարակութեան խանդավառութիւնն ու յայտագրին այլազանութիւնը:

Թղթակից

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ծառայ ապրիլ 8ին կը լրանայ ԾԱՌԱՅԻ երկրորդ տարին: Պիտի խնդրէինք մեր այն բաժանորդներէն որ չեն վճարած տակաւին 1946ի բաժնեդինը, փակել իրենց հաշիւները տարեվերջին առաջ:— ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Աշխատաւորական չարժումը Իրանի մէջ

Համաշխարհային Արհեստակցական Դաշնակցութեան կողմէ պատուիրակութիւն մը վերջերս Իրան զնաց, քննելու համար կառավարութեան վերադրուած ճնշումները, աշխատաւորներուն ձերբակալութիւնները ու զոհողութիւնները եւ ազատ ընկերակցութիւններու իրաւունքի ժխտումը:

Պատուիրակութիւնը զացած էր Իրանի Արհեստակցական Դաշնակցութեան կեդր. Կոմիտէի ընդհ. քարտուղարին առաջարկով եւ հաւանութեամբ կառավարութեան: Անդամներէն էին՝ Անգլիոյ, Մ. Միութեան արհեստ. ընկերակցութեան ներկայացուցիչները եւ Համաշխարհային Ընկերակցութեան մէկ անդամը:

Պատուիրակութեան պետը՝ Մուսթաֆա էլ Ա-ըիս կը բացակայէր թէեւ, բայց միւս երեք անդամները անմիջապէս զործի ձեռնարկելով, սկսան տեսակցիլ Արհեստակց. ընկերակցութեան ընդդիմադիր ղեկավար Բզզա Րուսթայի եւ Իրանի կառավարութեան անդամներուն հետ:

Պատուիրակութիւնը վերջնական եզրակացութեան մը չանգելէ առաջ, պիտի այցելէր հարաւային չրջաններու քարիւղի հանքերը, Սպահանի ճարտարարուեստի կեդրոնը եւ հիւսիս. չրջանը:

Կացութիւնը արմատապէս փոխուեցաւ այն օրէն ի վեր, երբ Համաշխարհային Արհեստակցական Դաշնակցութիւնը ճանչցաւ Րուսթան իրրեւ ներկայացուցիչը Իրանի զործաւորներու: Այդ առեններէն Թիւտէհ կուսակցութիւնը (ծայրայեղ ձախ) եւ Արհեստակցական ընկերակցութիւնները իրենց մենաչնորհ ըրած էին խօսիլ աշխատաւորութեան անունով եւ կը յայտարարէին թէ 300.000 անդամներ ունին: Բայց իրենց անդամներէն չատեր կորսնցուցին, իրրեւ հետեւանք կուսակցութեան ընծայած օժանդակութեան Ատրպատականի Դեմոկրատներուն եւ քաղաքական բացարձակ նմանութիւնը:

Յառաջ զալիք փլուզումը կանխելու համար, կեդր. Կոմիտէն անցեալ յունուարին հրապարակաւ յայտարարեց թէ իրենց մարմինը որեւէ քաղաքական կուսակցութեան կապուած չէ եւ թէ առնոր միակ նպատակը կը կազմեն աշխատաւորութեան իրաւունքներու պաշտպանութիւնն ու սահմանադրական սկզբունքներու վերահաստատումը: Անուրանալի է որ նոր միութիւնները կաճին: Կ'ըսուի թէ միայն Թեհրանի մէջ աւելի քան 25.000 զործաւորներ մրցակից միութիւններու անդամ են:

Իրանի կառավարութիւնը վերջին տասը տարիներու ընթացքին մեծ աշխատանք տարած է ընկերային օրէնսդրութեան եւ աշխատանքի բարեկարգութեան համար: Իրրեւ առաջին քայլ նախապատրաստական խորհուրդը 1946 Մայիս 18ին հաստատեց աշխատանքի օրէնքը որ կը ճշտէ աշխատանքի եւ ճարտարարուեստի յարաբերութիւնները, պաշտպանութեան պայմանները, ընկերային եւ ճարտարարուեստի բարօրութիւնը, առողջապահութիւն եւ ապահովութիւն: Օրէնքը կը տրամադրէ նաեւ չաբաթը 48 ժամ աշխատանք, աւելիին համար 35 առ հարիւր յաւելում մը օրավարձին վրայ: Մէկ տարի յաջորդաբար զործարանի մը մէջ աշխատող զործաւոր մը 15 օրուան վճարովի արձակուրդ պիտի ստանայ:

Մասնաւոր պայմաններ սահմանուած են կիներու եւ պատանիներու աշխատանքներուն համար եւ համաձայն միջազգային աշխատանքի կազմակերպութեան դաշինքին՝ արդիլուած է կիներու եւ անչափահասներու դիշերային աշխատանքը:

Ուրիչ կարգ մը յօդուածներ կը պաշտպանեն բանուորները զործատէրերու կամայականութեանց դէմ: Զործաւորները իրաւունք ունին դիմելու անկախատեաններու: Այս բոլոր օրէնքները պիտի զործադրուին Մայիս 18էն սկսեալ:

ԿՐՕՆԻ ԽՆԴԻՐԸ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

Հռոմէական եկեղեցին իրրեւ պետական կրօնք իտալական նոր սահմանադրութեան մէջ մտցնելու պարագան նոր երեւոյթ մը ստացաւ: Այս մասին հանրապետութեան նախագահին դիտողութիւն զրած էին հրեայ եւ բողոքական հասարակութիւնները:

Իրրեւ պատասխան իրեն տրուած հարցումին, թէ ինչո՞ւ այդ դիմումը կատարած են Հանրապետութեան նախագահի մօտ, երբ ատոր վերջնական որոշումը պիտի տայ երկրին սահմանադիր մարմինը, հրէական միութեան նախագահը յիշած է հրէական հին սովորութիւն մը: Այդ սովորութեան համաձայն՝ հին Հրեաները երբ կռիւ մը չահէին կամ կորնչնէին, այդ վայրերուն վրայ նչաններ կը զետեղէին յաւերժացնելու համար կատարուած աշխատանքը: Ճիշդ նոյն դերը պիտի կատարէ նաեւ իրենց վերջին բողոքը նախագահին մօտ յաջողի կամ ոչ, պատմելու համար յաջորդներուն թէ անհրաժեշտ աշխատանքը կատարուած է այդ մասին:

Իտալիոյ աւետարանական եկեղեցիին ներկայացուցիչն ալ արդիացումի կողմնակից մըն է: Իր հաշիւներուն համաձայն երկրին մէջ հարիւր հազար իտալացի բողոքականներ կը գտնուին: Վերջին վիճակագրութիւնները Հրեաներու թիւը կը ցուցնեն 50.000: Իտալիոյ ժողովուրդին աւելի քան 99 առ հարիւրը կաթոլիկ է:

Բողոքական եւ հրեայ պետերը նախապահին մատուցած յուչագրով կը պնդեն որպէսզի իտալական սահմանադրութիւնը ճանչնայ «պաշտամունքներու կատարեալ հաւասարութիւնը խղճի բացարձակ ազատութեան մթնոլորտի մը մէջ, որ այժմու իւրաքանչիւր ժողովրդապետական ընկերութեան հիմը կը կազմէ»:

Կրօնական այս վէճին խառնուած են նաեւ քաղաքական տարրերը, որոնք հակառակ կ'արտայայտուին օրէնքին նոր սահմանադրութեան մէջ մըտցուելուն: Անոնք կը կարծեն թէ այդ օրէնքին որդեգրումով՝ 1929ին Մուսոլինիի եւ Վատիկանի միջեւ կնքուած դաչինքը նոր սահմանադրութեան մնայուն մասը պիտի կազմէ: Իսկ Վատիկանի թերթը, «Օսսէրվատոռէ Ռոմանօ» կը պաշտպանէ օրէնքը, հիմնուելով իտալացի ժողովուրդի կաթոլիկ եկեղեցիին պատկանելու իրողութեան վրայ եւ կ'ըսէ թէ այդ օրէնքը անհրաժեշտ է, ապահովելու համար երկրին կրօնական խաղաղութիւնն ու միութիւնը:

Բողոքականներուն ներկայացուցիչը բողոքած է կաթոլիկ կրօնաւորներուն եւ եկեղեցիներուն պետութենէն ստացած վճարումներուն դէմ: Այդ դրամները կը վճարուին հրեայ եւ բողոքական անձերէ դանձուած տուրքերէն:

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ

Վիէն (Ցառաջ).— Ժամանակ մը ի վեր կապոյտ Աչէ Վիէնի մատնաճիւղի մեր ժրաչան քոյրերը պատրաստութիւններ կը տեսնէին ներկայացումի մը համար, որ ինչպէս միշտ այս անգամ ալ, մեծ յաջողութեամբ պսակուեցաւ:

Անցեալ կիրակի (մարտ 23) Սերբը Կաթոլիկի սրահը լեցուած էր սովորական բազմութեամբ: Բեմադրուեցաւ Ս. Շահէնի «Տանջուածները»ը, յուղիչ դրուագ մը 1915ի հայկ. կոտորէնէն: Շարժապատկերի մը պէս մեր աչքերու առջեւէն անցան Տէր Զօրի եւ արաբական անձայրածիր անապատները, ուր տակաւին կը թափառին թուրք եաթաղանէն ողջ մնացած հայկական բեկորներ: Հայ մայրեր իրենց երախաներու ձեռքէն բռնած կիսիչ արեւին տակ կարօտ են ումպ մը ջուրի եւ փունջ մը կանանչ խոտի: Վերյիչումը այդ արիւնաներկ օրերու, թրջեց բոլորին աչքերը մանաւանդ անոնց որ տեսած են այդ դաժան օրերը:

Քաջալերելու համար կ'արժէ յիչել բոլոր դերակատարներուն անունները որոնց մեծ մասը կը պատկանի նոր սերունդին,— Պ. Պ. Սահակ Անտոնեան (թուրք Զիլագէյ), Մովսէս Բարխեան, անոր եղբայրը, Ալեքսան Ալէքսանեան (թուրք մուխթար մը), Գեղամ Պարոնեան (սպայ մը), Մկրտիչ Անտոնեան (Տէր Ճակոբ քահանայ): Տիկին Սօնա Լուսարեւեան (քահանային կինը), Տիկին Վարդուհի Ռոսիկեան եւ Օր. Մարի Նովէզեան (քահանային երկու աղջիկները): Տիկին Շնորհիկ Անտոնեան (Հայաստանի խորհրդաւոր կոյսը): Օր. Անժէլ Ուզունեան (զաղթական հայ կին մը), Ահարոն Գալայճեան (քահանայի փեսայ Տիրանը), Աւետիս Նաճարեան (զաղթական Հայ մը), Աւետիս Մաղաքեան (նոյնպէս զաղթած զաղթական մը): Գրեթէ բոլորն ալ յաջող էին իրենց դերերուն մէջ: Ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ Տիկին Վարդուհի Ռոսիկեան լաւագոյն կերպով կատարեց իր դերը. իր չարժումները ու զգացումները ճիշտ ու ճիշտ կը համապատասխանէին իր դերին: Նոյնը կարելի է ըսել Օր. Մարի Նովէզեանին, թէեւ չատ քիչ անդամ բեմ ելած է: Օր. Անժէլ Ուզունեան հակառակ իր վոքր տարիքին չատ յաջող կերպով կատարեց արաբական անապատները չափող տառապած հայ կինոջ դերը իր երախային ձեռքէն բռնած: Յաջող էր նաեւ Ահարոն Գալայճեան Տիրանի դերին մէջ: Գաղթական Հայու դեր մը կատարեց նաեւ Պ. Լեւոն Տօնապետեան:

Ինչպէս յայտարարուեցաւ բեմէն ընկ. Ուզունեանի կողմէ, Կապոյտ Աչէ Վիէնի մատնաճիւղը յատկապէս ընտրած էր տարազրութեան կեանքէն առնուած այս յուզիչ դրուագը ցոյց տալու մեր նոր սերունդին թուրքերուդործած ոճիրները հայութեան հանդէպ: Կապոյտ Աչէի վարչութիւնը այս առթիւ իր խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր դերակատարներուն ու նաեւ Պ. Կարապետ Մուրատեանի որ ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ սիրով ընդունած էր յուչարարի ծանր պարտականութիւնը եւ Պ. Ուզունեանին որ մինչեւ վերջը հետեւեցաւ փորձերուն:

Գարուսի

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԱՐՃ ԳՐԵԼ, ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ԳՐԵԼ, ՄԱՔՈՒՐ ԳՐԵԼ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ անխուսափելի կը համարուի Ռուրի չրջանին մէջ, իբրեւ հետեւանք անունդի պակասին եւ համատարած թչուառութեան։ Կոչերը ուղղուած ենամէնկողմ, աշխատանքը դադրեցնելու եւ հրապարակայինժողովի մը մասնակցելու համար։ Թէեւ հանքադործներուն ուտելիքը դոհացուցիչ կը համարուի, բայց անոնց կիները ու զաւակները անօթի են։ Քէօլնի մէջ 1500 կիներ եւ աղջիկներ ցոյց մը կատարեցին ի խնդիր հացի։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ երեսփ. ժողովը քուէարկեց առեւտրական ընկերութեանց օրէնքը, որ մասնաւորապէս ուղղուած է օտարականներու դէմ։ Այս օրէնքով, ընկերութեանց պաշտօնեաներուն 75 առ հարիւրը պէտք է եգիպտացի ըլլան, եւ անոնց թոշակները՝ առ նուազն 65 առ հարիւրը իբրեւ թոշակ վճարուած դումարներուն, պարզ բանուորները՝ 90 առ հարիւր եգիպտացի, վարչական խորհուրդի անդամներուն 40 առ հարիւրը եգիպտացի են։

ԻՏԱԼԻՈՑ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը կրկին յայտարարեց Սահմանադիր ժողովին մէջ թէ 70.000 իտալացի զերիներ մեռած են Մ. Միութեան կեդրոնացման կայաններուն մէջ։ Ռուսերը կ'ըսեն թէ 21.000 զերիներ վերադարձած են, իսկ Իտալիա կը հաստատէ միայն 12.513 զերիներու վերադարձը։

ԳԵՐԱԳՈՑՆ ԱՏԵԱՆԸ սկսաւ դասել ծովակալ Լապրոսը, որ կ'ամբաստանուի թէ կ'ուզէր պատերազմ յայտարարել Անգլիոյ դէմ եւ Ափրիկէ արշաւել 20.000 կամաւորներով, կռուելու համար Ազատ Ֆրանսայի ուժերուն դէմ։ Կ'ամբաստանուի նաեւ իբրեւ պատասխանատու Թունիսի նաւաբաժինին խորտակման։— Ուրիշ ծովակալ մը, Պ. Պլէհօ, նամակ մը գրելով թաքստոցէն, կ'ըսէ թէ վատահութեան չունի արդարութեան վրայ։— Կ'ըսուի թէ զօր. տը Կոլ Զատկին ճառ մը խօսելով Սթրոպուրկի մէջ, ընդհ. ներում պիտի առաջարկէ։

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԻ առթիւ, Սուրիոյ բոլոր բնակիչներուն հրամայուեցաւ տուներէն դուրս չելլել 24 ժամ։

ՇԱՔԱՐԻ բաժնեչափը, որ 750 կրամի բարձրացած էր M. եւ C. դասերուն համար, նորէն 500 պիտի ըլլայ ապրիլին։ V.երը պիտի չարունակեն 750 կրամ առնել։

ՌՈՒՄԲ ՄԸ ՊԱՑԹԵՑԱԻ կրնոպլի համալնավար կուսակցութեան կեդրոնին մէջ, կարեւոր վնասներ պատճառելով։ Մարդկային կորուստ չկայ։

ԳԱԼՂՆԻ ՉԻՆԱՊԱՀԵՍՏՆԵՐՈՒ հետապնդումը կը չարունակուի ամբողջ Ֆրանսայի մէջ։ Շատեր անձամբ կը յանձնեն կամ անանուններու եւ ամայի վայրերու մէջ կը ձգեն իրենց պահած զէնքերը։

ՊԱՐԵՆԱԻՈՐՄԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ սաստկացած բոլոր Եուկոսլաւիոյ մէջ, Ուոչինկթընի եուկոսլաւ դեսպանը խնդրեց եթէ առնել այն որոշումը որով ամերիկեան կառավարութիւնը կը մերժէր ցորեն յանձնել մարշէլն կամ յունիսէն առաջ։ Դեսպանը բացատրեց թէ կացութիւնը խիստ ծանրացած է։ «Եթէ արագ օգնութիւն չտանանք, օրական ուտեստը պիտի իջնէ 650 գոլի, չատ աւելի պակաս քան Գերմանիոյ մէջ»։

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ նախարարը, Պ. Քուռւատա, որ վերջերս Հռոմ գացած եւ պայմանագիր մը կնքած էր 200.000 իտալացի աշխատաւորներ բերելու համար, յայտարարեց թէ եկուորները գլխաւորաբար պիտի աշխատին հանքերու (20.000) մեռաղագործութեան, հողագործութեան եւ վերաշինութեան մէջ։ Քանի մը ամիսէ ի վեր 25.000 Իտալացիներ Ֆրանսա մտած են զաղտնապէս, իսկ 11.000 հոգի կանոնաւոր ճամբով։ Կառավարութիւնը ամէն դիւրութիւն պիտի ընծայէ բնակարաններ ճարելու համար։ Նախարարը կը յարդարէ բարեացակամութեամբ վարուիլ եկուորներուն հետ, չնչտելով որ եթէ զործան չտանին բանուորներուպակասին, չատ ծանր տագնապ մը պիտի ծագի։ Կառավարութիւնը միջոցներ կը մտածէ զատարկագործները եւ սեւ չուկացիները երեւան հանելու եւ բանեցնելու համար։ Կը խորհուի նաեւ օգտագործել 30.000 այր ու կին բանտարկեալները։

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՑՑ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ ԺԱՄԵՐԳՈՒԹԵԱՆՑ

ՇԱԼԿԱԶԱՐԴ, կիրակի 30 Մարտ, սկիզբ ժամը 8, Ս. Պատարագ ժամը 10, երեկոյ դռնբացէք ժամը 16ին։

ԱՒԱԳ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 3 Ապրիլ, Ապաշխ. ժամը 7.30ին, Ս. Պատարագ ժամը 10ին, Ոտնլուայ ժամը 16ին, Խաչարձման ժամը 19.30ին։

ԱՒԱԳ ՈՒՐԲԱԹ, 4 Ապրիլ, Խաչելութիւն եւ թաղում ժամը 17ին։

ՁՐԱԳԱԼՈՑՑ Ս. ՋԱՏԿԻ, Շաբաթ 5 Ապրիլ, սկիզբն ժամերգ. ժամը 15.30ին, Ս. Պատ. ժամը 17ին։

ՋԱՏԻԿ, ԿԻՐԱԿԻ 6 Ապրիլ, սկիզբն. ժամերգ. ժամը 7.30ին, Ս. Պատարագ ժամը 10ին։

ՄԵԹԵԼՈՑ Ս. ՋԱՏԿԻ, երկուշաբթի 7 Ապրիլ, Ս. Պատարագ ժամը 10ին։— Հոգեպարարութիւն

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

Հ. Ց. Դ. Թաղգարան

Այժմ երբ թղթատարական հաղորդակցութիւնները կանոնաւորուած են արտասահմանի բոլոր երկիրներուն հետ, կը խնդրենք մեր հեռաւոր ընկերներէն, բարեկամներէն եւ համակիրներէն, որ եթէ իրենց մօտ կան զանազան յիշատակներ, իրեր, նկարներ եւ պատմական գրութիւններ, մնացած մեր նահատակներու ու մեռածներու կողմէ, որոնք կապ ունին մեր ազատագրական պայքարին ու յեղափոխական պայքարին հետ, ուղարկեն մեզ, պահելու համար սրբութեամբ մեր Թանգարանին մէջ։ Շնորհակալութեամբ կ'ընդունինք նոյնպէս զրամական նուէրներ, Թանգարանը ճոխացնելու համար։ Մեր մշտական հասցէն է։— K. Balayan, 16, rue des Basserons, Montmorency (S. et O.), France։ Կարելի է ուղարկել նաեւ «Ցառաջ»ի հասցէով, յանձնելու համար մեզ։

Հ. Ց. Դ. ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
Ց. Դ. — Կը խնդրուի արտասահմանի մեր թերթերէն արտատպել։

Ձերեկոյթ պարահանդէս

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի «Գուսան» երգչախումբի կողմէ, հովանաւորութեամբ Հայ Ռազմիկներու Միութեան, կիրակի, 30 մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 16.30էն մինչեւ կէս գիշեր, Salle des Sportsի մեծ սրահը, 158 rue Jean Jaurès, Maison Alfort։ *Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգչախումբի անդամներու կողմէ եւ առատ պիւֆէ դիւրամատչելի դիներով։ Եւրոպական պարեր, կը նուագէ* GARO SARIANի *նուագախումբը, մուտք 75 ֆրանք։* Charenton Ecoleէն *առնել 181 թիւ հանրակառքը եւ իջնել* Terminus։ *Ցերեկոյթին ամբողջ հասոյթը պիտի յատկացուի երգչախումբին մօտ առնէն կազմակերպելիք առաջին համերգին։*

Երեկոյթ - պարահանդէս

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Իսթի մասնաճիւղին կողմէ, այս չաբաթ ժամը 8.30—12, «Ազատ»ի սրահը, 4 rue de la Défense։

Գեղարուեստական բաժին, ղեկավարութեամբ Ս. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի։

Ռազմիկին գիշերը

ԱՑՍՕՐ ՇԱԲԱԹ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, George V.ի չքեղ սրահներուն մէջ, բարձր հովանաւորութեամբ Հանրապետութեան Նախագահին։ *Հաւորը պիտի յատկացուի ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՀԱՑ ԶՈՀԵՐՈՒ ՑՈՒՇԱՐՋԱՆԻՆ։*

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ Ա.ԶԳ. ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

Վաղը, կիրակի, ժամը 20.30ին եկեղեցի թատրոնին մէջ կը ներկայացնէ Ա. Շահխաթունիի թատերախաղը, «ՀԱՑՐԵՆԻՔԸ ՂՕՂԱՆՋՈՒՄ Է», մասնակցութեամբ հեղինակին։ Միջանկեալ՝ պար եւ չարժանկար։ Դիները սովորական։ (10 Ave. de Iena, métro Iena)։

Գործաւորուհիներ կ'ուզուին

Կնոջ հագուստի fourrureի *համար գործաւորուհիներ կ'ուզուին տունը աշխատելու համար։ Դիմել Պ. ՄԻՆԱՍԵԱՆի*, 32 rue des Annelets, Paris (19)։

Laboratoire du Trocadéro
CRÈME DE BEAUTÉ
ROSE DE L'ILE DE FRANCE
Արժանացած ծանօթ մասնագէտներու գնահատանքին

Crèmeին գլխաւոր յատկութիւնն է սնուցանել մորթը եւ պահել անոր փափկութիւնն ու թարմութիւնը, արգիլելով եւ անհետացնելով կնճիռները։ Կը գործածուի նաեւ ձեռքի ճեղքուածքներու եւ արեւին դէմ պաշտպանուելու։

Դիմել ուղղակի հաստատութեանս անձամբ ձրի խորհուրդ ստանալու համար
(երկուշաբթի եւ շաբաթ օրերը) եւ նամակով։
20 Rue Scheffer, Paris (16), métro Trocadéro,
Ave. Paul Doumer հրէն, Հեռ. **Klé. 26-49**
ինչպէս նաեւ գլխաւոր դեղարանը,
Grande Pharmacie de France
13 Place du Havre, Paris (Gare St. Lazareի մօտ)

Աչքը լոյս մեր հայ լուսանկարիչներուն

ՀԱՑԱՍՏԱՆ ՄԵԿՆՈՂՆԵՐՈՒՆ 20 % ԶԵՂՔ

Կը ծախենք Ալամիւնիք գործիքներ, կ'առնենք եւ կը ծախենք նաեւ 13—18, 10—15, 9—12 *Ռըլփորթաժի մեքենաներ։ Ունինք նաեւ* թիրէօզ, Գիւվէք, Ռէֆլէքս *եւ Լայֆա գործիքներ։*

Դիմեցէք ՄԵՐԿԵՐ ԱՒԱՔԵԼԵԱՆ,
2 rue Curie K. Bicetre (Seine), Porte d'Italieէն 7 *վայրկեան։*

ԸՈՒՇԱՏԵՑ�էՔ

Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ ԿՈՄԻՏԷԻ ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը, 9 rue Victor Massé։ *Խիստ կարեւոր օրակարգ։*

ՇԱՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. Արղութեան խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին։

Հ. Ց. Դ. ՎԱՐԴԱՆ ԵՆԹԱԿոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սարսէլի մէջ, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ներկայ գտնուիլ։

ՓՈՆ ՏՕՊՆԱՑԻ Հ. Ց. Դ. «Կորիւն» խումբին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի, 30 մարտ, կէսօրէ վերջ, ժամը միշդ 3ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ԼԻՈՆԻ Կապոյտ Խաչի Թէյասեղանը յետաձգուած է Ապրիլ 20ին։

ՊԱՏԱՐԱԳ - ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿ. ՀԱՑՑ ԶԱԹԻԿԵԱՆ կը տեղեկացնեն բոլոր բարեկամ-ճեւ աղգականներու որ Մարտ 30ին Մաղկազարդի կիրակին Հոգեհանգստեան պարագլուխին պիտի կատարուի Պոմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, իրենց հօր, մօր եւ եղբօր, ինչպէս նաեւ Զաթիկեան - Մալէչեան եւ Շուշարճեան զերդաստանին հոգւոց համար ննջեցեալոց հոգւոյն։

ՂԱԶԱՐ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ եւ ԴԱՐԲԻՆԵԱՆ ընտանիքը կը ծանուցանեն որ, իրենց սիրեցեալ կնոջ եւ հօրաքրոջ Տիկին ՖԼՈՆՏՈՒԻ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆի (ծնեալ Դարբինեան) մահուան քառասունքի առթիւ հոգեհանգստեան արարողութիւնը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 30ին Մաղկազարդի կիրակին Պոմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ։ Կը հրաւիրուին ննջեցեալին յիշատակը յարգող բոլոր բարեկամները։

ՎԻԼՆ.— Տիկին Քնար Թէրզեան իր մօրը Տիկին ՀԱՑԿԱՆՈՑՇ ՓԱՓԱԶԵԱՆի մահուան տարելիցի առթիւ հոգեհանգիստ - պատարագ մատուցանել կուտայ այս կիրակի առաւօտ Լիոնի, Հայոց եկեղեցիին մէջ, Rue Louis Blanc։ *Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգող բոլոր բարեկամները։*

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՈՒՆԻՆ «ՑԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

Տիկին Հայկանոյշ Մանուկեան (Պուէնոս Այրէսէն), Պ. Գրիգոր Պ. Դաւիթեան կամ Տիկին Գայիանէ Դաւիթեան (Պավարիայէն), Պ. Յակոբ Թորոսեան (Լուառէն)։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ լաւ ափիէէօր մը եւ օգնական մը աշխատանոցի մէջ աշխատելու համար, լաւ վճարում։ Դիմել Պ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆի, 13 rue Saulnier, Paris (9)։ Tél. Prov. 41-29։

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie**։ *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան վաճառատունը*, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54։ *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 *եւ* 14—18, *գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը։ Հաղորդակցութիւն՝* métro։ **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière**։

Ծախու է

Bottier - *կօշկակարի խանութ մը* finissageի *մեքենայով մը։ Խանութը ունի իրեն հետ բնակարան մը, երեք գլխաւոր սենեակներով, խոհանոց եւ մուտք։ Դիմել «Ցառաջ»ի, Ն. սկզբնատառով։*

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՍԱՓՐԻԶՆԵՐ՝
ԵՒ ՎԱՐՍԱՑԱՐԴԱՐՆԵՐ

Foire Internationale de Lyon du 12 au 21 Avril, 1947
Groupe 34 Bâtiment 13, Stand 14



Parfumerie
Jac-Mot
ՑԱԿՈՐ
ՄՈՐԹԵԱՆ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏԵՂԷՆԻ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ

136 RUE BOILEAU, LYON
Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառին մէջ կը ցուցադրէ իր զանազան տեսակի անուշահոտութիւնները։

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Dimanche 30 MARS 1947 Կիրակի 30 ՄԱՐՏ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4998-Նոր շրջան թիւ 607 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ

Ի՛նչ պատկերալից, զուարճագեղ բառեր նոյնիսկ օրացոյցին մէջ, — Կաղանդ, Բարեկենդան, Ծաղկազարդ, Զատիկ, Վարդավառ:

Զեւով քրիստոնէական (միջազգային), խորքով՝ հայկական: Տերեւները կրօնաբոյր, միջուկը, ծաղիկը՝ օծուն հայկական չունչով:

Ահաւասիկ այսօրուանը, Ծաղկազարդ:

Քրիստոնէական բոլոր եկեղեցիները կը տօնեն զայն զարեէ ի վեր, իբրեւ նախաբանը Յարութեան տօնին, որ կը կոչուի Զատիկ:

Տարբերութիւնները այնքան ալ խոր չեն զաւանանքէ զաւանանք: Նոյն աւանդական արարողութիւնները, հանդիսաւոր պատարագներով: Եւ ձիթենի կամ ուրիշ ճիւղեր բաժնելու նոյն սովորութիւնը, իբրեւ տեսակ մը չարժուեւ հաչուութեան: « Ի մարդիկ հաճութիւն »:

Եւ սակայն, տարբերութիւնը չատ է հայկական « Ծառազարդ »ին եւ միւսներուն միջեւ, բուն ժողովրդական ըմբռնումով: Ինչպէս հայկական Զատիկին եւ միւսներուն միջեւ:

Մէկ խօսքով, հայ ժողովուրդը իր ինքնուրոյն կնիքը դրած է ընդհանրական աւանդութեանց մէջ: Նոյնիսկ օտարէն փոխ առնուած, մկրտուած բառերու մէջ (Կաղանդ եւն.):

Հայկական ոգիներէն չէ կրցած բոլորովին հայացնել զանազան սովորութիւններ, զոնէ յաջողած է բարեխառնել խորթն ու թեթեւն: Իր բոյրը, գոյնը եւ չեշտը դրոշմել անոնց վրայ:

Օտարներն անդամ դիտած են այս տարբերութիւնը, հայկական եկեղեցի մը կամ տուն մը մրսած, արարողութեանց եւ սովորութեանց ուշադիր հետեւած տուն:

Նախահայրերու, հայկական հոգի ձայնն է որ եկած հասած է մինչեւ մեզի, իր Ծաղկազարդներով ու Վարդավառներով: Քրիստոնէական ծնունդի տակ, բայց ինքնուրոյն:

Գարնան ժպիտն իսկ չէ՞ որ կը սարսռայ ձեր դէմքին վրայ, երբ կ'արտասանէք բառը, Ծաղկազարդ: Ծաղիկ ճամբաներուն վրայ եւ ծաղիկ հոգիներու մէջ:

Ինչպէս որ հոգիդ կը զովանայ Վարդավառին, երբ մարդիկ ջուր կը ցանեն իրարու վրայ, կարկաչուն, չարաճճի ծիծաղներ արձակելով:

Այդ ծաղիկն ու ջրցանը, Ծաղկազարդն ու Վարդավառը այսօր ալ կը պահե՞ն իրենց թաքուն իմաստը: Իրենց բարեմիտ հմայքը: Ոչ թէ եկեղեցիներու կամարներուն տակ, հանդիսաւոր ձեւակերպութիւններով, այլ դուրսը, բուն ժողովուրդին մէջ: Տուներէն մինչեւ բեմերն ու տաճանները:

Ծաղկազա՞րդն է որ կը հեւայ մեր հանրային եւ քաղաքական գործունէութեան ժխորին մէջ, թէ ծաղկամարտը, որ դէմ Նիսի աւանդական ցոյցին անմեղութիւնն ալ չունի...

« Գաղափարներու զուարդութեամբ », ինչպէս կ'ըսեն վարժապետները, մեր մտքին մէջ կը ծնի աւելի հիմնական հարց մը. —

Նախահայրերը յաջողեցան հայկական ոգին, հանճարը դրոշմել չատ մը միջազգային, համամարդկային աւանդութեանց, վարդապետութեանց եւ յղացումներու վրայ:

Մենք որ աւելի ուշիմ կը համարուինք, մի գիտութեամբ եւ խորութեամբ, երբեք միտքէ անցուցա՞ծ ենք պահել, արժեցնել, արժեցնել նոյն դիծը: Կրցա՞ծ ենք նօսրացնել, մանրել, հարացնել, ինչ որ կը տեսնենք մեր բոլորտիքը: Ինչ որ կը թելադրուի ուրիշներէն:

Երկար, խաւարակուռ դարերու մէջ, կարելի եղած է պահել մեր տեսակէտներու եւ սովորութեանց անկախութիւնը տարբեր, չատ աւելի դօրաւոր եկեղեցիներու հանդէպ:

Ի՞նչ բան կը տոխսէ մեզ որ այսօր անճրկինք այդ ճամբուն վրայ, թուաբանութիւնը գիտութիւն եւ ոլոր-մոլոր կապկութիւնը առաքինութիւն համարելով:

Ի՞նչ մնացած պիտի ըլլար մեր սեփական մշակոյթէն, մեր լեզուէն ու պատմութենէն, եթէ, դարեր առաջ, մարդիկ վարուէին այնպէս ինչպէս այսօր: Եթէ տեղի տուած ըլլային զանազան հրապոյրներու եւ ճնշումներու առջեւ:

Կարելի՞ է ինքնուրոյն դիմագիծ պահել, օրօրուելով, տրորուելով, յարմարելով: Սեփական արժէքները՝ սորտահասելով աւելի զօրաւորներու կամքին կամ հաճոյքին :

Ծաղկազա՛րդ. ծաղիկներու ո՞ր տեսակն է որ կը պակսի հայկական անդաստանին մէջ... Շ.

Հայրենադարձ...

(ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ)

Երկիր իմ, Մայր իմ, կռունկներ կ'անցնին
Շարան առ շարան
Մութ երկինքներէն՝ անձայն ու լռին,
Մեր աչքերուն մէջ՝ սիրոյդ անսահման
Լուսեղ ապագան՝
Կուգանք դէպի քեզ, մոռցած ամէն բան ,
Բերելով մեզ հետ մեր սիրտը ընծայ
Վսեմ Մասիսիդ, սրբազան հողիդ ,
Բերելով մեզ հետ մեր տեսիլը հսկայ ,
Արցունքը կապոյտ, դարերու ժպիտ,
Մայրական սրտիդ.
Կարօտ ու բանդակ, օրհնաբաժ նշխար
Նահատակներէդ այն բազմահազար,
Որոնք քեզ համար, մեր սիրոյն համար,
Մեռան բաջաբար ...

×

Կուգանք դէպի քեզ, եւ ոչ մէկ հարցում մեր շրթունքներուն ,
Ինչ որ տուիր դուն եւ ինչ որ տըւիր, հունձքն է պատմութեան.
Հայոց աշխարհի երկունքէն դաժան,
Ծնաւ վահագնեայ պատանին ժպտուն ,
Մեր փառքը վսեմ, ոգին արութեան,
Ու գիտէ մեռնիլ, ստեղծագործել, դառնալ նաւ-ռազապայթ,
Գալիքին անյայտ...
Դարերու երգդ է, կանչը, կարօտիդ, հողիդ օրհնաբաժ ,
Հող իմ Հայաստան,
Հազար հեղ խաչուած կոթող յարութեան,
Կուգանք դէպի քեզ, մեր արտերը բաց,
Երկինքիդ նման եւ Արարատին...
Կռունկներ կ'անցնին
Մութ աշխարհներէն արցունքի փոխան եւ տա - ռապանքի
Հերոսի կեանքիդ փառքը կ'աւետեն
Հերոս հայրենիք, Մայր իմ Հայաստան ,
Կուգանք դէպի քեզ,
Մեր կեանքը տալու
Վերելքիդ լուսեղ եւ ազատութեան ...
.....
Պանդուխտի հեւքը հովերը տարին,
Լացող ուռիներ կաղնիներ դարձան,
Եռհազարամեայ մեր լոյս պատմութեան
Անիւն Արարատ ,
Մեր մամիկներուն աղօթքը բուրեան
Այգ եւ այգեստան ,
Բարձունք ու գագաթ ,
Քու սրտիդ վրայ, Մա՛յր իմ Հայաստան ...
Կուգանք դէպի քեզ,
Մեր վէրքերը բաց, անապատ ու ջարդ,
Կուգանք դէպի քեզ,
Ապրիլէն ծնած մանուկներ զուարթ ,
Քու երկինքիդ տակ, լեռներուդ լանջին,
Գետերո՛ւդ զուլալ կանաչ ափերուն ,
Կերտելու ներկան եւ մեր ապագան,
Մա՛ր իմ Հայաստան,
Աստղ իմ շողշողուն.
Միշտ եւ յաւիտեան լոյս ըլլայ ճամբան,
Վիշտիդ չափ հզօր եւ արցունքներուդ՝
Կանթեղդ մշտավառ թող ըլլայ պատգամ երկինքիդ կապոյտ

Մա՛յր իմ Հաստատուն...

(Բարձունքն իվեր) ԳԻՈՐԳ ՉԻՒՃԵԱՆ

ՍՈՒՐ ՈՐ ԱՆԿ Է

Ա. Նաղարը, 21 Փետրուար, « Պայքար »ի մէջ դրած է, թէ՝ « 1945ին, Սան Ֆրանչիսքօ դումարուած Միացեալ Ազգերու կազմակերպական ժողովին առթիւ, իմացուեցաւ, որ Հայաստանի նախկին Հանրապետութեան վարչապետը, որ Ամերիկա կը գտնուի, հետեւորդներով մի քանի, Թուրքիոյ պատուիրակութեան այցելած է, ինչպէս այսպիսի պարագաներու մէջ սովորութիւն է ըսել, « իր յարգանքը մատուցած է »: Այս այցելութիւնը, հարկաւ, ընդհանուր ուշադրութենէ չվրիպեցաւ »:

Կ'ենթադրեմ, թէ այդ « նախկին վարչապետը » ես եմ: Եւ եթէ ես եմ, կը յայտարարեմ բոլոր Նազարներուն եւ բոլոր ոչ-Նազարներուն, որ ո՛չ Սան Ֆրանչիսկոյի ժողովին առթիւ, ո՛չ անկէ առաջ, ո՛չ ալ անկէ ետքը ես ոեւէ Թուրքի երես տեսած չեմ, ոեւէ թուրք պատուիրակութեան այցելած չեմ եւ ոեւէ Թուրքի իմ « յարգանքները մատուցած » չեմ:

Ա. Նազար պարզապէս սուտ կը խօսի:

Նիւ Եորք Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

ՆՈՐ ՄԷՋԱԴԷՊ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Նախկին նախարար Տէֆէռ կ'ապտակէ եռեւիրահան մը

Ուրբաթ օր Նորէն միջադէպ մը ծագեցաւ Ազգ. Ժողովին մէջ: Ընկերվարական երեսփոխան Կասթոն Տէֆէռ, նախկին նախարար, ապտակեց արմատական երեսփոխան մը, Պ. Պասթիտ, անօրէն l'Auroreի, որ քննադատած էր զինքը գինիի փոխադրութեան մէջ կատարուած խոշոր դեղծումներու առթիւ:

Միջադէպը ծագեցաւ հետեւեալ պարագաներուն մէջ,— Պ. Կասթոն Տէֆէռ մօտենալով թերթի անօրէնին, խմբագրապետներու վերապահուած սրահին մէջ, բացատրութիւն պահանջեց նախորդ օրը հրատարակուած մեղադրանքի մը մասին: Անմիջապէս լուտանքներ փոխանակուեցան, որոնց ամէնէն թեթեւներն էին « խառնակիչ », « դող », « ծախուած » եւն.: Բարեբախտաբար լրագրողներ եւ բարեացաններ միջամտելով աւելի ծանր միջադէպի մը առաջքն առին :

Բայց, քանի մը վայրկեան վերջը նոր միջադէպ մը ծագեցաւ, այս անգամ Ժողովասրահի նրբանցքներուն մէջ: Պ. Տէֆէռ հանդիպելով Պ. Պասթիտի, որ թերթին քաղաքական տնօրէնն է, բացատրութիւն պահանջեց եւ չատաչուն ապտակ մը իջեցուց, յայտարարելով.— « Զեզի կը սպասեմ ո՛ր եւ է դեռնի վրայ » — « Պարոն, ես ձեր արամադրութեան տակ չեմ », պատասխանեց Պասթիտ:

Այստեղ ալ բարեացանները միջամտեցին, թոյլ չտալով որ երկու հակառակորդները իրար ծեծեն: Այս միջադէպին վրայ Պ. Պասթիտ իր վկաները ղրկեց Տէֆէռի, Պ. Պ. Մոռօ Ժիանֆէռի եւ Կապրիել Քիւրտնէ, երկուքն այ ձախակողմեան խմբակցութենէն: Տէֆէռ ալ ընտրեց երկու ընկերվարական երեսփոխաններ: Ուրեմն պիտի մենամարտին, թէեւ բարեկամներ միջամտած են, հաչտեցնելու համար: Պ. Պասթիտ, որ գահիրէ պիտի երթար օդանաւով, յետաձգեց իր մեկնումը:

Ազգ. Ժողովին մէջ, նախագահ Լոխիս բացատրութիւն պահանջեց Պ. Տէֆէռէն, ապգարարելով թէ պատիժներ պիտի տնօրինուին այն երեսփոխաններուն որ կը խանգարեն խորհրդարանական բարեկարգութիւնը: Եւ խնդրեց որ դուրս ելլէ : Պ. Տէֆէռ խոստանալով հանդերձ իր յանցանքը յայտարարեց թէ մենամարտի հրաւիրած է հակառակորդը :

Գինիի դեղծումներու հարցին առթիւ Պ. Ֆէլիքս Կուէնի անունն ալ խառնուած ըլլալով, նախկին վարչապետ կ'ուզէ քննիչ յանձնախումբին իրը, Պ. Րոզ տակաւ յանձնախումբին նախագահ մէջ պատմած է թէ Պ. Պ. Կուէն, իր դիւանապետը՝ Ժան Զիրպինի, Տէֆէռ եւ ուրիշ պաշտօնատարներ պատասխանատու են հազարաւոր լիտր գինիներու այլուր փոխադրութեան :

Ցունաստանի՝ այո, Թուրքիոյ՝ ոչ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ԿԸ ԼՍԷ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մ. Նահանգներու երեսփ. ժողովին եւ Միացեալ ազգերու անդամներէն անոնք որ կը քննադատեն նախագահ Թրումընի ծրագիրը, այժմ կը փորձեն կրճատել, եթէ ոչ բոլորովին ջնջել տալ Թուրքիոյ բաժինը՝ 400 միլիոն տոլարի վարկէն:

Ինչպէս գրած էինք երէկ, նախկին նախարար Հէնրի Ուոլըս յօդուածով մը պահանջեց « ոչ մէկ սէնթ տալ Թուրքիոյ »: Ուրիշ ծերակուտական մը, Լուուին Ճոնսըն, նոյնպէս հակառակ է Թուրքիոյ դրամ տրամադրելու: Իր կարծիքով, նախագահին ծրագիրը կրնայ պատերազմի առաջնորդել, քանի որ ուղղուած է համայնավարութեան դէմ: Ցետոյ աւելցուց թէ ուժգնօրէն պիտի պայքարի, որպէսզի որեւէ օգնութիւն չտրամադրուի Թուրքիոյ: « Ես համաձայն եմ բոլորովին ջնջելու Թուրքիոյ առնմանուած բաժինը: Ծրագիրը յիշելով Յունաստանի անունը, պարզապէս կ'ուզէ անուշ, խորհրդարանը եւ երկիրը, որպէսզի ընդունին օգնել Թուրքիոյ՝ Ռուսիան Տարտանէլէն դուրս ձգելու համար: Ես համաձայն եմ օգնելու յոյն ժողովուրդին, բայց չեմ ընդունիր որեւէ զինուորական օգնութիւն Երկինս Թաղաւորին կառավարութեան կամ Թուրքիոյ համար» :

Ծերակուտական ճոնսըն չատախօս արտայայտուած է Հայկ. Դատին պաշտպանութեան համար:

★ Միացեալ Ազգերու Ապահովութեան Խորհուրդի ամերիկեան ներկայացուցիչը ուրբաթ օր լուսաբանութիւններ հաղորդեց նախագահ Թրումընի ծրագրին առթիւ: Բացատրեց թէ նախագահը առաջարկելով օգնել Յունաստանի եւ Թուրքիոյ, կ'ուզէ ամերիկեան ուժը ի սպաս դնել Միացեալ Ազգերու դաշինքին սկզբունքները պաշտպանելու համար: Շեչտեց թէ Ամերիկա կը յարգէ բոլոր պետութեանց իրաւունքները, իրենց ուզած վարչաձեւը հաստատելու համար, բայց այդ ընտրութիւնը պէտք է ըլլայ ազատօրէն եւ անվախ: Ոեւէ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ

Ե.

— Ի՞նչքան կը յորդէր տրամադրութիւնը ձեր վերջին գրուածներէն, ըսին ինծ:

— Լացուցիր մեզ, ըսին մտերիմներ:

— Իշխանի մը վարդապոյն կեանքը կ'ենթադրէիք քու կեանքդ, ըսին ուրիշներ: (Անունս, սերմ ծաղիկի մը անունը, թերեւս այդպէ՞ս են թաղրել կուտայ ձմանց):

— Ինդացինք, թէեւ լալիք բաներ ալ կային պատմուածանդ մէջ, ըսին ոմանք: («Լացս ծիծաղ եմ արել», պատասխանեցի մտովին՝ մեր ժողովուրդին ամէնէն խօսքովը):

Կեանքիս դիրքէն քաղուած փոքրիկ այդ դրուագները՝ վկայութիւնն մը համար լոկ, որ ահաւասիկ:

×

Վերջերս, Նոր Սերունդի մէկ հաւաքոյթին մէջ, Հրանտ Բարուեան ճշդորօրէն կը զծէր երկու սերունդներու կեանքի պայմաններուն պատկերը.

— Մենք՝ երբ Փարիզ հասանք, հայկական այս հոծ գաղութը չկար տակաւին: Օտարներ էինք, երկրին անծանօթ, բարքերուն անհաղորդ: Զու – ներկինք նիւթական պայմաններ կամ մայրական հոգածու ձեռք մը մեր վրայ: Կ'աշխատէինք զործարաններու եւ արհեստանոցներու մէջ՝ զոհացնելու համար մեր ստամոքսը, հոգալու համար մեր հագուստ-կապուստը, ինչպէս նաեւ անունդ հայթայթելու համար ուսման ծարաւ մեր հոգիներուն: Ու տակաւին ժամանակ կը գտնէինք, դիշերները, իջնելով մեր ձեղնայարկերէն, քով քովի գալու, գրական ու վիճաբանական հաւաքոյթներ կազմակերպելու (Յարդգաղը):

Դուք՝ ահա կը հասնիք, երբ այլեւս կազմակերպուած է հայ գաղութը եւ ամբօրէն նստած: Կ'ամիք ու կը զարգանաք՝ ձեր ընտանիքին անդամներով շրջապատուած: Միջավայրը, ուր կ'ապրիք, տեսակէտով մը կը համարուի ձեր ծննդավայրը, կամ հայրենիքը,— հո՛ս դպրոց տեսաք, լեզու սորվեցաք (մայրենի լեզուի պէս), առանց բան մը պակաս ունենալու ձեր հասակակիցներէն (սիներմա, թատրոն): Ձեր հայրն ու մայրը կ'աշխատէին զործարաններու մէջ, իսկ զուք համալսարան կը յաճախէիք,— իրիկունը պատրաստ էր սեղանը, պատրաստ էր անկողինը, իսկ առաւօտ՝ նախաճաշը: Բախտաւո՛ր սերունդ, բախտաւո՛ր մըն աք:

Իրապէս բախտաւոր:

Երանի կրնայինք սերունդին՝ տառապանքներուն մասին, դէթ չի վիճիր այդ մասին, եւ միւս կողմէ՝ մեզի չի հրամցներ նաեւին կերած տապը՝ ամէն յաւակնութիւն վերապահելու համար իրեն, եւ անձնազոհութեան մէջ, եւ հայրենասիրութեան մէջ, եւ ազգաճանաչութեան մէջ:

Բայց անդրանիկ սերունդը, որ ոչինչ կը զոհէ՝ թէեւ աչքը միշտ ոսկին վրայ, աւելի բան դիտէ հոգի բղխող այն չարչարանքներուն մասին, որոնց մէջ սերմնւդ մը մեծցաւ՝ հայ հոգեկան ժառանգները ուսերուն վրայ բարձրացուցած, ջրասոյզ կորուստէն փրկելու մտահոգութեամբ:

Ցառաջիկային, դէմ յանդիման պիտի դնեմ մեր գրական արժէքները սերունդ առ սերունդ, բաղդատական քննութեամբ մը՝ իմացական աճումի պիծը բերել կապելու համար այն ճոր ոգիին, որ կը սարսէ դարերը, որ դէմ դէմի կը հանէ դարերը, որ դարը դարով կը ջախջախէ՝ կերպարանափոխելու համար մարդը:

Այսօր, ըսելիքս մէկ բան է միայն,— Համաստեղէն մինչեւ Ն. Սարաֆեան, (ահա լուսանուն – ներ՝ յիշելու համար «ղերկուսս ի բաղմաց»), դրական արդի մեր սերունդը դուրս կ'ելլէ տառապանքէ մը, որուն նմանը տեսած չեն երբեք հիմները, չոր հացով ապրած ըլլան թէ հոգաբարձուներու ձեռքը ղերի: Եւ կարեւորն այդ չէ,— հակառակ այդ տառապանքին, այս սերո՛ւնդն է որ մեր հայրերէն աշխարհարար լեզուին տուեր է աննախընթաց դեղեցկութիւն(1), արդի դրականութեան տուեր է ոճագեղ կենդանութիւն, դարաշունչ թարմութիւն, նոր սարսուռներ:

Ես քանի մը էջ բան պատմեցի իմ կեանքէս ու սարսռացիք, բայց արդի հայ դրականութեան ներկայացուցիչներուն կեանքը թաթախուած է նո՛յն տրամութեամբ, նո՛յն մրմռացնող ցաւով, նո՛յն ստոյիկեան տառապանքին մղկտանքով:

Արագ նշմար մը, ահաւասիկ:

Ոճի չարաճճի խաղերով, արտայայտութեան թարմութեամբ եւ ազդային աղէտի մը սարսուռին թարմութեամբ վարպետ հռչակուած վիպագիր մը, ահա, տարիներէ ի վեր, ողնայարը անկողինի մը, ահա, տարիներէ ի վեր, ողնայարը անկողինի մը տախտակին զամած, — ան իր արուեստը մշակեց լուսանկարչատան մը մութ խցիկին տակ եւ արեւ հայցելով:

Այն միւսը, որ մեռաւ Ալպեան լեռներուն մէջ՝ հալալով, խեղալով, արիւն թքնելով,— վէր ար – ուեստը մշակեց սանաթորիումներուն մէջ: Իրրեւ հիւծախտաւոր, սանաթորիումին ծախքերը վճարելու անկարող, սափրեց սանաթորիումին հիւծախտաւորները, որպէսզի ապրի, վճարէ եւ... տեղծագործէ: Այս մէկը կուգար անապատներէն,— այդ տանջարաններուն ծանօթ էք կարծեմ: Երկու հատորներէ զատ, որոնց մին (Արեւ, արեւ) հրատարակութիւն «Ցառաջ»ի, միւսը փոքրիկ դործ մը (եւս), թերթերու մէջ տպուած բազմաթիւ կտորներ, որոնք կրնան երկու հատոր եւս կազմել,— ամէն մէկ կտորի մէջ կը կերպարանափոխուէր, ամէն մէկ տարի կը թարմանար, եւ դեռ չէ՛ր երեւցած իր անցյայտ դիմագիծով: Անակնկալնե՛ր ունէր:

Ուրիշ մը, անհանդարտ եւ ըմբոստ, դարձեալ անապատներէն,— Ջարդին սարսուռները եւ անօթութեան տառապանքը հոգւոյն մէջ, կրցեր էր իր հեղասահ արձակին տալ բիւրեղային յստակութիւն մը: Մեռա՛ւ խոց մը իր թոքերուն մէջ, դիմանալէ եաքը կեանքի բոլոր խոցերուն, Տէր-Զօրի տան – ջարանները մինչեւ ֆրանսական զործարանները, երբեմն փոմ-փրիթի ինձի ընկեր:

Անապատները յիշեցի, եւ միտքս ինկան Սուրիոյ եւ Լիբանանի մեր ծաղիկ բանաստեղծները, մեր մատղաչ արձակագիրները,— ձեզի՛, սիրելի անուններ, կոչ կ'ընեմ ձեզի, որ զրէք ձեր կեանքին պատմութիւնը, որքանոցներու ցնցոտիներուն մէջէն ձեր քայլը մինչեւ արուեստագէտի ծիրանին: Քարե՛ր անգամ պիտի լան, գիտե՛ք, երբ լանեն թէ ձեր խանձարուրը կարմրած էր ջարդուած մօր մը արիւնով: Հօր մը եւ մօր մը ժպիտը չճանչցած՝ կեանքի տաժանքէն ծամածռած դէմքեր միայն տեսաք, գոյութեան պայքարի դասեր միայն լսեցիք, բայց զուք, փոխանակ ձեր վէրքերը խնամելու, խնամեցիք հայ լեզուն, մշակեցիք հայ զրականութիւնը:

Վերջապէս, արդի մեր մեծագոյն բանաստեղծը ահա կապար կը կլլէ ամէն օր, տպարանի մը մէջ սեւ աշխատասէր, մինչ արձակի վարպետ մը, ձգախէժի զործարանի մը մէջ, դժոխային հնոցի մը առջեւ, մինչեւ իր արիւնը քամուիլ տեսը, այժմ զրեթէ ցամքած, ոսկորները կը վազնջ ի խնդիր հանապազօրեայ հացին:

Ծանօթ չեմ Ամերիկայի մեր երիտասարդ զրագէտներուն կեանքին, բայց վստահ եմ թէ, մեքենաներու դժոխային պարին մէջ, որ կը կատարուի այնտեղ, մեր տղաքը աւելի նախանձելի կեանք մը չունեցան երբեք:

Եւ ի՞նչ ուժ է այս, որ կը յաղթէ անօթութեան, հիւանդութեանց եւ մեքենաներուն,— Հայկն ապրելու եւ ստեղծագործելու տենչը: Կա՛, այդ տենչը, աւելի զօրաւոր՝ որովհետեւ վտանգը աւելի մեծ, որ արդի արուեստին մեր նուիրեալ սերունդը կը զարձնէ հերոսներ:

Արուեստի հերոսներ:

Մօտիկ իրենց, զուք չէք տեսներ մեծութիւնները: Վաղը մահը կ'առնէ կը տանի զանոնք, եւ, այն ատեն, տեսնելո՛ւ է հետացումը մեր բոլոր մակարդի «քննադատներուն»,— ի՞նչպէս օրհնեն ու զովին: Տիկին մը, վերջերս, երիտասարդ զրա – [illegible] իր տղոց, որոնք չէին զադրեր հիացում յայտնելէ Մեծարենցին ու Վարուժանին, Արփիարին ու Զօհրապին.— «Այսօրուան մեր Վարուժաններն ու Զօհրապները՝ ահաւասիկ ձեր չուրջը»: Այո՛, դիտեցէք ձե՛ր չուրջը,— Վարուժաններ ու Զօհրապներ:

Վասնզի յաւիտենական եւ մէ՛կ է հայ հանճարը,— որ կը կերպարանափոխուի, կը զեղեցկա –

---

(1) Վերջերս, պատահական յօդուածագիր մը, Ե. Թոփչեան, Հայաստանի գրողներու հանգամանքին մէջ ջարդեր փշրեր է արեւմտահայ արդի գրականութիւնն ու լեզուն, — եւ խռովեցա՛ւ շատ բա՛ր բան ըսէր: Կրնա՞ր ըսել: Լրագրական վիրտուալ մը աւելի արժէք չի ներկայացներ այդ «միջադպը»: Գրական քննադատը չի կրնար գրաղիլ ամեմ-չամեմ կարծիքներով: Ե. Թոփչեան ոչ կարդալու իւնը ունի մեր արդի գրականութիւնը մարսելու, ոչ ալ կարելիութիւնը: Իր անունը առաջին անգամ կը լսուի, ու թերեւս ալ չլսուի այսուհետեւ: Գրագէտ չէ: Պաշտօնեայ մըն է:

(*) Յօդուածներու այս շարքը, նախապատրաստութիւն մըն է ուրիշ շարքի մը ուր պիտի վերլուծուին Սիփւոէի աչքառու ու արժանի բանաստեղծներու գործերը: Մասնաւորապէս՝ **1914**ի պատերազմին ապրիլ, օտար ափերուն վրայ ծլած ու մեծցած բանաստեղծներուն:

ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ (*)

Նախաբան՝ հարցի մը առաջ

Մտքի դրական մարզանքներուս միջոցին, մատածումներս յաճախ կասած են հարցի մը առջեւ, մշակին արօրին նման, որ յանկարծ, արզելքի մը պատճառով, կը դանդաղի ու կը դարձի յառաջանալէ: Մշակը՝ կը ծռի, կը դանէ զայն, մէկդի կը դնէ ու վերսին կը սկսի յառաջանալ: Մինչդեռ ինձ համար, խոչընդոտը, այդ վայրկեանին իսկ, անուծքի ու բարդ համեմատութիւններ կառնէ, մինչեւ որ մտածումներս զոհացուցիչ ու համոզիչ բացատրութիւն մը զանեն անոր գոյութիւնը հանդուրժելու: Նոյնիսկ պահանջելու որ անիկա հանդուրժելու: Վասնզի, եթէ մշակին համար կարեւոր է արզելքին բարձումը, իր աշխատանքին յաջող շարունակութեան համար, մտքիս համար այդ հարցին գոյութիւնը ոչ միայն էական է, այլ եւ անոր էութեան մասին ունեցած ճշդիւ հասկացողութենէս կախում ունի, մտածումներուս անսայթաք ու գիտակից ընթացք մը տալու վախքիս իրագործումը:

Միտքս զրաղեցնող այդ արզելքը արժէքի հարցն է:

Հանրապետականներու ու բառարաններու սովրական դարձած սահմանումներով զրութիւնս խըճողելու նպատակ չունիմ: Անոնց ճշդրտութիւնը հնութեան քօղով ծածկուած է ինձ համար: Ոչ այլ պէտքը կը տեսնեմ, արժէքներու տեսաբանութեան վերադրուած նպատակները քննադատելու եւ կամ հան՝ համազրութիւն մը ստեղծելու հոգը՝ փիլիսոփայութիւն:

Մեզ հետաքրքրող հարցը դեղարուեստական արժէքն է, հետեւաբար իմաստասիրական հարց մը: Ահա ճիշդ հոս է որ խնդիրը կը կենդանի: Մինչդեռ դիտական հարց մը երբ իր վերջնական լուծումը կը գտնէ, իրրեւ այդ, արդէն ընդունուած է ամէնուն կողմէ: Անհատական ենթաշխարհի բոլոր զգացողական ապրումները դնելու, եւ կամ անոնց ազդեցութենէն ծնունդ առած արուեստին հաղորդ ըլլալու, կամ թէ անոր արժէքը կշռելու եւ դատելու փորձն ու փորձառութիւնը, առաւելապէս փիլիսոփայական պրպտումներ են: Ուրիշն հետու, ընդհանրապէսի մը պայմաններուն հետզհետէ ուշադրելու ու հպատակելու կաշկանդումէն: Բան մը որ կը պատկանի դիտական որոնումներու ենթահողին:

Իմաստասիրութիւնը թող մեզ չխրատէ: Ամէն հարց ուսումնասիրութեան կը կարօտի: Եթէ ոչ ամէնուն հաւանելի պատասխան դտնել, դէթ զրաղիլ անոնցմով, կը նշանակէ փիլիսոփայութիւն ընել: Մեր գիտակցութիւնները կը տառնանք դիտութեան միջոցաւ: Դժբախտաբար անոնք բաւական չեն, կամ շատ քիչ են: Այս պարագան եթէ մոռնանք վայրկեանի մը համար, անտարակոյս, անզգայութիւնը պիտի բթացնէ մեր մտքին աչքերը կարեւորագոյն խնդիրներու հանդէպ: Այս հակադրութիւնը չեչտելու մտահոգութիւնս թող աւելորդ չհամարուի: Որովհետեւ այս կէտին յըստակ ըմբռնումովը հետագայ խորհրդածութիւններու պատեհութիւնը աւելի պիտի պարզուի: Ինչպէս պիտի տեսնենք, ամէն անգամ որ գիտական տուեալներու համաձայն, փորձեր ըրած են դեղարուեստական հարցերու մօտենալու, արդիւնքը միշտ աղետալի եղած է:

Գրեթէ անլուծելի դարձած առեղծուածի մը մօտենալ դիւրին դործ չէ: Բարդ հարցումներու ձեռնարկել միշտ համարձակ ու դրական որոշում-

(*) Գրուածքներու այս շարքին մէջ, *փորձառութիւն* բառը պիտի է առնել, մտքին մէջ ձեւ առնող *պատահարի* իմաստով:

Ս. Թաչաճուրեան եւ Է. Շահին

Երկու շաբաթուան մէջ երկու զոհեր՝ հայ նկարիչներու հին սերունդէն :

Աչատուրեան Սանասարեանի սան, Շահին՝ Մուրատ-Ռաֆայէլեանի, երկուքն ալ զղացած էին արուեստին սարսուռը, իտալական արուեստի յաւիտենական դեղեցկութեան մէջ :

Աչատուրեան կ'ուսանի Հռոմ, իբրեւ Սանասարեանի Թոշակաւոր : Բայց իր արուեստին բնավայրը պիտի մնար միշտ Արեւելքը· անոր վառ գոյները հարազատ էին իր տեսողութեան :

Մինչեւ պարսկական որմանկարներու վերարտադրութեան շրջանը, Աչատուրեան կապուած մնաց հայկական հողին ու կեանքին :Նկարեց միշտ հայրենի բնանկարներ, հարսանիքի տեսարաններ ու մանաւանդ զաղթականներ՝ տառապած դէմքերով ու նկարչագեղ ցնցոտիներով :

Աչատուրեանի արուեստը դիւրընթեռնելի է : Նոր չարժումներու մտահոգութիւնը չէ ունեցած բնաւ : Կը նկարէր ճոխ եւ վառ գոյներու տպաւորապաշտական ըմբռնումով : Նկարին նիւթին արտայայտութիւնը աւելի կը հետաքրքրէր քան նկարչութիւնը : Ու բոլոր նիւթերուն մէջ կը տիրապետէր միշտ արեւելեան փոխլորի սէրը : Այդ սէրն էր որ տարաւ զինքը մինչեւ Պարսկաստան ու անկէ ալ Հնդկաստան, Եւրոպա փոխադրելու համար անոնց որմանկարներուն վերարտադրութիւնները : Այս երկու երկիրները երախտապարտ պէտք են ըլլալ Աչատուրեանի, որ կորուստէ փրկեց իրենց հին արուեստները : Եւրոպայի եւ Ամերիկայի գլխաւոր կեդրոններուն մէջ ցուցադրուեցան Աչատուրի հայրենիքին գլուխ գործոցները շնորհիւ Աչատուրեանի յոգով ընդօրինակութեանց : Նոյն բախտը պիտի ունենային Հնդկաստանինները, եթէ նկարիչին ճակատագիրը այսքան դառն չըլլար :

Աչատուրեան Ամերիկայէն փարիզ եկած էր խանդավառ հոգեպէս, բայց ընկճուած մարմնապէս : Փարիզի «Միւզէ Զերնուաքի» սրահներուն մէջ սկսած էր ցուցադրել իր հնդկական արուեստի վերարտադրութեանց հաւաքածոն, ու կը մտածէր ցուցադրել նաեւ Լոնտոն, երբ բժշկական դործողութեան մը ընթացքին մեռաւ :

Աչատուրեանի մահէն չաբաթ մը վերջ կորնչուցինք Էտկառ Շահինը, որ կորսուած էր արդէն տանջող հիւանդութեան մը մէջ :

Շահին միակն էր մեր մէջ, ու մեծադոյններէն մէկը Եւրոպայի մէջ : Նկարիչներ չատ ունեցած ենք եւ ունինք, բայց eau-fortistեներ չենք ունեցած եւ չունինք : Այս պատճառը աւելի կը մեծցնէ մեր ցաւը եւ զայն կը դարձնէ համազդային :

Շահինի գործերը ոչ մէկ կապ ունին հայկական կեանքին հետ : Եւրոպացի էր ան կեանքով ու գործով : Բայց Եւրոպացի մը՝ որ տիրացած էր համաչխարհային համբաւի :

Շահինի առաջին վարպետն եղաւ Մուրատ-Ռաֆայէլեան վարժարանի գծագրութեան ուսուցիչը՝ Փաօլեթթին, յետոյ Թիէփոլոյի զմայլելի փորագրութիւնները (gravure) :

Շահին իր ուսուցչին թելադրութեամբ սկսաւ ընդօրինակել այդ մեծ փորագրիչին գործերը զարմանալի ճշդրտութեամբ : Այդ ձեւով դուռ եղաւ իր մեծագոյն վարպետը, ու տիրացած՝ անոր արուեստի արտակարգ դաղտնիքներուն :

Փորագրելէ վերջ Վենետիկի ջրանցքները, կամուրջներն ու փողոցները, Շահին անցաւ Փարիզ, կատարելագործելու համար իր արուեստը, ինչպէս ըրած են տաղանդի մեր բոլոր արուեստագէտները :

Կարճ ժամանակուան ընթացքին, Փարիզի մէջ Շահինի անունը սկսաւ տարածուիլ : Ժանդաւատուած համբաւ այս արագ աճումէն, սկսաւ անընդհատ աշխատիլ, փոխ ի փոխ գործածելով pointe sèche, eau-forte, vernis-mou· երբեմն ալ բոլորը միասին, հասնելու համար մեծադոյն effetի : Յօդուածներ եւ ուսումնասիրութիւններ սկսան իրարու յաջորդել թերթերուն մէջ, դիրքեր դեղազարդելուատպագրանքները չատնալ :Գրագէտ եւ քննադատ Կիւսթաւ Քան հիացողներէն էր Շահինի հոժկոտ արուեստին, որ դիտէր թելքնիքի պէս սլիսութիւններով միացնել ուժը չնորհին :

Salon Nationalի Juryին քանիցս անդամ եղած է, ու անդամ եղած է նաեւ Վենետիկի երկամեայ միջազգային ցուցահանդէսի Juryին :

Իր արուեստին կապուած զրագէտներուն մէջ, ամէնէն հաւատարիմը ու նուիրուածը եղաւ Անատոլ Ֆրանսը : Անոր դիրքերը դեղազարդից բարձր արուեստով : Բայց դեղազարդուած դիրքերուն մէջ անդերազանցելի պիտի մնայ «Les Fêtes Foraines»ը : Այդ դիրքը կը յայտնաբերէ Շահինի արուեստի բոլոր երանդները :

Երբ, տարիքի բերումով ալեւս չէր կրնար փոքագրել Շահին, սկսաւ նկարել, բայց կատաը երբեք չէր կրնար փոխարինել պղինձը, որուն վրայ դրաւ, գլուխ գործոցներու չարքով մը, իր մեծութիւնը եւ ինքնատպութիւնը :

Շահինով eau-forteի արուեստը կը կորսնցնէ իր մեծագոյն վարպետներէն մէկը :

ՊԵՏԻԿԵԱՆ

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ծաղկազարդ ապրիլ 8ին կը լրանայ ՅԱՌԱՋԻ երկրորդ տարին : Պիտի խնդրէինք մեր այն բաժանորդներէն որ չեն վճարած տակաւին 1946ի բաժնեգինը, փակել իրենց հաշիւները տարեվերջէն առաջ :— ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՊՈՒՏՄ ՏԻԳԱՂ

« ԱՑԼՈՒՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵԼԻՔ ԵՏՔԸ . . . »

Միայն կառավարութիւններո՞ւն յատուկ է պաշտօնական յայտարարութիւններ տալ մամուլին : Մենք Հայերս ալ, ուրիշներէն վար չմնալու համար, ունինք մեր«պաշտօնականք»ը,որ կըղրկուին հայ թերթերուն տպուելու համար :

Այսպէս : Ներգաղթի, Ազգային Դատի եւ կամ մեր հայ ժամերուն եպիսկոպոսական պատարագի եւն պաշտօնաղղերը :

Օտարները, իրենց այս ծանուցումները, միեւնոյն օր, միեւնոյն ժամուն, միեւնոյն թուղթի վրայ դրած, կը ղրկեն բոլոր թերթերուն անխտիր, իսկ մեր մէջ, «հա-առաջ»ի դիւանագիտութիւն մը կը կարգադրէ այս գործը :

Ըստ «Յառաջ»ի դիտողութեան, վրեն ղրկուած «պաշտօնականք»ը չաճախ տարբեր տեղ հրատարակելէ ետքը իրեն կը ղրկուի :

Պէտք չէ մասնաւոր նպատակի մը կապել այս խորհրդաւորութիւնը : Կ'ենթադրեմ , որ «կամքէ անկախ» պատճառներ կը խանգարեն անոնց առաքումի գործը : Առեղապետը, օրինակի աղագաւ, ուրիշ ժողովներու աթոռապետելու ստիպուած ըլլալով՝ բոլոր օրինակները ատորագրելու ատենչունենալով հետեւեալ օրուան կը թողու մէկ մասը : Կամ, ատենադպիրը «Տառաջդիմական» դումդին պատկանելով, անմիջապէս չի կրնար որոշել թէ՝ իր մականունը «յա՞ն» թէ «եան»ով պիտի պոչաւորէ :

Կրնայ ըլլալ նաեւ, որ «Յառաջ»ը, «Հեռագրական» յատուկ գին չունենալուն, ինչպէս ունին «Չառաջդիմական - Հայաստանասիրական» թերթերը— իրեն ղրկուելիք յայտարարութիւնը թըղթատարով ղրկելու կը ստիպուին ...

Ասկէ զատ, բոլորին ծանօթ է, որ «Յառաջ»ի ընթերցողները նորակոչ աղդասէրներ չեն : Անոնք հինէն ի վեր ընտելացած ըլլալով ազգային կեանքի բոլոր նրբութիւններուն եւ անցուդարձին, առանց «պաշտօնականք»ի պիտեն ազդին գործերուն առաջ տղղութիւնը : Օրը օրին կամ ժամը ժամին տեղեակ են անոնց :

Ուրեմն, կը տեսնէք, որ խնդրին մէջ մասնաւոր նկատում չերեւար : «Յառաջ»ի խմբագրութիւնը կրնայ վստահ ըլլալ այս մասին :

«ՆՈՒԱՋ ԿԱՐԵԻՈՐ . . . »

Եթէ Հայոց ազդը հրաժարեցաւ «Ազգային օջախ» մը ունենալու երազէն, սակայն, Փարիզի մէջ, «Ազգային Տուն» մը ունենալու փափաքին չհրցաւ յաղթել : Ունեցաւ զայն : Արդ, պաշտօնական յայտարարութիւն մը, կուգայ մեզ աւետել, սոյն երջանկաւէտ լուրը :

Ազգային Տան կարեւորագոյն մասը ազդին ձեռքը անցած է : Միւս մասերն ալ, հաւանականութեան սահմաններուն մօտենալու վրայ են, հայկական հպատակութիւնը որդեգրելու : Այս չէնքին սննեակները վարձու պիտի տրուին եղեր, «հա-մազգային ընոյթ» ունեցող մարմիններու», (քաղաքական կուսակցութիւններէ զատ), մինչեւ մարտ ամսու 31 : Եթէ «համազդային» մարմինները Հայ, կը թարմանայ, եւ կը յայտնուի նոր ու նոր անուններով, յարուցեալի պէս :

Գիտնա՛նք ճանչնալ հայ հանճարը փր բոլոր կերպարանափոխութիւններուն եւ դարաշրջանային դիմայեղուններուն մէջ, եւ սիրել զայն, որքան ալ անճանաչելի դառնալ՝ որովհետեւ հինին ոչնման, բայց միշտ աւելի պեղեցիկ :

Քննադատին կը մնայ ժողովուրդը առաջնորդել հայ հանճարին անակնկալներուն եւ հրաչքին :

Շ . ՆԱՐԴՈՒՆԻ

երու կը կարօտի : Թերեւս՝ իրեն մատնայատուկ փիլիսոփայութեան մը չղոյութեան պատճառաւ է որ, քննադատութիւնը, մարդկային իմացական դործունէութեան ամէնէն անկատար կալուածնե-րէն մին մնացած է : Այսօր ան կը ներկայացնէ քաոսային ու անբացատրելի կառուցուածք մը :

Կը յանդիմ այս եղրակացութեան առանց վարանումի : Տարիներու ընթացքին այս նիւթին չուրջ ըրած պրպտումներս, մտքի մարզանքներուս մէջ անվիճելի ճշդրտութիւն մը նեցուկ ունենալու դրեթէ բնազդ դարձած պահանջս, համոզումիս կուտան դիտական աշխատանքի մը հաւատիքը : Իր կարդին այս եղրակացութեան վրայ պիտի անդրադառնամ մանրամասնաբար :

Բայց եւ այնպէս, քննադատական դրականութիւնը, դարերու իմացական վաստակին ամէնէն հետաքրքրական էջերը կը բովանդակէ : Արիսդոդելիսէն մինչեւ մեր օրերը, իւրաքանչիւր դարաշրջանին աչքառու մտաւորականութիւնը հոնդրոշմած է իր մտքին լաւագոյն ու ցայտուն փորձառութիւնը : Ինչպէս կը տեսնենք, անիկա արուեստին փակ անբաժանելի ընկերն է : Հետեւաբար չենք կրնար, ոչ անտեսել, ոչ ալ ուրանալ անոր դոյութիւնը : Հակառակ անոր որ իրարու հետէ յաջորդող շրջանները, յեղափոխած են արմատ դրած ամէն ըմբռնում, արուեստներու կատարած յառաջդիմութեան կամ անկման համաձայն : Սակայն եւ այնպէս, արդիական հետաքրքիր ուսանողը դըժուարութեամբ կ'ըմբռնէ անոր ամբողջութեան մէջ տիրող չփոթը :

Իրենց պարզութեան մէջ, հարցերը մնացած են միշտ նոյնը, սակայն փորձառութեան որքան տարբեր ելքերով :

Հետազոտութեան համար, այսօր ալ այդ հարցերը կը պահեն իրենց նախկին թարմութիւնը :

Օրինակներ : Ի՞նչ բանով քերթուած մը կարդալու փորձառութիւնը, կը դառնայ արժէք : Ին-չո՞վ այդ փորձառութիւնը կը տարբերի ուրիշ, փորձառութենէ մը : Ինչո՞ւ այս նկարը կը նախ-ընտրենք բազդատմամբ միւսին : Ի՞նչ բանով աւելի լաւ կը վայելենք երաժշտութեան մը այս կամ այն մասը : Քանի՞ անհատներու փորձառութիւնը բանական կրնայ համարուիլ արուեստի դնահատման ընդհանուր մը կազմելու համար : Կամ, աւելի նախնական հարցերու մօտենալով, աւելցնենք , ի՞նչ է պատկեր մը, բանաստեղծութիւն մը ու եր-բաժշտահան կտոր մը : Այսպէս ստացուած փորձառութիւններէ կարելի՞ է իրարու հետ բաղդատել : Վերջապէս ի՞նչ է արուեստ մը, ի՞նչ է արժէք մը, որոնց լոյսին տակ ,կարելի ըլլայ մեզ մօտենալ այս հարցերուն :

Շատերուն համար, այս պարզ հարցումներուն պատասխանել, առաջին ակնարկով հեշտ կ'երեւայ : Եւ յաճախ մեր իմացական դիրքը բարձր պահելու համար, կ'աճապարենք մեր դիտակցութեան տոպրակը պարպել հպարտօրէն : Սակայն չուտով վերահասու պիտի ըլլանք թէ որքան հեռու կը պտնուինք իսկական լուծումէն, եթէ այդ, կարելի փակ մնասուի :

Հարցերու մասին աւելի լուսաբանուելու հա-մար ,երբ մեր ուշադրութեան առարկայ ընենք արուեստներու փորձառութիւնը կազմող, սահ-մանումներու ամբողջութիւնը, որոնց վրայ անցեալի իմացականութիւնը իր լաւագոյն վայրկեաններ նուիրած է, հիասթափ պիտի մնանք, հոն ուր-դող չփոթին առջեւ :

Կռահելու քմածին ձեւեր, ժամն մեղադրանք, անբաւարար բայց փայլուն ենթադրութիւններ, չափազանցուած հետաքրքրութիւն բանաստեղծական միջամխութեամբ, վարդապետական չուարթում , վերապահում, ամուղի միսթիքականութիւն, քիչ մը հայեցողութիւն, նոյնքան ներշընչում, ու անցողակի տեսութիւններ : Ահա ամբողջ հիւսուածքը քննադատական տեսութեան,որուն միջոցաւ, անցեալի խոհուն միտքերը փորձած են արուեստներու արժէքներուն նշանակութիւն մը տալ : Սակայն կեդրոնական հարցը թէ ի՞նչ է արուեստներու նըպատակը, ինչո՞ւ իմացականութեան ընտրադոյն վայրկեանները անոնց համար կը դոհուին, եւ ի՞նչ են անոնց տեղն ուղերը մարդկայինջանքերուրթեան մէջ, կը մնան դրեթէ աննկատ, չըսելու համար մոռցուած :

Յառաջնութիւն չունիմ քննադատական նոր տեսութիւն մը բանաձեւելու : Այդ արդէն աւելորդ է : Սակայն համոզումը ունիմ թէ, կարելի է տրամաբանական ամբողջութիւն մը կազմել, անցեալ հսկայ միտքերու իմացական դաշտերուն վրայ, խղճամիտ քաղհան մը կատարելով : Այդ արդէն ամէնէն վստահ բանաձեւը կ'ըլլայ, ցոլացնելով տեսակէտներու յատակութիւնը ու անոնց վաւերական աղբիւրները : Ի հարկէ, անհատական յայտնատեսութիւնը, որուն չափով դեր ունի ,արուեստի որ եւ է դնահատութիւն մը բանաձեւելու մէջ : Սակայն երբ որոշ փիլիսոփայական ընթացք մը կը տրուի փորձառութեան, տպաւորապաշտ ու յարաբերականն բաժինը կազմող տարրերը, նուազ ներդործող կը դառնան կատարուած աշխատանքին վրայ :

Դրականութիւնն ու արուեստը ամէնէն հաւատարիմ ու կանխադուշակ խորհրդանիշերը կը կազմեն քաղաքակրթութեան : Բնազդատումով կամ արուեստակեալ միջոցներով տաղանդներ չեն ստեղծուիր : Քննադատութիւնը կրնայ սակայն պատրաստել նպաստաւոր դետին ուր տաղանդը կարենայ դտնել քաջալերանք ծլելու ու ծաղկելու համար : Ահա հոս է որ, քննադատը կրնայ միացնել իր վաստակը արուեստագէտին,— որովհետեւ իր աշխատանքն ալ նոյնքան ստեղծագործ արուեստ մըն է,—այդ հողը միշտ հերկուած պահելու, միշտ բերրի պահելու, ազդի մը յաւէրժութիւնը ապահովող բեղմնաւոր հունտերու արգասաւորումը պանծացնելով :

Մտածողութեամբ բանաստեղծութիւնը, ուրեմն, յաջորդ յօդուածին համար՝ ի՞նչ է արժէք մը :

ԶԱՐԵՀ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

մինչեւ այդ թուականը ուշացնեն իրենց վարձա - կալութեան տրոյտմը, վարչութիւնը «նուազ կա- րեւոր հայ ընկերակցութեանց»պիտիտրամադրէ եւ զեր այդ սենեակներուն բանալիները:

Ահա ձեզի դժուարալոյծ աղջային խնդիր մըն ալ: Նախ, «քաղ. կուսակցութիւններէ զատ» պար- բերութիւնը չատ մութ է: Ամէն հայ կազմակեր - պութիւն կը պատկանի քաղաքական կուսակցու - թեան մը եւ կամ որդեդրուած է անոնցմէ մէկին կամ միւսին:

Իսկ, «նուազ կարեւոր ընկերակցութիւն», գո- յութիւն չունի մեր մէջ: Այս պարբերութիւնն ալ քիչ մը վիրաւորական չէ՞ք դտներ: «Չինչին Գիւ- ղի Ընդհանուր Միութիւն», «Գուլպայ Նորագող - ներու Հայ Ընդհ. Ընկերակցութիւն»... Բոլորն ալ, «ընդհանուր» պիտակով ապահովագրած ըլլալով իրենց կազմակերպութիւնը, «համաշղային բնոյթ» կը ստանայ:

Քանի որ քաղաքական կուսակցութիւնները սենեակ վարձելու իրաւունքէ կը զրկուին, եւ քա- նի որ հայոց մէջ «նուազ կարեւոր ընկերակցու - թիւն» չկայ, (եթէ դոյութիւն ալ ունենայ, իրենց պատուին պիտի չտան իբր այն ներկայանալ 31 Մարտէն եւոքը): Կը վախցուի որ ազգին տունին սենեակներուն մէջ հովն ու օդը պիտի վարձակա- լեն՝ Ապրիլ 1էն սկսեալ:

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ազգ պէտք չէ միջամտէ ուրիշ ազգերու իրա- ւունքներուն կամ ազատութեանց: Իր կարծիքով, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ ըլլալիք ուղղակի օգ - նութիւն մը նիւթապէս պիտի նպաստէ խաղաղու- թեան դատին: Այս առթիւ առաջարկեց մնայուն պահակախումբ մը հաստատել Յունաստանի հիւ- սիսային սահմանագլուխին վրայ, բաբեկարգու - թիւնը ապահովելու համար: Թուրքիոյ մասին չատ կարճ խօսեցաւ, ըսելով թէ այդ երկիրը քանիցս դրամական օգնութիւն խնդրած էր: Այս առթիւ հաստատեց թէ Ամերիկա 23.750.000 սթերլին տրա- մադրած է Թուրքիոյ, պատերազմէն անմիջապէս վերջը, բայց չէ կրցած օգնել վերջերս:

100,000 Գերմանիաներու ցոյցը Անգլիացիներու դէմ

Գերմանիոյ դրաւումէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով, սովահար Գերմաններ հսկայական ցոյց մը կատարեցին բրիտանական իշխանութեանց դէմ, ուրբաթ օր, Տիւսէլտորֆի մէջ: Ցոյցին կը մասնակցէին հարիւր հազար Գերմաններ, որոնք շրջեցան փողոց փողոց: Բաղմութիւնը յարձակե- ցաւ պինուորական կառքերու վրայ եւ մէկն ալ մո- տակայ լիճը պլորեց: Ուրիշներ խորտակեցին կառքերուն ապակիները: Նշանատախտակներու վրայ արձանագրուած էին հետեւեալ ազդարարու- թիւնները.— «Հայց չտաք, չինք աշխատիր», «մի' թողուք որ մեր երախաները անօթի մեռնին»:

Արհեստակցական Միութիւնները գործադու- պատուիրած էին մէկ օրուան համար այնպէս որ երթեւեկը դադրած էր եւ գործարանները փակ - ուած էին: Առտուն կանուխ բանուորներու, տան- տիրուհիներու եւ մանուկներու թափորներ կը շրջ- էին փողոցներուն մէջ եւ ժամը 11ին ցոյցը եր - թալով կը ծաւալէր: Տրամադրութիւնները չատ կծու էին: Համապետա հազած Անգլիացիները դառն մեղադրանքներ կը լսէին:

Ցոյցէն վերջը բանուորները պատուիրակու - թիւն մը ղրկեցին բրիտանական հրամանատարին, կարդ մը պահանջներ դնելով, եւ մասնաւորապէս բաւարար սնունդ պահանջելով:

★ *Մոսկուայէն հասած վերջին լուրերու հա - մաձայն, Զորսերու Մորհուրդը կատարեալ անելի մը մատնուած է, նոյնինքն Պէվինի բառով: Հա- մաձայնութիւն չէ գոյացած որեւէ հիմնական հարցի մասին: Ուրբաթ օր երկու ժամ տեւող վի- ճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ Աւստրիոյ դերմա- նական սահմանագծերու մասին:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

2.500.000 *ՍԼԱՒՆԵՐ ՍՈՎԻ ՊԻՏԻ ՄԱՏՆՈՒԻՆ* 60 *օրէն, եթէ օգնութիւն չհասնի: Այս ազդարա - րութիւնը ուղղեց Լոնտոնի եուկոսլաւ դեսպանը, Անգլիոյ բարոյական աջակցութիւնը խնդրելով, որպէսզի առ նուազն 200.000 թոն ցորեն ճարուի միջազգային կազմակերպութեանց միջոցաւ: Այս առթիւ դեսպանը հաստատեց թէ 30.000 թոն ցորեն ղրկած են Ռումանիա եւ Ալպանիա, անօթութենէ փրկելու համար հարեւանները:*

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱԻ ծովակալ Ժան Լապուռտ, 68 տարեկան, իբրեւ պատասխա - նատու Թուլոնի նաւաթաժնին խորտակման, (1942 Նոյեմբեր): Մահապարտը կը կորսնցնէ նաեւ իր ազգային իրաւունքները եւ գոյքերը: Դատավա- րութեան ընթացքին գնդապետ Փուռքօ վկայեց թէ 1941 Օգոստոս 25ին Ֆրանսա եկած էր զօր. տր Կոլի հրամանով եւ մանաւանդ տեսակցութիւն մը ունեցած ծովակալին հետ: Առաջարկած էր վերա- դինել նաւատաժինը եւ Դաշնակիցներուն միանալ, սակայն ծովակալը մտիկ չէր ըրած: Երկու օր վերջը գնդապետը կը ձերբակալուէր Վիշիի ոստի- կանութեան կողմէ:— Ընդհ. դատախազը թէեւ չատ խիստ էր, բայց մահապատիժ չպահանջեց, յիշելով-ամբաստանեալին վաստաւոր անցեալը մին- չեւ 1940:

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԻՆ կը հեռագրեն թէ հինգ հըր- էական ահաբեկիչներ արաբական տարազ հագնելով փորձեցին քանդել Հայֆայի նաւթուղին: Երկրորդ ձեռնարկն է այս, 15 օրուան մէջ: Սպառազէն ա- հաբեկիչները իսլելով պաշտպանութեան դիծը, ռումբեր տեղաւորեցին: Մէկ հրդեհ մը ծագեցաւ եւ ահագին քանակութեամբ քարիւղ վառեցաւ:

ԴԱՒԱՃԱՆ Ռընէ Հարտիի սիրուհին, Լիտի Պասթիէն, որ Զուիցերիա ապաստանած էր, սահ- մանին դուրս հանուեցաւ իբրեւ անրաղաձալի, անճ- նաստուր ըլլալով Ֆրանսական ոստիկանութեան:

ԱԹԵՆՔԻՆ կը հեռագրեն թէ երկու օրէ ի վեր կատաղի ճակատամարտ մը տեղի կ'ունենայ Պատ- նաս լերան արեւմտեան կողմը, 1600 ըմբոստներու եւ կառավարական զօրքին միջեւ որ սպառազին - ուած է թնդանօթներով եւ օդանաւերով: Քառա - սուն ըմբոստներ անձնասուր եղած են ճակատա - մարտէն առաջ:

ՄԻՍԻ ՄԱՍԻՆ համաձայնութիւն մը գոյացաւ կառավարութեան միջամտութեամբ: Խանութները բաց պիտի ըլլան չաբաթը երեք օր, փոխն ի փո- խը: Ապրիլ 15էն սկսեալ երկու տեսակ միս պիտի ծախուի,— խորովելիք (ոսթի) քիլօն 224 Ֆր·, խաշելիք՝ 110 Ֆրանք: Մայիս 1էն սկսեալ արժէք ցուցնող կտրօններ պիտի բաժնուին (tickets-valeur).

ԵՈՎԱՆՈՎԻՉԻ գործին առթիւ կախակայուե - ցան երկու ոստիկանական քննիչներ, Պաթիւ եւ Պէրնարտի:— Կ'ըսուի թէ փախստականը Անվէյս կը գտնուի:

25.000 *ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՆՆԵՐ* (*Հայեր եւ Ասորիներ*) *կը հալածուին եւ կը թալանուին իրանեան Քիւր - տիստանի մէջ եւ կ'ուղեն հեռանալ, ինչպէս կը դրէ «Ֆիկարօ», մասնաւոր յօդուածագրքով մը:*

ԾՈՄԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ Հայ Կաթոլիկ Խաչի Եօթը քոյր մասնաճիւղերս, միասնաբար «Ծոմապահութեան օր» կը յայտարարեն «Աւազ հինգշաբթի, Ող - նալուայի օրը», ու կը խնդրենք հասարակութենէն, որ Զատկի այս ուրախ օրերու առթիւ, չմոռնան իրենց կաթոլիկ ազգակիցները եւ մանաւանդ զրկ - բախտ թոքախտաւորները, որոնց հայեացքները սեւեռած են դէպի Կաթոլիկ Խաչը: Ուստի յանուն այդ դժբախտներուն, Կաթոլիկ Խաչուհին պիտի դիմէ ամէն հայ ընտանիքի, յուսալով որ, ան՝ իր կարողութեան չափով պիտի չզլանայ իր օգնու - թիւնը:

Ցնծակոծ պատահաձիկս

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի «Գուսան» երդ - չախումբի կողմէ, հովանաւորութեամբ Հայ Բազ- միկներու Միութեան, կիրակի, 30 մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 16.30ին մինչեւ կէս գիշեր, Salle des Sports ի մեծ սրահը, 158 rue Jean Jaurès, Maison Alfort: Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգչա - խումբի անդամներու կողմէ եւ առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով: Եւրոպական պարեր, կր նուագէ GARO SARIAN ի նուագախումբը, մուտք 75 ֆրանք: Charenton Ecole էն առնել 181 թիւ հանրա - կառքը եւ իջնել Terminus: Ցերեկոյթին ամբողջ հասոյթը պիտի յատկացուի երգչախումբին մօտ ատելն կազմակերպելիք առաջին համերգին:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ Ա.ԶԳ· ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

Այսօր, կիրակի, ժամը 20.30ին ԵԷնայի թատ- րոնին մէջ կը ներկայացնէ Ա. Շահխաթունիի թա- տերախաղը, «ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ ՂՕՂԱՆՋՈՒՄ Է», մասնակցութեամբ հեղինակին: Մէջանկակ՝ պար եւ չարժանկար: Գիները սովորական: (10 Ave. de Iena, métro Iena):

ՄԱՐՍԷՑԼ, **Théâtre de la rue d'Alger**

Կիրակի, **13** Ապրիլ, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին Մեծ նուագահանդէս, հայ սենփոնիք երաժշտու - թեան, ղեկավարութեամբ *ԱՐԱ. ՊԱՐԹԵԻԵԱՆի*:

Կը մասնակցին՝ Mme. Binder-Sorts (*ջութակ*), soliste des concerts classiques, *Օր·* Ալեժէլ Վարժա - պետեան (*երգ*), 1er grand prix de la ville de Mar - seille *եւ Մարսէյլի Ռատիօ կայանի մեծ նուագա - խումբը եւ «ԱՐՄԵՆԻԱ» երկսեռ երգչախումբը* (120 *հոգի*): *Կը նուագուին* Սպենդիարեանի, Տիգ- րանեանի, Տէր - Դէւոնդեանի *եւ* Պարթեւեանի *գործերը, նաեւ «Անուշ» օփերայի վերջին վարա - գոյրը: Տոմսերը կանուխէն ապահովել, դիմելով երգչախումբի անդամներուն:*

ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ Արմենակ (Զալիբեկի), կը փնտռէ իր մօրեղբայրը՝ Սուքիասեան Զիվան Գե - վոյ, ծնած 1918ին: Իմացնել Abrahamian A., 39 rue Kléber, Le-Teil, (Ardèche):

Ս· Էթինէնի Ֆր· Կաթոլիկ Խաչի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Ե - բեւնեանեներէ 1000 ֆրանք, իրենց անդրանիկ զաւկին ծննդեան առթիւ:

ԸՆԿԵՐՈՒՀԻ ԱՐՇԱԼՈՑՍ ԾԵՐՈՒԿԵԱՆ ԵՒ Պ. ՎԱՐՈՒԺԱՆ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

Նշանուած

Մարսէյլ, Սէնթ Մարկրիթ, 23 Մարտ 1947

Այս առթիւ նուէրներ ըրին, Այրի Տիկին Ան - տոնեան 500 ֆրանք, Սէն Ժէրոմի դպրոցին, Պ. Վարուժան Անտոնեան 500 Ֆր· Սէնթ Մարկրիթի կապոյտ Խաչին, եւ 1000 Ֆր· Հ· Մ· Ը· Մ·ի Մար- սէյլի մասնաճիւղին, Տէր եւ Տիկին Կիրակոս Վարդանեան 500 ֆրանք Սէն Ժէրոմի դպրոցին, Պետրոսեան եղբարք 500 ֆրանք Սէն Ժէրոմի դպր- րոցին, 500 ֆրանք ալ Սէնթ Մարկրիթի կապոյտ Խաչին, Տէր եւ Տիկին Պարոյր Շալճեան 500 Ֆր· Սէնթ Մարկրիթի կապոյտ Խաչին, Տէր եւ Տիկին Ռոկիան Ծերուկեան 500 Ֆր· Սէնթ Մարկրիթի կապոյտ Խաչին:

Կապոյտ Խաչի Սէնթ Մարկրիթի մասնաճիւղը իր խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնէ նուի- րատուներուն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Յ· Դ· ՐԱՖՖԻ խումբին ժողովը՝ այս չո- րեքշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքա - տեղին:

Ի ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ·— Ռազմիկի գիշերը Մար- սէյլի մէջ, Ապրիլ 12ին, ժամը 8էն մինչեւ լոյս: Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

Փրկեցէք ձեր եւ ձեր տղոց ակռաները գործածելով

DOLINE ALCALINE

ակռայ մաքրող հանրածանօթ փոշին:

Կեդրոնատեղի, **47 Rue Lafayette, Paris (9)**

Ամենակարեւոր հասցէ մը

ԼՈՒՏԵՐ ՖԻՆԷՐՃԵԱՆի

Աչխատանոցը բացուած է եւ կը ստանձնէ չէն- քի նորոգութեան եւ զետեղումներու ամէն կարգի աչխատանք վարպետներու ձեռքով: Նորոգութիւն աղօրքներու, արդուհիներու եւ կազի վառարան - ներու: Բաղնեսենեակի եւ խոհանոցի նորոգու - թիւն եւ ապակիներու զետեղում: Դիմել՝ Entreprise Générale Etablissement LODER, 25 Route de Villejuif, L'Hay-les-Roses, *հեռաձայն* Ita. 38-36: Autobus 186:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ մաքուր գործ կարող գործաւո - րուհիներ հագուստի, chemisier *եւ «ժիլէ»ի հա - մար: Գործը միչտ տունը պիտի յանձնուի: ԼԱԻ ՎԱՐՉԱՍՏՈՒԻՒՆ, ՏԵՒԱԿԱՆ ԳՈՐԾ, Դիմել,* ARTINIAN, 21ter, rue de la Justice, Compiègne (Oise):

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք 8· Գ· փա- փազեան վաճառատունը*, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղոր- դակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Ծախու է

Bottier - *կօշկակարի խանութ մը* finissage*ի մե- քենայով մը: Խանութը ունի իրեն հետ բնակարան մը, երեք գլխաւոր սենեակներով, խոհանոց եւ մուտք: Դիմել «Ցուսաց»ի, Ն· սկզբնատառով:*

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՍԱՓՐԻԶՆԵՐ՝ ԵՒ ՎԱՐՍԱՑԱՐԴԱՐՆԵՐ

Foire Internationale de Lyon du 12 au 21 Avril, 1947
Groupe 34 Bâtiment 13, Stand 14



Parfumerie

Jac-Mot

ՑԱԿԱՐ

ՄՈԹԵԱՆ

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏԵԼԻՆի

ԳՈՐԾԱՐԱՆ

136 RUE BOILEAU, LYON

Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառին մէջ կը ցուցադրէ իր գանազան տեսակի անուչահոտու - թիւնները:

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués